

# Verbatim records

## XIII Riigikogu, V Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 17.05.2017, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:05 Välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (324 SE) kolmas lugemine
2. 14:07 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis" eelnõu (451 OE) esimene lugemine
3. 14:17 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatamaks Eesti osalemine pagulaste ümberjaotuskavas" eelnõu (403 OE) esimene lugemine
4. 15:00 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (380 SE) teine lugemine
5. 15:35 Tolliseaduse eelnõu (374 SE) teine lugemine
6. 15:40 Ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (188 SE) teine lugemine
7. 16:02 Riigikaitseaduse § 7 muutmise seaduse eelnõu (438 SE) teine lugemine
8. 16:06 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu (459 SE) esimene lugemine
9. 16:25 Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu (454 SE) esimene lugemine
10. 16:59 Pakendiaktsiisi seaduse, pakendiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (460 SE) esimene lugemine
11. 19:19 Magustatud joogi maksu seaduse eelnõu (457 SE) esimene lugemine
12. 21:46 Tulumaksuseaduse, käibemaksuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) esimene lugemine
13. 23:53 Riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (456 SE) esimene lugemine
14. 02:15 Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) esimene lugemine
15. 02:52 Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Baltica / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (449 SE) esimene lugemine
16. 04:39 Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmise seaduse eelnõu (434 SE) esimene lugemine
17. 04:51 Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (416 SE) esimene lugemine
18. 05:00 Kriminaalmenetluse seadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse (Euroopa uurimismääruse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (442 SE) esimene lugemine
19. 05:05 Looduskaitseaduse muutmise seaduse (Nagoya protokoll) rakendamise eelnõu (444 SE) esimene lugemine
20. 05:13 Keskkonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (443 SE) esimene lugemine
21. 05:19 Kalapüügiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (452 SE) esimene lugemine
22. 05:27 Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse ja Vabariigi Presidendi töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) esimene lugemine
23. 05:42 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (400 SE) esimene lugemine
24. 06:12 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (401 SE) esimene lugemine

## 14:00 Istungi rakendamine

### 14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Igor Gräzin, palun!

### 14:01 Igor Gräzin

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Eilsest alates on parlamendil võimalus arutada Kenderi kohtuasja, sellepärast et otsus on põhilises osas langenud. Küsin: seoses Kenderi kohtuasjaga teatas süüdistanud prokurör eile TV vahendusel, et kaasus oli juriidiliselt huvitav ja väärib edasikaebamist juriidilise huvitavuse ja õigusselguse seisukohalt. "Kas peate eetiliseks," küsin ma justiitsminister Reinsalult, "et prokuratuur kaebab otsuse edasi juriidilise uudishimu motiivil ja ignoreerib neid kannatusi, mida ta on aastate jooksul põhjustanud süütule inimesele? Kas peate Pähkeli jätkamist antud asjas eetiliselt vastuvõetavaks, kuna Pähkeli avaldused televisioonis on küünilised ja ebaeetilised? Kas peate Pähkeli haridustaset protsessi jätkamisel piisavaks? Kahtlusi sisendab asjaolu, et küsimus, mis on kirjandus, vajas Pähkelile selgitamist kirjandusprofessori poolt." Ta ei teadnud, mis asi see on. Samas ma tahan, et Reinsalu küsiks prokuratuurilt ka säärast asja. Ajakirjanduses on nendel nädalatel ilmunud arvukalt materjali näivalt korruptiivsete skeemide kohta Tallinna linna prügimajanduses ja ma olen Taavi Aasaga absoluutselt nõus: see on väga halb näivus. Kui palju tähelepanu on pühendanud prokuratuur selle skeemi uurimisele? Kui prokuratuur ajab taga ühte kirjanikku ja siinsamas kõrval on meil tegemist äärmiselt halvana näiva skeemiga, millega prokuratuur ei tegele, siis mul on õigus küsida: mis õigusega me maksame makse prokuratuurile? Mis õigusega prokuratuur suvaliselt tegeleb nende asjadega, mis talle meeldib, ja mis õigusega prokuratuur jätab ajalehed lugemata ja televiisori vaatamata?

Esitaja on siis Gräzin. Siin all on kirjas: "Mitte hetkekski katkeva austusega Teie Igor Gräzin." Aitäh!

### 14:03 Esimees Eiki Nestor

Ma eeldan, et tegu on arupärimisega. Mihhail Stalnuhhin, palun!

### 14:04 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Rahanduskomisjon annab Riigikogu menetlusse otsuse "Hasartmängumaksu Nõukogu liikme nimetamine" eelnõu. Me lähtume seda otsust välja pakkudes haridus- ja teadusministri kirjast. Otsus vahetab ühe liikme, kelleks on Janar Holm, kantsler Tea Varraku vastu. Aitäh!

### 14:04 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise, töötame nendega edasi kodukorraseaduse järgi. Kohaloleku kontroll, palun!

#### Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

---

## 1. 14:05 Välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (324 SE) kolmas lugemine

### 14:05 Esimees Eiki Nestor

Esimesena on päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 324 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 324. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### Hääletustulemused

Eelnõu 324 vastuvõtmise poolt oli 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

---

## 2. 14:07 Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis" eelnõu (451 OE) esimene lugemine

### 14:07 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis" eelnõu 451 esimene lugemine. Algatajapoolne ettekandja on kaitseminister Margus Tsahkna. Palun!

### 14:07 Margus Tsahkna

Austatud Riigikogu! Hea Riigikogu esimees! Teie ees on esimesel lugemisel Riigikogu otsuse eelnõu 451 "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis". Selle eelnõu järgi vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse § 128 lõikele 1 ja riigikaitse seaduse § 34 lõikele 1 Riigikogu otsustab esiteks kasutada Kaitseväge kuni viit tegevvälal alates käesoleva otsuse jõustumisest kuni 2017. aasta 31. detsembrini Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis. Teine punkt on, et käesoleva otsuse punktis 1 seatud Kaitseväge isikkoosseisu ülempiiri võib rotatsiooniperioodil suurendada kuni kümne tegevvälaleni 30 päeva jooksul alates rotatsioonis osalevate tegevvälalaste saabumisest Iraaki. Tegu on eelnõuga, mis nõuab kahte lugemist ja annab vastava mandaadi.

Nüüd selle otsuse eelnõu taustast. Nimelt käivitas NATO 2017. aastal Iraagi kaitsevõime ülesehitamise toetamise koolitusprogrammi, mis inglise keeles kõlab *Defence Capacity Building ...*

### 14:09 Esimees Eiki Nestor

Vabandust, härra minister! (Juhataja helistab kella.)

### 14:09 Kaitseminister Margus Tsahkna

Vabandust, et ma segan teie vestlust, aga teeme selle otsuse ära. Suur tänu, esimees!

DCB on see lühend, mida me hiljem kasutame. See näeb ette just nimelt väikeste, viiest kuni kümnest tegevvälalast koosnevate ja lühikest aega, kuni kaks kuud roteeruvate väljaõppemeeskondade lähetamist Iraaki. Koolitusprogramm on NATO juhitud tegevus, mis on suunatud alliansile lõunasuunalalt lähtuvate ohtude vastu. Eesti osalemine programmis on kooskõlas meie julgeoleku ja välispoliitiliste huvidega. Nimelt, nagu te hästi teate, me tervitame siin NATO üksusi Balti riikides ja Poolas. Praegu toimub suur õppus Kevadtorm, kus ka NATO üksused osalevad. Ja selleks, et näidata ja ka realselt tagada NATO ühtsust, panustab Eesti kõikidesse missioonidesse, et ka mujal koos liitlastega julgeolekut kindlustada. Siis teevad liitlased sama siin meie piiril ja NATO idapiiril.

Selle DCB raames valmistab Eesti koostöös teiste NATO riikidega ette panustamist kahes valdkonnas: need on sõjaline meditsiin ning improviseeritud lõhkeseadmete vastane võitlus. Nimetatud kahes valdkonnas on Iraagi julgeolekujõududes kõige kriitilisemad võimekuse puudujäägid, mille leevendamiseks on Iraak ametlikult palunud NATO riikide toetust. Seega peame koostöös liitlastega nende probleemidega tegelema, sh nende ühes peamises koldes Iraagis.

Nüüd Eesti panusest. Ma küsin teie käest mandaati kuni viie tegevvälalase saatmiseks missioonile. Meie reaalne plaan on saata kohale üks inimene, aga kui on vaja, siis oleks aasta lõpuni mandaat seda reaalset panust suurendada. Teile, hea Riigikogu, ei ole vaja kindlasti selgitada nendel missioonidel osalemise olulisust. Seda on vaja, et tagada meie enda julgeolek. Ma tahan tänada kõiki meie tegevvälalasi, missioonisõdureid, kes on läbi aastate missioonidel olnud ja kes on seal praegu. Nad teenivad meie enda riigi huve.

See läheb riigile ka maksma. Meie arvutus on järgmine: 2017. aasta operatsioonil osaluse kuludeks on arvatud 43 000 eurot ja need kaetakse Riigikogu poolt riigieelarve seaduses Kaitseministeeriumile ette nähtud vahenditest ehk siis sellest samast 2%-st, millest üks osa ongi mõeldud nende kulude katmiseks,

et saata meie tegevväelasi missioonile.

See on minu poolt kõik. Ma loodan, et Riigikogu seda otsuse eelnõu toetab. Soovin teile kõigile täna väga töist päeva! Aitäh!

#### **14:12 Esimees Eiki Nestor**

Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, kaitseminister Margus Tsahkna! Riigikaitsekomisjoni ettekandja on Ants Laaneots. Palun!

#### **14:13 Ants Laaneots**

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nagu minister juba ütles, näeb Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu ette kuni viie Eesti tegevväelase osalemise NATO juhitud Iraagi kaitsevõime ülesehituse toetamise koolitusprogrammis, mille nimi on *Defence Capacity Building*. Tegemist on mittelahingulise programmiga, mis on suunatud NATO-le lõunasuunalt, eelkõige Lähis-Idast lähtuvate potentsiaalsete ohtude vastu. Koolitusprogramm näeb ette väikeste ja kuni kahekuuliste rotatsiooniperioodidega vahetuvate väljaõppemeeskondade lähetamist Iraaki. Nendega panustatakse kohalike sõjaväelaste väljaõppesse, nagu minister juba mainis, sõjalise meditsiini ja improviseeritud lõhkeseadmete vastase võitluse raames. Nimetatud kahes valdkonnas on tõesti Iraagi julgeolekujõududes kõige kriitilisem võimekuse puudujääk, mille kõrvaldamiseks on Iraagi valitsus ametlikult palunud NATO abi. Komisjoni liikmetele tutvustasid 8. mai istungil NATO-s käivitatud uut programmi Kaitseministeeriumi valitsemisala esindajad, sh õigus- ja haldusküsimuste asekantsler kaitsepoliitika asekantsleri ülesannetes Erki Kodar. Programm näeb ette saata Iraaki lühikeseks ajaks väikese koosseisuga üksusi. Tegemist on samadel õiguslikel alustel toimuva missiooniga, nagu oli möödunud aastal käivitatud ja USA juhitud rahvusvaheline sõjaline operatsioon *Inherent Resolve*, mille raames Eesti juba tegeleb Iraagi sõjaväelaste väljaõppega. Erinevus on selles, et uue operatsiooni raamistik on teine. Kuna selle programm on alles väljatöötamisel, osaleks missioonil esialgu üks kaitseväelane, lõhkeaineekspert. Täiemahuline koolitusprogramm algab praeguste plaanide järgi käesoleva aasta septembris. Näitamaks üles solidaarsust NATO uue ja vajaliku ettevõtmisega, on Eesti eesmärk sellega võimalikult vara liituda. Nii täidab Eesti selle eelnõu alusel oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi. Menetluslikest otsustest. Tänavusel 8. mai istungil otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogu juhatasele ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 17. mai istungi päevakorda ja teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Komisjonipoolseks ettekandjaks määrati siinkõneleja. Samuti otsustas riigikaitsekomisjon sellel istungil konsensusega teha Riigikogu esimehele ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. mai kell 17.15. Täna tähelepanu eest!

#### **14:16 Esimees Eiki Nestor**

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Ants Laaneots! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 451 esimene lugemine on lõppenud. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määran 31. mai kell 17.15.

---

### **3. 14:17 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatamaks Eesti osalemine pagulaste ümberjaotuskavas" eelnõu (403 OE) esimene lugemine**

#### **14:17 Esimees Eiki Nestor**

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele peatamaks Eesti osalemine pagulaste ümberjaotamiskavas" eelnõu 403 esimene lugemine. Algatajapoolne ettekandja on Jaak Madison. Palun!

#### **14:17 Jaak Madison**

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Head külalised rõdu peal! Tõsi on see, et 20. märtsil s.a esitas Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon eelnõu, mille sisuks on ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele, peatamaks Eesti osalemine pagulaste ümberjaotamise kavas. Täpsemalt selle eelnõu eesmärgist. Sissejuhatuseks nii palju, et Eesti osaleb ümberjaotuskavas, mis lepiti kokku 22. septembril

2015. aastal Euroopa Liidu justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil. Sellega võttis Eesti Vabariik endale kohustuse ümber paigutada ja asustada 553 inimest Kreekast, Itaaliast ja Türgist. Selle otsuse langetamiseks oli antud mandaat Euroopa Liidu asjade komisjoni 2015. aasta 10. septembri istungil, mille kohaselt Eesti eelistab vabatahtlikkuse põhimõttel toimivat vastastikust abistamist.

Käesoleva eelnõu eesmärki võib kommenteerida niiviisi, et kuna Eesti on olnud üks eesrindlikumaid riike, täitmaks oma vabatahtlikult võetud kohustust pagulaste ümberpaigutamiseks ja asustamiseks, siis on Eestisse saabunud 140 isikut. Kuna Eesti Vabariigi valitsus on rõhutanud vabatahtlikku osalemist selles mehhanismis, siis on Eestil võimalik ka vabatahtlikult peatada selle rakendamine. Üheks põhjuseks on kahtlemata pool aastat tagasi aset leidnud juhtum, kus ühes Eestisse saabunud pagulasperes sidus mees oma abikaasa kinni ning ähvardas põlema süüdata. Praegu on ta kohtu all süüdistusega mõrvakatses ja vägistamises. Teisel juhul süütas mees abikaasa, kes tänaseni lebab intensiivravi osakonnas meelemärkuseta ja raskete põletushaavadega. See mees on kinni peetud ja ootab kohtuistungit.

Eesti inimeste julgeoleku tagamiseks ning kultuuriliste vastandumiste vältimiseks on mõistlik peatada pagulaste vastuvõtmine määramata ajaks. Euroopa Liidu pagulaste ümberjaotamise mehhanismis ei osale Poola, kes on asjaomase otsuse vaidlustanud Euroopa Kohtus põhjusel, et tegemist on kohustusliku kvoodisüsteemiga. Kui tegemist oleks vabatahtlikkuse alusel toimuva üksteise abistamisega, poleks Poola otsus põhjendatud olnud. Praeguse informatsiooni kohaselt peaks kohtulahend tulema käesoleva aasta lõpuks.

Siinjuures tuleb ka märkida, et viimastel päevadel on suurendanud survet Euroopa Komisjoni rändevolnik Dimitris Avramopoulos, kes ähvardab Poolat ja Ungarit sanktsioonidega, kui need riigid ei ole nõus vabatahtlikult Kreekat, Itaaliat ja Türgit aitama ning vastu võtma migrante neile määratud kvoodi ulatuses.

Samuti pole vähe tähtis sotsiaalne mõju. Uuringute kohaselt, mis on tehtud nii Kantar Emori, Turu-uuringute AS-i kui Ühiskonnauuringute Instituudi poolt, ei toeta Eesti avalikkus immigratsiooni sellisel moel, nagu seda on toetatud Lääne-Euroopas ja Põhjamaades. Riigikogule anti aastatel 2015–2016 üle kaks kodanike petitsiooni, millest esimesel oli 19 000 allkirja ja teisel 40 000 allkirja. Seega aitaks pagulaste vastuvõtmise peatamine oluliselt leevendada ühiskondlikke pingeid.

Tuleb märkida, et eelnõu oli arvamuse andmiseks laual ka Euroopa Liidu asjade komisjonis. Seal arutleti selle üle üpris pikalt ja tehti ka otsus, mille langetamiseks oli vaja hääletada, et anda suunis põhiseaduskomisjonile. Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil toimunud hääletuse kohaselt toetas eelnõu heakskiitmist ainult üks komisjoni liige ehk siinkõneleja, vastu olid kõik teised, sh Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Kindlasti tuleb mainida, et tõuke Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni eelnõu esitamiseks andis austatud kolleegi Kalle Muuli aramusartikkel mõni päev enne selle eelnõu esitamist märtsi keskpaigas. Tema sõnul peaks Eesti peatama praeguses kvoodisüsteemis osalemise. Kuna me nägime, et meie ideedele on loota heakskiitu ka koalitsioonisaadikute poolt, siis pidasime vajalikuks tulla poolele tee vastu ning esitada eelnõu ja anda ka teistele Isamaa ja Res Publica Liidu liikmetele võimalus eelnõu toetada. Aitäh!

#### **14:22 Esimees Eiki Nestor**

Küsimused. Küsimusi algatajale ei ole. Aitäh! Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Mart Nutt. Palun!

#### **14:22 Mart Nutt**

Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu 9. mai korralisel istungil. Lisaks Riigikogu põhiseaduskomisjoni liikmetele ja eelnõu esitlenud Henn Põlluaasale viibisid komisjoni istungil ka komisjoni nõunikud ning Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Eva Vahur. Algatuseks tutvustas eelnõu EKRE fraktsiooni nimel, nagu ütlesin, Henn Põlluaas, kes esitas põhimõtteliselt samasugused argumendid nagu äsjane eelkõneleja. Seepärast ma neid kordama ei hakka, vaid pöördun kohe arutluskäigu juurde.

Esimese küsimuse küsis Riigikogu liige Peeter Ernits Keskerakonnast, kes märkis, et 22. septembril 2017 möödub kaks aastat ümberjaotamise mehhanismi heakskiitmisest ja Eestisse on selle aja jooksul jõudnud tegelikult vaid neljandik pagulastest, kes on plaanitud vastu võtta. Kas eelnõu esitajatel on andmeid, kas lähiajal on veel palju pagulasi Eestisse tulemas? Sellele vastas Henn Põlluaas, et kindlasti on pagulasi tulemas, Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud on neid välja valimas. Mingist arvust ja kindlamast protsessist juttu ei olnud, kuid ta mainis, et tehtavale valikule vaatamata ei suuda Eesti

teostada sisulist kontrolli nende inimeste üle. Nende kohta puuduvad igasugused taustaandmed ja puuduvad ka andmebaasid, kust neid kontrollida saaks.

Mart Nutt sõnas, et härra Põlluaas on välja toonud väga olulised probleemid, aga suures osas väljuvad need selle eelnõu raamidest. Kui vaadata nende inimeste arvu, keda kõnealune ettepanek puudutab, siis on see suhteliselt väike, eriti kui võrrelda sellega, kui palju immigrante Eestisse igal aastal tuleb. Sellega härra Põlluaas nõustus.

Komisjoni esimees Ken-Marti Vaher juhtis tähelepanu, et Riigikogu võttis 2016. aastal vastu välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt ka teiste seaduste muutmise seaduse. Nimetatud seadusega tehti muudatusi, mis puudutavad pagulaste ümberasustamist väljastpoolt Euroopa Liitu ja ümberpaigutamist teistest Euroopa Liidu liikmesriikidest. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon oli samuti nende muudatuste poolt ehk siis hääletas nende poolt. Märgin ära ka härra Adamsi seisukohavõtu. Ta tõi välja, et Euroopa Liidu avatud uste poliitika on põhimõtteliselt taandumas ja see on positiivne. Samas ei ole Euroopa Liit suutnud midagi ette võtta, kujundada mingisuguseid poliitikaid, mis vähendaksid võimaliku järgmise massisissirände ohtusid.

Põhiseaduskomisjon tegi selle arutelu järel protseduurilised otsused. Kõigepealt, võtta eelnõu 403 täiskogu päevakorda tänasel päeval, 17. mail (otsus tehti konsensusega); teiseks, teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (samuti konsensusega) ning määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt (täpselt samuti konsensusega). Loen ka ette, kes sinna konsensuse hulka kuulusid: need olid Riigikogu liikmed Ken-Marti Vaher, Mart Nutt, Anneli Ott, Ivari Padar, Peeter Ernits, Henn Põlluaas, Helmut Hallemaa, Jüri Adams, Arto Aas, Lauri Luik ja Kalle Laanet. Tuletan meelde, et eelnõu vajab vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust. Aitäh teile!

#### **14:27 Esimees Eiki Nestor**

Küsimused komisjoni ettekandjale. Andres Ammas, palun!

#### **14:27 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Eelnõu seletuskirjas on viidatud pingetele ühiskonnas. Kas sellest oli ka komisjoni istungil juttu? Kas komisjoni liikmete arvates on meil pinged seoses pagulaste küsimusega? Ning kui ma tohin veel küsida: kui komisjoni istungil sellest konkreetselt juttu ei olnud, siis milline on ettekandja enda seisukoht?

#### **14:27 Mart Nutt**

Henn Põlluaas, kes tutvustas probleemi, rääkis väga laialt kogu rändeprobleemi olemasolust ja tõi välja ka ühiskonnas olevaid pingeid. Ka elettekandja tõi konkreetse näite, et üks varjupaiga saanud inimene on oma abikaasa põlema süüdanud. Ma arvan, et ilmselt ei ole minul õige anda edasi algataja seisukohavõttu komisjoni istungil. Ma eeldan, et tal on võimalus sõna võtta ja oma seisukohta siin põhjalikumalt tutvustada. Mis on minu isiklik arvamus? Seda võib-olla ei sobi komisjoni nimel ettekandjana märkida, aga ei ole ju mõtet salata, et igasugune protsess, mis toob kaasa erineva kultuuritaustaga inimeste kokkupuutumise, mingil määral pingeid tekitab. Seda ei ole mõtet eitada. Praegu on küsimus selles, kas me oleme suutelised neid probleeme lahendama, ja teiseks, kas me oleme suutelised oma rahvusvahelisi kohustusi täitma. Ma arvan, et me oleme. Aitäh!

#### **14:28 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme, palun!

#### **14:28 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud kolleeg, ettekandja! Nagu eelnõu ettekandja Jaak Madison viitas, inspireeris selle eelnõu esitamise teie erakonnakaaslase Kalle Muuli seisukoht, et kvoodipagulaste vastuvõtmine tuleks peatada. Nii põhiseaduskomisjonis kui ka ELAK-is hääletasid teie erakonna liikmed sellele vastu. Ma soovin teada, kas Kalle Muuli seisukoht siis ei esinda teie erakonna seisukohta? Kas erakond arvab teistmoodi või on teie erakond vahepeal meelt muutnud või ei ole teie erakonnal üldse kavas oma sõnadele mingit katet anda?

#### **14:29 Esimees Eiki Nestor**

Mart Nutt on kõnetoolis komisjoni ettekandjana.

#### **14:29 Mart Nutt**

Kui lubate, siis seda ma tahtsingi vastata. Austatud härra Helme! Ma ei esinda praegu erakonna seisukohti, vaid annan ülevaate komisjonis toimunud arutelust.

#### **14:29 Esimees Eiki Nestor**

Mart Helme, palun!

#### **14:29 Mart Helme**

Milline on teie isiklik hinnang: kas näiteks Vao süütamise peale õhutatud hüsteeria esindab ka neid pingeid, mis ühiskonnas selle teemaga seoses valitsevad või valitsesid?

#### **14:30 Mart Nutt**

Ma pean tõdema, et see teema ei olnud tänase eelnõuga seoses komisjonis arutelul. Soovitan selles küsimuses pöörduda Siseministeeriumi poole.

#### **14:30 Esimees Eiki Nestor**

Jaak Madison, palun!

#### **14:30 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma siiski täpsustaks teie isiklikku seisukohta. Kas te olete seda teemat arutanud oma fraktsiooni koosolekul ja kujundanud fraktsiooni arvamuse? Te olete minu teada endiselt mitte aknaalune sõltumatu parlamendiliige, vaid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liige. Kas te olete kujundanud oma seisukoha ja kuidas teie fraktsioon on otsustanud selle eelnõu puhul hääletada?

#### **14:30 Mart Nutt**

Kuidas me hääletame, seda näeme saalis. Aga nagu me nägime ka protokollist, meie fraktsioon, nii nagu ka mitmed teised fraktsioonid, ei esitanud arutelu käigus oma positsiooni. See tähendab seda, et meie fraktsiooni liikmed otsustavad ise, kuidas nad hääletavad.

#### **14:31 Esimees Eiki Nestor**

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Mart Nutt! Avan läbirääkimised. Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel. Kolm minutit lisaega.

#### **14:31 Martin Helme**

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Tänase mammutistungi algatuseks teeb meie fraktsioon ettepaneku lõpetada osalus kvoodipagulaste vastuvõtmisel. Selle ettepaneku on inspireerinud kaks tõsiasja. Üks on see, et Eestisse toodud ja justkui väga põhjaliku taustakontrolli läbi teinud inimesed on siin väga ränkade kuritegude tõttu praegu kohtu all. Vägistamine ja inimeste põlema panemine ei ole Eestis senimaani väga levinud kuriteoliik olnud. Viimane saabus Eestisse koos nn pagulastega. Teine ajend oli praeguse valitsuskoalitsiooni liikme, Isamaa ja Res Publica Liidu parlamendisaadiku Kalle Muuli aramusavaldus, et kvoodipagulaste vastuvõtmine tuleks peatada.

Igati nõus! Ma kordan veel kord üle meie erakonna seisukoha: Eesti kvoot on null. Mingisuguseid pagulasi tegelikult ei ole selle massi hulgas, kes 2015. ja 2016. aastal Euroopasse tulnud on. Ma isegi ei saa öelda, et nad on siia tunginud, sellepärast et Euroopa ju võtab nad avasüli vastu, osutab neile maksumaksja raha eest piirivalvetöö nime all transporditeenust ja ka laialipaigutamisteenust. Selle jaoks, et Euroopasse saabuda, ei ole vaja piiri rikkuda, sest piiri ei ole – välispiiri ei ole. Küll aga on vaja hoida üleval pöörased mõõtmised omandanud inimkaubanduse mafioosset struktuuri, mis saab alguse kusagil Aafrikas ja lõpeb loomulikult Euroopa riikide poliitilistes ladvikutes.

Sellises skeemis meie osalema ei peaks, eriti arvestades mitme olulise asjaoluga. Esiteks, nagu ma juba ütlesin, enamik neist inimestest ei ole pagulased. Nad on illegaalsed immigrandid, kelle peamotivatsioon on majanduslik. Teiseks, meie Eesti on Euroopas Läti järel kõige suurema välispäritolu

ehk immigrantrahvastiku osakaaluga riike üldse. Meil on see näitaja umbes 35%, Lätil üle 40%. Prantsusmaal näiteks on immigrante paariteist protsendi ringis, Hollandis 15% ringis, kõikides teistes riikides 10% või alla selle. Ehk siis selge sõnum: kui Prantsusmaa, Inglismaa, Holland, Itaalia, Kreeka, ükskõik mis teine riik, jõuab 35%-ni välispäritolu rahvastikuga, siis hakaku rääkima meile solidaarsusest ja sellest, kuidas tuleks pagulasi ühtlaselt laiali paigutada. Senikaua räägitagu seda juttu kellelegi teisele! Me ei peaks vastu võtma ühtegi väljastpoolt meile sokutatud inimest, keda me ise siia ei taha või ei ole kutsunud.

Probleemi tõstatamine sellisel kujul ehk siis parlamendi ette toomine – kõik teavad, et me oleme seda teemat mitmel moel oma eelnõudega tõstatanud –, on seotud küsimusega, kas valitsuserakonda kuuluva Riigikogu liikme sõnavõtted omavad mingisugust kaalu või ei oma. Kas võib lubada niisugust avalikkuse eksitamist, nagu Kalle Muuli seda tegi? Kui me nüüd näeme, et IRL ei toeta seda eelnõu, siis oli tegemist selge petukaubaga, oli tegemist katsega võtta positsioon, millega teha silma Eesti avalikkuse absoluutsele enamusele, kes on vastu immigrantide massilisele riiki toomisele ja ka kvoodiskeemis osalemisele, oli tegemist selge katsega inimesi lollitada ja jätta mulje, et ka IRL on immigratsiooniküsimuses musklis jõuline tegelane. Kohe saame näha, kas need musklid ikka on olemas. Mina ütlen, et veel hullem kui olla sotsidetaoline, kes põhimõtteliselt on estofoobsed ja tahavad eesti rahvast oma kodumaal vähemusse jätta, veel hullem kui selline aus positsioon on säärane kahepalgeline positsioon. Sisuliselt minnakse sotside positsiooniga kaasa, aga sõnades räägitakse midagi rahvuslike huvide kaitsmisest. Me ei lase sellel juhtuda, ei ole mõtet! Ei ole mõtet ja me ei lase sellel juhtuda! Aitäh!

#### **14:36 Esimees Eiki Nestor**

Raivo Aeg Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Palun!

#### **14:36 Raivo Aeg**

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Meil oli täna hommikul fraktsioonis arutelu migratsiooniteemadel. Arutasime seda koos siseministriga. Tõdesime, et tõepoolest, probleem on jätkuv, ei ole kuskile kadunud, aga Euroopa Liit teeb koos meie partneritega päris tõsiseid jõupingutusi, et leida sellele ikkagi n-ö tsiviliseeritud lahendusi. Tsiviliseeritud lahendus ei ole see, kui jäetakse inimesed kuskile uppuma või muul moel surema. Ei saa kohelda ebainimlikult inimesi, kes põgenevad kas räige tagakiusamise eest või suisa sõjakolletest. Tõepoolest, Eesti on täitnud oma võetud kohustusest ca 30% ja sellega me oleme Euroopa riikide hulgas keskmisel tasemel, nagu ka siseminister meile kinnitas. Nii et ei ole me olnud ülearu püüdlid ega ka ülearu laisad.

Mis mulle heameelt teeb, on see, et meie kolleegid EKRE fraktsioonist leiavad nii kergesti innustust ühe Isamaa ja Res Publica Liidu liikme seisukohtadest. Peaks see alati niimoodi juhtuma! Küll me oleksime õnnelikud! Samas tuleb öelda, et Isamaa ja Res Publica Liidus on sisekord märksa humaansem ja demokraatlikum, kui see nähtavasti EKRE-s on. Meil ei ole niimoodi, et rivistatakse hommikul fraktsioon üles, jagatakse käsud kätte ja kõik peavad rääkima ühte ja sama juttu ning lugema sisuliselt ühe ja sama memo pealt oma seisukohad maha.

Aga see ei tähenda seda, et Isamaa ja Res Publica Liit ei ole selle teemaga absoluutselt tegelenud. Oleme küll tegelenud ja oleme korduvalt arutanud justiitsminister Urmas Reinsaluga, kuidas probleemile lahendusi leida. Johtuvalt sellest ongi Justiitsministeerium teinud kahel korral, 31. märtsil ja 9. mail, Riigikogu õiguskomisjonile ettepaneku muuta välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadust. Tegu oleks eeskätt selle seaduse kahe paragrahvi muutmisega, need on § 49 ja § 50. Üks käsitleb pagulasseisundi või pagulasstaatuse kehtetuks tunnistamist ja teine välismaalase väljasaatmist teatud tingimustel. Asja sisu ongi see, need muudatusettepanekud on ka ajendatud nendetsamadest juhtumitest. Kui on tegemist äärmiselt seaduskuulmatu isikuga, kellele on Eesti riigis antud pagulase staatus, siis peaks olema võimalus tühistada seda staatust palju lihtsamal korral kui seni. Nimelt, kehtiv kord näeb ette, et pagulane peab olema toime pannud esimese astme kuriteo, siis talt on võimalik pagulase staatus ära võtta. Justiitsministeeriumi kaudu laekus ettepanek, et pagulase staatus on võimalik tühistada ka teiste raskete kuritegude korral, milleks on isikuvastased kuriteod, narkokuriteod, laste vastu suunatud kuriteod ja muud üleastumised, mis ohustavad oluliselt avalikkust korda. Aga sellega peab kaasnema ka riigipoolne hinnang, et see tegevus tõepoolest kujutab endast ohtu riigi avalikule korrale. Julgeolekuohu korral on ka praegu võimalik seda staatust tühistada.

Nii et eile oli ka õiguskomisjonis see teema taas arutusel. Õiguskomisjon tegi eile otsuse, et 29. mail,

peale seda, kui me istungivabalt nädalalt naaseme, me võtame selle teema uuesti laua peale. Paluks juurde mõne minuti.

#### **14:41 Esimees Eiki Nestor**

Kolm minutit lisaaega.

#### **14:41 Raivo Aeg**

Nähtavasti on õiguskomisjon selleks ajaks valmis omapoolse eelnõuga välja tulema. Nii et probleeme tuleb lahendada ikkagi proportsionaalselt probleemide olemusega ja arvestada, kui suure ohuga tegu on, mitte n-ö tappa laiemas ulatuses, kui probleem tingib.

Me kuulasime ära ka Siseministeeriumi seisukoha. Siseministeeriumi seisukoht on, et võib-olla on mingi probleem selle seadusmuudatuse rakendamisega, eeskätt juhul, kui meile vastu võetud pagulase kodumaal on endiselt kas sõda või ta elu oleks seal muul põhjusel ohuks, aga meie tahaksime ta välja saata. Siis me seda teha ei saa. Seda ei luba konventsioon teha. Küll aga on võimalus otsida muu turvaline riik, kus näiteks on tolle pagulase sugulased või tuttavad, kes on nõus ta enda juurde võtma, ja kus kehtivad tema maailmavaatele, kultuuriruumile oluliselt lähedasemad traditsioonid. Täienduseks nii palju, et kuriteo menetlus peab olema läbinud kõik kohtuinstantsid ja peab olema jõustunud kohtuotsus, mis näeb ette vabaduskaotusliku karistuse.

Loodame, et me siin Riigikogus suudame nende ettepanekutega kiiresti edasi liikuda ja edaspidi sellistele ühiskonnas suurt resonantsi tekitavatele tegudele seadust järgides adekvaatselt reageerida. Aitäh!

#### **14:43 Esimees Eiki Nestor**

Andres Ammas Vabaerakonna fraktsiooni nimel, sõnavõtt kohalt, palun!

#### **14:43 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Eesti Vabaerakonna fraktsioon on endiselt seisukohal, et Euroopa Liidu immigratsioonipoliitika on olnud ebaadekvaatne, ja nii ei ole me nõus Euroopa Komisjoni pakutud kohustusliku kvoodisüsteemiga. Selles osas me jagame menetletava eelnõu esitajate ja paljude tublide eestimaalaste muret. Oleme endiselt seda meelt, et kõik need pagulased, kes ei ole valmis aktsepteerima Eesti riigi seadusi ja tavasid ega täida neile pandud kohustusi, peavad siit riigist lahkuma. Selle eelnõu eesmärk meie arvates siiski ei ole sisuliselt analüüsida Eesti pagulaspoliitikat. Sellele viitas ka ettekandja ise, kes tõi ajendina esile kolleeg Muuli konkreetse seisukoha. Meie meelest vaatamata väga inetutele üksikjuhtumitele ei ole Eestis praegu selliseid väga suuri ühiskondlikke pingeid, millele eelnõu seletuskiri viitab. Eesti riigi esindajad on pagulaste küsimuses käitunud päris tasakaalukalt ja adekvaatselt ning nii tuleb talitada ka edaspidi. Kokkuvõtteks ütlen, et sellise spontaanse eelnõu menetlemiseks Vabaerakonna fraktsioon praegu vajadust ei näe ja jätab selles küsimuses hääletamata. Aitäh!

#### **14:44 Esimees Eiki Nestor**

Nüüd ma olen juhatajana kimbatuses. Palun mikrofon Lauri Luigele, kes on Reformierakonna fraktsiooni juhtidest ainsana saalis. Läbirääkimistel on sõna fraktsioonidel ja komisjonidel. Praegu on Jürgen Ligi registreerinud ennast kõne pidamiseks ja Igor Gräzin sõnavõtuks kohalt. Kellele ma peaksin andma võimaluse rääkida? Mul on küsimus Lauri Luigele ja palun teda vastata!

#### **14:45 Lauri Luik**

Jah, Jürgen Ligi on Reformierakonna fraktsiooni poolne ettekandja.

#### **14:45 Esimees Eiki Nestor**

Mul on ka küsimus Urmas Kruusele. Kas ma eeldan õigesti, et maaelukomisjon ei ole teinud Igor Gräzinile ülesandeks selles küsimuses sõna võtta? Aitäh! Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

#### **14:45 Jürgen Ligi**

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma usun, et Martin ei käinud veel lasteaias, kui ma ülikoolis tutvusin Rooma Klubi aruannete ja globaalprobleemidega ning mulle sai väga selgeks, mis juhtuma hakkab. Me arvasime, et see juhtub juba varem, aga oli kindel, et ülerahvastus ja ressursipuudus viib rahvastevaheliste konfliktideni, rahvaste rändeni ja sõdadeni. Tol ajal olid Vene riigi piirid muidugi kinni ja me tajusime seda kõike natukene teistmoodi, kuna rahvaste ränne oli riiklik poliitika, mitte iseeneslik surve. Vabas maailmas piirid nii kinni olla ei saa.

See on esimene probleem selle eelnõu puhul: piirid, müürid saavad olla siiski ainult piiritletud, need ei saa olla lõputult vägivaldsed. Kirvemeetoditel me migratsioonist lahti ei saa. Aga migratsioon probleem on, seda tuleb möönda. Ta on risk kindlasti meie elustiilile, aga ta on risk ka väikerahvastele üldiselt, kui vaadata hästi pikas perspektiivis. Minu jaoks aktualiseerus see teema teravalt uuesti kaks aastat tagasi, kui ma pidin ministreid, kuidas öelda, noomima või õpetama, et kuulge, ärge tehke nii muretut nägu. Mulle öeldi, et mis seal salata, nii lihtne see ongi: kas me oleme EKRE või me ei ole. Me ei saa sellest niimoodi rääkida. Aga see on probleem. EKRE on suutnud luua mulje, nagu oleks globaalprobleemid või rahvaste ränne ainult nende teema, millest keegi teine midagi ei taipa. Sotsiaalmeedias võib näha, kuidas fanaatiliselt süüdistatakse kõiki, kes on selle teema pärast kuidagi intelligentset muret väljendanud. Neid nimetatakse reeturiteks.

Ma pean ütlema, et 2015. aastal polnud muretud mitte ainult Eesti ministrid, vaid ka Euroopa riigid. Mäletate, mida tegi Austria lilledega, mida tegi tol ajal ka kantsler Merkel? Seda oli väga valus vaadata – see oli jätkusuutmatu. Õnneks see on praegu muutunud, enam sellist muretut suhtumist ei ole. Mul on hea meel, et Eesti siiski võttis varakult vastutustundlikuma hoiaku ja piirab kvooti. Asi on selles, et globaalprobleemid ei ole kirvemeetodil lahendatavad, küll aga on nad leevendatavad või kontrollitavad maailmakorraga, õiguslike ja organisatsiooniliste meetoditega, mille rakendajate hulka kuulub kahtlema ka Euroopa Liit. Meie ei lahenda ühtegi globaalprobleemi üksi, isoleerudes ja muu Euroopa vastu sõdides.

Nii et meil on tegelikult suhteliselt kontrollitud pagulaspoliitika, mille üle mul on ainult hea meel. Ta ei kätke endas tõsiseid riske, aga kätkeb endas ikkagi põhiliselt humaansust nende inimeste vastu, keda me siia valime, kes on tõelises hädas – sellises hädas, mida Riigikogu liikmed ei ole kunagi näinud ega kogenud. Me keegi ei tea täpselt, kuidas need asjad on. Nii et oleme inimesed, ärme ole elajad nende õnnetute vastu, proovime näidata jõukohast empaatiat, aga ärme löhu ka seda süsteemi, mis maailma probleeme lahendada püüab! Euroopa Liit kindlasti selle süsteemi osa on ja mul on selles mõttes kahju, et EKRE suhtub destruktiivselt kõigesse, mis püüab probleeme sisuliselt lahendada.

Palun natuke lisaiega!

#### **14:50 Esimees Eiki Nestor**

Kolm minutit lisaiega.

#### **14:50 Jürgen Ligi**

Sisulise lahenduse taga ei ole mitte selline täissunniviisiline pagulaste vastuvõtmine, vaid ikkagi kokkuleppeline kvoodipoliitika. Kahe aastaga on oluliselt muutunud see, et on hakatud püüdma probleeme lahendada seal, kus nad tekivad. Inimesi on hakatud rohkem hoidma seal, kus nad tunnevad loomupäraselt end rohkem kodus. On saavutatud siiani suhteliselt hästi pidav migratsioonilepe Türgiga. Pagulasi hoitakse seal. Arendagem seda süsteemi! Tõesti, nendele inimestele tuleb elamisväärsed tingimused luua, tehes seda ja lahendades konflikte seal, kust kandist nad pärit on. Vajadusel tuleb ka raha välja käia, mida Euroopa Liit on hakanud tegema. Nii et hoiame pöialt sellele poliitikale, mis praegu on, ärme laseme seda põhja sellise rämeda vastuseisuga kokkulepetele! Aitäh!

#### **14:51 Esimees Eiki Nestor**

Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

#### **14:51 Mihhail Stalnuhhin**

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Alustan sellest, et mind alati ääretult rõõmustab, kui ma kohtun mõne patrioodiga. Seda on kindlasti vaja selleks, et inimestele selgitada, milliseid kompromisse me otsime, millised on kokkuleppe punktid ja mis teemal meil on lahkhelid, kuidas üldse toimub läbirääkimiste protsess. Tavaliselt ei taheta selles näha suurt konstruktiivsust, aga nii kui kõrval keegi hakkab rääkima sellest, kuidas on vaja käituda ühe või teise rahvuse suhtes, ühe või teise rahva suhtes,

nii saavad inimesed momentaanselt aru, kus see tõde on.

Ma poleks siia pulti tulnud – nagu ma ütlesin, EKRE retoorika mulle täitsa istub. Aga mulle tuli meelde, kuidas me mõnikord rahanduskomisjonis istume ja arutame, kui palju see sisserändekvoot 0,1% on – on seda palju või vähe – ja kus on meie stabiilne areng ja kus on ülekuumenenud majandus. Siis kõik võtavad kinni sellest 0,2 või 0,3%-st. Ning siis tuleb keegi, kes üritab eesti rahvast kaitsta mingi ohu eest, immigrantide eest. Muuseas, immigrantide hulgas on 130 000 Eesti kodanikku, nende hulgas on umbes 100 000 inimest, kellel ei ole kodakondsust. Aga keegi tuleb ja ütleb selle kohta, et meil on 35% immigrante. See juba ajab ärevile.

Õppige oma tunnid ära! Vaadake Statistikaameti ülevaadet, tehke endale asjad selgeks! Need arvud on kõigile teada: 1 309 000 elanikku, sellest 903 000 eestlast ja lõppude lõpuks me saame protsendi kuskil 70 tasemel. Ma saan täpselt öelda, et peale loendust oli eestlasi Eestis 69,8%, mitte 65%. Ja arvestades seda, et muulaste hulgas rahvastiku vähenemine toimub kiiremini kui eestlaste hulgas, ma eeldan, et järgmine rahvastikuloendus näitab juba mingi 71 või 72%. Dünaamika on selline.

See võib tunduda mingi tähenärimisena, aga kui sulle juba karjutakse, et iga kümnendik on tähtis, kui keegi tuleb ütleva, et immigrante, nagu neid nimetatakse, on meil 35%, siis see viskab üle. Rääkida võite mida tahes, aga palun kontrollige arve!

Me ei toeta seda otsust. Aitäh!

#### **14:55 Esimees Eiki Nestor**

Igor Gräzin, ma saan aru, et sul on protseduuriline küsimus juhatajale. Kas on nii?

#### **14:55 Igor Gräzin**

Jah, ta on topeltprotseduuriline. Ning palun nüüd mind enam mitte katkestada! Esimene protseduuriline viga oli see, et protseduuriliseks märkuseks istungi juhataja sõna ei andnud. Ma loodan, et see fikseeritakse stenogrammis: Gräzinil oli protseduuriline märkus, istungi juhataja keeldus sõna andmast ja ...

#### **14:55 Esimees Eiki Nestor**

Protseduuriline küsimus peab olema, protseduurilisi märkusi ei tehta. Kas on küsimus?

#### **14:55 Igor Gräzin**

Küsimus on olemas. Küsimus on järgmine: mispärast, millisel eesmärgil istungi juhataja andis loa selliseks komisjoni kaassõnavõtuks? Kaassõnavõtt ei sisaldanud endas mitte midagi, ta luges protokollis ette, ja see oli kõik. Ma esitan selle küsimuse kolmandat korda seoses kolmanda ettekandega. Kas juhatus jätkab seda praktikat, et meile loetakse paberilt lihtsalt ette: see ütles, too hääletas jne? Me oskame ise lugeda. See on Riigikogu aja ja tähelepanu raiskamine. Ilma isiklikuks minemata: mida tegi Mart Nutt puldis? Milleks teda vaja oli? See on ju kõik teada, kusjuures ta kogu aeg rõhutas, et ma ainult seda ja seda ja seda. Õige, ta käitus vastavalt kodukorrale. Aga miks me aega raiskame? See on küsimus. Ma kordan, ma ütlen seda kolmandat korda.

#### **14:56 Esimees Eiki Nestor**

Ma siis ilmselt ka vastan kolmandat korda, et Riigikogu juhatus tõesti ei kirjuta komisjonidele ette, milline nende ettekanne peaks olema. Aga kui komisjonide juhid said rahvasaadik Gräzini praegusest küsimusest innustust, siis mul on selle üle väga hea meel. Kindlasti ei saa komisjonipoolne ettekandja esitada oma fraktsiooni või iseenda seisukohti, see ei oleks ülejäänud komisjoni suhtes lihtsalt aus. Mart Nutt, protseduuriline.

#### **14:57 Mart Nutt**

Aitäh, ma olen paratamatult kohustatud härra Gräzini küsimusele vastama. Tegelikult olen ma seda puldis varem ka rõhutanud. Ma ei lugenud protokollis ette. Kui härra Gräzin võtab protokollis kätte ja loeb seda, siis ta seda ka näeb. Samas ei ole komisjonipoolse ettekandja õigust rääkida seda, mida komisjonis ei arutatud.

#### **14:57 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu, sulgen läbirääkimised ja läheme lõpphääletuse juurde. Lõpphääletuse juurde saame minna seetõttu, et eelnõule 403 muudatusettepanekuid ei esitatud. Kuna aga eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

#### Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 52 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele, peatamaks Eesti osalemine pagulaste ümberjaotuskavas" eelnõu 403. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### Hääletustulemused

Poolt 7, vastu 30, erapooletuid 1. Otsuse eelnõu ei leidnud toetust.

---

## **4. 15:00 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (380 SE) teine lugemine**

### **15:01 Esimees Eiki Nestor**

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu 380 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on Priit Sibul. Palun!

### **15:01 Priit Sibul**

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma tuletan meelde, et valitsus algatas selle eelnõu 6. veebruaril ja peamised muudatused 2018. aastaks on alternatiivsete tubakatoode maksustamine aktsiisiga, sigarite ja sigarillode aktsiisimäära tõstmine ja nende aktsiisimäära muutmine kahekomponendiliseks – see sõltub mahust ja hinnast, nii nagu praegu sigarettide puhul on –, kaugmüügil aktsiisikauba vastuvõtjale aktsiisi maksmise võimaldamine ning ettevõtjate halduskoormuse kulude vähendamine maksumärkide üle arvepidamisel.

Alternatiivne tubakatoode on aktsiisiga maksustamise mõttes klassikalisest tubakatootest erinev nikotiinisaldusega või nikotiinisalduseta toode, mida kasutatakse sarnaselt tubakatootega või samasugusel eesmärgil. Alternatiivsed tooted on e-sigarettide täitevedelik, vesipiibutubakat asendavad aurukivid ja nende maitsestamiseks kasutatav vedelik, aga samuti aurukivid ise ja muu alternatiivne tubakatoode, mis ei ole tahke ega vedel, vaid näiteks geeljas. Alternatiivsed tubakatooted maksustatakse aktsiisiga, et kaotada ebavõrdne konkurents alternatiivsete ja klassikaliste tubakatoode vahel, et takistada aktsiisitulu vähenemist tulenevalt sellest, et klassikaliste tubakatoode tarbimine asendatakse alternatiivsete toodetega, ning rahva tervise kaitsmise eesmärgil. Eelnõu oli siin saalis esimesel lugemisel 22. veebruaril ja see on ka põhjus, miks ma meenutan, mida me üsna jupp aega tagasi arutasime. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 9. märtsiks esitati meile üheksa muudatusettepanekut, millest kaks võtsid esitajad tagasi, sest need puudutasid seletuskirja, mitte eelnõu, ja seletuskirja me tavaliselt ei muuda. Mõned ühe ja sama esitaja muudatused olid sisuliselt seotud ja komisjon kandis sellised muudatusettepanekud loetellu esitaja nõusolekul ühe muudatuse aluspunktidenä.

Pärast esimest lugemist oleme arutanud seda eelnõu viiel istungil: 21. märtsil, 4. aprillil, 19., 15. ja 16. mail. 21. märtsil oli meil kohtumine huvirühmadega, kus olid esindatud MTÜ E-sigareti Müüjate ja Kasutajate Liit, MTÜ Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioon, Philip Morris Eesti OÜ, AS Rasa Trading Company, OÜ Sigari Maja ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. Samuti olid istungil Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Ekspertdina oli kaasatud Tartu Ülikooli Kliinikumi kopsukliiniku arst-õppejõud pulmonoloogia erialal dr Ülle Ani.

Tollel arutelul me käsitlesime e-sigarettide maksustamist puudutavaid eeldusi ja mõjuanalüüse, alternatiivsete tubakatoode seotud mõisteid, alternatiivsete tubakatoode aktsiisiga maksustamise põhimõtteid ja aktsiisimäärasid ning sigarite ja sigarillode aktsiisi muudatusi. Huvirühmade pöördumisest kantud Riigikogusse laekunud muudatusettepanekuid juhtivkomisjon ei toetanud, jäädes eelnõu ja algataja seletuskirjas väljendatud seisukohtade juurde. Erandina pidas komisjon vajalikuks täpsustada kuumutatavate tubakatoode seonduvat. Rahanduskomisjon tegi ise kaks muudatust, millest üks parandab õigusselgust sätetes, mis käsitlevad kuumutatavaid tubakatooteid, nagu ma

ütlesin, ja teine lihtsustab aktsiisilao reegleid väga väikestes pakendites toidulisandite tootmisel. Muudatuste selgitused on muudatusettepanekute loetelus. Juhtivkomisjon tegi konsensusliku ettepaneku teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis eelnõu lõpparutelu võiks toimuda 31. mail.

Võib-olla veel paari sõnaga sellest, et peamised muudatused, mida me arutasime lisaks kuumutatavatele toodetele, olid ettepanekud vähendada e-sigarettide vedelike aktsiisimäära. Valitsuse ettepanek on kehtestada määr 0,2 eurot milliliitri kohta. Meil oli arutelu, kas maksustada ainult nikotiinivedelikku või kõiki vedelikke. Jõudsime arusaamale, et jääme kõikide vedelike maksustamise juurde. Teine teema oli, et äkki me kehtestame liiga kõrge aktsiisimäära, kui otsustame 0,2 euro kasuks. On ettepanekud esialgu maksustada seda nullmääraga või siis määraga 0,11 eurot milliliiter. Nagu ma ütlesin, komisjon jäi selle juurde, et valitsusest tulnud eelnõus pakutud määr sobib.

Pikalt arutasime, kolmel või rohkematelgi istungitel, neid kuumutatavaid tubakatooteid. Tõesti, neid on erinevaid ja eri ministeeriumidel oli erinev arusaam, kas need mahuvad praegu aktsiisiseadusesse. Ma arvan, et me saavutasime nii ametnike kui ka komisjoni liikmetega lõpuks konsensusliku arusaama ja täiendasime sigarettide ja suitsetamistubaka definitsiooni nõnda, et see on nüüd laiendatud kuumutatavate toodetega. Nüüd on see kõigile osapooltele üheselt mõistetav ja seadusega reguleeritud. Need olid peamised arutelupunktid. Lõpuks jõudsime otsusele, et teise lugemise võiks täna lõpetada ja 31. mail, meie järgmise töönädala kolmapäeval võiks eelnõu lõpphääletusele panna. Aitäh!

### **15:07 Aseesimees Enn Eesmaa**

Küsimuste vooru avab Kalle Palling.

### **15:07 Kalle Palling**

Aitäh! Aktsiisidega üldiselt maksustatakse kahjulikku tarbimist. Kas teie selle menetluse käigus olete kõikide nende erinevate huvirühmadega ja Sotsiaalministeeriumiga suheldes aru saanud, kumb toode, kas traditsiooniline sigaret või elektrooniline sigaret on tervisele kahjulikum? Ja kas meil on üldse piisavalt teavet selleks, et hinnata elektroonilise sigareti kahjutust või kahjulikkust, et me saaksime otsustada, milline see aktsiisimäär olema peaks? See peaks olema ometigi korrelatsioonis selle mõjuga tervisele. Ma pean silmas aktsiisimäära.

### **15:08 Priit Sibul**

Aitäh! See oli teema, mida me arutasime. Ma pean tunnistama, et eri osapooltel on veidi erinev arusaam. 21. märtsil, kui meil see ümarlaud oli, ilmnesis ikkagi väga vastandlikud arusaamad. Tartu Ülikooli Kliinikumist spetsialistina komisjoni koosolekule kutsutud inimene viitas ka sellele, et suitsetamise kahjulikkusest hakati rääkima ja see tuvastati alles 1964. aastal. Suitsetamise algusest oli möödunud aastakümneid, kui jõuti arusaamisele, et tegemist on tervisele kahjuliku tootega. Kas e-sigaret on vähem kahjulik või ei ole üldse kahjulik või on kogunisti tervendav toode – seda me täna öelda ei saa. Küll aga ütles doktor Anni seda, et iga selline asi, mida me endale sisse hingame, igal juhul meie organismile kasulik ei ole. Paremini on igasugustest filtritest hoiduda ja hingata õhku ilma muid vahendeid kasutamata. See on tõenäoliselt tervisele kõige kasulik. Kõik muud ained, jõuavad need meie organismi mingist aparaadist vedelike, auru või suitsuna, igal juhul meile hästi ei mõju.

### **15:09 Aseesimees Enn Eesmaa**

Madis Milling.

### **15:09 Madis Milling**

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! Te tunnistasite, et Eestis ei ole tehtud ühtegi pädevat uuringut e-sigarettide kahjulikkusest. Need arvamused, mis te praegu ette lugesite, põhinevad eeldustel: jah, ilmselt küll jne. Küll aga on pädevaid uuringuid tehtud mujal maailmas, näiteks Suurbritannias. Nendele uuringutele viitasid ka huvirühmad, näiteks e-sigareti tarbijate liit. Miks neid uuringuid arvesse ei võetud? Märgin ka, et Rahandusministeeriumi arutlust on möödas üle aasta ja selle aja jooksul on e-sigarettide maailmas palju muutunud. Miks ei arvestatud värskeimat informatsiooni?

### **15:10 Priit Sibul**

Aitäh küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, me sellel teemal komisjonis arutlesime, aga nii nagu suitsetamise puhul, saab tõenäoliselt neid järeldusi teha aastakümnete pärast. E-sigaretid on siiski veel nii uus toode, et täna neid hinnata ei saa. Meil ei ole veel piisavalt uuringuid. See teie viidatud uuring tõesti komisjoni arutelust läbi käis, aga selle põhjal teha üks või teine järeldus on kindlasti ennatlik. Mulle tundub, et mitmeid komisjoni liikmeid doktor Ani seisukohad rahuldasid. On ilmselge, et väga hästi ükski selline vedelik või muu toode mõjuda ei saa, aga kas need on tervisele vähem või rohkem kahjulikud, selle kohta meil lihtsalt ei ole piisavalt infot, et teha lõplikke järeldusi.

#### **15:11 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kalle Palling.

#### **15:11 Kalle Palling**

Aitäh! Hea Priit! Sa ise oled küllaltki konservatiivne inimene – seda võib järeldada, vaadates sinu hoiakuid muude teemade puhul. Minul küll ei oleks julgust üldse selle aktsiisimääraga siin Riigikogus tegeleda, teadmata, kas toode, mille müüki me reguleerime, omab tervisele kasulikku või kahjulikku mõju. Kas ei oleks mõistlikum üldse selliste toodete müük nii kauaks, kui ei ole nende mõju teada, lõpetada? Ma arvan, et me tegeleme siin natukene kummalise tegevusega. Me ootame, et teatud hulk inimesi sureks tervisekahjustustesse, ja alles siis hakkame hindama, milline oleks selle toote õiglane aktsiisimäär. Tegelikult me ju ei tea, mida inimesed e-sigareti vedelikust sisse hingavad ja kui kahjulik see on.

#### **15:12 Priit Sibul**

Tõsi ta on, et ei tea. Seda ma olen mitmel korral märkinud. Aga tõenäoliselt ei ole võimalik keelata midagi, mis on laialt kasutuses. Ja kuna inimesed ja kaubad liiguvad Euroopas vabalt, siis meil on suhteliselt mõttetu seda üksi keelata. Aga kuna tegemist on rahanduskomisjoni liikmete arusaamise järgi pahega, siis on seda mõistlik ka maksustada. Aitäh!

#### **15:13 Aseesimees Enn Eesmaa**

Üldiselt Euroopas arutatakse järgmist tubakadirektiivi ja ka meie ootame, kuidas Euroopa Liit kavatseb neid tooteid käsitlema hakata. Loomulikult on nende seaduste vahel seos. Aga rahanduskomisjonis oli arutelul, et võib-olla peaks tubakaseadust muutma ja defineerima need kõnealused tubakatooted tubakaseaduses. Selgus, et tegelikkuses on Eestis niiviisi, et siiski need definitsioonid tulenevad sellest samast aktsiisiseadusest, mida me täna muudame, ja need definitsioonid on aluseks ka tubakaseadusele. Nii et kui te seda menetlete, siis need definitsioonid tulevad sealt.

#### **15:13 Aseesimees Enn Eesmaa**

Helmen Kütt

#### **15:14 Aseesimees Enn Eesmaa**

Igor Gräzin.

#### **15:14 Igor Gräzin**

Hea Priit! Pane praegu palun silmad kinni ja pane tööle oma kujutlusvõime. Panid, jah? Nii! Sa oled just ära söönud hea Viini šnitsli ja sa jood pool kruusi Staropramenit sinna kõrvale – see higistab ja sa tunned, et nüüd on õige aeg panna ette sigaret või sigar vms. Ütle, palun, mida sa sellisel juhul eelistaksid: kas seda veega värki või seda päris sigaretti või sigarit? Ma tahaks teada, mis neist maitseb kõige paremini.

#### **15:15 Priit Sibul**

Aitäh, Igor! Seda me komisjonis ei arutanud ja keegi ei palunud komisjonis mul seda kujutleda. Aga see oli ilus pilt. Siiski pean sulle kahjuks ütlema, et ma ei oska su küsimusele vastata. Minu viimane sigaret sai tõmmatud minu praeguse maakodu metsas. See oli siis, kui ma olin kümneaastane või midagi sellist. Siis selliseid tooteid ja võimalusi ei olnud. Ja pärast seda ma ei ole neid tooteid tarbinud.

### **15:15 Aseesimees Enn Eesmaa**

Sõbralik soovitus on fantaasiat liigselt õhutavaid küsimusi vähem esitada, meil on pikk õhtu ees. (Saalist hüütakse: "Aega on!" Naer.) Madis Milling, palun!

### **15:15 Madis Milling**

Suur tänu, härra juhataja! Austatud ettekandja, te olete puldis täna korduvalt öelnud, et me ei tea, me eeldame, me oletame, meil puudub info. Kas te peate õigeks luua seadust, tuginedes eeldustele ja oletustele?

### **15:16 Priit Sibul**

Me teame, et seda toodet tarbitakse, et järjest rohkem liiguvad inimesed klassikalistelt tubakatoodetelt uutele toodetele, ja need kindlasti ei erine. Mida meil on mõistlik teha, kui inimesed liiguvad ühelt kaubagrupilt teisele ja kui puudub kindel teadmine, millega tegu on? Ma saan aru, et me keegi ei eelda, et tegemist on tervisetootega, mida ei peaks maksustama. Seni, kuni meis on see arusaam ja kindlus, seni on mõistlik seda aktsiisiga maksustada ja sellest me lähtume.

### **15:16 Aseesimees Enn Eesmaa**

Urmas Kruuse.

### **15:16 Urmas Kruuse**

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mind riivas teie ettekandes üks fraas. Te nimetasite klassikaliste tubakatoodete tarbimise vähenemist ja sellest johtuvalt ka riigi sissetuleku vähenemist. Te viitasite seda esimese tähtsa asjana ja alles seejärel rääkisite inimeste tervisest. Miks see on nii?

### **15:17 Priit Sibul**

Võib-olla ma vääratsin. Need on kindlasti kaks olulist asja. Tõenäoliselt on meil võimalik selle aktsiisiga ka inimeste harjumusi mõjutada, et nad tervislikumalt käituksid. Eks sellekski nende aktsiisidega maksustamine toimub. Ja õnneks või õnnetuseks toob see ka eelarvesse raha.

### **15:17 Aseesimees Enn Eesmaa**

Peeter Ernits.

### **15:17 Peeter Ernits**

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Enda harimise mõttes küsin, kui palju on Eestis kuumutatud tubakatoodete kasutajaid?

### **15:17 Priit Sibul**

Sellele küsimusele kahjuks ei oska vastata, sest praegu ei ole Eestis kuumutatavate tubakatoodete maaletoojaid, kes oleks selleks Terviseametist loa saanud. On üks suur ettevõtte, kes tegeleb toote juurutamisega, ja teine, kelle toode on Euroopas umbes kümnes riigis müügil. Nii et ei saa välistada, et Eestis selle tarbijaid on, aga Eestisse maaletoomist praegu veel ei toimu.

### **15:18 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Külliki Kübarsepp!

### **15:18 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni ettekandja! Siinsamas kõnepuldis, kus sa praegu seisad, on minister Ossinovski kinnitanud, et puuduvad terviseuuringud, mis ütlevad lõpliku tõe e-sigarettide kohta. Kui käia kaubanduskeskustes, siis visuaalse vaatluse põhjal võib järeldada, et kaubanduskeskuste juures on kõige aktiivsemad e-sigarettide kasutajad noored. Nende hulgas traditsioonilise tubaka tarbijaid enam nii väga ei ole. Kas komisjon ei arutanud selles valguses hoopis võimalust kehtestada e-sigarettidele kõrgem aktsiis, kui on traditsioonilistel tubakatoodetel?

### 15:19 Priit Sibul

Aitäh, hea küsija! Konkreetselt me seda ei kaalunud. Nagu ma ütlesin, mitmed osapooled tegid ettepanekuid seda sigaretti oluliselt vähem maksustada, aga oli ka üks komisjoni liige, kes kindlasti pidas seda oluliseks, et me ei maksustaks seda vähem. Me panime kokku lähenemise, et e-sigaret ei ole ju ainult vedelik, mida me aktsiisiga maksustame. Et seda tarbida, on vaja mingeid seadmeid. Ja nii selle hind lõppkokkuvõttes väga palju sigarettide hinnast ei erine.

### 15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison.

### 15:19 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma siit teoretiseerin edasi – läks päris lõbusaks vestluseks maksutulude teemal. Me täpselt ei tea, mis see õige info on. Me mõtleme, kaalume, arvame. Tubakatooteid on väga palju, see sektor on tõsiselt lai. Ma tean seda päris hästi. Üks asi on tavaline sigaret, mis on maksustatud aktsiisiga, nüüd me üritame maksustada ka e-sigarette, kuna ilmselgelt neid tarbitakse. Keelustada pole võib-olla mõistlik, sest ei ole tõestatud nende suurem ohtlikkus tervisele kui tavalisel sigaretil. Kui seda teemat laiendada, siis äkki on olnud arutluse all ka teatud tubakatooted, mis levivad väga laialdaselt Eesti turul, Eesti inimeste seas, mille müük on keelatud, kuid mida võib omada? Näiteks saab seda osta Rootsist. Ma räägin n-ö mokatubakast. Kas diskussiooni peaks laiendama ka sellele tootele ja laiendama arutelu maksutuludest?

### 15:20 Priit Sibul

Sellest oli komisjonis väga põgusalt juttu ja ainult selles kontekstis, et Rootsi on saanud Euroopa Liidult erandina loa selle müügiks. Rohkem arutelu ei olnud.

### 15:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, mis on võrdselt võimalikud kõigile. Madis Milling, palun!

### 15:21 Madis Milling

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma olin suitsetaja, padukorsten, paremal juhul pakk päevas, halvemal juhul, kui teatris olid pingelised proovid, läks rohkem. Ma olen ka vabatahtlik päästja. Kujutage ette, sa oled põlvini lumes, kustutad talumaja ja pead seljas vedama vett täis voolikut, mis kaalub pea 200 kilogrammi. Ja ühel sellisel raskel põlengul, umbes kolm aastat tagasi, kui ma seda voolikut seljas vedasin, tajusin ma äkki, et hing jääb kinni. Ma hingeldasin. Ja see pani mind mõtlema, et peaks midagi elus muutma. Nii kõva mees ma ei olnud, et oleksin suutnud suitsetamise päeva pealt maha jätta, ma olen seda oma elus umbes kümme korda üritanud. Aga siis kuulsin alternatiivsest tootest nimega e-sigaret. Proovisin, ja ära sa märgi, umbes kahe kuu pärast oli mul kadunud hommikune köha. Umbes poole aasta pärast, ilma et ma oleks suurendanud oma füüsilist koormust ja hakanud trenni tegema, oli paranenud minu aeroobne vorm. Ma ei hingeldanud enam, vedades 200-kilost vett täis voolikut põlengul.

Täna on siin mitu korda öeldud, et me ei tea, kas need e-sigaretid on kahjulikud või mitte, puuduvad uuringud jne. Tõepoolest, Eestis ei ole neid tehtud, küll aga on tehtud mujal maailmas. Näiteks Suurbritannias on korraldatud palju pädevaid uuringuid. Ja need uuringud on pannud mõtlema isegi Suurbritannia valitsuse: kujutage ette, seal rahastatakse riiklikult sotsiaalkampaaniat pealkirjaga "Suitsetaja, vaheta oma sigaret e-sigareti vastu!" Miks? Me võime ju siin öelda, et me arvame ja eeldame, aga seal on uuringud tehtud. Ning ilma igasuguse uuringutagi saab ju öelda, kas e-sigaretiga kaasneb passiivset suitsetamist. Ei kaasne! Kõrvalseisjale on e-sigaret täiesti ohutu, erinevalt tavasigaretist. E-sigaretide tarbijate liit tõi Riigikokku 5000 allkirjaga petitsooni, soovides sisulist arutelu. Seda arutelu kahjuks ei lastud toimuda. Toimus küll formaalne ärakuulamine, aga sisulist diskussiooni ei olnud ei huvigruppide kohtumisel ega ka rahanduskomisjonis. Ega e-sigaretide tarbijad ei ole aktsiisi vastu. Loomulikult, maksustame aktsiisiga, meil pole midagi selle vastu. Küll aga võiks seda maksustada nii, et e-sigaretide tarbimine ei muutuks kallimaks tavaliste sigarettide tarbimisest. Praegu pakutud lahenduse korral see nii juhtub. Võttes arvesse ka Euroopa tubakadirektiivist tulenevaid nõudeid, mis

hakkavad kehtima 20. mail, võib öelda, et e-sigarettide hind tõuseb praegusega võrreldes umbes 65%. On palju inimesi, kes on läinud tavasigaretilt üle e-sigaretile. Jah, nikotiin on sõltuvust tekitav aine, sõltuvusest ei suudeta lahti saada. Teine asi on tegevus – just nimelt see tegevus. Kõik, kes on suitsetajad, teavad: oh, lähme teeme suitsupausi!

Kui e-sigareti tarbimine läheb kallimaks kui tavatubaka tarbimine, mis siis juhtub? Paljud inimesed, kes on asunud parandama omaenda tervist ja ümbritsevat keskkonda ning läinud üle e-sigaretile, loobuvad ja hakkavad jälle tavasigarette tõmbama. Paljud inimesed, kes on kaalunud tavasigaretist loobumist, ei loobu sellest, sellepärast et e-sigareti tarbimine on lõpuks kallim. Huvitav seik oli rahanduskomisjonis, kus ma küsisin uuringute kohta. Rahandusministeeriumi ametnik tõi näiteks ühe Itaalia uuringu, mis tehti umbes neli aastat tagasi.

Palun lisaaega!

#### **15:25 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, kolm minutit juurde!

#### **15:25 Madis Milling**

Te ju teate, mis toimub arvutiturul: ostate arvuti, lähete sellega koju, ja ta on juba vananenud. Sama on e-sigarettidega – tehnoloogia areneb. Ja see Itaalia uuring, mis oli ammu tehtud, käsitles esimese põlvkonna e-sigarette. Kui ma küsisin selle peale, miks me räägime sellest väga vananenud andmetega Itaalia uuringust, ütles Rahandusministeeriumi ametnik: "Nojah, eks see uuring ole tõepoolest vana, aga see on ikkagi ka uuring." Kuidas me saame võtta aluseks sellist äärmiselt vananenud informatsiooni? Toon veel ühe näite Itaaliast. Itaalias kehtestati 2014. aastal e-vedelike maks, mis tõstis jaehinda 58%. Meil tõuseb see rohkem! 2015. aasta maiks oli e-sigarettide käive Itaalias kahanenud 70%, inimesed hakkasid taas tarbima tavatubakat ja pärast aktsiisi kehtestamist koguti sellega summa, mis moodustas ainult 0,3% Itaalias kogutud tubakaaktsiisist ehk siis täiesti marginaalse osa.

Kokkuvõtteks üks oluline märkus veel. Aktsiisimaksuga tahetakse maksustada ka nikotiinivabad e-sigareti vedelikud. Nikotiin on kahjulik aine, me teame. See oleks sama, kui me kehtestaksime aktsiisi ka alkoholivabale õllele. Ei ole vahest kõige mõttekam tegevus.

Kokkuvõtteks: e-sigareti tarbijad ei ole aktsiismaksu vastu, aga kehtestagem see mõistliku määraga, nii et see toode ei muutuks kallimaks kui Lätis. Me ju teame, mis alkoholiga juhtus. Äрге sundige e-sigareti tarbijaid kõrge aktsiisimaksu tõttu taas pöörduma tavatubaka juurde, mis kahjustab oluliselt rohkem nende ja neid ümbritsevate inimeste tervist. Aitäh!

#### **15:28 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Ammas, kas teil on protseduuriline küsimus või soovite sõna kohapealt? Siis kuulame enne Helmen Kütti, kes registreerus varem. Palun!

#### **15:28 Helmen Kütt**

Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Ma tulin pulti stenogrammi huvides, et ei jääks kõlama vale väide. Tõepoolest, juhatus suunas sotsiaalkomisjoni petitsiooni, kus on enam kui 5000 allkirja. Sotsiaalkomisjonil oli tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorrast aega selle petitsiooniga tegeleda kuus kuud. Nüüd on jäänud, tõsi, vähem kui viis kuud, aga meil toimus esimene ärakuulamine. Ka petitsiooni esitajaid on informeeritud, et komisjon tegeleb selle temaga edasi. Me ei välista avalikke istungeid, me ei välista ühisistungeid rahanduskomisjoniga. Seega pole alust väita, et 5000 allkirjaga petitsioon ei leidnud isegi ärakuulamist ja et peale ärakuulamise see mingisugust lahendust ei saa. Meil juba tulenevalt kodu- ja töökorrast on see kohustus ja tegelikult me suhtume igasse petitsiooni, mis on saanud vähemalt 1000 allkirja, väga tõsiselt. Ütlen seda lihtsalt stenogrammi huvides. Sotsiaalkomisjoni esimehena ei saa ma lubada, et selline valeväide kõlama jääb. Tänan!

#### **15:29 Aseesimees Enn Eesmaa**

Eelnõu sätete arutelu jätkab Andres Ammas.

#### **15:29 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Stenogrammi huvides tahan ma väga tänada selle eelnõu komisjonipoolset menetlejat Priit Sibulat. Kahe aasta jooksul ei ole ma rahanduskomisjonis veel näinud, et komisjonipoolne menetleja suhtub mõnesse eelnõusse nii tõsiselt, kõiki osapooli kaasates ja parima tulemuse poole püüeldes. See oli silmapaistev töö. Aitäh! Aga ma tahan lisada, et tõenäoliselt tuleb meil selle probleemi juurde ja loomulikult ka tubakaseaduse muudatuste juurde edaspidi tagasi pöörduda, sest Euroopa Liidu järgmine direktiiv sel teemal võib meid selleks kohustada.

#### **15:30 Aseesimees Enn Eesmaa**

Annan sõna Madis Millingule. Otseselt tema nime küll ei nimetatud, aga kuna on puudutatud neid seisukohti, mida Madis Milling äsja käsitles, siis on tal selleks õigus. Palun!

#### **15:30 Madis Milling**

Suur tänu, härra istungi juhataja! Selgitan ka stenogrammi huvides: austatud Helmen Kütt, minu informatsioon ei olnud valeväide. Väide, et ei lastud tekkida sisulisel diskussioonil, puudutas rahanduskomisjoni. Kõikide silmad on nüüd suunatud sotsiaalkomisjoni poole, ootame sealt erinevalt rahanduskomisjonist sisulist diskussiooni.

#### **15:31 Aseesimees Enn Eesmaa**

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 380 kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Madis Milling. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 ei kuulu muudatusettepanek hääletusele, kuna sai juhtivkomisjonis vähem kui kaks poolthäält. Teise muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Andres Ammas, juhtivkomisjon on seda arvestanud osaliselt teises muudatusettepanekus. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Madis Milling, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Lauri Luik, palun!

#### **15:32 Lauri Luik**

Palun Reformierakonna fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada!

#### **15:34 Aseesimees Enn Eesmaa**

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on esitanud Riigikogu liige Madis Milling. Juhtivkomisjoni otsus on seda muudatusettepanekut mitte arvestada. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

#### Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 18 ja vastu oli 47 rahvasaadikut, erapooletuks jäi 2. Ettepanek jäi vastu võtmata.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Artur Talvik. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 ei kuulu see hääletusele, sest sai juhtivkomisjonis vähem kui 2 poolthäält. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 380 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

### **5. 15:35 Tolliseaduse eelnõu (374 SE) teine lugemine**

#### **15:36 Aseesimees Enn Eesmaa**

Viies päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud tolliseaduse eelnõu 374 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

#### **15:36 Erki Savisaar**

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 11. mail ja kõigepealt ma tuletan natuke meelde, millega on tegemist. Vabariigi Valitsus algatas tolliseaduse eelnõu selle aasta 23. jaanuaril. Eelnõu eesmärk on viia tolliseadus kooskõlla Euroopa Liidu uute tollialaste õigusaktidega. Euroopa Liidu õigusakte kordavad sätted jäetakse seadusest välja ning muudetakse terminoloogiat. Alates 2016. aasta 1. maist kehtib Euroopa Liidus uus tolliseadustik, mis ühtlustab tollireeglid liidu sees. Ettevõtja jaoks muutub tolliga seonduv lihtsamaks ning asjaajamine paberivabaks. Uue seadustiku peamine eesmärk on ühetaoliste nõuete kehtestamine ja tollivormistuse uude, ühetaolisesse elektroonilisse keskkonda viimine kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Elektrooniline keskkond luuakse järk-järgult aastaks 2020, aastatel 2016–2020 rakendatakse üleminekusätteid. Kuna muudatuste maht on suur, siis koostati seaduse loetavuse huvides tolliseaduse uus terviktekst. Eelnõu ei muuda Maksu- ja Tolliameti ülesandeid tollialaste õigusaktide rakendamisel. Eelnõu esimene lugemine toimus 22. märtsil, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 5. aprilliks kella 17-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ettepanekuid ei esitanud. Majanduskomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist 11. mai istungil, millel osales ka Rahandusministeeriumi esindaja. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta 11 muudatusettepanekut, millest üheksa esitas majanduskomisjonile Rahandusministeerium. Kõik ettepanekud leidsid komisjonis konsensusliku toetuse muudatusettepanekute loetelus toodud põhjenduste alusel. Enamik muudatusi oli normitehnilist laadi. Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 17. maiks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Samuti otsustati, et juhul kui teine lugemine lõpetatakse, viia läbi eelnõu lõpphääletus 31. mail. Aitäh!

### **15:39 Aseesimees Enn Eesmaa**

Tabloo küsijaid ei fikseeri, kuid ma siiski küsin üle, kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised neid avamata. Eelnõu 374 kohta on esitatud 11 muudatusettepanekut. Me kuulsime, kuidas läks nendega komisjonis, kuid me vaatame need ka suures saalis ükshaaval läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on seda arvestada täielikult. Ka ülejäänud muudatusettepanekud on esitanud majanduskomisjon: nr 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ja 11. Oleme üheskoos muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 374 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

## **6. 15:40 Ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (188 SE) teine lugemine**

### **15:40 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kuuenda punktina on päevakorras Riigikogu liikmete Einar Vallbaumi, Ivari Padari, Vilja Toomasti, Andre Sepa, Kalle Pallingu, Johannes Kerdi, Remo Holsmeri, Jüri Jaanson, Ken-Marti Vaheri, Meelis Mälbergi, Laine Randjärve, Anne Sullingu, Marko Mihkelsoni, Urve Tiiduse, Toomas Kivimägi, Jaanus Marrandi, Deniss Boroditši, Heidy Purga, Keit Pentus-Rosimannuse, Tanel Talve, Eerik-Niiles Krossi, Kalle Laaneti, Igor Gräzini, Juhan Partsi, Kristjan Kõljala ja Martin Kuke algatatud ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 188, mis kuuldavasti on algatatud juba üsna ammu. Täna on teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Toomas Kivimägi!

### **15:41 Toomas Kivimägi**

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tõepoolest, tegemist on eelnõuga, mille algatasid 26 Riigikogu liiget juba 25. veebruaril 2016. Nii et sellest on möödunud üle aasta, kui me oleme jõudnud teise lugemiseni. Aga julgen kohe alguses kinnitada, et see on asja ette läinud: on tulemas häid uudiseid. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. maiks 2016 laekus Riigikogu liikmetelt ja fraktsioonidelt kokku 21 ettepanekut. Esimesest lugemisest möödunud rohkem kui aasta jooksul on komisjoni poole pöördunud ja ettepanekuid teinud erinevad organisatsioonid. Meil on, kui kokku lugeda, 25 kirja nende arvamustega. Nende organisatsioonide arv on küll mõnevõrra väiksem kui 25, sest mõned

organisatsioonid on oma seisukoha esitanud mitu korda. Teie aja kokkuhoiu huvides ma seda pikka nimekirja ette lugema ei hakka. Küll pean väga oluliseks rõhutada majanduskomisjoni koostööd esimese ja teise lugemise vahel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajatega, samuti väga head koostööd Justiitsministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Tallinna Transpordiameti spetsialistide ning samuti Õiguskantsleri Kantselei nõunikuga.

Muudatusettepanekute ettevalmistamise arutelul juhtivkomisjonis toimus töörühma koosolekuid kokku kuus ja majanduskomisjoni istungeid, kus seda teemat arutati, oli lausa üheksa. Kõige selle tulemusena sõnastati komisjoni poolt muudatusettepanek, millega muudetakse kogu eelnõu sõnastust. Uus sõnastus sündis selliselt, et majanduskomisjon kujundas sisulised põhimõttelised seisukohad ja suunised ning selle järel asendati vana tekst uuega. Kiidan taas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, eriti tahan tänada Hindrek Allveed ja Madis Ehasut, aga ka Piia Schultsi majanduskomisjoni sekretariaadist, kes tõepoolest tegid väga-väga head tööd.

Nagu juba ütlesin, esimese lugemise järel laekus kokku 21 muudatusettepanekut pluss majanduskomisjoni enda esitatud üks ettepanek. Komisjoni istungil 11. mail 2017 võtsid Keskerakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu esindajad oma muudatusettepanekud tagasi ja seda mitte põhjusel, et need ei olnud sisulised ega asjalikud, vaid seepärast, et suurem osa nende muudatusettepanekute sisust leidis kajastust komisjoni muudatusettepanekus. Lauale jäi kokku viis muudatusettepanekut: üks oli majanduskomisjoni esitatud ja neli Andres Ammase tehtud. Kuna Andres Ammase muudatusettepanekuid polnud komisjoni istungil kellelgi voli tagasi võtta ja võib-olla Andres poleks seda soovinudki, siis arutas komisjon need läbi ja ka hääletas.

Aga läheme asja sisu juurde. Muudatusettepaneku nr 1 esitas majanduskomisjon ja selle sisu on tõepoolest asendada kogu eelnõu tekst uuega. Ma tahan kohe rahustuseks öelda seda, mida tavaliselt öeldakse ettekande lõpus: et komisjon otsustas teha ettepaneku teine lugemine katkestada ja anda kõigile võimalus muudatusettepanekuid esitada. Seega kõigil siin saalis on võimalus selle eelnõuga korralikult tutvuda ja uuesti muudatusettepanekuid esitada. Ma arvan, et see on igati põhjendatud, sest tõepoolest, seaduseelnõu tekst ja ka põhimõtteline lähenemine on väga olulisel määral muutunud. Kõige olulisem, põhimõtteline lähteseisukoha muudatus on nimelt selles, et kui algse eelnõu eesmärk oli reguleerida kokkuleppevedu eraldi regulatsiooniga, siis majanduskomisjoni tehtud muudatusettepaneku kandev põhimõte on see, et ka kokkuleppevedu on taksovedu. Võiks öelda, et tegu on taksoveo ühe alaliigiga. Piltlikult öeldes homsest alates ei oleks enam põhjust rääkida kahest erinevast asjast ehk taksoveost ja kokkuleppeveost. Uue eelnõu kohaselt on mõlemal juhul tegemist taksoveoga ja seega on igati loogiline, et ka regulatsioon on suures osas sama. Vaid üks näide: loanõuded on sisuliselt täiesti identsed. Praegu on taksovedude tegemiseks vaja taksoveoluba, teenindajakaarti ja sõidukikaarti ning kõiki neid kolme on vaja ka kokkuleppevedude puhul. Sisus ei ole mingeid erinevusi. Erinevused on küll vormis, kuna kokkuleppevedude puhul on veoluba, teenindajakaart ja sõidukikaart elektroonilised, taksoveo puhul on teenindajakaart materiaalne. Taksos sõites olete seda kindlasti märganud, sellel on juhi pilt ja kirjas ka mõned andmed. Kokkuleppevedude teostamisel sellist paberikandjal teenindajakaarti omama ei pea.

Teine oluline muudatus ja põhimõtteline seisukoha muutus on see, et leevendatakse oluliselt taksovedude nõudeid. Seda tingivad kolm asjaolu. Esimene põhjendus, miks taksovedude nõudeid oli vaja leevendada, on see, et need kaks algselt erinevat veoliiki, kokkuleppevedu ja taksovedu, mahuksid ühte kasti. Teiseks on ka taksovedajad ammust ajast rääkinud, et terve rida nõudeid on rudimendid ja sisuliselt midagi ei taga. Kolmandaks, kõige parem kvaliteedi garantii on tihe konkurents ja sellele seaduseelnõule heakskiidu andmise korral on tihe konkurents tagatud. See on märksa parem kvaliteedigarantii kui seadusandja sätestatud piirangud ja nõuded seaduses.

Millised on olulisimad leevendused taksovedude puhul? Esimene hästi põhimõtteline, võiks öelda, lausa revolutsiooniline muudatus on see, et taksovedu ei piirata enam teeninduspiirkonnaga. See võib olla natuke arusaamatu. Tegelikult on taksovedu üldjuhul piiratud selle omavalitsuse haldusterritooriumiga, kes on talle veoloa, teenindajakaardi ja sõidukikaardi välja andnud. Seadus küll võimaldas omavalitsuste koostöö ja kokkuleppe korral lubada osutada teenuseid ka teise omavalitsuse territooriumil. Ma oletan, et Tallinnal on säärased kokkulepped lähivaldadega. Aga tegelikult on arusaamatu, et kui väga rangelt võtta, siis kui tahad näiteks Pärnust n-ö üle piiri Sauga poole sõita, siis just nagu ei tohiks sellist taksoveoteenust osutada. Nüüd see piirang on kadunud, mis tähendab seda, et ka praegused taksojuhid võivad osutada taksoveoteenust üle terve Eesti, ükskõik mis linnas ja vallas. Oluline on see, et nad järgiksid kohalikus omavalitsuses taksoveo kohta kehtestatud nõudeid. Seda ei ole ilmselt väga

massiliselt tehtud, aga näiteks Tallinn on kehtestanud taksoveo kvaliteedinõuded n-ö euroklassi osas ja mõned muud nõuded veel. Nende järgimine on kohustuslik ka siis, kui taksovedu teostatakse mõne teise omavalitsuse haldusterritooriumil.

Teine põhimõtteline muudatus on see, et tühistatakse taksojuhtide ametikoolituse nõue. Ka see tundub olevat rudiment. Ma arvan, et vedajad on ise huvitatud esmase koolituse läbiviimisest. Samas on see olnud mõningane kulu, vist veidi üle 100 euro, mida taksovedajaid on pidanud kandma, ja lisaks sellele kulub ka aega 30 tundi. Me arvame, et see on olnud põhjendamatu regulatsioon seadusandja poolt. Seega taksojuhtide ametikoolituse nõue kaob.

Kolmandaks, taksoteenuse osutamine muudetakse paindlikuks. See on ka vägagi revolutsiooniline. Mina esimesel hetkel natukene selles osas kõhklesin, aga selle seaduseelnõuga antakse infoühiskonna platvormi alusel vedude teostamise õigus ka praegustele taksodele. Takso võib taksopeatusest peale võtta inimese, kes maksab taksomeetri järgi, aga seesama takso võib osutada teenust ka infoühiskonna platvormi alusel ja sellisel juhul ei käi tasu arvestus mitte taksomeetri järgi, vaid infoühiskonna teenuseplatvormi alusel kinnitatud ja heaks kiidetud maksimumhinnast lähtudes. See on ka väga põhimõtteline muudatus.

Ma arvan, et rudiment on ka see, et taksoveoloa väljaandmise tähtaeg on 30 päeva ja teenindajakaardi väljaandmise tähtaeg 15 päeva. Eelnõu ettepanek on, et mõlemad tuleb välja anda seitsme päeva jooksul. Tegelikult on see tänu registrite arengule muutunud väga formaalseks protseduuriks. Pigem tuleb kontrollida kandeid registris ja vaadata, kas on täidetud nõuded, mida ühistranspordiseadus ühe või teise kaardi väljaandmisele esitab. Kui nõuded on täidetud, võib kaardid välja anda. Ei ole mingit põhjust lasta vedajal oodata 30 või 15 päeva. Mis puudutab sõidukikaarti, siis sellele kehtib juba praegu seitsmepäevane väljaandmise tähtaeg.

Nüüd veel mõningaid rõhuasetusi uues tekstis. Kõigepealt, muutunud on ka eelnõu pealkiri. Juurde on lisatud liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise, nii et uus pealkiri on "Ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus". On täpsustatud, mis ei ole taksovedu. See on ühistranspordiseaduse § 3 lõige 2: taksoveoks ei loeta sõiduautoga sõitjate vedu, mida veo teostaja teeb isiklikul otstarbel planeeritud marsruudil ja mille teostamise eesmärk ei ole tulu saamine. Näiteks võib tuua juhtumi, kui tudengid klapivad kokku meeskonda, et sõita Pärnust Tallinna. Ühel on auto ja kui ta tahab oma sõidukulusid kuidagi jagada – ka minu poiss on seda tihtipeale kasutanud –, siis tal on täiesti seaduslik õigus helistada oma sõpradele-tuttavatele, kes võivad olla asjast huvitatud. Seda ei loeta taksoveoks ja see ei lähe ühistranspordiseaduse alla ja ma arvan, et maksuametile huvi ei paku. Seda ma juba nimetasin, et ühistranspordiseaduse § 57 lõike 1 punkt 2 kaotatakse ja kaob ka taksojuhi ametikoolituse nõue.

Järgmine muudatus on see, et taksoteenust võib osutada ka taksoga, millel ei ole taksomeetrit. Taksomeetrit ei pea olema juhul, kui takso tellimine ja hinna arvestamine toimub infoühiskonna teenuse vahendusel. Seega, kes ei taha taksot sõita, ei pea hankima taksomeetrit. Kes aga tahab taksopeatusest inimesi peale võtta või tellimiskeskuse kaudu endale kliente saada, see peab taksomeetri muretsema. Mis puutub sõidu hinda, siis teadupärast on osas omavalitsustes taksodele kehtestatud maksimumhinnad. Kui takso tellimine ja hinna arvestamine toimub infoühiskonna teenuse vahendusel, peab vedaja teatama sõitjale enne sõidu alustamist sõidukijuhi ees- ja perekonnanime, teenindajakaardi numbri ning sõidu maksimumhinna koos maksudega. Foto tuleb ka edastada. Kui sõidu sihtpunkt ei ole eelnevalt määratud, siis peab teavitama sõitjat hinnakomponentidest, hinna arvutamise aluseks olevatest tariifidest või hinna arvutamise muust alusest nii, et sõitjal on võimalik sõidu lõpphinda piisava täpsusega arvutada. Üldjuhul, kui on teada sihtpunkt, peab infoühiskonna teenuse vahendusel tellitud sõidu puhul olema teada sõidu maksimumhind. Kui sihtpunkti ei tea, siis ei saa tõepoolest keegi ka sõidu hinda välja arvutada, siis peavad olema teada tasu arvestamise alused. Veel on üks oluline muudatus, mis klassikalisi taksovedusid puudutab. Praegu on taksovedude puhul võimalik üksnes kaks tariifi: päevatariif ja öötariif. Taksojuhid on korduvalt avaldanud arvamust, et selles osas peaks olema suurem paindlikkus. Eelnõu muudatusettepaneku kohaselt on võimalik lisaks päeva- ja öötariifile kehtestada tariife ka mõne muu ajalise kriteeriumi alusel. Seda aga saab teha kohalik omavalitsus. Näiteks on kohalikel omavalitsustel õigus kehtestada nädalalõputariif või veel mingisugune muu tariif, kas või vana-aastaõhtu ja 1. jaanuari tariif. See pädevus on otse loomulikult kohalikul omavalitsusel. Aga selline paindlikkus on ette nähtud. Kõik see, millest ma siia maani rääkisin, oli muudatusettepanek nr 1.

Nüüd aga järgmistest muudatusettepanekutest, mis lauale jäid. Muudatusettepaneku nr 2 esitas Andres

Ammas ja selle sisu oli, et kokkuleppeveo teostajale peaksid kehtima samad nõuded, mis on taksoveo teostajale. Täna võin kinnitada, et need nõuded on samad, aga komisjon millegipärast otsustas jätta selle ettepaneku arvestamata. Söandan siiski väita, et Andres Ammase ettepanek on sisuliselt arvestatud. Muudatusettepanek nr 3 oli tehnilise iseloomuga. Ka selle otsustas juhtivkomisjon jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 4 puudutab sõidukitele kehtestatavoid nõudeid. Ka need nõuded on samaväärsed, kas või tehnoloogilise osas. Ka praegu tuleb autodega, mis teevad taksovedu, ülevaatusel käia igal aastal. See nõue saab kehtima ka nendele inimestele, kes teevad taksovedusid oma isikliku autoga kokkuleppeveo või infoplatvormi alusel teenuse vormis. Muudatusettepanek nr 5 on samuti samaväärsete nõuete kohta. Söandan väita, et kõik Andres Ammase tehtud ettepanekud on leidnud sisulist arvestamist komisjoni muudatusettepanekus nr 1, mis kogu teksti tervikuna käsitleb. Kõige lõpuks ka menetluslikud otsused. Majanduskomisjoni istungil 11. mail 2017 tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17. mail 2017, otsus oli konsensuslik. Teiseks otsustati teha ettepanek teine lugemine katkestada, ka see otsus oli konsensuslik. Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31. mai 2017 kell 17. Ka see otsus oli konsensuslik. Tänan!

#### **15:58 Aseesimees Enn Eesmaa**

Ettekandjale on küsimusi. Andres Ammas, palun!

#### **15:58 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Kõigepealt tänan väga selge ettekande eest! Tahaksin aga täpsustada taksojuhile esitatavoid nõudeid, kuna mul tervet ühistranspordiseadust ei ole käepärast. Ma mäletan, et esimesel lugemisel me siin saalis päris pikalt diskuteerisime, kuidas juhi hea maine ja keeleoskuse ja kõige muuga on. Kas sa saaksid seda veel täpsustada?

#### **15:58 Toomas Kivimägi**

Aitäh küsimuse eest! See on ühistranspordiseaduse § 57. Ega neid nõudeid ülearu palju ei ole. Tegelikult on praegu üksnes kaks nõuet. Esiteks peab omama vähemalt B-kategooria mootorsõiduki juhtimise õigust ja teiseks peab olema hea maine. Mis seda head mainet puudutab, siis on loetletud terve rida karistusseadustiku paragrahve, mille kohaldamist ei tohi olnud olla. Kui seda ei ole, siis on hea maine olemas. Kui inimest on karistatud, siis tal head mainet ei ole ja sellisel juhul ta teenindajakaarti ei saa. Keelenõudeid ühistranspordiseaduses ei ole.

#### **15:59 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Krista Aru!

#### **15:59 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Minagi tänan teid väga selge ja sisulise ülevaate eest kogu sellest suurest muutusest, mille see seaduseelnõu on läbi teinud. Te töötasite väga palju ka koos huvigruppidega. Kas taksoettevõtjate liit ja ka Uberi mehed on kõikide nende muudatustega nõus või on jäänud veel mingid lahkavõtted, mis kindlasti tuleb lahendada või vähemalt püüda lahendada?

#### **15:59 Toomas Kivimägi**

Aitäh heade sõnade eest! Ei salga üldse, et me tööpoolest viimases faasis töötasime väga tihedalt koostöös eri huvigruppidega – nii taksojuhtide kui ka kokkuleppevedude tegijate esindajatega. Minu arvates see oli ülimalt oluline, et jõuda mõlemale poolele vastuvõetava eelnõu tekstini, ning see on märgilise tähendusega, kui me sellega ühele poole saame. Söandan väita, et ükski riik Euroopas ei ole suutnud seda küsimust tänase päevani lahendada. See, mis Leedu tegi, oli formaalne sõnakõlks, ei midagi enam. Meie eelnõu annab sisulise lahenduse ja julgen väita, et valdavas enamikus on nii taksojuhtide esindajad kui ka enim tuntud Uberi ja Taxify esindajad sellega rahul. Otse loomulikult on tegemist kompromissiga ja kui on tegemist kompromissiga, siis kindlasti ei olda kõigega rahul, aga üles on jäänud ainult mõningad nüansid, mille kohta nad on kirju saatnud. Ent nüüd on meil päris uus eelnõu tekst. Teine lugemine täna katkestatakse ja kindlasti me oleme avatud uuteks ettepanekuteks, seda ka Riigikogu liikmete poolt. Aga jah, söandan väita, et me oleme väga lähedal sellele, et kirik on keset küla ehitatud.

## 16:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, suur tänu ettekande eest! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõule 188 on esitatud viis muudatusettepanekut. Paratamatult ma kordan paljuskorda seda, mida austatud ettekandja juba rääkis, kuid istungisaali reeglistik nõuab, et me vaatame muudatusettepanekud koos läbi. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanekud nr 2, 3, 4 ja 5 on esitanud Riigikogu liige Andres Ammas, kuid tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 ei kuulu need hääletusele, sest said juhtivkomisjonis vähem kui 2 poolthäält. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 188 teine lugemine katkestada. Teine lugemine on katkestatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks komisjoni poolt ette pandud 31. mai kell 17.

---

## 7. 16:02 Riigikaitseaduse § 7 muutmise seaduse eelnõu (438 SE) teine lugemine

### 16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Seitsmes päevakorrapunkt: riigikaitsekomisjoni algatatud riigikaitseaduse § 7 muutmise seaduse eelnõu 438 teine lugemine. Ettekandeks kutsun kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu. Palun!

### 16:02 Madis Milling

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon algatas eelnõu s.a 20. aprillil konsensusel. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 10. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 15. mai kell 10.30, ei esitatud eelnõu muutmiseks ühtegi ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 15. mai istungil, kus tutvus eelnõu kohta esitatud Vabariigi Valitsuse arvamusega. Vabariigi Valitsus arutas eelnõu oma 3. mai istungil ja otsustas seda põhimõtteliselt toetada. Ühtlasi soovitas Vabariigi Valitsus kasutada eelnõus üldmõistet "riigikaitse strateegiline arengudokument" ja loobuda nõudest, et riigikaitse strateegiline arengudokument peab sisaldama riigisaladust. Tõepoolest, riigikaitseaduse § 7 lõikes 1 on jutt riigikaitse strateegilistest arengudokumentidest, kuid nimetatud säte osutab, et nende koostamisel, elluviimisel ja muutmisel lähtutakse riigieelarve seaduses ning selle alusel antud õigusaktides sätestatud strateegiliste arengudokumentide koostamise, elluviimise ja muutmise korrast. Riigieelarve seaduse § 19 järgi on strateegilised arengudokumendid poliitika põhialused, valdkonna arengukava, valitsemisala arengukava ja programm. Riigieelarve seaduse § 20 lõike 2 kohaselt esitatakse riigikaitse valdkonna arengukava enne Vabariigi Valitsuses kinnitamist ka Riigikogule arutamiseks.

Seaduseelnõu 438 sätestab vaid riigisaladust sisaldava ja NATO salastatud välisteabega kokkupuudet omava riigikaitse valdkonna arengukava menetlemise erisuse. Riigikaitsekomisjoni eesmärk ei ole eelnõu laiendada ning panna peaministrile kohustus esitada riigikaitsekomisjonile arvamuse saamiseks ka muud riigikaitse arengu dokumendid, milleks on ministri kinnitatud valitsemisala arengukava ja programm. Vastavate riigikaitse strateegiliste arengudokumentidega, millest kõik ei sisalda riigisaladust, saaks riigikaitsekomisjon tutvuda parlamentaarse kontrolli raames või valdkonna ministri algatusel. Viimati mainitud toiminguks ei peaks muutma seadust.

Menetlusest: riigikaitsekomisjon kiitis oma 15. mai istungil konsensusel heaks eelnõu teise lugemise teksti ning seletuskirja ja otsustas konsensusel teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Suur tänu!

### 16:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimised? Ka seda soovi ei ole. Aitäh ettekandjale! Eelnõu 438 muutmiseks ettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 438 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

## 8. 16:06 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu (459 SE) esimene lugemine

### 16:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu 459 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Sven Sesteri!

## **16:06 Rahandusminister Sven Sester**

Lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed! Annan ülevaate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 459. Me võtame üle neljanda rahapesu tõkestamise direktiivi, mis võeti vastu 2015. aasta mais. Uus direktiiv töötati välja seetõttu, et Financial Action Task Force, mis on rahvusvaheline rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardeid kehtestav organisatsioon OSCE juures, kehtestas 2012. aastal uued reeglid. Eesti on siiani olnud rahvusvaheliselt aktiivne ja saadud hinnangute järgi tubli rahapesu tõkestaja. Siiski ei ole ka meie pääsenud kurjategijate huvist siitkaudu musta raha liigutada. 2016. aastal mõisteti Riigikohtus lõplikult süüdi Eesti esimesed terrorismi rahastajad, kes toetasid oma tegevusega ISIS-st. Seega on teema aktuaalne ja meil on rahvusvaheline kohustus anda oma parim nende tegevuste ärahoidmiseks.

Eelnõu näeb selleks ette mitu vahendit. Esiteks jääb jõusse nn hoolsusmeetmete kohaldamise kohustus ja põhimõte "tunne oma klienti". Uues seaduses on hoolsusmeetmete kohaldamine muudetud paindlikumaks, et oleks võimalik paremini arvestada ettevõtjate erinevaid tegevusprofiile ja nendega kaasnevaid võimalikke riske. Teine oluline muudatus ongi riskipõhise lähenemise uuele tasemele viimine. Riski hakatakse hindama ennetavalt, riskianalüüsi peavad koostama nii riik kui ka teised selles seaduses nimetatud kohustatud subjektid. Eesmärk on suurem paindlikkus ja tähelepanu pööramine just sinna, kus seda kõige rohkem vaja on. Kõige paremini saab oma riskidest aru iga ettevõtja ise, riiklik riskihinnang annab vajadusel õige suuna ja viited, millele tähelepanu pöörata.

Kolmas ja enim kõneainet pakkunud muudatus on tegelike kasusaajate institutsioon ja üldisemalt juriidiliste isikute omandi struktuuride läbipaistvuse suurendamine. Rahvusvahelised skandaalid, nagu Panama paberitega seotu, ja koordineeritud võitlus maksudest hoidumise vastu on nii Euroopas kui ka G20 ja OECD tasandil tõstatanud vajaduse muuta info tegelike kasusaajate kohta kättesaadavamaks. Selleks luuakse Eesti äriregistri juurde tegelikke kasusaajaid puudutavate päringute süsteem. See info saab olema avalik, sest vastasel juhul oleksid keerulise omandistruktuuriga juriidiliste isikutega seotud kasusaajad eelistatud olukorras võrreldes tavaliste omanikega, kelle kohta käiv info on avalikult kättesaadav.

Tehniline lahendus on valmis 1. detsembril 2017 ja veebruari alguseks peaksid kõik juriidilised isikud oma tegelikud kasusaajad äriregistris avaldama. Registripidaja hakkab välja saatma teavituskirju ja meeldetuletusi, et kõik saaksid sellest nõudest aegsasti teada. Tean, et huvi pakub ka see, mis saab ettevõtjatest, kes seda kohustust ei täida. Riigi eesmärk ei ole selles küsimuses rutata karistusi määrama või trahvima. Tegemist on globaalsetes mõõtmetes algatusega, mille eesmärk on selge, kuid teekond alles kaardil maha märgitud. Näiteks on Euroopa Komisjonil plaanis paari aasta pärast tegelike kasusaajate registrid ühise platvormi kaudu omavahel ühendada, et ühest liikmesriigist tehtud päring näitaks ka teise liikmesriigi registris oleva juriidilise isiku kasusaajat. Seetõttu oleme eelnõus ette näinud, et konkreetse rikkumise eest määratav väärteokaristus jõustuks alles 2019. aastal.

Info tegelike kasusaajate kohta muudab ettevõtluskeskkonna läbipaistvamaks. Tegelike kasusaajate kontrollimise kohustus on ainult seadusega kohustatud subjektidel, kuid ilmselt leiavad tegelike kasusaajate registriandmed kasutamist ka teistes valdkondades, kus taustakontrolle tehakse. See tähendab eelkõige praktika muutmist, kuid Rahandusministeerium teeb 2018. aastal lõpuks ka analüüsi, kas sellega seoses on tarvilik muuta õigusakte.

Viimase olulise muudatusena tahan rõhutada järelevalveasutuste ja rahapesu andmebüroode rahvusvahelise koostöö süvendamist, mille vajalikkus on nagu ka kiire reageerimise võimekus esile tõusnud eriti viimasel ajal Euroopa Liidu pealinnades toime pandud terrorirünnakute tõttu. Eesti seadusi on sellest vaatevinklist kritiseeritud seetõttu, et meie seadustes olevad karistusmäärad on teiste riikide omadega võrreldes madalad. Eelnõus tõstetakse väärteokaristuse piirmäär juriidilise isiku puhul kuni 400 000 euron. Nagu teistes finantssektori õigusaktides, tõstetakse ka sunniraha määrasid. Ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks võib kohaldada kuni 5 miljoni euro suurust sunniraha, juriidilise isiku puhul võib see ulatuda kuni 10%-ni juriidilise isiku aastasest kogukäibest.

Seadus jõustub üldises korras, kuid kohustatud isikutel on oma tegevuse uute nõuetega kooskõlla viimiseks antud aega üks aasta. Aitäh teile!

### 16:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Teile on ka küsimusi. Krista Aru, palun!

### 16:11 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kas te palun selgitaksite natukene 10. peatükki, kus käsitletakse vastutust rahapesu ja terrorismi rahastamise hoolsusmeetmete, riskihinnangu ja protseduurireeglite rikkumise eest, sh trahviühikute suurus. Miks need trahvid on just sellised? Kas need võiks veelgi suuremad olla?

### 16:12 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Sellel teemal on ka varem räägitud. Seaduses sätestatud väärteokoosseisude sanktsioonimäärade sätestamisel tuleb lähtuda karistusseadustiku üldosast ja just üldosas olevast regulatsioonist. Alates 2015. aastast näeb karistusseadustik väärteo eest ette rahatrahvi 100 000 – 400 000 eurot, me oleme nüüd selle n-ö maksimumi peale pannud. Kui me tahame tulevikus seda muuta – ma tean, et Justiitsministeerium saatis eelmise aasta lõpus kooskõlastamiseks laiali väljatöötamiskavatsuse, mille eesmärk on väärteo trahvimäärasid finantssektoris peaaesjalikult tõsta –, siis on see eraldi küsimus. Praegu oleme juba jõudnud maksimumlävendini.

### 16:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalle Palling.

### 16:12 Kalle Palling

Aitäh, härra juhataja! Hea rahandusminister! Küsin küsimuse, mille ma vist esitasin teile ka ühel arupärimisel, kui oli juttu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisest. Kui palju te olete seda seaduseelnõu välja töötades kaasanud *fintech*-sektorit? Finantsinspeksiooni aastakonverentsil, mida te ka ise avamas käisite, räägiti päris palju sellest, et me võib-olla kipume traditsioonilist pangandus- või finantssektorit üle reguleerima ja ehk pöörame vähe tähelepanu kogu *fintech*-sektorile. Küsin selle tähelepanu vähesuse kohta just seetõttu, et paluda teie seisukohta, kuidas oleks võimalik ühtpidi võimaldada nende teenuste lihtsamini turule tulekut – seda, et piiranguid oleks vähem –, aga teisalt seda, et nende vähesete piirangute tingimustes siiski oleks tõkestatud rahapesu ja terrorismi rahastamine. Selline nokk kinni – saba lahti olukord. Kas te olete kaasanud ka Finantsinspeksiooni ja sektorit ennast?

### 16:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, see on hea küsimus! Tõesti oleme kaasanud. Nagu te ütlesite, täpselt nii ongi, et mida paindlikumaks sa hoolsusmeetmete osas lähed, seda suuremaks muutuvad võimalused kuritarvitusteks. Tõesti on püütud seda balanssi leida. Täna võib küll nentida, et meie uued tehnoloogilised võimalused annavad meile vajaliku paindlikkuse. Kui varem käis näiteks isikutuvastus väga jäigalt, siis nüüd ei pea isik tänu tehnoloogilistele võimalustele enam kohapeale tulema. Kõigi osapooltega ollakse kogu aeg n-ö asja juures. See kannab seda eesmärki, et ühelt poolt hoida riske kontrolli all ja teiselt poolt anda meie oma *fintech*-ettevõtetele võimalus areneda.

### 16:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

### 16:15 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega on meil selle eelnõuga ette nähtud väärteokaristused ikkagi hästi leebed. Aga ma küsin seda: millest on tingitud, et väärtpaberituru reeglite rikkumise eest on karistused hulga rangemad kui rahapesu eest? Millega seda seletada?

### 16:15 Rahandusminister Sven Sester

Ma ühele eelmisele küsimusele vastates mingil määral puudutasin ka seda teemat, aga kordan siis mõned mõtted üle. Iseenesest karistusseadustiku üldosa järgi – me lähtume sanktsioonimäärade puhul

karistusseadustiku üldosast – oli kuni 2015. aastani selle karistuse ülemmäär 32 000 eurot. Alates 2015. aastast näeb karistusseadustik ette juriidilisele isikule määrata 100 000 – 400 000 eurot. Nii et praegu oleme maksimumiks määranud 400 000 eurot. Aga nagu ma mainisin, n-ö finantssektori pildis tervikuna on plaanis trahvimäärad tulevikus üle vaadata. Justiitsministeerium saatis eelmise aasta lõpus välja sellekohase väljatöötamiskavatsuse. Kui see väljatöötamiskavatsus muutub ühel hetkel reaalseks seaduseks, siis avaneb meile aken järgmisteks võimalusteks.

#### **16:16 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aitäh, austatud minister! Praegu teile rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin.

#### **16:17 Mihhail Stalnuhhin**

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõnealust seaduseelnõu arutas rahanduskomisjon 5. mail k.a. Vabariigi Valitsust esindas rahandusminister härra Sester. Ta tutvustas eelnõu sisu täpselt samamoodi nagu äsja siin. Pärast seda tekkis põgus arutelu. Esitati kolm küsimust. Esiteks tunti huvi, kui suurel määral kajastab uus seadus eurodirektiivi ja kui palju on seal meie enda loomingut. Vastus oli, et valdaval määral lähtub see eurodirektiivist, aga toodi esile ka meie spetsiifilisi jooni. Ja nimelt, et kui uus seadus jõustub, siis kohaldatakse seadust mittetulundusühingutele, kui neile tasutakse või nad tasuvad ise sularahas üle 5000 euro. Kehtivas seaduses on see summa 15 000 eurot. Rahapesu andmebürool peab olema õigus vajaduse korral tehing peatada või vara käsutamist piirata. Esialgu kehtestatakse piirang kuni 30 päevaks, aga bürool on õigus seda pikendada 60 päeva võrra ehk kokku 90 päevani. Eriti raskete juhtumite korral võib menetlus pikeneda kuni ühe aastani, aga mitte rohkem. Direktiivist tulenevalt luuakse tegelike kasusaajate register. Tegu on äriregistri infosüsteemis avaldatava teabega äriühingute tegelike kasusaajate kohta. Eesti teeb selle Registrite ja Infosüsteemide Keskusesse, sest äriregister on juba toimiv infosüsteem, kuhu tuleb luua lihtsalt lisateenus.

Teine küsimus oli, kas see seadus kindlustab meile tõhusama ja aktiivsema rahvusvahelise koostöö.

Ühene vastus oli: jah, täpselt nii on. Ja küsimus oli ka karistuse määra kohta: juriidilisele isikule määratav rahatrahv hakkab 32 000 euro asemel olema 400 000 eurot. Küsiti, kas see on Euroopa standard, ja vastus oli, et see on maksimaalne, mida meie õigusruum võimaldab.

Komisjon võttis vastu menetluslikud otsused, kõik konsensusega. Komisjoni ettekandjaks määrati komisjoni esimees. Otsustati teha Riigikogu juhatusele ettepanek tuua eelnõu saali täna, 17. mail ning esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31. mai kell 17.15.

Lisan veel, et kuigi me pole veel lõpetanud esimest lugemist, on komisjoni juba laekunud ühe huvitatud organisatsiooni kiri, kus püstitatakse mõned küsimused karistuste määrade ja nende perioodide pikkuse kohta. Minu arvates on üsna huvitavad küsimused. Meil on, mida arutada esimese ja teise lugemise vahel. See on AS TavexWise, kes saatis selle kirja, ja me saadame selle edasi Rahandusministeeriumi. Aitäh!

#### **16:21 Aseesimees Enn Eesmaa**

Küsimuste vooru avab Kalle Palling.

#### **16:21 Kalle Palling**

Austatud ettekandja! Ma küsin teilt kui komisjoni esimehelt samasuguse küsimuse, nagu küsisin rahandusministrielt. See puudutab finantstehnoloogiat ehk siis *fintech*'i. Milline kaasamine on teil esimese ja teise lugemise vahel plaanitud? Ma vaatasin siit kooskõlastustabelist, et FinanceEstonia, kes seda sektorit esindab, on esitanud päris mitu ettepanekut. Osa neist on arvestatud, osa mitte. Kas teil on plaanis komisjonis kahe lugemise vahel tekitada selline kaasamisring, kuhu lisaks ministeeriumile ja TavexWise'ile, nagu te juba nimetasite, kutsutakse ka teised turuosalised rääkima oma visioonidest, mis puudutavad uudset pangandust ja üldse uudset finantsmaailma?

#### **16:22 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh küsimuse eest! Tava on selline, et kui keegi teeb ettepaneku, siis ennekõike me küsime Rahandusministeeriumi arvamust. Kui on, millest rääkida ja mille üle ehk ka vaielda, siis kutsutakse kohale need, kes on teema algatanud. Kui tekib selline vajadus – selle üle otsustab muidugi komisjon –, siis me seda ka teeme.

#### **16:23 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Ammas.

#### **16:23 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav komisjoni esimees! Rahanduskomisjon on praegu olnud üsna rakkes, ei jõua kõiki kirju lugeda. Kui sulle tüli ei tee, kas sa lühidalt markeeriksid, mis need probleemid on, mille pärast meie poole selles konkreetses kirjas pöörduti?

#### **16:23 Mihhail Stalnuhhin**

Tuntakse huvi sellise küsimuse vastu. TavexWise, nagu siit kirjast võib välja lugeda, arvab, et see kuni üheaastane periood on liiga pikk periood. Varem on hakkama saanud kolme, nelja või veidi rohkema kuuga. Kirjas on ka muid küsimusi. Meil on seaduses eri kohtades märgitud summasid 15 000, 10 000, 1000, 32 000 eurot. Neid huvitab nende määrade määramise loogika – millest need tulenevad. Ma saan aru, et seletuskirjas olev selgitus neid ei rahuldanud. Aga see kiri on EMS-is kättesaadav. See tuli alles eile õhtul ja me ei jõudnud üldse sellega midagi teha. Aga kahe lugemise vahel me kindlasti sellega tegeleme.

#### **16:24 Aseesimees Enn Eesmaa**

Auväärt ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 459 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu 459 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17.15.

---

### **9. 16:25 Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu (454 SE) esimene lugemine**

#### **16:25 Aseesimees Enn Eesmaa**

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu 454 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahandusminister Sven Sesteri!

#### **16:25 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan ülevaate ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 454. Senisega võrreldes on edaspidi kõige lihtsam viis ettevõtluse alustamiseks ja sellega tegelemiseks avada ettevõtluskonto. Eesti keeles võiks seda just nii nimetada. Mikroettevõtluse soodustamiseks on eelnõu eesmärk kehtestada maksustamise erikord, mille kohaselt täidetakse maksukohustust lihtsustatud viisil ja ühtse madala maksumäära alusel. See erikord sobib kõigile, kes müüvad omatehtud kaupa või osutavad teenuseid mahu kuni 25 000 eurot aastas. Maksumaksjal tuleb pangas avada ettevõtluskonto, millele laekuvad tema tulud. Laekunud summadest broneerib pank automaatselt 20% maksukohustuse katteks ja kannab selle järgmisel kuul maksuhaldurile. Nii jääb igast teenitud eurost ettevõtjale kätte 80 senti. Tasutud ettevõtlustulumaksuga saab täidetud tulumaksu, sotsiaalmaksu ja kohustusliku kogumispensioni maksekohustus.

Ettevõtluskontot kasutav väikeettevõtja ei pea esitama ühtegi aruannet ega kulutama aega raamatupidamisele. Seega on ettevõtluskonto kaudu tegutsemine tehtud võimalikult mugavaks. Ettevõtlustulumaksu tasumine annab tulu saajale ka sotsiaalsed tagatised. See tagab, kui on piisav tulu, tegutsemise perioodiks ravikindlustuse ja tulevikus pensioni ning suurendab ettevõtja rahalisi hüvitisi vanemahüvitise või ajutise töövõimetuse hüvitise näol. Hüvitiste suurus sõltub tasutud maksu sotsiaalkindlustuseks kantud osa suurusest. Ravikindlustuskaitse saamise eelduseks on ühes kuus vähemalt 1300 euro laekumine ettevõtluskontole.

Bürokraatia on ettevõtluskonto puhul viidud miinimumini. Maksumaksjal ei ole kohustust pidada raamatupidamisarvestust ega esitada maksudeklaratsioone ja muid aruandeid. Kõik toimub automaatselt ettevõtluskonto kaudu, millele laekuvatest summadest peetakse maks automaatselt kinni. Kui eelnõu heaks kiidetakse, saab ettevõtluskontosid avada juba 2018. aasta 1. jaanuarist. Sellise ettevõtlusega tegelemise lihtsustatud viisi loomine pakub võimalusi ettevõtlusega lisatulu teenida neile, kelle jaoks FIE või äriühingu vormis tegutsemine on tundunud liiga keerukas või väikese tegevusmahu tõttu ebaotstarbekas. Nendele inimestele, kes praegu osutavad teenuseid väikeses mahus, annab ettevõtluskonto senisest lihtsama võimaluse olla aus maksumaksja. Tänan tähelepanu eest!

#### **16:28 Aseesimees Enn Eesmaa**

Teile on ka küsimusi. Raivo Põldaru, palun!

#### **16:28 Raivo Põldaru**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Võtame sellise teoreetilise variandi, et ettevõtja soovitab oma töötajatel töölt lahkuda ja asuda tegutsema sellesama ettevõtluskonto kaudu. Võib-olla valgustate meid veidi?

#### **16:28 Rahandusminister Sven Sester**

Me oleme jälginud ka seda, et ei juhtuks sama, mis juhtus Lätis. Lätis juhtus nii, et sooviti ettevõtlust arendada, aga hakkas toimuma maksude optimeerimine – see, millele te oma küsimuses vihjasite. Kui küsida, kas on võimalik teenust pakkuda juriidilisele isikule, siis selle eelnõu väljatöötamise ajal päris alguses eeldati, et seda võimalust ei tohi tekkida. Seda just Läti näidet silmas pidades. Me pidasime aru ka erinevate maksukonsultantidega, kaasa arvatud Eesti Maksumaksjate Liidu juhi Lasse Lehisega, kes sellele tähelepanu pööras. Ta ütles, et oleks mõistlik neile see võimalus anda, ja pakkus välja ühe võimaliku lahenduse, mis on siin ka ära toodud. Seega on tulevikus võimalik pakkuda ka juriidilisele isikule oma teenust ja et ära hoida töötajate muutumist ettevõtjateks, kui nad tegelikult ettevõtjad ei ole, on pandud juriidilistele isikutele ja FIE-dele kohustus tasuda makstud teenustasult tulumaksu. See on tulumaksuseaduse § 51 lõige 2 punkt 1. Selle tulemusel nad peavad maksma täiendavalt 20%. Teenusesaaja maksab ettevõtluskonto omanikule, kuid maksab täiendavalt veel 20% ja selle tulemusena on tööjõu ja ettevõtluskonto puhul maksukoormus täiesti samal tasemel ja pole motivatsiooni suunata oma töötajaid osutama teenust ettevõtluskonto kaudu. Sellega me ilusti lahendame selle probleemi ära.

#### **16:30 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Maris Lauri!

#### **16:30 Maris Lauri**

Aitäh! Hea minister! Ma tahan küsida määrade kohta ja selle summa kohta, mis on eelnõusse pandud. Kust tuleb 25 000 eurot? Miks just 25 000 eurot, mitte 40 000 või mingi muu summa?

#### **16:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et see on väga hea küsimus. Sellel teemal oli ka mitu arutelu. Küsimus ongi selles, keda ja mis ulatuses me tahame kaasata. 25 000 eurot on natuke üle 2000 euro kuus. Tegemist oleks klassikalise mikroettevõtja, isegi mitte väikeettevõtja teenuse osutamisega. Ja peale arutelusid jäi see 25 000 eurot. Ma arvan, et poleks õige, kui see summa läheks mingil ajal väga palju suuremaks. Nagu te teate, käibemaksukohustus tekib juba 40 000 euro korral – siis pead oma teenust müüma juba käibemaksuga. Sellel teemal oli mitu arutelu. Oli ka arvamust, et äkki peaks selle piiri madalamale viima, just võtmaks maha neid riske, mida eelkõneleja silmas pidas, kui rääkis juriidilistele isikutele teenuse osutamisest. Aga kokkuvõttes leiti, et umbes 2000 eurot kuus võiks olla see summa, mille puhul me võime nentida, et ettevõtluskonto omamine oleks mõistlik, otstarbekas ja edasiviiv. Rahasummad laekuvad ettevõtluskontole ka peale 25 000 euro täissaamist, aga siis hakatakse ettevõtluskonto omanikult kinni pidama mitte 20%, vaid 40%. Tal kaob ära mõte sellele kontole üle kanda või sularahas maksta rohkem kui 25 000 eurot.

### 16:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

### 16:32 Andres Ammas

Lugupeetav ettekandja! Lugupeetav eesistuja! Te viitasite Lasse Lehisele Eesti Maksumaksjate Liidust. On laekunud ka maksumaksjate liidu kiri, kus ta käsitleb põhjalikumalt kõiki kavandatavaid maksumuudatusi ja siiski ka kritiseerib seda uut eelnõu. Ta juhib tähelepanu, et puudub meede, mis takistaks riigiasutustel, kohalike omavalitsustel ja välismaa juriidilistel isikutel vormistada teenuse osutamise leping füüsilise isikuga. Ta toob üsna kujundliku ja markantse näite. Tsiteerin: "Näiteks võib Riigikogu liige palgata omale koduabilise, autojuhi või assistendi ning maksta kuluhüvitise arvel teenustasu, mis kokkuvõttes maksustataks ainult 20% maksuga, selmet registreerida teenuse osutaja töötajate registris ning maksta kõik tööjõumaksud." Palun, kas te kommenteeriksite seda?

### 16:33 Rahandusminister Sven Sester

Eelnõu koostamisel ei ole lähtutud sellest, kes maksab ja mille eest maksab ning millist teenust osutab. Meie eesmärk on olnud tekitada olukord, kus on võimalik oma teenust pakkuda või kaupa müüa ja teha seda võimalikult mugavalt, võimalikult väikse bürokraatiaga ja võimalikult madala maksumäära alusel. Ma arvan, et seda eesmärki see konkreetne eelnõu täpselt täidabki.

### 16:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

### 16:34 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma loodan, et kuluhüvitist siiski niisugusel moel kasutada ei saa. Maris Lauri küsis juba, kust see 25 000 euro piir tuleb, kas see summa ei võiks suurem olla. Ma küsin nii. Te oma ettekandes ütlesite, et ravikindlustuse saamise eelduseks on kuus vähemalt 1300 euro laekumine ettevõtluskontole. Miks just 1300? Ja kas see on mingisugune keskmine või on see iga kuu miinimum? Mis saab siis, kui ühel kuul laekub 1100 ja teisel kuul 1500 eurot?

### 16:34 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, see on väga hea küsimus ja sellel teemal tasub kindlasti pikemalt peatuda. Eestis tugineb ravikindlustus solidaarsusprintsipile ja see 1300 eurot tulenebki sellest. Tuleb arvestada, et ühelgi inimesel ei tohi olla eelist ravikindlustuse saamisel selle alusel, kui suurt tulu ta saab. Me peame arvestama sellega, et ettevõtluskonto omanikul on madaldatud maksumäär: igalt tema eurolt võetakse maksu vaid 20% ning see 20% omakorda jaguneb kolmeks: tulumaks, sotsiaalmaks ja kogumispension. Tegu on inimesega, kes millegi muuga ei tegele – tal ei ole mingit põhitööd, nii et see mikroettevõtlus oleks justkui kõrvaltöö – ja kuna talle kehtib madaldatud maksumäär, siis me peame lähtuma sellest, et kindlustuskaitse tugineb alati solidaarsusele. Teatud arvutusega on välja tulnud, et 1300 euro puhul panustab ta oma sotsiaalmaksu juures solidaarselt haigekassasse. Teine küsimuse pool oli, kas summa summeerub ja läheb ühest kuust teise üle. Selles mõttes midagi ei muutu. Nii nagu on praegu, on ka tulevikus. Ravikindlustuskaitse saamise eelduseks olev tulu arvestatakse kalendripõhiselt. Praegu on samamoodi ja nii jätkub ka tulevikus, ühtegi muudatust ei tule.

### 16:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

### 16:36 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Seletuskirja mõjude analüüsi ülevaates on kenasti välja toodud füüsilisest isikust ettevõtjate võimalik käitumine ja ka võimalik kahju, mis neile võib tekkida. Kuid vastuseta on jäetud teavitustöö tegemise teine pool: kes teavitab füüsilisest isikust ettevõtjaid, et võib-olla selle konto avamine on neile hoopis kahjulik just nimelt nende sotsiaalkaitsehüvitiste võimaliku vähenemise tõttu?

### 16:37 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Kui te vaatate mõjuanalüüsi, siis näete, et füüsilisest isikust ettevõtjatele ei tulene sellest mitte kahju, vaid pigem kasu. Kahju tekib tegelikult riigieelarvele. Nii imelik kui see ka ei ole, me eeldame selle seaduse tagajärjena esimesel etapil riigieelarvele 1 miljon miinust. Mitte plussi! Põhimõtteliselt ühelt poolt lisandub loomulikult pilti inimesi, kes praegu üldse oma igapäevast tegevust ei deklareeri. Kindlasti avaldab see lisandus riigieelarvele positiivset mõju. Aga teiselt poolt mõjub ka see, mille kohta te just praegu küsisite. FIE-d, füüsilisest isikust ettevõtjad, on pragmaatilised inimesed, nad kalkuleerivad hästi oma igapäevaseid kulusid. Ja see on nende seisukohalt hea, kui nad avavad ettevõtluskonto, mis tagab neile madaldataud maksumäära 20% ja selle, et nad ei pea üldse bürokraatiaga sekeldama, mitte kellelegi ühtegi aruannet esitama – ei äriregistrile, maksuametile, Statistikaametile ega Eesti Pangale. Aga teiselt poolt nad ei saa oma kulusid aruandes kirja panna. See on ka kindlasti üks tähtis tegur. Nii et muidugi füüsilisest isikust ettevõtja vaatab, kumb on talle kasulik. Kui tal on väga kulumahukas tootmine, siis suure tõenäosusega ettevõtluskonto tüpaažilt talle ei sobi. Ettevõtluskonto loogika on, et see annab ühe täiendava väärtuse võimaluse juurde. Nüüd see osapoolte teavitamise küsimus. Loomulikult, kui eelnõu kunagi läbib kolmanda lugemise ja seadus saab ka presidendi poolt kinnitatud, siis üldteavitust peab tegema. Samas ma arvan, et inimesed, kes kavatsevad ettevõtlusega tegelema hakata või juba tegutsevad FIE-dena, väga hoolega jälgivad, mis neile kasulik on.

#### **16:39 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kalle Palling.

#### **16:39 Kalle Palling**

Aitäh! Austatud minister! Te olete koostöös Riigikogu juhatusel kokku pannud päris huvitava päevakorra. Ühtepidi on meil must kolmapäev: kuus uut maksu on teie ministeeriumi kaasalöömisel siia meie ette toodud. Teisalt aga pakute sellist küllaltki innovatiivset lahendust, mille eest tahaks teid kiita. Ma täitsa siiralt kiidangi teid selle konkreetse sammu eest. Minu arvates oleks võinud see piir olla sama, mis käibemaksukohustusluse piir ehk 40 000 eurot. Meie maksukeskkond ja õiguskeskkond oleks sel juhul lihtsam. Kui palju me neid erinevaid mudeleid, süsteeme ja piirmäärasid siis loome? Ning ka teisi eelnõusid vaadates tundub, et lihtne maksukeskkond ei ole teile midagi südamelähedast. Aga küsin hoopis seda, miks ei võiks füüsilisest isikust ettevõtja staatust üldse ära kaotada või siis kombineerida neid kahte kokku? Praegu on, nagu te ise ka kirjeldasite, ühel plussid ja teisel miinused. Äkki paneks need asjad kokku?

#### **16:40 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh hea küsimuse eest! Mulle see debatt meeldib – selline edasiviiv debatt! Nagu ma ütlesin, on see uus võimalus. Jääb füüsilisest isikust ettevõtja võimalus ennast registreerida, jäävad limiteeritud vastutusega äriühingud, osaühingud ja aktsiaseltsid, rääkimata erinevatest muudest täisühingutest, kus juba limiit kehtib kogu sinu varale. See on uus võimalus. Kui me mõtleme selle peale, kas FIE staatus üldse likvideerida – ma arvan, et see ei ole hea mõte. Praegu on kümneid tuhandeid inimesi, kes on ennast registreerinud füüsilisest isikust ettevõtjaks, kes ei taha omada aktsiaseltsi või osaühingut, kes tahavad kasutada FIE staatust kui sellist, mis annab neile võimaluse – pange tähele, annab võimaluse! – kõik kulud aruandes arvesse võtta ja saada ka kõik sotsiaalsed tagatised, mis sellega kaasnevad. Nad tahavad just nii tegutseda selles valdkonnas, kus nad tegutsevad. Kui me nüüd ühe asendaksime teisega, siis tekiks olukord, kus inimene peaks hakkama mõtlema: ahah, kui ma kulusid tahan kirja panna, siis ma peaksin limiteeritud vastutusega äriühingu moodustama. Me pigem anname lihtsalt ühe võimaluse juurde, võtmata kelleltki midagi ära. Ma arvan, et niipidi seda asja vaadates on see kindlasti positiivne.

#### **16:42 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aivar Sõerd.

#### **16:42 Aivar Sõerd**

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Me just hetk tagasi saime vastuse ühele rahanduskomisjonis vastuseta jäänud küsimusele. Siin on siis näide selle kohta, kuidas kujuneb

maksukoormus, kui selle n-ö teenuse osutaja kulud moodustavad võrreldes tuludega 70%. Siit on näha, et ettevõtluskonto kasutajatel on ikkagi maksukoormus tunduvalt suurem kui FIE-del, kuna ettevõtluskonto kasutaja ei saa kulusid maha arvata. Ma arvan, et isegi muruniitjatel ei tasu see konto ära. Kui võtta kütusekulu, niidukikulu, varuosad, transpordikulu ja reklaamikulu, siis kulud moodustavad võrreldes tuludega üle 50% ning see lahendus ei tasu ennast ära. Ma küsingi ajaloo huvides, et aasta pärast saaksime võrrelda: kui palju te prognoosite neid lapsehoidjaid ja koduabilisi, kes võiksid seda ettevõtlusvormi kasutada? Kui palju neid võiks olla, kui see seadus jõustub?

#### **16:43 Rahandusminister Sven Sester**

Vaadake, kui huvitav: ühest ja samast erakonnast esitatakse küsimuse sissejuhatuses kaks täiesti erinevat seisukohta! Selles ei ole muidugi midagi imelikku. Inimestel ongi erinevad arvamused, ka siis, kui nad on ühes erakonnas. Kui Kalle Palling ütles tunnustavad sõnad ja leidis, et see on edasiviiv samm, siis teie sissejuhatuses kajastus pigem skepsis ja võib-olla isegi ettepanek mitte täna esimest lugemist lõpetada. Ma saan aru, et te andsite mõista, et tegemist on suhteliselt mõttetu eelnõuga. Ma ei ole teiega nõus. Ma ütlen, et tegemist on mõistliku asjaga ja kindlasti inimesed hakkavad seda kasutama. Ma olen selles täiesti kindel. Ma arvan, et valik sünnib täpselt nii, nagu te tegelikult oma küsimuse lõpuosas formuleerisite. Inimene teeb otsuse lähtudes sellest, kui suured on tema kulud. Ja see ongi väga õige. Kui tema kulud moodustavad võrreldes tuludega, nagu te märkisite, 70%, siis suure tõenäosusega tal ei ole mõtet avada ettevõtluskontot. Väga õige – milleks? Loomulikult ei ole mõtet. Ma toon näite. Me ei räägi ainult lapsehoidjast või muruniitjast. Võtame käelise tegevuse, näiteks kindavalmistajad. Su kulu on lõng ja põhiline väärtus tuleb läbi sinu töö. Sellistel puhkudel, kui kulu on marginaalne ja sa müüd hiljem neid sõrmkindaid ja käpikuid, siis on mõistlik avada ettevõtluskonto. Kulutase on madal. See on üks selline näide.

Te küsisite ka, kui palju võiks neid inimesi olla, kes teevad selle võimaliku muudatuse. Me oleme mõjuanalüüsis välja toonud, et me näeme seda, nagu te ise ka õigesti markeerisite, et FIE-d hakkavad arvestama, kui suure osakaaluga nende kulud on. Me oleme vaadanud, kui palju on FIE-sid, kes võiksid oma ettevõtluse struktuuris sellekohaseid muudatusi teha. 2015. aasta andmete põhjal võib eeldada, et 4270 FIE-t võiks praeguses olukorras ettevõtluskontole üle minna.

#### **16:46 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Ammas, teine küsimus!

#### **16:46 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Alustan teie kommentaarist vastusele. Teate, kui saalis viibiks ka mõni IRL-i või sotsiaaldemokraatide esindaja, siis sealt võiks arvutuslikult tulla ligi 29 eriarvamust, aga need lihtsalt millegipärast praegu siin saalis ei kõla. Aga kui tõsiselt rääkida, siis ma jätkan kolleeg Aivar Sõerdi küsimust. See näide, mis meile siin pool tundi tagasi potsatas, viitab, et kui FIE-l on moodustavad kulud tuludest 10%, siis tal tasub ettevõtluskonto avada, kui näiteks 70%, siis ei tasu. Kus see tasakaalupiir siis on, kas 50% peal või kusagil mujal? Kas olete arvutanud?

#### **16:47 Rahandusminister Sven Sester**

Kui te tahate täpset tasuvusanalüüsi näha, siis ma saadan selle teile pärast meiliga. Sealt näete täpseid protsente, kustmaalt on kasulikum mitte omada ettevõtluskontot, vaid olla näiteks FIE. Ma luban teile, et ma saadan teile selle pärast ära.

#### **16:47 Aseesimees Enn Eesmaa**

Austatud minister, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole, kuid ärge kaugele minge, meil on mõndagi veel ees. Palun kõnetooli juhtivkomisjoni esindaja, rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

#### **16:47 Mihhail Stalnuhhin**

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu arutelu rahanduskomisjonis toimus tänavu 5. mail. Härra minister tutvustas meile eelnõu sama üksikasjalikult nagu täna siin ja pärast seda tekkis arutelu. Ma tahtsin alustada sellest küsimusest, millele ta vastust ei andnud, aga sain praegu viimase kahe küsimuse peale aru, et need tabelid on kõigil käes ja seda ei ole mõtet küsida. Imelikul

kombel komisjonis esitatud küsimused ja siin saalis esitatud küsimused absoluutselt ei langenud kokku. Seepärast pean teile tervet protokollit tutvustama.

Küsi, kas see eelnõu motiveerib piisavalt FIE-sid ettevõtluskontot avama. Vastus oli, et see ei ole eesmärk. FIE on juba määratlenud ennast ettevõtjana. Meie eesmärk on tuua pildile uued ettevõtjad, kes mingil põhjusel ei maksa maksu või ei ole ennast ettevõtjana määratlenud. FIE on juba praegu pragmaatiline, oskab kalkuleerida plusse ja miinuseid. Miinus on see, et selle konto puhul ei saa kulusid aruandes kirja panna. Aga selge pluss on nullbürokratia ja maksumäär 20%. Võib eeldada, et kasulik on see neile, kes töötavad oma käte ja ajudega, st kelle tootmiskulu on väike.

Kas samal ajal ei tohi olla FIE ja ettevõtluskonto kasutaja? Ühene vastus: ei tohi. Mida inimene võib, kui kuine tulu jõuab 1300-ni? Ta võib sotsiaalsete tagatiste osas: tal tekib õigus ravikindlustusele. Ravikindlustuskaitse saamine eeldab ettevõtluskonto puhul kuus vähemalt 1300-eurose tulu teenimist, kui riigieelarvega kehtestatakse 2018. aasta kuupalga alammääraks 470 eurot, millelt võetava sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa on 61 eurot ja 10 senti.

Mis peaks motiveerima näiteks seletuskirjas osundatud kahte gruppi – lapsehoidjaid, koduabilisi – ettevõtluskontot avama? Mis on põhimotivaator? See lootus põhineb kahel asjal, oli vastus: tuntavalt madalam maksumäär ja nullbürokratia. Milline mehhanism on mõeldud maksupettuste vältimiseks? Näiteks võidakse sotsiaalsete garantiide huvides näidata igakuist tulu 1300 eurot ja seda ületavad summad võetakse vastu ümbrikus. Samasugune küsimus oli saalis. Vastus oli, et põhieesmärk on uute võimaluste pakkumine, mitte kontrollimehhanismide loomine. Kas OÜ juhatuse liige võib olla ettevõtluskonto omanik? Jah, võib küll. Pankade kohta oli ka küsimus. LHV Pank ja maksuamet on selleks loonud oma platvormi, kas teised pangad on ka ühinemas? SEB on huvitatud, teised pangad praegu pigem passiivsed. Kuidas maksuamet teab, et inimene avab konto? Pank edastab andmed, kõik toimub automaatselt, inimesel endal ei ole vaja mingit initsiatiivi näidata.

Võeti vastu sellised menetluslikud otsused: teha Riigikogu juhatusele ettepanek saata seaduseelnõu saali tänaseks, 17. maiks ja esimene lugemine lõpetada. Poolt hääletas 8, vastu 0 ja erapooletuid oli 1. Kaasettekandjaks määrati komisjoni esimees. Muudatusettepanekute tähtaeg võiks olla 31. mai kell 17.15. Aitäh!

## **16:52 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Krista Aru, palun!

## **16:52 Krista Aru**

Austatud härra juhataja! Austatud rahandusminister! Head rahvasaadikud! Vabaerakonna fraktsioon tervitab ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadust. Mida paindlikum on meie tööturg, seda rohkem saame kindlad olla selles, et inimesed leiavad avaramaid võimalusi, seda selgemaks, paremaks läheb kogu meie maksu- ja seda rohkem kasutab ühiskond ära inimeste ettevõtlikkust. Me loodame väga, et eelnõu saamisel seaduseks ei realiseeru need ohud, millele juhtis tähelepanu Eesti Maksuameti Liidu esindaja Lasse Lehis, kes pidas silmas maksude optimeerimist. Me ei saa ju seda kunagi välistada, aga selles kartuses ei tohiks kindlasti juurde tekkida ka mingit uut järelevalveorganit, kes hakkab kontrollima, ega keegi neid makse ei optimeeri.

Ühesõnaga, sellel seaduseelnõul on väga tugev positiivne külg, mida tuleb igati tervitada. Aga on ka mõned küsimused, millele tuleb mõelda ja millega saab ilmselt tegelda esimese ja teise lugemise vahel. Üks nendest küsimustest puudutab tõesti füüsilisest isikust ettevõtjaid, kelle puhul minul on mure, et nad ikkagi saaksid teavitatud oma otsustusõigusest ja võimalusest valida. Tõesti, kui kulud on kaunis suured, siis on FIE-l ilmselt kasulik jääda füüsilisest isikust ettevõtjaks. Aga need, kellel on kulud väiksemad, ilmselt saavad nüüd vähese bürokraatiaga või peaaegu ilma bürokraatiata ettevõtlust arendada. Teavitamine saab kindlasti selle ettevõtluskonto puhul olema väga oluline küsimus. Me ei tohi tegutseda nii, et võtame seadused vastu, aga inimesed jäävad sellest korralikult teavitamata. Mida tahaks veel kindlasti lisada? Väikeettevõtlus on Eestile vajalik mitmel põhjusel. Suurettevõtluseks on meil kahjuks vähe pinda ja vähe ressursse. Ja teiselt poolt on väikeettevõtlus just nimelt see vorm, mis annab inimesele tööd ja leiba, samuti loomevabaduse, õiguse teha täpselt seda, mida ta tahab, rakendades oskusi ja teadmisi, mis ta on omandanud. Ja veel: tahaks näha hoopis julgemat, suuremat ja avaramat lähenemist Eesti väikeettevõtluse toetuseks. See on kindlasti üks võimalus taas elustada ja toetada meie maa elu, vältida ääremaastumist ja nii aidata kaasa kogu ühiskonna arengule. Aitäh!

### **16:56 Aseesimees Enn Eesmaa**

Rohkem sõnavõttusoove ei ole, kuid ministril on õigus kokkuvõtvaks sõnavõtuks. Palun, minister Sester!

### **16:56 Rahandusminister Sven Sester**

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Selle eelnõu puhul ühelt poolt süda rõõmustab ja teiselt poolt muretseb. Rõõmustab sellepärast, et me teeme täna tegelikult suurt asja, pakume täiesti uut ettevõtlusvormi. Kindlasti tuleb kõige tähtsam moment siis, kui see seadus juuni keskpaigas vastu võetakse, aga minu meelest oleme juba täna tunnistajaks kenale hetkele. Ma väga täna Vabaerakonda, kes sellele eelnõule toetust avaldas. Selle teemaga ongi mul üks mure seotud – mis ju ütlesin, et mu süda muretseb. Ma muretsen selle pärast, et ükski teine erakond siin saalis ei võtnud vaevaks nentida seda, mida Vabaerakond just nentis. Me oleme täna väga huvitavas olukorras. Me oleme tõesti loomas täiesti uut ettevõtlusvormi ja ainult üks fraktsioon võtab vaevaks sellele positiivses võtmes tähelepanu pöörata. Pean silmas seda, kui paljud ütlevad, et nad on ettevõtjate poolt ja tahavad ettevõtteid toetada, aga need on tihti vaid sõnad.

Aga kordan veel kord: me oleme praegu loomas ettevõtluskontot, mille puhul kehtib nullbürookraatia. On küsitud, kas see on tõesti võimalik – kellelegi pead ikka aruandeid esitama. Sel puhul ma ütlen: tõesti, mitte kellelegi. Aruandlus on vaid sul endal ruudulises vihikus. Ühtegi aruandlusvormi sul ei ole vaja kellelegi iga kuu esitada. Ja mis kindlasti on oluline: maksumäär on pea kaks korda madalam ehk 20%. Aitäh teile!

### **16:58 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jürgen Ligi kohapealt, palun!

### **16:58 Jürgen Ligi**

Härra juhataja! Mis paragrahv meie kodukorras lubab ministri moraalijutlust parlamendile? Milline paragrahv seda ette näeb?

### **16:58 Aseesimees Enn Eesmaa**

Väga raske on minister Sesteri sõnavõttu pidada jutluseks, kuid see paragrahv, mis seda võimaldab, on 71. Riigikogu liikmete arutelu lõpus on õiguskantsleril ja Vabariigi Valitsuse liikmel õigus sõnavõtuks. Jutlusest oli juhataja arvates asi siiski kaugel.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 454 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 454 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17.15.

---

## **10. 16:59 Pakendiaktsiisi seaduse, pakendiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (460 SE) esimene lugemine**

### **16:59 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiaktsiisi seaduse, pakendiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 460 esimene lugemine. Minister Sven Sester, palun!

### **16:59 Rahandusminister Sven Sester**

Lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed! Esitlen teile pakendiaktsiisi seaduse, pakendiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis kannab numbrit 460.

Pakendiaktsiisi seaduse muutmine on tingitud mitmest asjaolust, millest olulisemad on, et Eestis tuuakse pakendeid turule väga suurtes kogustes ning et pakenditega seotud andmed ei ole usaldusväärsed. Eestis tarbitakse elaniku kohta keskmiselt 170 kg pakendeid aastas. Selle näitaja poolest oleme kuuendal kohal Euroopas, mis tähendab, et tarbime pakendeid tunduvalt enam, kui võiks arvata meie ostujõu ja teiste tarbimisnäitajate võrdluses. Pakendite kogused on aasta-aastalt kasvutrendis, ehkki elanikkond väheneb. Kehtiv pakendiaktsiisi seadus ei mõjuta Eestis tarbitava pakendimassi vähenemist, vaid reguleerib pakenditega seotud taaskasutamise kohustust. Seadus ei ole suunatud põhjustele, vaid tagajärgedele. Lisaks on kehtivas regulatsioonis puudused, mis on seotud

pakendite turule toomise ja pakendijäätmete korrektse kajastamise aruandlusega. Probleemile on 2010. aastal osutanud ka Riigikontroll aruandes "Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise tulemuslikkus". Nimetatud probleemide tõttu võeti pakendiaktsiisi seaduse muutmise Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi juba 2015. aastal. Seadusmuudatuste aluseks on Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse ja Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskuse uuring "Pakendi maksustamise analüüs pakendi olulusringi hindamise põhjal". Uurimuses on esile toodud praeguse süsteemi puudused ning antud soovitusi süsteemi muutmiseks. Seda kõike on suures osas eelnõus arvesse võetud.

Eelnõuga muudetakse pakendiaktsiisi maksustamise korda järgmiselt. Säilib senine pakendite taaskasutamist reguleeriv süsteem, mis seab maksukohustuse tekkimise ja aktsiisi maksmise sõltuvusse sellest, kuidas on pakendijäätmed kokku kogutud ja taaskasutatud. Kehtima jäävad ka aktsiisivabastused, mida kohaldatakse juhul, kui pakendid on ettenähtud sihtarvude piires taaskasutatud. Aktsiisimäärad põhinevad uurimuses toodud soovituslikel määradel, mis on seotud pakendite põhjustatud koormusega keskkonnale. Uued määrad on kavandatud selliselt, et puidul langeb aktsiis 75% ja paberil 33%. Metalliaktsiis ei muutu, samas tõusevad 20% plast- ja 33% klaaspakendite määrad. Mainin ära ka uued aktsiisimäärad, kui ei jõuta pakendite taaskasutuse sihtarvudeni: plast – 3 eurot kilogrammi kohta, metall – 2,5 eurot kilogrammi kohta, klaas – 0,8 eurot kilogrammi kohta, paber ja kartong – 0,8 eurot kilogrammi kohta ning puit – 0,3 eurot kilogrammi kohta. Erinevalt praegusest seadusest reguleerib eelnõu ka pakendite turule toomist. See on suunatud pakendikoguste vähendamisele ning keskkonnasõbralikumast materjalist pakendite kasutamisele. Eelnõu kohaselt maksustatakse Eestis turule lastud ja teisest liikmesriigist soetatud ja imporditud kaubapakendeid nende turule toomisel. Pakendi turule toomise aktsiisimäärad on kümme korda madalamad kui pakendite taaskasutamise sihtarvude täitmata jätmise määrad. Samas ei ole pakendi turule toomise aktsiis seotud pakendi taaskasutamise kohustuse täitmisega, mistõttu ei ole maksu võimalik vältida, rakendades pakendijäätmete taaskasutamist. Turule toomisel kohalduvast aktsiisist on vabastatud ökomärgisega tooted ja nende pakendid. Korduskasutuspakendid maksustatakse nende esimest korda turule toomisel. Veopakendi eest tasutud aktsiis makstakse tagasi, kui pakend aasta jooksul Eestist välja viiakse.

Eelnõuga muudetakse ka pakendite turule toomisega seotud andmete esitamise korda. Kõik pakendiettevõtjad hakkavad turule toodud pakendi kohta andmeid esitama Keskkonnaagentuuri hallatavale pakendiregistrile kvartalite kaupa. Sealt saavad andmeid nii Maksu- ja Tolliamet kui ka taaskasutusorganisatsioonid.

Taaskasutamisega seotud aruandmise ning pakendiregistrile andmete esitamise nõuded ei muutu. Deklareerimise lihtsustamiseks hakkab pakendiregistri ja e-maksuameti andmete vahetus toimuma X-tee kaudu. Luuakse võimalused, et ettevõtja ei pea Maksu- ja Tolliametile eraldi pakendiaktsiisi deklaratsiooni esitama, vaid maksuhaldur saab andmed Keskkonnaagentuuri pakendiregistrist, mille alusel luuakse eeltäidetud aktsiisideklaratsioon. Maksude maksmine muutub lihtsamaks.

Seadus jõustub 2018. aasta 1. jaanuaril, kui parlament seda toetab, ning kavandatav laekumine on suurusjärgus 15 miljonit eurot. Täna teid tähelepanu eest!

#### **17:04 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ettekandjale on hulgaliselt küsimusi. Esimesena palun Andres Herkel!

#### **17:04 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Tegelikult peaks seda käsitlema koos riigieelarvega, siis saaks vastuse põhiküsimusele, kui suures ulatuses te tahate selle seaduseelnõuga riigieelarve tulude poolt täita. Me oleme siin korduvalt polemiseerinud selle üle, kui palju on eelnõude taga lihtsalt soov riigieelarvesse raha tuua ja kui palju õilsad eesmärgid. Eelmise eelnõu arutelul mainitud maksumaksjate liit on avaldanud kahtlust, kas pakendite täiendav maksustamine aitab olulisel määral pakendite hulka vähendada. Ma küsin sedaviisi: mis sektorid need täpselt on, kus selline ülepakendamine toimub ja millele te mõju avaldada soovite? Ja kas seda tagantjärele kuidagi mõõta ka saab, hindamaks, et positiivne mõju on olnud?

#### **17:05 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Eks on nenditud, et osas sektorites on pakendamist vähem või ütleme, et see on otstarbekam, ja mingites sektorites on selge ülepakendamine. Kui te küsite, mis sektorid need on, siis üks on kosmeetika ja teine ravimitööstus. Sellised paar näidet. Aga te alustasite sellest, et hea oleks seaduseelnõude menetlemisel hoida pildis ka riigieelarveid ja riigieelarve strateegiat. Ma arvan ka, et ei ole põhjust seda pildilt kõrvale heita. Fiskaalne eesmärk on pakendiseaduse muutmisel kindlasti olemas, seda eelnõu menetleb ju Rahandusministeerium, mitte Keskkonnaministeerium. Üks eesmärk on selgelt see, et vähendada pakendamist, ja teine eesmärk on fiskaalne.

#### **17:07 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aivar Sõerd, palun!

#### **17:07 Aivar Sõerd**

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Te mainisite eelmisele küsimusele vastates ravimeid ja kosmeetikatooteid. Just ravimi- ja kosmeetikatööstuses tegutsevad tohutu suured ülemaailmse haardega firmad. Eesti turg on nende jaoks marginaalne. Palun selgitage, kuidas meie ettevõtjad saavad mõjutada suuri ravi- ja kosmeetikatootjaid Eesti hästi väikse turu jaoks neid pakendeid muutama. Kuidas see on võimalik?

#### **17:07 Rahandusminister Sven Sester**

Teate, ega pakendiga seonduv maksustamine ei ole midagi unikaalset. Me ei tee siin praegu raketiteadust – Eesti ei ole esimene riik, kes pakenditega seonduvat kuidagi reguleerib. Üldse mitte! On palju riike, kus pakenditele tähelepanu pööratakse, ja seda suuremal määral, kui Eesti pöörab. Loomulikult on võimalik, et sinu tegevus ei mõjuta ühe või teise tootja tegevust, kuna lihtsalt sa oled liiga väikse turuga. Eriti käib see välismaiste tootjate kohta. Aga kui väärtuspõhiselt läheneda, siis meie eesmärk on eelkõige vähendada pakendite kogust Eesti turul ja nii peaks see seadus suures pildis oma eesmärgi täitma.

#### **17:08 Aseesimees Taavi Rõivas**

Monika Haukanõmm.

#### **17:08 Monika Haukanõmm**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Tutvunud põhjalikult eelnõu ja seletuskirjaga, sain ma oma üllatuseks aru – lugesin selle välja seletuskirjast –, et seaduse mõju tarbijale on väike. Ehk siis: pakendiaktsiis ei tohiks tarbijale suunatuna põhjustada leibkondade kulude olulist suurenemist. Kui see on nii, et see ei mõjuta tarbimisharjumusi, ostuotsuseid, ei motiveeri loodust säästvaid materjale kasutama, siis mis ikkagi on selle seaduse mõte peale selle, et me soovime sellega täita riigieelarvet suurusjärgus 15–18 miljoni eurot aastas?

#### **17:09 Rahandusminister Sven Sester**

Tõsilugu, kui me võtame 15 miljonit eurot ja jagame selle elanike arvuga, siis me saame teada, milline on potentsiaalne mõju ühele või teisele inimesele. Kui me uurime ka kulu toodetele, siis avastame veelgi väiksema numbri ehk siis mõju ühe või teise toote puhul, arvestades, kui suur on pakendi hinna osakaal konkreetse toote hinnas. Ma toon teile näite: üks 20-kilogrammiline euroalus annaks uue seaduse kohaselt ettevõttele 60 euro senti kulu juurde. See on üks euroalus! Aga kui kulu kokku võtta, kui sul on neid 60-sendiseid euroaluseid rohkem kui üks, siis tekib küsimus, mida üks või teine ettevõtte otsustab teha, et vähendada turule saadetavate pakendite hulka.

#### **17:10 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urve Tiidus.

#### **17:10 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Eelnõus kavandatud maksude kogumiseks on vaja teatavasti teha üsna keerulisi infotehnoloogilisi tarkvaraarendusi. Selleks planeeritakse Maksu- ja

Tolliametile väidetavalt ka piisavalt raha. Aga Eestis ei ole võib-olla nii palju suuri strateegilisi partnereid, kes jõuaksid selle arenduse tähtjaks ära teha. Seadus on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril järgmisel aastal. Kas need arendused jõuavad valmis, lugupeetud minister, ja kas loodetav tulu teeb need kulutused tasa? Äkki te oskate ka öelda, kui palju raha Maksu- ja Tolliametile selleks eraldatakse?

#### **17:11 Rahandusminister Sven Sester**

Vastus on jaa, kui lühidalt öelda. Kui pikemalt rääkida, siis tõsilugu, Maksu- ja Tolliamet saab loomulikult n-ö lõplikult alustada infotehnoloogilisi arendusi siis, kui seadus on vastu võetud. Nagu te teate, üldjuhul seadus ei lahku parlamendist samasugusena, kui see parlamenti tuli. Alati tehakse mingeid muudatusi ning see on normaalne ja loogiline, et protsessis saavutatakse arutelude tulemusel paremaid tulemusi. Ma pärast vaatan ka seda, mis see infotehnoloogia maksma läheb, saadan teile selle eraldi. Aga uskuge mind, et infotehnoloogiline arendus ei ole võrreldes fiskaalse, rahalise poolega proportsioonis. Need kulud ei ole proportsioonis tulevase fiskaalse mõjuga eelarvele.

#### **17:12 Aseesimees Taavi Rõivas**

Külliki Kübarsepp.

#### **17:12 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma saan aru, et diskussiooni käigus on ilmnenud probleeme, et kõik ettevõtjad ei ole ennast deklareerinud maksumaksjana ning ministeeriumi ja ettevõtjate andmed on väga vastukäivad. Ettevõtjad on mures, et kõiki ei kohelda võrdselt, sest kõik ei ole ennast deklareerinud. Palun öelge, kuidas te plaanite selle ebaõiguse likvideerida ja tõe maa peale tuua? Kui palju ikkagi on neid ettevõtjaid, kes tarbetuid pakendeid toodavad? Kuidas tihendada kontrolli ning seda ebavõrdset konkurentsi vähendada?

#### **17:13 Rahandusminister Sven Sester**

See on väga hea küsimus! Ma võib-olla täpsustaksin, et maksumaksjad on kõik, aga nendest osa on pakendiettevõtjad, osa ei ole pakendiettevõtjad. See teema on ka varem üleval olnud. Eestis on praegu pakendiettevõtjaid umbes 4500. Kui küsida, mis on üldse selle määratluse aluseks või millal ettevõtja saab pakendiettevõtjaks, siis pakendiettevõtjaks saab ta siis, kui ta toob turule kas 100 kilo plasti või 200 kilo muud aktsiisiga maksustatud materjali aastas. Kui ta need kriteeriumid ületab, siis on tema staatus pakendiettevõtja. Enne ma nimetasin arvu 4500. Sellest on ka räägitud ning Keskkonnaministeerium ja taaskasutusorganisatsioonid on vaadanud kõik andmed üle ja kinnitavad, et taaskasutusorganisatsioonidega on liitunud 90% pakendiettevõtjatest. Need, kes ei ületa kogust 100 kilo plasti või 200 kilo muud aktsiisimaksustatud kaupa, ei ole pakendiettevõtjad, aga 90% pakendiettevõtjatest on liitunud.

Teie küsimuse teine osa oli, milliseid samme tehakse selleks, et avastada ettevõtjaid, kes peaksid tegelikult olema pakendiettevõtjad, aga ei ole seda. Me oleme alati nentinud, et maksude mittemaksmine ei tohi olla konkurentsielis turul tegutsemisel – keegi maksab, keegi ei maksa. Maksu- ja Tolliamet teeb erinevaid riskianalüüse, et saavutada ka selle 10% ettevõtjate kaasamine süsteemi.

#### **17:15 Aseesimees Taavi Rõivas**

Hanno Pevkur.

#### **17:15 Hanno Pevkur**

Aitäh! Hea rahandusminister! Natukene kurvameelne olete te täna ...

#### **17:15 Sven Sester**

Ei ole!

#### **17:15 Hanno Pevkur**

Ei tea, millest see põhjustatud on, aga igal juhul ma saan aru, et Isamaa ja Res Publica Liidul ongi raske kuut uut maksu tutvustada ja Eesti ettevõtluskeskkond tuksi keerata. Ent ma vaatan eelnõu seletuskirja ja loen siit, et senimaani on riigieelarvesse pakendiaktsiisi laekunud suurusjärgus 250 000 eurot. Nüüd

te loodate saada 15–18 miljonit, samas kuulsin enne kolleegide küsimustest, et seadusel justkui ei oleks väga suurt mõju ettevõtjatele ja üksikisikutele. Kuidas te seda kõike põhjendate ja seletate Eesti ettevõtjatele, eelkõige nendele, kes pakendiga tegelevad? Teil on ainult üks eesmärk, see on fiskaalne eesmärk, keskkonnamõju on teisejärguline. Mis on teie sõnum ettevõtjale, kes täna teid vaatab, kuulab, meie ülekannet jälgib?

#### **17:16 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Näete, kohe on näha, et erakonna esimees tuli saali ja hakkas küsima. Siia maani oli kõik konstruktiivne ja hea, aga nüüd kõlavad sissejuhatuses sõnad "kurvameelne" ja "tuksi keerama". Küsimustele on hakanud eelnema hinnangud. Ma alustaksin sellest, et ei, ma ei ole kurvameelne, ma olen täna väga rõõmus, kuna me natuke aega tagasi, kui teid ei olnud saalis, lõpetasime ettevõtluskontot puudutava eelnõu esimese lugemise. See on täiesti uus ettevõtlusvorm ja ma loodan, et te ühisel kokkuleppel võtate selle seaduse vastu. Ei, kurvameelsuseks ei ole mul põhjust. Te rääkisite ka meie eesmärkidest. Fiskaalne eesmärk on üks eesmärk, aga see ei ole esimesel kohal. Markeerin siinkohal ära selle, et ei saa öelda, et fiskaalset eesmärki ei ole, aga see on kindlasti vaid üks eesmärkidest. Põhiline eesmärk on vähendada pakendite turule toomist. Teine eesmärk on mõjutada tootjaid kasutama järjest rohkem keskkonnasõbralikke materjale. Kui te panete tähele, siis aktsiiside tasemed on erinevad. On tase, mis on seotud plastiga, ja tase, mis on seotud puiduga. Kolmas eesmärk on parandada andmete kvaliteeti. Ma juba nentisin, et tulevikus antakse registrile oma andmed teada ning taaskasutusorganisatsioonid ja ka Maksu- ja Tolliamet hakkavad sealt seda informatsiooni võtma. Ja tõesti alles kolmas eesmärk on meil fiskaalne eesmärk.

#### **17:18 Aseesimees Taavi Rõivas**

Maris Lauri.

#### **17:18 Maris Lauri**

Aitäh! Hea minister, mul on küsimus, mis seostub ekspordi-impordiga. Nagu ma aru saan, iga kord, kui tuleb sisse kaup, mis on mingi pakendi sees, siis tuleb sellele kohe plaks pakendiaktsiis peale. Väga paljud ettevõtted kasutavad eri sorti pakendeid või taarat ka selleks, et kaupa kuhugi kohale viia. Ma saan aru, et asi käib nii, et kui nad sellesama alusega või taaraga, mille nad on üks kord sisse toonud, lähevad näiteks Läti tagasi, siis uuesti sisse tulles jälle maksavad selle eest. Kas see ei tundu ebaõiglane? Või ma olen asjast valesti aru saanud?

#### **17:19 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma natuke räägin sel teemal ka. Tõsilugu, kui me räägime maksuvabastustest ja räägime pakendite ühekordsusest ja mitmekordsusest, siis maksust vabastatakse pakendid, millel on ökomärgis. Ökomärgise sa saad ainult siis, kui sul ka kaubaümbris on öko. Sul ei ole võimalik ökomärgist saada, kui sul toode on öko, aga ümbris ei ole öko. Need vabastatakse üldse maksust. Kui pakend on korduvkasutatav – me ei vii seda välja, vaid see on siinsamas Eestis korduvkasutatav –, siis maksustatakse seda vaid esimesel korral turule toomisel. Kui tegemist on veopakendiga, siis selle puhul makstakse aktsiis tagasi, kui aasta jooksul on see veopakend Eestist välja viidud. Nii et veopakendi puhul on võimalus ka aktsiisi tagastamiseks oma olemuses.

#### **17:20 Aseesimees Taavi Rõivas**

Martin Helme.

#### **17:20 Martin Helme**

Aitäh, lugupeetud asespriker! Lugupeetud minister! Ma pean ütlema, et see jutt, millega te meile seda eelnõu müüte, on ikka tülgestavalt kahepalgeline. Kui tegemist oleks keskkonnateemaga, nagu te üritate meile siin rääkida, siis oleks meie ees praegu keskkonnaminister, mitte rahandusminister. Fakt on see, et praegusele taaskasutusele ja pandisüsteemile lisaks tuleb uus maks, mis võtab Eesti inimeste ja Eesti ettevõtjate taskust 15–20 miljonit. See ongi kogu asja mõte. Sest praegune pandisüsteem ei kao kuhugi. See, et me saame selle eest vähe raha, näitab, et pandisüsteem toimib hästi. Minul on küll väga mage vaadata, kuidas meile üritatakse rääkida, et asjad lähevad odavamaks. Ma kuulsin teie

sõnavõtust, et puit läheb selles mõttes odavamaks. Praegu on puidu n-ö saastetasu 18 või 19 eurot, edaspidi hakkab olema 1200 eurot, millest 10% on 120 eurot. Kuidas see on odavam?

**17:21 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Praegu on puidu puhul pakendiaktsiisi määr 1,2 eurot kilogrammi kohta. Uus määr, kui me räägime taaskasutamisest – meil on kaks määra: turule toomisel ja taaskasutamisel –, tuleb neli korda odavam. 1,2 euro asemel on see määr 0,3 eurot kilogrammi puidu taaskasutamisel. Turule toomisel on see määr omakorda 10% taaskasutamismäärast. Nii et neli korda läheb puit odavamaks.

**17:22 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urmas Kruuse.

**17:22 Urmas Kruuse**

Aitäh, väga auväärt istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kolleeg Maris Lauri küll juba küsis selle küsimuse, aga ma ei saanud sellele vastust. Mis juhtub siis, kui mingi pakend läheb riigist välja ja tuleb hiljem sisse tagasi? Te küll vastasite, et kui pakend läheb uuesti riigist välja, siis aasta jooksul tehakse teatud tagastus. Aga mis saab siis, kui seesama pakend tuleb üle piiri meile tagasi ja teeb seda mitu korda?

**17:22 Rahandusminister Sven Sester**

Iga kord, kui pakend tuleb turule, siis on see turule toomise hetk. Kui pakend tuleb turule, siis ei fikseerita, kas pakend on enne n-ö väljas käinud ja kui on, siis mitu korda. Riigipiirilt turule toomine on fikseeritav, turule toomine on maksustatud. Kuid väljaviimisel saate veopakendi puhul raha ilusti tagasi.

**17:22 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jürgen Ligi.

**17:22 Jürgen Ligi**

Aitäh, härra minister! Minu mõistus ütleb, et suured lopsakad pakendid teenivad müügi huve – need suurendavad läbimüüki ja on kasulikud. Te ütlete, et seda kasumlikkust vähendatakse või see kaotatakse. Kas teil on mingit analüüsi selle kohta, mis on ühel või teisel juhul optimaalne maks, mis korvaks ilmselge tarbija peibutuse mõju firma käibe positiivsusele? Kas keegi suudab seda määrata?

**17:23 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, väga hea küsimus! Siin on mängus ka ideoloogiline pool või ehk "ideoloogiline" on vale öelda, aga ma arvan, et see on tegelikult hea diskussiooniteema. Kas ülepakendamine oma olemuses on mõistlik või mitte? Kas suurte pakendite kasutamine müügi edendamiseks on õige? Tihti püütakse tõesti väikesele asjale ümber panna suur ja ilus pakend. On see mõistlik või mitte? Jah, selle kohta on uuringuid tehtud. Neid on tehtud ka mujal maailmas, Eestis on selleteemalise uuringu korraldanud Tartu Ülikool ja Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus. Nemad on analüüsinud kogu seda pakendiaktsiisi loogikat, kuidas see tulevikus tarbijale mõjub, millised võiksid olla eeldatavad tasemed, millised on keskkonnamõjud. Selle analüüsi baasil on täna laual olevad ettepanekud koostatud. Ma arvan, et see on teil väga hea tähelepanek. Siin on just see küsimus, kumba me tahaksime tolereerida või, ütleme, kumba me tahaksime soodustada: kas suuremaid pakendeid või pigem pakendimassi vähendamist.

**17:25 Aseesimees Taavi Rõivas**

Krista Aru.

**17:25 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ettevõtjad on õigustatult juhtinud tähelepanu sellele, et praegu ei tööta pakendiseadus küllalt hästi ja nüüd võetakse käsile järgmine seadus. Kuidas peaks see, et

järgmine seadus, mis on veelgi rangem ja ettevõtlusele raskem kanda, tagama loodetud tulemuse või aitama kaasa, nagu te väitsite, meie keskkonnateadlikkuse ja üldise elukeskkonna paranemisele? Mida on üldse tehtud, et praegu kehtiva seaduse täitmist tõhustada?

#### **17:25 Rahandusminister Sven Sester**

Ma arvan, et te pöörasite tähelepanu väga õigele asjale. Ma praegu peast ei mäleta, aga äkki viimasel kolmel kuul on olukord suisa niisugune olnud, et kui me räägime kehtiva seaduse puhul taaskasutamisest, siis me oleme riigieelarvest asjale peale maksnud. Küll väikse summa, aga ikkagi. Ma võin ka eksida, ma vaatan numbrid üle, kas meil praegu on selline olukord. Nii et fiskaalne pool mängus ei ole.

Kui nüüd rääkida praeguse seaduse mõju tõhustamisest, siis kindlasti on oluline, et kogu andmesüsteem viiakse teisele tasemele. Mida ma selle all silmas pean? Praegu on niimoodi, et 95% pakendiettevõtjatest on liitunud taaskasutusorganisatsioonidega. Muide, kõik ei ole liitunud: sadakond ettevõtjat ei ole liitunud. Aga enamik on liitunud. Ja kui soovitakse kontrollida, siis riskianalüüside kaudu Maksu- ja Tolliamet kontrollib vaid neid ettevõtjaid, kes ei ole ühinenud taaskasutusorganisatsioonidega. Nüüd see süsteem muutub natukene. Andmed kantakse Keskkonnaagentuuri juures olevasse registrisse ning nii Maksu- ja Tolliamet kui ka taaskasutusorganisatsioonid hakkavad just sealt neid kätte saama. Kogu süsteem oma olemuses ja kogu informatsioonivahetus muutub tunduvalt selgemaks ja arusaadavamaks.

#### **17:27 Aseesimees Taavi Rõivas**

Monika Haukanõmm, teine küsimus.

#### **17:27 Monika Haukanõmm**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Seaduse mõju käsitlevas peatükis on öeldud, et eelnõu ei mõjuta regionaalarengut. Ja kuna see ei mõjuta regionaalarengut, siis ei ole ka mõjusid hinnatud. Kui me nüüd mõtleme põllumajanduse peale, siis läheb mõte sellele, et põllumajanduses kasutatakse väga palju heinapalli- ja silokilet. Kas need lähevad ka pakendimaksu alla? Kui need lähevad sinna alla, siis paratamatult ikkagi tekib kahtlus, et sellel meetmel on regionaalne mõju olemas. Pean silmas just väiksemaid ettevõtjaid. Kas need minu nimetatud pakendid lähevad maksu alla või mitte?

#### **17:28 Rahandusminister Sven Sester**

Nagu ma enne märkisin, kõigepealt on küsimus selles – kui me lähtume kehtivast seadusest –, millal sa üldse pakendiettevõtjaks saad. Kui me vaatame, kui palju on ettevõtteid ja kui palju on registreeritud pakendiettevõtjaid, siis tekib küsimus, mis nende vahe on ja miks ei kuulu nende hulka kõik ettevõtted. Peaasjalikult on mängus see põhjus, et ettevõttel lihtsalt ei ole sellist kogust pakendeid, mis nõuaks pakendiettevõtjaks registreerimist. Maksu- ja Tolliamet muide ka, kui ta teeb pistelisi kontrole ettevõtteid muudes valdkondades kontrollides, kontrollib alati ka seda ja on teinud ettevõtjatele ettekirjutusi, kui nad peaksid tegelikult olema pakendiettevõtjad. Teie toodud näite kohta ütlen, et kui tegemist ei ole olukorraga, kus heinapallikile kaal ületab 100 kilogrammi aastas, siis pakendiettevõtjaks registreeruda pole vaja.

#### **17:29 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Ammas, palun!

#### **17:29 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Seletuskirjas kõneldakse statistikast liikmesriikide kaupa ja tuuakse välja, et ideaalis peaks n-ö turule toodud pakendite kogused ja pakendijäätmete kogused olema ligikaudu võrdsed. Meil on selles osas erinevus 30% ning ministeerium leiab selle põhjal, et pakendikäitlusega seotud andmete usaldusväärsus ja arvepidamise kvaliteet ei ole piisav. Mis te arvate, millest see 30% tuleneb? Kas pakendiettevõtjad ei deklareeri kõike või ongi selle 30% taga need ettevõtjad, kes ei ole ennast pakendiettevõtjaks möllinud? Kust see 30% ikkagi võib tulla?

#### **17:30 Rahandusminister Sven Sester**

Iseenesest on taaskasutusorganisatsioonid ja Keskkonnaministeerium nentunud, et suurusjärgus 90% pakendiettevõtjatest on liitunud taaskasutusorganisatsioonidega. Ma arvan, et probleemi olemus on tegelikult selles, et – ma ei välista seda – mingil määral deklareerivad olemasolevad ettevõtted vähem pakendit, kui nad tegelikult kasutavad. Deklareerimisega kaasnevad ju rahalised kohustused. Aga võib olla ka teine olukord: et taaskasutusorganisatsioon deklareerib üle. Ja muide, mis seal salata, tuleb nentida ka seda, et taaskasutusorganisatsioonid ei ole maksukohustuslased. Kui see uus süsteem tööle hakkab ja tekib selge register, mida peab Keskkonnaagentuur, siis sealt saab päringuid teha. Vanasti tuli taaskasutusorganisatsioonilt informatsiooni küsida, nüüd hakkab taaskasutusorganisatsioon ise registrist automaatselt andmeid saama. Pilt peaks muutuma tunduvalt paremini ülevaadatavaks ja tõenduspõhiseks.

### **17:32 Aseesimees Taavi Rõivas**

Teine küsimus Külliki Kübarsepalt, palun!

### **17:32 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Repliigi korras: kujutage ette, silorulli kaal algab ca 400 kilost ja sinna ümber läheb 7–10 kilo kilet. Alla paarikümne rulli ka väiksem majapidamine seda lihtsalt ei hakka tegema, sest see läheb nii kalliks. Nüüd arvutage – see 100 kilo tuleb väga kiirelt täis. Me tõesti loodame, et te mõtlete selle peale ega hakka Eesti väikese ja keskmise suurusega põllumajandustootjaid kottima. Aga minu küsimus on keskkonnamõju kohta. Poodnikel tihtilugu ei olegi võimalust kaupa teistmoodi välisriikidest sisse osta kui tohutute pakenditega ümbritsetuna. Milline ikkagi võiks olla tegelik mõju keskkonnale, kui te oma eesmärgi olete saavutanud? Ja kuidas see saavutatakse?

### **17:33 Rahandusminister Sven Sester**

Erinevate aktsiisipoliitiliste meetmete puhul on alati eesmärk vähendada selle konkreetse toote tarbimist, mida aktsiisiga maksustatakse. Mul on meeles, et kui kunagi räägiti kütuseaktsiisist, siis peaminister Taavi Rõivas nentis, et see kindlasti suunab inimesi ostma vähem kütust nõudvaid autosid. Selle üle naerdi põhjendamatult. Ma arvan, et see on siiski õige – see suunabki ja see ongi üks eesmärk, et vähem kasutataks fossiilsest toorainest toodetavat kütust. Kõikide aktsiiside puhul on alati soov suunata tarbijat ja tootjat kasutama seda konkreetset kaupa väiksemas koguses. Nii ka praegune meede. Kui te ütlete, et see on liiga väike meede, et see ei mõju, et ettevõtja ei tunneta seda – kui te nii seate selle küsimuse, siis see on hoopis teine küsimus. Sel juhul ma saan aru, et parlamendist tuleb hoopis ettepanek seda aktsiisi suurendada, kuna eeldatav mõju ei ole tuntav ja ei hakata pakendamist vähendama. Aga aktsiisi loogika on alati selles, et aktsiisi mõjul suunatakse nii tarbijat kui toote pakkujat tarbimist vähendama.

### **17:34 Aseesimees Taavi Rõivas**

Hanno Pevkur.

### **17:34 Hanno Pevkur**

Aitäh! No jätkame seda mõnusat debatti. Ma saan aru, et teie soovitus näiteks ravimitootjatele – see valdkond käis siin enne läbi – on hakata tablette inimestele kaalukaubana müüma ja põllumeestele ehk leiate mingisuguse uue tehnoloogia, kuidas silo katta. Selle võib ehk panna rulli või siloauku, sest sinna pole vaja kilet peale panna. Eks me siis ootame Rahandusministeeriumilt neid häid ettepanekuid. Ma ikkagi tulen tagasi sellesama sõnumi juurde, mille te ettevõtjatele annate. Öelge siis välja, mis te pelgate! Öelge siin saalis välja, et sellel eelnõul on ainult fiskaalne mõju. Ei ole ju loogiline seletada, et sellel on keskkonnamõju, kui varasema 250 000 euro kogumisel üldse nagu keskkonnamõju ei arvestatud ja nüüd 18 miljonit kokku korjates on keskkonnamõju hiiglaslik. Teil on ainult üks eesmärk: saada raha. Öelge see ausalt ettevõtjatele ja Eesti inimestele välja, et kõik pakendatud kaup läheb kallimaks, ja selle maksab kinni tarbija.

### **17:35 Rahandusminister Sven Sester**

Aitüma! Mina ei tea, kas te siis olete kogu aeg siin saalis olnud või vahepeal ei ole. Aga see selleks. Ma oma sissejuhatavas kõnes ja hiljem ka ühes vastuses ütlesin ju, et selle seaduseelnõuga tegeleb

Rahandusministeerium, mitte Keskkonnaministeerium. Nagu ma nentisin, fiskaalne mõju on loomulikult olemas. Me ei ole kunagi seda eitanud. Aga kui te ütlete, et see on ainukene mõju, siis te eksite. Ei, see ei ole ainukene mõju. Kui te küsite, kas fiskaalne mõju on üks eesmärk, siis jah, on üks eesmärk. Me ei ole kunagi eitanud, et teenimisega ja tööjõukuludega seotud maksud peaksid allapoole minema ja nende alandamisega seonduvate muudatuste mõju tuleb tasa teha maksudega, mis kanduvad tarbimisse ja pahedesse.

#### **17:36 Aseesimees Taavi Rõivas**

Martin Helme, palun!

#### **17:36 Martin Helme**

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Ma pean ütleva, et nii nagu kogu selle seaduseelnõu tutvustus, oli ka teie eelmine vastus minu arust suur hämamine. Fakt on see, et koosmõjus pandisüsteemi ja taaskasutussüsteemiga ja uute aktsiisimääradega läheb kõik kallimaks. Kasvab igat liiki pakendite aktsiisimäär, kaasa arvatud puidu oma. Aga hea küll. Ma küsin pakendite vähendamise kohta. Kuidas te kommenteerite seda, et näiteks keemiaettevõtetele on teiste seadustega väga rangelt ette nähtud, milliseid pakendeid nad kasutama peavad – kui suuri ja mis materjalist. Kuidas see uus maks sunnib neid pakendeid vähendama? Teine küsimus: kui meil on needsamad euroalused, mis sõidavad näiteks kaubandusettevõttesiseselt ringi, kui kaupa veetakse ühest laost teise, ja kui kõik see on maksustatud, kes selle kinni maksab? Selle maksab kinni tavaline inimene. Kuidas see kõik euroaluste kasutamist vähendab? Kas saab ilma euroalusteta kaupa kauplusesse vedada?

#### **17:37 Rahandusminister Sven Sester**

Üldiselt ei saa. Suure tõenäosusega osa kaupa saab vedada ilma euroalusteta, kuid kindlasti on euroalustel oluline roll kaubaveos punktist A punkti B. On tehtud ka analüüse. Ma neid juba mainisin, aga on vist põhjust veel mitu korda mainida. Parim seadusloome on see, mis põhineb analüüsides tulenevate järelduste tegemisel. Ja analüüsides on välja toodud, milliseks eeldatavasti kujuneb eri tarbimisühikute koormus. Te tõite sellesama puidu näite. Ma veel kord kinnitan teile, et puidu taaskasutuse puhul on praegune aktsiisimäär 1,2 eurot kilogrammi kohta, saab olema 0,3 eurot. Uskuge mind, et see nii on!

#### **17:38 Aseesimees Taavi Rõivas**

Raivo Põldaru, palun!

#### **17:38 Raivo Põldaru**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Teie vastused viimastele küsimustele näitavad tõepoolest, et kuidagi tuleb need ilusad asjad, mis puudutavad tulumaksusoodustusi inimestele jms, ära katta. Kusagilt tuleb raha asemele saada. Aga mu küsimus on selle kohta, et pakendiregistri andmed on siin ainult 2010. ja 2014. aasta kohta. Kas värskemaid ei ole? Kui register korralikult töötaks, siis oleks ehk ka värskemaid andmeid, kui palju on pakendite kasutamine kasvanud. Võib-olla see register ei tule praegu ega ka edaspidi toime andmete edastamisega maksuametile nii, nagu seadus ette näeb. Võib-olla tekivad sellest uued jamad? Kas ei ole seda hirmu?

#### **17:39 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Kas-küsimusele oleks mul lihtne vastata: "Ei, ei ole." Aga te ju teate, et nii lühidalt ma kindlasti sellele ei vasta. Ei, loomulikult ei ole seda hirmu. Antakse endast parim, et andmed oleksid kvaliteetsed. Luuakse ju täiesti eraldi süsteem, mis, nagu ma olen maininud, annab tulevikus eri organisatsioonidele võimaluse vahetada andmeid ka X-tee kaudu. See on hästi kontrollitav ja täiesti uus süsteem. Ma ei arva seda, et see süsteem tööle ei hakka. Usun, et see hakkab tööle, vähemalt nii on eksperdid kinnitanud.

#### **17:40 Aseesimees Taavi Rõivas**

Maris Lauri, palun!

#### **17:40 Maris Lauri**

Aitäh! Hea minister, ma imetlen teie optimismi selles osas, et teie arvates väike Eesti suudab muuta rahvusvaheliste kosmeetika- ja ravimifirmade pakendamisharjumusi. Järsku te avaksite seda tausta. Kas te tõesti usute, et te suudate saavutada selle, et need pakendid muutuvad väiksemaks?

#### **17:40 Rahandusminister Sven Sester**

No siin võiks küsimusele küsimusega vastata ja küsida, kuidas te saate eeldada, et mingi aktsiisi tõustes tarbimis- või tootmisharjumused muutuvad. Aktsiisi mõte ju selles on. Aga ma ei hakka nii vastama. Teate, kõik see pakendiaktsiisiga seonduv oma olemuses pole uus asi. See pole uue koalitsiooni viimase kuue kuuga tekkinud idee. Teate, ma ütlen teile ausalt: pakendiaktsiis oma olemuses oli kaks aastat tagasi, aastal 2015 moodustatud koalitsiooni ajal, katteallikas, mis andis 15 miljonit eurot. Lihtsalt teile teadmiseks, et kindlasti ei ole tegemist viimaste kuude mõttevälgatusega, et pööraks õige tähelepanu pakendiaktsiisile. Ei, juba kaks aastat tagasi võeti sihiks pakendiaktsiis kehtestada. Võeti aluseks suurusjärk 15 miljonit eurot ja kanti see riigi eelarvestrateegia tabelitesse. Nii et mida me tegelikult täna teeme? Me oleme jõudnud lõpuks sellesse staadiumi, kus on olemas konkreetne eelnõu, mis peab silmas põhimõtet, et turule toodav pakend on maksustatud ning et tootjaid tuleb suunata kasutama keskkonnasõbralikumaid pakkematerjale.

#### **17:42 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jürgen Ligi, palun!

#### **17:42 Jürgen Ligi**

Aitäh! Härra ettekandja! On suur vahe, milleks üht või teist maksu kehtestada. Kui sellest kunagi juttu oli, siis mitte nii lolli kulupoliitika ajamiseks ja mitte korraga koos nii paljude maksudega. Selles on põhimõtteline erinevus. Teie jutust ma teeks sellise järelduse, et tarbijat see ei mõjuta – see on seletuskirjas kirjas. Ettevõtteid see tegelikult ka eriti ei mõjuta, sest suur pakend tasub ära. Hea küll, maksu võib koguda. Aga selle seaduseelnõu tõsine probleem on see, et tehakse liiga paljudele, kellel ei ole võimalust valida. Mida te ütlete näiteks aasta ettevõtjale Ruth Oltjerile, kelle kemikaalipudelid on alati täis ja ökonoomsed ja kes on suureksportöör? Miks te teda maksustate?

#### **17:43 Rahandusminister Sven Sester**

Ma alustan algusest. Sissejuhatuses te ütlesite, et meie kulupoliitika on loll. Võib-olla ma eksin, aga mulle tundub, et te aktsepteerite pakendiaktsiisist raha saamist, aga küsimus on, kuhu see raha suunatakse. See oli teie esimene väide. Teine väide oli, et ei tohiks ette võtta nii palju korraga. Ma ei tea, kas te pidasite silmas erinevaid maksupoliitilisi otsuseid või konkreetse eelnõu fiskaalset mõju 15 miljonit eurot. Kui te pidasite silmas fiskaalset mõju 15 miljonit eurot, siis koos teiega me seda kaks aastat tagasi ju arutasime, et selle aktsiisi mõju võiks olla 15 miljonit. Ma mäletan seda väga hästi. Mis puudutab ettevõtteid, kes on praegu turul ja toodavad erinevaid tooteid ja viivad neid ka välja, siis nad kõik on oma olemuses võrdses olukorras. Loomulikult on meie eesmärk, et ei oleks erisusi. Ma arvan, et te olete ka ise erisuste vähendamisega nõus. Ja me oleme juba kokku leppinud, et kui tegemist on ökotootega, siis on maksuvabastus, veopakendi korral saab raha tagasi, korduspakend maksustatakse ainult üks kord jne. Aga meie esmane eesmärk peaks olema suunata ettevõtteid keskkonnasõbraliku tootmise poole.

#### **17:45 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aivar Sõerd, teine küsimus, palun!

#### **17:45 Aivar Sõerd**

Austatud minister! Selle 15 miljoni kokkukogumine, mida teil on hädasti vaja eelarveaugu katteks, läheb ikkagi nii riigile kui ka ettevõtjatele väga palju maksma. Ma mõtlen lisanduvat maksubürokraatiat: ainuüksi maksuameti IT-arenduste kulu on 500 000 eurot, Keskkonnaagentuur saab 200 000. Seletuskirjas on märgitud, et suureneb selle agentuuri ning Maksu- ja Tolliameti töökoormus, kuna uus süsteem tuleb sisse töötada ja pakendiettevõtjaid nõustada. See on ikkagi väga suur lisatöö, mis selle raha kokkukogumiseks tuleb teha. Rahanduskomisjonis me saime teada, et praegu on selle 250 000 euro kokkukogumiseks maksuametis 1,5 töökohta. Töökohti tuleb ikka kõvasti juurde teha, seda ka

ettevõtjatel ja keskkonna vallas. Ma küsin nii: kui palju teie uus maksubürokratia loob uusi töökohti, mis ei ole tootlikud töökohad?

#### **17:46 Rahandusminister Sven Sester**

Ma püüan seda pika sissejuhatusega küsimust lahti hakata harutama. Ma arvan, et me ei peaks seda tööd kartma. Te ütlete, et tuleb palju lisatööd. Aga kui lähtutakse eesmärgist, siis paljud nendest kuludest on ühekordsed kulud. Näiteks süsteemi enda loomine on selgelt ühekordne kulu. Me peaksime vaatama seda suuremas pildis. Nagu ma mainisin, ühelt poolt on tegemist eesmärgiga, et pakendeid oleks vähem, et pakendid oleks keskkonnasõbralikumad jne, kuid teiselt poolt, nagu ma mitu korda olen juba öelnud, fiskaalne eesmärk on rohkem maksustada mitte teenimist, vaid tarbimist. Ehk teistpidi võib öelda teie küsimuse peale, milline võiks olla pakendiaktsiisi puhul edastatav sõnum ettevõtjatele, et see sõnum on, et pakendid võiks olla keskkonnasõbralikumad ja et meie maksupoliitilised otsused on suunatud tööjõumaksude alandamisele. Ei ole küll otsene side, ei ole võrdusmärgiga sammud. Ei saa näiteks öelda, et magustatud jookide maksust laekuv raha läheb konkreetselt Tallinna–Tartu maanteele. Kindlasti sellist võrdusmärki ei ole. Aga kui me vaatame suurt pilti, siis võib öelda, et maksude suunamine teenimiselt tarbimisele on maksupoliitilistes otsustes olnud nii selle kuus kuud tegutsenud koalitsiooni eesmärk kui, olgem ausad, ka eelmise koalitsiooni eesmärk. Selle kohta ma märkisin ka varem, et pakendiaktsiis oli ametlikult katteallikana laua peal juba kaks aastat tagasi täpselt selles summas.

#### **17:48 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urmas Kruuse, palun!

#### **17:48 Urmas Kruuse**

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kui te kolleegide küsimustele vastasite, saime aru, et regionaalpoliitilist mõõdet ei ole arvestatud, kuigi väikepõllumehel tekib kindlasti kulutusi juurde. See on selge, teades heinapallide ja silorullide kile kaalu. Aga ma küsin hoopis teise küsimuse. Kas ma saan õigesti aru, et loogika on selline, et kui üks ettevõtja kasutab aastas 105 kilogrammi kaste pakendina, siis ta läheb selle maksu alla, aga kümme ettevõtjat, kes kasutavad 95 kilogrammi kaste aastas, ei lähe selle maksu alla? Kuidas me niimoodi suudame tagada väiksema arvu pakendite ringluse? Kus see loogika on?

#### **17:49 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Te olete täiesti õigesti aru saanud, ütlen ma kõigepealt. Täiesti õigesti saate aru: kui plasti puhul on kogus üle 100 kilogrammi, siis ettevõtja peaks ennast pakendiettevõtjaks registreerima. Tegelikult peitus teie küsimuses ka vastus. Oletame, et ettevõtja kalibreerib tootmist just täpselt piiri peal – tal on siis ka endal huvi vähendada pakendikogust, et mitte olla pakendiettevõtja selle seaduse tähenduses.

#### **17:49 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Ammas, palun!

#### **17:49 Andres Ammas**

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ma loodan, et teieni on jõudnud tänane Eesti Maksumaksjate Liidu kiri ja pressiteade või mõni teie abiline on jõudnud teile seda vähemalt tutvustada. Kui ei ole, siis ma igaks juhuks markeerin, et seal sisaldub idee jätta ära tulumaksuvaba miinimumi tõus 500 euronile ja asendada see 450-ga. Mõistate? Siis saaks terve hulga neid väikesi maksutõuse – magustatud jookide ja pakendi oma ning võib-olla mõni teinegi – ära jätta. Palun kommenteerige seda maksumaksjate liidu ideed!

#### **17:50 Rahandusminister Sven Sester**

Ma saan aru, et on soov diskussiooni laiemaks ajada, aga minu arvates oleks mõistlik kontsentreeruda täna ikkagi peaasjalikult pakendi- ja pakendiaktsiisi seadusele. Aga te ju mind tunnete, ega ma sellega ei piirdu, eks ma mõned mõtted ikka alati ära ütlen. Teil on võimalik see muudatusettepanek teha. Teil on võimalik teha ettepanek vähendada inimeste tulumaksuvaba miinimumi 450-ni või 400-ni. Tehke see

ettepanek! Mina seda ei toeta, aga võib-olla toetatakse. Ma tean seda, et te olete teinud ettepaneku tõsta inimeste tulumaksu 20%-lt 24%-ni, isegi 26%-ni, kui ma ei eksi. Ma ei toeta ka seda, aga eks laual ongi erinevad maksupoliitilised otsused. Meie nägemus oma olemuses on, et maksud, mis on seotud töötamisega ja teenimisega, oleksid võimalikult madalad. Teie nägemus on teistsugune. Te soovite 20% asemel pigem 24% või 26% tulumaksu. Need on erinevad nägemused: meie ütleme, et töömaksud peaksid allapoole minema, inimesele peab rohkem raha kätte jätma, teie ütlete vastupidi. Need on erinevad nägemused.

#### **17:51 Aseesimees Taavi Rõivas**

Mart Helme, palun!

#### **17:51 Mart Helme**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister, suur tänu Riigikogu liikmetele õpetussõnade eest, mida nad võivad oma programmi panna, mis on taunitav ja mis ei ole, missugused maksupoliitilised lahendused on ainuõiged! Mul on ausalt öeldes mõnes mõttes teist kahju. Te vist ise ei saa aru, et vasakerakonnad on teid tanki lükanud ja teie ainus funktsioon on välja mõelda uusi makse vasakpoolsete lubaduste katteallikateks. Mul on teist kahju!

Aga küsimus on järgmine. Teatavasti on pakendiregister Eesti Vabariigis olemas juba 1997. aastast alates. Aastal 2005 see reorganiseeriti sisuliselt n-ö euronõuetele vastavaks, aga tänase päevani umbes 30% pakendist sellest läbi ei käi. Millel põhineb teie usk, et keerulisema ja mahukama seaduse vastuvõtmisel hakkab see register tööle?

#### **17:52 Rahandusminister Sven Sester**

Eks ma hakkan jälle algusest pihta. Minul ei ole õpetussõnu. Te alustasite sellest, et mul on teile õpetussõnad – ei, minul ei ole õpetussõnu. Härra Ammas küsis arvamust tulumaksuvaba miinimumi võimaliku langetamise kohta ja n-ö laiendas teemat maksupoliitiliste otsusteni. Mina ei õpetanud, mina rääkisin, mida mina asjast arvan. Mina ütlen, et tööjõumaksude osakaal peaks tulevikus veel vähenema. See on minu arvamus poliitikuna. Mina kindlasti ei õpeta. Ja ma tunnistasin ausalt, et loomulikult on kellelgi teisel teistsugune arvamus. Kindlasti ei ole see õpetus, pigem oma positsiooni selgitamine. Mis puudutab pakendiregistrit, mille kohta teie küsimus käis, siis ma arvan, et see uus süsteem juba oma olemuses tegelikult tagab andmete uue kvaliteedi. Praegu on nii, et kui sa soovid andmeid saada, siis sa pöördud taaskasutusorganisatsioonide poole. 95% pakendiettevõtjatest on nende organisatsioonide liikmed ja nad suhtlevad omavahel. Taaskasutusorganisatsioonid koguvad turult pakendid kokku nende ettevõtete nimel ja eest ja nood maksavad neile konkreetset teenustasu. See süsteem muutub teistsuguseks. Keskkonnaagentuuri pakendiregister on koht, kuhu andmed kogutakse, ja kõik teised, kaasa arvatud TKO-d ehk taaskasutusorganisatsioonid, hakkavad neid sealt kätte saama. See on minu arvates üks garantii, et see süsteem hakkab paremini tööle ja meil tekib hea ülevaade pakendiettevõtjatest.

#### **17:54 Aseesimees Taavi Rõivas**

Meelis Mälberg, palun!

#### **17:54 Meelis Mälberg**

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Eestis on kaugelt üle 115 000 majanduslikult aktiivse ettevõtte. Kui ma õigesti aru saan, siis see seadus otseselt puudutab umbes 4500 neist. Just neile langeb põhikoormus selle uue maksu raskuse kandmisel. Kui see plaanitav tulu 15 miljonit jagada nende 4500 vahel, siis keskmiselt teeb see 3500 eurot, aga kindlasti mõne jaoks kümneid tuhandeid ja võib-olla ka sadu tuhandeid eurosid. See tähendab väiksemat konkurentsivõimet, väiksemat võimet maksta palka, vähem investeringuid. Kuidas te seda kommenteerite? Olen ma asjast õigesti aru saanud?

#### **17:55 Rahandusminister Sven Sester**

Jaa, te olete selles mõttes kindlasti asjast õigesti aru saanud, et praegu on pakendiettevõtjaid 4500. Nende arv võib aja jooksul suurened. Kindlasti olete õigesti aru saanud ka sellest, et osa ettevõttest maksab pakendiaktsiisi rohkem, osa vähem. Nii on ka inimeste palkadega. Osa saab kõrgemat palka,

osa madalamat palka. Loomulikult sõltub pakendiaktsiis sellest, kui palju on sul tooteid, mida sa pakendad, ja kui palju on sul seda pakendit, mis sul toodete ümber on. Loomulikult on proportsioonid erinevad. Nii et olete selles mõttes täiesti õigesti asjast aru saanud.

#### **17:56 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urve Tiidus, teine küsimus, palun!

#### **17:56 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma lisan sellesse küsimuste ja vastuste vooru natuke numbrilisi näitajaid. Toetun selles maksumaksjate liidu kirjale, mis saabus täna Riigikogusse, ja viitan nende arvutustele. Ettevõtja seisukohast vaadatuna suureneb ühe tonni plasti kulu 136% võrra, ühe tonni metalli kulu 185% võrra, puidul 650% võrra jne. Mina neid arve vaidlustama ei hakka, küllap need on õiged – maksumaksjate liit ikkagi. Aga palju huvitavam on selles kirjas viide, et Eestis leibkondade suurus väheneb. Inimesed elavad rohkem üksi, pakendeid kulub rohkem ja teie väidetav positiivne mõju keskkonnale n-ö kaob sellega justkui ära. Ostetavate pakendite arv hoopiski kasvab. Kuidas te seda kommenteerite?

#### **17:57 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile küsimuse eest, aga vaadake, kuhu me oleme jõudnud oma arutelus! Me oleme jõudnud väiteni, et kui määratakse aktsiis, siis võib-olla hakatakse hoopis rohkem pakendama. See umbes tuli sellest kirja sisu resümeest välja. Pigem on iga konkreetse aktsiisi mõte – ise te ka just nentisite seda –, et see teeb toote kallimaks. Ma arvan, et kõigi huvi on aktsiisiga maksustatud toodete tarbimise mahtu vähendada. Kui küsida minult, kas nüüd ülepakendamine kasvab, siis ma arvan, et ei kasva. Ma veel kord kordan üle, et siin ei jääks mingid muud aktsiisimäärad ringlema. Võrreldes tänasega, kui me räägime nendest kahest asjast – taaskasutus ja turule toomine –, siis kahel positsioonil aktsiis langeb. Taaskasutamisel kahel positsioonil määr langeb: see on puit, nagu ma enne ütlesin, mille aktsiisimäär langeb 75%, ja paber, mille aktsiisimäär langeb 33%. Metalliaktsiis jääb samaks, tõuseb see aga plastil ja klaasil: plastil 20%, klaasil 33%. Kui te panete tähele, siis need pakendid kallinevad, mis on keskkonnale kahjulikumad. Puit ja paber on selgelt keskkonnasõbralikumad. Nagu ma mainisin, turule toomise maks on 10% taaskasutuse maksust ehk siis veel kord puust ning punaseks ette tehes võtame sellesama puidu näite: uus määr saab taaskasutuses olema 0,3 eurot kilogrammi eest, turule toomisel tuleb maksta 10% sellest ehk siis 0,03 eurot kilogrammi eest.

#### **18:00 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kalle Laanet, palun!

#### **18:00 Kalle Laanet**

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma tulen tagasi sellesama küsimuse ja vastuse juurde, mille te just praegu andsite. Pakendiaktsiisi määrade tabelis on paber, kartong ja puit kõige odavamad. Selle seaduse üks eesmärk on nagu keskkonnakaitseline eesmärk – fiskaalne loomulikult ka, aga te olete rõhutanud kogu aeg keskkonnakaitselist. Kui me võtame selle tõsiasja, et puidu, paberi ja kartongi aktsiisimäär on kõige väiksem, siis võib-olla tulevikus hakatakse ka leivapätse panema puidust karpi, sest see on kõige odavam pakend. Kuidas me siis keskkonnakaitselist eesmärki silmas peame, kui on vaja metsa maha võtta?

#### **18:00 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! See oli küll mingi meelevaldne tõlgendus ja meelevaldne arvamus. Aga kui millalgi tõesti hakatakse plastümbriste asemel kasutama puitümbriseid, siis minu arvates me oleme õigel suunal. See oma olemuses tegelikult ongi üks selle seaduse eesmärke: hakata kasutama keskkonnasõbralikumaid tooteid. See on üks eesmärk lisaks sellele, et vähendada üldist pakendite kogust. Nii et selles mõttes olete kindlasti õigesti küsimuse püstitanud. Eesmärk on suunata tootmist keskkonnasõbralikumale pakendamisele ja seda me täna teeme ka oma maksupoliitiliste otsustega.

#### **18:01 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ain Lutsepp.

### **18:01 Ain Lutsepp**

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ühel või teisel kujul on need teemad siit juba läbi käinud, aga ma esitan sellise küsimuse. Eelnõu seletuskirja lõpus on tabel, kus on kirjas huvitatud organisatsioonide ettepanekud ja arvamused. Enamasti järgneb neile märge "Teadmiseks võetud". Miks ei ole neid ettepanekuid peaaegu üldse arvestatud?

### **18:02 Rahandusminister Sven Sester**

Ma arvan, et päris mitmeid ettepanekuid on arvestatud. Loomulikult tuleb alati vaadata ka sisu, seda, mis on pakutud muudatuse eesmärk ja milline on selle järelm tulevikus. Seda seaduseelnõu koostades on väga paljude osapooltega kohtunud. Üldiselt on räägitud ka sellest, et mingid eelnõud on saali tulnud kiiremas korras. Pange tähele, et mitte keegi ei ole täna küsinud seda, miks see eelnõu nii kiiresti siia saali tuli. Põhjus on väga lihtne: seda on väga pikalt ette valmistatud ja eri osapooltega kohtunud. Kui arvestada kõikide osapooltega kohtumiste tulemusena tehtud parandusi, siis on täna minu arvates teie laudade peal üks tervik.

### **18:03 Aseesimees Taavi Rõivas**

Liina Kersna, palun!

### **18:03 Liina Kersna**

Suur tänu, härra eesistuja! Austatud minister! Loen hiljuti avaldatud uudisest, et teie erakonna värske esimees härra Seeder sooviks teha kolme maksudega seotud eelnõusse parandusi. Need puudutaksid ka panditulumaksu, pakendiaktsiisi ja magusamaksu. Kas te olete kursis, milliseid muudatusi Seeder teeks praegu arutlusel olevas pakendiaktsiisi seaduses?

### **18:03 Rahandusminister Sven Sester**

Mulle tundub, et see on libedale teele minek, kui sa hakkad kommenteerima kellegi teise kommentaare. Mina ei ole seda uudist lugenud ja mul on raske seda kohe kommenteerida. Eks siin on väikene erinevus võrreldes varasema koalitsiooniga: enne oli koalitsioonileping oma olemuselt natukene nagu dogma, ega sellest ei tohtinud suurest austusest üldse mingil määral rääkida. Võimalik tagasisamm olnuks nõrkuse märk. Aga meie ümber on elavad dokumendid. Kui on teil häid mõtteid, kui IRL-i esimehel Helir-Valdor Seederil on häid mõtteid ja veel kellelgi muul, siis kõik need head mõtted on alati teretulnud. Kui nende heade mõtete eesmärk on seadust paremaks teha – ja miks ei peaks olema? – ja me neid arvestame, siis me täidame seda rolli, milleks meid on siia kokku kutsutud.

### **18:04 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kalle Palling, palun!

### **18:04 Kalle Palling**

Aitäh! Härra minister! Oma eelmistes vastustes auväärt kolleegide küsimustele te olete nimetanud seda seadust lausa väärtuspõhiste aktsiiside seaduseks. No hoia mütsi kinni! Nii tahaks öelda. Mis väärtustest me siin siis kõneleme? Aga see selleks. Tegelikult on küsimus selles, kas mitte juba kehtivate seaduste tingimustes ei oleks võimalik kokku koguda sellises mahus raha, mis teil on vaja Linnahalli renoveerimiseks ja kõikide muude kulude katmiseks. On ju erinevad osapooled, eri organisatsioonid viidanud, et kui maksuamet keskenduks nendele ettevõtjatele, kes tegelikult praegu makse ei maksa, siis oleks võimalik need summad kokku koguda. Miks te teete Eesti maksusüsteemi keerukamaks, kui see juba on?

### **18:05 Rahandusminister Sven Sester**

Ma püüan siis vastata kaugemalt, kuna te võtsite vaevaks teemale nii kaugelt läheneda. Ma teen alati nii, kui poliitikul on n-ö pikem ajalugu. Siis ma hakkan sealt ajaloost välja kaevama mõtteid, mis on kellegi hallolluses sündinud, ja neid killukesi kokku panema. Teate, ma räägin teile loo, mis mulle praegu meelde tuli. Ma usun, et ma ei ole kellegi vastu ülekohtune, kui ma seda lugu räägin. See oli 2015. aastal

peale valimisi, kui IRL tuli opositsioonist läbirääkimistele Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatidega. Siis oli väga palju mõtteid, mida kõike tahaks ellu viia. Tol 2015. aastal olin mina ka seal läbirääkimiste laua taga ja teie erakond pani lauale pakendiaktsiisi. Nad ütlesid, et oo, pakendiaktsiis – sealt peaks tulema 15 miljonit eurot! Meie opositsioonist tulnuna mõtlesime, mis pagana pakendiaktsiis. Kas see on mõistlik või ei ole mõistlik? Siis öeldi, et see on väga mõistlik, sellega peaks edasi minema, see annab võimaluse rõhuda keskkonnasõbralikkusele, väärtushinnangutele, on odavamad materjalid jne. Sellega peaks edasi minema! Sellega peaks tööle hakkama! Usutavasti ma ei ole ülekohtune, kui ma täpselt kirjeldan, nagu see tookord oli. Täna lihtsalt oleme jõudnud selle hetkeni, kus see kahe aasta tagune mõte saab ellu viidud. Täna on see eelnõu meil siin laua peal.

#### **18:07 Aseesimees Taavi Rõivas**

Artur Talvik.

#### **18:07 Artur Talvik**

Aitäh, eesistuja! Hea minister! Tohutult pikalt on juttu olnud, et sellel seaduseelnõul on väga positiivne mõju keskkonnale. Nii jääb minule arusaamatuks, miks valitsus ei suunanud seda eelnõu keskkonnakomisjoni.

#### **18:08 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! See on hea küsimus ja ma loomulikult kõigile küsimustele vastan. Aga tegemist on aktsiisieelnõuga ja kõik aktsiisid on Rahandusministeeriumi pädevuses. Sellest tuleneb menetlus Rahandusministeeriumis. Samas on Keskkonnaministeerium väga tihedalt selle eelnõuga seotud olnud. Kui tuua näiteid mingite muude aktsiiside kohta, mida me varem oleme käsitlenud, näiteks alkoholiaktsiis, siis alkoholi mõju tervisele viitab, et eelnõu on tulnud Sotsiaalministeeriumist, aga aktsiisi menetleja on ikkagi Rahandusministeerium. Lihtsalt sisend on tulnud mujalt.

#### **18:08 Aseesimees Taavi Rõivas**

Meelis Mälberg, teine küsimus, palun!

#### **18:08 Meelis Mälberg**

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kuidas te kavatsete selle maksu laekumise tagada? Kas neid ettevõtteid hakkavad külastama maksuametnikud või Keskkonnaagentuuri inspektorid või ettevõtjad ise deklareerivad ja peavad seda pärast auditeerima? Kui nii, siis on see jälle ettevõtjatele lisakulu.

#### **18:09 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, hea küsimus! Ma jõuan kohe vastuseni ka, aga mul tuli selle küsimuse peale meelde üks kunagine lugu Maksu- ja Tolliametis. Üks maksuametnik pandi ühel teispäeval ühe restorani konkreetse kassa juurde ja siis sellel teispäeval olevat kassa käive olnud x%, vist isegi 50% suurem kui kõikidel varasematel teispäevadel. Selle peale tekib küsimus, kas ehk peaks panema maksuametnikud kõikide restoranide kõikidesse kassadesse. Suure tõenäosusega ei peaks. Suure tõenäosusega järeldub, et maksuamet peab mõtlema selle peale, kuidas vähendada võimalust, et maksude mittemaksmisest tekib mingi konkurentsieelis. Tulles teie küsimuse juurde, ma arvan, et loomulikult on alati inimesi, kes püüavad süsteemi petta, üle kavaldada, mitte maksta – mis iganes tegusõnu me sel puhul kasutame. Aga loomulikult süsteem püütakse luua sellisena, et see oma olemuses töötaks. Ma arvan, et siinkohal on paslik rõhutada seda, et tingimused peavad olema kõigile võrdsed. See on hästi oluline. Konkurentsitingimused ei saa olla nii, et ühel on teistsugused tingimused kui teistel.

#### **18:10 Aseesimees Taavi Rõivas**

Laine Randjärv, palun!

#### **18:11 Laine Randjärv**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister, rääkida te oskate! Tõepoolest, kogu jutt kõlab soravalt ja uinutavalt, võib-olla lootuses, et rahvasaadikud väsivad ära. Vahest võiksite natuke konkreetsemaks minna. Ettevõtjad on pöördunud ka minu poole, püüdes sellest eelnõust, sinna kirja pandust aru saada.

Mis ikkagi on selles eelnõus sellist, mis viib elu edasi ja parandab jõuliselt meie keskkonda? Ettevõtjad on lugenud seda eelnõu eest taha ja tagant ette, aga kahjuks ei ole õnnestunud midagi sellist leida. Kas te aitaksite neid ettevõtjaid, kes sellise küsimuse esitasid, ja ka mind ning ütleksite lühidalt, kuidas tuleb koos selle eelnõuga õnn meie õuele, kui niimoodi luuleliselt küsimus lõpetada?

#### **18:11 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile, hea Laine! Ma alustan sissejuhatusest. Minu eesmärk kindlasti ei ole rahvasaadikuid uinutada – kaugel sellest. Ma usun, et tööd tuleb teha, me ei tohiks seda karta. Ma arvan, et täna on meil ees veel pikk mõnus debatt. Mina pean siin seisma, teil on võimalik istuda ja vahepeal isegi ära käia. Aga minu arvates on see hea debatt ja mulle hea debatt alati meeldib.

Kui te küsite, mis on eelnõu sõnum ja miks ühte või teist muudatust teha tahetakse, siis sellest on täna juba räägitud, aga ma kordan üle. Ma arvan, et ükski aktsiis eraldiseisvana ei meeldi kunagi mitte kellelegi. Uskuge mind, kui me võtame ühe või teise aktsiisi – ja mitte ainult aktsiisi, vaid üldse maksu – siis üksikult võetuna see ei meeldi. Mul on hästi meele, et mõni kuu tagasi ütles üks ettevõtja maksupoliitilisi ettepanekuid arutades – tänaseks on need eelnõud siin laual –, et suhkruga tegelemine on väga õige asi, kuna see aitab kaasa rasvumisest hoidumisele ja inimeste tervislikumale käitumisele, aga ärge tegelege uute pangandusega seonduvate maksudega. Ja oli ka täpselt teistsugune olukord, kus öeldi, et peaks tegelema panganduse maksustamisega, aga suhkrumaksuga mitte.

Kordame üle, mis on selle eelnõu eesmärk. Eelnõu eesmärk on esiteks, et rohkem kasutataks keskkonnasäästlikke materjale. Teiseks, ülepakendamise vähendamine. Ja kolmandaks, nagu ma ka ütlesin, fiskaalne eesmärk. Mis puutub sellesse kolmandasse, fiskaalsesse eesmärki, millest me oleme täna palju rääkinud, siis see kindlasti aitab kaasa tööjõumaksude alandamisele ja tarbimismaksude tõstmisele. See on olnud üks meie sõnumeid.

#### **18:14 Aseesimees Taavi Rõivas**

Remo Holsmer, palun!

#### **18:14 Remo Holsmer**

Aitäh! Kõigepealt klaarim ära siin enne kõlanud väite, et pakendiaktsiis on olnud Reformierakonna ettepanek. Ei ole olnud! Praegu kehtiva pakendiaktsiisi eesmärk on motiveerida pakendiettevõtjaid turule toodud pakendijäätmeid kokku koguma ja taaskasutama – igati arusaadav ja loogiline. Nüüd te ehitate siia kõrvale mingit selgelt fiskaalse iseloomuga aktsiisi ning looritate seda keskkonnahoiu ja jumal teab veel millega. Palun tutvustage rahandusministrina fundamentaalset filosoofiat, mis on aluseks selle uue aktsiisi kehtestamisele Eesti Vabariigis! Milleks kõike keeruliseks ajada? See uus aktsiis ei täida ju tegelikult keskkonnasäästu eesmärke, millest te räägite, vaid on puhtalt fiskaalse eesmärgiga. Öelge otse välja: see on lihtsalt lisamaks, on ta siis tehingumaks, müügitaks või mis tahes muul moel teatud kaupadele kehtestatud maks!

#### **18:15 Rahandusminister Sven Sester**

Ma ei tea, kas teil on kõigil üks ja sama memo, mille teksti te kusagilt maha loete – kõik te ütlete, et öelge ausalt välja. Ja kui ma iga kord ütlen ausalt välja, et meil üks eesmärk on fiskaalne eesmärk, siis ikkagi tuleb järgmine küsimus, et öelge ausalt välja. Ma ütlen teile veel kord ausalt välja: üks eesmärk on fiskaalne eesmärk kanda maksud teenimiselt üle tarbimisele. Ütlen ausalt välja! Järgmine kord, kui küsitakse, ütlen veel kord ausalt välja: eesmärk on kanda maksuraskus teenimiselt tarbimisele. Tööjõumakse allapoole viia, tarbimismakse tõsta, keskkonnaga seotud makse tõsta, pahedega seotud makse tõsta – see on meie eesmärk, ütlen ausalt välja. Kui järgmine kord küsitakse, ütlen selle veel kord ausalt välja. Ei ole mingit küsimust!

Nüüd, teine pool teie küsimusest oli selle kohta, et mis on peale fiskaalse eesmärgi veel meie eesmärk. Või ütleme, et kui fiskaalne on n-ö teine eesmärk, siis mis on meie esmane eesmärk. Teate, meil ju tegelikult, pange tähele, muudetakse sisuliselt – see on väga oluline asi! – maksustamispunkti. Siiani ei ole kunagi tähelepanu pööratud turule toomisele kui faktile endale. Nüüd saab maksustamiskoht olema turule toomisel. Minu arvates see on hästi oluline, et stimuleerida ettevõtjaid vähem pakendama juba turule toomise hetkel.

#### **18:16 Aseesimees Taavi Rõivas**

Igor Gräzin, palun!

#### **18:16 Igor Gräzin**

Teate, sõbrad opositsioonist! Ma panin ühte tähele: ministri toon on kahe tunniga muutunud. Kas te mäletate, kuidas ta alustas? Meil on keskkond, meil on tervis, inimesed lähevad rasva – igavene jama. Siis oli eesmärk ka natuke fiskaalne. Nüüd on täpselt vastupidi: üldiselt fiskaalne eesmärk, aga ka see teine. Me peame küsimustega jätkama, sest minister on lähedal sellele, et see ettepanek tagasi võtta ja kogu see ülejäänud jama ka. Kusjuures, pange tähele, minister läheneb sellele, et hakkab tegelema asjadega, mille eest ta palka saab: ta läheneb sellele, et rääkida rahandusest. Kas te kujutate ette, kui minister hakkabki rahandusega tegelema! Siis polegi enam mõtet opositsioonis olla. Niisiis, kas minister kavatseb tulevikus tegeleda ka Eesti rahandusega?

#### **18:17 Rahandusminister Sven Sester**

Jah. Aitäh! (Naer saalis.)

#### **18:17 Aseesimees Taavi Rõivas**

Liina Kersna, palun teine küsimus!

#### **18:17 Liina Kersna**

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Mulle jäi teie vastusest minu eelmisele küsimusele mulje, et teie erakonna esimees ei ole teiega veel arutanud plaani, kuidas muuta pakendiaktsiisi seaduse eelnõu. Kas see mulje on õige ja kui on, siis kas te peate normaalseks, et erakonna esimees teeb plaane ilma ministrita, kes selle valdkonna eest vastutab?

#### **18:18 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Te püüate üles ehitada mingeid konstruktsioone. Vabandust, aga ma olen sunnitud nendesamade konstruktsioonidega edasi minema, et me oleksime võrdväärased. Ma ütlen, et tõesti siin pakendiga ei ole enam midagi tegemist selles mõttes, et me läheme pakendiaktsiisist kaugele, aga te ise küsite. Meil ei ole sellist vastandumist, nagu oli teil, kui teil kahe esimehekandidaadi puhul oli nii, et videod käisid ringi, üks oli halb, üks oli must ja teine oli valge. Meil ei ole sellist asja olnud. Kui te mõtlete sellele kampaaniale, siis ma usun, et ma ei ole ülekohtune, kui ütlen, et nii teil tõesti oli. Siit tuleb ka vastus teie küsimusele. Me arutame loomulikult kõiki teemasid, mitte ainult pakendiaktsiisi, vaid kõiki teemasid. Loomulikult arutame! Muidugi – üks erakond ja ühed mõtted.

#### **18:19 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kalle Palling, teine küsimus, palun!

#### **18:19 Kalle Palling**

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma loodan, et mulle antakse ka võimalus väike lugu rääkida, kui minister saab vastuses seda teha. Meil on ka siin majas olnud erinevaid arutelusid. Üks arutelu on olnud selline, et võiks olla selline põhimõte, et üks erakond võib teha nii suure arvu ettepanekuid, kui suur on tema erakonna toetus. Et ettepanekute arv sõltuks erakonna toetusest. Siis oleks täna kuue maksu asemel neid mõnevõrra vähem laual. Teine mõte on olnud, et millisesse pakendisse pakendatakse IRL, kui ta viiakse Eesti Rahva Muuseumisse. Ilmselt rahvas väga pikalt sellel erakonnal enam toimetada ei lase. Aga küsimus ka: kas te olete kaalunud sellele maksule alternatiivseid meetmeid? Ootan jah- või ei-vastust.

#### **18:20 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ei saanud aru, mida te pidasite silmas alternatiivsete meetmete all. Et kas me oleme näiteks kaalunud pakendiaktsiisi asemel diislikütuse hinna tõusu? Kui te pidasite seda silmas, siis ma ütlen teile: vastupidi, vaadake, mis toimunud on! Eelmine valitsus tahtis üksmeelselt diislikütuse aktsiisi aastal 2018 tõsta. Ei tõsta! No ei tõsta seda 1. jaanuaril. Muide, selle negatiivne mõju eelarvele on 37 miljonit, ettevõtjatele aga teeb see 37 miljonit positiivset mõju, nagu te aru saate. Need on need alternatiivid – näete, palun! Kuigi võrdusmärke neil omavahel ei ole. Te küsisite, et kas on erinevaid maksupoliitilisi

otsuseid. Ei ole! Kui te panete tähele, siis viimasel ajal on tehtud maksupoliitilisi, sh ka aktsiisipoliitilisi otsuseid, mis annavad ettevõtjatele mõjuna palju rohkem tunda kui pakendiaktsiis. Aga veel kord, nende vahel loomulikult võrdusmärki ei ole.

#### **18:21 Aseesimees Taavi Rõivas**

Mart Helme, teine küsimus, palun!

#### **18:21 Mart Helme**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Lubage, et ma kõigepealt teie eest vastan Kalle Pallingu esimesele küsimusele. Kui ta küsis, missuguste väärtustega on tegemist selle eelnõu puhul, siis ma ütlen, et siin on tegemist finantsiliste väärtustega, rahaliste väärtustega. See on täiesti üheselt selge ja seda te olete ka korduvalt tunnistanud.

Aga küsimus on järgmine. Me kõik teame, et meil võetakse jäätmejaamades vastu kõikvõimalikku vana tehnikat, aga seal võetakse teatud asjade eest tasu. Ei saa kõike tasuta ära anda. See on kindlasti üks põhjus, miks meil on metsaalused prügimäed. Need, kellel seesuguseid jäätmeid rohkem üle jääb, lihtsalt ei maksa ja viivad metsa alla. Kas te ei karda, et praegune eelnõu võib soodustada metsaaluste prügimägede laienemist?

#### **18:22 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma olen teiega nõus, et iga aktsiisitõus – peaasjalikult aktsiisi-, aga tegelikult iga maksutõus – kätkeb endas alati potentsiaalset ohtu, et mittekorrektne käitumine sageneb. Kui tuua näiteid ka teistest valdkondadest, siis kui me võtsime kaks aastat tagasi vastu otsuse suurendada nii alkoholi- kui ka tubakaaktsiisi, siis me samal ajal suunasime lisaraha Maksu- ja Tolliameti võimekuse suurendamiseks, et suudetaks kaupade liikumist operatiivselt kontrollida. Selles mõttes on teil kindlasti õigus, et mida kõrgem on aktsiis, seda suurem on ehk soov seda vältida. Loomulikult peab siis olema ka riigil ja kontrollorganitel tahe ja oskus ja võimekus neid võimalusi ära hoida, kui kellelgi selline soov peaks olema.

#### **18:24 Aseesimees Taavi Rõivas**

Madis Milling, palun!

#### **18:24 Madis Milling**

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud minister! Mul on kirjeldamatult hea meel, et Rahandusministeerium on Eesti Vabariigi kõige laiema profiiliga ministeerium. Kui teised ministeeriumid on keskendunud oma valdkonnale, siis Rahandusministeeriumis on spetsialiste igalt elualalt. Sellest annab tunnistust kas või see, et näiteks täna me rääkisime siin e-sigarettide maksustamisest, mis on fiskaalne eelnõu, aga seletuskirjas räägiti ainult rahva tervisest, mis annab tunnistust sellest, et Rahandusministeeriumis on ka tervisespetsialistid. Nüüd räägime pakendiaktsiisist ja selles valguses ka keskkonnakaitsest hästi palju – järelikult on Rahandusministeeriumis ka kirjeldamatult palju keskkonnakaitse spetsialiste. Mu küsimus puudutab aga seda, et rahvusvahelistel suurkorporatsioonidel on täiesti ükskõik pisikesest marginaalsest Eesti Vabariigist ja tema seadustest. Nemad ei hakka vähem ega säästlikumalt pakendama. Kui te lähete täna poodi, siis enamik kosmeetikat ja kodukeemiat ei ole Eesti päritolu. Kuidas see uus seadus siis ikkagi aitaks meil keskkonda parandada?

#### **18:25 Rahandusminister Sven Sester**

See memo sai ka kusagilt juba enne ette loetud, aga eks ma vastan uuesti. Kõigepealt, alustuseks spetsialistidest. Ma arvan, et ma ei ole ülekohtune, kui ütlen, et Rahandusministeerium kindlasti kogu au endale võtta ei saa. Selle eelnõu puhul, aga ka muude eelnõude puhul – te tööte näiteks eelnõusid, mis seonduvad tervisekäitumisega – on valdkonnaministeeriumid alati sisendeid andnud.

Keskkonnaministeerium on väga tugevalt selle eelnõu menetlemisel kogu aeg juures olnud. Tõsilugu, ma arvan, et kui Rahandusministeerium on oma olemuselt aktsiiside ja muude maksude planeerija, siis selle näite puhul on loomulikult suurim pädevus Keskkonnaministeeriumil.

Mis puudutab küsimuse sisupoolt, kuidas või kas üldse mõjutab meie potentsiaalne pakendiaktsiis suurte konglomeraatide käitumist ühe või teise riigi turul, siis eks see kokkuvõttes on suur pilt. Ega Eesti

ei ole, nagu ma ütlesin, ainuke riik, kes neid samme astub. Kaugel sellest! On väga palju riike, kes on pakendimaksud kehtestanud, eri tasemetel muidugi. Kui me vaatame tervikpildis, mis on selle seaduse või pakendiaktsiisi põhieesmärk, siis oma olemuses on see see, et pakendite enda tootmine ja suurtesse pakenditesse pakendamine väheneks. Ma arvan, et seda eesmärki see täidab. Me oleme Rahandusministeeriumis selle eelnõu puhul võtnud arvesse ka teatava elastsuse, pidades silmas, et tulevikus teevad ettevõtjad sellest vajalikke järeldusi.

#### **18:27 Aseesimees Taavi Rõivas**

Artur Talvik, teine küsimus palun!

#### **18:27 Artur Talvik**

Hea eesistuja! Hea minister! Enne te rääkisite, kuidas Keskkonnaministeerium andis sellele eelnõule hea sisendi. Palun öelge, milline see sisend oli, mis Keskkonnaministeeriumist tuli! Kui palju ministeerium seda andis ja mis see hea osa seal oli?

#### **18:28 Rahandusminister Sven Sester**

Neid sisendeid on tegelikult selles protsessis jooksvalt kogu aeg antud. See on hea näide koostööst, kus sa ei puuduta vaid ühte ja teist paragrahvi ega küsi nõu ainult ühe või teise seaduse mingite osade kohta. Nad on kogu aeg jooksvalt juures olnud. Aga kui te küsite, mis on üks viimaseid sisendeid, siis ma võin teile öelda. Üks kõige viimaseid nende ettepanekuid oli puidu taaskasutusega seonduvate aktsiisimäärade allatoomine. Just nemad olid need, kes sellele tugevamalt tähelepanu pöörasid, kes ütlesid Rahandusministeeriumile, et selles positsioonis me peame sellele rohkem tähelepanu pöörama. Puit on tunduvalt loodussõbralikum. Jah, praegu on pakendiaktsiis puidu puhul 1,2 eurot kilogrammi kohta. Nagu ma enne ka rõhutasin: see läheb neli korda odavamaks. Seda kindlasti ei maksa tähelepanuta jätta. Keskkonnaministeerium ütles ka seda, et pöörame aktsiisiga plastile rohkem tähelepanu, puidule vähem. See analüüs tuli puhtalt nendelt.

#### **18:28 Aseesimees Taavi Rõivas**

Laine Randjärv, teine küsimus, palun!

#### **18:29 Laine Randjärv**

Aitäh! Hea minister! Ma ei tea, milliseid memosid te siin silmas olete pidanud, minule ei ole keegi ühtegi memo andnud. Aga minu järgmine küsimus tuleneb teie vastustest ja puudutab ettevõtete stimuleerimist. Ma ei tea, kas te teate, mida see tähendab. *Stimulus* on astel, ora, teravaotsaline kepp loomade või orjade ergutamiseks. Ennevanasti torgati selle oraga eeslit teatud kohta, et ta kiiremini liiguks. Seega stiimul on ärritaja, mis kutsub organismis esile vastureaktsiooni. Ja minu küsimus on selline: missugust vastureaktsiooni sellele maksule te ettevõtjatelt ootate?

#### **18:30 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Me ootame seda, et ettevõtjad hakkaksid – ja see on reaktsioon, nii nagu aktsiiside puhul ikka peaks olema mingi reaktsioon – kokku võttes turule tooma vähem pakendeid ja et pakendid on keskkonnasõbralikumad. Ma arvan, et selline võiks olla reaktsioon, kui see aktsiisiseadus kehtima on hakanud. See oli minu arvates ka põhjus, miks me juba kaks aastat tagasi koos teiega selle idee laua peale tõime. Mis muu sai see meie põhjus olla.

#### **18:30 Aseesimees Taavi Rõivas**

Igor Gräzin, teine küsimus, palun!

#### **18:30 Igor Gräzin**

Ma selle, mis sa ütlesid, et üks erakond ja ühed mõtted, hea meelega edastan ka oma komisjoni esimehele Helir-Valdor Seederile, et tema teaks ka, et üks erakond ja ühed mõtted. Nüüd teine asi: ma natukene tunnetan siin ühte väikest sulitsemise elementi. Ära võta jälle isiklikult, aga sa praegu rääkisid ennast sisse. Sa tahad, et pakendeid jääks vähemaks. Aga oota, kas sa rahandusminister enam ei olegi? Kui pakendeid jääb vähemaks, siis tuleb ju aktsiisi vähem. Tähendab, miks sa oled rahandusminister, kui

sa tahad, et maksulaekumisi oleks vähem? Ja ma ei saa aru – sa ütled, et fiskaalne eesmärk on vajalik, aga samas ei ole vajalik. Kuidaspidi see nüüd käib?

### **18:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, hea Igor! Seletan rahulikult – loomulikult. See on väga hea küsimus, aitäh sulle! Tegelikult ka – see on väga hea küsimus. Ja see küsimus tabab alati rahandusministrit nendel hetkedel, kui erinevatest aktsiisitoodetest räägitakse. Aga kui alkoholiaktsiisi tõstetakse ja eesmärk on tarbimist vähendada, siis on ju alati see küsimus, et mis siis see lõppeesmärk ikkagi on. Meil jääb ju raha vähemaks. Kui me viisime eelmisel aastal koos teiega põlevkivi ressursitasu alla, siis jäi 65 miljonit riigieelarvesse laekumata ja võib küsida, kuidas on see võimalik. Kõik oleneb mõtetest, miks üht või teist asja tehakse. Põlevkivi puhul me päästsime koos tollase majandusministriga hunniku töökohti ja ma arvan, et see andis võimaluse kaevandused lahti hoida. Kui me räägime alkoholiaktsiisi puhul sellest, et aktsiisiraha väheneb, kui me tõstame aktsiisi, siis võib küsida, kas see on meie eesmärk. Jah on! Me ju teame, milline on alkoholi mõju haigekassale, kuludele, mida haigekassa kannab seoses alkoholismiga. Vahest osa kulusid jääb tänu aktsiisile ära.

Aga pakendite puhul on alati olemas mõju looduskeskkonnale, millest kindlasti oskab härra Pomerants keskkonnaministrina palju rohkem rääkida kui mina. Loomulikult on olemas mõju ka seal. Me ei tohiks seda mõju nagu varjata ja võiksime selle välja tuua. See on kindlasti üks eesmärk. Loomulikult on rahandusministril alati ühelt poolt huvi, et eelarvesse tuleks võimalikult palju raha, kuid teistpidi me oleme kõik siin inimesed, kelle eesmärk peaks olema tegeleda ka pahede vähendamisega ja keskkonnaga. Ma arvan, et siin ei ole midagi häbeneda.

### **18:33 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kristen Michal, palun!

### **18:33 Kristen Michal**

Aitäh, hea juhataja! Hea rahandusminister! Lisaks maksueelnõudele, mis on üldjoontes suhteliselt halvad uudised minu meelest, tuleb vahel ka häid uudiseid. Õnnitlen teid Eesti tennise suurpäeva puhul, mida te ilmselt puldis olles ei ole jõudnud jälgida! Aga küsin ma sellist asja. Nullbürokratiaa töörühmas me arutasime seda teemat ja ettevõtjad ütlesid, et pakendiaktsiisi idee oli juba varem uute seaduste puhul laual, aga ettevõtjad ootavad ka kergendusi ja märke sellest, et riik mõistab, et samas valdkonnas peab nende elu mingis mõttes lihtsamaks ja vähem bürokraatlikumaks muutuma. Mil moel ja millal need kergendused tulevad ja mis on teie sõnum ettevõtjatele peale selle, et makske võimalikult palju makse ära?

### **18:34 Rahandusminister Sven Sester**

Jaa, ma arvan, et aegade jooksul olete teie ja olen ka mina tegutsenud ja usutavasti me mõlemad tegutseme ka praegu selle nimel, et bürokraatiat vähendada, seda muidugi vastavalt võimalustele, mis meil parajasti on. Loomulikult on väga oluline bürokraatiaga tegeleda, sellel vähendamise meetmeid lauale tuua. Kui me arvestame pakendiaktsiisi loogikat, siis ma arvan, et süsteemi enda ülesehitus, kui kõik käib elektroonilisel teel läbi Keskkonnaagentuuri pakendiregistri, on hoopis teisel tasemel kui praeguse TKO-dega sõlmitud lepingute puhul. Ja ma usun, et tulevikus me näeme oma olemuselt paremat ja vähem bürokraatlikku süsteemi.

### **18:35 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Nii nagu kolleeg Michal õigesti osutas, täna on Eesti tennise jaoks kahtlemata suurpäev. Anett Kontaveit võitis 6 : 4, 6 : 0 maailma esireketit ja ma usun, et tema jaoks on see alles üks esimesi väga suuri võite. Küllap te kõik olete nõus, kui me edastame talle oma õnnesoovid ka siit saalist. Aga nüüd, Remo Holsmer, teine küsimus, palun!

### **18:35 Remo Holsmer**

Täna! Number 6 on tegelikult tänasele päevale iseloomulik. Valitsus soovib samal päeval kehtestada kuut uut maksu – see on see ühine joon. Aga te olete oma vastustes öelnud, et ega suurte tootjate pakendamist see võimalik seadus ju ei muuda. Ei olene Eesti Vabariigist, kuidas üks või teine

ravimifirma või toiduettevõtte oma tooted pakendab. Tulen aga tagasi selle nn tüviprobleemi juurde, nagu meil on nüüd kombeks kõneleda. Piltlikult öeldes, kas te selle eelnõuga tahate metsaalust koristada suurest prügihunnikust või soovite lihtsalt lappida mastaapset auku riigieelarves? Hästi lihtne küsimus.

#### **18:36 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Te ütlesite kuus, mina ütleks kaheksa. Jah, ma ütleks kaheksa – jutt on kaheksast sammust ettevõtluse huvides, millest võiks pikemalt rääkida. Täna selleks kindlasti aega ei ole, aga saame nendest rääkida muude eelnõude arutelul. Ühe nendest kaheksast sammust me just kinnitasime pool tundi või tund aega tagasi ära, kui esimesel lugemisel oli ettevõtluskontot käsitlev eelnõu. See lugemine lõppes hästi. Mitte kuus, vaid kaheksa!

Te küsite, mis selle eelnõu eesmärk on: kas selle eesmärk on metsaaluste koristamine peaaesjalikult? Ma arvan, et see ei ole põhiline eesmärk, ja ma ei ole ka kunagi öelnud, et põhieesmärk on metsaaluste koristamine. Põhiline eesmärk on, et toodete ümber olevad pakendid oleksid väiksemad ja et kasutataks keskkonnasõbralikumaid materjale. Seda küsis ka Kalle Laanet ja ma arvan, et üks eesmärk on muuta pakendid keskkonnasõbralikumaks. Jah nagu ma enne juba mainisin, on meil ka fiskaalne eesmärk.

#### **18:37 Aseesimees Taavi Rõivas**

Enne, kui Kalle Laanet saab küsida oma teise küsimuse, on kolleeg Jürgen Ligil protseduuriline küsimus. Palun!

#### **18:38 Jürgen Ligi**

Härra aseesimees, mul on protseduuriline küsimus. Kas te ei rõõmustaks saali selle õudse info kõrval teatega, et Tanel Kangert tõusis suurtuuril kaheksandaks. Seda ei ole poole peal Eestis keegi veel suutnud.

#### **18:38 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh selle küsimuse eest! Mulle tundub, et te just ise rõõmustasite saali selle teatega, see oli reaktsioonist näha. Ma arvan, et selle tõsise töö kõrval, mida me siin teeme, peab meile jääma võimalus tunda rõõmu Eesti sportlaste suurepärase saavutuste üle ja kõige paremas mõttes Eesti üle uhke olla. Nüüd aga, Kalle Laanet, teine küsimus, palun!

#### **18:38 Kalle Laanet**

Aitäh, juhataja! Hea minister! Täna ERR-i uudistes märgiti, et värske IRL-i esimees teatas, et see eelnõu tuleks uuesti lahti võtta. Ka proua Liina Kersna küsis selle kohta. Me muidugi ei tea täpselt, mida see lahtivõtmine tähendab. Aga siin saalis on olnud pikad ja põhjalikud arutelud. Mis on, härra minister, sinu seisukoht? Kas sa oled ka seisukohal, et peaks tegelikult selle eelnõu uuesti lahti võtma? Või oled sa jätkuvalt seisukohal, et võiks sellisel kujul edasi minna?

#### **18:39 Rahandusminister Sven Sester**

Eks see ole terminoloogiline küsimus, mis asi on eelnõu lahtivõtmine ja kinnipanemine. Peaks hakkama ka seda defineerima. Täna me defineerisime siin juba stimuleerimist. Aga ma olen seda varemgi öelnud, tuues sageli näiteks riigieelarvet, kuna see on dokument, mille puhul on seda rohkem küsitud, et üldjuhul on väga vähe eelnõusid, mis lahkuvad parlamendist nii, et neis ei oleks ühtegi muudatust tehtud. Loomulikult neid on, aga üldjuhul ikkagi vähe. Ent alati tehakse mingeid muudatusi. Dokument on elav, eelnõu projekt on elav. Ma arvan, et pigem me oleme täna olukorras, kus dokumenti mitte ei suletud, vaid on alanud demokraatlikus riigis normaalne potsess. Eelnõu on parlamendis esimesel lugemisel ja meil kõigil on võimalus anda sisend selle veelgi paremaks tegemiseks. Tõesti, kui teil on mõtteid, andke julgelt teada!

#### **18:40 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kristen Michal, teine küsimus, palun!

#### **18:40 Kristen Michal**

Aitäh! Minagi rõõmustan Eesti tennise suurpäeva üle, aga jalgrattaspordi üle nüüd ka, kuna Jürgen Ligi juhtis sellele tähelepanu. Minu küsimus on aga eelmise jätk. Te ütlesite, et kuskil on peidus katsed oma võimete piires bürokraatiat vähendada. Kus täpselt need peidus on? Kui ma vaatan kaubandus-tööstuskoja hinnangut, siis pigem on see säärane, et ettevõtjate haldus- ja maksukoormus kasvab. Mis on plaanis sellega ette võtta?

#### **18:41 Rahandusminister Sven Sester**

Kui eelarvesse on prognoositud 15 miljonit eurot täiendavat laekumist, siis, uskuge mind, maksukoormus suureneb selle 15 miljoni võrra. Ei ole võimalik, et kui täiendavalt 15 miljonit laekub riigieelarvesse, siis maksukoormus ei suurene. 15 miljoni võrra maksukoormus suureneb – absoluutselt! Selles mõttes täiesti õige väide. Kui te küsite, mis on eesmärk, siis ma olen öelnud seda varem ja ütlen veel korra: eesmärk on tööjõumaksudega seonduvaid kulusid vähendada ning kanda maksuraskus üle pahedega seotud tarbimisele ja suurendada tähelepanu keskkonnale. Praegu me just keskkonnast räägime.

#### **18:41 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Herkel, teine küsimus, palun!

#### **18:41 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Nagu ma oma esimeses küsimuses osutasin, see eelnõu on seotud riigieelarvega. Te ei ole suutnud meid veenda, et peamine eesmärk ei ole siiski tulude kokkukraapimine. Aga ütelge meile nüüd lõpetuseks seda, et kui härra Seederi sekkumine õnnestub ja mõni neist eelnõudest rajalt maha võetakse – näiteks seesama eelnõu –, siis kas te olete valmis kärpima Eesti avalikku sektorit.

#### **18:42 Rahandusminister Sven Sester**

Ma püüan loomulikult alati vastata kõikidele küsimustele, aga ma tunnen, et me avame kogu aeg mingeid uusi tahke, mis jäävad pakendiaktsiisist õige kaugele. Aga veel kord: te ju tunnete mind ja eks ma püüan ikka vastata.

Teate, me oleme mitu aastat juba kärpinud. Eelmisel aastal kärpisime 3% halduskulusid, üle-eelmisel aastal 3% halduskulusid avalikus sektoris. Me oleme tegelikult halduskuludes teinud – kuidas siin keegi ütleski mingis muus kontekstis – päris korraliku reha, st korraliku töö neid kulusid kärpides. Te küsisite, kas tasuks tulevikus tähelepanu pöörata – palun vabandust, et pakendiaktsiisist läheb see õige kaugele! – avaliku sektori kuludele. Ma arvan, et tasub küll. Jah, tasub-tasub! Ma arvan seda, et eriti mis puudutab halduskulusid, siis see on nagu pärmitaigen, mis vaikselt kerkib kogu aeg, nii et ei pane tähelegi. Meie soov peaks olema sellele tähelepanu pöörata. See on vastus ka küsimusele bürokraatia kohta, mille Kristen Michal küsis. Ma arvan, et see on üks näidetest: üks on rahaline pool, et lihtsalt kärbid halduskulusid, ja teiseks on bürokraatiaga seonduvad tegevused, mis kokku võttes aitavad kaasa avaliku sektori kulude vähendamisele. Me tegeleme sellega.

#### **18:44 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Esimesena palun ... Tõsi, komisjoni ettekanne loomulikult enne läbirääkimisi. Ja komisjoni ettekandeks on mul suur rõõm paluda kõnetooli rahanduskomisjoni liige Kalvi Kõva. Aitäh selle tähelepaneku eest!

#### **18:44 Kalvi Kõva**

Hea aseesimees! Teen ruttu, et saaksime asuda läbirääkimiste juurde. Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu k.a 11. mail ja algatajate esindajana tutvustas seda komisjonile Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla. Peab ütlema, et Marek Uusküla rääkis täpselt sama juttu, mida minister siin puldis täna. Komisjoni liikmetel oli loomulikult üksjagu küsimusi. Oli debatt ja peab ütlema, et tänaste väga paljude küsimuste hulgas olid ka peaaegu kõik need küsimused, millele komisjonis keskenduti. Näiteks see, kas tõesti IT-lahendused kõik saavad valmis ja rakenduvad, mida täna siin küsisid nii kolleeg Urve Tiidus kui ka kolleeg Krista Aru.

Marek Uusküla vastas samamoodi nagu minister praegu siin. Samuti küsiti selle nn hallala ja ebavõrdse konkurentsi kohta ehk siis nende ettevõtete kohta, kes ennast ei ole pakendiettevõtjana kirja pannud. Siin saalis küsis seda täna Külliki Kübarsepp ja ka see küsimus sai meil komisjonis samasuguse vastuse. Selline debatt oli. Loomulikult oli ka komisjonis eri arvamusi selle eelnõu kohta, aga ma loodan, et läbirääkimiste ajal saavad fraktsioonide esindajad oma arvamused välja ütelda. Nii nagu minister meile täna ütles, see on ühe seaduseelnõu menetlusel üks etapp ehk siis see elab siin Riigikogus oma elu. Kõik me saame esitada muudatusettepanekuid.

Komisjon tegi sellise otsuse, et muudatusettepanekute tähtajaks võiks määrata kümme tööpäeva, st 18. mai kell 17.15. See otsus võeti vastu konsensusega. Samuti langetas komisjon konsensusega otsuse võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, s.o täna, 17. mail. Kuid sellega konsensuslikud otsused lõppesid. Kui hääletasime ettepanekut esimene lugemine lõpetada, oli poolt 6, vastu 4 ja erapooletuid 0. Niisugused on siis komisjoni otsused ja selline oli väike ülevaade sellest, mis komisjonis toimus. Aitäh!

#### **18:46 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh, hea ettekandja! On ka küsimusi. Palun, Krista Aru!

#### **18:46 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te ütlesite nii kenasti, et komisjonis Marek Uusküla rääkis täpselt sama juttu nagu härra rahandusminister siin. Aga minuni on jõudnud kuuldused, et teie ise seda juttu ei kuulnudki, sest te ei viibinud komisjoni koosolekul. Keda te siis niivõrd usaldate, et kohe puldist julgete öelda, et komisjonis aeti täpselt sama juttu?

#### **18:47 Kalvi Kõva**

Ma julgen kinnitada, et protokollid, mida rahanduskomisjonis tehakse, on väga põhjalikud ja seal on ilusti kirjas, kes mida vastas, kes mida küsis. Ja ka see vastab tõele, et sellel komisjoni istungil, kui seda arutati, ma ei osalenud.

#### **18:47 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ain Lutsepp, palun!

#### **18:47 Ain Lutsepp**

Aitäh, härra eesistuja! Austatud eeskõneleja, st komisjoni ettekandja! Ma ei teagi, kas ma võin seda küsida, sest teid ennast seal komisjoni istungil ei olnud, aga ma küsin siiski, sest see teema on siin korduvalt üleval olnud. Miks rahanduskomisjon ei pöördunud selle eelnõuga keskkonnakomisjoni poole, et saada ka sealt hinnang? Siin on ometi palju keskkonnateemasid.

#### **18:48 Kalvi Kõva**

Muidugi võib küsida. See küsimus aga istungil ei tõstatunud, vähemalt protokoll järgi. Küll oli enne selle eelnõu määramist rahanduskomisjoni väike debatt rahanduskomisjoni esimehe ja keskkonnakomisjoni esimehe ning ka komisjonide ametnike vahel. Aga juhatus tegi oma otsuse ja nii palju kui mina olen kuulnud juhatuse otsuse tagamaid, on siiaamaani kogu aeg nende teemade arutelu, mis on puudutanud pakendiaktsiisi, olnud rahanduskomisjoni kompetentsis. See on selle maja traditsioon. Nii palju ma tean sellest asjast.

#### **18:49 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole, aga kas rahanduskomisjoni esindaja saaks veel kord üle korrata selle kuupäeva, mis ajaks te ootate muudatusettepanekuid? Nimelt, meile teadaolevalt on see kuupäev 31. mai kell 17.15, aga mulle tundub, et puldis kõlas mingi muu kuupäev.

#### **18:49 Kalvi Kõva**

31. mai on väga õige. Nii et üks viga ikka protokollis oli.

#### **18:49 Aseesimees Taavi Rõivas**

Selge, 31. mai on komisjoni ettepanek. Suur tänu selle täpsustuse eest! Ja nüüd tõepoolest avame läbirääkimised. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel palun kõnetooli Andres Ammasel!

#### **18:49 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav rahandusminister! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Ütlen kohe, et need mõtted, mida ma praegu siin fraktsiooni nimel esitan, on kujunenud osalt muidugi rahandusministri tänast esinemist kuulates, aga isegi rohkem ehk rahanduskomisjoni koosolekul ministeeriumi esindajaid kuulates ning ka lugedes selle eelnõu kohta pakendiettevõtjate kommentaare ja vahetult pakendiettevõtjatega suheldes. Nii et kui lugupeetud minister arvab, et siin on tegemist traditsioonilise opositsiooni rutiinse vastuseisuga, siis see päris nii ei ole. Ma vahendan nii fraktsiooni kui ka spetsialistide mõtteid. Ja stenogrammi huvides: eriliselt tänan siinkohal asjatundlike kommentaaride eest Artur Talihärma!

Ütlen kokkuvõtteks, et see eelnõu ja lisatud seletuskiri on meie arvates üsna vastuolulised, julgen öelda, isegi silmakirjalikud ja ettevõtjaid kui reaalse maksutulu tootjaid mõnitavad. Nagu on siin küsimustest ja vastustest selgunud, siis ega see eelnõu keskkonnamõju eesmärki küll ei täida. Ja kui rahandusminister väidab, et fiskaalne eesmärk ei ole kuidagi esimesel kohal, siis väga pehmelt öeldes see ei ole tõsiselt võetav. Tahaks halvemini öelda.

Natuke taustast. Kas te teate, et täna on selgunud, et pakendiaktiis on juba praegu olemas? Praegu kehtiva süsteemi kohaselt on pakendiettevõtjad kohustatud pidama turule lastud pakendite üle arvestust koguse järgi ja liigiti. Neil on kohustus pakendeid taaskasutada ja kui ettevõtja ise ei ole suuteline seda tegema, siis tuleb tal praeguse korra järgi tasuda aktsiisi. Ja kuna enamik pakendiettevõtjaid ei ole suutelised enda müüdud kauba pakendit turult tagasi korjama või oleks sellise tegevuse kulu nende jaoks lihtsalt ebamõistlikult suur, siis on neil võimalus, aga sisuliselt kohustus liituda taaskasutusorganisatsiooniga. Siinjuures on tähelepanuväärne, et selmet riik teeks ise järelevalvet deklareeritud pakendikoguste hulga õigsuse üle, on riik pannud tegelikult pakendiettevõtjale kohustuse auditeerida omal kulul seda pakendiarvestust.

Nüüd aga menetletava eelnõu juurde. Sisu kokkuvõttes toob Rahandusministeerium välja, tsiteerin: "Lisaks on kehtivas regulatsioonis puudused, mis on seotud pakendite turule toomise ja pakendijäätmete korrektse kajastamise ja aruandlusega ning osaliselt puudulikust aruandlusest tingitud ebaefektiivse järelevalvega." Kui pakendiettevõtjatega rääkida, ütlevad nad, et ministeeriumil on täiesti õigus. Sellist eesmärki – vähendada pakendeid ja ringluses olevaid pakendeid maksimaalselt kasutada – siiani saavutatud ei ole ning põhjus peitub eelmise regulatsiooni puudustes ja ebaefektiivses järelevalves. Aga selle asemel et vigu parandada, süsteemi kuidagi efektiivsemaks muuta, jäetakse nüüd vigane süsteem, nii nagu ta on, ja lisatakse pakendiettevõtjale järgmine kohustus selle lisanduva pakendiaktiisi näol.

Rahanduskomisjoni istungil oli Marek Uusküla päris palju juttu sellest võimalikust järelevalvest. Aga kõigile selgitustele vaatamata tundub siinkõnelejale, et loota nüüd uue korra puhul nii efektiivset järelevalvet, mis suudaks tagada seatud keskkonnamõju eesmärgi, on väga sinisilmne. Ja samuti on sinisilmne loota, et selle uue lisakoormusega ebavõrdne konkurentsikeskkond kuidagi paraneb. Kust see ebavõrdsus tuleb? See on tekkinud ebaausate pakendeid mittedeklareerivate ettevõtjate tõttu. Neid ettevõtjaid on, ja mitte vähe, seda on ettevõtlusorganisatsioonid ise osutanud.

Palun lisaaega!

#### **18:49 Aseesimees Taavi Rõivas**

Palun, kolm minutit lisaaega!

#### **18:49 Andres Ammas**

Nii et lõhe ausate ja ebaausate ettevõtjate vahel tõenäoliselt suureneb, ebaausa ettevõtja konkurentsieelis võib veel suurenedagi. On ka kindel üks asi, mis ei suurene: pakendite taaskasutus ja deklareeritavate pakendite hulk. See ei suurene.

Praegu on pakendiettevõtjale, nagu ma ütlesin, pandud kohustus turule lastud pakendite arvestust enda kuludega auditeerida. Riigipoolne järelevalve on sisuliselt ära delegeeritud. Ettevõtjate jaoks jääb arusaamatuks see, et menetletav eelnõu näeb ette, et samu andmeid tuleb nüüd paralleelselt hakata esitama ka pakendiregistrile. Järelikult senised andmed ei ole usaldusväärsed. Täheleb, riik seda praegust auditeeritud pakendiarvestust usaldusväärseks ei pea. Aga miks siis praegu üleüldse

pakendiettevõtjad peavad igal aastal küllalt arvestatava summa pakendiandmete auditeerimiseks kulutama?

Seaduse eesmärgidena, nagu täna jutuks on olnud, mainitakse korduvalt keskkonnamõju ja soovi motiveerida pakendiettevõtjaid vähendama turule toodud pakendite koguseid, kasutama keskkonnahoidlikumaid pakendimaterjale ning suunata tarbijaid kasutama pakendeid säästlikumalt. Öeldakse, et see on üks majandusliku mõjuga keskkonnameede. Aga samal ajal öeldakse eelnõu seletuskirjas vastuoluliselt, tsiteerin: "Seega ei tohiks pakendiaktsiis tarbijatele suunatuna põhjustada leibkondade kulude olulist suurenemist." Hinnatakse, et üldiselt on pakendiaktsiisi mõju toodete lõpphinnale väike ning ainult pakendiaktsiisi tõusu tõttu ei pea ettevõtjad oma majandustegevust oluliselt muutma. No vabandust, kui see mõju on väike ehk eelnõu ei mõjuta tarbimisharjumusi, ei mõjuta ostuotsuseid, ei motiveeri tootjaid keskkonda ja loodust säästvamaid pakendeid kasutama, siis sellel seadusel ei ole erilist keskkonnamõju. Sellel on ainult seesama palju räägitud fiskaalmõju ja kogu eelnõu on kantud soovist täita riigieelarvet. Pluss siis see mõju, mida ma nimetasin, et see süvendab ebavõrdsust ettevõtluskeskkonnas. Täna on siin küsijad tsiteerinud ka maksumaksjate liidu kirja. Maksumaksjate liit kahtleb, et pakendite täiendav maksustamine aitab oluliselt pakendimahtu vähendada, kuna põhiosa jaekaubanduses müüdavatest toodetest on ju pakendatud tootjatehases ja enamasti väljaspool Eestit.

Kõige selle tõttu, mida ma praegu esile tõin, teeb Vabaerakond ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Nii viletsa eelnõu saamist seaduseks küll kuidagi toetada ei saa. Aitäh!

### **18:57 Aseesimees Taavi Rõivas**

Järgmisena palun kõnetooli Aivar Sõerdi!

### **18:57 Aivar Sõerd**

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Ettevõtlusorganisatsioonid on välja toonud, et tänasel päeval kulub ettevõtjatel tootjavastutusorganisatsioonide kaudu pakendite kokkukogumiseks ja keskkonnahoiuks 12 miljonit eurot aastas. Tõesti, praegusel süsteemil on puudusi. Ilmselt rahandusministrit ja ministeeriumi häirib ka see, et eelarvesse praeguse süsteemi korral eriti midagi ei laeku, umbes 250 000 eurot aastas. Ja nagu rahanduskomisjoni arutelul selgus, selle aasta esimeste kuudega on laekumine olnud koguni 130 000 euroga miinuses.

Jah, loomulikult, praegune koalitsioon on tekitanud riigile üle jõu käivate kohustuste võtmisega tohutu suure eelarve puudujäägi, mida lapitakse olemasolevate reservide arvel ja kavatsetakse võtta laenu kulude katteks. Üks suur allikas on uued maksud lisaks nendele, mis siin detsembris kobareelnõuga vastu võeti, nagu gaasiaktsiisi ja alkoholiaktsiisi tõus. Kuus maksu! Ja praegu arutatav on siis üks nendest, millega tahetakse kokku koguda 15 miljonit eurot, optimistlikuma stsenaariumi järgi 18 miljonit eurot. Noh, selle üle võib muidugi arutada, kas see on reaalne. Aga selge on, et see on maks, mille kokkukogumine läheb ikka väga kalliks maksma mitte ainult riigile, vaid eelkõige ettevõtjatele. Bürokratia, mis juurde tuleb, on suur. Siin on välja toodud, et ainuüksi maksuameti pakendiaktsiisi arvestuse IT-arenduseks läheb 500 000 eurot. Ka on välja toodud, et IT-spetsialistidest on puudus. Järelikult muud maksuameti plaanitud arendustööd – maksuamet kavatseb ju praegust e-maksuametit moderniseerida – lükkuvad edasi, kuna uus maks on vaja kiirkorras juurutada. Nii et see on ikkagi täiendav suur kulu nii riigile endale kui ka ettevõtjatele, rääkimata sellest, et see uus maks loob mittetootlikke töökohti juurde nii avalikus sektoris kui ka erasektoris. Erasektoris on ettevõtjad öelnud, kui palju nendel praegu on süsteemi aruannete jaoks inimesi, uue süsteemi korral see kulu suureneb märgatavalt.

Täna küsiti ministrilt päris pikalt ja korduvalt, kuidas ikkagi ministeeriumi seatud eesmärk vähendada turule toodava pakendi koguseid realiseerub. No me ei ole Prantsusmaa või Saksamaa. Me oleme hästi väikse siseturuga riik. On tähelepanuväärne, et minister nimetas kaht valdkonda: ravimid ja kosmeetika. Nii nagu teiste uute maksueelnõudega on juhtunud, mõjuanalüüsid on puudulikud. Selle eelnõu puudus on see, et mõjuanalüüsis ei ole ära toodud neid valdkondi, kus on võimalik pakendeid vähendada. Minister ise ütles, et need valdkonnad on ravimid ja kosmeetika. Palun väga! Kuidas on võimalik, et näiteks AstraZeneca või Pfizer, suured ravimitootjad, hakkavad Eesti turu jaoks kasutama teistsuguseid pakendeid kui Prantsusmaa või Saksamaa turu jaoks? See ei ole reaalne! Ja me ei

saanudki sellele küsimusele vastust, kuigi seda küsiti korduvalt. Teine suur probleem on ikkagi see ebavõrdne konkurents, mis tekib. Praegu on pakendiettevõtjaid registreeritud 4000, aga aktiivselt tegutsevaid ettevõtteid on 75 000.

#### **19:02 Esimees Eiki Nestor**

Kas Aivar Sõerd soovib lisaaega?

#### **19:02 Aivar Sõerd**

Palun lisaaega jah!

#### **19:02 Esimees Eiki Nestor**

Muidugi, kolm minutit.

#### **19:02 Aivar Sõerd**

Hulgi ettevõtteid on üle 6000, lisaks toiduainetööstus, keemiatööstus. On ikkagi päris suur arv ettevõtjaid, kes jäävad süsteemist kõrvale ja saavad tänu sellele konkurentsivõimelise. Mida me ka rahanduskomisjonis korduvalt küsisime, aga vastust ei saanud, oli see, kuidas seda kontrolli hakatakse teostama. Saime sellise ümmarguse vastuse, et on pisteline kontroll ja küll see süsteem hakkab toimima. No ei kõlanud vastust ei rahanduskomisjonis ega ka täna siin! Rääkimata sellest, et kogu see 15 miljonit ikkagi lõppkokkuvõttes võetakse tarbija rahakotist. Järgmisena hakkame siin rääkima magustatud jookide maksust ja on ka teekasutustasu, mis transpordikuludena läheb samuti tarbija kanda. Nii et tarbija rahakotist võetakse mitmekordselt tagasi summa, mida maksuvaba miinimumi suurendamisega on lubatud.

Lõpetuseks tahan esile tuua ühe aspekti, millest siin minister rääkis. Ta tõi näiteid 2015. aastast ja eelmisest valitsusest ning sellest, mida eelmine koalitsioon tegi või jättis tegemata. Vaadake, eelmine koalitsioon siia saali kuut uut maksu küll ei toonud, korraga veel pealegi. Samuti ei mindud eelarveseaduse kallale, et eelarve miinusesse lasta.

Praegune ettevõtjate pahameel on ikkagi pretsedenditu. Kindlasti on see pahameel õigustatud, sest meie ettevõtjad seatakse ebavõrdsesse konkurentsivõimelisse olukorda, rikutakse ära maksusüsteem ja tekitatakse olukord, kus toote omahinna komponendid hakkavad administratiivsete maksutõusude tõttu kallinema. Lõppkokkuvõttes on väga halb kavatsus selline maks kehtestada ja Reformierakond teeb ettepaneku pakendiaktsiisi seaduse, pakendiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Täna tähelepanu eest!

#### **19:05 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

#### **19:05 Martin Helme**

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Kahju, et ministrit saalis ei ole. Ma saan küll aru, et tal on täna pikk päevakord ja ta vahepeal tõmbab hinge. Aga kui see kõik ei oleks nii kurb ja traagiline, siis ajaks ikka muigama küll, kuidas oma konservatiivse selgroo ja orientiiri uuesti üles leidnud konservatiivse erakonna konservatiivne minister müüb meile täiesti selget vasakpoolset majandusplaani ja täiesti selget vasakpoolset maksuplaani, olles see õnnetu inimene, kes käib meile siin ette kandmas maksutõuse ja uute ilgete maksude leiutamist. Kindlasti hüppavad tema sees rõõmust õhku Reagan, Thatcher ja Pinochet ja karjuvad hurraa-hurraa! Jõudu tööle, ütleksin ma.

Väga palju kriitikat, mida ka meie jagame, on eelkõnelejad juba ära öelnud. Jah, me võime nuriseda praeguse süsteemi puuduste üle ja selle üle, et osa pakenditest, mis peaks ringluses või pandisüsteemis olema, läheb uitama, sisuliselt metsa alla või tavaprügisse, aga seda, et toda maksu laekub liiga vähe, tuleks vaadata kui midagi head. Pakendiaktsiis on mõeldud selle jaoks, et motiveerida inimesi ringlussüsteemi kasutama. Mida väiksem on selle maksu laekumine, siis seda paremini peaks ringlus toimuma ja kui seal on puudusi, siis tuleb neid lahendada. Me kõik saame ühest lihtsast asjast aru. Kui riigieelarvesse hakkab 200 000 või 250 000 euro asemel laekuma 17, 18 või 20 miljonit eurot, siis ei ole see mingisugune, andke andeks, peenhäälestamine. Siis on tegu süsteemi suuremahulise muutmisega ja selle muutmise tagajärjel korjatakse inimeste ja ettevõtete taskust päris kopsakas summa raha.

Ma veel kord vaidlen vastu sellele, mida siin minister puldis hämades kinnitas: mingisugused tariifid justkui vähenevad. Küsimus on selles, et ühe, teise või kolmanda pakendiliigi lõppkulu muutub seoses selle muudatusega igal juhul suuremaks. Kõikide pakendiliikide puhul muutub lõppkulu suuremaks 50–700%. Nii et ärge tulge meile rääkima, et mingisugused tariifid vähenevad. Lõppkulu muutub kõikidel pakendiliikidel jõhkralt suuremaks. Aga siin on veel üks väike nõks. Praegu on lugu selline, et põhimõtteliselt tarbimist tahetakse pärssida. See tähendab seda, et kui on mingi asi müüdud, siis peab selle üle arvestust pidama ja seesama asja müüja peab teatud protsendi ulatuses sama liiki prügi tagasi korjama. Selleks meil ongi need taaskasutussüsteemid ja pandisüsteemid. Ega see süsteem kuhugi ära ei kao ja ka selle süsteemi kulu kuhugi ära ei kao. Lisandub lihtsalt veel üks komponent, mis teeb asja palju kallimaks.

Ja veel üks trikk. Nüüd hakkame maksu maksma, sest lõppkokkuvõttes maksab selle tarbija kinni. Ega ettevõtjal ei ole selleks raha, ega tema ei ole Euroopa Keskpank või Ameerika Föderaalreserv, kes saab raha juurde tekitada. Ettevõtja saab raha kust? Noh, dotatsioonidest või meie kõigi taskust. Kõik need liigutused, mis tehakse ettevõtte sees, hakkavad ka maksma. Kui üks värvitehas senimaani pidi panti maksma ainult selle eest, kui värvipurk üle leti anti, siis nüüd ta peab hakkama maksma kõikide värvipurkide eest, mis tal tootmisliinil on. Kõikide eest, mis lähevad ühe tehase platsilt teise tehasesse, kõikide nende euroaluste eest, mis tehase platsi ühest nurgast teise nurka liiguvad, peab ta hakkama aktsiisi maksma. Siinemaani ei pidanud. Nüüd ta peab hakkama kõige selle eest maksma. Sellest on ka küsimuste voorus pikalt juttu olnud, et ta peab hakkama maksma, kui kaup üle piiri liigub, kuigi see ei ole veel tarbimine. See ei ole üldse veel tarbimine! Ärme jälle ajame segamini kõiki neid asju! Kui üle piiri tuleb kuskilt kesklaost mingi kaup ja see läheb Eestis näiteks ümbertöötamisele, siis see ei ole veel tarbimine. Ja tihtilugu on need taarad taaskasutatavad.

Veel üks tore lugu. Samal ajal kui riik käsib meil tarbimist vähendada ja motiveerib kirve selga löömisega pakendite väiksemas mahus kasutamist, on riik teise käega ette kirjutanud väga keerulise ja väga kuluka pakendamisreeglistik, kui palju mida tohib kuhugi mahutada. Näiteks ei tohi teatud keemilisi vedelikke suuremasse taarasse kui 1 liiter panna. Seesama Rahandusministeerium ei luba, sest et ta kardab, et muidu hakatakse neid kemikaale autokütusena kasutama. Liitri kaupa ei vala keegi säärast vedelikku paaki, aga kui see vedelik juba 20-liitrisel anumal on, siis võib-olla valab. Selle nõude tõttu aga ei ole ettevõtjatel võimalik vähendada kasutatavate pakendite kogust – kui sa paned 20 liitrit ühte anumasse, siis sa hoiad ju kokku n-ö 19 ühikut. Aga ei saa, ei lubata. Täpselt samamoodi väga paljudes teistes valdkondades. Ning sellest on siin samuti korduvalt juttu olnud nii küsimuste voorus kui ka kõnedes, et väga suur osa Eestis kasutatavast kaubast tuleb välismaalt sisse ja meil ei ole mitte mingil moel, mitte kuidagi võimalik mõjutada selle kauba pakendeid.

Tõmbame lihtsalt sellele asjale rasvase joone alla! Tegemist on avalikkusele jõhkralt näkku valetamisega, kui keegi tuleb rääkima, et see on loodushoiu- või keskkonnameede. Vastupidi, on väga suur risk, et keskkonnale on sellel negatiivne mõju, sest süsteem läheb kallimaks ja inimesed hakkavad prügi metsa alla viima. Tegemist on inimestelt raha korjamise meetmega. Nii lihtne see lugu ongi! Ma saan aru – ma olen selle vastu, aga ma saan sellest aru –, et punased armastavad inimestelt raha ära võtta, et siis seda neile tänu oodates tagasi pudistada. Aga väidetavalt konservatiivse erakonna väidetavalt konservatiivne rahandusminister peaks häbi pärast maa alla vajuma, kui ta seda asja siin kaitseb. Me teeme ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

## **19:12 Esimees Eiki Nestor**

Priit Sibul Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

## **19:12 Priit Sibul**

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Sven Sester on küll suur mees, aga ma ei ole kindel, et kõik need tegelased, keda Martin nimetas, tema sisse ära mahuvad. Thatcher ja Pinochet korraga vaevalt sinna sisse ära mahuvad.

Täna on menetluses väga mitmed maksumuudatused ja ma ei plaani siin kõikidest neist rääkida. Osa neist on pikemalt ette valmistatud ja muist tuleneb sügisel sõlmitud koalitsioonileppest. Just nimelt koalitsioonileppest. Nende muudatuste hulgas on neid, mis on varem IRL-i programmis olnud, sh 2015. aasta valimisprogrammis markeeritud, kuid on ka neid, mis meie seisukohtade ja ilmavaatega ei ühti. Oleme olnud nõus maksma seda hinda sellepärast, et viia ellu otsuseid, mis toetavad vaba ja jõukat Eestit, kus oleks rohkem lapsi ja rõõmu. Ma pean silmas kolmanda lapse puhul peretoetuse

suurendamist ja maksuvaba tulu määra tõstmist 500 euron.

Üks meie programmis markeeritud probleem oli suhkru liigtarbimine Eestis ja sellele on vaja leida lahendus. Teine oli kasumite väljaviimine laenudena, mitte dividendide maksmine, mis võiks olla ühe kasumit tootva ettevõtte mõistlik käitumine, kui investeringuid enam ei tehta. Me usume, et täna meie ees olevad lahendused on välja töötatud parimate teadmiste kohaselt. See aga ei tähenda kaugeltki seda, et tegemist on lõplike lahendustega ja asju enam paremaks muuta ei saa. Nõnda on ka kõigi teiste maksumuudatusi käsitlevate eelnõudega. Täna algab, mitte ei lõpe parlamendi debatt. Meie komisjonis ja ka fraktsioonis kavatseme kohtuda nii ettevõtjate esindajatega, koalitsioonipartneritega kui ka omavahel, et neid teemasid veel väga tõsiselt arutada.

Opositsioon on kuri. Osaliselt ma mõistan seda. Siiski kinnitan, et koalitsioon ei pane toime ühiskondlikku kuritegu, nagu võib aeg-ajalt kuulda ja kuigi selline mulje võib jääda, kui seda arutelu siin kuulata. Me vaatame eelarvet tulevikus kaugemas perspektiivis kui praegu ja eelarvedefitsiidi hinnaga luuakse võimalus vajadusel lisainvesteringuid teha, mitte jooksvaid kulusid katta. Investeringud tulevad riigikaitse, lairibavõrku, maanteedesse, rongiliiklusesse.

Aga me teame, et nende muudatuste seas on ideid, mille arutelu toimub traditsioonilisi koalitsiooni ja opositsiooni piire arvestamata. Nendeks on minu hinnangul see, et me ei loe enam erisoodustusteks töötajate optsioone, kui investor ostab kogu ettevõtte, samuti töötajate transpordi- ja majutuskulude kompenseerimine, kui need kulutused on ettevõtte seisukohalt põhjendatud, samuti ettevõtjaskonto loomine. Viimast puudutava eelnõu esimene lugemine on seljataga. Ma arvan, et ilma suuremate kirgedeta on võimalik leida lahendus ka küpsete ettevõtete dividendide maksustamise vähendamisele 14%-ni.

IRL-i fraktsioon toetab nende eelnõude esimese lugemise lõpetamist, aga nagu ma ütlesin, me oleme valmis jätkama seda debatti ja nende teemade arutelu. Aitäh!

#### **19:16 Esimees Eiki Nestor**

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Rahanduskomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada, aga Vabaerakonna fraktsioon, Reformierakonna fraktsioon ja Eesti Konservatiivse Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 460 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut on meil vaja hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni, Reformierakonna fraktsiooni ja Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 460 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### **Hääletustulemused**

Ettepaneku poolt on 37 Riigikogu liiget, vastu 49. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 460 esimene lugemine on lõppenud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mail kell 17.15.

---

### **11. 19:19 Magustatud joogi maksu seaduse eelnõu (457 SE) esimene lugemine**

#### **19:19 Esimees Eiki Nestor**

Nüüd algab Vabariigi Valitsuse algatatud magustatud joogi maksu seaduse eelnõu 457 esimene lugemine. Algatajapoolne ettekandja rahandusminister Sven Sester, palun!

#### **19:19 Rahandusminister Sven Sester**

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rõõm on näha, et ... (Juhataja helistab kella.) nii palju liikmeid on saalis. Teie ees on magustatud joogi maksu seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamisel töötati läbi tervisealaseid uuringuid, sh Sotsiaalministeeriumi, TAI ja ka Euroopa WHO uurimusi. Järeldused, mis nendest uuringutest tulid, on muret tekitavad ja nõuavad tähelepanu.

Eestis on rasvunute osakaal üks kõrgeimaid võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Sellega kaasneb suhkru liigtarbimisega seostatud haiguste kiire levik.

#### **19:20 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu ja rahvasaadik Sults, palun mitte segada ettekandjat!

## 19:21 Rahandusminister Sven Sester

Rolli mängib ka see, et töödeldud energiarikas toit on energiasisalduse ja hinna suhte poolest odav ja kättesaadav. See kehtib ka suhkruga magustatud jookide kohta.

Selle maksu kehtestamisega taotletav tervisekaitse eesmärk hõlmab ettevõtjate suunamist madalama suhkru- ja magusainesisaldusega jookide tootmise poole ja tarbija mõjutamist tegema säästvaid valikuid. Magustatud joogi maksu kehtestamisel on nii tervise kaitsmise kui ka fiskaalne eesmärk. Maks toob kaasa muutuse magustatud jookide hinnas, mõjutades korraka nii tarbijaid kui ka tootjaid. Lisaks tõstab see rahva teadlikkust suhkru mõjust tervisele.

Eelnõus ette nähtud maksumäärad sõltuvad suhkrusisaldusest, et innustada tootjaid kasutama oma toodetes vähem suhkrut ja mõjutada tarbijate tervisekäitumist positiivses suunas. Määraga 0,1 eurot ühe liitri joogi kohta maksustatakse magusaine- ja suhkrusisaldust vahemikus 5–8 grammi 100 milliliitri kohta. Kui jook sisaldab üle 8 grammi suhkrut 100 milliliitri joogi kohta, siis maksustatakse see 0,3 euroga liitri kohta. Kui joogis on nii magusainet kui ka üle 5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta, siis maksustatakse see suhkrusisalduse järgi.

Eelnõu ei toeta tingimata jookide magustamisel suhkrult magusainele üleminekut. Magusainesisaldus on alati maksustatud, samas kui suhkruga magustatud joogi puhul võib maksust üldse vabaneda, kui suhkrut on 100 milliliitris alla 5 grammi. Magusaine maksustamisel on arvestatud ka seda, et magusainetele on kehtestatud päevane ohutu tarbimiskogus ning et nende mõju tervisele pole piisavalt uuritud. Tulles vastu tootjate soovile, on suurema suhkrusisaldusega jookide maksustamisele kehtestatud kaheaastane üleminekuaeg. 2018. aasta jooksul maksustatakse kõrgema määraga neid jooke, milles on suhkrut 10 või rohkem grammi 100 milliliitri kohta, ja 2019. aasta jooksul neid, milles on 9 või rohkem grammi suhkrut. 2020. aastast alates hakkab kehtima lõplik määr, millega maksustatakse kõrgema määraga 8-grammist suhkrusisaldust 100 milliliitri joogi kohta.

Üleminekuaja eesmärk on anda tootjatele aega retseptide muutmiseks ja tarbijatele võimalus harjuda uute maitsetega. Puu- ja köögiviljadele, millele ei ole lisatud suhkrut ega magusaineid, taotletakse riigiabi andmise luba ja neid loa saamisest alates ei maksustata. Taotluse ettevalmistamine on töös ja Rahandusministeerium esitab selle mai jooksul Euroopa Komisjonile. Maksuvabastuse eesmärk on see, et tervislikud alternatiivid oleks tarbijale endiselt kättesaadavad. Mahlas on suures ulatuses säilinud toorme toiteväärtus ja sellel on kõrge bioväärtus.

Nüüd lähemalt eelnõus sisalduvatest eranditest. Maksustamisele ei kuulu magustatud joogid, mida kasutatakse tootmises majandus- või kutsetegevuse käigus. Arusaadavalt ei muutu need joogid tarbijale oma esialgsel kujul kättesaadavaks ega kuulu tootmise toorainena seaduse reguleerimisala alla. Seega ei maksustata magustatud jooki, mida kasutatakse teiste magustatud jookide, toidu, ravimite ja alkoholi tootmises. Ei maksustata reisija isiklikuks tarbimiseks Eestisse toodud magustatud jooke. Ei maksustata magustatud jooki, mis valmistatakse jaemüügi kohtades kohapeal ja mis on mõeldud kohe tarbimiseks. Samuti ei maksustata majandus- ja kutsetegevuse käigus Eestist väljapoole toimetatavaid magustatud jooke.

Eelnõu alusel prognoositav maksulaekumine on järgmine: aastal 2018 suurusjärgus 15 miljonit, 2019. aastal 16 miljonit ja 2020. aastal 17 miljonit eurot. Eelnõu on planeeritud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuaril. Täna teid tähelepanu eest!

## 19:25 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Remo Holsmer, palun!

## 19:25 Remo Holsmer

Aitäh! Ma alustan seda küsimust viitega eelmisele, pakendiaktsiisi debatile, kus me lugesime kokku, et valitsus tahab Eestis algatada kuut uut maksu, ja kus te viitasite, et teil on majanduskasvu jaoks kaheksa sammu. Me pidasime vahepeal fraktsioonis nõu ja leidsime, et tegelikult tuleb kokku peaaegu kümme maksu. Kui me liidame astmelise tulumaksu, gaasiaktsiisi, alkoholi- ja tubakaaktsiisi ka juurde, siis saame lähiajal kokku kümme maksutõusu, mida valitsus on kas jõustanud või jõustamas.

Aga kui magusamaksu juurde tulla, siis see mõjutab ju *circa* 5% kogu Eesti suhkrutarbimisest või inimeste n-ö suhkruharjumusest. Ja mina arvan, et inimeste käitumise suunamiseks on haritus ja teavitamine märksa paremad vahendid kui uus maks, mida te soovite rakendada mahladele ja karastusjookidele. Millega te ikkagi tõendate seda, et niivõrd väikse osakaaluga suhkru tarbimise arvel te saavutate selle eesmärgi, et Eesti inimesed tervislikumalt sööksid-jooksid, tarbiksid?

### **19:26 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Kui teie tõite oma küsimuse sissejuhatuses välja erinevaid makse, siis ma sain ka vahepeal innustust ja ma võiks seda kaheksat veelgi suuremaks ajada. Kui me enne rääkisime ettevõtluse toetamise kaheksast sammust ja te tõite siin erinevaid näited, siis ma võiks lisada diisliaktsiisi ärajätmise ja tulumaksuvaba miinimumi tõusu 500 eurole, mis aitavad kindlasti ettevõtlusele kaasa. Ja ma arvan, et meil ei tasuks häbeneda ka hotellide käibemaksu tõusu ärajätmist. Nii et me oleme juba 11 sammuni jõudnud, vaatame seda siis järgmisel vaheajal jälle.

Aga mis puudutab teie küsimust, et kui siin on tegu niivõrd väikse osakaaluga, miks peaks sellele tähelepanu pöörama, siis ma arvan, et vastus on selline: praegu tarbija – ja seda on Sotsiaalministeerium ka mitmeid kordi välja toonud – tegelikult ei tunneta seda, et magustatud joogi joomine annab täiendava kaloraaži. Tal ei teki sellest täiskõhutunnet ja ta ei võta seda kui potentsiaalset söögikorda. Mina ei ole terviseekspert, kuid ma saan rääkida nendest informatsioonikatketest ja informatsioonilõikudest, mis eksperdid on lauale toonud. Ja see on üks suuremaid põhjuseid, miks me peame tähelepanu pöörama ka just magustatud jookidele, et tarbija saaks aru ja hakkaks endale teadvustama seda, et sealt tulenev kaloraaž on täiesti olemas ja tegelikult energiakoguselt toidukorraga võrreldav.

### **19:28 Esimees Eiki Nestor**

Külliki Kübarsepp, palun!

### **19:28 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea esimees! Hea minister, te toote välja, et teie eesmärk on inimeste tervislik käitumine. Samas puudub väljatöötamiskavatsus, mis tõendaks, et see meede tõesti annab meile tervislikumat eluviisi juurde. Kui te väidate, et see on tervisliku eluviisi huvides, siis milline on teie hinnangul reaalselt sotsiaalvaldkonna kulude kokkuhoid riigile, kui see meede tõesti kannab vilja? Mina küll lugesin analüüsist välja, et eesmärk on pigem mõjutada väiksema sissetulekuga, vaesema elanikkonna ostuharjumusi.

### **19:29 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ei, eesmärk on suhkruisalduse vähendamine magustatud jookides. Ja kui te panete tähele, siis maksupoliitilised otsused, mis sellest tulenevad, ka täpselt seda eesmärki kannavad. Ehk mida madalam on suhkruisaldus konkreetsetes joogis, seda väiksem on ka maksupoliitilise otsuse mõju. Rääkimata sellest, et 0–5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta konkreetsetes joogis ei ole üldse maksustatud.

Mis puutub VTK-sse, millest te alustasite, ja ka suhtlusesse kõikide osapooltega, siis see on valitsuse tegevusprogrammi üks osa ja eelnõu on tegelikult sellel perioodil kõikide osapooltega arutatud ja rohkem kui üks kord. Kui te panete tähele ka debatti, mis on ju ühiskonnas olnud, siis see on olnud kõikehõlmav ja eri osapooltega ka läbi arutatud. Ma näen seda ... või mis mina, koalitsioon on ka näinud seda, et põhimõtteliselt võiks see eelnõu saada seaduse jõu 1. jaanuarist järgmisel aastal. Ja ma arvan, et see on hea koht ja võimalus praegu ka parlamendi tasemel need debatid ära pidada, et kas eelnõu täidab eesmärki või peaks midagi muutma. Meie saame täna baseeruda ikkagi nendel analüüsidel, mis juba olemas on. Ja nagu ma alguses ka oma sissejuhatavas jutus mainisin, neid analüüse on tehtud päris mitmeid: nii rahvusvahelisel, WHO tasemel, aga ka Eesti enda Tervise Arengu Instituudis.

### **19:31 Esimees Eiki Nestor**

Madis Milling, palun!

### **19:31 Madis Milling**

Suur tänu, härra esimees! Austatud minister! Eestis on alati toodud meie põhjanaabreid soomlasi eeskujuks, nendelt snitti võetud. Majanduslik-kunstilises retoorikas oleme isegi otsinud Eesti Nokiat. Ometigi on ju Soomes ka n-ö suhkrumaks olnud ja praegu astutakse samme selle kaotamiseks, kuna on veendunud, et see ei täida oma eesmärke, on mõttetu ja mõjub pigem majandusele kahjulikult. Miks me nüüd ei õpi oma suurtelt eeskujudelt, põhjanaabritelt soomlastelt?

### **19:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Teil on vist natuke vananenud andmed. Pigem ma ütleks nii, et kui me tõesti lähinaabrit vaatame, siis Soomel on jookide kohta tehtud isegi veelgi jõulisem maksupoliitiline otsus. Soome maksustab mitte ainult magustatud jooke, vaid ka tavalist vett, mida meie loomulikult tegema ei hakka.

### **19:32 Esimees Eiki Nestor**

Andres Herkel, palun!

### **19:32 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Eelnõu seletuskirja leheküljel 21 on täiesti selgelt öeldud, et maks võib Eestile negatiivselt mõjutada piiriäärsete alade kaubandust: neid jooke suundutakse ostma teistesse riikidesse, meie puhul Lätti. Siin on näide Taani kohta, kus piirikaubanduse osa kasvas 37%-le karastusjookide kogutarbimisest. Sama mõju alkoholiaktsiisile te olete juba mitu korda kasvatanud. Mul tuleb meelde, et ükskord me olime koos telestuudios ja te ütlesite, et te püüate Läti ministriga saada asjad niikaugele, et nemad rakendaksid samasugust aktsiisipoliitikat. No seda ei ole olnud – piirikaubandus õitseb Apes, Iklas, Valgas. Kas te nüüd limonaadimaksu puhul üritate ka ühtlustada, et lätlased selle endale sisse seaksid? Ja kuidas te üldse olete suutnud piirikaubandust piirata ja ohjeldada?

### **19:33 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma hakkan teie küsimuse puhul kaugemalt pihta, et kuidas me oleme suutnud seda ohjeldada või piirata. Ma ütleks, et piirikaubandus on täpselt vastanud sellele, mida me oleme eeldanud. Me saame täna rääkida alkoholiaktsiisist, kuna magustatud jookide aktsiisi veel ei ole. Ja enamgi veel – kevadel, riigi eelarvestrateegia koostamise ajal korrigeerisid makroekspertid alkoholiaktsiisi laekumisi pigem kõrgemale. Nad olid pigem olnud konservatiivsed. Mis ma sellega tahan öelda? Kui me vaatame aktsiisikaupadest laekumisi riigieelarvesse, siis me näeme seda, et need on laekunud ekspertide analüüsile vastavalt. Piirikaubandus suurusjärgus 5–6% on alkoholi puhul täiesti sisse arvestatud ja me näeme, et täpselt nii on ka olnud, pigem isegi natukene vähem.

Mis puudutab teiste riikide maksupoliitilisi otsuseid, siis loomulikult on iga riik oma maksupoliitilistes otsustes suveräänne. Keegi ei saa kellelegi midagi peale suruda, teised riigid ei saa riigisisesse poliitikasse sekkuda. Muide, kuna me saame täna rääkida ju alkoholiaktsiisi muudatusest, mis on juba jõustunud, siis Leedu just tõstis alkoholiaktsiise, õlleaktsiisi üle 100%. Nii et ma arvan, et see annab Lätile võimaluse – kas seda kasutatakse, on eraldi küsimus – vajaduse korral oma aktsiisipoliitikas muudatusi teha. Aga see on loomulikult iga riigi enda sisemine soov või ülesanne.

Ja kui te küsite, kas see – praeguse näite puhul magustatud jookide hinnad – võib kuidagi mõjutada piirikaubandust, siis kindlasti mõningane piirikaubanduse kasv selle maksutõusuga tahes-tahtmata kaasneb. Aga me küll ei näe, et see oleks selline kasv, mis hakkaks tekitama riigieelarve alalaekumist.

### **19:35 Esimees Eiki Nestor**

Monika Haukanõmm, palun!

### **19:35 Monika Haukanõmm**

Täna, härra juhataja! Hea minister! See eelnõu on toodud meile siia saali n-ö kiireloomulisena ja, nagu varem juba öeldud, ilma väljatöötamiskavatsuseta. Väljatöötamiskavatsus on just see koht, kus tegelikult analüüsitakse läbi erinevad meetmed, kuidas lahendada probleeme, mis meie ees on, näiteks rahva tervisega, ülekaalulisuse ja rasvumisega seotud probleeme. Kuna seda ei ole tehtud, siis puudub ka kindlustunne, et just see magusamaks on kõige õigem meede. Võib-olla oleks vaja rääkida hoopis maiustustest, pagaritoodetest või sellest, et eestlastele on omane vähene liikumine või ka liigne sõltuvus hasartmängudest, arvutist jne. Kas te oskate öelda, mis muutis selle eelnõu nii kiireloomuliseks, et me ei kaalunud alternatiive ja te tulite ainult ühe lahendusega välja?

### **19:36 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Vaadake, me just enne rääkisime pakendiaktsiisist ja seal ei olnud seda küsimust. Kuna olid olemas VTK-d ja protsess oli olnud pikemaajalisem, siis selline küsimus üles ei tulnud. Ma siinkohal asjatan selle ära. Ma ühe korra vastasin, aga vastan veel ühe korra, ei ole üldse küsimust.

Tegemist on koalitsioonileppest tuleneva valitsuse tegevusprogrammi ühe osaga. Ja seda eelnõu on arutatud kõikide osapooltega selle ajaperioodi jooksul, sisuliselt viimase poole aasta jooksul, kui novembrikuust moodustus uus koalitsioon. Kindlasti on meie soov läbi viia parlamentaarne debatt nendel teemadel ja lasta parlamendil ka otsustada. Kaasa aitavad tehtud analüüsid, mis on see baas ja põhi, selleks et jõuda järelduseni, et üks või teine mõõde ja meede täidavad eesmärgi selles konkreetsetes eelnõus. Ma arvan, et selle eelnõu enda ülesehitus, kus tõesti madalam tase ehk siis 0–5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta ei ole üldse maksustatud, on tegelikult hästi oluline signaal, et suunata nii tootjaid oma toodete tootmisel kui ka tarbijate tervisekäitumist tulenevalt väiksema suhkrusisalduse mõjust tervisele.

#### **19:38 Esimees Eiki Nestor**

Jürgen Ligi, palun!

#### **19:38 Jürgen Ligi**

Aitäh! Härra ettekandja, te ütlesite, et see maks võitleb rasvumisega. Toitumisspetsialistina te kindlasti teate, et peale selle, et need limonaadid annavad ainult 5% tarbitavatest suhkrutest, on suhkrud ainult osa süsivesikutest, kõik süsivesikud lagunevad lõpuks monosuhkruteks ja süsivesikud annavad üle kahe korra vähem kaloreid kui näiteks rasvad, olles üks kolmest põhienergiaallikast. Öelge siis, kui kõvasti te tegelikult selle rasvumisega praegu võitlete. Mitu protsenti kaloreid inimene edaspidi vähem tarbib, kui see maks kehtestatakse? Kui palju see mõjutab tarbimist? Ja isegi kui limonaadide tarbimine lõpeb, siis kui suur see dieet protsentuaalselt on?

#### **19:39 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile küsimuse eest! Väga asjalikud küsimused, mis aitavad kindlasti kaasa arusaamale, mis on selle maksu mõte ja mis on selle maksu mõju. Analüüsid on näidanud, et magustatud jook annab kuskil 6% päevasest kaloraažist, kui seda n-ö mõistlikult tarbida. Ja siit ka küsimus, kas see protsenditase on mõistlik, selleks et magustatud joogi maksu ellu kutsuda. Siin on kindlasti, nagu ma ühele varasemale küsimusele ka vastasin, oluline tarbijale teadvustada seda, et magustatud jook oma olemuselt ei ole söögikord. See annab sulle ühelt poolt kaloraaži, kuid teiselt poolt sul täiskõhutunnet ei tekita ja tarbijale tervislik ei ole. Ma pean tunnistama, et mina ei ole tervisespetsialist. Tänan, et te seda niimoodi ilusasti nentisite! Meil on kindlasti olemas tervisespetsialistid, kes on seda. Ja tervisespetsialistid on öelnud seda, et pigem suunatakse tarbijat vett jooma ja tervislikku toitu sööma. Selline suunamine on tegelikult sama kaloraaži huvides.

#### **19:40 Esimees Eiki Nestor**

Liina Kersna, palun!

#### **19:40 Liina Kersna**

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Mööda Eestit ringi käies on olnud hea meel näha, et eri piirkondades on hakatud tootma naturaalseid puuviljamahlu. Näiteks Urvaste Külade Selts toodab Ubina Vurtsu. Ja ma saan aru, et just sellistele toodetele te taotlete Euroopa Komisjonist riigiabi luba. Kui see taotlus saab sisse antud mais, nagu te ütlesite, siis mis te eeldate, kui kaua see Euroopa Komisjoni vastus võiks aega võtta? Ja kui see vastus on eitav, siis millised on teie järgmised käigud?

#### **19:41 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Kui me räägime ajaperspektiivist, siis ma arvan, et me saame selle tagasiside paari kuu jooksul. Ma arvan seda – nii te mult küsisite. Muidugi võib minna ka pikemalt. Aga me loodame, et see tuleb äkki paari kuu jooksul. Te ütlesite väga õigesti, ma jagan teiega seda arvamust: selle näite puhul me läheme riigiabi luba taotlema ja loodame seda ka saada, et naturaalsed mahlad tõesti ei oleks maksustatud selle potentsiaalse maksuga. Ja kui ei tule riigiabi luba, taotlus ei lähe positiivselt läbi, siis nad on maksustatud. Analoogne näide on muide teekasutustasu kohta, kui Eesti tegi samamoodi ettepaneku, et see oleks alates 12 tonnist, ja tegi eraldi riigiabi loa taotluse, et 3,5–12 tonni ei maksustataks teekasutustasuga. Euroopa Liit ei andnud selleks luba ja maksta tuleb juba 3,5 tonni pealt. Aga me vähemalt teeme katse, et saavutada see olukord, et neid mahlu ei pea maksustama.

### **19:42 Esimees Eiki Nestor**

Toomas Kivimägi, palun!

### **19:42 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra esimees! Väga austatud minister! See ei ole küll selle eelnõu teema, aga kuna sa seda mainisid, siis ütlen, et minule teadaolevalt Vabariigi Valitsus ei ole siiski teinud ametlikku taotlust teekasutustasu rakendamiseks sõidukitele täismassiga alates 12 tonnist. Küll on küsitud arvamust Euroopa transpordivolinikult, aga see ei ole ametlik taotlus.

Aga nüüd minu küsimus. Euroopa Liidu õiguse kohaselt ei tohi ikkagi maksustamine olla suvaline, et ühed tooted maksustatakse ja teised tooted jäetakse välja. See annab põhjendamatu konkurentsieelise teistele ja tegemist võib olla ka keelatud riigiabi. Toon ühe konkreetse näite: jogurtid. Mulle hakkasid ka kunagi jogurtid hirmsasti maitsema. Mõtlesin, et hullult head, väga tervislikud, ja siis ühel hetkel avastas, kui palju seal tegelikult suhkrut sees on. Ja siis ma sain aru, miks nad nii hästi mulle maitsevad. Millega on põhjendatud see, et te olete sellise väga kitsa valiku teinud? Kui eesmärk on ikkagi inimeste hea tervis, siis oleks see võinud ju oluliselt laiem olla. Kas siin ei ole kiirustamise märke? Ja kas ei oleks ikkagi mõistlik teine lugemine, kui me jõuame sinnamaale, katkestada, oodates ära Euroopa Komisjoni arvamuse?

### **19:43 Rahandusminister Sven Sester**

Päris mitu küsimust oli. Aitäh nende küsimuste eest! Ma püüan nendele küsimustele võimaluse korral järgemööda vastata. Kõigepealt, riigiabi. Riigiabiga on selline asi, et kuna me ei tea, milliseks kujuneb lõpuks meie riigiabi loa taotluse vastus, siis me loomulikult peame esimesel etapil kõike, ka naturaalseid mahlasid, käsitlema nii, et need pole veel riigiabi luba saanud. See on loomulik.

Nüüd küsimus võimalike toodete kohta, nagu te ütlesite, näiteks jogurti kohta. Miks üks positsioon on sees, teine positsioon ei ole? Sellesama seaduseelnõu lisas on toodud ka tabel, kus on n-ö kombineeritud nomenklatuuri rubriigid – see on võetud tolliseadusest –, et mille alla või kuhu tegelikult magustatud joogid kuuluvad. Seal on hästi selgelt välja toodud kauba statistika ja klassifitseerimise tööriist, mille järgi on võimalik määratleda, et see toode läheb selle klassifikaatori alla ja see toode ei lähe selle klassifikaatori alla. Sealt tuleneb detailne ülevaade sellest, mis seis on ühe ja teise positsiooniga.

Ka eksperdid on teinud tööd sellega, et vaadata seaduseelnõu üle just selles kontekstis, et kui me läheme ise taotlema riigiabi luba seoses naturaalseid mahladega, siis kas praegu teie tõstatatud küsimuse puhul on juba potentsiaalne riigiabi oht sees. Praegu on ekspertidel küll selge seisukoht, et selle näite puhul ei ole tegemist võimaliku riigiabi juhtumiga.

### **19:45 Esimees Eiki Nestor**

Urve Tiidus, palun!

### **19:45 Urve Tiidus**

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Maikuu alguses ilmus mitmes teadusväljaandes artikkel 6500 taanlasele tehtud terviseuuringust südamehaiguste põhjuste kohta. Kopenhaageni Ülikooli teadlase uuringust selgus lisaks huvitav asjaolu, et teatud geenivariandi esinemisel ongi inimestel suurem magusavajadus. Ja seal on ka esialgne info selle kohta, et ühed inimesed võivadki süüa rohkem suhkrut, ilma et nende kehamassiindeks sellel põhjusel kasvaks. Miks on siiski selle suhkrumaksu terviseedenduslik põhjendus eelnõu juures väga ühekülgne – on öeldud vaid, et suhkur teeb paksuks ja selle pärast on mõistlik maksustada?

### **19:46 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Aga ei ole ju tegelikult ühekülgne. Kui te vaatate seaduseelnõu seletuskirja, kus on põhjalikum ülevaade selle seaduse muudatustest, siis te juba näete, et süsivesikute kogus ja kogu see pool, mis tervisega seondub, on üks kõige olulisemaid põhjuseid. Te tõite enne välja selle analüüside poole. Eesti Karastusjookide Tootjate Liit on oma arvamuskirjas muide nentinud, et joogitootjad ka juba tegelevad sellega, et suhkrusisaldust vähendada, ja nad on seda vähendanud 17 aasta jooksul 12%. Selles mõttes on, ma arvan, tähelepanu pööramine sellele, et toodetes oleks vähem suhkrut, kõigi huvides.

Ja üks huvitav näide, mis on ka reaalsus, on see, et kui te ostate – ja see informatsioon on muide Coca-Cola ametlikult veebilehelt – Soomes ühe Sprite'i pudeli, siis seal on 100 milliliitri kohta suhkrut 6,6 grammi. Kui te ostate sellesama Sprite'i Eestis, siis on selles 100 milliliitri kohta suhkrut 10,2 grammi. Mõlemad on seesama Sprite (vt Coca-Cola ametlikku lehekülge). Ma arvan, et see on ka üks vastus sellele, kas kuskil juba toimib suhkrumaks ja on hakatud selle nimel tööle. Need numbrid läksid nüüd kõik stenogrammi ja mul ei ole põhjust kahelda selles, et see informatsioon, mille erinevad eksperdid on mulle andnud, on õige ja adekvaatne. See on üks näide sama toote kohta naaberriikides: ühes on suhkrut 6,6 grammi, teises on 10,2 grammi.

#### **19:48 Esimees Eiki Nestor**

Hanno Pevkur, palun!

#### **19:48 Hanno Pevkur**

Aitäh! Hea rahandusminister! Sellesama karastusjookide tootjate liidu enda hinnangul muidugi need teie pakutud lahendused väga ei tööta. Ja nemad ütlevad, et ka Tervise Arengu Instituut on öelnud, et rahva toitumise uuringu kohaselt on see protsent vaid 1,5. Te mainisite siin 6% päevasest kaloraažist, aga nad viitavad TAI uuringule, mis ütleb 1,5% päevasest kaloraažist. Aga see on vaid fakti täpsuse küsimus, mida on kindlasti võimalik kontrollida.

Minu küsimus on ikkagi pigem põhimõtteline. Kui me võtame magusamaksu, siis me näeme täna seda, et valitsus on teinud selle ilma väljatöötamiskavatsuseta ja ilma korraliku mõjuanalüüsita. Teie enda erakonnakaaslane justiitsminister Reinsalu on korduvalt rõhutanud, kui olulised on väljatöötamiskavatsuste olemasolu ja mõjuhinnangud. Kuidas te ikkagi põhjendate seda, et te ilma igasuguse mõjuanalüüsita tulete meie ette, panete siia suure maksutõusu ja põhjendate seda jälle tervise aspektiga, mis tegelikult ei vasta tõele?

#### **19:49 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma vastan täna kolmandat korda ja mul ei ole mingit probleemi vastata ka viiendat korda täpselt sellelesamale küsimusele, kui mult küsitakse, kuidas ja miks me liigume edasi ilma väljatöötamiskavatsuseta. Ma rõhutan selle üle, et siis järgmisele küsijale veel kord vastata, et mul ei ole mingit probleemi. Veel kord ütlen, et selle eelnõuga on tegeletud juba, võib-olla pool aastat on palju öeldud, aga üks kolm-neli kuud ja kuni selleni välja, et eri meediaruumides on olnud avalikud debadid. Lisaks avalikele debattidele on moodustatud töögrupe nende osapooltega, kellesse asi suuremal või vähemal määral puutub. Juba varemgi on tehtud analüüse, millel baseerub seegi konkreetne seadusloome, mis meil täna laual on. Ja loomulikult on veel parlamentaarne debatt, mis lähimal ajal hakkab oma kolme lugemisega oma elu elama.

#### **19:50 Esimees Eiki Nestor**

Meelis Mälberg, palun!

#### **19:50 Meelis Mälberg**

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ilma vähimagi kahtluseta see maks Eesti toiduainetööstuse konkurentsivõimet vähendab. Lisaks sellele, et asi läheb kallimaks, toob see kaasa bürokraatiat. Seletuskirjaga kaasa pandud magustatud jookide maksu kontseptsioonist võib lugeda, et seaduse mittetäitmise põhjused võivad olla teadmatus, hoolimatus, kergemeelsus või tahtlikkus ning seetõttu on väga oluline välja töötada strateegia ja süsteemid seaduse mittetäitmise vähendamiseks, näiteks tootjate, eksportijate, importijate registreerimine ja litsentsid, toodete monitoorimine, maksumärkide kasutamine või kontode auditeerimine. Milliseid süsteeme te kasutama hakkate?

#### **19:51 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Jaa, loomulikult, meie lõplik eesmärk on see, et süsteem hakkaks tööle, toimiks see, mille pärast on seaduseelnõu ellu kutsutud – peaasjalikult siis suhkru vähendamise loogika. Ja ma võin teile küll kinnitada seda, et seaduse rakendamisel lähtutakse komplekselt seletuskirjas olevatest loenditest, st kõigest, alates teadvustamisest, teavitamisest kuni võimalike tulevaste monitoorimiseni. Tegelikult on tegu kompleksse lähenemisega kõigile muudatustele.

Mis puudutab teisi riike, siis ma mõtlen, et asjatame selle poole ka ära. Eesti ei ole selle teemaga kuskil esirinnas – õnneks või kahjuks, ma ei oska isegi öelda. Iseenesest, kui me räägime magustatud jookidest või magustatud toodetest, siis see maks kehtib paljudes Euroopa liikmesriikides. Ka meie oma lähinaabrite juures. Kui me enne Soomest rääkisime, siis ka Lätis on magustatud toodete maks olemas, samuti Belgias, Prantsusmaal, Ungaris – kümnes OECD riigis. On otsustatud, et järgmisest, 2018. aastast kehtib see maks magustatud jookidele või magustatud toodetele ka Suurbritannias ja Iirimaa. Iseenesest ei ole see suhkrusisaldusele järjest rohkem ja rohkem tähelepanu pööramine mingi Eesti fenomen. Sellele pööratakse kogu Euroopas järjest rohkem tähelepanu.

#### **19:53 Esimees Eiki Nestor**

Krista Aru, palun!

#### **19:53 Krista Aru**

Härra juhataja! Austatud minister! Seletuskirjas on väga julge väide, et magustatud jookide maksu meede mõjutab laste ja noorukite üha süvenevat ülekaalulisuse ja rasvumise probleemi. Samas on meil väga palju uuringuid, mille alusel võib öelda, et tegelikult on meie kõige tõsisem probleem see, et me liigume vähe. Ka lapsed liiguvad vähe. Kust, mille pealt võetakse õigus selle viie või kuue kuu jooksul väita sellist väga põhimõttelist asja, kui samas meie teadlasgrupid alles otsivad lahendust? Kus teil on need erilised targad, kes julgevad nii üheselt väita?

#### **19:54 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma alati mõtlen nende küsimuste puhul seda, kas kellegi huvi on suhkru tarbimist mitte vähendada, näiteks praegust eelnõu menetledes. Üks hästi lihtne näide on seesama, mis ma teile enne tõi: selle õnnetu Sprite'i puhul, mis üle lahe on, meil päris kahekordne vahe ei ole, aga see on 6,6 ja 10,2 grammi 100 milliliitri kohta. See on hea näide sellest, kuidas ühes kohas maks toimib ja teises kohas veel maksu ei ole.

Aga räägime analüüsi põhjustest, ärme vaatame ainult konkreetset tootegruppi, mis tegelikult annab meile esmase signaali. Nagu ma enne ka mainisin, on sellise – ideoloogilise on võib-olla vale öelda – süvaanalüüsi teinud, rohkem sügavuti läinud Sotsiaalministeerium oma ekspertidega, kes on andnud meile, Rahandusministeeriumile sisendi. TAI, Tervise Arengu Instituut on teinud veel eraldi analüüsi, rääkimata nendest maailmatasemel analüüsides, mida on tehtud rohkem kui üks kord.

Need on tegelikult need alused, mis annavad võimaluse seda väita. Ja me näeme ka, et selline käitumuslik joon teistes riikides on viinud selleni, et inimesed on hakanud vähem suhkrut tarbima.

#### **19:55 Esimees Eiki Nestor**

Lauri Luik, palun!

#### **19:55 Lauri Luik**

Aitäh! Hea minister! Ma olen alati olnud seda meelt, et küsimus on pigem harimises ja inimeste teadvuse tõstmises kui selles, et mingeid makse tõsta või mingeid täiendavaid piiranguid luua, aga see selleks. Mu küsimus puudutab ühte osa teie eelnõust, mis on minu arvates reguleerimata. Jah, ma saan aru sellest, et teie eelnõu puudutab jooke, jättes kõrvale muud produktid, aga on olemas ka näiteks joogipulbrid, spordijoogipulbrid. Neid müüakse poes, ma saan neid veega segada ja välja tuleb täpselt samasugune jook, nagu ma võin riulilt pudeliga osta. Tulevikus, ma saan aru, jääb nende vahele hinnaerinevus. Kuidas te seda kommenteerite ja kas te plaanite seda vastuolu ka kuidagi lahendada?

#### **19:56 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Me räägime täna tõesti magustatud jookide maksust. Me baseerime oma fookuse maksustamisele, mis on seotud vedelikega ehk magustatud jookidega, me ei maksusta tahkeid aineid. Tinglikult öeldes, kui te leotate küpsist vees ja saate sellise sogase vedeliku, milles on selgelt suhkrut sees, siis seda küpsist ei maksustata. Palun vabandust sellise näite pärast, aga see on ikkagi puhtalt vedelikel baseeruv maks.

#### **19:57 Esimees Eiki Nestor**

Urmas Kruuse, palun!

### **19:57 Urmas Kruuse**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ma ei saa aru, millise loogika alusel te ei taha pöörata tähelepanu nendele kolleegide küsimustele, mis viitavad ühele väga selgele asjale: kui magustatud jookide tarbimine annab 1,5% päevasest kaloraažist või suhkru mõttes 5%, siis on selle maksu tõhusus ju tegelikult nullilähedane. Ma ei saa aru, miks te seda nii õudsalt eirate. Me võiksime öelda, et fiskaalse osa mõju ja valitsuse soov on 95% ja tervisekäitumise osa on 5%. Aga veel hullem on see, et te isegi ei usalda oma presidendikandidaati Jõksi, kes esindab praegu tootjaid, selleks et kaevata Eesti riik kohtusse.

### **19:57 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma mõtlen, et kuidas see küsimus oli. Miks ma ei usu, oli vist küsimus, millele ma peaksin praegu leidma vastuse. Ma usun küll, loomulikult usun. Ma usun neid analüüse, mis on tehtud Sotsiaalministeeriumis ja ka mujal maailmas ja mis näitavad, et magustatud jookide maksustamise puhul muudavad tootjad, aga ka tarbijad oma käitumist. Usun küll! Ja enamgi veel, sellesama eelnõu väljatöötamise ajal võeti aluseks päris korralik elastsuse tase. Ehk on eeldatud seda, et lähiajal, lähiaastatel viivadki tootjad suhkrusisalduse madalamale tasemele – kaheksast ülespoole, viiendast kaheksanda tasemeni. Me oleme eeldanudki seda, et tootjate puhul ilmneb käitumuslik muutus, sealt omakorda edasi tarbijate puhul. Parim näide oli seesama Soome näide, mille ma teile tõin. Nii et usun küll! Usun, et see töötab.

### **19:59 Esimees Eiki Nestor**

Aivar Sõerd, palun!

### **19:59 Aivar Sõerd**

Austatud esimees! Austatud minister! Kui me rahanduskomisjonis seda eelnõu esimeseks lugemiseks ette valmistasime, siis ma küsisin, kas Rahandusministeerium on juba esitanud Euroopa Komisjonile taotluse mahlade vabastamiseks magustatud jookide maksust, nii nagu teil suur plaan on. Ja ma palusin ka selle taotluse teksti. Seda ei antud ja ma sain aru, et kui see istung toimus, siis ei olnud see taotlus veel valmis. Ma küsin, kas tänaseks päevaks on see taotlus valmis ja kas ta on ära esitatud. Ja kui ei ole ära esitatud, siis milles asi on? Miks selle taotluse esitamine nii kaua viibib? Kas õiguslik segadus ja peataolek ministeeriumis on nii suur, et seda ei saa mitme nädala jooksul valmis kirjutada?

### **20:00 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Rahu, hingake sügavalt sisse! Meil on hea mõnus debatt ja püüan vastata kõigile teie küsimustele. Päris mitu küsimust oli ja püüan selle ilusti kokku võtta. Riigiabi küsimustega ja selle riigiabi loa taotlemisega tegeleb Rahandusministeerium. Ja me oleme mitteametlike teatise dokumentidega praktiliselt lõpusirgel. Loomulikult, enne seda, kui me teeme taotluse Euroopasse, peab see taotlus olema selgelt argumenteeritud ja põhjendatud. Me peame sinna panema kogu täiendava informatsiooni, mille Sotsiaalministeerium on meile andnud. Ja tõsilugu, nagu ma nentisin, me saadame ka lähiajal, st hiljemalt maikuu lõpus – räägime ka selle ära, mis hetkel – Euroopasse ametliku riigiabitaotluse. Sellel hetkel, kui me anname selle Euroopas sisse, härra Sõerd, me saadame selle ka teile. Võib-olla mitte samal päeval, aga kohe lähimatel päevadel. See läheb praegu stenogrammi sisse ja me paneme taotluse teile ilusti teele ka.

### **20:01 Esimees Eiki Nestor**

Laine Randjärv, palun!

### **20:01 Laine Randjärv**

Aitäh! Hea minister! Te kogu aeg ütlete, et üks ja sama küsimus tuleb, aga järelikult ei ole saal vastust saanud. Võib-olla peaks siis konkreetsemalt vastama, mitte niivõrd ümmarguselt. Te rääkisite, et selle maksustamise eesmärk pole asendada suhkur magusainega. Ometi on toiduainetööstuse ettevõtjad just nimelt lubanud hakata seda tegema. Uuringud ütlevad, et magusamaksu kehtestamine pole

andnud teiste riikide rahvatervise seisukohalt mingeid positiivseid tulemusi, sest hakatakse otsima odavamaid ja ebakvaliteetsemaid alternatiive.

Veel mainisite, et ei maksustata eksporttoodangut, ja vastasite Lauri Luigele, et ei maksustata muid tahkeid aineid. Sellest saab ikkagi järeldada, et tegelikult pole tegemist maksuga, mis on tehtud tervise edendamise eesmärgil. Ühesõnaga, magusainete maksustamise plaan on ebaühtlane, süsteemitu ja ei paista välja võitlust pahe kui niisugusega. Ehkki teile ei meeldinud Millingu ettepanek või jutt Soomest, on nüüd, 2017. aasta algusest Soomes magusamaks ära keelatud.

#### **20:02 Esimees Eiki Nestor**

Küsimus, palun!

#### **20:02 Laine Randjärv**

Küsimus: miks hämate, miks räägite rahva tervisest? Võiksite rahulikult öelda, et see eelnõu on ainult fiskaalsete eesmärkide täitmiseks.

#### **20:02 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mina ei ole täna siin kindlasti see inimene, kes ütleb, kelle küsimus meeldib või ei meeldi.

Küsimajatel on õigus küsida kõiki küsimusi ja loodan, et need lähevad selle konkreetse eelnõuga kokku.

Osa küsimusi, nagu varasemast näeme, ei ole läinud.

Ma arvan, et ei ole tegemist hämamisega, vastupidi. Me oleme täna mitu korda Soome näitel välja toonud, milliseks on tegelikult muutunud tootjate käitumine ka sellesama toote puhul, millest me enne rääkisime. Minu meelest ei ole siin midagi häbenemisväärsset, et teie, härra Milling, oma küsimuses tõite selle Soome näite. Ma arvan, et see on hea näide. See Soome näide ongi hea näide, kus täpselt sama toode on madalama suhkrumaksuga maksustatud, ja seda pole üldse põhjust häbeneda. Ei, ma ei häbene seda mingil juhul.

Ja te tõite oma küsimusega sisse ka fiskaalse poole. Ütlesite, et ei peaks häbenema rääkida ka fiskaalsest poolest. Absoluutselt ei häbene! Ma ütlesin seda varem pakendiaktsiisi puhul ja ütlen ka nüüd, et see on selgelt maksupoliitika muutmine tööjõumaksude alandamise suunas, kandes seda üle tarbimisele, pahedele ja keskkonnale. Loomulikult ei ole siin midagi häbeneda.

#### **20:03 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme, palun!

#### **20:03 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister! Ma pean ausalt tunnistama, et kui ma kuulen siin juttu sellest, kuidas küpsise pudistamine vette ei lähe maksu alla, siis see jutt ajab mind jooma. Meil on siin täna olnud palju juttu sellest, kuidas me võitleme paksude vastu. Aga me kõik saame aru, et ei võidelda paksude vastu, vaid lihtsalt korjatakse inimeste taskust raha ja see on üks efektiivne viis raha korjamiseks. Kõik saavadki sellest niimoodi aru. Aga see ei ole minu meelest veel isegi kõige suurem probleem.

Kõige suurem probleem on ikka jälle see, et meil on valitsus see, kes liiga paks on, mitte inimesed. Ja valitsus muudkui ahmib juurde inimeste taskust, et veel paksemaks minna.

Ma pean ausalt ütlema, et see on minule kui vabale täiskasvanud vastutustundlikule adekvaatsele kodanikule solvav, et meil on ministrid ja ametnikud, kes peavad ennast nii targaks, et nad võivad tulla ütlema, mida ma tohin juua, mida ma ei tohi juua ja mille eest ma pean sisuliselt trahvi maksma. Ma küsin lihtsa küsimuse: kui meie rahvas on nii kohutavalt loll, et ministrid peavad neile ütlema, mida nad tohivad juua, siis kuidas selle kohutavalt lolli rahva hulgast saavad tulla nii targad ministrid, et nad teavad meile öelda, mida me juua võime?

#### **20:05 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma mõtlesin, kas te jõuate oma küsimusega lõpuks ka migratsiooni ja pagulasteni. Täitsa üllatav, et EKRE-l ei ole võimalik magusamaksuga jõuda pagulasteni, aga ma arvan, et küll te jõuate ühe järgmise küsimusega selleni ka. Nii et ma mõtlesin, kas te jõuate pagulasteni ka või mitte, aga ei jõudnud.

Teate, ma arvan, et see jääb teie südametunnistuse peale. Teie südametunnistuse peale jääb see, et te sildistate rahvast lolliks. Ma ei ole seda kunagi öelnud ja ma ei kavatsegi seda öelda. Ma arvan, et see on teie südametunnistuse peal olev lause. Selle seaduseelnõu mõte on suunata tootjaid oma toodetesse vähem suhkrut panema – see on selle esmane mõte. Teisene mõte on suunata tarbijaid teadlikumalt valima madalama suhkrusisaldusega tooteid. Ja kolmas mõte on fiskaalne mõte. Ma arvan, et me ei pea seda täna häbenema ega nentima, et keegi on loll – absoluutselt mitte! Miks? Milleks?

#### **20:06 Esimees Eiki Nestor**

Jürgen Ligi, palun!

#### **20:06 Jürgen Ligi**

Aitäh! Härra rahandusminister, ma tahaks, et minister oleks ka tark. Esimeses küsimuses püüdsin teada saada, kui mitu kalorit tarbija protsentuaalselt säästab limonaadimaksuga, ja te ütlesite, et 6%. See kindlasti ei ole tõsi. Erinevatel andmetel langeb 5–6% suhkrust limonaadi arvele, tähendab, eksisite suurusjärguga. Need on need asjad, mida peaks minister meetmete puhul une pealt vastama. Järgmine küsimus on, et kes hakkab seda maksu maksma tuludetsiiliti. Kuhu langeb see koormus?

#### **20:06 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Siin mängib kindlasti väga palju rolli see, kes üldse tarbib konkreetselt ühte-teist toodet ja milliseks kujuneb tarbijate detsiilide puhul toodete tarbimine kui selline. Meie nägemuses on tarbimises suunatud oluline tähelepanu just madalamale detsiilile. Kui me vaatame, kui palju tegelikult ostetakse jookke ja milliseks kujuneb ühe või teise detsiili puhul tarbimine, siis ma arvan, et suurim tähelepanu on madalamal detsiilil.

#### **20:07 Esimees Eiki Nestor**

Liina Kersna, palun!

#### **20:07 Liina Kersna**

Suur tänu! Lugesdes eelnõu ja kuulates teid, saan ma aru, et selle maksu eesmärk on eelkõige innustada tootjaid, et nad paneksid jookidesse vähem suhkrut. Samas, selle eelnõu järgi maksustate halvema stsenaariumi puhul ka naturaalseid mahlu. Ja nüüd ma küsingi selle riigiabi taotluse kohta. Kas teil on ees mõni pretsedent mõne teise riigi puhul? Kas mõni teine riik on saanud riigiabi loa sarnaseks erandiks? Või kui suureks te peate tõenäosust, et Euroopa Komisjon annab selle erandi?

#### **20:08 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Riikidel on erinevad lähenemised maksustamisele. Tõsilugu, mõni on maksustanud jookke, mõni on maksustanud tooteid, mõni on, nagu ma enne Soome näite puhul esile tõin, maksustanud seda, kui üldse suhkrut sees ei ole. Tõesti, eri riikidel on erinevad tasemed. Kui teid huvitab, siis me saame selle veel eraldi, eri riikide kohta välja tuua. Meil on endal disainitud magusate jookide maks, mille põhiline eesmärk on see, et 0–5 grammi ei ole üldse maksu. See on hästi oluline – seda loetakse nn tervislikuks tarbimiseks, kuni 5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta. Me tõesti lähtume sellest loogikast ja eeldame, et me saame selle riigiabi loa. Aga loomulikult, kokku võttes on Euroopa Komisjoni otsustada, kas ta annab selle loa või mitte. Vähemalt me läheme seda taotlema.

#### **20:09 Esimees Eiki Nestor**

Toomas Kivimägi, palun!

#### **20:09 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Loen seletuskirja ja siin on võetud väga uljas eesmärk – maksustatud toodete tarbimine väheneb juba esimesel aastal lausa 24%. Seda ma tahaks küll kuulda, mis siis see number aastal 2019 on. Ma isiklikult sügavalt kahtlen selles. Teine, sellega seotud küsimus on see: kas te olete ka uurinud, millega asendatakse need joogid, mis jäävad ostmata? Ma ei usu, et

selle eest ostetakse botaseid või dresse, ilmselt asendatakse see mingi muu toidukaubaga. Kas see võiks olla tervislikum? Ja võib-olla räägime ka sellest, kas on uuringuid, et magusamaksu kehtestamisega on suurenenud ka suhkru tarbimine.

#### **20:10 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ütleks teile isegi paranduse: mitte 24, vaid 27%. Iseenesest on jõutud järeldusele, et see maks vähendab tarbimist 27%. Ja selle arvestuse aluseks on võetud UNESDA, mis esindab Euroopa alkoholivabade jookide tootjaid, ja Euromonitori statistika. Vastavalt baasilt on arvestatud maksust lisanduv hinnatõus tooteliigiti, arvestades ka toote suhkruisaldust, kaubanduslikku marginaali, lisanduvat käibemaksu ja muutuste vastavust hinnaelastsusele -0,9. Sellest tulenevalt on jõutud järeldusele, et see maks vähendab tarbimist isegi 27%. Ja meil ei ole mingit põhjust arvata, et need andmed ei ole adekvaatsed.

#### **20:11 Esimees Eiki Nestor**

Urve Tiidus, palun!

#### **20:11 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkan mõneti Toomas Kivimägi küsimust. On tõesti olemas uuringuid, mis tõdevad, et nn limonaadimaks on mõnevõrra vähendanud tarbimist. Aga samas puuduvad võrdlevad uuringud, kuidas mõjutab magusate karastusjookide tarbimise vähenemine suhkru ja teiste magusate toitude tarbimist, nende seas moosid, jogurtid, küpsetised ja muuseas ka õlu. Suhkrumaksu kriitikud on ka väärt kuulamist. Loomulikult, selle jutu peale lõpetab mõni kohe suhkru söömise ära. Aga suhkrumaksu kriitikud on nimetanud suhkrut sisaldavate toodete maksustamist patroneerivaks, regressiivseks ja nn lapsehoidjariigi maksuks. Ma küsin sellist asja: kas te olete valmis kaaluma selle maksu edasilükkamist või sellest loobumist?

#### **20:11 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Küsimus on selles, mis eesmärki üks või teine maks endas kätkeb ja mille pärast on üks või teine maks ellu kutsutud. Ja sealt me saame tegelikult vastuse, kas me oleme valmis seda maksu kehtestama, kas ta täidab seda eesmärki või mitte. Ma arvan, et siin on see küsimus. Kui me lähtume sellest, et selle esmane eesmärk on vähendada suhkruisaldust toodetes, siis ma arvan, et me oleme juba sammu edasi astunud. Ja kui me sellest lähtume, siis ma ei näe põhjust, miks me peaksime selle seaduseelnõu jõustamise kuhugi tulevikku edasi lükkama või seda üldse mitte jõustama.

#### **20:12 Esimees Eiki Nestor**

Hanno Pevkur, palun!

#### **20:12 Hanno Pevkur**

Aitäh! Nii palju on küsida ja nii vähe aega vastata ja muid küsimusi ka ei saa küsida. Aga vaatasin ka värskeid uudiseid ja vaatan, et Eestis on kõige suurem inflatsioon Euroopas – aprillis 3,6%. Kas teile ei tundu, et selle maksu kehtestamisega te, esiteks, kallate bensiini põlevasse lõkkesse juurde? Hinnatõus lööb teatavasti kõige rohkem just madalapalgalisi, keda te ise kõige rohkem aidata tahate. Ja teiseks, kas teile ei tundu, et selle maksuga te keerate vinti selles mõttes üle, et teatud sektorid saavad nagu kolmekordse tõusu? Esiteks, aktsiisitõus, teiseks, pakendimaks, kui te seda ka aktsiisiks nimetate, ja kolmandaks nüüd veel magusamaks (magustatud jookide maks pluss transport jms). Te teete teatud sektoritele ikka väga-väga haiget. Mis te neile ütlete?

#### **20:13 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma mäletan, et sama küsimus küsiti, kui me olime teiega koalitsioonis ja jutuks oli diisliaktsiisi tõus. Ja siis küsiti sellelt koalitsioonilt, kas te ei mõtle selle peale, et diisliaktsiisi tõus tapab Eesti ettevõtlust, ja miks seda tehakse. Ma ütlen teile ausalt, et mõtleme küll – jätsime diisliaktsiisi tõusu 2018. aastal ära. Mõtleme küll! Ikka mõtleme, loomulikult mõtleme. Me ei mõelnud võib-olla aasta tagasi, aga nüüd mõtleme.

Ja ma arvan, et see on hea tähelepanek. Hea tähelepanek just selles mõttes, et suunata

maksupoliitikas tähelepanu, nagu täna juba mitu korda räägitud, tarbimisele, tervisele ja keskkonnale. See on üks nendest eelnõudest, mis suunab tähelepanu tervisele. Ma arvan, et see on väga mõistlik – tööjõumaksud alla, tervisega seonduvad asjad üles. See on väga mõistlik maksustruktuuri muudatus. Küsige Jürgen Ligilt. Ma arvan, et ta on minuga nõus.

#### **20:14 Esimees Eiki Nestor**

Raivo Põldaru, palun!

#### **20:14 Raivo Põldaru**

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Valitsuskoalitsioon võitleb n-ö pahedega, võitleb selle eest, et tarbimine oleks rohkem maksustatud. Aga üks pahede hulka kuuluv lugu on muuseas kuiv alkohol. Kas härra Ossinovski ei ole teinud ettepanekut, et maksustada näiteks X2204 (või võtta mingi muu x-iga number), meie esindusjoogid, nagu Kännu Kukk või Vana Tallinn, mis on ka "Soome 100" joogiks? Kas tema ei teinud midagi, et saanuks veel enam pahesid vähendada ja maksustada?

#### **20:15 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma isegi ei fokuseeriks küsimust konkreetsele ministrile, härra Ossinovskile. Ma vaataks Sotsiaalministeeriumi laiemas pildis. Sotsiaalministeerium on läbi vaadanud selle eelnõuga seonduva, nii nomenklatuuri kui ka selle toimimise põhimõtted, st mille pärast üks või teine maks ellu kutsutakse. Ma olen siin enne ka öelnud seda, et mina kindlasti ei saa ennast lugeda tugevaks terviseeksperdiks. Küll aga võtan ma parima teadmise, mis ekspertidel on. Tõsilugu, nagu te ise mainisite oma küsimuses, alkohol on juba praegu maksustatud alkoholiaktsiisiga.

#### **20:16 Esimees Eiki Nestor**

Lauri Luik, palun!

#### **20:16 Lauri Luik**

Aitäh! Ma tulen oma esimese küsimuse juurde tagasi. Ma küsisin enda arvates konkreetse küsimuse. Poes müüakse Isostari pulbrit, kõrvalriiulil ka Isostari jooki. Tulevikus, kui teie maks hakkab kehtima, on pulber, mida ma kodus saan veega segada, saades täpselt sama produkti, mis poes seal kõrval pudelis on, odavam. Kuidas te seda poolt kommenteerite? Te rääkisite midagi küpsiste lahustamisest vees, milleni ma pole oma noores eas veel jõudnud. Äkki te kommenteerite seda ka?

#### **20:17 Rahandusminister Sven Sester**

Tõsilugu, noor inimene. Vanemad inimesed mäletavad, kuidas seda tehti. Aga see ei oma praeguse eelnõu puhul muidugi tähtsust. Nagu ma ütlesin enne ka, me maksustame tõesti magustatud joogid ehk vedelained ja pöörame tähelepanu sellele. Kui te tunnetate selle seaduseelnõu menetluse käigus, et me peaksime laiendama nomenklatuuri, tooma sisse võimalikud pulbrid ja ka tahked tooted, siis sellise ettepaneku võimalus on teil olemas. Praegu me oleme tõesti oma fookuse seadnud vedelikele ja just magustatud vedelatele jookidele.

#### **20:17 Esimees Eiki Nestor**

Urmas Kruuse, palun!

#### **20:17 Urmas Kruuse**

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ma ei tahtnud oma eelmise küsimusega teie käest küsida, kas te usute Soomet. Ma tahtsin küsida, kas te olete samal arvamusel, nagu on teie presidendikandidaat, kellesse te väga uskusite ja kellest oleks äärepealt võib-olla saanudki Eesti Vabariigi president. Muuseas, alkoholi puhul ei ole Soome väga hea näide. Te olete Soomet väga palju näiteks toonud, aga nende keskmine tarbimine ei ole sugugi eeskujulik laiemas kontekstis. Kas te saate aru, mis on auväärt parlamendiliikmete probleem? Probleem on selles, et see, mida te ette kannate, on ääretult silmakirjalik. Kui te oleks valmis minema näiteks ühe gümnaasiumiklassi ette ja rääkima sellest, kuidas joogis oleva 5%-se suhkrukoguse abil saab väga kõvasti rahva tervist parandada, siis tegelikult ei vastaks see tõele. Te ei suuda kirjeldada sedagi, mitme inimese tervisenäitajad

paranevad ja mille arvel need paranevad. Joogitootjad on juba ilma selleta, et riik oleks kehtestanud maksu, vähendanud ...

**20:18 Esimees Eiki Nestor**

Loogiline oleks nüüd küsimus esitada.

**20:18 Urmas Kruuse**

Küsimus ongi selles, et see on silmakirjalik. Miks te ei näita, et see ei ole tõhus, vaid see on puhas fiskaalpoliitiline projekt?

**20:18 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Te panite selle minuti jooksul oma küsimusse niivõrd palju asju kokku – alustasite presidendikandidaadist ning jõudsite lõpuks välja silmakirjalikkuse ja tõhususeni –, et ma mõtlen praegu, kustpoolt alustada vastust ja kuidas teile edasi anda kõik oma mõtted, mis selle küsimuse ülesehitusega kaasnesid. Ma jätan siis presidendikandidaadi kõrvale, sest see vist ei oma praegu tähtsust, me räägime ikkagi magustatud jooki maksust.

Ma arvan, et see tõhusus on kindlasti väärt kommentaari ja mõtteid. Kas see on tõhus: kas see aitab tegelikult kaasa suhkrusisalduse vähendamisele või mitte? See on see, ma saan aru, millele te tähelepanu pöörasite. Kui me tarbime teatava kaloraaži päevas magustatud jookidena, siis on meie jaoks ju küsimus, kui palju me sealt suhkrut saame. Ja ma arvan, et küsimusele, kas magusamaks aitab kaasa sellele, et meie jookides suhkrusisaldus väheneks, või mitte, on vastus seesama, millest ma teile enne rääkisin. Vastus küsimusele sellesama Soome kohta, mida te ka näitena tõite, ütlebki selle ära. Ühes kohas on suhkrusisaldus 100 milliliitri kohta viidud tunduvalt madalamale kui Eestis, kus seda maksu ei ole. Nii see ongi.

**20:20 Esimees Eiki Nestor**

Meelis Mälberg, palun!

**20:20 Meelis Mälberg**

Aitäh! Hea minister! Väidate järjekindlalt, et suhkrumaksu näol on tegemist tervist edendava maksuga. Eeldame, et see tõesti nii on. Sellepärast ma küsingi, mis vahe on kokakoolal ja kokakoolal ehk siis sellel kokakoolal, mida valmistatakse ja müüakse kiirtoitlustuskohtades, ja kokakoolal, mida valmistatakse tehases ja müüakse poes.

**20:20 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et me võiksime seda küsimust laiendada. Küsimus ei ole isegi mitte selles, mis vahe on kokakoolal ja kokakoolal. Kokakoolat suure tõenäosusega laadal ei valmistata, laadal valmistatakse mingit muud jooki. Selle küsimuse loogika on ju õige. Ma ei ole veel kuulnud, et seda tõesti – Coca-Colal pidid olema mingid salajased retseptid, kui nüüd konkreetset sellest rääkida – laadaplatsil valmistatakse. Kui te küsite niimoodi, et mis vahe on poes müüdaval tootel ja mingis jaemüügikohas valmistatud joogil, siis mõlemas on suhkur sees. Aga vahe on selles, et kohapeal – on see siis tarbijale söögikohtades, poodides või laatadel müüdav või kaasaantav magustatud jook, mis on mõeldud kohapeal tarbimiseks –, lokaalselt valmistatud joogil ei ole suurt mõju selles mõttes, et seda igapäevaselt suuremates kogustes müügi tootaks.

Kindlasti on väga oluline see, et selliste väikeste koguste suhkrusisalduse määramise puhul tulevad mängu halduskoormus ja proportsioonid, millest me ka varem rääkisime. Ja me tõime ka näite, kui mäletate, ühes varasemas diskussioonis, et maksuamet võiks potentsiaalselt olla ühe restorani kassa juures. Selle kassa käive tõuseks sellel päeval kordades võrreldes varasemate kordadega. See proportsioonide küsimus hakkab mängima rolli ja toob kindlasti kaasa suurema halduskoormuse. Ja arvestades seda, milline on konkreetset laadal valmistatava väikese koguse suhkrusisalduse määramise proportsiooniline valem, siis see ennast kindlasti ei õigusta. Sellest tulenevalt ei ole tõesti kohalikul laadal või söögikohas valmistatava magustatud jooki puhul eesmärki seda maksustada.

**20:23 Esimees Eiki Nestor**

Arno Sild, palun!

#### **20:23 Arno Sild**

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Eelmise punkti juures räägiti sellest mõjust, mis on pakendiseadusel riigieelarvele – umbes 15–20 miljonit. Aga missugune mõju on sellel praegu arutataval seaduseelnõul, kui see saab seadusena kehtestatud? Siin võiks ka selle numbri välja tuua. Muidu räägime ainult, kui ideaalne ja hea on see meie tervise parandamise seisukohalt, aga räägime ikka rahanumbritest ka.

#### **20:23 Rahandusminister Sven Sester**

Ikka-ikka, kuidas saakski jätta rahandusministriga rahanumbritest rääkimata. Kõik need Riigikogu liikmed, kes olid saalis sel ajal, kui rahandusminister tegi oma sissejuhatavat kõnet, panid tähele, et enne seda, kui ta ütles, et tänan teid tähelepanu eest, ütles ta veel mõned laused. Ja need laused olid sellised, et me prognoosime maksulaekumist 2018. aastal 15 miljonit eurot, 2019. aastal 16 miljonit eurot ja 2020. aastal 17 miljonit eurot. Nii et see oli ka minu sissejuhatavas kõnes välja toodud, aga hea, et me selle nüüd üle kordasime. Ja kui küsida, milline on see proportsioon – miks see number suureneb, kui me tahame ju tegelikult hoopis vähendada, siis see on seotud üleminekusätetega. Seda on kindlasti oluline tähele panna, et üleminekusätete järgi on 10 grammi, 9 grammi ja 8 grammi. Nii et jutt on 15, 16 ja 17 miljonist.

#### **20:24 Esimees Eiki Nestor**

Laine Randjärv, palun!

#### **20:24 Laine Randjärv**

Aitäh! Hea minister! Loen värskeid uudiseid ja IRL-i uus esimees härra Seeder lubab siin, et kohe homme hakkab ta koalitsioonipartneritega pidama sisukaid läbirääkimisi erinevatel teemadel, muu hulgas maksutõusude teemal. Ja Seederi sõnul soovib IRL muudatusi kolmes täna esimesel lugemisel olevas eelnõus, muu hulgas ka magusamaksu puhul. Minu küsimus: kas te olete kindel, et te võitlete praegu õige asja eest, või muutub midagi pärast seda, kui homme on koalitsioonipartneritega maha istunud ja IRL on siiski esitanud oma tingimused? Olete te kursis, mis tulema hakkab?

#### **20:25 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Me oleme täna päris mitme eelnõu puhul selleni jõudnud. Huvitav, et me kandume magustatud jookide maksustamise teemast hoopis kõrvale. Me räägime erakondade maailmavaatest – millest on muidugi ka väga mõistlik rääkida, kui me räägime maksupoliitilistest muudatustest – ja siis jõuame juba erakondade esimeesteni ja nende valikuteni. Tuletan meelde, et me oleme täna siin arutlenud teemal, millised on vastasseisud, kas vastasseisud on olnud pingelised või mitte, kõigil varasematel debattidel viimase paari-kolme tunni jooksul. Te jätkate seda debatti, mitte fokuseerides magustatud jookidele, vaid kandes selle üle küsimusele, mis on ühe või teise võimaliku läbirääkimise n-ö lõpp-produkt jne.

Ma ütlen teile niimoodi, nagu ma ütlesin varem: ma arvan, et ükski eelnõu, mis on siin Riigikogus, ei ole raiutud kivisse. Eelnõud ei lähe siit muudatusteta välja mitte kunagi – mitte kunagi on siiski vale öelda, kindlasti on Riigikogust läinud välja eelnõusid, mis on täpselt samasugusena siia tulnud –, väga paljudes eelnõudes tehakse aja jooksul muudatusi. Muide, sellesama teema puhul, millest me täna räägime, magustatud jookide maksu puhul oli eelnõu algne variant natuke teistsugune, natuke suurema mõjuga. Just peaaesjalikult tootjatega läbirääkimiste tulemusel on selle mõju ulatus aja jooksul vähenenud, st tänaseks, nagu üks eelkõneleja küsis, tasemele 15 miljonit eurot.

#### **20:27 Esimees Eiki Nestor**

Härra minister, palun teil mõista Riigikogu liikmeid, sest see teema on neile veelgi magusam kui arutamisel olev eelnõu. Uno Kaskpeit, palun!

#### **20:27 Uno Kaskpeit**

Aitäh! Härra minister! Te räägite siin magusate jookide kahjulikkusest ja kuidas need paksuks teevad. Ma olen lugenud, et saiatooted on tervisele veel hullemad ja teevad palju rohkem inimesi paksuks. Siit nüüd küsimus: millal on teil plaanis saiatooted maksustada ja võib-olla isegi keelustada?

#### **20:27 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Täna me menetleme magustatud joogi maksu seaduse eelnõu. Ja tõsilugu, nagu ma ka varem välja tõin, on tähelepanu fokuseerimine magustatud jookidele peaaesjalikult põhjustatud sellest, et inimesed, kes tarbivad magustatud jooke, ei võta seda kui potentsiaalset söögikorda. Nad ei taju täiskõhutunnet, mida sellised joogid tõesti ka ei tekita. Nii et me pöörame oma tähelepanu magustatud jookidele. Ma oleme ka valitsusk koalitsioonis nentunud seda, et me pöörame tähelepanu tööjõumaksude alandamisele ja kanname muudatusi üle pahedele, keskkonnale ja tervist kahjustavale tegevusele. See konkreetne eelnõu lähtub tervise aspektist.

#### **20:28 Esimees Eiki Nestor**

Andres Ammas, palun!

#### **20:28 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Te olete täna ja ka varem korduvalt rõhutanud, et tulumaksuvaba miinimumi tõstmisega parandatakse oluliselt madalama sissetulekuga inimeste elujärge. Aga selle eelnõu seletuskirjas on öeldud, et magustatud jooke tarbivad rohkem just madala sissetulekuga inimesed. Kas siis väga lihtsalt ja natuke jõhkralt öelduna on meil selle eelnõu puhul tegemist n-ö vaesemate inimeste maksuga? Ja et tulla vastu teie soovile, küsin, kas ma mõistan õigesti, et koos muude väikese sissetulekuga inimestega hakkavad just selle maksu kaudu nende peale kulutatavat raha Eesti riigile tagasi tooma ka pagulased?

#### **20:29 Rahandusminister Sven Sester**

Nonii, näete siis, aitäh teile! Hoopis Vabaerakond jõudis pagulasteni, EKRE täna ei jõudnudki. Ma ütleks nii, et eesmärk on veel suurem. Ja mida ma pean silmas veel suurema eesmärgi või taseme hoidmise all? Seda, et tegelikult on meie eesmärk suunata tootjaid 0–5 grammi suhkruni 100 milliliitri kohta. Kas see eesmärk täitub, on eraldi teema. Aga kui te küsite, kuidas me püüame seda eesmärki täita, siis just sellega, et 0–5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta ei ole üldse maksustatud, on maksuvaba. Teistpidi võime täna öelda, kui me räägime madalamatest tuludetsiilidest, nagu teie ütlete, madalapalgalistest – härra Jürgen Ligi rääkis madalamatest tuludetsiilidest, s.o üks ja sama asi –, suunates tähelepanu just sellele sektorile, siis tõsilugu, me püüame tegelikult tekitada olukorra, kus toodetes oleks suhkrut alla 5 grammi, mis tähendab seda, et maksu üldse ei oleks. Sellest võidab loomulikult ka meie tervis.

#### **20:30 Esimees Eiki Nestor**

Mart Helme, palun!

#### **20:30 Mart Helme**

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Teie torked on muidugi tabavad. Ma pean silmas seda, et me ei ole jõudnud oma fraktsiooniga selle küsimuse arutamisel pagulasteni. Puudutame siis põgusalt ka seda teemat ja ma küsin, kas silmapiiril on terendamas plaan maksustada ka Idamaades tuntud populaarseid ja levinud magusaineid, nagu šerbetti ja halvaad. See on niisugune kõrvalküsimus. Minu tegelik küsimus puudutab Helir-Valdor Seederi väiteid, et needsamad maksueelnõud, mida me siin täna arutame, lähevad valitsuses ümbervaatamisele ja neis tehakse muudatusi. Ja minu päris küsimus ongi, kas ei oleks teie poolt aus, kui te võtaksite praegu telefoni ning helistaksite peaministrile ja küsikssite temalt nõusolekut nende eelnõude tagasivõtmiseks. Me raiskame oma aega, kui need eelnõud tulevad siia tagasi uues kuues.

#### **20:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma hakkan pihta šerbetist ja halvaast, nii nagu teie alustasite. Ja ma kinnitan teile, et šerbetti ega halvaad ei taha praegu keegi maksustada. Me räägime magustatud joogi maksu seadusest, olenemata sellest, kes seda šerbetti või halvaad sööb, on ta pagulane või Eesti riigi pikaajaline kodanik. Mis puudutab teie küsimuse teist poolt, siis nagu ma aru saan, kandume magustatud joogi maksult üle peaministrile ja kõnedele. Vaadake, kõik head ettepanekud eelnõu paremaks tegemiseks on teretulnud. Ka teilt, härra Helme, kui teil on mingeid ettepanekuid asja paremaks tegemiseks. Kuigi te olete alati siunanud ja nentinud, et kõik, mis Euroopast tuleb, on halb, ma ütlen teile, et uskuge mind – mitmes Euroopa riigis, aga ka teistes OECD riikides, see maks juba kehtib, kas siis magustatud jookidele või erinevatele magustatud toodetele. Lähiaastatel tuleb see veel mitmesse riiki. Reisige ringi, jälgige, kuidas on toimitud ka teistes riikides, ja andke hea sisend sellesse seadusloomesse. Ma arvan, et me menetleme seda eelnõu siin Riigikogus vähemalt kuu aega. Ma vähemalt loodan seda, arvestades parlamentaarset praktikat. Nii et siis saate anda teada oma teadmistest, kuidas seda konkreetset eelnõu võimalikult heaks teha, kui te leiate, et see eelnõu praegu hea ei ole.

### **20:33 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme, palun!

### **20:33 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister! Meil on hea ettepanek, me tuleme kohe pulti tagasilükkamise ettepanekuga. Te loomulikult ei vastanud mu eelmisele küsimusele. Mina keeldun siin kaasa minemast selle nina nokkimisega, aruteluga grammide ja komakohtade üle, sest see maks on maailmavaateline maks. See on vasakpoolsete arusaamine asjadest, et tuleb keelata, käskida, konfiskeerida. Parempoolsed ja konservatiivsed erakonnad, parempoolsed ja konservatiivsed poliitikud usuvad ettevõtjate vabadusse ja isikute vabadusse ise otsustada, mida nad näost sisse ajavad või kui palju nad midagi kokku segavad. Nii et te loomulikult ei öelnud, et Eesti inimesed on lollid. Ükski tark poliitik ei ütle seda välja. Aga kogu see seaduseelnõu karjub meile näkku, et teie arvates on Eesti inimesed lollid ja lollidelt tulebki raha ära võtta. Ma küsin nüüd uuesti, et kuidas läheb selline konfiskeeriv, keelav ja käskiv eelnõu kokku väidetavalt konservatiivse maailmavaatega.

### **20:34 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mulle tundub, et see, kes kõvema häälega räägib, on võitja. Ma püüan siis ka kõvema häälega rääkida, et te saaksite paremini aru. Ja ma tahan teile öelda, et sel hetkel, kui te oma küsimuse niimoodi tõstatasite, ei olnud te tegelikult üldse konservatiivse maailmavaate pooldaja, vaid liberaalse maailmavaate pooldaja. Liberaalid ütlevad seda, et igaüks söögu ise seda, mida tahab, endale suust sisse ja džunglis jääb ellu vaid tugevam. See on klassikaline liberaalide seisukoht! Ma palun vabandust, kui ma olen võib-olla ülekohtune, aga praegu tundus, et te panite natukene segast – palun vabandust sellise väljenduse pärast – liberaalsete ja konservatiivsete vaadete poole pealt. Aga tuleme uuesti maksupoliitika juurde tagasi. Ma tõmban hääle jälle maha. Mis puudutab maksupoliitikat, siis, tõsilugu, ma arvan, et see on mõistlik poliitika. Ja mõistlik poliitika on just see, kui tähelepanu pööratakse tööjõumaksudele. Me oleme sellest täna mitu korda rääkinud ja siin saalis on ka mitu Riigikogu liiget küsinud, kas ühel või teisel maksul on fiskaalne eesmärk. Ja ma olen iga kord öelnud, et jaa, loomulikult on fiskaalne eesmärk ka. Esmane eesmärk on tervis, teisene eesmärk on fiskaalne. Nii et loomulikult on ka fiskaalne eesmärk. Me oleme ju rääkinud seda, et me tahame tööjõumakse allapoole viia ning tervisele kahjulikku tegevust, keskkonda ja tarbimist täiendavalt maksustada. Ja see ongi üks nendest eelnõudest. Te näete seda, et sõnad vastavad tegudele. Me oleme nagu ära unustanud selle, et me tegelikult oleme jõuliselt tööjõumakse allapoole viinud. See on meil juba seadustatud, nüüd seadustatakse tarbimisega seonduvad maksud.

### **20:36 Esimees Eiki Nestor**

Arto Aas, palun!

### **20:36 Arto Aas**

Aitäh! Hea ettekandja! Teil on liberaalsest maailmavaatest pisut lihtsustatud ettekujutus, aga mitte selle kohta ei taha ma praegu pikemalt küsida. Mina isiklikult arvasin siamaani, et te rahandusministrina olete sundseisus selliste eelnõude ettekandmisel, aga te olete mind veennud, et see tegelikult ka meeldib teile hirmsasti ja te igal juhul surute need läbi. Minu küsimus ongi see, et kuna õhus on parempoolse uue valitsuse moodustamine, siis kas selle suhkrumaksu sisseviimine saab olema IRL-ile punaseks jooneks. Kas te igal juhul – ka teistsuguste valitsuste puhul – nõuate, et suhkrumaks kehtestatakse, st teie jaoks sünniks vaid siis uued valitsused?

### **20:36 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Nojah, eks õhtune aeg, kell on juba pool üheksa – selge see, et magustatud joogi maksu teemalt kandume üle mingite uute valitsuste tekkimisele. Arutame siis mõned asjad läbi. Kõigepealt te ütlesite, et surute läbi. Mina ei ole mingi läbisuruja. Meil on parlamentaarne riik ja kokku võttes olete teie üks 101 liikmest, kes siin debateerides jõuab seisukohale, kas ta soovib seda maksu kehtestada või mitte. Kui surute, siis surute teie selle läbi.

Järgmisena te tõite üles parempoolse valitsuse moodustamise teema. Ma ei tea, mida te selle all silmas pidasite. Juba praegu on koalitsioonileping väga parempoolne. Vaadake sellele koalitsioonilepingule otsa! Ma arvan, et siin pole midagi häbeneda. Ma mäletan, kui ma pidin teiega võitlema selle pärast, et te tahtsite riigi raudteed tagasi osta – kusjuures ostsitegi –, ma olin sellele vastu. Nüüd ma näen hoopis teistpidist suunda: me hakkame riigiettevõtteid müüma. Nii et meil on väga parempoolne poliitika. Ma arvan, et meil ei ole midagi häbeneda.

Ja kolmas küsimus on selles, kas üks või teine maks on hea või halb ja milline on ühe või teise inimese positsioon. Ma mäletan seda kodualuse maa maksuvabastuse teemat, millest ma olen hea kolleegi Jürgen Ligiga aegade jooksul rääkinud rohkem kui üks kord. Ta oli siis rahandusminister, kui ta ütles, et ta ei taha üldse seda maksu, talle ei meeldi see, jne. Mina ütlesin, et mina arvan, et see on väga õige, väga mõistlik maks. Kui me ajame maksupoliitikaga inimest kodust eemale – n-ö kodualune maa on kõrgemalt maksustatud –, siis see ei ole õige poliitika, jne.

Ma arvan seda, et koalitsioon on mingites tegevustes kokku leppinud. Ja koalitsioon on kokku võttes alati kompromisside koht. Mingid asjad meeldivad sulle vähem, mingid asjad meeldivad sulle rohkem. Kui te küsite seda, kas magustatud jookide maks oli esimene asi, mille IRL lauale pani, siis ei. IRL pani esimese asjana lauale madalapalgalistele tulumaksuvaba miinimumi tõusu 500 euron. Läks aga hoopis ambitsioonikamalt – mitte ainult madalama, vaid ka keskmise palgaga inimesed saavad 500 eurot tulumaksuvabalt kätte.

### **20:39 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu, me arutame eelnõu 457. Kalle Palling, palun!

### **20:39 Kalle Palling**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister, lõpuks ometi! Hea oli kuulda, et ütlesite ausalt: IRL oli see, kes pani esimesena lauale astmelise tulumaksu. See on ju see 500 eurot ja tõlge selle taga, mis ta päriselt on. Nimetagem seda kas või tulumaksu astmeteks, mis ta ju päriselt on.

Aga küsimus on hoopis selle kohta, et just – ma arvan, üks paarkümmend minutit tagasi, teie sisuka ettekande ajal – saabus meie postkasti teie erakonnakaaslase Tiina Kangro meil. (Sumin saalis.) Jumala eest, ega me ei pea teadma neid pisikesi detaile. Aga teie fraktsioonikaaslane Tiina Kangro ütles väga ilusasti, et on olemas palju sisulisemaid võimalusi, kuidas tegelikult lahendada seda probleemi, et noored tarbiksid vähem suhkrut. Kas te olete valmis neid ettepanekuid kaaluma? Ja viimase asjana küsin, kuhu läheb see raha, mis te selle magusamaksu pealt kogute.

### **20:40 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Päris mitu küsimust oli, ma püüan hakata neile järgemööda vastama. Esimene küsimus oli selles, kas ma olen valmis kaaluma. Jah, loomulikult! Ma olen valmis kaaluma kõiki häid ettepanekuid. Ja mis mina? Ma arvan, et me kõik peaksime olema debateringis selleks, et teha ühte-teist seadusloomes paremaks. See on ju meie eesmärk.

Ja nagu te näete, oleme aja jooksul kaalumise ja kaasamise tulemusena teinud ka muudatusi, mis

tunduvad esmapilgul imelikud olevat ja mille kohta mõni on öelnud, et valitsus tundub nõrk olevat, annab järele. Ma arvan, et see ei ole nõrkuse tunnus. Kui sa teed aja jooksul muudatusi, mis kokku võttes teevad asja ainult paremaks, siis see ei ole nõrkuse tunnus. Vastupidi: see on oskus võtta arvesse kõikide osapoolte erinevaid arvamusi. Nii et kindlasti on vastus küsimusele jah, ma olen valmis kaaluma.

Midagi oli seal lõpus veel. Ma mõtlen, kas ma vastasin kõikidele teie küsimustele ära. Palun vabandust, oli veel küsimus, et kuhu raha läheb. Ma olen seda varem ka öelnud, et siin ei ole üksühest võrdusmärki. Ei saa öelda seda, et magustatud jookide maks läheb ühe või teise asja katteks või, ma ei tea, Tallinna-Tartu maantee neljarealiseks ehitamiseks. Neil kindlasti ei ole võrdusmärki vahel, nad ei ole omavahel indekseeritud.

Küll aga on teie küsimus õigesti asetatud selles kontekstis, et meie eesmärk on alandada tööjõumakse ja see on väga kallis eesmärk. Tulumaksuvaba miinimumi tõstmine 500 euronit madala ja keskmise palgaga inimestele läheb maksma 150 miljonit eurot. Kui eelarves on selleks 150 miljonit, siis järelikult jääb see 150 miljonit kellelegi kätte, madala ja keskmise palgaga inimestele. Ja me oleme öelnud seda, et me tahame tööjõumaksude vähendamise seonduvaid kulusid kanda maksustruktuuris üle tarbimisele, keskkonnale ja pahedele. Ma olen seda mitu korda öelnud, aga ma kordan selle veel üle. Täna me olemegi siin ühe sellise eelnõuga, kus fiskaalses mõttes ei ole võrdusmärki, kuid võib öelda, et kulud kantakse üle teenimiselt tarbimisele. Ja teistpidi, nagu ma enne ka mainisin, on sellel loomulikult mõju tervisekäitumisele.

#### **20:42 Esimees Eiki Nestor**

Krista Aru, palun!

#### **20:42 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud rahandusminister! Juba mu eelmine küsimus juhtis tähelepanu sellele, et seletuskirjas on väga palju selgeid väiteid. On nagu välja ilmunud grupp inimesi, kes teab, kus on rasvumise põhjus, ja kes teab, kuidas peab käituma. Siin on veel üks väide, mille kohta ma tahaksin teilt selgitust, sest neid väiteid samas veenvalt tõestatud ei ole. Millel ikkagi põhineb väide, et see maks motiveerib tootjaid, ettevõtteid töötama välja uusi retsepte ja viima seda suhkruisaldust allapoole? Kas selle arvestusega on ka tegeldud? Kas seda mõju ja järgnevat käitumist on analüüsitud?

#### **20:43 Rahandusminister Sven Sester**

Ma ei hakka kas-küsimusele vastama, et jah, on küll. Ma vastan natuke pikemalt. Alustan sellest, et jah, on küll. Nagu ma enne ka mainisin, tegemist ei ole ju esmakordse, mingi unikaalse maksuga. Kui Eesti mõistes ei ole seda maksu varem olnud, siis mujal riikides on sellest palju räägitud. Ja nagu te näete, tuleb neid riike tulevikus järjest juurde. Nii et tegelikult on tehtud süvaanalüüse, mis kinnitavad seda väidet, et kokku võttes on selliste aktsiisipoliitiliste muudatustega võimalik suunata tootjaid suhkruisaldust vähendama.

Enamgi veel, Sotsiaalministeerium on välja öelnud, et selleks, et midagi muutuks, ei tohi see muutus olla 5%, vaid peab olema vähemalt 20%. Ka see on oluline nüanss, et tegelikult peaks toote hind muutuma vähemalt 20%, et tootja hakkaks suunduma madalama suhkrutaseme poole ja ka tarbija hakkaks oma tarbimisharjumusi üle vaatama. Kindlasti on see oluline tähelepanek, mis analüüsides välja on tulnud.

#### **20:44 Esimees Eiki Nestor**

Maris Lauri, palun!

#### **20:44 Maris Lauri**

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Siin teie eelnevat juttu kuulates jõudsin ikkagi arusaamisele, et teile ei ole päris selge, mis on parem- ja vasakpoolsus ning mis on liberaalsus ja konservatism. Aga ma ei taha teiega selle üle debateerida, kuigi siit tuleb välja ka minu küsimus. Teatavasti on magusa tarbimine nii nagu alkoholi või tubaka tarbimine seotud inimese teadlikkusega. Magusa tarbimine ei ole kasulik ja need inimesed, kes on teadlikud, teavad seda. Kas ei oleks siiski mõttekas panna suuremat ressursi

sellele, et tõuseks inimeste teadlikkus kasulikust toitumisest ja tervislikest eluviisidest, selle asemel et lajatada maksudega? Maksud ei ole ju kõige efektiivsem viis eesmärgi saavutamiseks. Nii et miks on valitud ainult maksud?

**20:46 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et te olete õigel teel. Ma jagan teie seisukohta just selles, et tegelikult peab lähenema komplekselt. Ja ma olen teiega täiesti nõus, et maksupoliitilised otsused üksinda ei aita üldjuhul kaasa lõpptulemuse saavutamisele. Ja kui te tähele panete, siis on järjest rohkem ja rohkem räägitud ja tehtud ka kampaaniaid sellel teemal, kuidas suhkur mõjutab tervist, tervisekäitumist.

Just täna teadis keegi siit saalist mulle rääkida, et eile olevat olnud – ma võin nüüd tõesti eksida, ma ise ei näinud, aga vist ETV2-s – põhjalikum saade selle kohta Austraalia näitel. Ma küll ise ei näinud seda, aga see olevat olnud pikem televisioonisaade, kus räägiti ka näiteks suhkru tarbimisest ja selle kahjulikest aspektidest. Ma olen teiega täiesti nõus, et tegelikult peab vaatama asja komplekselt: mitte ainult aktsiisi, vaid ka ennetavaid meetmeid, mis kaasa aitavad, st tervikpilti.

**20:47 Esimees Eiki Nestor**

Deniss Boroditš, palun!

**20:47 Deniss Boroditš**

Hea juhataja! Austatud ettekandja! Mu küsimus on jõustumise kohta. Eelnõu kohaselt jõustub see seadus 1. jaanuarist 2018. Samas, kuna tegemist on uue maksuga ja ei ole veel loodud mehhanismi selle administreerimiseks – ma saan aru, et MTA alles hakkab seda välja töötama ja selleks läheb neli kuud aega, siis on põhimõtteliselt juba oktoobrikuu –, siis kas te ei arva, et etteteatamisaeg on liiga lühike? Tavaliselt on mõistlik anda kuus kuud, et oleks konkreetsus ja selgus, kuidas hakkab maksu administreerimine välja nägema.

**20:47 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ei tea, te vist ajate nüüd midagi natuke segamini. Kuus kuud on ikka maksu vastuvõtmise ja n-ö seadusandlikul baasil kehtimise vahe. Seal on see kuus kuud. Te rääkisite nagu IT-lahenduse puhul ka kuuest kuust. Miks kuus kuud, mitte viis või seitse? Seal ei ole selles mõttes oma loogikat. Kui te küsite seda, kas Maksu- ja Tolliamet on võimeline selle perioodi jooksul teostama IT-lahendusi, näiteks selleks, et maksu administreerida, siis mul on küll täna selline informatsioon, et nad on võimelised seda tegema.

**20:48 Esimees Eiki Nestor**

Mart Helme, palun!

**20:48 Mart Helme**

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! 2003. aastal oli teie erakonna ühe poole ehk Isamaa valimisloosung see, et maksudega ei mängita. Siis põhjendati väga paljusõnaliselt ning veendi avalikkust ja poliitilisi konkurente selles, et Eesti maksusüsteem on lihtne, läbipaistev ja liigsete koormisteta nii tarbijatele kui ka ettevõtjatele. Nüüdseks te olete ilmselt sellest seisukohast ja ka loosungist täielikult taganenud.

Aga küsimus tuleb natuke teise kandi pealt ja sisuliselt kordab seda, mida ma küsisin enne, kui te ütlesite vastuseks, et meil on võimalus seda eelnõu paremaks teha. Teate, rahva hulgas on ütlus, et mingist asjast tehakse saia, aga teatud asjadest ei ole võimalik saia teha. Ja see käib ka selle eelnõu kohta. Seetõttu me ei usu, et seda on võimalik väga parandada.

**20:49 Esimees Eiki Nestor**

Nüüd on küsimuse aeg on läbi.

**20:49 Mart Helme**

Küsimus on selles: kuna teie erakonna esimees on öelnud, et ta avab valitsusesisesed läbirääkimised nendesamade maksuküsimuste üle, kaasa arvatud see eelnõu ...

**20:49 Esimees Eiki Nestor**

Aitäh, Mart Helme! See ei ole sõnavõtt. Sõnavõttud tulevad hiljem. Esita palun küsimus!

**20:50 Mart Helme**

Ja küsimus ongi selles, kas te ei pea mõistlikuks täna seda lugemist katkestada.

**20:50 Esimees Eiki Nestor**

Aitäh!

**20:50 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ei pea.

**20:50 Esimees Eiki Nestor**

Kalle Palling, palun!

**20:50 Kalle Palling**

Tegelikult on ju karuteene tehtud. Nagu härra minister enne siin oma eelmises või üle-eelmises vastuses ütles, ettepanekut see maks kehtestada esitatakse praegu Riigikogule sellepärast, et koguda raha, ehitada valmis linnahall ja teha teoks mingisugused muud valimislubadused, mis koalitsioonileppesse kokku kirjutatud on.

Aga probleem on mujal. Probleem on selles, et inimesed tarbivad liigselt suhkrut, mille tagajärjeks on rasvumine ja halb tervis. Kui te suunaksite selle raha terviseedendusse ja ennetustegevusse ning räägiksite läbi tootjatega, et suhkrusisaldust üldiselt langetada, siis ei oleks ju seda maksu sellisel kujul vaja. Koguge seda maksu kuskilt mujalt või jätke linnahall tegemata, sest seda eesmärki, mis te väidate, linnahalli remontimine niikuinii ei täida.

**20:51 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mind teeb see natuke kurvaks, aga ei ole hullu. Me oleme mõlemad poliitikud ja selge on see, et küsimusi püütakse võrtsitada võimaliku taustinformatsiooniga, mis paneb ausalt öeldes natuke imestama. Te rääkisite mitu korda, et see raha läheb linnahalli, andsite siin pika traktaadi ja keerlesite ümber linnahalli, mis ei ole magustatud joogi maksuga kuidagi seotud. Ma kinnitan nii teile kui kõigile kuulajatele, kes praegu jälgivad meid ka interneti vahendusel: magustatud joogi maksust saadav raha ei lähe linnahalli, need ei ole omavahel indekseeritud.

Kui te ütlete, et võiks suunata täiendavat raha näiteks terviseedendusse ja aidata kaasa inimeste teadliku käitumise suurendamisele, vähendades suhkrusisaldust nendes toodetes, mida nad ostavad, siis ma arvan, et see on väga õige ja väga mõistlik. Seda peab kindlasti tegema. Ma tean, et Sotsiaalministeerium on ka teinud kampaaniaid, mis on seotud inimeste terviseteadlikkuse suurendamisega. Kindlasti ütlen teile ka seda, et kasutage võimalust kutsuda enda juurde vastava valdkonna minister, et teada saada, milliseid samme – öelge, et näete, rahandusminister ütleb ka, et te olete neid samme tegemas – ta teeb ministeeriumi kaudu terviseedenduse heaks ja selleks, et inimeste teadmised paraneksid. Ma arvan, et on väga mõistlik sinna raha suunata, aga kindlasti jällegi mitteindekseerituna – me ei saa öelda, et see raha peab sinna minema.

Ma olen seda alati öelnud ja kordan selle ka üle, et mida rohkem on indekseeritust, seda vähem on paindlikkust. Parim näide on see, et kui panna kõikide sportlaste stipendiumid sõltuma hasartmängumaksu laekumisest, siis ühel hetkel, kui hasartmänge mängitakse vähem, võib juhtuda, et sportlased enam stipendiumi ei saa. Nii et kindlasti ei ole mõistlik ega õige panna indeksit peale. See on see, mida ma püüan ka edasi anda – eelarve paindlikkust tuleks järjest rohkem suurendada.

**20:53 Esimees Eiki Nestor**

Aivar Sõerd, palun!

**20:53 Aivar Sõerd**

Austatud esimees! Austatud minister! Ma ikkagi palun teil selgitada seda asja, mis on siin tegelikult ka põhiküsimus. Magustatud joogid moodustavad inimeste suhkrutarbimisest 5% – seda näitab Tervise

Arengu Instituudi uuring – ja isegi kui need joogid täiesti ära keelata, mõjutab see ju inimeste suhkrutarbimist ainult selle 5% piires. Kuidas see eelnõu saab siis täita oma eesmärgi, st vähendada inimeste suhkrutarbimist?

Ja mis ma veel siia juurde ütlen, on see, et riigiabi loa taotluse venimine Rahandusministeeriumis on ilmselt põhjustatud sellest, et riigiabi ei tule taotleda mitte ainult mahladele, vaid ka paljudele teistele tootegruppidele. Te ilmselt tegelete nende küsimustega ja sellepärast ei ole saanud seda taotlust ära esitada. Ka ei suuda te Euroopa Komisjonile ära tõestada ...

#### **20:54 Esimees Eiki Nestor**

Küsimus, palun!

#### **20:54 Aivar Sõerd**

... selle seaduse mõju. Ma küsingi, kuidas mõjutab ainult 5%-suuruse osa maksustamine inimeste kogu suhkrutarbimist.

#### **20:55 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ütlesin enne ühele analoogsale küsimusele sama vastuse, aga ma kordan selle siis üle.

Küsimus on selles, kas me tahame anda signaali, et eriti just magustatud joogid – nagu sõna ise ütleb, on magustatud joogid sellised joogid, kuhu on teadlikult lisatud kas magusainet või suhkrut – on tervislikud, neid tasub juua ja nii palju, kui tarbija iganes soovib.

Mis on see signaal, mida me püüame anda? Sotsiaalministeerium ja mitmesugused tervishoiuorganisatsioonid – ja uskuge mind, nemad on palju targemad kui mina, mina ei ole ekspert sellel teemal, aga nemad on eksperdid – on öelnud, et magustatud jookide puhul inimesed ei mõtle sellele, et kui nad neid joovad, siis nad tegelikult tarbivad suhkrut. Nad ei mõtle sellele. Kui nad söövad midagi, siis nad mõtlevad, et ahah, selge, mul on seal nii palju kaloreid, ma saan sealt nii palju kaloreid kätte. Söögi puhul mõeldakse nii alateadlikult, aga magustatud jookide puhul sellele ei mõelda. See on ka põhjus, miks, tõsilugu, peaaegjalikult tervishoiuekspertid on öelnud, et sellele tasub tähelepanu pöörata, kuigi, nagu te ise ka mainisite, see moodustab väikse protsendi suhkru kogutarbimisest. Aga see on see koht, kus inimene ei saa aru, et tegelikult on seal suhkur sees.

#### **20:56 Esimees Eiki Nestor**

Kalle Laanet, palun!

#### **20:56 Kalle Laanet**

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Soome toidu- ja joogiliidu tööstuspoliitika osakonna juhataja Heli Tammivuori on kirjutanud, et karastusjookide maks kehtib Soomes juba 1940. aastast saati. Toode tarbimine on vähenenud, kuid on tõsiasi, et Soome tarbijad ei ole kõhnemaks läinud. Seal on pikk lugu, kus räägitakse, et see on kahetsusväärne, et poliitikud õigustavad toidumakse järjest rohkem rahva tervise aspektiga, kuigi tegelik eesmärk on üksnes saada raha riigieelarvesse, tasalülitades sellega terve tööstussektori konkurentsivõime. Aga mis on huvitav, on see, et ta küsib, kas ei oleks mõistlik panna paika teatud mõõdikud, mille järgi hinnata, kas maksupoliitiline meede ikkagi reaalselt töötab rahva tervise aspektist vaadates või mitte. Kas te selle peale olete ka kuidagi mõelnud?

#### **20:57 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et ükski mõõdik ei ole üldjuhul paha. Ma küll tean, et üks minister kunagi mõõdikute pärast lendas, aga ma arvan, et ükski mõõdik ei ole ju oma olemuselt paha, kui sul on võimalik hinnata, kuidas üks või teine meede tegelikult töötab. Küsimus on alati selles, milline on sinu eeldus tarbimise vähendamiseks ühe või teise maksu puhul.

Kui te tähele panete, siis siin on tegelikult nenditud seda, mida ma ühele varasemale küsimusele ka vastuseks ütlesin, et iseenesest võib see maks tarbimist vähendada 27%. Ja ma tõin ka välja, mis on selle aluseks, kuidas selline protsent saadud on. Nii Euromonitori kui Euroopa alkoholivabade jookide tootjate ühisuuringut aluseks võttes on uuritud, võttes arvesse ka elastsust, olukorda, kus tarbimist vähendab see, et hakatakse teadlikumalt valida väiksema suhkruisaldusega tooteid.

Nii et tegelikkuses on uuringud näidanud seda, et tarbimine väheneb, ja meil ei ole põhjust nendes

uuringutes kahelda. Ja parim näide oli sellesama Soome kohta, nagu teiegi siin ühte Soome kodanikku tsiteerisite. Mäletate, me suhteliselt debati alguses nentisime seda, et Coca-Cola kompanii toodetav Sprite on Soomes ja Eestis erineva suhkrusisaldusega, kuigi tegemist on sellesama Sprite'iga.

#### **20:59 Esimees Eiki Nestor**

Monika Haukanõmm, palun!

#### **20:59 Monika Haukanõmm**

Täna, härra juhataja! Hea minister! Uued maksud peavad vastama riigi pikaajalisele majanduspoliitikale ning fiskaalpoliitilistele eesmärkidele. On esitatud ka kriteeriumid, millele maks peaks vastama: lihtsus, kerge administreerimine, õiglus, efektiivsus jne. Kui me vaatame praegust magusamaksu, siis mulle tundub, et see ei vasta nendele kriteeriumitele. Ma palungi ülevaadet, mis selle maksu rakendamine meile maksma läheb – kui palju läheb administratiivsele poolele, kui palju IT-lahendusele, kui palju Maksu- ja Tolliamet töökorralduse muutmise ja suureneva töökoormuse tarbeks, sest tuleb luua uued deklaratsioonid jne. Ehk küsin nii loomise kui haldamise kohta. Kui palju see kõik meile maksma läheb?

#### **21:00 Rahandusminister Sven Sester**

Kui me vaatame selle tulevase potentsiaalse magusamaksu ülesehitust, siis ma arvan, et see vastab täpselt nendele kriteeriumitele, mida te siin loetlesite: selge, arusaadav, efektiivne. Maks on täpsemalt öeldes küll kaheastmeline, aga kolmeastmeline selles mõttes, et 0–5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta ei ole üldse maksustatud. Astmed on hästi selgelt fikseeritud: 0–5, 5–8 ning 8 ja sealt edasi. Hästi selgelt on fikseeritud, kuidas läheb koos suhkrusisalduse muutumisega ülemistest detsiilidest allapoole ka maksumäär ning mis juhtub siis, kui suhkur asendatakse magusainega. Kõik on selgelt välja toodud. Ka näiteks siis, kui teil on joogis 0–5 grammi suhkrut 100 milliliitri kohta, kuid samal ajal olete lisanud magusainet, on teile 0,1 euro tase siiski välja toodud. Nii et kõik on hästi selge ja üheselt arusaadav, ei ole mingeid n-ö ümber nurga või valede järelduste alusel tehtud muudatusi. Mis puudutab teie küsimuse teist poolt, et kui palju maksab see IT-arendus, siis ma lihtsalt aja kokkuhoiu huvides ei hakka praegu kiirelt seletuskirjast järele vaatama. Ma saadan teile kindlasti pärast veel eraldi infot, mis see maksab. Kuna IT-arendused alati maksavad, ükskõik millist muudatust sa teed, siis me toome selle tänapäeval välja. Nii et ma toon selle pärast teile ka välja. Ma ei hakka siin praegu aja kokkuhoiu huvides lehekülgi lappama. Aga saadan selle info teile, ma luban.

#### **21:02 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Maris Lauri, teine küsimus!

#### **21:02 Maris Lauri**

Täna, hea juhataja! Hea minister! Eelnõu seletuskirjast on näha, et oodatakse maksutulu pidevat kasvu. Samas peaks seletuskirja järgi suhkru tarbimine maksu kehtestamisega kõvasti kahanema ehk siis maksubaas kitsamaks muutuma. Ma ei saa aru, kuidas need kaks arengut omavahel kokku lähevad.

#### **21:02 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Kui ei saa aru, siis tuleb selgitada. Ja loomulikult olen ma valmis seda teile selgitama. Nimelt, kui te vaatate konkreetset seaduseelnõu, siis te näete ka seda, et siia on pandud üleminekusätteid. Enamiku ajast oleme siin rääkinud sellest, et 8 grammi suhkrut pealt saab olema kõrgem maksumäär – 0,3 eurot, aga üleminekusätted on astmelised: esimesel aastal on piiriks 10 grammi 100 milliliitri kohta, järgmisel aastal 9 grammi ja kolmandal aastal 8 grammi. See annab võimaluse tootjatel kohandada oma retsepte, mis on nende jaoks kindlasti vajalik. Tootjad ise ka palusid, et sellele tähelepanu pöörataks, st üleminekusätetele. See on ka vastus teie küsimusele, miks aja jooksul maksulaekumine suureneb – kuna me viime suhkrusisalduse 10 grammilt 9-le, 9 grammilt 8-le ja sellele tasemele, 8 grammile 100 milliliitri kohta, see ka jääb.

#### **21:03 Aseesimees Enn Eesmaa**

Madis Milling.

### **21:03 Madis Milling**

Suur tänu, härra istungi juhataja! Hea minister! Ülehomme on reede ja õhtul lähevad sajad tuhanded tublid Eesti inimesed sauna ja hakkavad siis mõtlema, kas nüüd õlle hind ka tõuseb, sest õlles on teatavasti ka suhkur sees. Ja sedasama küsin praegu minagi.

### **21:03 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Te olete ju tegelikkuses pikka aega Riigikogu liige olnud ja seega ise olnud aegade jooksul osaline ka õlleaktsiisi tõusudes, kiites neid siin heaks nupule vajutusega. Ma ei usu, et te sel hetkel olete saalist eemal olnud, aga võib-olla olete, kes seda täpselt teab. Täna on ju seadustatud – seda eelnõu ei ole küll praegu saalis, aga selleks on juba seadusi vastu võetud –, et õlleaktsiis aja jooksul tõuseb. Ja me näeme selle aktsiisi tõusu lähimatel aastatel. Nii et vastus on: jaa, loomulikult.

### **21:04 Aseesimees Enn Eesmaa**

Henn Põlluaas.

### **21:04 Henn Põlluaas**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Mu kõrva jäi kriipima teie väide, et igal pool mujal, eriti Soomes näiteks, maksustatakse ka vett, aga meil sellist asja ei ole. Tegelikult ei vasta see ju tõele. Meil on üsna kopsakas vee erikasutusõiguse tasu, mida maksavad kõik need, kes vett pudelitesse villivad. Sellele lisanduvad käibemaks ja pakendimaks ning firmad maksavad tulumaksu. Tarbija maksab selle kõik kinni. Nii et vee erikasutusõiguse tasu on täiesti olemas ja see on konkreetne maks. Kas teile ei tundu, et te lihtsalt hämate meile siin? Mulle küll tundub.

### **21:05 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma olen vastamisel varem kasutanud ja kasutan ka praegu seda võimalust, et öelda: ei tundu.

### **21:05 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jaak Madison.

### **21:05 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea rahandusminister! Teil tuleb kindlasti veel pikk õhtu. Me siin hea kolleegi Millinguga just rääkisime, et te vist ei kuulnud hästi küsimust või te ei oska vastata. Aga ma siis aitan teid uuesti. Küsimus oli, kas õlle hind tõuseb selle maksu kehtestamise tulemusel, aga teie hakkasite rääkima alkoholiaktsiisist. Need on ju kaks erinevat asja. Äkki te vastate uuesti hea kolleegi küsimusele, millele te korrektselt ei vastanud?

### **21:06 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Jah, ma sain aru, et küsimus oli just alkoholiaktsiisi kohta, kas alkoholiaktsiis lähiajal tõuseb. Ma palun vabandust! Aga me räägime kõikide vedeldatud jookide puhul sellest, milline on nende suhkrusisaldus.

### **21:06 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kalle Laanet.

### **21:06 Kalle Laanet**

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Mis te arvate, millist ühiskonnagruppi see uus maks kõige rohkem mõjutab, kas kõrgema sissetulekuga inimesi, keskmise sissetulekuga inimesi või madalapalgalisi?

### **21:06 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Madalapalgalisi.

### **21:06 Aseesimees Enn Eesmaa**

Henn Põlluaas.

#### **21:06 Henn Põlluaas**

Aitäh, hea minister! Lugupeetud eesistuja! Lihtsustatult võiks selle teema kokku võtta niimoodi, et suhkur teeb paksuks – eriti suhkrurikkad ja magustatud joogid – ja seda tuleb piirata. Vaadake mind! Ma olen täiesti selgelt ülekaaluline, aga ma ei tarbi magustatud jookke. Pigem peitub oht tärklises, saiaades ja mujal. Kui me hoolitseme oma inimeste eest ja muretseme nende ülekaalulisuse pärast, siis võib-olla järgmisena kehtestame näiteks kartulimaksu või saiamaksu. Mis te sellisest mõttest arvate? Kas midagi sellist on tulevikus ka koalitsioonilt inimeste tervise ja heaolu nimel oodata?

#### **21:07 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Loomulikult võib ju avada pikema diskussiooni selle üle, kas peaks ühe või teise toote kohta või mingis positsioonis maksupoliitilisi otsuseid tegema. Täna ma ütlen küll seda, et laua peal on magustatud jookide maks. Ja kui küsida, miks just see, siis me oleme selle üle ka debateerinud.

Inimesed, kui nad toitu söövad, saavad sellest aru kui tootest, milles on kaloreid, milles on süsivesikud, milles on suhkur, aga magustatud jookide puhul nii ei ole.

Loomulikult me võime avada uute toodete nomenklatuuri ja selle üle arutleda. Aga kui küsida, kas me peaksime seda täna tegema, siis valitsus on teie ette tulnud ikkagi selge seisukohaga magustatud jookide maksu suhtes. Nii et kui teil on ettepanek nomenklatuuri laiendada, siis tuleb lihtsalt seda teemat arutada. Ma ei ole valmis vastama, kas seda peaks toetama. Meie ei ole praegu selle ettepanekuga siia tulnud ja tahaksime jääda magustatud jookide maksu juurde.

#### **21:09 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jaak Madison.

#### **21:09 Jaak Madison**

Austatud minister! Mul on ka teine küsimus. Loomulikult me võime siin rääkida tervise säästmisest, rahvatervishoiust ja veel kõigest muust, aga olgem ausad, kui riik hooliks iga päev nii väga rahva tervisest, siis me keelaksime ära nii sigaretid kui ka alkoholi, kuid siis tekiks väga suur auk riigieelarvesse. Lähen nüüd siiski kõnealuse eelnõu juurde. Kui ma õigesti mäletan, siis kaks nädalat tagasi tuli õigusbüroo Sorainen välja analüüsiga, mille kohaselt läheb see eelnõu vastuollu Euroopa Liidu seadustega. Kas te olete selle analüüsi läbi lugenud? Kas te olete teinud mingeid parandusi, et me ei rikuks Euroopa Liidu seadusi? Milline on teie suhtumine sellesse, st kui tõsiselt te võtate signaali, et see eelnõu võib minna rängelt vastuollu Euroopa Liidu seadustega, ja kas te olete seda analüüsinud?

#### **21:10 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! See on hea küsimus, mida siia maani ei ole täna saalis küsitud. Selles mõttes on hea see ära asjatada. Me oleme Soraineni õigusliku seisukohaga tutvunud. Soraineni analüüsis nenditakse, et kooskõlastusringile saadetud seletuskirjas ei olnud sees teatavaid analüüse. Me oleme seletuskirja täiendanud ja need analüüsid on nüüd seletuskirjas sees. Me oleme hinnanud ka põhiõiguste riivet ja leidnud, et see on proportsionaalne (vaadake ka seletuskirja).

Samuti oleme analüüsinud Euroopa Liidu õigust ja nendime, et tegemist on riigiabi valdkonna küsimusega. Ja me liigume selles suunas, et esitada konkreetne taotlus Euroopa Komisjonile. Me nendime sedagi, et tegemist on eelnõuga, mis ei ole vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega ega ka Euroopa Liidu õigusega. Meie seisukohalt seal vastuolu ei ole. Seda on öelnud need eksperdid, kes on analüüsinud ka Soraineni kirja, aga peaaegselt seda konkreetset eelnõu. Seda vastuolu ei ole.

#### **21:12 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Ammas.

#### **21:12 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Selle küllalt pikale veninud debati kas viimase või ühe viimase küsimuse raames tahan teid kõigepealt tunnustada – te olete oma rolli tubliult täitnud, ilmselt oma parima suutlikkuse piires. Aga söandan siiski küsida, et kui saatus ei oleks teist teinud Eesti Vabariigi rahandusministrit, mis te siis sellest eelnõust arvaksite.

### **21:12 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan seda, et ei ole mõtet nii kommenteerida üht või teist konkreetset eelnõu, mis täna siin on. Ma olen rahandusministrina püüdnud oma parima teadmise järgi ellu viia mitte ainult seda eelnõu, aga ka kõiki teisi eelnõusid, mis on siin varem olnud. Püüan ka kõikide tulevaste eelnõude puhul saavutada parimat võimalikku varianti, lähtudes sellest, et kõik otsused kannaksid lõpuks seda eesmärki, et riive ettevõtlusele oleks võimalikult väike. Ja kui ma olen rääkinud seda, et tähelepanu pööramine tööjõu maksukoormusele on oluline, siis see on olnud minu selge seisukoht.

Aga koalitsioonilepingud annavad kindlasti mingi ülevaate sellest, kuhu üks või teine koalitsioon on tahtnud suunduda. Ja mul ei ole ju põhjust vastu vaielda tervishoiuekspertidele, kes ütlevad, et sellise magustatud joogi maksu kehtestamine ei aita kaasa toodetes suhkru vähendamisele. Mul ei olegi põhjust seda arvata, sest pigem on toodud palju põhjuseid ja näiteid selle kohta, kuidas aja jooksul on toodetes suhkruisaldus vähenenud.

Ma veel kord ütlen, et koalitsiooni rahandusministrina ma kindlasti viin ellu koalitsioonipoliitikat ja püüan teha seda parimal võimalikul viisil ka sellesama maksu puhul. Ja ma tõin enne ühele küsijale ka näite. Kui te võtate novembrikuise koalitsioonileppe koos Exceli tabeliga lahti – siin ei ole mingit saladust, see on ju avalik tabel, n-ö kurikuulus Exceli tabel –, siis te näete seal ju eeldatava mõju all tegelikult teist numbrit. Kindlasti on see, et see number on tulnud allapoole, koalitsiooni ühise töö, st mitte minu, vaid meie ühise töö tulemus.

Kuna tegemist on viimase sõnavõtuga, siis ma tahan ära asjatada ka selle küsimuse, mis küsiti õlle kohta seoses magustatud jookide maksuga. Kui üldiselt on tegu mittealkohoolsete jookide maksustamisega, siis maksu alla lähevad ka need õlled, mis on madalama, 0,5–1,2%-se alkoholisisaldusega. Tavalisele õllele, mille alkoholisisaldus on 4% või 5%, see maks ei laiene. Nii et kui on madalama alkoholisisaldusega õlled, siis nendele see laieneb. Lihtsalt mõtlesin, et asjatan selle täpsemalt ära.

### **21:15 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Herkel, palun!

### **21:15 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kuna IRL-i esimees on nüüd asunud seda maksupaketti kriitiliselt ümber hindama, siis ma lõpetuseks esitan sellise küsimuse. Kui need tuleb panna kaalukausile, siis kummast te ise enne loobuksite, kas sellest eelnõust või pakendiaktsiisi eelnõust, mida me ennist käsitlesime?

### **21:16 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma vastan hoopis nii, et ma teeksin täieliku pingutuse ja kasutaksin kõiki võimalusi helistada Riigikogu liikmetele, kui te teeksite ettepaneku viia tulumaksuvaba miinimum 500 eurolt 450 või 400 eurole, nagu te ühes eelnõus välja pakkusite. Kui te teete selle ettepaneku, siis uskuge mind, ma olen isiklikult valmis helistama Riigikogu liikmetele ja esitama palve, et nad seda teie väljapakutud eelnõu ei toetaks.

### **21:16 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aitäh teile, härra minister, vastuste eest! Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Palun!

### **21:16 Mihhail Stalnuhhin**

Lugupeetud kolleegid! Käesolev seaduseelnõu oli rahanduskomisjonis arutusel 5. mail. Ma ei tea, kas häbiga või uhkusega pean tunnistama, et nii intellektuaalne nagu täna siin saalis see arutelu ei olnud. Kahjuks ei arutatud selliseid küsimusi, nagu konservatiivsus, liberaalsus, nende seos ja vastupanu, rääkimata juba halvaast. Aga siiski esitati ministrile peale seda, kui ta oli seadust tutvustanud, kokkuvõtvalt 17 küsimust. Neist 12 on tänase aruteluga maha võetud. Kahte küsimust esitati siin praktiliselt ühel ja samal kujul kolm korda, mis teeb koos komisjoni aruteluga juba neli korda. Nii et mul jääb üle rääkida ainult sellest, millest siin saalis täna juttu ei olnud. Komisjonis kõlas, et Soomes tühistati suhkrumaks jäätisele, sest see oli vastuolus riigiabi reeglitega. Küsiti, kas mahlale

erandi taotlemine on paremini ennustatav. Vastus oli, et üheselt ei saa välistada, et luba ei anta. Samas otsustas Soome ise piirata magusamaksu objekti, sest ei soovinud küpsiseid maksustada. Ja Soomes maksustatakse jookke, nagu siin juba kõlas, 1940. aastast alates. Miks on välistatud jaemüügikohas kohapeal valmistatud ja kohe tarbimiseks mõeldud magustatud joogid? Liigse halduskoormuse vältimiseks. Tähendab, seda ka küsiti, aga mitte nii otseselt. Näiteks kohvikus kohapeal valmistatud ja kohe tarbimiseks mõeldud smuuti puhul tuleks määrata iga blenderitäie suhkrusisaldus. Ainult kohapeal tarbimiseks mõeldud tooted ei konkureeri tootetega.

Kui palju väheneks suhkrut tarbimine ilma selle seaduseta? Eesti trend annab aluse eeldada, et see ei väheneks, vaid kasvaks. On looduslikke ja tehisklikke magusaineid, osa neist on tervisele ohutud ja teised küsitava väärtusega. Näiteks aspartaam on mõnes riigis keelatud. Rahandusministeerium on Sotsiaalministeeriumiga selleteemalisi arutelusid pidanud, kuid praegu eelnõus sellist eristust ei ole. Kuidas mõjutab see seadus tootjate halduskoormust? Uue maksu juurutamisel on koormus alati suurem.

Ja menetlusotsused oli järgmised: teha Riigikogu juhatusel ettepanek saata see seaduseelnõu tänaseks, 17. maiks saali ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (selle poolt hääletas 6 komisjoni liiget, vastu oli 3, erapooletuid ei olnud) ning määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31. mai kell 17.15 ja komisjonipoolseks ettekandjaks komisjoni esimees. Aitäh! Ja padruneid saalil ei ole.

## **21:20 Aseesimees Enn Eesmaa**

Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele selle seaduseelnõu üldpõhimõtete aruteluks. Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna nimel. Palun, kaheksa minutit!

## **21:20 Monika Haukanõmm**

Härja juhataja! Head rahvasaadikud! Hea minister! Rahva tervise kaitse on kaheldamatult teema, millesse tuleb suhtuda väga tõsiselt. Ning mitte keegi pole kordagi kahtluse alla seadnud vajadust astuda samme inimeste teadlikkuse tõstmiseks, et igaüks, alates lasteaialapsest, oskaks teha tervislikumaid valikuid ning loobuks ennasthävivatest käitumisest.

Praegu meie ees laual olev eelnõu on kantud rahva tervise kaitse argumendist, mis on suures kirjas ja väga rõhutatult välja toodud. Teisalt on selles olemas ka fiskaalne eesmärk, mis on justkui teisejärguliseks taandatud. Kuid kas ikka on? Seletuskirjas on ju toodud, et suhkrumaksu kehtestamine aitab kaasa riigi tegevuseks vajalike tulude saamisele.

See, mis teeb aga muret paljudele Riigikogu liikmetele, ettevõtjatele, maksumaksjatele, väljendub asjaolus, et nii mahukate muudatuste tegemine sellises tempos ja sellise kaasamiskultuuriga kahjustab oluliselt Eesti majandust ja õiguskeskkonda. Tegemist on eelnõuga, millel on märkimisväärsed mõjud. Kahjuks ei peetud vajalikuks eelnõule isegi väljatöötamiskavatsust koostada. Väidetavalt on tegemist kiireloomulise eelnõuga, sest Vabariigi Valitsus lihtsalt otsustas nii. Kuid ilma väljatöötamiskavatsuseta pole ka teada, kas praegu käime probleemi lahendamisel just kõige õigemat teed.

Kuid tuleme fiskaalse mõõtme juurde tagasi. Seaduseelnõu kohaselt soovetakse riigieelarvesse mängleva kergusega koguda järgmisel aastal 15, siis juba 16 jne miljonit eurot. Kuhu see raha läheb? Loomulikult riigieelarve aukude lappimiseks, näiteks tulumaksuvaba miinimumi tõusu katteks. Milles on mure? Kui kokkukogutav raha läheks näiteks liikumisharrastuse toetamiseks, puu- ja köögiviljaprogrammide toetamiseks, siis oleks see kuidagigi arusaadav. Jookide suhkrumaksust on tehtud suur rahva tervise rinne, kuid see on silmakirjalik. Uuringud näitavad, et magustatud joogid ei ole Eesti inimeste toitumisharjumusi vaadates kaugeltki kõige tõsisem kahjuliku suhkrut allikas. Maiustuste ja pagaritoodete ületarbimine on samuti suur tervisemure, nagu ka magustatud jookide liigtarbimine.

See maks on osa uute maksude laviinist, mis on välja mõeldud valitsuse ülepaisutatud lubaduste katteks. Kas meil on kindlustunne, et ei leita järgmist kahjulikku toodet, mille eest on vaja rahvast kaitsma hakata? Aus oleks ju öelda, et mõtlesime maksu välja, sest vajame kümneid miljoneid sellele ja sellele. Selle asemel hakatakse kriitikuid kohe tembeldama rahva tervise edendamise vastasteks. Ilmselt saan ka mina kohe selle templi endale otsaette.

Ühendav joon on ikka see, et kehtestatav magusamaks on liiga keeruline ja silmakirjalik. Nüüd tuli lisaks välja, et magusamaks ei erista ka looduslikku ja lisatud suhkrut. See tähendab, et magusamaksu ei koguta mitte ainult lisatud suhkrukoguse pealt, vaid maksu alla läheb ka tootes olev lisasuhkur. Muidugi

ei ole ju rahva tervise seisukohalt oluline, pidades silmas rasvumist ja ülekaalulisust, millisest allikast suhkur saadakse.

Kuid eks iga riigi huvi peab olema kaitsta kasulikke ja oma riigis toodetud tooteid, näiteks naturaalseid mahlaid, mis on suur vitamiiniallikas. Selleks plaanib Rahandusministeerium minna Euroopa Komisjonilt riigiabi luba taotlema ja kui see saadakse, siis jäävad kodumaised vitamiinirikkad mahlad maksuobjektide hulgast välja. Kui seda aga ei saada, siis tõusevad mahlade hinnad poes umbes 70%. Ja kasutades AS-i Põltsamaa Felix tegevjuhi Marek Viiloli sõnu, võrdsustab valitsus õuna söömise limonaadi joomisega. Kui me maksustame ka mahlad, siis on Eesti küll esimene riik Euroopas, kes seda teeb.

Seega võib tekkida küsimus, miks riik ühelt poolt propageerib õunte ja teiste puu- ja köögiviljade tarbimist reklaamikampaaniate kaudu, näiteks "viis peotäit puu- ja köögivilju päevas", teiselt poolt peab õuna aga kahjulikuks ja maksustab sellest tehtud tooteid. See keeruline skeem kõlab lausa absurdelt. Ise loome probleemi ja siis asume seda Brüsseli bürokraatiamasina kaudu lahendama, mis võib ju võtta väga kaua aega. Ja tegelikult pole ka tulemus garanteeritud. Just tuli ka teade, et Eesti Karastusjookide Tootjate Liit, kuhu kuulub kolm suurimat Eesti karastusjookide tootjat, esitasid eile õhtul Allar Jõksi eestvedamisel kaebuse Euroopa Komisjonile nn limonaadimaksu pärast, sest rikutakse mitut Euroopa Liidus kehtivat põhimõtet.

Lisaks keerukusele ja ebaõiglusele tekib küsimus, kui palju see kõik meile maksma läheb. Tegemist on ju uue maksuga, mis tähendab seda, et tuleb luua ka uued IT-süsteemid, tuleb töö ümber korraldada, tuleb tegelda töökorralduslike küsimustega. Seletuskirjas on kirjas, et ainuüksi IT-arendus läheb maksma 1 miljon eurot, kuid tegelik rahaline kulu on siiski veel täpselt teadmata.

Olgu siinkohal rõhutatud, et Vabaerakond peab väga oluliseks rahva tervisliku seisundi parandamist, et meie tervena elatud aeg pikeneks ja me elaksime järjest kauem. Kuid see eelnõu ei ole kantud soovist ennekõike parandada rahva tervist, vaid koguda riigieelarvesse vajalikku puudu olevat raha. Ja see on kui džinni pudelist väljalaskmine. Kui on vaja koguda makse riigieelarve aukude lappimiseks, siis on seda ka aus öelda, mitte pügeda tervisekäitumise mõjutamise taha. Küsimus on ju hoopis inimeste teadlikkuse tõstmises, inimeste harimises, inimeste liikumisharrastuse soodustamises jne, et me ise teeksime paremaid valikuid, sest me kõik oleme ju otsustusvõimelised ja saame aru, mis meile kasulik on. Me ei vaja pelgalt maksudega lajatamist.

Ja kõigest sellest kantuna teeb Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud magustatud joogi maksu seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

## **21:28 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni nimel.

## **21:28 Aivar Sõerd**

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Tänase arutelu käigus sai meile veelgi enam selgeks, et magustatud joogi maksu eelnõu eesmärk on eelkõige fiskaalne. See aitab täita riigieelarve puudujääki ja mõjutab hinnatõusuga eelkõige väiksema sissetulekuga inimesi ning tervise kaitse eesmärk on seal alles teise- või kolmandajärguline.

Inimeste tervisekäitumise muutmiseks on vaja hoopis enam kui uut maksu, veelgi vähem sellist maksu, mille põhieesmärk on eelarveaugu täitmine. Rasvumise peatamiseks on vaja eelkõige suurendada inimeste toitumisalast teadlikkust, julgustada inimesi tervislikumalt toituma, liikuma, sportima, ja parandada ka toodete märgistust.

Tervise Arengu Instituut on oma uuringus välja toonud, et inimeste magusatarbimises on esimesel kohal pagaritooted. Teisel kohal on ehk sellele järgnevad kohvisuhkur, šokolaad, kompvekid. Kolmandal kohal on magusad piimatooted ja neljandal kohal mahlajoogid. Ja alles viiendal kohal on 5%-ga suhkrutarbimisest magusad joogid. Ehk isegi kui see 5% jookide tarbimine täielikult ära keelata, jääb ikkagi täiesti arusaamatuks, mismoodi mõjutab see väike osa inimeste kogu suhkrutarbimist.

See on ilmselt ka põhjus, miks Rahandusministeerium pole veel valmis saanud taotlust Euroopa Komisjonile riigiabi saamiseks. Minister möönis või vähemalt tunnistas, et Rahandusministeerium alles tegeleb põhjuste ja argumentide koondamisega. Ilmselt Euroopa Komisjonile ei saa hämada nii nagu meile siin. Euroopa Komisjonile on vaja ikkagi väga häid põhjendusi esitada, kuidas see eelnõu täidab oma eesmärgi ehk siis vähendab suhkrutarbimist. Ja ilmselt ei ole maksuvabastust vaja ainult mahlatoodetele. Neid tooteid on palju rohkem, mis konkureerivad karastusjookidega.

Ja teine õiguslik probleem on veel. Nimelt, maksust vabastatud magustatud piimatooteid, mida tarvitatakse siseturul, toodetakse valdavalt siin kohapeal, aga karastusjoogid tuuakse teistest Euroopa liikmesriikidest. Ehk see maks on ka diskrimineeriva iseloomuga. Ja ma saan aru, et sellele õiguslikule küsimusele on üles ehitatud ka õiguslik vaidlus.

Tervikuna võib öelda, et rahandusminister on toonud Riigikokku mitu maksueelnõu, mille summaarne mõju on igapäevaste tarbekaupade kallinemine, oluline konkurentsivõime kaotus mitme majandusharu puhul, varimajanduse ja piirikaubanduse hoogustamine ning lõpptulemusena ka inimeste elatustaseme langus. See osa lubatud maksuvõidust – tulumaksuvaba miinimumi tõus – võetakse kordades tagasi kõigi nende uute maksudega kaasneva maksukoormuse ja tarbijahindade kasvu kaudu.

Ja kokkuvõtlikult: praegune valitsus pärandab järgmistele valitsustele hiiglasliku eelarvepuudujäägi, samuti ärarikutud majandus- ja maksukeskkonna ning toob riigile veel kaela ka märkimisväärse õiguslike vaidluste rägastiku. Kõigest sellest tulenevalt teeb Riigikogu Reformierakonna fraktsioon ettepaneku magustatud joogi maksu seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

### **21:33 Aseesimees Enn Eesmaa**

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel. Palun, kaheksa minutit!

### **21:33 Martin Helme**

Lugupeetud asespiiker! Hea minister! Head kolleegid! Ma kõigepealt ütlen ühte asja, mis ei puuduta seda eelnõu. Kas me peame debatte liiga valjult või mitte? Ma pean ausalt tunnistama, et minu meelest on see õudne, kui siin saalis läbi peanaha inisetakse või mikrofoni mingit supiauru sahistatakse. Oma töö eest tuleb valjusti väljas olla.

Aga tulen nüüd selle eelnõu juurde. Ma muidugi kordan mingil määral seda, millele ma juba oma küsimustega tähelepanu juhtisin. Ma ei pea mõistlikuks hakata siin üldse vaidlema teemal, kas pool grammi siia- või sinnapoole või kas see suhkrumaks rahva tervisele kuidagi mõjub või ei mõju. Kõik saavad aru, et ei mõju. Kõik saavad aru, et see on rahvalt raha koorimise maks. Selle saime ka selgeks – tehti ilusti puust ette ja punaseks –, et see koorib kõige rohkem elanikkonna vaesemat osa, st seda osa, mille eest valitsus väidab ennast kõige rohkem võitlevat. See mõjub kõige halvemini lastega peredele. Nii et kui siin õigustatakse seda sellega, et on tehtud mingi tulumaksuskeem, mis justkui jätab vaesematele inimestele rohkem raha kätte, siis midagi teha ei ole – klassikaline paksu riigi tegevus, et lusikaga antud, kulbiga võetud. Ja see on tegelikult kogu selle seaduseelnõu kõige ebameeldivam aspekt, et me oleme 25 aastat pärast totalitaarse riigi kokkuvarisemist ja vabariigi sündimist jõudnud sellisesse faasi, kus meil on ametnikud ja poliitikud, kes siiralt usuvad, et nende asi on korraldada inimeste toidulauda. Ei ole! Ja kui te nii arvate, siis on teil põues väike liberaalne fašist, kes tahab kõike ära keelata, panna mulle nina ette mingisugust veganködi või ma ei tea mida ja öelda, et nii peab, teistmoodi ei saa. Ja kui sa, raibe, võtad midagi, mis sulle meeldib ja mulle ei meeldi, siis maksa rohkem. See on paksu riigi totalitaarne mõtteviis, mis käib loomulikult käsikäes paksu maksukihiga. Ja see on lihtsalt vastik.

Rõhutan veel kord: kogu selle diskussiooni käigus sai ju nii selgeks, et sellel mitte mingit pistmist rahva tervisega ei ole. Kui oleks, siis tehtaks teistmoodi. Rahva tervist aitab eelkõige parandada selgitustöö. Selles eelnõus ei ole ju kusagil näha, et see raha läheks selgitustöösse. Kõik me teame – neid näiteid toodi siin nii palju kordi –, et kohtades, kus maksustatakse n-ö ebatervislikku toitumist, ei ole inimesed kõhnemaks läinud, nad ei tarbi vähem. Ja muidugi oli lõbus kuulata, et meil ei ole veel vesi maksustatud. Minister ajas siin mitmes muuski asjas udu, aga meil vesi ikkagi on maksustatud. Minul ei ole veel õnnestunud oma kommunaalarvet ära maksta niimoodi, et ma veerea pealt poleks käibemaksu maksnud. Aga hea küll.

Ühesõnaga, halb eelnõu – halb mõju majandusele, halb mõju Eesti inimeste taskule –, mis edendab paksu totalitaarse mõtteviisiga riiki. Konservatiivne Rahvaerakond teeb ettepaneku see eelnõu tagasi lükata.

### **21:37 Aseesimees Enn Eesmaa**

Mihhail Stalnuhhin Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel.

### **21:37 Mihhail Stalnuhhin**

Härja juhataja! Lugupeetud kolleegid, palun mitte näha minus praegu rahanduskomisjoni esimeest! Komisjonis ja selles rollis esinedes ma mitte kunagi ei ütleks välja sellist asja, mis ma praegu teile rääkida kavatsen.

Esiteks, siin räägitakse sellest, et neid uusi seadusi on vaja selleks, et lappida auke eelarves. Ei ole! On vaja tagastada see, mis on rahvalt varastatud. Ja ma tuletan meelde, et varastatud on üsna palju. 2009. aastal kooriti paljaks kohalikud omavalitsused. Me anname need vahendid tagasi. Pikki aastaid on haridussüsteemi alarahastatud. Kas hakkame rääkima õpetajate palkadest, lasteaedadest ja lasteaednike palkadest? Kas me hakkame rääkima meie tervishoiusüsteemist? Miks te sellest ei räägi? Kui te tahate, et seal asjad korda läheksid, näidake siis, kust kohast see raha võtta. Ainus võimalus, mida tsiviliseeritud maailm näeb, on tarbimise maksustamine. Lihtsalt muud meil praeguses olukorras teha võimalik ei ole. On varastatud, on vaja tagasi anda ja me anname.

Punkt kaks: on olemas kaks Eestit. Üks Eesti teeb nalja selle üle, milline on miinimumpalk, milline on reaalne keskmine palk, aga teine selle miinimumpalgaga elab. Ja kuidas ta elab? Ma kahtlen selles, et te seda teada ja sellel teemal rääkida tahate. Noh, ei ole meie Ida-Virumaa viimane regioon – keskmise palgaga kuskil 5.–6. kohal tagantpoolt vaadates –, aga iga päev, kui ma seal olen ja inimestega suhtlen, siis ma kogu aeg mõtlen, millist palka seal kahe lapsega üksikema teenib ja kuidas ta elab.

Me anname inimestele konkreetse võimaluse oma olukorda parandada – 500 eurot tulumaksuvabalt. 768 taevast kukkunud eurot saab 96 Narva inimest 21 000-st, kes seal töötavad. Ma tean seda statistikat, ma vaatan seda iga kuu. Aga siin hakatakse rääkima sellest, et see suhkrumaks tervist ei mõjuta, ainult 5%. Teie muidugi teate sellist retsepti, kuidas parandada tervist kohe 100% ulatuses – öelge siis välja! Kas te ei mäleta, kuidas ütles üks vana tark hiinlane? Iga teekond algab esimesest sammust. Siin suhkur, seal alkohol ja tubakas ning vähehaaval muutubki seesama rahva tervis paremaks. Aga iga teekond algab esimesest sammust.

Ma toetan koalitsiooni. Meil on üsna erinevad vaated, aga ma olen siin regulaarselt olnud 1999. aastast ja ma ei tea ühtegi koalitsiooni, kellel oleks nii võimas ja rahvale positiivset mõju avaldav programm, tegevuskava. Teie teate seda ka ja püüate mitte lasta seda teostada. Ja siis algab see – ma ei nimetaks seda tsirkuseks, aga täna oli mul vahepeal selline tunne, nagu ma oleks sattunud kuskile Luis Buñueli või Jean-Luc Godardi filmi sisse – täielik sürrealism! Me arutame jooke, suhkrusisaldust ja selle peale tuleb ükstaspuha mida – halvaast konservatiivide ja liberaalide vahekordadeni.

Me kindlasti fraktsioonina toetame seda seadust. Me toetame kõiki seadusi, mis aitavad Eestis parandada inimeste elu. Ja 500 eurot tulumaksuvabalt – see on esimene reaalne, konkreetne ja väga tugev samm. Selle nimel tasub maksusüsteemi muuta, nii nagu meie seda teeme. Aitäh!

## 21:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole, läbirääkimised on lõppenud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 457 esimene lugemine lõpetada. Kuid kolme fraktsiooni, Eesti Vabaerakonna, Reformierakonna ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud avaldustele tuginedes on tehtud ettepanek magustatud joogi maksu seaduse eelnõu 457 esimesel lugemisel tagasi lükata. Meil seisab ees hääletus. Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele kolme opositsioonilise fraktsiooni, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna, Reformierakonna ja Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku magustatud joogi maksu seaduse eelnõu 457 esimesel lugemisel tagasi lükata. Võtke palun seisukoht ja hääletage!

### Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 37 ja vastu oli 50 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 457 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17.15.

---

## 12. 21:46 Tulumaksuseaduse, käibemaksuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) esimene lugemine

## 21:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, käibemaksuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 458 esimene lugemine. Palun ettekandjaks rahandusminister Sven Sester!

#### **21:46 Rahandusminister Sven Sester**

Tere, lugupeetud juhataja!

#### **21:46 Aseesimees Enn Eesmaa**

Tere!

#### **21:46 Rahandusminister Sven Sester**

Head parlamendiliikmed! Õhtu on veel noor. Liigume oma järgmise eelnõu juurde. Tegemist on eelnõuga, mis kannab numbrit 458. Nendele kõigile, kes ei tea, mis selle numbri taga on, ütlen, et tegemist on tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga, peaaesjalikult käibemaksuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõuga. (Juhataja helistab kella.)

Teile esitatud eelnõuga me muudame tulumaksuseaduses osalusoptsioonide maksustamise reegleid. Viiakse ellu kaks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis sisalduvat äriühingu tulumaksu alast meedet ning kehtestatakse residendist krediitdiasutustele ja mitteresidendist krediitdiasutuste Eesti filiaalidele kohustus tasuda tulumaksu avansilisi makseid. Lisaks muudetakse eelnõuga käibemaksuseaduses ettevõttes kasutatavate sõiduautode maksustamise korda ja tulumaksuseaduses sõiduauto erisoodustuse hinna arvutamise aluseid.

Kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt on osalusoptsioonide realiseerimine maksuvaba, kui osalusoptsiooni andmise ja realiseerimise vaheline periood on kolm aastat. Kui nimetatud periood on lühem, on tegemist erisoodustusmaksuga, erisoodustusega. Seaduse eesmärk on soodustada *start-up*'e osalusoptsioonide soodsama maksukäsitluse kaudu. Äriühingu koguosaluse müügi ehk nn *full exit*'i puhul ning töötaja töövõime kaotuse või surma korral pole kolmeaastane hoidmisperiood tulevikus nõutav. Edaspidi ei katke optsiooni alusvara muutudes kolmeaastase hoidmisperioodi kulgemine eeldusel, et kõik teised lepingutingimused jäävad samaks.

Ettevõtluskeskkonna toetamiseks ning tööjõu kättesaadavuse parandamiseks muudetakse töötajate majutuse ja transpordiga seotud tööandja kulude maksustamise korda. Töötaja majutamise kulude katmine on tööandja jaoks maksuvaba, kui töötaja elukoht on töökohast kaugemal kui 50 kilomeetrit. Tööandja kulutusi töötaja transpordile ei käsitleta erisoodustusena, kui transport on korraldatud bussiga. Samuti võimaldatakse tööandjal katta töölepingu alusel töötava töötaja transpordikulu, kui töötaja elukoht asub vähemalt 50 kilomeetri kaugusel töökohast.

Eesti investeerimiskeskonna konkurentsivõime parandamiseks kehtestatakse äriühingu regulaarsetele kasumijaotistele madalam, 14%-line tulumaksumäär. Tarvilik on see selleks, et Eesti oleks uute investeeringute meelitamisel võimeline konkureerima näiteks Leedu ja Läti 15%-lise tulumaksumääraga. Regulaarse kasumijaotisena käsitletakse seda summat, mis on väiksem või võrdne äriühingu eelneva kolme aasta keskmise Eestis maksustamisele kuulunud jaotatud kasumiga. Eelneva kolme kalendriaasta keskmise jaotatud kasumi arvutamisel loetakse esimeseks aastaks 2018. See tähendab, et 2019. aastal rakendatakse 14%-list määra ühele kolmandikule 2018. aastal jaotatud kasumist jne. 14%-lise maksumääraga maksustatud kasumi osast füüsilisele isikule makstud dividendidelt peab äriühing kinni 7% tulumaksu, füüsilisest isikust osaniku või aktsionäri maksukoormust eelnõu praegusega võrreldes ei muuda.

Eelnõuga lahendatakse varjatud kasumijaotiste mittemaksustamise probleem. Eelnõu kohaselt käsitletakse kasumijaotisena laene, mida tütarühing on andnud emaühingule või muule äriühingute ketis ülalpool asuvale äriühingule ja mis ületab äriühingu võetud laenude ja omakapitali tehtud sissemaksete summat. Laenu tagastamisel kahe aasta jooksul selle andmisest maksab riik maksumaksjale tagasi laenu andmisel tasutud tulumaksu. Erandina sätestatakse, et tulumaksukohustust ei tekita raha lühiajaliselt kontsernikonto kaudu kättesaadavaks tegemine teistele kontserni liikmetele, kui selle eesmärk on kontserni kui terviku likviidsuse juhtimine. Seega ei sega eelnõus ettenähtu tavapärase äritegevust, küll aga korrastab Eesti maksukeskkonda.

Eelnõuga kehtestatakse residendist krediitdiasutustele ja mitteresidendist krediitdiasutuste Eesti filiaalidele kohustus tasuda tulumaksu avansilisi makseid. Avansiliste maksete määraks on 14%

eelmises kvartalis teenitud kasumilt. Avansilistel maksetel põhinev tulumaksuskeem pankadele tagab tulumaksu senisest regulaarsema laekumise riigieelarvesse.

Maksumaksjate halduskoormuse vähendamiseks lihtsustatakse tulumaksuseaduses maksuvaba tulu arvestamise reegleid. Muudatus ei mõjuta maksuvaba tulu suurust. Vabatahtlikele, kes täidavad välisriigis avalikes huvides tegutseva MTÜ ülesandeid, tehtavaid väljamakseid kuni välislahetuse päevaraha piires ei maksustata ettepaneku kohaselt tulumaksuga. Isikliku sõiduauto kasutamisel teenistus-, töö- ja ametiülesannete täitmiseks makstavat parkimistasu võib tööandja tulevikus hüvitada maksuvabalt. Tööandja sõiduauto erisoodustuse hinna määramise aluseks võetakse sõiduauto võimsus. Seni kehtiv maksimaalne piirmäär 256 eurot kuus sõiduauto kohta asendatakse auto võimsusest sõltuva arvestusega, mille kohaselt on erisoodustuse maksukohustus ehk tulu- ja sotsiaalmaks 1,3 eurot ühe kilovati kohta kuus. Uue süsteemi järgi on maksukohustus praeguse erisoodustuse fikseeritud määraga võrreldes madalam keskmise ja väiksema võimsusega autode puhul. Muide, need moodustavad ettevõtjate sõiduautodest ligikaudu 70%.

Sõiduautode puhul, mis on vanemad kui viis aastat, on maksukohustus veerandi võrra madalam.

Sõiduautode puhul, mille isiklikuks tarbeks kasutamise on tööandja keelanud, sh autod, mis on avalikus sektoris – juhin tähelepanu, avalikus sektoris – kasutusel üksnes ametisõitudeks, tehakse liiklusregistrisse vastav märge. Segakasutuses olevate kaubikute (N1) puhul võimaldatakse ettevõtjatel vabatahtlikult kasutada sama kilovatipõhist erisoodustuse arvestuse alust nagu sõiduautode puhul.

Praegu kehtib neile turupõhine omatarbe ja töötajale antava hüve maksustamine, mis on maksuarvestuslikult keeruline ja koormav.

Sellised on arutusel oleva eelnõuga tehtavad peamised muudatused. Tänan tähelepanu eest!

#### **21:54 Aseesimees Enn Eesmaa**

Teile on küsimusi. Andres Ammas, palun!

#### **21:54 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Sain eile hilisõhtul ühe sellise kirja, tsiteerin:

"Sõidupäevikute kaotamisest rõõmustavad suurte ettevõtete tegelased, kes ülikallite autodega paarutavad Euroopasse puhkustele, golfiklubidesse, jõusaalidesse, mitte aga 80% väikeettevõtete omanikke, juhte, kelle käive tuleb oma tööjõu müümisest, mitte "spekuleerimisest", kelle "erasõidud" on kliendi juurest tulles põigata kauplusesse, et endale ja mõnele töötajale osta midagi lõunaks mikroahju panekuks, asemele aga tuleb 150 eurot igakuist maksu." Tundes teie lahkust, palun aidake sellele kirjale vastata!

#### **21:54 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan, kui me peatume sõiduautode maksustamisel ja peaaesjalikult just segakasutuse maksustamisel, siis siinkohal on kindlasti oluline öelda, et see on üks neid muudatusi, millest on tööandjatega, ettevõtlusorganisatsioonidega väga põhjalikult räägitud ja probleemid ära kaardistatud. Nagu teada, autod on alati need, millest kõik armastavad rääkida. On nenditud, et sisuliselt praegune süsteem, kui sul on 256 eurot see nn tase, millest arvestatakse tulu- ja sotsiaalmaksu, s.o suurusjärgus 170 eurot, 169 sentidega on see raha, mis sa üle kannad, mis ei võta aluseks auto enda väärtust ega hüvet, mida sa tegelikult saad, ja omakorda on veel täiendavalt selleks, et seda mitte maksta, igasugused sõidupäeviku vormid, on oma aja ära elanud. See on olnud tööandjate, erinevate ettevõtjate selge seisukoht, nende palve need muudatused ellu kutsuda.

Kui me vaatame, mida nüüd tehakse, siis nagu ma ütlesin, suunatakse seda 256-eurost taset rohkem auto väärtuse poole. Parim oleks tegelikult võtta aluseks auto väärtus, see oleks kõige õiglasem hüve hinnang. Kuna auto väärtus oma olemuses on ostja ja müüja vahel manipuleeritav, see on nendevaheline kokkulepe, siis tehti ära põhjalikum töö ja vaadati, mis annaks sellele auto väärtusele võimalikult lähedase korrelatsiooni. Võimsus on üle 90% puhtas korrelatsioonis auto väärtusega – mida võimsam on auto, seda suurem on ka auto väärtus, mis omakorda tähendab, et seda suurem on hüve, mida antakse inimesele kasutada tema igapäevastes toimingutes. Ja mis on kindlasti oluline ja mida tasuks ära markeerida, on nn õigluse ja lihtsuse küsimus, mis sisaldus mingil määral ka teie küsimuseasetuses. Ehk mida lihtsam on mingi süsteem – ja see ei ole nii ainult autode maksustamisel –, seda rohkem võib olla probleeme õigluse küsimusega. Kõige õiglasem süsteem on iga kilomeeter arvesse võtta – see on kõige õiglasem süsteem, paned täpselt oma kilomeetrid kirja. Kuid paraku on see

ühtlasi kõige vähem lihtne. Siin on see korrelatsiooni küsimus. Ja ma võin teile küll kinnitada, et ettevõtjatega on jõutud kokkuleppele liikuda edasi sellise näitega, kus autod muutuvad oma olemuses 70% odavamaks, nagu ma mainisin, st selle maksu näol odavamaks.

#### **21:57 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Herkel, palun!

#### **21:57 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Mis puudutab tagatismaksu või pandimaksu süsteemi, siis selles te vist ettevõtjatega kokkuleppele jõudnud ei ole. Küsimus on, kui paljusid ettevõtjaid Eestis see üldse puudutab. Kuidas te suhtute sellesse kriitikasse, mida tänases Äripäevas vahendab kas või Jüri Kääri? Ma ei pea silmas seda, mida ta isiklikult teie kohta ütleb, et te tekitate ettevõtjate seas paksu verd. Ma mõtlen seda olemuslikku kriitikat, et investeerimiskeskond ei ole selle muudatuse järel enam nii atraktiivne ja üks põhjus, miks Eestisse oma kapitaliga tulla, on vähem.

#### **21:58 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! See on hea küsimus. Ma vaatan seda reaktsiooni ja mul tuleb meelde see aeg, kui Jürgen Ligi tõi lauale 1000-euroste arvete deklareerimise. Sellega seonduv tagasiside ettevõtjatelt oli selline: uskumatu, ennekuulmatu, seda ei ole võimalik ellu viia jne. Ja ma mäletan, et Jürgen Ligi nentis tol hetkel, et võib-olla see on õigesti suunatud meede, mida näitas ka reaktsioon. Kui me vaatame potentsiaalset tulevast tagatistasust, siis andmed on hinnangulised, kuna praegu ei ole vajadust kuskile deklareerida, kui palju on tütarettevõtete emaettevõttele või ühele või teisele ketis ülalpool asuval ettevõttele laene andnud. Siin on spekulatsioonid 800 miljoni ja võib-olla ka miljardi euroga. Küsimus on selles, kas ettevõtluse loogikast lähtuvalt alt üles antud laenu on praegu ettevõtluses n-ö igapäevane majandustegevus või mitte. Tegelikult on küsimuseasetus ju selline. Kui emaettevõtte või, ütleme, kontserni pea tahab investeerida mingisse äriprojekti ja loob selleks, et diferentseerida oma riske, eraldi tütarettevõtte, annab sinna aktsiakapitali ning suunab sinna veel lisakapitali laenu näol, siis ta teeb seda eesmärgiga saada sealt kasumit. Kui selles tütarettevõttes tekib kasum, siis oleks ka loogiline, et see kasum makstakse välja emaettevõttele – kui ei ole soovi täiendavalt investeerida, siis loomulikult tuleb see emaettevõttele välja maksta. Kui tütarettevõttel, sellel eraldi seisval juriidilisel isikul on soov investeerida edasi järgmistesse projektidesse, siis ma arvan, et praegune tulumaksusüsteem, kus reinvesteeringut kasum on tulumaksuvaba, on väga hea süsteem, mis peaks kindlasti jätkuma. Kui ei ole soovi enam edasi investeerida, siis omanikule raha tagastades üldjuhul sa tagastad seda kui tulu, makstes selle pealt ka dividendimaksu. Probleem on praegu selles, et seda ei tagastata mitte kui tulu, vaid kui laenu. Selles on probleemi sügavam olemus.

#### **22:01 Aseesimees Enn Eesmaa**

Remo Holsmer, palun!

#### **22:01 Remo Holsmer**

Aitäh! Jätkan panditulumaksu süsteemi teemal. See on Eesti ettevõtluskeskkonnale kõigist nendest muudatustest, mis täna siin arutusel on, selgelt kõige kahjulikum. Mõni on veel tulemas, eelarvereglite lõdvendamine on tulemas. Ettevõtjad, näiteks Tallinna Kaubamaja Grupp on öelnud, et neile läheb see maksma ca 3 miljonit eurot aastas, kuna see puudutab ka kontsernisiseseid laene. Igal juhul läheb see hind ettevõtja jaoks kallimaks, need liigutused, bürokraatia, tõestamine, tõendamine jne. Maksukorralduse seadus tegelikult võimaldab maksuametil ka praegu hinnata laene nende tegeliku sisu järgi ja vaielda vajadusel Riigikohtuni välja, kas laenu emaettevõttele oli antud laenu eesmärgil või sooviga, ütleme siis, kas petta või raha Eestist välja viia. Miks te selle praegu ettepanud uue maksusüsteemi asemel ei kaalunud võimalust vajaduse korral maksuametit toetada, tugevdada ja seeläbi luua selgust? Ma usun, kui te oleksite andnud signaali, et riik soovib neid tegelikke või näilisi laene kätte saada, küllap ettevõtjad oleksid siis sellele ka reageerinud.

#### **22:02 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Eks arvamused on erinevad. Ma arvan, et ma ei ole ülekohtune, aga mulle meenub, et kunagine rahandusminister Aivar Sõerd teie oma erakonnast on nentunud, et kasumi laenude kaudu väljaviimisele tuleks piir ette panna. Ma arvan, ma ei eksi, ma olen nagu kuulnud, et ta on seda maininud. Aga mille ma tahaksin kindlasti ära õiendada, on see teie küsimuse sissejuhatuses olnud kontsernikontoga seonduv osa. Üks asi on, kui teised kontsernikonto liikmed lühiaegselt kontsernikonto kaudu raha kätte saavad ja selle eesmärgiks on tervikliku likviidsuse juhtimine. Kontsernikontol võib olla mitu eesmärki, näiteks kasumis oleva ettevõtte rahaga tahetakse katta mingit uut projekti, kus sellel ettevõttel, kes tegelikult kasumit on teeninud, ei ole mingit muud huvi kui vaid laenu väljaviimine. Kui tegemist on kontsernikontoga klassikalises mõttes ehk siis tervikliku likviidsuse juhtimisega, siis seda see eelnõu ei sega. See võimalus saab ikka olema, et terviklikku likviidsust juhtida.

Küsimuse teine, sisuline pool oli, miks ei võiks Maksu- ja Tolliamet ühte või teist laenu sügavamalt käsitleda. Ma arvan, et maksusüsteem oma olemuses ei tohi olla üles ehitatud põhimõttele, et maks kuulub tasumisele pika uurimise ja vaidlemise tulemusena. Tänapäeval on see olukord, kus pikalt uuritakse, vaieldakse ja siis on need kaasusepõhised tõendamised, mis on selgelt ressursimahukad ja keerulised. Nüüd on küsimus, mis on eesmärk. Kas meie eesmärk on suunata maksumaksja raha pikaajalistele kaasuspõhistele tõlgendamistele ja vaidlustele, kus lõpuks selgub, kellel on õigus, või öelda sõnaselgelt seaduses, et tütarettevõttelt emaettevõttele laenu andmine, mis ületab omakapitali võõrvahendeid, on tegelikult tulu ülekandmine tütarettevõttelt emaettevõttele, mis üldjuhul peaks olema maksustatud dividendimaksega.

## **22:05 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jürgn Ligi, palun!

## **22:05 Jürgen Ligi**

Aitäh! Panditulumaks on selles eelnõus kindlasti kõige olulisem majanduskeskkonna halvendaja. Mulle kirjutas eile üks ettevõtja, kes kirjeldas, kui palju see tema majandustegevust piirab. Te ütlesite, et see ei ole igapäevane tegevus. Paraku nii on, et see on üsna igapäevane tegevus, see on loomulik majandustegevuse osa. Sellepärast soovitas ka teie erakonna pikaajaline suurtoetaja Jüri Kõo teil rahandusministri välja vahetada – kõigi nende segaduste pärast. Aga kui räägitakse 800 miljonist üleval seisvatest laenudest, siis öelge, kui palju teie arvates meie käivete juures on normaalne. Kust te võtate, et see on mingi ebaloosulik number, kui firmad üksteisele raha laenavad?

## **22:06 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et ei ole midagi ebaloosulikku, kui firmad üksteisele laenavad. Ma arvan, et siin peaksime vaatama n-ö üldiselt üksikule, süsteemi enda sisse. Ma tuletan teile meelde, et 2000. aastatel, kui tekkis olukord, kus reinvesteeringut kasumilt ei võetud tulumaksu, siis ei olnud eesmärk see, et kasumit ei võeta välja, vaid et tulevikus hakkavad tütarettevõtted kandma seda emaettevõtetele laenuna üle. See oli eesmärk sel hetkel. Praeguseks on kujunenud uus olukord, uus reaalsus ja nüüd on täna meie jaoks siin saalis küsimus, kas see oli tegelikult sel hetkel seaduse eesmärk. Me oleme olukorras, kus tõesti paljud ettevõtted sisuliselt dividende välja ei maksa, vaid kannavad selle laenuna edasi oma emaettevõtetele ja neil endal on tegelikult huvi jätkuprojektide vastu, välja arvatud potentsiaalne laenuintress, mida nad selle eest saavad.

## **22:07 Aseesimees Enn Eesmaa**

Arto Aas, palun!

## **22:08 Arto Aas**

Aitäh! Härra Sester, te olete varem ise kogu aeg kinnitanud, et ettevõtete arvamus on teile justkui oluline ning samas ka maksukeskkonna lihtsus ja arusaadavus. Selle muudatuste paketiga ei ole rahul ettevõtjad – õigupoolest on nad päris marus – ja kindlasti ei tee see ka kogu süsteemi lihtsamaks ei ettevõtjatele ega maksuametnikele. Kas te olete kaalunud ka teisi alternatiive? Äkki ikkagi naaseks oma kunagiste seisukohtade juurde ja üritaks selles kulutamistuhinas pigem midagi kokku tõmmata, üritaks midagi ära jätta? Maksude kogumine sellisel moel ei tule teil praegu hästi välja.

## 22:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Teate, hea küsija, ma ütlen teile ja ka kõigile teistele kuulajatele nii saalis kui ka väljaspool seda siinkohal välja: ei järgmisel ega ülejärgmisel aastal ei eeldata selle meetmega mitte ühegi täiendava euro laekumist riigieelarvesse. Ei eeldata mitte ühtegi lisaeurot! Kõiksugused jutud selle eelnõuga kaasnevast võimalikust rahalisest meetmest riigieelarve jaoks on vale. Mitte ühtegi eurot ei eeldata, palun ärge rääkige seda juttu! Tõesti, järgmisel ega ülejärgmisel aastal ei eeldata ühtegi eurot. Kui me vaatame suurt plaani, siis on küsimus selles, kas panditulumaks oma olemuses või täpsemalt tagatistrahaga – tegemist ei ole ju uue maksuga, tegemist on tegelikult dividendi varjatud väljaviimisega laenu näol – kannab oma eesmärgi või mitte. Kas see ettevõtte, kes tegelikult on saanud kasumit, soovib reinvesteerida seda kuhugi edasi? Kui ta soovib seda reinvesteerida, siis ma arvan, et see on väga õige, väga hea ja talt ei tohi võtta tulumaksu. Praegune seadus võimaldab seda. Kui ta ei soovi seda reinvesteerida – tal ei ole uusi ideid, tal ei ole uusi mõtteid –, vaid soovib selle omanikule, oma emaettevõttele tagasi maksta, siis väga paljud ettevõtted kasutavad selle laenuna väljaviimist. See on praegu selle tagatistrahaga eesmärk. Kui sul ei ole soovi oma kasumit edasi investeerida ja sa soovid kanda selle tagasi oma emaettevõttele, siis normaalses äritegevuses sa teed kasumi väljamakse. See on tegelikult ju asja mõte.

## 22:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas, teine küsimus.

## 22:10 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ettevõtlusorganisatsioonide kirjust selgus vähemalt minu jaoks huvipakkuv fakt, et selles minu arust siiski kobareelnõus sisalduvad mõtted on eraldi ettevõtlusorganisatsioonidega juba kooskõlastatud, igaüks eraldi. Ja siis, mingil hetkel otsustati need kõik liita üheks eelnõuks. Palun, kas te selgitaksite, miks ikkagi nii otsustati teha. Siin saalis istujad pannakse niimoodi keerulisse olukorda. Ütlen siiralt, et selles eelnõus on asju, mille poolt ma tahan olla, aga on ka asju, mille poolt ma kuidagi ei saa olla. Lõpuks on siis ikka nii, et hääletad vastu.

## 22:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Teate, ma püüan jälle selgitada ja veel kord selgitada jne, jne. Mitmed ajakirjanikud ütlesid mulle ka, et härra Ammas räägib kobareelnõust. Ma siis selgitan rahulikult ühe korra veel. Kobareelnõu on eelnõude pakett, kus seotakse omavahel kokku mitu eelnõu, millel ei ole omavahelist puutumust. See on klassikalises mõttes n-ö kobareelnõu loogika. Tinglikult öeldes, kui kunstliku viljastamise seadus seotakse kokku kohaliku omavalitsuse valimise seadusega, millel ei ole omavahel ühtegi puutumust. Kui need kaks asja pannakse kokku, siis on tegemist kobareelnõuga. Hea kolleeg, kui te menetlete tulumaksuseaduse muudatuse eri paragrahve, siis ei ole tegemist kobareelnõuga, tegemist on tulumaksuseaduse muutmise seadusega koos oma kõikide positiivsete ja negatiivsete aspektidega. Kas te kujutate ette, et me peaksime korraga menetlema kuut tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu? Ma arvan, et see tekitaks liigse halduskoormuse meile kõigile. Meil on tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, sellel on eri aspektid, millest mina arvan, et need kõik on head. Teie ütlete, et osa on head, osa on halvad. See ei ole kobareelnõu, see on ühe seaduse muutmine, tulumaksuseaduse muutmine.

## 22:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Igor Gräzin, palun!

## 22:12 Igor Gräzin

Kõigepealt, see ei ole nüüd ministrile, see on stenogrammi jaoks. Palun fikseerime stenogrammis, et kell 22.08 kaotas Eesti Vabariigi rahandusminister närvid ja kell 22.11 sai need mõnevõrra tagasi – et ajalugu teaks seda. Nüüd räägime edasi. Siin on juttu olnud ideedest, mis pärinevad Jürgen Ligilt, Aivar Sõerdilt jne. Need inimesed on klassikud. Tegu on originaaliga – need on ehedad, ilusad, suured ideed. Paratamatult on see, mis täna räägitakse, vilets ja kahvatu koopia, mis ei vääri originaali. Ja isegi see viide on kuidagi ... No mis on see tänane jutt Ligi või Sõerdi jutu kõrval? Aga ma ikkagi küsin, mis on selle kobara üks läbiv idee. Palun vastata rahulikult, ilma solvanguteta ja lühidalt!

## 22:13 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh-aitäh, hea küsija! Fikseerime kellaaja 22.13. Närvid on endiselt heas seisus, ma olen täiesti värske ja valmis pidama debate veel pikki õhtutunde. Ja ma loodan, et seda olete ka teie, kes te seal mõnusalt istute ja vahepeal käite oma fraktsioonis loomulikult söömas, sest mida muud saaks seal teha. Ma tahan öelda, et kui te arutlete selle üle, millised on selle eelnõu positiivsed muudatused, siis ma arvan, et me ei pea häbenema tuua siin välja mitmeid muudatusi, mida me selle eelnõuga tegemas oleme. Hea küsija on küll lahkunud, aga ma annan neist siiski ülevaate kõigile nendele, kes siia saali on jäänud. Ma arvan, et töötajate transpordi erisoodustusmaksu kaotamine, mida tööandjad on väga ammu, väga pikka aega oodanud, saab nüüd teoks. Küll mitte täna, aga esimene samm selles suunas on esimese lugemisega tehtud. Oma töötajate transpordile ja majutusele tehtavate kulude puhul, kui tegemist on üle 50-kilomeetrise distantsiga elu- ja töökoha vahel, peab tööandja praegu maksma erisoodustusmaksu. Tulevikus seda enam maksta ei tule. Kui mõelda selle peale, mida siin veel positiivset on, siis ma arvan, et tasuks mainida osalusoptsioonide puhul erandite tegemist. Pange tähele, erandi tegemine transpordile, erandi tegemine majutusele, erandite tegemine osalusoptsioonidele. Mäletate, kunagi olid erandid tabud, mõned aastad tagasi ei tohtinud erandeid teha. Me oleme neid tabusid hakanud nüüd "rikkuma". Tervishoius tegime erandi: tänapäeval on tööandjal võimalik anda 400 eurot oma töötaja tervise parandamiseks, aastaid tagasi oli sellest rääkida tabu.

Ma arvan, et osalusoptsioonid on üks nüanss, mis kindlasti aitab kinnistada Eesti kui hea ettevõtluskeskkonna kuvandit. Kui te küsite, mida need osalusoptsioonid tähendavad, siis ma seletan veel kord. Praegu on olukord, et kui töötaja ja tööandja vahel tehakse osalusoptsiooni leping, siis peab see olema kolmeaastane, ja kui sa tahad optsiooni varem realiseerida, siis on kohustus maksta selle pealt erisoodustusmaksu. Tulevikus läheb see paindlikumaks: kui kolme aasta jooksul kaks aastat osaluspositsiooni üleval hoitakse ja siis toimub *full exit*, ettevõtte müüakse maha idufirma, siis kahe aasta eest erisoodustusmaksu maksma ei pea. Ma arvan, et see on väga positiivne.

Ma arvan ka seda, et lähitulevikus globaalses konkurentsivõimelises Lätis ja Leeduga, kui omanik otsustab, et ta tahab kuhugi oma raha investeerida, panna püsti tehase, siis ta loomulikult ei vaata ainult maksupoliitikat. Ta vaatab mitmesuguseid asju: milline on infrastruktuur, millised on muud nüansid. Kuid kindlasti on maksupoliitika üks nendest nüanssidest, mida ta oma investeerimisotsuste tegemisel vaatab. Kui investor paneb praegu Lätis või Leedus tehase püsti, teenib seal kasumit ja tahab selle kasumi välja võtta, siis ta saab selle 15%-ga kätte. Jah, Eestis on üks hea asi – nii kaua, kuni sa reinvesteeri, ei võeta sult ühtegi protsenti kasumist. Aga kui sa tahad omanikule selle välja maksta, näiteks välisinvestorile, siis sa oled sunnitud maksma 20%. Me tahame viia selle keskmiselt 14% peale. Ma arvan, et need on näited sellistest asjadest, mis kokku võttes aitavad tulevikus kaasa meie ettevõtluskeskkonna paranemisele.

## 22:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Kell 22.17 esitab küsimuse Martin Helme. Palun!

### 22:17 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Pean küll ütleva, et te ei pidanud kinni Gräzini palvest mitte solvata. Aga ma olen nüüd segaduses. Te ütlesite siin enne, et selle kobareelnõu tõttu ei laeku ühtegi eurot. Ja see tõepoolest ikkagi on kobareelnõu. Täpselt samamoodi, nagu ütles kolleeg Ammas, on ka minul siin mõni asi, mis mulle meeldib, aga suurem osa on neid, mis ei meeldi. Kui siin on korraga sees pangamaks, automaks, erisoodustusmaksu muutmise ja dividendimaks, siis see on kobar. Aga komisjonis sain ma nii palju targemaks, et see pangamaks – no nimetame seda nii – peaks hakkama riigieelarvesse laekuma 2018. aasta kolmandas kvartalis ja kogusumma on ligi 100 miljonit. Jaotub küll ära mitme aasta peale, aga järgmine aasta, kui ma kalendrisse vaatasin, on juba 2018. aasta. Ma küsin aga veel automaksu kohta, mis peaks tooma sisse seitse miljonit eurot aastas, kui ma õigesti mäletan. See on klassikaline automaks, sest kui ta ei oleks klassikaline automaks, siis ta ei oleks kilovatipõhine. Miks me ikkagi selle kehtestame?

## 22:18 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Te panite praegu pudru ja kapsad kokku, ma püüan teile rahulikult seletada. Autodega seonduv maksustamine – mis see oma olemuses on? Kui ettevõtte annab auto nn segakasutusse ehk annab selle oma töötajale kasutada isiklikul otstarbel, siis see tähendab, et maksunduslikult saab töötaja auto näol mingi hüve. Ta saab oma igapäevases tegevuses kasutada hüve. Praegu on see hüve 256 eurot, selle pealt tulu- ja sotsiaalmaks erisoodustusmaksuna, 170 eurot makstakse ära. Tulevikus sõltub see hüve auto võimsusest ja võimsus on korrelatsioonis auto hinnaga. Kõige parem indikatsioon oleks auto hind ise, sest see annab hüve väärtuse kõige paremini teada. Võimsus on üle 90% korrelatsioonis auto hinnaga, nii et ülitugevas korrelatsioonis – mida võimsam on auto, seda suurem on hüve, ja mida väiksem auto, seda väiksem on hüve. Ütlen teile ära ka selle, et kui me alustasime arutelusid ettevõtjatega, siis nende esimene indikatsioon – sel teemal on räägitud üle aasta, teema oli laual juba eelmises koalitsioonis –, kui nad tulid välja sellega, et sõidupäevik ära kaotada – ülioluline! –, oli selline, et see peab olema disainitud niimoodi, et ei tekiks otsest riigieelarvelist kasu. Pange tähele, nüüd jõuame kohe seitsme miljonini, nagu te õigesti tsiteerisite. Ehk siis lihtsalt muutmine oma olemuses ei tohiks tekitada kasumit. Seda võib omakorda võrrelda sellega, et restoranis uue menüü tegemine ei tähenda, et toidud lähevad kallimaks. Ja me leppisime selles kokku – kõiges, ka nendes konkreetsetes numbrites, et 1,3 eurot kilovatt jne. Tõsilugu, kui käitumuslikku muutust ei tule, siis see uus, kilovatipõhine arvestus on riigieelarvele negatiivne, st kui käitumuslikku muutust ei tule. Me eeldame, et käitumuslik muutus tuleb. Kui te küsite, miks tuleb käitumuslik muutus, siis me eeldame, et tänu sellele, et 70% praegustest autodest saavad maksustatud väiksema numbriga. Kui varem, olenemata auto enda väärtusest, olenemata auto kilovattidest, auto hinnast, oli alati 170 eurot, siis nüüd lähtutakse kilovattidest ja see summa võib olla alla saja euro, sada eurot – seal on teile näited toodud. 70% autodest! Me eeldame käitumuslikku muutust, mis kokku võttes peaks viima olukorrani, kus see miinus, mille me nüüd tekitame selle seaduseelnõuga käitumusliku muutuse kaudu, muutub plussiks. Veel kord: ma arvan, et see teeb asja lihtsamaks, kaotab ära sõidupäevikud ja lõppkokkuvõttes hakkab 70% autoomanikke tulevikus vähem maksma.

## **22:22 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Urve Tiidus!

## **22:22 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab krediiciasutuste avansilise tulumaksuga seonduvat. Te seletate kõike nii kenasti ja rahulikult, aga maksueksperdid maksumaksjate liidust on avaldanud arvamust, et üks punkt võib olla vastuolus põhiseadusega. See on selline asi, et avansilise makse objekti ehk kasumi määratlemine on volitusnormiga delegeeritud ministrile. Kui see on tõesti nii, siis kuidas te seda seletate? Ma saan aru, et maksumaksjate liit on selles asjas natuke hämmingus.

## **22:22 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Kõik asjad tuleb loomulikult üle vaadata, asjad peavad olema korrektsed, ei tohi tekkida olukorda, kus kuskil jääb vale arusaam või põhiseadusega vastuolu võimalus. Loomulikult seda ei tohi olla. Vaatame asjad üle. Me oleme arvamusel, et praegu on seaduseelnõu koostatud sellisena, et avansilised dividendimaksud ei tekita pankadele olukorda, kus asi ei oleks seadusega kooskõlas. Muide, siin on ka riigiabi teemad üleval ja nendega me tegeleme eraldi. Ma olen palunud näiteks Euroopa Liidu liikmesriigilt Austrialt veel eraldi teavet. Neil on veelgi karmim, konkreetselt pankadele ainult fiskaalsel eesmärgil suunatud erimaks. Me oleme teatud küsimustega nende poole eraldi pöördunud. Aga loomulikult, kui me tunnetame, et mingis kohas on vaja täiendavalt selgitada, siis ei ole küsimust.

## **22:23 Aseesimees Enn Eesmaa**

Krista Aru, palun!

## **22:23 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Jälle kiireloomulisena esitatud seaduseelnõu, mille puhul puudub väljatöötamiskavatsus. Miks te toote meile siia Riigikogusse sellist halba seaduseelnõude menetlemise praktikat? Teie enda erakonnakaaslane, justiitsminister on väga tõsimeelselt rõhutanud,

kui oluline on anda üle korrektsed seaduseelnõud. Nii ei tohiks käituda, sest teemad on väga olulised. Me tahaksime neisse hoopis rohkem süveneda, aga nüüd on jälle kiirustatud. See jätab väga halva mulje.

#### **22:24 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma olen küsijaga täiesti nõus, et kindlasti on vorm väga tähtis, aga veelgi tähtsam on sisu. Vorm on tähtis, ma olen teiega nõus, aga veelgi tähtsam on sisu. Ma arvan, et ühise tööga me suudame selle sisu üle vaadata ja vajadusel seda ka paremaks teha. Ma arvan küll, et sisul on eeldusi olla juba praegu päris hea, aga see ei tähenda, et seda ei saaks veel paremaks teha. Me oleme plaaninud jõustada muudatused 2018. aastal. Me tahame muudatused, mida täna on siin mainitud, head muudatused ellu kutsuda ja meil on võimalus selles protsessis omavahel arutada, kas üks või teine muudatus on hea, kas ta viib selle eesmärgini, mida me oleme ise endile seadnud. Ja ma usun, et me teeme seda koostöös teiega.

#### **22:25 Aseesimees Enn Eesmaa**

Remo Holsmer, palun!

#### **22:25 Remo Holsmer**

Aitäh! Te vastasite mu eelmisele küsimusele, et kui on kohtupraktika *versus* maksutõus, siis valite parem maksutõusu – selge poliitiline valik. Ei nõustu, aga loomulikult on teil see õigus. Minu arust selle eelnõuga, eriti mis puudutab panditulumaksu süsteemi, te muudate ausate ettevõtjate jaoks keskkonna oluliselt halvemaks. Te eeldate, et ettevõtjad tingimata petavad. Ja kindlasti te muudate ettevõtete jaoks raha kallimaks, sest te panete nende likviidsuse surve alla, aga intressi riik, nagu ma aru saan, panditud raha eest ju ei maksa. Mu küsimus on aga hoopis selline. Kui ma loen IRL-i vastvalitud esimehe avaldusi, siis ka tema on panditulumaksu süsteemi suhtes väga kriitiline. Kas te olete temaga rääkinud ja kas ta toetab seda eelnõu?

#### **22:26 Rahandusminister Sven Sester**

Täna! No selge. Ma püüan kommenteerida ka sissejuhatuses olnud väiteid ja lõpuks jõuda siis muidugi küsimuseni. Te ütlesite kõigepealt, et kohtupraktika *versus* maksutõus, ma tegin sellise tähelepaneku. Ma arvan, et see ei ole õige. Ma arvan – ja nii ma ka ütlesin –, et maksusüsteemi ei tohi üles ehitada põhimõttel, et maks kuulub tasumisele peale pikka uurimist ja vaidlemist. Ma arvan, et see ei ole hea maksusüsteem. See ei ole maksumaksja raha õige suunamine. Ma arvan, et see ei ole kindlasti õige. Järgmine väide, mis te ütlesite – kuna te panete mulle sõnu suhu, siis ma pean need kõik ümber lükkama, pallid üles, pallid jälle alla –, oli see, nagu eeldataks, et kõik ettevõtjad petavad. Mina ei ole seda öelnud. Ma ei tea, kas teie eeldate, et kõik nad petavad. Kui te eeldate seda, siis see jääb teie südametunnistusele. Mina pole seda rääkinud, et ettevõtjad petavad. Kindlasti mitte. Ja viimane, küsimuse osa: kas ma olen rääkinud oma erakonnakaaslastega? Ma ütlen teile, et tutvuge IRL-i valimisplatvormiga, kus on kirjas, et püütakse tõkestada kasumi varjatud väljaviimist laenude näol. Ma ei tea, kas see ka teil kirjas on. Ma tean, et Aivar Sõerd on sellest pikalt rääkinud ja kogu aeg öelnud, et kasumi varjatud väljaviimine tuleb ära lõpetada. Ma ei ole teie erakonna programmiga tutvunud, võib-olla on ka seal seda öeldud, aga meil on küll kirjas, et kasumi varjatud väljaviimist laenude näol tuleb tõkestada.

#### **22:28 Aseesimees Enn Eesmaa**

Eiki Nestor, palun!

#### **22:28 Eiki Nestor**

Austatud minister! Peale selle, et sa oled ise väga heas vormis – tõeline tunnustus! –, ma pean ütlema, et mida rohkem ma seda eelnõu loen, seda rohkem see mulle meeldib. Mu küsimus on aga maksusüsteemi lihtsuse kohta. Kui praegu jätab maksuamet ema- ja tütarettevõtte vaheliste laenude puhul teinekord ajakulu ja võimaliku tulu-kulu hindamata, siis nüüd muutub olukord selgemaks.

Maksuameti jaoks on asi lihtsam. Millest siis ka meie oma maksumaksjate ja ettevõtjate protest selle vastu? Kas nad said seni raha n-ö odavamalt kätte tänu sellele, et maksuamet ei julgenud oma tööd teha? Ka nende jaoks muutub ju asi lihtsamaks, kui reeglid on selged.

### **22:29 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! See on hea küsimus. Eks küsimus ongi see, kas süsteemis on praegu *error* ehk probleem sees või ei ole. Vahepeal on püütud mainida, et süsteemis probleemi ei ole, ja siis ootamatult tuleb välja, et süsteemi on suurem probleem sisse programmeeritud. Tõsilugu, nii nagu te oma küsimuse sissejuhatuses mainisite, tundub, et mingi viga hetkel siiski sees on. Seda näitab ka praegune debatt ühiskonnas. Ma ütlen veel kord – ma saan aru, et järgmine küsija on härra Ligi –, et natuke meenutab see mulle debatti 1000-euroste arvete üle, mis on mingil määral siia ülekantav, lihtsalt debati loogika järgi. Kui ei ole probleemi, siis tundub, et ei peaks olema ka sellist vastasseisu. Mis kindlasti on oluline ja võib-olla on jäänud vähem markeerimata, on tõesti kontsernikonto loogika. Kui tegemist on kontsernikontodega ja raha tehakse lühiajaliselt kättesaadavaks kontserni teistele liikmetele likviidsuse juhtimise eesmärgil, üleöödeposiidid jne, siis kontsernikonto loogika jääb kehtima. Kui tegemist on juba konkreetset kasumi väljaviimisega laenu näol, siis see on hoopis teine olukord. Aga kontsernikonto loogika jääb püsima, seda ma pean vajalikuks täna siit kõnepuldist kindlasti ära öelda.

### **22:30 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jürgen Ligi, palun!

### **22:30 Jürgen Ligi**

Aitäh! Midagi on viltu tõesti, nagu te õigesti ütlesite. Teil ei tundu olevat oma tõde, küll aga te püüate sisendada teistele nende tõde. Tuhandeeuroste eelnõu tõe taga olin ma täie kirega. Te püüdsite seletada, miks 2000. aastal selline tulumaksusüsteem tehti. Kas te teate, mis oli selle mõte ja kellele te seda seletate? Te seletate selle eelnõu esitajale ja vedajale. Selle eelnõu mõte ei olnud mitte ainult investeerimisvabaduse andmine ettevõtetele, vaid ka optimeerimise piiramine. Mitte iga sendi taga ajamine, vaid optimeerimise vähendamine. Aga kui te ettevõtjaid nii valikuliselt kuulate, miks te siis nõustusite selle auto võimsuse kriteeriumiga, mis on täielikus vastuolus erisoodustuse mõttega, mis peab olema ju väärtuspõhine? Kui te ütlete, et väärtus on manipuleeritav, ja järgmises lauses ütlete, et väärtusel on kõige suurem korrelatsioon võimsusega, kas teile ei tundu siis, et vähemalt teie sõnastuses on mõningast viltuolekut?

### **22:32 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh selle küsimuse eest! Ei, ei tundu. Laua pealt käis läbi, et võtta aluseks sõna otseses mõttes auto enda hind. See käis läbi ka läbirääkimistel ettevõtjatega ja jõuti arusaamale, et auto hind oma olemuses on manipuleeritav. Auto hind on tegelikult ostja ja müüja omavaheline kokkulepe, see on see hind. Arutati ka mitmeid muid võimalusi võimalike kindlustuslepingute osas ja jõuti tõdemusele, et autode võimsus, nagu ma enne mainisin, on kõige täpsemas korrelatsioonis auto hinnaga, kõige lähemal sellele, annab kõige täpsemalt informatsiooni sellest, millise hüve annab töödandja oma töötajale.

### **22:33 Aseesimees Enn Eesmaa**

Hanno Pevkur, palun!

### **22:33 Hanno Pevkur**

Aitäh! Austatud rahandusminister! 18 aastat tagasi kirjutas Äripäev, et on saadud suur võit – ettevõtte tulumaks on kadunud. Selle eelnõuga te toote hiilivalt ettevõtte tulumaksu tagasi. See võiduplakat, mis oli Äripäeva esiküljel, on suure tõenäosusega homme täpselt tagurpidi. (Näitab plakati.) See, mis te selle eelnõuga teete, on hiiliv ettevõtte tulumaksu taasloomine, pluss muud asjad sinna juurde. Ma hea meelega kingiksin selle esikülje teile, aga see on nii väärtuslik, et seda ma meie fraktsioonist ära ei anna. Me võime teile sellest koopia teha. Mis on teie sõnum kõikidele ettevõtjatele, kes sellist hiilivat tulumaksu taastamist mitte kuidagi ei poolda. Me kohtusime täna hommikul ettevõtjate organisatsioonide esindajatega ja nemad ütlesid, et see on kõige räigem muudatus kogu selles paketis.

### **22:34 Rahandusminister Sven Sester**

Enne kui ma vastan, tõstke veel see leht üles ja tehke pilti. Te olite enne nii kurb, kui te vaatasite, et ei ole väga palju inimesi, noori reformierakondlasi. Äkki tõstate selle üles ja lasete veel kord pilti teha. Võib-olla ülejäänud parlamendiliikmed võtavad ka korraks aja maha. Ma vaatasin, vahepeal käis siin neli pildistajat. Kas olete kõik pildid ära teinud? Selge, siis ma lähen sisuliste vastuste juurde. Aga muidu mul ei ole mingit probleemi, võtame aja maha, teete ilusti pildid ära ja saame edasi minna.

Mis puudutab sisu poolt, jättes n-ö valimiskampaania kõrvale ja rääkides rohkem sisust, siis ma arvan, et selle tulumaksuseaduse muutmise seaduse muudatusi vaadates ei ole meil mingit põhjust häbeneda, ja ma arvan, et kellelgi ei ole põhjust häbeneda. Ma usun, et oma olemuses on suhtumine ja need muudatused, mis me oleme teinud tööjõumaksude alandamise näol, õiged. Ma olen rääkinud mitme ettevõtjaga, kes on öelnud, et seda sotsiaalmaksu 0,5%-list langetust ei oleks keegi üldse tundnudki. Ma arvan, et sotsiaalmaksu pooleprotsendilise langetamise ärajätmise ja tulumaksuvaba miinimumi 500 euronit tõstmise mõju riigieelarvele ja ka inimestele on hoopis teistsugune, ning mitte ainult ideoloogiliselt ja sõnumina, vaid ka reaalselt rahalisena. Sotsiaalmaksu pooleprotsendilise langetamise ärajätmine – 42 miljonit, 1% oleks 80 miljonit. Tulumaksuvaba miinimumi tõus 500 euronit on 150 miljonit, niisiis kaks korda suurema mõjuga. Seda lihtsalt selleks, et aru saada, kuidas makse tunnetatakse.

### **22:36 Aseesimees Enn Eesmaa**

Austatud kolleegid! Tuletan meelde, et nende inimeste jaoks, kes kuulavad istungi ülekannet ega näe pilti meie saalist, lähevad kehakeele elemendid ja mitmesugune näitlikustamine kaduma. Martin Helme, palun!

### **22:36 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister, ma vaatan, et teil on täna väga hea tuju. Ütleks selle peale, et kes naerab viimasena, naerab paremini. (Minister naerab.) Aga mind teeb kurvaks, et see on ikkagi kobareelnõu. Siin on nii palju asju, millest tahaks rääkida, aga kahe küsimusega ei saa seda teha. Seetõttu pean paratamatult millelegi fookuse suunama. Tulen tagasi automaksu juurde. Seesama jutt, mille kohta siin enne just küsiti, et kilovati seotus hinnaga ei vasta ju tõele. Mul on suur võimsa mootoriga auto, aga kuna ta on peaaegu kümme aastat vana, siis ei ole tema hind sama mis paari aasta vanusel ja tükk maad kergemal autol. Eelmisest vastusest jäi ikkagi täiesti õhku see küsimus, et kui teie jutu järgi on see eelarveneutraalne, kuidas siis on seoses autode maksustamisega planeeritud seitsmemiljoniline laekumine eelarvesse.

### **22:37 Rahandusminister Sven Sester**

Huvitav, kas me oleme eri saalides. Ma ei ole ühelgi hetkel öelnud, et see muudatus on neutraalne. Ma rääkisin enne pika loo sellest, kuidas me ettevõtjatega leppisime kokku, et muudatuse tegemisel ei tohiks tekkida olukorda, kus asi läheb kallimaks. Kui me olime selles kokku leppinud, siis tegime muudatused ära ja tegelikult tähendaks see riigieelarve miinust. Arvestades seda, et eelduste kohaselt tuleb käitumuslik muutus, muutub miinus seitsmemiljoniliseks plussiks. Ma pole ühelgi hetkel rääkinud neutraalsusest. Me oleksime tõesti justkui eri saalides. Aga ma olen valmis seda ikka ja jälle kordama ning veel kord rahulikult selgitama. Ütlen veel kord: hea küsija, nende muudatustega, kui käitumine ei muutu, laekumine riigieelarvesse tegelikult väheneb. Me eeldame, et käitumuslik muutus tuleb. Kui te küsite, miks me eeldame seda, siis sellepärast, et 70%-l autodest muutub maksustamine praegusega võrreldes odavamaks. Ma mäletan, kuidas ühe ettevõtte, organisatsiooni juht ütles, et kui suudaks viia keskmise auto puhul maksu umbes sajale eurole kuus ja sõidupäevikut ei oleks, siis oleks see n-ö ideaalne olukord. Praegu on natuke üle saja. Statistika on olemas, kui suur on keskmine maks võimsuspõhise arvestamise korral juriidilistel isikutel ja kui suur on see eraisikutel. Kogu statistika on olemas. Selleks on tehtud väga pikalt tööd, et seda süsteemi välja töötada. See kilovatipõhine arvestus ei ole viimase kahe kuu küsimus. Ja eraldi tahan ma öelda teile kindlasti seda, et vanemate autode puhul, st mis on üle viie aasta vanad, on maksustamise tase 25% madalam.

### **22:39 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Monika Haukanõmm!

### **22:39 Monika Haukanõmm**

Täna, härra juhataja! Hea minister! Tulen tagasi härra Ammase küsimuse ja teie vastuse juurde. Küsimus oli, kas tegemist on kobareelnõuga või ei ole. Loogika ütleb, et siin on kolm seadust, mida me muudame, ja 13 sisulist muudatust nendes kolmes seaduses. Te võtsite endale õiguse niimoodi patroneerivalt öelda, et see ei ole kobareelnõu, et need on ühe seaduse muudatuste, ma ei teagi, erinevad punktid. Palun korra veel üks kord ja selgitage, kas tegemist on siis ühe seaduse väikeste tehniliste muudatustega või põhimõtteliste muudatustega!

### **22:40 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma just meenutasin, et kas eelmisel või üle-eelmisel nädalal me menetlesime eelnõu, ma peast ei mäleta täpselt, ma ei ole üles kirjutanud, aga see oli vist väärtpaberituru seaduse muutmise seadus, kus me muutsime ühekorraga, ma võin eksida, aga äkki 28 seadust. (Keegi kommenteerib saalist: "24 seadust.") Jah, väärtpaberituru seaduse muutmise seadusega muutsime 24 seadust. Me tegime mitmeid muudatusi, muutes sisuliselt väärtpaberiseadust, aga erinevad nüansid tulid sisse. Me muutsime samal ajal 24 seadust. Siin on sama asi. Kui me teeme autode puhul kilovatipõhisest arvestusest tuleneva muudatuse, siis on fookus, põhitähelepanu tulumaksul. Miks me teeme muudatusi liiklusseaduses, mis me seal teeme? Sisuliselt on liiklusregistris eraldi väli 100% ettevõtluses kasutusel olevate autode kohta, nendel on eraldi märgistused, eraldi väli ja sellepärast on vaja teha liiklusseaduse muudatus. Ma küsin vastu, kas te näeksite, et me teeme eraldi liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu selle ühe välja tekitamiseks. See seadus oma loogikas ei ole kobar. See on seotud ühe ja sama teemaga. Nii nagu ma enne ütlesin, on siin saalis tõesti olnud arutusel, kui ma ei eksi, kunstliku viljastamise ja kohaliku omavalitsuse valimise seadus. Vaat need on tõesti kaks eri asja.

### **22:41 Aseesimees Enn Eesmaa**

Urve Tiidus, palun!

### **22:41 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kõiki neid maksumuudatusi sisaldav eelnõu, mida siin nimetatakse kobaraks või kimbuks, on saanud palju negatiivseid hinnanguid. On kõlanud sõnad "tagurlik", "rikub konkurentsivõimet", "kaotab lihtsa maksukeskkonna" jne. Küllap te olete neid lugenud. Minu andmetel te olete ise ka olnud ettevõtja. Ja kui ettevõtjast saab poliitik – siin on hea näide võtta meie põhjajärgitelt –, siis arvatakse, et sellel poliitikul on ikkagi olemas mingisugune sisemine tajutaj ja erksam närv, et tajuda, kuidas maksumuudatused ettevõtluskeskkonnale mõjuvad. Kui te ise oleksite ettevõtja seisus, kas te oleksite siis neid maksumuudatuste tutvustusi kuulates sama entusiastlik?

### **22:42 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma olen seda varemgi meenutanud, kuidas üks minu eelkäija ütles kunagi, et ettevõtjaid on vaid 4% ühiskonnast ja omakorda siis ka valijaskonnast, et ta ei näe põhjust, miks peaks neile nii palju tähelepanu pöörama. Ma ei ole sellega nõus ja olen ka öelnud, et ettevõtjad toovad 90% maksutulust, et kellega ma siis veel räägin, kui mitte ettevõtjatega. Kui me vaatame selle konkreetse seaduse eelnõu muudatusi, siis te näete, et nende muudatuste mõjul tekib kokku võttes olukord, kus Eesti konkurentsivõime paraneb, kus välisinvestoril on tulevikus võimalik stabiilselt dividende makstes viia oma tulumaksu tase 20% pealt 14% peale. Me näeme, et mitmesugused tegevused, mis on seotud võimalike kulutuste tegemisega oma töötajatele, ei ole tulevikus enam maksustatud erisoodustumaksuga. Meil on väga palju positiivseid asju, millest ei saa üle ega ümber.

### **22:43 Aseesimees Enn Eesmaa**

Toomas Kivimägi, palun!

### **22:43 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mind tegelikult üllatab natukene, et te jändate selle panditulumaksuga. Seda ennekõike asjaolu tõttu, et ma mõnan, seda n-ö jaotamata kasumit on ettevõtetel väga palju ja siis tekib kiusatus anda laenu jne. Samal ajal te olete teinud ettepaneku vähendada juriidilistel isikutel tulumaksu määra 20% pealt 14% peale. Kas see ei ole teie hinnangul

piisavalt atraktiivne muudatus, et n-ö mitte trikitada, pigem maksta see 14% dividendidelt ära ja rahu on majas, ei pea neid laenulepinguid tegema? Minu arvates võiks see piisavalt soodustada dividendidena kasumi väljamaksmist, et mitte trikitada laenude andmisega. Teiseks, miks te ei ole valmis rakendama seda 14%-list määra ka füüsiliste isikute puhul? Teatud mõttes on see ebavõrdne kohtlemine.

#### **22:44 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Loomulikult vastan kohe. Vaadake, kui huvitav, nüüd jõudsitegi oma küsimuses selleni, et kasutasite sõnu "trikitada laenude andmisega". Tegelikult see, millest ma olen kõnepuldist rääkinud ja mida te nüüd ise ka mainisite, ongi laenudega trikitamine. See tuli ju teie küsimusest selgelt välja. Teie küsimuseasetus oli selles, et võib-olla tulumaksu protsendi allaviimine vähendaks laenudega trikitamist. See on see, millest me siin saalis oleme täna rääkinud, st kas täna laenudega trikitatakse või mitte. Nüüd olete siis ka teie oma küsimuse sissejuhatuses nentunud, et tegelikult laenudega trikitatakse. Ma arvan, et see on mõistlik tähelepanek.

Ma arvan, et see on koosmõju, et 20%-lt 14%-le viimine, mis stimuleerib dividende omanikule välja maksuma, on võimalike laenude tagatisrahaga koormamisega omavahelises koosmõjus, üks toetab teist. Juhin muide tähelepanu ka sellele, et kui tütarettvõttel on tõesti mingil põhjusel vaja teha kiireloomuline väljamakse emaettevõttele, mis ületab emaettevõtte antud osakapitali ja võimalikku kaasatud võõrkapitali, kui tütarettvõtte on kaasanud näiteks kuskilt pangast eraldi kapitali ja annab selle emaettevõttele, siis ei ole ju tegemist kasumiga, vaid võõrkapitali edasisuunamisega. See, mis ületab võõrkapitali ja osakapitali, on kasum. Nii et need asjad on koosmõjus ja ma arvan, et see koosmõju toimib väga hästi.

#### **22:46 Aseesimees Enn Eesmaa**

Lauri Luik, palun!

#### **22:46 Lauri Luik**

Aitäh! Hea minister! Eile ütles teie valitsuse juht siitsamast kõnepuldist, et ettevõtluskeskkond peab olema lihtne, ennustatav ja toetav. Praegu loen ma uudistest, kuidas teie erakonna uus esimees ütleb, et koalitsioonipartnerid on maksupaketi muutmise aruteluks valmis – tahetakse uuesti lauale võtta panditulumaks, pakendiaktsiis, magusamaks. Mida me siis õigupoolest täna siin arutame, kui te hakkate koalitsioonis kõike seda uuesti lahti võtma? Millise signaali annab see ettevõtjatele, kellele te olete lubanud ennustatavat ja toetavat ettevõtluskeskkonda?

#### **22:47 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Nii nagu on juba öeldud, ei ole ükski eelnõu, mis siia on saabunud, ei täna ega ka tulevikus – kuidas üks Riigikogu liige ühes varasemas diskussioonis ütleski – kinni pandud. Ma olin siis sunnitud nentima, et kinni paneb selle lõpuks ikka parlament, mitte keegi teine. Ma arvan, et ükski eelnõu ei ole parlamenti saabudes sellises seisus, et sellega ei peaks enam tööd tegema. Kõik eelnõud on tehtud parima teadmise kohaselt ja parimate eeldustega. Kui on mingeid ideid, kus teie näiteks tahaksite anda oma sisendid, siis olge julged ja andke need sisendid. Ma arvan, et see ongi see koht, kus tegelikult arutleda, nii seda eelnõu kui ka kõiki tulevasi eelnõusid, samuti neid, mis on juba parlamendi menetluses. Nii et olenemata sellest, kas sa oled erakonna esimees või millisest erakonnast sa oled, peaks kõigil olema võimalus, kui on soov, anda sisendeid eelnõude paremaks muutmiseks. Eesmärk on alati üks: eelnõud peavad minema paremaks.

#### **22:48 Aseesimees Enn Eesmaa**

Eelnõu esimest lugemist jätkab Taavi Rõivas oma küsimusega.

#### **22:48 Taavi Rõivas**

Aitäh! Haarates sõnasabast kinni, mul on küll ettepanek, kuidas seda eelnõu paremaks teha. Vähemalt 80% sellest eelnõust võiks panna rahulikult sahtlisse tagasi ja kõigil hakkaks parem, sh Eesti ettevõtjatel ja majandusel. Aga küsida ma ei tahtnud selle kohta. Me mõlemad tunneme Mart Laari ja teame, et tema puhul jooksis kuvand pahatihti ees, aga kõigele vaatamata oli Mart Laaril selline parempoolse

majandus- ja maksupoliitika eestkõneleja kuvand ja on tänase päevani. Praegu te olete sattunud IRL-i ministrina olukorda, kus te peate olema kuue uue maksu eestkõnelejaks, ja sellega te ei keera pea peale mitte ainult Reformierakonna pärandit, vaid ka oma erakonna ühe asutaja Mart Laari pärandi. Ma ei küsi, et mis tunne on. Ma tean, et see tunne ei saa olla hea, sellepärast et palju ajalugu te kirjutate ümber. Kas teie meelest pole IRL-il mitte aeg naasta oma maailmavaate juurde ja tunnistada, et mõni asi on elus ka valesti tehtud?

#### **22:49 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Me mõlemad oleme pikaajaliste poliitiliste kogemuste pagasiga inimesed. Selles mõttes läksite natuke libedale tee. Ma mäletan, et aastal 2014 – rääkides maailmavaatelistest poolest –, kui Reformierakond tegi koalitsiooni sotsiaaldemokraatidega, meie praeguste heade partneritega, ja IRL läks opositsiooni, siis tuli universaalne lastetoetus. Siis ütlesid tolle aja peaminister Andrus Ansip ja rahandusminister Jürgen Ligi läbi hammaste, et see universaalne lastetoetus ei ole hea asi, et peaks olema vajaduspõhine, mitte universaalne, aga no midagi ei ole parata, seda tuleb teha, see on meil koalitsiooni kokkuleppes.

Ma arvan, et peame vaatama tervikpilti. Eks koalitsioonides on ju vaja tervikpilti. Küsimus ongi, milliseid muudatusi esile kutsutakse. Ma saan teist selles mõttes aru, et te kutsusite tol hetkel, aastal 2014 esile mingeid muudatusi. Ja peabki vaatama tervikpilti. Ma ei heida teile midagi ette, peabki vaatama tervikpilti, milliseid muudatusi sa tahad tegelikult esile kutsuda. Kui meie tahame esile kutsuda olulist reformi just tööjõumaksude alandamisel, siis selleks, mida siin praegu tegemas ollakse, st tõstes tulumaksuvaba miinimumi 1. jaanuarist 500 eurole – teate, ma olen seda juba öelnud, et sellises tempos, nagu me varem koos teiega edasi liikusime, tõstes seda miinimumi 10 eurot aastas, oleks aega läinud 30 aastat. Jõuda 180-lt 500-ni, selleks oleks läinud 30 aastat. Ütlen seda, et aru saada, kui olulist reformi me praegu teeme.

#### **22:51 Aseesimees Enn Eesmaa**

Urmas Kruuse, palun!

#### **22:51 Urmas Kruuse**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt rahandusminister! Teie viimasest lausest tuleks kohe kinni haarata. See tõde, mida te ütlesite, et oleks läinud 30 aastat, on samasugune, nagu te ütlesite mulle, et 18 aasta pärast olen ma 70. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida. Ma refereeriksin hea meelega, mida tähendab kobar. Kobar on pika peatelje ja lühikeste õieraagudega püstine või rippuv õisik, raolised õied kinnituvad peateljega spiraalselt, vastakalt või ühekülgsest, õied puhkevad õisiku aluselt tipu poole. Selle üle ei ole meil mõtet vaielda, kas tegemist on kobaraga või mitte, sest tegemist on väga selge kobaraga. Kas te suudate mulle selgitada, millist hüvet annab kilovatt inimesele, kes saab ametiautot kasutada isiklikuks otstarbeks? Kui te isegi väidate, et 10 või 20 aastat vana auto puhul, millel on kilovatte sama palju kui uuel autol, saab 25% soodustust, siis kus kohas on siin hinna mõttes õiglus?

#### **22:52 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma vaatan, et täna on Reformierakond kantud sellisest ilusast filoloogilisest vaimust. Ma arvan, et see on mõistlik, loomulikult võib vahepeal guugeldada ja vaadata, mis üks või teine sõna oma olemuses tähendab. Ma ei jõudnudki küsimust kirja panna, te jõudsite selleni, et kobar on õied ja tipud ja midagi taolist veel, tõite seal, ma saan aru, termineid ja siis ütlesite, et see ongi nüüd kobar. Ma ei tea, mis õied ja tipud selles konkreetses eelnõus on, aga see selleks.

Mis puudutab autode maksustamist, siis tõsilugu, nagu ma enne mainisin teile, on kilovatipõhisus kõige parem korrelatsioon. Võimalik oleks olnud lähtuda ka CO<sub>2</sub>-põhisusest, võimalik oleks olnud võtta aluseks näiteks kindlustuslepingud. Mõnedes riikides on aluseks kindlustuslepingud. Kui kindlustusfirma kindlustab, siis ta teeb autole mingi hindamise. SWOT-analüüsiga vaadati, mis on plussid ja miinused, ja jõuti järeldusele, et kilovatipõhisus on kõige parem korrelatsioon. Ja mainin veel kord üht asja, mis on kindlasti oluline. Mõnikord on öeldud, et võib-olla on vähe räägitud ühe või teise ettevõtlusorganisatsiooniga. Ma olen seda varem ka öelnud, et vahet ei ole, kas inimesel on auto või ei ole, ta tahab alati sellel teemal rääkida, auto on alati teemaks, nii pulmas kui matustel. Seepärast me

valmistasime muudatust teadlikult pikalt-pikalt ette, see teema on olnud üleval üle aasta, juba eelmise koalitsiooni ajast. Kõik nüansid on põhjalikult läbi räägitud: kilovatipõhine hind ja sellega seonduvad võimalikud erisused, on analüüsitud, kui palju autosid ühte või teise sektorisse läheb. Eelnenud on pikk ja põhjalik analüüs. Ja pange tähele, tõendamiskohustus muutub ka. Kui siamaani on tõendamiskohustus olnud segakasutuse puhul selles mõttes, et sa täidad sõidupäevikuid jne, siis nüüd kandub see segakasutusest üle hoopis saajaprotsendilisele kasutamisele. Seal on tegelikult ju see koht, kus ettevõtja ütleb, et riik, maksa mulle sada protsenti käibemaksu tagasi, kuna ma kasutan autot vaid eraettevõtluses ja ma ei taha maksta ühtegi protsenti erisoodustusmaksu. Seal tekib tõendamiskohustus. Segakasutuses enam seda kohustust ei ole. Nii et see pöördub teistpidi, nii nagu see tegelikult peabki olema, ja see on ettevõtjatega läbi räägitud.

## **22:55 Aseesimees Enn Eesmaa**

Hanno Pevkur, palun!

## **22:55 Hanno Pevkur**

Aitäh! Austatud rahandusminister! Jätkame oma debatti. Te ütlesite Taavi Rõivasele, et oleks läinud 30 aastat aega, aga mulle tundub, et te ei lähe mitte 30 aastat ajas edasi, vaid 20 aastat tagasi. Meenutan veel kord 1999. aastat, seda hetke, kus ettevõtted tulumaksuvabastuse said. Nüüd te toote siis selle hiilivalt tagasi ja kingite vabariigi 100. sünnipäevaks Eesti ettevõtluskeskkonnale taas panditulumaksu näol, sellisel varjatud kujul ettevõtte tulumaksu. Meie edu pant on olnud lihtne ja läbipaistev maksusüsteem. Nüüd tuleb selliseid trikitamise võimalusi oluliselt rohkem. Omal ajal, kui praegune süsteem kehtestati, tegelikult just nimelt vähendati trikitamist ning loodi ettevõtetele reinvesteeringimiseks üks ja selge ja läbipaistev keskkond. Kas te mõnate vähemalt seda, et te muudate Eesti maksukeskkonna eelkõige ettevõtluse jaoks keerulisemaks, rohkem trikitamist võimaldavaks ja läbipaistmatumaks?

## **22:56 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Täna küsimuse eest! Kõigepealt te peaksite omavahel kokku leppima, kas praegu trikitatakse või mitte. Teie erakonnast tulevad nii erinevad signaalid, üks ütleb, et on trikitamised, ja ehitab oma küsimuse selle peale üles, teine ütleb, et nagu ei ole trikitamist. Peaksite omavahel ka erakonnasisese kommunikatsiooni paika panema, ma arvan, et see on oluline. Mis puudutab tulumaksu tagasitulekut, siis see asi on vaja siinkohal kindlasti ära klaarida. Ei, tulumaksusüsteemi muutma ei minda ja ma arvan, et ei ole ka mingit põhjust. Nii kaua kui reinvesteeringutakse uutesse projektidesse, ei võeta sellelt rahalt tulumaksu. Tulumaks on väljavõetav vaid sel juhul, kui ei soovita enam reinvesteeringu ja soovitakse raha tagasi anda oma omanikule. Vaid sel juhul! Kindlasti jääb pidama see süsteem, et kui tütarettevõtte soovib võtta ette uusi projekte, algatada mis iganes uusi projekte, siis ei ole mingit probleemi, ühtegi eurot tulumaksu ei võeta. Ärge eksitage sellega avalikkust!

## **22:57 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Maris Lauri!

## **22:57 Maris Lauri**

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mul oli tegelikult mõttes üks teine küsimus, aga nüüd ma pean teid selle eelmise vastuse taustal korrigeerima. Te väitsite, et ei tule tulumaksu muudatusi. Andke andeks, mis on siis panditulumaks? See on maksustamine enne dividendide jaotamist. Mis asi on siis maks pankadele, mis tuleb? Täpselt samamoodi tavaline maks. Andke andeks, aga te ei kõla usutavalt selles kontekstis, seda enam, et kui väidetavat panditulumaksu hakati kehtestama, siis käis jutt sellest, et Eestist viiakse kasumid välja ja seda tuleb kuidagi pärssida. Nüüd see langeb ju põhiliselt Eesti oma firmade peale, kes ei vii oma kasumit kuskile välja, ei laenuna – mis on täiesti praktiline asi – ega kuidagi kantides, mida, ma ei tea, kui palju seda tehakse või ei tehta. (Juhataja helistab kella.) Järsku te siiski suudate oma peas neid asju kuidagi mõistlikult korrigeerida.

## **22:59 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, proua küsija! Teil on vist võimalik täna veel üks küsimus küsida ja siis te ütlete mulle lõpuks, et kõik küsimused jäid ilma vastuseta. See on teil klassikaliselt alati nii ja ma ootan ka selle ära. Ma isegi kasutaksin natukene teistsugust terminoloogiat. Me oleme siin kuidagi järjest rohkem rääkinud panditulumaksust. Ma arvan, et terminoloogiliselt oleks õige kasutada sõna "tagatisraha". Ma arvan, et see oleks tegelikult õiglane, sest tegemist ei ole uue maksuga. Kui sa maksad dividende, siis sa maksadki tulumaksu. Ei ole ühtegi uut maksu! Kui sa maksad dividende, siis sa maksadki tulumaksu dividendide pealt. Ja kui sa kahe aasta jooksul maksad laenu tagasi, siis tagastatakse sulle ka tagatisraha. Kui sa üle kahe aasta hoiad seda laenuna üleval, siis käsitletakse seda kui tegelikku dividendimakset tütarettvõttelt emaettevõttele. Konkreetse näite puhul ei ole kindlasti tegemist uut liiki maksuga.

### **23:00 Aseesimees Enn Eesmaa**

Toomas Kivimägi, palun!

### **23:00 Toomas Kivimägi**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister, sa haarasid sõnasabast kinni – see sõna "trikitamine". Tegelikult on trikitamist igas eluvaldkonnas, räägime siis laenude andmisest, maksude tasumisest või millest iganes. Ent see ei ole kindlasti domineeriv. Kontsernisene laenuandmine, eriti kui me räägime Eesti kontsernidest, on väga normaalne, igati põhjendatud ja loogiline majandustegevus. Sa väidad, et kohe ei võeta seda raha, aga tagatisrahaga sa ikkagi n-ö külmutad selle ettevõtte raha ära. Üht otsa pidi te ütlete, et te ei taha, et välispangad siit kasumeid ilma maksu maksmata välja viivad, aga nüüd peab see ettevõtja minema panka ja võtma laenu, et tagatisraha arvel ka investeringut teha. Seda on väga raske mõista.

Teine asi, millele vastust ei saanud. Ma küsisin, miks dividendide maksustamine on juriidilistel isikutel ja füüsilistel isikutel erinev. Kolmas asi on erandid. Seda on küll üllatav teie suust kuulda, et erandid on väga head asjad. Pigem on nad ikka saatanast ja tekitavad kiusatust maksudest kõrvale hiilida.

### **23:01 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Siin oli päris mitu asja. Ma loodan, et ma midagi märkamata ei jätnud. Erandid, juriidilise ja eraisiku vahe ning kontsernikonto – need on kolm asja, mis ma kiiresti, n-ö lennult kinni püüdsin. Ma püüan kõiki neid ka kommenteerida nüüd, kui kell on 23.01. Kõigepealt räägime kontsernikontost. Ma olen seda ka varem öelnud, et kontsernikonto oma loogikas tervikliku likviidsuse juhtimisena ei kao kuhugi. Likviidsuse juhtimisel ei teki tagatisraha maksmise kohustust. Kui tegemist ei ole mitte kontsernikonto juhtimisega, vaid tütarettvõtte teadliku emaettevõtte krediteerimisega ja emaettevõtte suunab selle raha kuskile mujale, siis ei ole tegu enam tütarettvõtte huviga, vaid nüüd on see juba emaettevõtte huvi. Järelikult siis peaks olema juba kas tagatisraha või tegelikult dividendi väljamakse oma olemuses. Seda esiteks.

Teine asi on erandid. Ei, ma ei ole öelnud, et kõik erandid on head. Ma olen tahtnud öelda, et maailm ei ole must-valge. Oli mingi ajajärk, kus eranditest ei tohtinud rääkida. Palun vabandust, et ma nii ütlen, aga ei tohtinud rääkida. Ma mäletan teie erakonna inimesi, kes siis ütlesid, et kuule, Sven, see tervishoiusüsteemi raha suunamine on hea asi ja küll me teeme selle varsti ära. Nüüd me olemegi selle ära teinud, nii et väga hea.

Kolmas asi oli juriidiliste isikute ja eraisikute vaheline erinevus. Kokku võttes ei muutu eraisikul maksustamisloogikas midagi. See on oluline sellepärast, et mitte suurendada veelgi võimalikku, ütleme, ebavõrdsust kapitalitulus, kui sa saad potentsiaalse osaühingu kaudu dividende, ja sinu tööjõumaksudes, kus sa oled sunnitud maksuma ka sotsiaalmaksu ära, kui sa oled oma osaühingus iseendale tööandja. Siis läheks see vahe veelgi suuremaks ja seda ei soovi kindlasti keegi. Endiselt jääb Eesti eraisikule 20%-line tase ja see sobib kõigile osapooltele.

### **23:03 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jüri Adams, palun!

### **23:03 Jüri Adams**

Härra minister! Mulle väga meeldis, kuidas te mõni aeg tagasi vastasite kellegi küsimusele näitlikult, mida teie arvates peaks pidama kobarseaduseks. Ma ei tea, kas te olete informeeritud, et teie ministeeriumist on kõige noorema ministri töövaldkonnast tulnud Riigikokku kaks suurt seaduseelnõu, eelnõud numbritega 432 ja 433, mis täpselt vastavad teie definitsioonile. Seal on haldusreformi ja maavalitsuste likvideerimise küsimustega seotud näiteks söödaseaduse definitsioonide muutmine, ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korralduse seaduse veel jõustumata osade mingid sõnastuslikud muudatused jne. Minu küsimus on, kas te saaksite äkki nooremat ministrit, keda tema ametnikud on desinformeerinud, veidikene aidata, et seda sorti kobarseadusi sealt vähem tuleks.

### **23:05 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile, hea küsija! Alati kummardan teie pikaaegse poliitilise kogemuse ees. Seenior- ja juuniorministreid meil kindlasti ei ole. Kõik on valitsuses võrdsed, olenemata vanusest, aga ka poliitilisest kogemusest. Aga kui te pidasite silmas tähelepanu pööramist ühele või teisele eelnõule, arvestades ka selle definitsiooni loogikat, siis ma peaksin tõesti konkreetset vaadata, kas seoses maavalitsuste ärakaotamisega – kui see ikka seondub maavalitsuste ärakaotamisega – tulevad automaatselt mingid muutused, kas seal on automaatne muudatuste vajadus või mitte. Kui seal on automaatne muudatuste vajadus, siis suure tõenäosusega ei ole jällegi tegemist kobareelnõuga klassikalises mõttes. Kui seda vajadust ei ole, siis kindlasti tasuks pilk peale heita. Nii nagu enne sai mainitud, väärt-paberituru seaduse muutmise muudetakse 24 seadust. Normaalne, loogiline, arusaadav, et selle ühe seadusmuudatusega on sul vaja teha teatavates sätetes muudatusi, ja keegi ei käsitle seda kobareelnõuna. Mis puudutab kõnealust näidet – ma arvan, et see läks nüüd ilusti ka stenogrammi sisse –, siis küllap pärast selgub, kas tegemist on selle klassikalises mõttes kobareelnõuga või mitte.

### **23:06 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aivar Sõerd, palun!

### **23:06 Aivar Sõerd**

Austatud juhataja! Austatud minister! Mul on küsimus tööandja sõiduki erasõitudeks kasutamise kohta. Teil endal on siin selline näide, et viis aastat vana sõiduk, väikse võimsusega – igal juhul tuleb maksta 111 eurot. Aga ütleme, et sellega tehakse ainult paar erasõitu, 20 kilomeetrit, ja ikka tuleb maksta 111 eurot. Kas siis ei teki selles sõidupäevikute ärakaotamise tuhinas olukord, mida võib võrrelda rongisõiduga, et üksikpiletit enam osta ei saa, riik võimaldab osta ainult kuupileti ja üksikuid väikseid sõite väiksema rahaga enam teha ei saa? Kas see on õiglane?

### **23:07 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile selle küsimuse eest! Mingil määral ma vastasin sellele härra Ammase küsimuse juures, aga ma kordan selle üle. Siin on küsimus sellesamas loogikas, kuidas nüüd öeldagi, lihtsus *versus* õiglus. Eks näide ongi see, et kui sa tahad kõik tõeliselt õiglaselt teha, siis sa peaksid iga kilomeetri kuskil kirja panema, fikseerides, kas tegemist on erasõiduga või töösõiduga. Iga viimane kui kilomeeter on kirjas – väga õiglane. Lõpuks me saame teada, et näiteks 17,5% sinu selle kuu sõitudest olid erasõidud. Hästi õiglane, hästi fikseeritud kilomeetritega – me eeldame muidugi, et keegi ei peta, võtame ikkagi selle loogika –, kuid lihtsust ei ole üldse, mitte ühelegi osapoolele, ei sellele, kes kirja paneb, ega sellele, kellele aruanded esitatakse. See on alati see lihtsuse ja õigluse küsimus. Praegu on mindud ehk rohkem lihtsuse peale, et oleks hästi lihtne, hästi selge, hästi arusaadav. Sõidupäevikut ei ole. Kui sa võtad vastu otsuse maksta ära kilovatipõhisena auto erisoodustusmaks, siis sõida, kui palju sa tahad, vähem või rohkem. See on hästi lihtne, hästi arusaadav. Kui sa ütled, et sa ei kasuta seda autot erasõitudeks, see on iga päev vaid sinu ettevõtte kasutuses, siis sa ei pea üldse maksma. Enamgi veel, sa saad ka riigilt 100% käibemaksu tagasi, kuna sa ju deklareerid, et see on vaid sinu ettevõtluses olev auto. Hästi lihtne! Sellised on alati need kontekstid.

### **23:09 Aseesimees Taavi Rõivas**

Igor Gräzin, palun!

### **23:09 Igor Gräzin**

Ma loodan, et ettekandja ei aja segi nõrkust ja suuremeelsust. Ma annan sulle väga lahke võimaluse, tulen sulle vastu. Ma ei tea, kas sa seda väärid või mitte, aga lahke vastutuleku korras ma esitan sulle küsimuse, mis võimaldab hea tahtmise korral intelligentselt vastata. Nimelt, milline on selle seaduste, ma ei tea, mis asja, kobara või mille, saldo? Tähendab, kui palju te siis kokku korjate, kui palju te valimislubadustena laiali jagate ja milline on saldo? Palun vasta numbritega!

### **23:09 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma naudin alati debatti teiega ja ma arvan, et üks kahe tunni pärast, kui me oleme järgmiste eelnõude juures, saan ma veel enam seda debatti nautida. Loomulikult, teiega on alati hea debatti pidada ja nii ka praegu. Käime selle asja kiirelt läbi. Ma arvan, et hiljem saame teile kindlasti, kui te soovite, saata eraldi numbrid kõikide muudatuste kohta. Aga ma püüan peast need läbi käia. Panditulumaks ehk tagatisraha. Järgmisel ja ülejärgmisel aastal 0 eurot ja 2020.–2021. aastal 18 miljonit eurot. Vaatame edasi, 14%-line tulumaksumäära alandamine. Me oleme siin varasematel aegadel kõvasti debateerinud härra Aivar Sõerdiga, just maksukoormuse üle. Miks ma selle maksukoormuse praegu vastusesse sisse toon? Nimelt, 20%-lt 14%-le tulumaksumäära alandamine tõstab Eesti maksukoormust. Te kuulsite õigesti, 20%-lt 14%-le maksumäära alandamine tõstab maksukoormust. Kuidas see võimalik on? Sellepärast, et me stimuleerime – täna on proua Laine Randjärv meile siin stimulatsioonist ka n-ö eraldi ülevaate teinud – ettevõtteid maksma dividende. Dividendide ennaktempos maksmine riigieelarvesse tõstab maksukoormust. Kui te küsite, kui palju see on, siis peast ma pakun välja, et järgmisel aastal on eeldatud, et väheneb vist 98 miljonit, 2019. aastal – pakun jälle peast – 63 miljonit. Ärme unustame, et keskmine tase jõuab 14%-ni. Kui rääkida autode kilovatipõhisest maksustamisest, siis oleme siin ka varem kolleegidega EKRE-st diskuteerinud selle üle, milliseks kujuneb saldo lõpuks konkreetset just seaduseelnõu selle pügala osas. Kui ei tule käitumuslikku muutust, siis me näeme siin miinust vähemalt suurusjärgus 5 miljonit. Me eeldame aga käitumuslikku muutust ja lõppkokkuvõttes suurusjärgus 7 miljonit plussi. Me näeme, et igal positsioonil on taga oma rahaline mõõde ja meede.

### **23:12 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jüri Adams, teine küsimus, palun!

### **23:12 Jüri Adams**

Härra minister! Minu teine küsimus on samast kobarate valdkonnast. Minu arust te olete ise olnud pika staažiga Riigikogu liige ja ilmselt saate aru meie praegusest olukorrast, kus Riigikogu esimees Eiki Nestor koos oma kolleegide ja ametnikega sunnib põhiseaduskomisjoni menetlema söödaseaduse definitsioone või ravimiseaduse finesse, kuigi ei meie ametnikel ega komisjoni liikmetel ei ole selles vallas mingisugust kvalifikatsiooni. Selle asemel, et saata need eelnõud asjaomasesse komisjoni, sunnitakse meid sellist haltuurat tegema. Äkki te saate aidata meid valitsuse poolelt? Et kui meil ei õnnestu panna härra Nestorit mõistlikult tööle, siis võib-olla valitsus saadaks eelnõude kobarad siia tükeldatuna, et mina ei peaks õppima söödaseaduse valdkonna asju.

### **23:13 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, hea Jüri Adams! Valitsusliikmena ma ei taha sekkuda parlamendi eneseregulatsiooni ja sisemistesse tegevustesse. Ma arvan, et meie omavaheline debatt kajastus ka kuskil stenogrammis, ja ma ei oska praegu öelda, kas teil on õigus niimoodi väita. Ma tõesti ei oska nii täpselt öelda. Selge on see, et kui põhiseaduskomisjoni sunnitakse tegelema söödaseadusega, ja sisuliselt tegelema, siis see on kindlasti raske. Aga veel kord: ma ei julge selle näite puhul rohkem täpsustada. Härra spiiker on ise ka kohal, nii et ta saab pärast kommenteerida.

### **23:14 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urmas Kruuse, teine küsimus, palun!

### **23:14 Urmas Kruuse**

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Auväärt minister! Sellega, et ma kobara akadeemilise definitsiooni ette lugesin, tahtsin ma teid tegelikult ju toetada. Kogu aeg on tunne, et te nagu punnitate selle vastu, te ei taha seda sõna "kobar" isegi suhu võtta. Ma tahtsin teid sellega julgustada, et see mõiste on defineeritud ja vastab täpselt argumentidele, mis te olete välja käinud. Kui te olete valmis mingiteks muudatusteks, siis võib-olla siin saalis on hetkel teie toetajaid ja fänne rohkem kui teie erakonnas – vähemalt otsustades tänaõhtuste uudiste järgi, mis kajastavad teie esimehe ütlusi. Aga mind hämmastas üks asi. Kui te kirjeldasite automaksu, siis te võrdlesite õiglust ja lihtsust. Ma julgen kritiseerida ja öelda, et õiglus on maksude kehtestamisel väga oluline väärtus, sest need, kes hakkavad mingit maksu maksma ja selle järgi käituma, peavad tunnetama ka, et see on õiglane. Seetõttu vääraks minu kolleegi Sõerdi tähelepanek rohkem tähelepanu, kui te sellele esialgu osutasite.

### **23:15 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Küsimust siin ei olnud, oli arvamus, aga ma kasutan võimalust sellele arvamusele omapoolse arvamusega vastata. Ma arvan, et ma olen täna igal küsimusel, mis siin saalis on esitatud, pikalt peatunud, seda ei saa küll öelda, et ma ei oleks mõnele küsimusele tähelepanu pööranud. Kindlasti olen ma ka härra Sõerdi küsimustele tähelepanu pööranud. Aga see on õige, et siin tekib küsimus, kus see keskpunkti peaks olema. Tegelikult me võiksime ju selle asja ka hoopis teistpidi pöörata, st arvestatakse igat kilomeetrit ja minnakse selle peale, et sisuliselt on iga kilomeetri kontroll. Aga mingil põhjusel on ettevõtjad, kellele see konkreetne muudatus suunatud on, tahtnud, et sõidupäevik ära kaotataks. Nemad on selle mõtte välja käinud. Nemad on öelnud, et nad ei tahaks sõidupäevikut enam pidada, nad tahaksid, et asi oleks selge, lihtne, arusaadav. Ja lõpuks lepiti siis veel kokku selles kilovatipõhises lähenemises, mis hüve maksustamise loogikast lähtuvalt on arusaadav. See on tegelikult ka ettevõtjate ettepanek.

### **23:17 Aseesimees Taavi Rõivas**

Laine Randjärv, palun!

### **23:17 Laine Randjärv**

Aitäh! Austatud ettekandja! Tõesti, ühelt poolt tuleb tunnustada teie vastupidavust, selle eest kompliment! Teiselt poolt on mul hea meel, et vähemalt üks siin saalis esitatud küsimus avardas teie silmaringi – nagu te hiljuti ütlesite, olete midagi teada saanud. Minul on aga niisugune küsimus. Ütlesite, et autodest räägitakse pulmades ja matustel. Mis ajast on siis tekkinud selline stiil, et pulmades ja matustel autodest vestlemine viib seadusmuudatusteni? Kus on sisulised argumendid, analüüsid, põhjendused?

### **23:17 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma saan aru, et me hakkame siin vaikselt lõpetama. Ma ütleksin, et oleme jõudnud juba pigem niisuguste filosoofiliste aruteludeni. Kui teie alustasite oma küsimust sellest, et ma olen täna vähemalt ühe asja teada saanud, siis mina arvan, et ma olen täna väga palju teada saanud. Minu meelest on debatt olnud väga hea, ja mitte ainult seoses selle konkreetse eelnõuga, vaid debati olemus on täna väga hea. Mulle on see debatt väga meeldinud. Küsimus on selles, kuidas debatt üles ehitatakse. Arusaadav, et meil on erinevad poliitilised nägemused. Püütakse anda mingeid signaale, küsimusi põlistatakse sissejuhatuses teinekord lausetega, mida vastaja ei ole öelnud. See on normaalne, see kõik on arusaadav. Minu meelest on tõesti hea debatt olnud. Mis puudutab teie küsimust, seda, mis te ütlesite pulmade ja matuste kohta, siis eks ma rääkisin ju ülekantud tähenduses. Ma tahtsin sellega öelda, et autod on olnud teema, millest alati tahetakse rääkida, olenemata sellest, kas inimesel on auto või mitte. See teema kuidagi nagu puudutab. Sellepärast on kõik see, mis on seotud autodega, alati suurema tähelepanu all. Ma pigem tahtsin seda öelda.

### **23:19 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd rahanduskomisjoni ettekandeks kõnetooli komisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

### **23:19 Mihhail Stalnuhhin**

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sissejuhatuseks ütlen, et eksperiment õnnestus. Minu arvates prooviti siin praegu, et kui rahandusministri kolm, neli või viis korda ühte ja sama küsida, kas ta muudab siis oma meelt või vastab ikka ühte ja sama. Täiesti kindlalt ta jätkab oma liini. Aga nüüd siis komisjonis toimunust. Komisjon tutvus kavandatavate muudatustega 5. mail ja hiljem toimus sama päevakorrapunktiga istung 9. mail. Tavakohaselt tutvustas minister selle eelnõu sisu. Pärast seda tekkis arutelu ja olid mõned küsimused. Kolm sellel arutelul esitatud küsimust sisaldasid debatis, mis täna siin saalis oli. Paari asja, mida komisjonis veel arutati, ma tutvustan teile. Alustati põgusast vestlusest teemal, kas see on kobareelnõu või ei ole. Vastus oli, et kõik muudatused on seotud tulumaksuga, käibemaksuseadust ja liiklusseadust muudetakse tulenevalt erisoodustuse regulatsiooni muudatustest tulumaksuseaduses. Rohkem sellel teemal ei eksperimenteeritud. Oli küsimus, kuidas minister kommenteerib pankade kasumi maksustamise korra muutumist välisinvestorile. Süsteem muutub, maksustatakse teenitud kasumit, mitte jaotatud kasumit. Ministri vastus oli, et pankadega on läbi räägitud ja arvesse võetud nende ettepanekuid. Miks on muudatused nii kiireloomulised? Vastus oli, et osa muudatusi on pikemalt, isegi väga pikalt töös olnud, osa on lühemalt arutatud. Näiteks sõiduautosid puudutavaid küsimusi on läbi räägitud juba poolteist aastat. Samuti on pikalt arutatud optsioonide teemat ning ettevõtluskonto ja nn küpsete äriühingute maksumäära reguleerimist. See on ka varem päevakorral olnud. Üsna huvitav arutelu tekkis kontsernisisesest, ema- ja tütarettevõtete vaheliste laenude teemal. Minister vastas, et on kahte tüüpi kontsernisisesed laene. Kui emaettevõtte investeerib tütarettevõttesse, siis on see emaettevõtte ettevõtlus. Kui tüharettevõtte abistab emaettevõtet, siis ei ole see tütre ettevõtlus, vaid on kasumi jaotamine laenude sildi all. Maksude vältimise tõkestamiseks on vaja uut regulatsiooni ja see ka tuleb. Kui suur probleem on kontsernisisesed laenud? Tunnistan, et isiklikult sain šoki, kui kuulsin seda arvu. Teema tõstatasid audiitorid. Eesti äriühingute vastu on palju nõudeid üleval. Konkreetselt aastal 2015 oli neid nõudeid 800 miljoni euro ulatuses. Kas tekib ettevõtte tulumaks pankadele? Vastus: avansiline makse 14%. Tegelikult on minister sellele mitu korda juba vastanud. Mida teevad need, kellel on nõuded üleval? Jutt on sellest 800 miljonist. Vastus oli, et tagasiulatuvalt ei saa seda seadust jõustada, see hakkab kehtima laenudele alates seaduse jõustumisest ning ka siis, kui vana lepingut muudetakse. Milline on avansiliste maksete laekumise mõju eelarvele? 2018. aastal prognoosi järgi 27 miljonit. Sellest minister ka rääkis. Küsimused puudutasid veel sõiduautode erisoodustuse hinna sidumist võimsusega ja eelarvesse laekuva summa suurust. Selleks kujuneb 1,3 eurot ühe kilovati kohta kuus ja riigieelarvesse on kavandatud laekuma 5–7 miljonit. Komisjon langetas ka menetluslikud otsused: teha Riigikogu juhatasele ettepanek saata see seaduseelnõu saali tänaseks, 17. maiks ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni liiget, erapooletuid 0) ning määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, st 31. mai kell 17.15. Aitäh!

### **23:24 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ettekandjale on ka küsimusi. Palun, Külliki Kübarsepp!

### **23:24 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Ma saan aru, et Riigikogu koridorides on väga suur debatt selle üle, mis asi on kobarseadus. Kas rahanduskomisjon pidas debatti kobarseaduse mõiste ja olemuse üle ja mis järeltulele jõuti?

### **23:25 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh! Arutelu alguses tekkis see küsimus ja see on siin minu aruandes kokku võetud praktiliselt ühe lausena. Tegelikult oli seal kolm-neli küsimust. Minister rääkis täpselt sama, mida ta täna siin meile rääkis, ja see arvamus fikseeriti ära. See on kõik, mida ma saan öelda rahanduskomisjoni nimel. Aga arvestades, kui suurt huvi ja isegi põnevust sõna "kobar" iga kord selles saalis tekitab – ma ei tea, mis kompleksid küll selle taga seisavad –, ma arvan, et peaks kaaluma kuskil täpse definitsiooni andmist. Sõna "kobar" võib-olla ei sobi nii hästi kuhugi seadusesse sisse kirjutada, võib-olla on võimalik leida mingi paralleelne definitsioon. Paistab, et seda on vaja siiski korralikult defineerida. Muidu me jääme siia aastateks üksteist süüdistama ja arutama, kas on kobarseadus või ei ole kobarseadus, üks räägib ühte ja teine teist.

### **23:26 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Esimesena palun kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Andres Ammas!

### **23:26 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Oleksin väga tahtnud öelda ka lugupeetav peaminister ja lugupeetav rahandusminister, kes hetk tagasi siin tagapingis figureerisid, aga nad jõudsid juba saalist lahkuda. Väga lugupeetavad kolleegid, Riigikogu liikmed! Ettevõtjate organisatsioonid ja maksumaksjate liit täna siin saalis oma arvamust välja öelda ei saa ja seepärast võtan ka nende seisukohti siinkohal vahendada, eriti seepärast, et Vabaerakonna fraktsiooni arvamused langevad suuresti nende seisukohtadega kokku. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskliit on oma kirjas väga selgelt toonud välja menetletava eelnõu hädad, tsiteerin: "... muudatused on tehtud kiirustades ja läbi mõtlemata, vähendavad ettevõtjate kindlustunnet, investeerimisvalmidust ja Eesti ettevõtluskeskkonna atraktiivsust ning jätavad mulje, et õigusriigi põhimõtte ja maksuseadused valitsusele ei kehti. Mitmed maksumuudatused on vastuolus senise põhimõttega hoida maksusüsteem lihtne ja efektiivne ning isegi Eesti ametliku seisukohaga Euroopa Komisjoni algatuste osas ettevõtte tulumaksu maksubaasi ühtlustamiseks." Väga selge jutt, aga näib, et mitte valitsuse jaoks.

Nagu me juba siin täna kuulsime, ei ole ka sellele olulise mõjuga eelnõule, millest praegu jutt käib, eelnenud väljatöötamiskavatsust, mille eelnõu ettevalmistaja peab hea õigusloome ja normitehnika eeskirja kohaselt koostama. Jah, on kokku lepitud, et teatud erandjuhtudel võib selle jätta koostamata, näiteks kriisiolukorras, olgu siis kas majanduskriis, looduskatastroof või midagi muud sarnast. Aga meil ei ole ju kaugeltki kriisi ja sellest tulenevalt ei ole ka kiireloomulist vajadust. On vaid valitsuskoalitsiooni otsus, et menetleme maksumuudatuse eelnõu kiireloomuliselt. Ettevõtjate organisatsioonid on oma kirjas minu meelest lausa koolipapalikult sõnastanud, milleks on ühele seaduseelnõule väljatöötamiskavatsust üldse vaja. Tsiteerin: "Selles sõnastatakse probleemi olemus ja soovitatav eesmärk ning analüüsitakse erinevaid alternatiive ja nende mõjusid. Alles pärast väljatöötamiskavatsuse koostamist on võimalik teha otsus, kas ja millise meetme abil tuleks probleemi lahendada." Aga praegu on tehtud vastupidi, enne on valitud lahendus ja siis on hakatud seda lahendust põhjendama. Eesti Maksumaksjate Liit on oma kirjas juhtinud tähelepanu sellisele riskile, et kui nii põhimõtteliste muudatuste puhul kiirustatakse, siis võivad olulised puudused ja õiguslikud lüngad tulla ilmsiks alles siis, kui seadust rakendama hakatakse, ja kõik see võib lõppeda lõputute kohtuvaidluste või tagasiulatuvate maksutagastustega. Neid küsitavusi, mille üle oleks vaja pikemalt arutada, on eelnõus tõesti küllaga. Näiteks seesama kauaräagitud äriühingust kasumi kaudse väljaviimise tõkestamise teema. Jah, mõned välisettevõtted on tõepoolest dividendide väljavõtmise asemel kas siis laenuna emaettevõttele või samasse kontserni kuuluvatele teistele ettevõtetele seda teinud ja kuritarvitanud oma võimalusi. Kui ma mõni tund tagasi ühe hea kolleegiga, sotsiaaldemokraadiga siin koridoris sellest rääkisin, siis ta avaldas arvamust, et eks ettevõtjad ole vist ise süüdi, või mitte just süüdi, vaid tinginud sellise eelnõu, nagu me praegu siin arutame. Minu meelest on selle praegu kavandatava maksumuudatusega aga niimoodi, et tuleb meelde üks vanasõna: kus metsa raiutakse, seal laastud langevad. Sest see seadus rakendub ka neile kohalikele ettevõtetele, kes lihtsalt soovivad oma riske hajutada.

Palun lisaiega!

### **23:31 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kolm minutit lisaiega.

### **23:31 Andres Ammas**

Tuletan siinkohal meelde ajakirjanduses korduvalt esile toodud võimalusi, et sullerdajaid on tegelikult võimalik ausamale käitumisele mõjutada ka praegu, selleks on vastavad kohtulahendid täiesti olemas. Selles eelnõus öeldakse taas mõnes kohas hundi asemel susi ehk siis arvatakse, et läheb kergemini läbi, kui mõelda välja mingi uus keeruline termin. Sisuliselt soovitakse pankadele kehtestada tulumaks, nagu see kunagi Eestis oli, aga seda nimetatakse plaanitavaks avansiliseks makseks, mis rakendub ka siis, kui pangad ei plaanigi dividende maksta. Selle kohta on asjatundjail tekkinud õigustatud küsimus, kas selline põhimõtte ei lähe vastuollu võrdse kohtlemise printsiibiga. Postimehe majandusajakirjanik Tõnis Oja on tabavalt küsinud, milline sektor peab siis järgmisena kartma, et maksukirves tema pea kohale

kerkib, sest ka minu meelest lähtub praegu valitsus ainult ühest põhimõttest: võtta sealt, kust annab võtta.

Me oleme siin saalis võib-olla tõesti isegi tühimuseni vaielnud selle üle, kas praegune eelnõu on kobareelnõu või mitte, ja lugupeetud rahanduskomisjoni esimehele tahaksin öelda, et ei ole siin mingeid komplekse. Aga tõepoolest, ma jään enda arvamuse juurde, raiutagu või tükkideks: minu meelest on see kobareelnõu. Selles eelnõus on nii positiivseid kui ka negatiivseid muudatusi ja arusaadavalt on niimoodi väga keeruline seda eelnõu üldse hääletada. See minu poolt juba palju tsiteeritud ettevõtlusorganisatsioonide kiri tõi esile minu meelest lausa kummastava fakti, et kõigepealt need muudatused kooskõlastati ükshaaval ja siis arusaamatul kombel pandi nad kõik kokku ühte eelnõusse. Miks ei võinud siis neid tähtsamaid, olulisemaid eraldi menetleda? Me ei tahagi, et kõiki neid muudatusi oleks pidanud eraldi menetlema, aga miks ei võinuks siis eraldi käsitleda pankade tulumaksu, eraldi panditulumaksu, eraldi kõike autodega seonduvat – neist oleks tõesti võinud teha kolm või neli eelnõu. Miks see kõik kobaraks kokku pandi? No vabandage, aga tegelikult me kõik teame siin vastust. Niisugused küsitava põhjendusega maksumuudatused soovitakse koos positiivsete muudatustega läbi suruda. Kriitikale on vastatud, et jah, selles eelnõus olevat selge tüvi, et kõik on tulumaksumuudatused. Vabandage, minu meelest on kõigil neil täna menetletavatel muudatustel ainult üks tüvi – see tüvi on kiirustamine, rabistamine ja valitsuskoalitsiooni poliitilise tahte pealesurumine. Kõigest eelöeldust tulenevalt, nagu isegi võite arvata, ei pea Vabaerakonna fraktsioon õigeks seda eelnõu edasi menetleda. Siia kokku liidetud muudatusi tuleks menetleda eraldi, siis saaksime rahuliku südamega hääletada nii mõnegi muudatuse poolt. Aga praegu kaalub negatiivne positiivse üles ja me teeme ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

### **23:35 Aseesimees Taavi Rõivas**

Järgmisena palun Remo Holsmer!

### **23:35 Remo Holsmer**

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Meie ees olev eelnõu käsitleb korraga optsoonide soodsamat maksustamist, küpsete ettevõtete dividendidele 14%-lise tulumaksumäära kehtestamist, firmaautode kilovatipõhist erisoodustuse arvestamise korda ja pankade kohustust tasuda tulumaksu avansilisi makseid ning viib sisse uue panditulumaksu süsteemi. Ma olen nende poolel, kes ütlevad, et muudatustel puudub üks ühine eesmärk – kuulus sõna "tüviprobleem", kui soovite – peale selle, et need muudatused on osa tulumaksuseadusest. See on Reformierakonna fraktsiooni kriitika vormiline pool. Muudatusi, mis puudutavad pangandust, väga paljusid ettevõtteid, aga ka sõiduautode maksustamist – räägin firmaautodest –, tuleks käsitleda eraldi, mitte kobarana, nagu valitsus on need Riigikogule ette pannud.

Meie hinnangul on nendest muudatustest kõige negatiivsema mõjuga panditulumaksu süsteem ja selle rakendamine. Ettevõtetevaheline laenamine on igati normaalne äritegevus ja seda ei vaidlusta ilmselt keegi. Laenamise varjus kasumi väljaviimise probleem on Eestis olemas, kuid IRL-i ja valitsuse pakutud panditulumaksu süsteemi juurutamisega karistatakse kõiki ettevõtjaid. Eeldus, nagu ma enne rahandusministrilt küsides teada sain, on see, justkui kõik ettevõtjad kas trikitavad või petavad. Ma tuletan meelde, et maksukorralduse seaduse järgi on Maksu- ja Tolliametil juba praegu võimalik hinnata ettevõtetevahelisi laene nende tegeliku sisu järgi. Minister oma vastustes ütles, et kohtupraktika kujunemist tema ei toeta. Tema toetab siis ettevõtete elu keerulisemaks tegemist, bürokraatia suurendamist ja väljapakutud panditulumaksu süsteemi. Reformierakonna hinnangul tuleks Maksu- ja Tolliameti toetada laenude kaudu kasumite Eestist välja viimisega võitlemisel, mitte luua uut tulumaksusüsteemi, panditulumaksu süsteemi. See on osaliselt ettevõtte tulumaksu taastamine ja mõjutab ettevõtete äritegevust negatiivselt. Muudatus teeb ettevõtjate elu bürokraatlikumaks ja sunnib ettevõtteid mõtlema mitmesugustele skeemidele, mida me tegelikult ei taha, et Eestis mõeldaks. Paraku selle muudatuse rakendamisel aga nii juhtub. See muudatus puudutab otseselt ettevõtete likviidsust. See tähendab seda, et raha läheb kallimaks, ja see on otsene mõju ettevõtete majandustulemustele. Kui rahandusminister räägib siin, et maksutulu ei ole selle eelnõu kaudu kahel järgmisel aastal planeeritud, siis raha hind läheb ettevõtete jaoks kallimaks. See on selge fakt.

Rahandusminister tõmbas siin puldis paralleeli kaks aastat tagasi Riigikogus menetletud käibemaksu deklaratsioonide debatiga. Ma olin ise toonase eelnõu juhtivmenetleja, mäletan seda väga hästi ja ütlen, et need asjad ei ole absoluutselt võrreldavad. Tookord said ettevõtjad väga hästi aru, et käibemaksu

deklaratsioonid viiakse sisse ausama ettevõtluskeskkonna nimel. Panditulumaksu süsteem, mida praegu tehakse – no ma ei mäleta sellist hulka kriitikat, nagu ettevõtjatelt on selle süsteemi kohta tulnud. Need asjad ei ole absoluutselt võrreldavad.

Reformierakonna fraktsioon sooviks toetada sellest eelnõust osalusoptsioonide soodsamale maksustamisele üleminekut, ka madalamat dividendide tulumaksumäära küpsetele ettevõtetele, kuid me ei saa kuidagimoodi toetada panditulumaksu süsteemi ja pankadele avansilise tulumaksu rakendamist. See on tüviprobleem, nii nagu eelkõneleja ütles – osa asju tahaks toetada, aga kuna kõik on pandud ühte komplekti, siis me ei saa toetada. Tulenevalt eelnenust teeme ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

### **23:39 Aseesimees Taavi Rõivas**

Järgmisena palun Kersti Sarapuu!

### **23:39 Kersti Sarapuu**

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Oleme tänaseks kuulnud hulgaliselt kriitikat, kuidas uus valitsuskoalitsioon on läinud kobareelnõude teed. Kohati jääb mulje, et opositsioon tituleerib iga kahe või enama seaduseelnõu üheaegseid muudatusi kobareelnõuks. Selle konkreetse eelnõu, tulumaksuseaduse, käibemaksuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu puhul on siiski tegemist eelnõuga, mille muudatused on kõik vähemal või rohkemal määral seotud tulumaksuseaduses tehtavate muudatustega. Siia juurde pole vist enam mõtet lisadagi, et tegemist on ettevõtjate poolt pikki aastaid oodatud muudatustega, mis lahendavad nende probleeme mitmel tasandil. Tekkinud on äärmiselt kurb olukord, kus eelnõu on saanud roheline tule ka Riigikogu Kantselei õigusabi osakonnast, kuid opositsioon, selle asemel et rääkida sisulistest muudatustest, läheb vormi kallale.

Mina soovin omalt poolt tuua siiski välja sisulisi muudatusi. Eelnõu annab ettevõtjale edaspidi võimaluse maksuvabalt katta töötaja majutamise kulud, samuti ei käsitleta tööandja kulutusi töötajate transpordile enam erisoodustusena. Edaspidi saab nii töö- kui ka isiklikeks sõitudeks ettevõtte sõiduauto kasutamise korral erisoodustust deklareerida vaid kilovatipõhiselt, sõltumata erasõitadena läbitud distantsist. Ettevõtluse edendamise olulisim punkt eelnõus puudutab aga madalama tulumaksumäära kehtestamist äriühingu regulaarsetele kasumijaotistele: senise 20% asemele tuleb 14%. Nimekiri ettevõtjate hüvanguks tehtavatest muudatustest on muidugi tunduvalt pikem. Minu sõnum selle eelnõu puhul on tegelikult lihtne: ettevõtjad on selliseid muudatusi ammu oodanud ning sisu on lõpuks see, mis loeb. Aitäh!

### **23:42 Aseesimees Taavi Rõivas**

Järgmisena palun Martin Helme! Kolm minutit lisaaega.

### **23:42 Martin Helme**

Lugupeetud asespiiker! Hea minister! Head kolleegid! Seda oli nüüd küll huvitav eelmiselt kõnelejalt kuulda, et ettevõtjad on pikisilmi oodanud võimalust riigile rohkem maksta. Sean selle kahtluse alla, vabandage väga. Loomulikult on selle eelnõu näol tegemist kobareelnõuga. Täiesti võimatu on kuidagi teistmoodi nimetada eelnõu, kus koos on kõik need asjad, mis siin koos on. Enne ütles minister ühele minu küsimusele vastates, et mul on kõik segamini nagu puder ja kapsad. Lugupeetud minister, see eelnõu ongi puder ja kapsad! Ja probleem on meil sama mis kõigil teistel opositsioonierakondadel, tõenäoliselt ka sama mis kõigil koalitsioonierakondadel: seal on asju, mis meile meeldivad, aga seal on ka asju, millega me ei saa mitte kuidagi leppida.

Erinevalt Reformierakonnast ei ole mul mitte midagi pangamaksu vastu. See on meie erakonna programmis lausa kirjas. Ma olen küll kriitiline selles suhtes, mismoodi seda tahetakse rakendada. Eelkõige kehtib kriitika kahe punkti kohta. Üks on see, et tänaseks väljakanditud raha puhul antakse põhimõtteliselt kõik andeks, st sellega ei võetagi midagi ette, läks nagu läks. Ei tehta mitte katsetki kuidagi motiveerida seda Eestisse tagasi tooma või selle pealt mingisugust maksu maksma. Teiseks rakendatakse seda alles poolteise aasta pärast, mis tähendab, et kõik hargmaised rahvusvahelised suur korporatsioonid või pangad, kõik, kes selle seaduse alla lähevad, saavad järgnevatel kuudel nii palju kui vähegi võimalik, nii palju kui nad vähegi oskavad, kasutades ära seaduslünki, veel viimasegi raha Eestist välja kantida. Põhimõtteliselt ma ei vaidle aga vastu, et ka pankasid võiks maksustada ja et see on mõistlik võimalus Eesti riigieelarvet täita.

Mul ei ole ka mingit ideoloogilist allergiat selle suhtes, mida siin sisuliselt nimetatakse osaliseks ettevõtte tulumaksu taastamiseks. Minu meelest on see Eestis täiesti legitiimne debatt, kui palju seda võiks olla või kas see peaks olema. Aga ma tahaksin, et see oleks eraldi eelnõu, et me saaksime selle eelnõu sisu eraldi arutada. See on praegu täiesti võimatu. Mul on võimalik esitada ministrile kaks küsimust, aga siin on neli või viis maksu. Mingit debatti ei saagi ju niimoodi tekkida, see pole lihtsalt võimalik.

Ja siis loomulikult kogu see asi, mis toimub automaksu ümber. No jätke jutt! See ei ole midagi sellist, mille peale ettevõtjad kõik rõõmust tagajalgu kokku löövad. See on lihtsalt lõpuks sõelale jäänud versioon automaksust, mida algul taheti kehtestada kõigile. Siis vaadati, et eraisikutele seda kehtestada ei saa, muidu läheb kisa liiga suureks, ja seejärel, nii nagu vasakvalitsuses ikka, otsustati, et lajatatakse buržuidele ehk võetakse ettevõtjatelt. See on lihtsalt vastik, kahepalgeline, tavaline eelarve täitmise meede, mida meile siin silmamoondustega üritatakse müüa kui mingisugust mõistlikku lahendust ettevõtete autode kasutamisel. Ei, siin ei ole mingit mõistlikku lahendust.

Neid asju, mida võiks kritiseerida, on veel. Vorm on loomulikult tähtis. Mina ei saa ausalt öeldes ikkagi aru, kuidas valitsuse esindaja saab tulla pulti ja rääkida, et ärge nüüd vormi kallal norige. Parlament tegeleb ka normitehnikaga, norm on tähtis. Aga põhiliselt on küsimus siiski selles, et kui me surume ühte istungisse sellise portsu nii kaalukaid seaduseid – ja osa nendest seadustest on veel nii sisutihedad, et teemasid, mida lahata, jätkuks mitmeks istungiks –, siis mingisugusest debatist rääkida ei saa, me räägime teerullitaktikast. Me räägime, muide, et koalitsioon teeb taas sedasama, mida siin on ka varem juhtunud, ehk vähendab parlamendi rolli, põhimõtteliselt neelates alla kõik selle, mis valitsus on kokku pätsinud. Seda on lihtsalt vastik vaadata. Nii et selle tõttu teeb meie fraktsioon ka ettepaneku see eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

### **23:46 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kalvi Kõva, palun!

### **23:46 Kalvi Kõva**

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Head sõbrad opositsioonist! Ega see, kui eelnõusse on pandud sisse ühe seaduse sellised sätted, mis teile meeldivad, ja sellised sätted, mis teile ei meeldi, ei tee sellest eelnõust veel kobareelnõu. Kui teie ütlete täna, et see on kobareelnõu, siis mina ei paneks seda küll kuidagi kobareelnõu klassifikatsiooni alla. Ja nii nagu minister ütles, oli meil siin just eelmisel nädalal menetluses eelnõu, kus ühe ja sama eelnõu raames muudeti 24 seadust, kuid seda ei peetud kobareelnõuks. Aga hüva, kui teile meeldib seda nimetada kobareelnõuks ja selles mullis elada, siis palun väga!

Nüüd natuke sisust, ja mitte ainult sellest eelnõust, mida me siin praegu menetleme, vaid kõigist meie praegust maksukorraldust muutvatest eelnõudest tervikuna. Loomulikult on nendes eelnõudes väga palju seda, millega me parandame rahva tervist, aga samas ei ole keegi siit puldist ju eitanud, et me parandame ka fiskaalpoliitilist seisust. Ehk kui opositsioon ütleb, et on üks auk, mida nüüd täidetakse, siis jah, see auk on, ja kui võtta see auk tervikuna kokku, siis see on meie inimvara parandamine. Suuremad peretoetused, väga palju raha haigekassale, toimetulekupiiri tõstmine, tulumaksuvaba miinimumi väga oluline tõstmine, lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate palga suurenemine – see on kõik see, mis tervikuna parandab meie inimvara. Ja kui me räägime ettevõtlusest, siis ma loodan, et meie sõbrad opositsioonist teavad, mida meie ettevõtjad ütlevad, mis on kõige suurem probleem ja mis juba pidurdab ka Eesti majanduskasvu – see on meie tööjõud ehk laiemalt inimvara. Kui me seda ei paranda, siis kust meie majanduskasv tuleb? Loomulikult ei ole kõikvõimalikud maksutõusud, täiendavad asjad meeldivad. Need ei ole aga mingi eesmärk omaette, vaid on kõik selleks, et täita sedasama auku, nagu te tahate seda nimetada, ja selle augu sisuks on meie Eesti inimesed. Nii et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon toetab kõiki neid maksumuudatuste ettepanekuid. Aitäh!

### **23:49 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 458 esimene lugemine lõpetada, aga meile on laekunud ka kolmelt fraktsioonilt ettepanek eelnõu 458 esimesel lugemisel tagasi lükata. Mõistagi me paneme selle ettepaneku hääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele EKRE fraktsiooni, Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ja Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 458 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta

seisukoht ja hääletada!

### Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 39 ja vastu oli 53 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust ja eelnõu 458 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 458 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 31. mai kell 17.15.

---

## **13. 23:53 Riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (456 SE) esimene lugemine**

### **23:53 Aseesimees Taavi Rõivas**

Tänane 13. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 456 esimene lugemine. Palun algataja ettekandjana kõnetooli rahandusminister Sven Sesteri.

### **23:53 Rahandusminister Sven Sester**

Tere! Annan teile ülevaate seaduseelnõust, mis kannab numbrit 456. Kõigile nendele, kes ei tea, mis selle numbri taga on, ütlen, et tegemist on riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie ees on tõesti riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Riigieelarve seadus on kõige olulisem riigi finantsjuhtimist suunav seadus. Selle seadusega olete teie, Riigikogu liikmed, pannud paika selged raamid riigi rahaasjade korraldamisel. Nende raamide muutmiseks on olnud kolm impulssi: teie endi ettepanekud, valitsusliidu sihid ja vajadus vähendada eelarvestamise töömahukust.

Esmalt meenutan, et me arutasime mullu 14. juunil siin saalis olulise tähtsusega riikliku küsimusena Eesti fiskaalpoliitika korraldust. Arutelu lähtekohaks oli Riigikogus koostatud raport, milles oli tehtud ka seadusmuudatusi eeldavaid ettepanekuid. Mitmed neist viib ellu teie ees olev eelnõu. Näiteks on eelnõu seadusena vastuvõtmise korral valitsus kohustatud esitama riigieelarvega ülevaate järgmisel neljal aastal kavandatavatest investeeringutest.

Valitsuse prioriteet on majanduskasv. Ainult kiirem majanduskasv võimaldab rohkem tegelda rahvaarvu, julgeoleku ja inimeste heaoluga. Rahanduspoliitikas tähendab see majanduse stimuleerimist, kui majanduskasv on loomulikust tasemest allpool, ning jahutamist, kui majandus hakkab üle kuumenema. Eelnõu täpsustab reegleid nii, et varasemate aastate struktuurset ülejääki saab edaspidi kasutada majanduse stimuleerimiseks investeeringute abil. Seda võimalust kavatseb valitsus lähiaastatel ka kasutada.

Rõhutan veel kord: see ei tähenda senisest eelarvepoliitikast loobumist, vaid seda, et me vaatame tasakaaluesmärki mitme aasta keskmisena. Kui varasemat ülejääki pole, ei ole võimalik seda ka kasutada, ja nii on eelarve pikemas perspektiivis alati tasakaalus. Samuti ei tähenda selline korraldus eelarvele olulisi riske, sest me kavandame teha investeeringuid, mis on lõplikud, mitte kasvatada jooksvaid kulusid.

Eesti olulisim vara on inimeste aeg ja seda on tähtis kasutada targalt. Avalikus sektoris tuleb vältida tööd, mis ei loo väärtust. Kehtiva seaduse kohaselt valmistame ette ja peame eelarvepoliitilisi arutelusid igal aastal kolm korda. Eraldi menetlemist vajavad riigi eelarvestrateegia, riigieelarve ja ka jooksva aasta riigieelarve muutmine. Seda kõike isegi juhul, kui majanduse olukorras ja eesmärkides ei ole toimunud muutusi. Eelnõu muudab valitsuse töö riigieelarve ettevalmistamisel paindlikumaks.

Austatud Riigikogu! Nüüd räägin veidi täpsemalt eelnõuga tehtavatest olulisematest muudatustest. Jagan need kolme rühma: Riigikogule esitatava eelarveinfo täiendused, struktuurse tasakaalu reegli muutmine ja muudatused eelarvedokumentide ettevalmistamisel.

Mulluse arutelu järel oleme otsinud võimalusi teha riigirahanduse pikem vaade ligipäasetavamaks ja arusaadavamaks nii teile kui ka avalikkusele. Nõustun, et eelarvepoliitika kujundamisel Riigikogus tuleb vaadata kaugemale kui üks eelarveaasta. Teie ees on eelnõu, mis annab teile eelarve menetlemiseks rohkem informatsiooni. Edaspidi saate riigirahanduse kohta pikema vaate. Eelarvestrateegia nelja-aastane vaade esitatakse riigieelarve seletuskirjas. Riigieelarve seletuskirjas kirjeldatakse eelarveotsuste mõju mitte ühe, vaid nelja aasta perspektiivis. Seni on mitmeaastane vaade eelarvepoliitika kujundamisel olnud valitsuse pärusmaa. Riigieelarve seaduse muutmine tagab nii avalikkusele kui ka Riigikogule parema ülevaate riigi rahalisest olukorrast ja plaanidest järgmise nelja aasta jooksul. Peale

selle seab eelnõu valitsusele kohustuse esitada terviklikum kirjeldus kavandatavast majandustegevusest. Tänavune riigieelarve on esmakordselt koostatud tekkepõhise arvestuse põhimõttel. See tähendab, et riigieelarvesse saab lisada samad finantsproгноosid, mille alusel on harjunud töötama erasektor. Riigieelarve seletuskirjas esitatakse teile edaspidi kavandatavad investeeringud, eelarveline bilanss ja riigi rahavoogude prognoos. Tekkepõhisus on omakorda tegevuspõhise eelarve kasutamise eelduseks. Eelmainitud Riigikogu fiskaalpoliitika raportis tegite ettepaneku minna esimesel võimalusel üle tegevuspõhisele eelarvele. Riigieelarve seadusega määrati kindlaks, et üleminek peab olema tehtud 2020. aasta eelarves. Tegevuspõhine eelarve annab selguse, kui palju panustab riik eri valdkondades seatud eesmärkide saavutamisse. Eesmärgid tulenevad enamasti Riigikogus arutatud arengukavadest ning kirjeldavad tegevusi ja teenuseid, millega püütakse eesmärke saavutada. Tegevuspõhisele eelarvele üleminek 2020. aastal tähendab seda, et Eesti on üks esimesi riike, kes püüab riigieelarve üles ehitada nii, et tekib ülevaade riigi kuludest pakutavate teenuste kaupa.

Tulemusvaldkondade ja programmide lisandumine riigieelarvesse muudab riigieelarve seaduse ülesehitust. Senine Vabariigi Valitsuse osa aastases eelarves on nüüd laiali jagatud ministeeriumide vahel. Tegevuspõhine eelarve seab keskseks valdkonnad ja programmid. Suurendatakse ministeeriumide koostöövõimalusi eelarve kasutamisel, andes valitsusele õiguse otsustada riigieelarve vahendite jaotuse üle valitsemisalade vahel. Selleks jäetakse Riigikogu kinnitatavast aastasest riigieelarve seadusest välja vahendite jaotus ministeeriumidele, seda asendab jaotus valdkondade ja programmide vahel.

Hea Riigikogu! Tean, et mitmeid teie hulgast huvitab eelnõus just riigieelarve struktuurse tasakaalu reeglis tehtav muudatus. Muudatus on vajalik, et eelarve maksimaalselt majanduskasvu toetaks. Soovime hoiduda sellest, et valitsus oma tegevusega majandust liigselt jahutaks või, vastupidi, buumi tagant kütaks. Riigieelarve struktuurset tasakaalu järgitakse tulevikus pikema perioodi keskmisena. Edaspidi võib eelmiste aastate ülejääki investeeringute tegemiseks kasutada summas, mis võrdub kuni 0,5%-ga SKT-st. Viimastel aastatel on valitsussektori eelarve olnud ülejäägis. Tekkinud struktuursete ülejääkide kuhjumisega oleme majanduskasvu stimuleerinud vähem, kui oleks olnud majanduslikult mõistlik. Teistpidi öeldes, me oleme juba mitu aastat teinud riigieelarveid, mille üks rahandus- ja majanduspoliitilisi eesmärke on olnud majandust stimuleerida, kuid eelarveaasta lõpus on ikka selgunud, et tulud on laekunud kavandatust paremini või kulud on jäänud tegemata. Nii on jäänud osa kavandatud rahast majandusse suunamata. Seeläbi oleme eelarvepoliitikaga majandust pigem jahutanud ning kehtiv seadus pole lubanud meil seda viga ka järgmisel aastal parandada. Selle eelnõuga me parandame selle vea.

Tasakaalureegli muutmine lubab teha investeeringuid eelmise aasta ülejäägi arvel. See võimaldab meil teha 2018. aastal strateegilisi investeeringuid kuni 117 miljoni euro eest. Need investeeringud suurendavad Eesti majanduskasvu ja parandavad kaitsevõimet. Muudatustega jätkame tasakaalukat eelarvepoliitikat. Kui eelmistel aastatel ülejääki ei tekkinud, tuleb koostada tasakaalus eelarve. Nii on eelarveperioodi keskmine ikka struktuurses tasakaalus. Ülejäägi korral on lubatud teha tulevikku suunatud investeeringuid, kuid samas tuleb puudujäägi tekkimise korral katta see järgmistel aastatel ülejäägiga. Uus tasakaalureegel on kooskõlas Euroopa eelarvereglitega. Valitsuse eesmärk on hoida kriiside jaoks alati ka piisavaid reserve. Tasakaalureegli muutused puudutavad jõustumise järel 2018. aasta ja sellele järgnevate aastate riigieelarvet. Reegel tervikuna välistab suured erinevused struktuurses tasakaalus. Kui need siiski tekivad, ma pean silmas nii üle- kui ka puudujääki, siis muudatused suunavad eelarvepoliitikat alati tasakaalu saavutamise poole.

Hea Riigikogu! Viimase võtmeteemana tahan rääkida eelnõus võetud suunast vähendada valitsuse sisemist bürokraatiat. Eesti avalik sektor peab olema tõhus. Kui töö ei loo olulist lisandväärtust, siis tuleb sellest loobuda. Eelnõuga ühendame järgneva aasta riigieelarve eelnõu koostamise ja riigi eelarvestrateegia ehk rahanduse nelja aasta plaani koostamise. Riigieelarve eelnõu koostamise põhiraskus valitsuses jääb edaspidi kevadesse. Riigieelarve menetlemise reeglid Riigikogus ei muutu. Peale selle on eelnõus tehtud teisigi muudatusi, mille eesmärk on tagada mõistlik töökorraldus ja õigusselgus. Näiteks tehakse Riigikontrolli ettepanekutest tulenevalt täpsustusi riigi rahavoogude juhtimise regulatsiooni sõnastuses. Riigi rahavoogude juhtimist korraldab riigis tervikuna Rahandusministeeriumi riigikassa osakond. Täpsustusi tehakse ka riigisiseste toetusprogrammide vahendite kasutamises ning riigi antavate laenude ja riigieelarve täitmise jälgimise regulatsioonides. Kokkuvõtet tehes võib öelda, et riigieelarve seaduse muudatused on suunatud tulevikku. Kui te võtate eelnõu seadusena vastu, siis saab järgmine Riigikogu koosseis koos 2020. aasta riigieelarve seaduse

eelnõuga riigirahanduse järgmise nelja aasta kava. Samuti selgitatakse eelarves kavandataavaid kulusid kuni tegevuste maksumuseni välja. Eelarve tasakaalu reegel uueneb nii, et riigieelarve struktuurset tasakaalu järgitakse edaspidi pikema perioodi keskmisena. Eelmiste aastate ülejääki saab kasutada investeringuteks. Tagamaks struktuurses tasakaalus oleva eelarve poliitikat, jääb kehtima reegel, et puudujäägi tekkimise korral tuleb see kompenseerida ülejäägiga. Eesti eelarve- ja rahanduspoliitika on ka edaspidi konservatiivne ning riigirahandus heas korras. Austatud Riigikogu, palun teil eelnõu toetada! Aitäh!

#### **00:02 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ettekandjale on rohkelt küsimusi. Esimesena Arto Aas, palun!

#### **00:04 Arto Aas**

Hea ettekandja! Kindlasti ei toeta me seda eelnõu, kuigi te nii kenasti palusite. Tegelikult on kogu seda juttu kurb kuulata. Ma tahangi küsida, mis on teiega juhtunud, sõbrad IRL-ist. Alles mõni aasta tagasi te nõudsite tasakaalureegli kirjutamist põhiseadusesse. Me teame, mida sellest tänase päevani arvab Mart Laar. Te olete olnud justkui parempoolne erakond, aga nüüd läheb kuluralliks, tõmbame reservid tšistaks, võtame laenu, kulutame, möllame, peame pidu – te räägite seda kõike veel nii tõsise näoga. Mis on vahepeal juhtunud teie ilmavaatega?

#### **00:04 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma ei tea, mida tähendab "tšistaks", aga ma arvan, et see ei olnud kindlasti selle küsimuse kõige olulisem osa. Kuid räägime siis natuke. Räägime natuke sellest, kas meid tegelikult rahuldab see majanduskasv, mis on Eestis viimastel aastatel olnud. Kas see majanduskasv, mis on olnud 1–2%-line, on selline majanduskasv, mida me oleme eeldanud ja mis peaks meid lähitulevikus viima lähemale Põhjamaadele? Kas see rahuldab meid? Ma arvan, et ei rahulda. Ma arvan, et me peame täiendavalt stimuleerima Eesti majanduskasvu, selleks et rong hakkaks kiiremini liikuma, ja me ei tohi seda teha järgmiste põlvede arvel.

#### **00:05 Aseesimees Taavi Rõivas**

Remo Holsmer, palun!

#### **00:05 Remo Holsmer**

Aitäh! Ma ütlen, et "tšistaks" tähendab seda, et kõik reservid viiakse nulli ja võib-olla natuke võetakse laenu ka sõbra käest. See on see, mida kolleeg Arto Aas mõtles. Aga tõsi, IRL on korduvalt teinud ettepanekut eelarve tasakaalu isegi põhiseadusesse kirjutada. Niisamuti olete teie öelnud – viimati tegite seda eelmise aasta keskel –, et riik ei vaja lisastimulatsiooni laenamise kujul, sest meil on euroraha, mille kasutamine uuel perioodil avaneb, ja see annab majandusele piisavat tõuget. Minu küsimus on järgmine. Nimetage mõni maksupoliitika põhimõte, mis IRL-il selles valitsuses olles on veel järele jäänud, mida te olete kaitsnud kümme aastat ja mis kehtib ka nüüd, kui te selles valitsuses olete.

#### **00:06 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan seda, et kui vaadata tervikpildis, siis need muudatused, mis on täna laual, need muudatused, millest me oleme rääkinud ka viimase kümne tunni jooksul, need muudatused, mis kannavad endas teadmist, et tööjõumaksude vähendamine on üks suurimaid prioriteete, on need muudatused, mille üle võib uhke olla. Me peaksime minema sügavamale reservidest ja struktuurset tasakaalust või ülejäägist. Mida ma silmas pean? Me räägime reservidest ja võrdleme neid olemasolevate kohustustega. Uskuge mind, reservid kadusid juba ammu ära, juba Jürgen Ligi ajal. Jürgen teab seda küll. Kui võrrelda kohustustega, siis selgub, et reserve pole meil juba ammu. Jah, meil on reservid, muidugi. Kui me tahame olla reserviusku, siis võime alati võtta lisalaenu ja suunata selle reservidesse. Küsimus ei ole praegu selles, küsimus on selles, kas praegune majanduskasv meid rahuldab või mitte. Kas me tahame teadlikult majandust jahutada, tehes struktuurses ülejäägis oleva eelarve, või mitte – ma arvan, et see on tegelikult see küsimus. Kui me ütleme endale, et me ei ole rahul selle olukorraga, majandusseisakuga, mis on kestnud aastaid, siis me peame järelikult tegema muudatusi, selleks et majandusseisakust välja tulla. Ma arvan, et me täna olemegi seda tegemas.

### 00:08 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Tõepoolest, saan kinnitada, et sõna "tšistaks" on mitmel pool Eestis, näiteks Pranglil, laialdaselt kasutusel ja see tähendab "lõpuni", "ära", aga seda kasutatakse ka tähenduses "tapma". Andres Herkel järgmisena, palun!

### 00:08 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! See viimane märkus kõlas küll morbiidselt, aga see eelnõu ongi üsna hukatusliku mõjuga Eesti eelarvepoliitikale ja ka Eesti demokraatialle. Te viitasite siin silmakirjalikult Kristjan Kõljala raportile parlamendi rolli kohta eelarvepoliitika kujundamisel. See eelnõu kindlasti vähendab parlamendi rolli, mitte ei suurenda. See ei ole selle raporti vaimus tehtud eelnõu. Küsin konkreetset. Eelnõu kohaselt kehtestab eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise tingimused ja korra Vabariigi Valitsus. Miks ei võiks see kord sisalduda selles eelnõus endas? Siis oleks ka Riigikogu suurem roll tagatud.

### 00:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma ei ole nõus teie hinnanguga ja ma ütlen selle ka välja. Ma arvan, et riigieelarve seaduse muutmisega antakse Riigikogule hoopis suurem ja olulisem roll. Riigi rahaliste vahendite arvestusest antakse edaspidi parem ülevaade, mis ei hõlma mitte ühte aastat, vaid pikemat perioodi. Siiaamaani on nelja-aastane riigi eelarvestrateegia kuulunud sisuliselt valitsuse pärusmaale ja tema otsustuspädevusse. Rahandusminister on käinud rahanduskomisjonis, andnud riigi eelarvestrateegiast ülevaate ja sellega on tegelikult see Riigikogu tasemel piirdunud, rohkem pole ülevaadet antud. Me tahame nende muudatustega saavutada olukorda, kus Riigikogu saab tulevikus üheaastase riigieelarve kinnitamisel ülevaate "1 + 3". Tõlgendada seda nii, nagu see pigem vähendaks parlamendi rolli, tundub mulle arusaamatu. Ma veel kord ütlen, et minu arvates me selle eelnõu muutmisega järgime täpselt seda varasemat eesmärki, mille Riigikogu püstitas oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelul.

### 00:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Urve Tiidus.

### 00:11 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Viimasel ajal on järjest sagedamini kõlanud arvamus, et seadused peavad olema kirjutatud lihtsas ja heas eesti keeles ning arusaadavad ka mittejuristidele. Küllap olete teiegi seda kuulnud. Selles eelnõus on lisandunud õiguskeelde sõna "tõhustamiskava", mis on kenasti defineeritud kui kulutuste kriitiline hindamine, ressursside vabastamine ja uute kasvuallikate leidmine. Eelnõu järgi tekib ka tõhustamiskomisjon. Huvitav oleks teada, kuhu te selle võimaliku tõhustamiskomisjoni sihiku kõigepealt suunate. Äkki te pöörate need maksutõusuplaanid, mida on täna kõvasti kritiseeritud, hoopis tagasi, rahustate seda maksutormi, mis meid ees võib oodata, ja vähendate ka seda energiat, mis kulub ümberjagamisele.

### 00:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma tänan, et te võtsite vaevaks pöörata tähelepanu tõhustamiskavadele (inglise keeles *spending reviews*) ja soovite sellel teemal debateerida. Tõhustamiskavade väljatöötamine on suhteliselt uus tegevus paljudes riikides. Eesti on juba teinud oma esimese tõhustamiskava. Me oleme teinud selle pilootprojektina ja vaadanud üle riigile kuuluvate sõiduvahendite kasutamise. Me oleme vaadanud, kui palju neid on, kuidas need on jagatud ja kuidas neid kasutatakse, ning oleme teinud sellest oma järelduse. Järeldus on selline, et autosid, mida väga palju kasutatakse, on põhjust välja osta, kui neid palju ei kasutata, on põhjust osta neid järelmaksuga. Oleme ausad, kui kilomeetrite arv on väga väike, on mõistlikum anda inimesele hoopis taksokaart ja öelda talle, et sõitku taksoga, selle asemel et kulutada maksumaksja raha autode ostmisele. Miks ma sellest räägin? See on üks näide tõhustamiskava kohta. Me eeldame, et selle pilootprojektina tehtud tõhustamiskava abil me hoiame lähima kümne aasta jooksul maksumaksjale kokku 16 miljonit eurot. Nii et veel kord, ma arvan, et lähitulevikus me näeme veel ja veel tõhustamiskavade tekkimist, mis peaksid andma positiivse efekti maksumaksja raha parema kasutamise kujul.

### **00:13 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jürgen Ligi, palun!

### **00:13 Jürgen Ligi**

Härra rahandusminister! Kohutavalt küüniline on oma eelkäijat süüdistada selles, mis kriisi ajal reservidega juhtus. Te olete ise siit puldist Riigikogu liikmena pidanud sütitavaid kõnesid – mul on need tsitaadid käepärast –, kuidas me sätestame selged eelarvereeglid, mis ei luba järgmistel valitsustel üle jõu elada jne. See oli 2012. ja 2013. aastal. See on ikka erakordselt häbematu, kuidas teie seisukohad paari aastaga muutuvad. Millal te esimest korda tundsite, et te olete see katlakütja, kes keerab kraanist majandust soojemaks ja kellel on lõputu hulk kütust ning mida rohkem te keerate, seda kiiremini majandus kasvab ja seda parem elu on? Millal te esimest korda niimoodi mõtlema hakkasite?

### **00:14 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma küsin teilt vastu – ma arvan, et siin peitub ka vastus teile –, kas Eesti riigi praegune potentsiaal on kättesaadav või ei? Kas meie SKT on sellel tasemel, mis meid rahuldab ja mida me eeldame, või mitte? Kas meie SKT lõhe ehk tegelikkus ja potentsiaal on saavutatud või mitte? Kas meie SKT lõhe on negatiivne või positiivne? Makromajanduse eksperdid ütlevad, et meie SKT lõhe on negatiivne, mis omakorda ütleb, et me peame stimuleerima majandust, selleks et oma potentsiaali saavutada. Ma veel kord ütlen teile: kui te leiate, et majandust ei peaks stimuleerima, kui te arvate, et viimaste aastate 1–2%-line majanduskasv – vabandust, 2% ei ole olnud, me räägime pigem 1%-st – on hea, siis ma ei ole lihtsalt teiega nõus.

### **00:15 Aseesimees Taavi Rõivas**

Keit Pentus-Rosimannus.

### **00:15 Keit Pentus-Rosimannus**

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! See on hämmastav jamps, mida te sealt puldist praegu räägite. Te räägite, et majanduskeskkond on oluline, aga tulete keset ööd parlamenti läbi suruma muudatust, mis tõmbab vee peale kogu senisele vastutustundlikule eelarvepoliitikale ja tegelikult ju avab tee riigieelarve majanduskasvu ajal massiivsesse miinusesse lükkamisele. Kahjuks on teist saanud vastutustundetu eelarvepoliitika eestkõneleja ja eestvõitleja. Ka mina meenutan 2012. aastat, kui sellessamas puldis kõlas teie suust: "Väga oluline on riigieelarve tasakaal, millest on vähe räägitud. On väga kerge võtta eelarvesse rahalisi vahendeid juurde, suurendades defitsiiti ja pannes selle raha kuludesse (see on kõige hullem variant)." See on tsitaat teie sõnavõtust. Kummal korral te eksisite, kas 2012. aastal, nimetades eelarve tasakaalu väga oluliseks, või täna, surudes täpselt vastupidist muudatust keset ööd siin parlamendis läbi?

### **00:16 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh, hea küsija! Nii saalis olijate kui ka meid veebi vahendusel jälgijate jaoks täpsustame mõned asjad ära. Lööme need hirmupallid, mida te pidevalt üles tõstate, maha ja käime selle asja n-ö etapp-etapilt läbi. Me oleme neid hirmupalle pidanud kuue kuu jooksul järjest maha lööma. Ma mäletan, kui te novembris rääkisite, et oi-oi, kohe-kohe tuleb ettevõtte tulumaks, kohe tuleb astmeline tulumaks 26% või 33%. Ajakirjanikud käisid pidevalt mult küsimas, kuidas ma seda kommenteerin. Ma ütlesin, et neid hirmupalle on raske kommenteerida. Lööme need hirmupallid maha! Struktuurne tasakaal keskmisena säilib. Struktuurne tasakaal keskmisena säilib, ma ütlen seda veel kord. Ei ole niimoodi, et eelarve läheb 0,5%-ga defitsiiti. Muide, paljudes Euroopa riikides on see võimalik, isegi 1%-ga on võimalik miinusesse minna, eelarvereeglid lubavad seda, aga Eestis ei ole niimoodi. Ei ole! Struktuurselt peab eelarve aastate arvestuses olema keskmisena tasakaalus. Kui eelmistel perioodidel on olnud ülejääk, siis on võimalik seda järgmistel aastatel kasutusele võtta. Kui eelmistel perioodidel on olnud puudujääk, siis peab järgmistel aastatel tegema ülejäägis eelarve.

### **00:18 Aseesimees Taavi Rõivas**

Urmas Kruuse.

### 00:18 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Kui tööhõive on peaaegu laes ja ei jätku töökäsi, siis ei tundu ahju veel kuumemaks kütmine väga õige. Aga mind teeb murelikuks hoopis järgmine asi. Te ju kirjeldate täna sellist protsessi, et teie kulutate ja järgmised peavad hakkama kärpima. Te kogu aeg räägite sellest, et aastal 2020, 2021 või 2022 peaks saabuma mingi tasakaal. Aga teie ei vastuta selle eest. Te ei tea, missuguse mandaadi annab rahvas, aga te panete järgmised valitsused olukorda, kus nad tegelikult peavad hakkama teie tööd lappima. Selle tõttu ongi kogu see seltskond siin täna äärmiselt kriitiline, sest see tasakaal ei tohiks olla nii *flexible* ja paindlik, et üks koalitsioon võib reservi ära kasutada ja teine peab hakkama uuesti reservi koguma. See on küll muutunud teatud ühiskondades, mulle tundub, trendiks. Kas te tõesti toetate sellist eelarvepoliitikat?

### 00:19 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Lööme ka selle palli siis maha. Kui me vaatame nelja-aastast riigi eelarvestrateegiat (2018, 2019, 2020 ja 2021), siis näeme, et 2021 on eelarve struktuurses tasakaalus. Te ei pea muretsema selle pärast, et 2021 ta seda ei oleks, ta on struktuurses tasakaalus, see on riigi eelarvestrateegias juba ette nähtud. Te ei pea selle pärast muretsema.

### 00:19 Aseesimees Taavi Rõivas

Külliki Kübarsepp.

### 00:19 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Riigikontroll on toonud välja oma seisukoha: "Riigikontrolli arvates oleks mõistlik eelarvepositsiooni reegli muudatust menetleda eraldi muudest muudatustest, mis eelnõus on esitatud, sest neid muudatusi ei ole vaja kehtestada 2018. aasta eelarve menetlemise ajaks. See võimaldaks hea õigusloome tava kohaselt töötada muudatusettepanekud põhjalikult läbi ning pidada selleks laiapõhjalisi konsultatsioone." Palun kommenteerige seda! Parlamendi kaasaraaõkimise võimalus on olematu selle tõttu, et isegi ei tooda eelarvediskussioone Riigikogu komisjonidesse. Ministrid tulevad pärast heietama, mida meile on võimaldatud ja mida mitte ning mis on võimalikud prioriteedid. Kui me seda teistmoodi ei suuda arutada ehk Riigikogu ei aruta seda, vaid seda arutab ainult valitsus, siis ei saa rääkida õigest ja avatud õigusloomest.

### 00:20 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma püüan vastata, kui ma teist õigesti aru sain. Kõigepealt, kui teile tundub, et ministrid ei käi komisjonides piisavalt seletamas, siis kutsuge nad komisjoni, et nad seda teeksid. Mis puudutab seadusloomet, siis need muudatused, mis täna riigieelarve kontekstis laual on, muudavad riigieelarve baasseadust mitmes aspektis. Ma arvan, et need muudatused, mis on seotud üleminekuga kassapõhiselt eelarvelt tekkepõhisele ja tulevikus sealt edasi tegevuspõhisele eelarvele, on õiged sammud. Ma arvan, et need muudatused, millega me tulevikus näeme ette lisamuudatusi ka riigikassas sotsiaalpartnerite vahendite juhtimisel (Riigikontroll on tähelepanu juhtinud, et seda võiks veelgi korrastada), on vajalikud. Need on kõik vajalikud muudatused, mis on kirjas riigieelarve baasseaduse muutmise seaduses. Alati ma selliste küsimuste puhul mõtlen, kas me peaksime paralleelselt menetlema viit riigieelarve baasseaduse muutmise seadust. Ma arvan, et ei pea, meil on siin üks kõikide selle seaduseelnõuga seotud muudatuste kontsentratsioon. Samamoodi, kui me teeme riigieelarve baasseadust, siis on seal erinevad muudatused.

### 00:22 Aseesimees Taavi Rõivas

Hanno Pevkur.

### 00:22 Hanno Pevkur

Aitäh! Hea rahandusminister! Ega väga sisukaid vastuseid tõepoolest ei ole tulnud. Te olete hakanud palle maha lööma. Ma ei tea, milliseid ja kust tulevaid palle, aga no olgu. Kui ma vaatan teie pikaaegse juhi Mart Laari sõnu – ärme siis teid tsiteeri, tsiteerime Mart Laari –, siis tema ütles juba 2010. aastal nii: "Hetkel oleme koalitsioonipartneri Reformierakonnaga kokku leppinud selle, et viime eelarve tasakaalu käsitlevad punktid eelarve baasseadusesse, kuid kindlasti jätkame arutelu selle üle, et need ka

põhiseadusele lisada." Tema hinnangul on see mõistlik samm, kui tahame anda Eestile tulevikuks kindlama garantii. Mis teie kindlama garantii sõnum siis nüüd on, kui te olete loobunud oma väärtustest ja purjetate pidulikult põhja suunas? Kas te oskate nüüd äkki selgitada, mis on IRL-i väärtused eelarve tasakaalu hoidmisel ja kuhu need teie arvates teel on? Pärituult purjedesse ja laululusti südamesse teile teel põhja poole!

#### **00:23 Rahandusminister Sven Sester**

Ikka oskan selgitada ja ka tahan teile selgitada. Ma ei tea, kas te selle põhja all pidasite silmas Põhjamaid, mille poole te olete ju soovinud meid liikuma panna. Ma arvan, et Põhjamaade poole me 1%-lise majanduskasvuga ei liiguks, uskuge mind. See on nagu selle 500-eurose maksuvaba miinimumiga, mille me ära teeme. Selle tempoga, mis varem oli, oleks selle saavutamiseks läinud 30 aastat. 1%-lise majanduskasvuga me mitte ei liiguks Põhjamaade poole, vaid kaugeneksime nendest. Uskuge mind! Me kaugeneksime. Järelkult, me peame tegema kõik endast oleneva, selleks et saavutada parema tasemega majanduskasv, kui me varem eeldasime. Vaatame, milline on tegelikult eelarvepoliitika oma olemuses. Ma veel kord ma rõhutan: tasakaalueesmärk mitme aasta keskmisena on ülioluline. Kui eelmistel perioodidel on olnud puudujääk, siis järgmistel perioodidel tuleb teha ülejäägis eelarve. See on baasseaduses juba sees. Küll aga ei ole baasseaduses kirjas seda, et kui eelmistel perioodidel on ülejääk, siis me saame seda vajaduse korral kasutusele võtta, kui me tunnetame ja teame, et majanduse potentsiaal pole saavutatud. Seda praegu baasseaduses ei ole. Ma arvan, et see on see tasakaalustav mehhanism, mille me peaksime kindlasti seadusesse panema. Ma küsin teilt vastu: miks me tahame majandust jahutada? Miks me peaksime olukorras, kus majanduspotentsiaal ei ole saavutatud, tegema struktuurses positsioonis ülejäägi?

#### **00:24 Aseesimees Taavi Rõivas**

Liina Kersna.

#### **00:24 Liina Kersna**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma saan aru, et teil ei olnud võimalust vaadata "Aktuaalset kaamerat". "Aktuaalse kaamera" esiuudises nõudsid tööandjate ühendused kõvahäälselt teie tagasiastumist. Kõlasid väited, et nii ettevõtjavenulikkude valitsust kui praegune ei ole enne nähtud. Eelarvenõukogu on öelnud, et valitsuse planeeritud eelarve puudujääk kujuneb kavandatud suuremaks. Eesti Pank on öelnud, et valitsuse kavandatud eelarve puudujäägist on rohkem kahju kui kasu ning see puudujääk on tehtud praeguse valitsuse huvides. Nii eelarvenõukogu kui ka Eesti Pank on mõlemad kui ühest suust öelnud, et majandus ei vaja hetkel ergutamist. Kes on peale koalitsioonipartnerite teie liitlased selles küsimuses?

#### **00:25 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan, et see on hea küsimus. Ma jätan kõrvale küsimuse sissejuhatava poole, et kogu valitsus peaks või mina peaksin tagasi astuma. Kui ministrid peaksid tagasi astuma sellepärast, et nad koalitsioonilepingut ellu viivad, siis ma arvan, et ministritel oleks raske hakata seda üldse tegema, kui see peaks olema tagasiastumise ajendiks. Aga see selleks. Ma peatun pigem sisulisel poolel, majandustsükli hindamisel. See oli ju teie küsimuse sisuline pool, kui jätame sissejuhatuse kõrvale. Esiteks, nagu ma enne ütlesin, kas meid rahuldab see majanduskasv, mis meil täna on? Teiseks, milline on majandustsükli seis? Mina ei ole makromajanduse ekspert, kes prognoose kokku paneb. Ma arvan, et poliitikud ei ole varem olnud ega peakski olema prognooside kokkupanijad, selleks on eksperdid. Küll on Rahandusministeeriumi eksperdid öelnud, et me tegelikult ei ole saavutanud oma majanduspotentsiaali, me peaksime ergutama majanduskasvu, et oma potentsiaali saavutada. Ma ütlen veel seda, et ka rahvusvahelised organisatsioonid on nentunud, et meil on oma potentsiaalini veel üksjagu teed minna.

#### **00:27 Aseesimees Taavi Rõivas**

Krista Aru, palun!

#### **00:27 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud rahandusminister! Eesti Pank, eelarvenõukogu, Riigikontroll, õiguskantsleri büroo, paljud ettevõtjad – kõik on olnud väga kriitilised selle seaduseelnõu suhtes ja öelnud, väga viisakalt küll, et valitsus eksperimenteerib selle eelarveseaduse abil Eesti riigiga. Öelge palun, kust on võetud see õigus, tahtmine ja julgus minna sellise eksperimendi peale, tuues siia seaduseelnõu, millega rikutakse ka eelarve tasakaalu!

#### **00:28 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Teate, ma kuulan ja vahepeal mõtlen, et me räägiksime nagu erinevatest asjadest. Me räägime paatosega, kust on võetud õigus ja julgus rääkida sellest, et majandust tuleks stimuleerida. Ma arvan, et see õigus ja julgus on tegelikult siinsamas saalis olemas. Ma arvan, et olukord, kus me teadlikult oleme oma struktuurseid positsioone n-ö ülejäägis tootnud ja samal ajal nentinud, et meie majandus ei kasva, ei ole õige. Ma arvan, et kui me pole oma potentsiaali saavutanud, siis tuleb stimuleerida. Halb oleks see, kui võetaks võimalikke ülejääke kasutusele jooksvateks kuludeks, näiteks õpetajate palgaks. See oleks halb. Ei, seda ei tehta.

#### **00:29 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kristen Michal.

#### **00:29 Kristen Michal**

Aitäh, hea juhataja! Hea rahandusminister! Ma mõtlen murelikult ajale, kui sellised väärtused nagu eelarve tasakaal ja vastutustunne kuidagi parempoolsete rinnet sidusid. Ma arvan, et meil kõigil on tegelikult siin saalis ebamugav teid grillida. Ka teil on natukene ebamugav sellest puldist tehnokraadi juttu rääkida, ma arvan. Mis te arvate, kui mitut IRL-i põhimõtet eelarve tasakaalu või konservatiivsuse asjus me suudame poliitikahuvilistena koos hiljem veel üles lugeda? Ja kui loogiliselt kõlab ülejäänud inimestele see mõte, et uute maksudega me elavdame majandust?

#### **00:29 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Me jõuame nende aruteludega selleni, miks kuus kuud tagasi valitsus vahetus. Ma arvan, et te püstitasite väga õigesti küsimuse nii IRL-i väärtuste kui ka üldse Eesti väärtuste kohta. Miks valitsus kuus kuud tagasi vahetus? Ma arvan, et üheks põhjuseks oligi majanduse seisakust väljatoomise vajadus. Ma arvan, et see oli üks põhjusi. Kui me vaatame, mida lähiajal tehakse, milliseid muudatusi tehakse, selleks et tööjõumaksud langeksid, siis te, ma arvan, olete minuga nõus, et lähiaastatel kasvab majandus kiiremini, kui me võib-olla veel pool aastat tagasi eeldasime.

#### **00:30 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jürgen Ligi.

#### **00:30 Jürgen Ligi**

Aitäh! Härra minister! Minul on küll õudne, kui ma kujutan teid ette presenteerimas prognoose, millel tegelikult teie näppe ei ole küljes olnud, aga te väga uhkelt seletate seda, mida peaksid prognoosijad ise rääkima, või kui ma kujutan teid ette ka majandusülevaateid tegemas, kui te ministrina jälle pikalt sõna võtate, mitte ainult sissejuhatust tehes, vaid rääkides kõik lõpuni ära, toimugu see rahanduskomisjonis, valitsuses või kus iganes. Teile ei ole mitte midagi külge jäänud sellest, millised on Eesti majanduse probleemid ja millised on kasutegurid ning mis mõjutab majandustsüklit. Te lihtsalt tulete ja räägite, kuidas teie olete katlakütja, teie keerate õli peale, teie määrate majanduskasvu ja teid kas rahuldab või ei rahulda. Kui teil parajasti on rahuldus, siis teie keerate kraani lihtsalt ühtpidi või ei keera üldse. Kui on rahuldatus, siis te keerate peale. Öelge, miks te Keskerakonnas ei ole? Mille poolest te erinete Keskerakonnast ja mille poolest te sarnanete ükskõik mis riigi rahandusministriga?

#### **00:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan, et me kaldume natukene kõrvale eelarve baasseaduses tehtavatest muudatustest. Aga nagu meil täna juba terve selle õhtu jooksul tavaks on olnud, me avame debati ja püüame pärast tulla tagasi oma igapäevaste tegevuste juurde. Teate, mul on alati olnud teiega meeldiv debateerida. Ma ei ole jaganud kõiki teie arvamusi, aga mul on olnud teiega meeldiv debateerida. Paljud ettevõtjad on

nentinud, et nad pole varem kunagi rahandusministri kabinetti jõudnudki. Võib-olla on see üks nüanss siin, mida mainida. Ma vaatan, kuidas te "võitlete" ettevõtjate hüvangu eest. Ma ei ole seda nende aastate jooksul varem mitte kunagi näinud, aga vähemalt oleme nüüd selleni jõudnud. Mis puudutab struktuurset eelarvepositsiooni, siis ma vaatasin huvi pärast, millised on aegreas olnud selle sajandi struktuursed positsioonid ja kuidas need on toimunud. Ausalt öeldes avastasin endalegi üllatuseks, et valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli kõige suuremas miinuses sel ajal, kui teie hea kolleeg Aivar Sõerd oli rahandusminister. 2005 oli struktuurne positsioon -1,8, 2006 oli struktuurne positsioon -2,9 ja 2007 oli struktuurne positsioon -4,0. Lisan juurde, et kui vaadata, milline oli sel ajal majanduskasv, siis midagi ei ole öelda, majanduskasv oli tollal 6%, 7% või 8%. Ahju köeti aga nii, et hoia ja keela. Kui te täna ütlete 1–2% puhul, et köetakse ahju, siis ma arvan, et te ei ole lihtsalt õiglane.

#### **00:34 Aseesimees Taavi Rõivas**

Keit Pentus-Rosimannus.

#### **00:34 Keit Pentus-Rosimannus**

Aitäh! Austatud rahandusminister! Küsime siis lihtsamaid asju. Millist seost te näete nende kahe asja vahel, et te olete viimased kuud vilistanud kõigile oma erakonna senistele rahanduspoliitika ja eelarvepoliitika põhimõtetele, surute siin läbi uute maksude kehtestamist ja eelarve miinusesse viimist ning kunagise parempoolse erakonna IRL-i toetus on langenud allapoole valimiskünnist?

#### **00:34 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma sain aru, et küsimus lõppes. Ma püüan kommenteerida. Kui palju seal nüüd muidugi baasseadusega tegemist oli, aga nagu ma ütlesin, ma püüan rääkida kaasa ka nendel teemadel, mis ei ole üldse baasseadusega seotud. Te tõite sisse mõiste "uute maksude kehtestamine". Ma arvan, et see suund maksupoliitikas, teenimise asemel tarbimise maksustamine, on õige. Ma arvan, et ka teie seda arvamust jagate, sest see ei ole uus suund, see ei ole kuue kuu suund, vaid aastaid on olnud suund vähendada teenimise ja tööjõukuludega seonduvaid makse ja kanda maksustamist üle tarbimisele. Ma arvan, et ka teie toetate seda suunda. Nii et selline maksustruktuuri muutmine oma olemuses on õigustatud. Kui me räägime ka eelarvest – te küll seda ei küsinud, aga meil on ikkagi kõne all baasseaduse muudatused –, siis ma tulen tagasi selle juurde, kas 1%-lise majanduskasvu ajal on stimulatsioon, et majanduskasv kiireneks, ahju kütmine. Kas see on seda? Ma arvan, et ei ole.

#### **00:36 Aseesimees Taavi Rõivas**

Keit Pentus-Rosimannus, protseduuriline küsimus, palun!

#### **00:36 Keit Pentus-Rosimannus**

Midagi ei ole teha, tuleb korrata seda protseduurilist küsimust, mida ma täna juba ükskord olen esitanud. Mulle tõesti tundub, et Riigikogu helisüsteemiga on midagi valesti. Ei saa olla nii, et küsimusest vastatakse absoluutselt mööda. (Naer.) See ei saa olla põhjendatud muuga kui sellega, et küsimus vastaja kõrvu lihtsalt ei jõua. Ma seda täna juba üks kord palusin kontrollida. Kas vahepeal on olnud võimalus kontrollida Riigikogu helisüsteemi toimimist? Ma ei tea, kas saaks teha kuidagi nii, et ettekandja Sesteri kõrvu jõuaksid küsimused sellisel kujul, nagu need esitatakse, et oleks võimalik saada küsimustele mõni päris vastus.

#### **00:36 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Austatud ettekandja, kas küsimused jõuavad teieni? Kas te kuulete neid?

#### **00:37 Rahandusminister Sven Sester**

Jaa, jõuavad. Ma kindlasti teen sellest oma järeldused. Kui küsimuse teema läheb väljapoole baasseadust, siis ma igaks juhuks edaspidi ei hakka rääkima, sest äkki te ei kuule minu vastuseid.

#### **00:37 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ma saan omalt poolt kinnitada, et ka siia on kõik kenasti kuulda. Nii et kui küsimus ja vastus tõepoolest ei kohtu, siis küllap on asi muus kui Riigikogu helitehnikas. Aga me saame vajaduse korral seda

loomulikult ka kontrollida ja topelt kontrollida, et olla täiesti kindel, et helisüsteem toimib tõesti nõuetekohaselt ja parimatele standarditele vastavalt. Aga nüüd palun, Urmas Kruuse!

#### **00:37 Urmas Kruuse**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt rahandusminister! Teie ettekandes olid enam-vähem ühed kuldsed sõnad ja need kõlasid niimoodi: kui reservid on otsas, siis kulutada ei saa. See ongi sõnum järgmistele valitsustele: kui teie reservid ära kulutate, siis peavad teised hakkama kärpetegu ellu viima. Aga te räägite kogu aeg sellest, et majanduskasv ei rahulda. Te ei ole kordagi maininud, millised on meie majanduskasvu struktuuraalsed probleemid, millises sektoris need on ja kas valitsus linnahalli investeeringuga suudab majanduskasvu ergutada. Me majandusnimestena saame ju aru, et kui me paneksime kõige suurema konverentsikeskuse ehitamise Eestisse miinimumpakkumisele, siis me saaksime selle valmis neli-viis korda odavamalt, kui see summa, mis valitsus kavatseb sellele kulutada. Miks te ikkagi niimoodi teete?

#### **00:38 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Teate, ma arvan, et on õige aeg veel kord see ära seletada. Ärge kasutage sellist väljendit, nagu reservid täiesti ära kulutatakse! Kasutage mõistet "struktuurse ülejäägi kasutuselevõtmine". Need on kaks eri asja. Küsige Jürgen Ligilt, ta õpetab teid. Kui me räägime reserve ära kulutamisest, siis (mul ei ole praegu ees seda Exceli tabelit, aga ma võin teile selle pärast saata) ma usun, et ma ei valeta, kui ütlen, et 2014. aastal saabus see hetk, kui meie võlakooormus kolmandate isikute ees oli suurem kui meie reservid ehk sisuliselt meil reserve enam ei olnud. Kui me räägime struktuursest ülejäägist, siis see on teine asi. Siin on lihtsalt terminite vahe. Meil on praegu reservid, kuid meil on ka kohustused kolmandate isikute ees.

Mis puudutab küsimuse teist osa, linnahalli ja võimalikke muid strateegilisi investeeringuid, seda, kas need on mõistlikud ja kas neid peaks tegema, kas need annavad lühiajalist või pikaajalist sotsiaal-majanduslikku efekti ja kas need annavad täiendava tulemi majandusarengu jaoks, siis meie oleme arvamusel, et annavad. Konkreetse näite puhul peaks see investeering tooma teatud arvu inimesi meie konverentsi- ja turismisektoris. Mul ei ole kahjuks neid pabereid kaasas, selle kohta saab anda täpsema vastuse tulevikus. Ma olen aga kindel selles, et kui me suuname eelarvevahendeid võimalikeks investeeringuteks, mis annavad meile kokkuvõttes sotsiaal-majanduslikku efekti nii lühiajaliselt kui ka pikaajaliselt, siis see aitab kaasa meie majanduskasvule. Ma olen selles täiesti kindel.

#### **00:40 Aseesimees Taavi Rõivas**

Hanno Pevkur.

#### **00:40 Hanno Pevkur**

Aitäh! Eks me võime siin jäädagi vaidlema, et mis aitab majanduskasvule kaasa ja mis ei aita. Inflatsioonile aitab kindlasti kaasa selline bensiini tulle viskamine. Nagu ma teile üle-eelmise eelnõu arutelul ütlesin, 3,6%-line inflatsioon on ikkagi päris kõva saavutus. Sellele te aitate kindlasti kaasa. Mis reserve puudutab, siis Aivar Sõerdi ajal oli eelarve 3%-ga nominaalses ülekaalus ja siis suur osa reserve tekkiski. Tegelikult ei oleks teil vaja ühelegi küsimusele pikemalt vastata. Te võiksite öelda, et jah, austatud Riigikogu, me teeme seda sellepärast, et meil on raha vaja, me teeme seda oma kulutuste katteks, me võtame raha eelmiste valitsuste ülejääkidest, mis tekkisid kokkuhoiu tõttu, ja paneme veel lisaks defitsiidi kujul miinust juurde, päris kõvasti, poole protsendi jagu paneme juurde. Tulevased valitsused aga vaadaku ise, kuidas hakkama saavad. Öelge see lihtsalt välja ja siis on rahu majas. Kõigil on süda rahul, et te teete seda tegelikult selleks, et oma ülearuseid kulutusi katta.

#### **00:41 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma kuulasin teid ja mõtlesin samal ajal. Ma mõtlesin, et teil on huvitav käsitlus. Võib-olla kõige parem selle käsitluse juures on see, et mulle tundub, et te tegelikult olete praeguse majanduskasvuga rahul. Ma ütlen teile, et mina usun, et te olete valel teel. Ma arvan, et me ei peaks rahul olema. Ma toon võrdluseks suure rongi, millele on vaja anda korralik kiirendus, et ta sõitma hakkaks. Ma veel kord ütlen,

et ärge häbenege mõelda kastist väljas. Mõelge aastatele – ma arvan muidugi, et see aeg ei tule kahjuks enam tagasi –, mis ma enne näitena tõin, aastatele 2005, 2006, 2007, kui ka oli struktuurne eelarvepositsioon negatiivne.

#### **00:42 Aseesimees Taavi Rõivas**

Remo Holsmer.

#### **00:42 Remo Holsmer**

Aitäh! Ma küsisin oma esimeses küsimuses, millised maksupoliitilised põhimõtted on IRL-il alles jäänud selles valitsuses olles, aga vastust ma ei saanud. Ma küsin siis teistpidi: mis eristab IRL-i sotsiaaldemokraatidest ja Keskerakonnast, kes on aastaid rääkinud sellest, et tuleks laenu võtta ja eelarveereegleid lõdvendada? Mis on teie maksupoliitika ning sotside ja Keskerakonna maksupoliitika erinevus?

#### **00:43 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma enne just proua Keit Pentus-Rosimannusega diskuteerisin sellel teemal. Me läksime riigieelarve baasseadusest hoopis eemale ja siis tehti mulle märkus selle kohta, et kas pult ei tööta või milles on asi. Ta küsis baasseadusest väljaspool olevate asjade kohta ja ma ka rääkisin nendest, aga ma ei tea, kas talle see ei meeldinud või mis, igal juhul ta ütles, et vabandust, aga vastaja räägib hoopis midagi muud. Ma pakun, et jääme baasseaduse juurde. Räägime baasseadusest, räägime sellest, milliseid muudatusi see seadus konkreetset juhul reguleerib, millist efekti annab tulevikus Riigikogule nelja-aastase pildi nägemine, kuidas aitab mitmeaastane struktuurne tasakaal kaasa majanduskasvule jne. Räägime siis nendest asjadest.

#### **00:44 Aseesimees Taavi Rõivas**

Toomas Kivimägi.

#### **00:44 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma loodan, et seekord küsimus ja vastus kohtuvad. Nimelt, Eesti Panga president Ardo Hansson ütles siinsamas saalis esinedes väga selgelt ja üheselt arusaadavalt, et Eesti majandus ei vaja tänasel päeval lisastiimuleid. Eelarvenõukogu esimees Raul Eamets on öelnud, et majandusproгноosist hoolimata on kavandatud eelarvepoliitika seadusega vastuolus. Kes on need eksperdid, kelle arvamust te hindate rohkem kui Eesti Panga presidendi või eelarvenõukogu esimehe arvamust? Kas teil on plaanis Eesti Panga president välja vahetada, sest tema aramus ei kattu valitsuse poliitikaga? Lõpetuseks, mis suunas see rong liigub? Äkki see liigub kuristiku suunas, siis oleks ju üsna ohtlik sinna hagu alla panna.

#### **00:45 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mina ei ole mingi Eesti Panga presidendi väljavahetaja. Ma ei tea, kas teie erakond on varem niimoodi käitunud. Ma tean, et üks teie inimene on kandideerinud Eesti Panga presidendiks. Aga Eesti rahandusminister ei ole mingi kellegi väljavahetaja. Te olete täiesti valesti aru saanud, aga see selleks. Vaatame sisupoolt. Te tõite välja Eesti Panga ja eelarvenõukogu hinnangud majandusüklile. Te küsisite, kes need eksperdid on. Ma arvan, et need on need inimesed, kelle prognooside järgi riigieelarve tegelikult paika pannakse. Riigieelarvet ei panda paika IMF-i, OECD ega Eesti Panga prognooside järgi. Riigirahandus ja riigieelarve pannakse paika Rahandusministeeriumi ekspertide prognoosi järgi. See on kindlasti väga oluline.

Aga ma isegi jätkaks veel vastuse teema laiendamist. Ma arvan, et kindlasti on oluline vaadata ka hinnanguid Eesti majandusüklile. Milles on siis Eesti Panga ekspertide ja Rahandusministeeriumi ekspertide arvamuste erinevus? Tegelikult ei pea ma silmas mitte ainult Rahandusministeeriumi eksperte, vaid ma juba nentisin, et ka OECD on arvanud, et meie toodangulõhe on praegu negatiivne. Nii et on päris mitu näitajat, mis mängu tulevad. Tõesti, ka eelarvenõukogu on rääkinud mitmest tööturunäitajast, kiirest palgakasvust ja madalast tööpuudusest. Kindlasti tasub tähele panna, et tööturg on teinud alates 2000. aastast läbi teatavad olulised muudatused. Selles mõttes on vaja kindlasti jälgida ka struktuurseid positsioone, seda, milliseks on kujunenud tööturul osalejate osakaal,

vaadates majanduse arengut ja pensioniea tõusu. Ka uus töölepingu seadus on teinud selle asja paindlikumaks. Siin on mitmeid nüansse. Aga veel kord: see on kindlasti libedale teele minek. Poliitikud ei tee majandusprognose, uskuge mind.

**00:47 Aseesimees Taavi Rõivas**

Liina Kersna.

**00:47 Liina Kersna**

Suur tänu! Ma lähen eelkõneleja küsimusest edasi. Sisuliselt sain ma aru, et te umbusaldate praegu nii eelarvenõukogu kui ka Eesti Panga eksperte ja tõstate kilbina ette oma alluvaid, Rahandusministeeriumi ametnikke. Kas ma sain teist õigesti aru?

**00:47 Rahandusminister Sven Sester**

Ei, ma seda üldsegi niimoodi ei vaataks. Küsimus ei ole umbusaldamises. Sellest on ka varem räägitud. Küsimus on teatavates komponentides tsüklilisuse põhimõttest lähtuvalt, eriti struktuurses tasakaalus, kuna struktuurse tasakaalu arvestusse võetakse tsükliline komponent sisse. Me võiksime küsida hoopis nii, kas me ei usalda OECD majandusprognose, mis langevad kokku Rahandusministeeriumi majandusprognosidega. Ei, ma kindlasti usaldan neid prognoose, mis Rahandusministeeriumis on tehtud, mul ei ole mingit põhjust neid umbusaldada.

**00:48 Aseesimees Taavi Rõivas**

Henn Põlluaas.

**00:48 Henn Põlluaas**

Aitäh! Ma pean tunnistama, et teie libekeelsus on tõeliselt imetlemisväärne, lausa uskumatu. Te väitsite, et Riigikogu saab eelarvestrateegia menetlemisel suurema rolli. Riigikontrolli hinnangul on olukord täpselt vastupidine. Eesti Pank, õiguskantsler, Riigikogu Kantselei, aga eriti Riigikontroll on riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõule andnud sõna otseses mõttes hävitava hinnangu. Kas te tõesti soovite minna ajalukku kõige vastutustundetuma ja ebakompetentsema valitsuse rahandusministrina?

**00:49 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan, et kui nimetada halvaks riigieelarve baasseadust, mis tulevikus annab ülevaate nelja aasta tegevusest riigirahanduses, andes tegelikult Riigikogule tunduvalt suurema informatsioonipagasi varasemaga võrreldes, ja öelda, et see ei anna parlamendile lisavõimekust riigirahandusest ülevaate saamisel, siis mina ei ole sellega nõus. Kui te ütlete, et üleminek praegu tekkepõhisusele ja tulevikus tegevuspõhisusele (mida me ju siin käsitleme) on halb, siis ma ei ole teiega nõus. Ma arvan, et need on väga mõistlikud asjad. Minu meelest ei peaks me neid kritiseerima.

**00:50 Aseesimees Taavi Rõivas**

Maris Lauri.

**00:50 Maris Lauri**

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Ma saan väga hästi aru, et minister ei pea olema oma ala tippspetsialist. See on täiesti loomulik, see ei ole alati võimalik, aga sel juhul kuulab minister spetsialiste, eksperte. Ma avaldan teile saladuse: eksperdid ja spetsialistid arutavad ka omavahel keerulisi asju ja teemasid, sest vahetevahel on arvamused erinevad. Kui ma täna kuulan teie juttu, siis leiab järjest rohkem kinnitust aramus, et kuigi valitsusel on mõned väga kompetentsed nõunikud ja minu teada on ka ministeeriumis väga kompetentseid inimesi, te millegipärast neid üldse ei kuula. Te kuulate oma koalitsioonikaaslast, kes räägivad, ütleme, mingisuguseid kümne aasta vanuseid legende. Ma lihtsalt soovitan teil natukene mõelda, sest see jutt, mis te ajate, on täiesti kõlbmatu.

**00:51 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh!

## **00:51 Aseesimees Taavi Rõivas**

Mart Helme, palun!

### **00:51 Mart Helme**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Mulle meenub üks arupärimine, mille meie fraktsioon esitas umbes poolteist aastat tagasi ja mis käsitles laevade Eesti lipu alla toomist. Siis te naeruvääristasite meie arupärimist ja tegite meile selgeks, et see oleks kulukas ja mõttetu. Uues valitsuses olles te olete seda laevade Eesti lipu alla toomist, vastupidi, tulihingeliselt kaitsnud. See seab ausalt öeldes teie objektiivse hinnangu andmise võime kahtluse alla. Nüüd tuleb küsimus. Kui te räägite investeringutest – väga palju pidi investeringuid tulema –, siis te mainite investeringuna ka kulutusi linnahalli renoveerimiseks. Kui mitukümmend või -sada aastat läheb vaja selleks, et see umbes 80 miljonit eurot, mis linnahallile kulutatakse, tasa teenida?

### **00:52 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma arvan, et see summa on pigem üle 80 miljoni, nagu ma olen aru saanud, vaadates kogu kalkulatsiooni. Riigi osa lähiaastatel peaks olema suurusjärgus 40 miljonit kahe aasta peale, aastast 20 miljonit. Ma ütlen teile mälu järgi, et vist 18 000 konverentsituristi peaks tulevikus tulema sinna uude konverentsiturismikeskusesse. Peab täpsemalt üle vaatama, aga ma arvan, et see 18 000 on õige. Konverentside korraldajad ja turismiettevõtjad – ma ei tea, kas nad ka teile on kirju saatnud –, on öelnud, et Eestisse peaks tegema korraliku konverentsiturismikeskuse. Kui te küsite, kas üks hea ja korralik konverentsiturismikeskus annab Eestile midagi juurde, siis ma arvan, et see kindlasti annab juurde. See ei tähenda mitte ainult võimalust korraldada konverentse, vaid ka toitlustusasutustel, hotellidel jne tekib rohkem tööd. Kindlasti ei ole konverentsiturismikeskuse loomine oma olemuses halb asi. Oluline on, et see investering oleks õigesti tehtud, nii et see raha läheks just selle keskuse tegemiseks. Loomulikult, sealt edasi tekivad ka juhtimisküsimused, mis on seotud kohaliku omavalitsuse ja riigi tasemega. Aga kui küsida niimoodi, kas raha suunamine konverentsiturismikeskusesse annab tulevikus ka majandusele midagi tagasi, siis ma arvan, et annab küll.

## **00:54 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kristen Michal, palun!

### **00:54 Kristen Michal**

Aitäh, hea juhataja! Aitäh, hea rahandusminister, eelmise vastuse eest! Te ütlesite, et eelmine valitsus vahetati välja selleks, et murda seisak Eestis. Mulle tundub, et see seisak, mis oli eelmise valitsuse suhetes ettevõtjatega, kui valitsus kuulas ettevõtjaid, ongi selgelt murtud. Ettevõtjad tunnevad, et kõik senised suhteliinid või, ütleme, liinid, mille kaudu ettevõtjad ja eksperdid said valitsusele nõu anda, on suletud. See kajab vastu igast toimetusest, igast saatest, igast nurgast, kuhu aga vaatad. Teie olete täna rahandusminister. Te räägite, et majanduskasvu on vaja kiirendada, rongile on vaja hoog sisse saada. Ma arvan, et rahandusministri ja valitsusliikme amet tähendab ka vastutust ajaloo ees. Kas lihtsam ei oleks öelda, et meil on partnerid, meil on valitsuses mõnus olla ja me tahame kulutada?

### **00:55 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Nii võiks öelda, kui see nii oleks, aga nii see ju ei ole.

## **00:55 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aivar Sõerd.

### **00:55 Aivar Sõerd**

Austatud juhataja! Austatud minister! Eelarve struktuurset tasakaalu hinnatakse teoreetilise arvutuskäiguga. Nii palju, kui on hindajaid, nii palju saadakse ka erinevaid tulemusi. Tulemus sõltub ka sellest, mis meetodeid kasutatakse. Ma lükkan täielikult ümber teie hinnangu 2005.–2006. aasta eelarve struktuurse tasakaalu kohta. Kui me kasutame teistsugust metoodikat, siis me saame hoopis teistsuguse tulemuse. Veel, aastatel 2006–2007 me panime reservi realselt 3,4% SKT-st, mis tänases

vääringus tähendab umbes kahte kaitse-eelarvet. Aga see selleks, tuleme tänasesse päeva. Mul on teile väga konkreetne küsimus. Järgmisel aastal te võtate reservidest eelarve tasakaalustamiseks 137 miljonit eurot. Peaminister on kinnitanud, et see on 137 miljonit. Suur osa reservidest on töötukassa reserv, mida ei saa kasutada eelarve tasakaalustamiseks, ja siis on kohalike omavalitsuste reserve ning stabiliseerimisreserv. Kui reservide kulutamist jätkata sellises tempos, 137 miljonit aastas, siis kui mitmeks aastaks keskvalitsusel reserve jätkub?

#### **00:56 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma hakkan kaugemalt pihta, kuna ka teie oma küsimusega hakkasite kaugemalt pihta. Ma arvan, et see oli väga mõistlik, et te tõite veel kord sisse struktuurse tasakaalu arvestuse. Te ütlesite väga õigesti, et on erinevad komponendid ja arvestusmeetodid. See on tegelikult see, härra Sõerd, mida ma olen püüdnud ka teie erakonnakaaslastele täna rääkida, kui on seatud kahtluse alla Rahandusministeeriumi ekspertide hinnangud, aga ka näiteks OECD hinnangud. Ma olengi püüdnud rahulikult selgitada, et tõesti võidakse võtta ja tihti võetaksegi struktuurse tasakaalu hindamisel aluspõhimõtetes arvesse erisuguseid komponente. See on hea, et te selle ise esile tõite, küll n-ö kaitstes 2005., 2006. ja 2007. aasta positsioone, kuid see kandub ilusasti üle ka praegusesse aega. See on kindlasti oluline.

Mis puudutab reservide kasutuselevõttu, siis ma juba enne sellest rääkisin ja kordan nüüd veel üle. Kui me vaatame täna tervikpilti, oma tervikpositsiooni, oma kohustusi kolmandate osapoolte ees ja meie reservides olevat raha, siis me näeme, et me oleme olukorras, kus meil reserve ei olegi, sest meie kohustused on reservidest suuremad. Kui te peate silmas likviidsust, likviidsusvaru ja praeguste reservide tasakaalu, siis on tõesti 130–140 miljonit võimalik võtta praegu reservis olevast rahast. Aga ma ütlen veel kord, et küsimus on selles, kes mis usku on. Kui me tahame oma reserve suurendada, siis ei ole ju mingit probleemi, me võime võtta lisalaenu ja n-ö deponeerida selle ära. Kas see oleks mõistlik? Ma arvan, et ei oleks. Me oleme täpselt nulliga balansis. Nii et veel kord: 130–140 miljonit on see summa, mida meil on võimalik võtta, kui me tahame viia likviidsuspuhvri taseme alumisse otsa. Pärast seda on meil võimalus, kui me tahame, võtta lisalaenu. Samal ajal, tegemist on finantsvahenditega, me ei pruugi seda 130–140 miljonit kasutusele võtta ja võime võtta finantsvahenditena kasutusele kas laenu või ka võlakirju. Aga see on juba eraldi otsus, lähtudes ka sellest, mis on maksumaksjale kõige mõistlikum.

#### **00:59 Aseesimees Taavi Rõivas**

Martin Helme.

#### **00:59 Martin Helme**

Aitäh, härra asespiiker! Hea minister! Kahjuks te muidugi ei vastanud Mart Helme küsimusele, kui pika aja jooksul linnahalli investeering ennast tagasi teenib. Äkki te ütlete siiski selle ka ära? Aga tegelikult see jutt, miks on vaja eelarve miinusesse lasta või üle kulutada, ja see põhjendus, et me teeme õudselt suuri investeeringuid, minu teada ei klapi. Tegelikult investeeringute osakaal eelarves väga palju ei kasva, küll aga kasvavad tunduvalt jooksvad kulutused. Kas te saate meile siin arve öelda? Kui palju oli 2015.–2016. aastal riigieelarves investeeringuid ning kui palju neid on sel ja järgmisel aastal? Kui suur on kasv olnud protsentides ja kui palju seda kasvu on võrdluses eelarve enda kasvuga? Kas saaks konkreetseid arve?

#### **01:00 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Kuna riigieelarve menetlus just lõppes – me täna tegeleme baasseaduse muudatustega –, siis ma tuletan praegu kiirelt neid andmeid meelde. Mul ei ole neid andmeid siin kaasas, aga menetlus ju alles oli. Lähimal kolmel aastal – 2018, 2019 ja 2020 – tehakse läbi aegade kõige suuremad investeeringud. See on võetud küll koos kohalike omavalitsuste investeeringutega, aga tehakse n-ö sektori kõige suuremad investeeringud. Keskvalitsussektoril on seal loomulikult kõige suurem osa. See suurusjärg, ma praegu pakun välja, on natuke alla 1,4 miljardi aastas, vist oli 1,35 miljardit aastas ja seda kolmel järgmisel aastal. Seal sees on loomulikult eurovahendeid, on eelarvelist stimulatsiooni, kohalike omavalitsuste vahendeid. Kõik kokku annab suurusjärgus 1,35 miljardit järgmisel aastal. Kolm aastat toimub väga tugev majanduse ergutamine.

## **01:01 Esimees Eiki Nestor**

Laine Randjärv, palun!

## **01:01 Laine Randjärv**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Saime täna teie kõnest kuulda, et valitsus vahetus seetõttu, et oli tarvis hakata majanduskasvu kiirendama. Samal ajal on teada, et valitsus saatis kolm nädalat tagasi laiali majanduskasvu töögrupi ja on hakanud tõstma mitmeid makse. Seda kõike tehakse siis selleks, et majanduskasv kiireneks. Minul on aga hoopis selline hüpotees, et majanduskasvu töögrupp saadeti laiali seetõttu, et ta hakkas osutama kitsaskohtadele nendes asjades, mida praegune valitsus on püüdnud ja püüab ka praegu läbi suruda. Kas mu väide vastab tõele, et töögrupp saadeti laiali seetõttu, et nad osutasid teie valedetele otsustele?

## **01:02 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ei tea, kuidas on see seotud riigieelarve baasseadusega, kui te esitate mingeid väiteid kellegi teise väidete kohta ja siis küsite, mida mina nendest väidetest arvan. Ausalt, ma ei oska midagi arvata. Ma ei tea, mis väiteid te siin kell üks öösel meile presenteerite, riigieelarve baasseadusega ei ole need kuidagi seotud.

Küll aga te alustasite majandusseisakust ja majanduse stimuleerimisest. Tõsilugu, selle koalitsiooni suurimad eesmärgid on majanduskasv, julgeoleku kasv, ka rahvaarvu ja loomulikult heaolu kasv. Need on need kõige suuremad asjad. Vaatame, milliseid muudatusi ollakse tegemas lähiaastatel või mida on juba ära tehtud. Kui me räägime majanduse stimuleerimisest, siis, hea Laine, võib mainida seda, et me jätsime ära diisliaktsiisi tõusu. Muide, see tekitas eelarvele peaaegu 40 miljonit eurot, kui me rahast räägime, n-ö miinust. Riigieelarvele miinus, aga kellelegi, st ettevõtjatele, pluss. Me jätsime selle tõusu ära. Räägime veel ettevõtjatele mõeldud maksumeetmetest: hotellide käibemaksu tõus, nagu te teate, mis pidi toimuma s.a 1. jaanuaril, jäeti ära. Need asjad on vaja ära markeerida, et ei jääks kõlama see, et sellele ei mõelda. Mõeldakse küll. Ma arvan, et lähiperioodi tegevused aitavad tõesti kaasa ettevõtluse tegevuskeskkonna lihtsustamisele ja bürokraatia vähendamisele. Toon näiteks ettevõtluskonto. On mitmeid meetmeid, mis aitavad siinsamas Eestis kaasa ettevõtlusele ja majanduskasvule.

## **01:04 Esimees Eiki Nestor**

Toomas Kivimägi, palun!

## **01:04 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Ma olen sunnitud oma küsimust kordama. Nimelt, Ardo Hansson, kordan veel, siin saalis väitis, et Eesti majandus ei vaja stiimuleid. Aga teie hakkasite rääkima majandusprognoosist. Ma küsin, kas Eesti Panga presidendi Ando Hanssoni väide oli Riigikogu liikmeid eksitav, kui ta ütles, et lisastiimulit ei ole vaja? Teie väidate, vastupidi, et seda on ilmselgelt vaja. Kas te olete küsinud ettevõtjate käest, mis siis on olnud viimasel paaril aastal selle tagasihoidliku majanduskasvu (1–2%) põhjus, kas valitsuse tegematajätmised või ebasobiv majanduskonjunktuur, ennekõike meie eksporditurgude nõrkus? Kas te olete seda ettevõtjate käest uurinud? Kui te väidate, et kõik need maksumuudatused on nii hullult head, siis millega te põhjendate seda, et just nimelt ettevõtjate seas ei ole valitsusele hinnangu andmise n-ö baromeeter mitte kunagi olnud nii madal, kui see on praegu? Kas teil on mingid täiesti erinevad arusaamad?

## **01:05 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Hakkame siis kaugemalt pihta. Teil oli ühe minuti sees hästi palju küsimusi, ma püüan neile kõigile võimaluse korral vastata. Ma loodan, et ma midagi ära ei unusta. Aga kui ma unustan, siis ma ei tee seda pahatahtlikult.

Kõigepealt, Eesti Panga presidendi hinnangust, et majandust ei peaks stimuleerima. Ma arvan, et see vastus sai antud juba sel hetkel, kui Aivar Sõerd, kaitstes küll 2005., 2006. ja 2007. aasta struktuurset miinust, seda suurt miinust, mis tema ministriks oleku ajal oli, ütles, et kuule, hinnangud on erinevad, toodangulõhele antavate hinnangute puhul võetakse aluseks erinevaid komponente ja ei saa ainult ühe komponendi või hinnangu alusel otsuseid vastu võtta. Ma arvan, et tema selgitus langes täpselt kokku selle selgitusega, mille mina enne olin andnud. Nii ongi, Eesti Panga presidendil ja

Rahandusministeeriumi ekspertidel on erinevad hinnangud majanduse seisule, sealt tuleb see erinevus. Nüüd on küsimus, mida, millist prognoosi peaks arvesse võtma. Siin ütleb seadus väga selgelt, et riigieelarvet ei tehta OECD, IMF-i või Eesti Panga majandusprognoosist lähtuvalt, vaid Rahandusministeeriumi majandusprognoosist lähtuvalt. See on see, mida me peame nentima. Te mainisite ka konjunktuuri, kas konjunktuur aitab kaasa või mitte. Jaa, loomulikult, Eesti oma avatud dünaamilise majandusega sõltub väga tugevalt meie naabritest ja ekspordipartneritest ning nende impordivõimekusest. See on kompleksne lähenemine: ühelt poolt nende võimekus importida ehk meie ekspordivõimekus ja teiselt poolt Eestis tehtavad maksupoliitilised otsused, selleks et meie konkurentsivõimet suurendada, ja eelarvepoliitilised otsused, selleks et meie majandust upitada. See on kompleksne vaade. Kui te küsite, kas meie naabrite heaolu ja nende majanduskasv aitab kaasa meie heaolule, siis loomulikult, aga on ka vastupidi: nende raskem olukord tekitab automaatselt selle, et meie ekspordivõimekus väheneb.

#### **01:08 Esimees Eiki Nestor**

Andres Ammas, palun!

#### **01:08 Andres Ammas**

Lugupeetav spiiker! Lugupeetav minister! Teatavasti valmis mullu Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni raport, mille oli keeruline pealkiri "Fiskaalpoliitika paradigma võimalikest muutustest Eesti parlamentaarses süsteemis". Lihtsalt öelduna oli selle mõte ju selles, et Riigikogu roll eelarveprotsessis võiks suureneda ja peaks suurenema. See ei väljendanud mitte ainult ühe komisjoni, vaid Riigikogu liikmete enamuse arvamust. Ma eeldan, et te olete selle raporti või selle põhijäreldustega tuttav. Kuidas nüüd see eelnõu, millest me praegu kõneleme, tolle raporti põhimõtteid väljendab? Riigikontroll oli kriitiline ja arvas, et ei väljenda kuidagimoodi.

#### **01:08 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et Riigikogu võimalus hoida tulevikus pildil pikemat perioodi kui üks aasta on üks esimesi olulisi indikatsioone Riigikogu rolli suurendamisel riigieelarve menetlemisel. Siia maani, ma veel kord rõhutan, kui me oleme igal aastal riigieelarvet Riigikogus menetlenud, on olnud kõne all ühe aasta riigieelarve, me ei ole vaadanud pikemat perioodi. Kui tulevad mingid maksupoliitilised otsused, näiteks lepatakse kokku mingi aktsiisi tõus 1. jaanuarist 2019, siis Riigikogu jaoks see pildil ei ole. Me menetleme ühe aasta riigieelarvet, meil ei ole selline asi pildil. Kui me nüüd räägime sellest pikemast vaatest, siis ma arvan, et see on väga positiivne. Riigikogu saab selle vaate, mis on olnud valitsusel. Valitsusel on see vaade olemas olnud, Riigikogul ei ole. See on üks näide.

Kogu selle süsteemi muutmiseni me jõuame, ma arvan, aastal 2020. Tegevuspõhisele arvestusele ülemineku pilootprojekti on Haridus- ja Teadusministeerium juba alustanud ning nüüd on Sotsiaalministeerium talle järele tulemas. Suure tõenäosusega me oleme aastal 2020, kui me selleni jõuame, nagu ma enne ütlesin ka oma sissejuhatavas kõnes, üks esimesi riike, kes seda teeb. Ma arvan, et need on niisugused asjad, mille üle meil tasub tulevikus uhkust tunda. Kui on kohti, mida saab riigieelarve enda menetlemise protsessis paremaks teha, siis ma olen alati öelnud, et ma olen sellele avatud. Ma olen ise ka olnud pikka aega parlamendiliige ja minu meelest on hästi oluline, et parlamendi roll riigieelarve menetluses suureneks ja just pikas vaates, nii et otsuste tegemisel oleks olemas parem informatsiooniväli.

#### **01:11 Esimees Eiki Nestor**

Henn Põlluaas, palun!

#### **01:11 Henn Põlluaas**

Aitäh! Riigikogu Kantselei on tõdenud, et riigieelarve seadus jääb pärast eelnõus sätestatud muudatuste vastuvõtmist täitevvõimukeskseks, seega riivab põhiseadusest tulenevat võimude lahususe põhimõtet ja kahjustab põhiseaduslike institutsioonide enesekorraldusõigust. Teie partner Keskerakond teatas kunagi, et seob end lahti Eesti õigusruumist. Kas nüüd on terve vasakvalitsus võtnud samasuguse suuna?

#### **01:11 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ei.

**01:11 Esimees Eiki Nestor**

Laine Randjärv, palun!

**01:11 Laine Randjärv**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Minu eelmine küsimus vastusega ei kohtunud ja sellepärast püüan ma seda küsimust korrata.

**01:11 Rahandusminister Sven Sester**

Loomulikult!

**01:11 Laine Randjärv**

Valitsus saatis laiali majanduskasvu töögrupi, samas te ütlesite, et valitsus vahetus seetõttu, et majandus hakkaks kasvama. Ametisse pandi seltskond ministreid, kes peaksid siis seda majanduskasvu õhutama, aga ainult üks vaesekene nende hulgas on majandusharidusega, see on minister Urve Palo, kõik ülejäänud on selles küsimuses diletandid. Kuidas see majanduskasv meil sellise diletantidest ministrite eksperdirühmaga siis kiirenema hakkab?

**01:12 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mul on kahju, et see debatt on muutunud nüüd, kell veerand kaks, sisuliselt sildistamiseks. Ma tean, et üks teie erakonna liige on pidev sildistaja. Te rääkisite diletantidest. Ausalt öeldes, natukene piinlikuks läheb see asi, see on juba natuke piinlik. Ma kutsun teid üles, ärge sildistage neid inimesi, kes iganes valitsuses on. Ma ei ole kindel, kas nende inimeste diletandiks nimetamine on õige või mitte.

**01:13 Esimees Eiki Nestor**

Jüri Adams, palun!

**01:13 Jüri Adams**

Aitäh! Härra minister! Ma alustan kogemuslikust väitest. Kui jätta kõrvale Riigikogu liikmed ja Rahandusministeeriumis töötavad inimesed, siis keskmise kodaniku ajavad sõnad "riigieelarve seadus" täiesti segadusse, kuna need tähendavad nii seda, mida täpsemalt nimetatakse baasseaduseks, kuigi see ei ole selle seaduse pealkiri, kui ka iga-aastast riigieelarve seadust. Võib-olla oleks tark need pealkirjad lahti kirjutada. Enne teist maailmasõda võeti Eesti Vabariigis ka iga-aastasi riigieelarveid seadusena vastu, aga mingit erilist riigieelarve seadust või baasseadust olemas ei olnud. Võib-olla on olemas põhjuslik seos selle seaduse puudumise ja üleüldse riigieelarveprotsessi õnnestumise vahel. Ehk võiks ajas tagasi minna ja selle üldseaduse hoopis tühistada.

**01:14 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Selles mõttes on teil õigus, et riigieelarve n-ö baasseadus oma olemuses ei ole just väga ammune toode. Me räägime mõne aasta tagusest olukorrast, kui baasseadus hakkas oma elu elama. Ma arvan, et see oli mõistlik, et riigieelarve baasseadus kui selline sisustati, loodi nägemus, kuidas ta peaks toimima ja mille alusel riigieelarvet siis tegelikult koostatakse. Ma olen teiega muidugi nõus, et võib tekkida vale arusaam. Riigieelarve seaduse muutmine ei tähenda veel riigieelarve enda muutmist. See sõnademäng riigieelarve seaduse ja riigieelarve enda kontekstis võib tõesti olla eksitav. Ma arvan, et oma olemuses on baasseadus mõistlik. Pigem on seda vaja täiendada, nii nagu me praegu ka teeme.

**01:15 Esimees Eiki Nestor**

Valdo Randpere, palun!

**01:15 Valdo Randpere**

Aitäh! Hea minister! Erinevalt paljudest teistest siin saalis ei pea mina sind ega ka IRL-i mitte üdini halvaks. Ma arvan, et sul on praegu lihtsalt halvad sõbrad. Ma mõtlesin, et ma valgustan sind mõnes aspektis ja võib-olla küsin ka, kuidas su enesetunne on, kui sa kõike seda tead. Linnahall. Mõni aasta

tagasi keskerakondlik linnavalitsus teatas, et on olemas üks Ameerika investor, kellel peale kõige muu on olemas ka Ameerika valitsuse laenugarantii 2,8 miljardile Eesti kroonile. Sel ajal oleks restaureerimine maksnud 700 miljonit Eesti krooni, mis on 45 miljonit eurot. Natuke hiljem selgus, et seda Ameerika garantiid siiski ei ole, aga öeldi, et kui Eesti annaks oma garantii, küll siis Ameerika annaks ka. See jama läks edasi ja nüüd on seal jama mingi arhitektuurikonkursiga jne. Meie alati mõtlesime, et imelik, kuhu see vaheraha oleks keskerakondlikus linnas kadunud. Kas sul ei ole seda hirmu, et äkki on seal mingi vuffel mängus?

#### **01:16 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Küsimus ei ole selles, kes on ühes või teises positsioonis võimul. Küsimus on selles, et kogu asjaajamine peab olema aus, korrektne ja arusaadav. See on kindlasti oluline, olenemata sellest, kes parajasti võimul on. Ma tunnen, et me jälle kaugeneme siin kõvasti baasseadusest. Arusaadav, üks kohalikud valimised ole ju tulemas. Tulevaste kohalike omavalitsuste valimise kontekstis on kindlasti palju asju, mis mulle Tallinna linnas ei meeldi, palju asju. Aga ma jätan need praegu ütlemata ega kasuta seda tribüüni selleks, kuna, tõesti, meil ei ole siin praegu kohalike omavalitsuste valimiste kampaania, kuigi ma saan aru, et üks parlamendiliige püüdis seda kampaaniat teha. Aga jätame selle siiski mõneks teiseks korra. Tulen lihtsalt korra linnahalli juurde tagasi. Ma arvan, et iga rahalist liigutust, eriti kui tegemist on maksumaksja rahaga, tuleb korralikult planeerida: kuidas see liigutus toimub, mis riik selle eest saab, milline see positsioon on. Asi peab olema korrektne, arusaadav ja avatud. Ei ole ühtegi teist võimalust, uskuge mind. Nii peab olema, olenemata sellest, kes Tallinnas võimul on.

#### **01:17 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme, palun!

#### **01:17 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister! Ma tulen tagasi investeringute juurde. Loomulikult, linnahall ei ole investering, sest – te küll keeldusite korduvalt meile selle kohta vastamast – see ei jõua kunagi plussi. Aga hea küll. Suured investeringud olid plaanis juba eelmise valitsuse ajal eelmises riigi eelarvestrateegias. Need summad ei ole uue valitsuse ajal palju kasvanud. Nendest suurtest investeringutest väga suure osa moodustab Rail Baltic ja muud infrastruktuuriprojektid, nagu Tallinna–Tartu maantee. Need on kõik seotud eurorahaga. Minu väide on – lükake see palun arvudega ümber, kuigi ma saan aru, et õhtu on hiline ja te ei ole võib-olla konkreetsete arvude esitamiseks valmistunud, aga palun lükake ümber, kui saate –, et käesolev valitsus ei investeeril oluliselt rohkem, kui juba varasemate plaanidega on paika pandud, küll aga kasvab väga suurelt ja väga selgelt eelarve ja jooksvate kulude maht, mis tähendab seda, et see valitsus lihtsalt sööb raha ära. See nüüd küll ei ole konservatiivne rahanduspoliitika.

#### **01:18 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Lükkan ümber, lükkan ümber ja ma ei ütle lihtsalt, et lükkan ümber ja jään siis vait, vaid ei, ma ka sisustan oma ümberlökkava teesi, kui nii võib öelda. Ma lükkan selle ümber. Riigieelarvet ja peaasjalikult praegust riigi eelarvestrateegiat kokku pannes sätestati väga selgelt, et kõik jooksvad kulutused, mida on vaja igapäevases tegevuses, peavad olema tuludega kaetud. Nii täpselt ongi. Eraldi strateegiliste investeringutena, mida lähiaastatel tehakse (see ei puuduta Rail Balticut, mis tuleneb tõesti, nagu te õigesti ütlesite, varasematest otsustest ja on väga suures osas eurorahale üles ehitatud, osaliselt tuleb see raha ka riigieelarvest endast, see on järgmiste aastate prognoosides sees), nähakse ette suurusjärgus 345 miljoni euro suunamist mitmetesse positsioonidesse. Ma pean silmas sedasama linnahalli, millest me just natuke aega tagasi rääkisime, aga näiteks ka taristuinvesteringuid tehakse igal aastal 45 miljoni euro eest. Seda ei oleks tehtud, kui ei oleks eraldi kokku lepitud, et on vaja majandust stimuleerida.

#### **01:20 Esimees Eiki Nestor**

Jaak Madison, palun!

#### **01:20 Jaak Madison**

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma lähen tagasi selle debati alguse juurde, ühe küsimuse juurde, millele te vastasite, et kui me vaatame meie kohustusi, siis on selge, et Eestil puuduvad reservid. See oli üpris intrigeeriv vastus, kuna kordagi varem ei ole teie ega Vabariigi Valitsus tunnistanud, et meil reservid tegelikult puuduvad, kui arvestada meie kohustusi. Kas te saate anda täpsema ülevaate, kuidas on kujunenud Vabariigi Valitsuse kogutud reserve ja meie võetud kohustuste suhe protsentuaalselt või rahaliselt?

#### **01:21 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Midagi intrigeerivat siin ei ole. Kõik andmed on ju avalikud ja kõik saavad neid kasutada. On võimalik täpselt näha, kui palju meil on kohustusi tulenevalt laenulepingutest ning kui palju kohustusi on meile EFSF-i ja ESM-iga tulnud. Kõik andmed on ju avalikud, midagi intrigeerivat siin ei ole. Mul ei ole seda ülevaadet käepärast, aga ma luban, et ma saadan teile täisülevaate sellest, milline on meie praeguste reserve maht ja millised on koguvaates meie kohustused. Siin ei ole midagi intrigeerivat ega salajast, loomulikult ma selle saadan, loomulikult.

#### **01:21 Esimees Eiki Nestor**

Jüri Adams, palun!

#### **01:21 Jüri Adams**

Härra minister, teie eelmine vastus ajas mind natuke segadusse. Minu mälu järgi oli nn baasseadus olemas vähemalt 1993. aastal, aga võib-olla ka 1994. aastal. Pärast 1999. aastat, kui oli vajadus negatiivsete riigieelarvete järele jne, tuli tollase rahandusministri Siim Kallase ministeeriumist selle seaduse uus tekst, mis oli eelmisest täiesti erinev ja sai seaduseks kas aastal 2000 või 2001. Nii et minu arvates on see, mille te esitasite, kolmas täisvariant. Võib-olla on 12 aasta jooksul olnud veel mingi vahepealne variant. Ma tahtsin tegelikult küsida, kas praegused muudatused on pigem minek tagasi sellest momendist, kui see Siim Kallase seadus jõustus, või kuidas.

#### **01:22 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Kui vastata küsimusele, et kas tagasi, siis mina ütlesin, et pigem edasi. Kui seda lauset sisustada ka sõnumiga, et mis mõttes edasi, siis ütlen nii, nagu ma ka varem ütlesin: sellesse baasseadusesse on nüüd tulemas mitmed olulised muudatused, mida me võib-olla täna ei ole palju käsitlenudki. Ma pean silmas just seda tegevuspõhisusele üleminekut. Ma arvan, et me peaksime sellele pühendama tunduvalt rohkem tähelepanu. Ma arvan, et sellest saab ühel hetkel meie edulugu, kui raha jagamine ei toimu enam ministeeriumipõhiselt, lihtsalt kontosüsteemist läbikandmisega, vaid on tegevustega põlistatud. Me näeme siis, millisele tegevusele kui palju maksumaksja raha läheb. See kõik on tulevikus baasseaduses kindlaks määratav. Nii et pigem on see edasimineku.

Ma kasutan nüüd ka võimalust öelda, et ma vahepeal leidsin üles teatud materjalid. Ma saadan EKRE inimestele pärast need veel eraldi, nagu ma lubasin. Aga loomulikult, nagu ma ütlesin, reservid on olemas. Likviidsusreserv 31. märtsi seisuga oli 705 miljonit, valmisolekulaenu on 350 miljonit jne. Likviidsus on sihttasemel, stabiliseerimisreservis on üle 400 miljoni euro. Kui me vaatame oma reserve ja kohustuste positsiooni, siis me saame teada oma netopositsiooni. Sealt tulebki see küsimus. Kui küsitakse, kas Eesti riigil praegu reserve ei ole, siis nii see kindlasti ei ole. Meil on reservid olemas: stabiliseerimisreserv, loomulikult likviidsusreserv jne. Küsimus on selles, milline on meie kohustuste tase.

#### **01:24 Esimees Eiki Nestor**

Artur Talvik, palun!

#### **01:24 Artur Talvik**

Aitäh! Hea minister! Avalikkusele ajakirjanduses piltlikult selgitades, mida see riigieelarve defitsiiti minek tähendab, tegite te seda külmkapi näite varal, et perekond ja külmkapp ja niimoodi. Mul on see metafoor meelest läinud. Kas te võite seda korrata ja uuesti seletada? Kas see teema on juba olnud või? (Vahelehuüe: "Viis korda on juba räägitud.") Aa, viis korda. Aga seletage mulle ka! Ma olin vahepeal väljas.

### **01:25 Rahandusminister Sven Sester**

Ei ole hullu, olite vahepeal väljas, nüüd olete ilusasti sees. Loomulikult vastan ma teile personaalselt. Külmkapi näidet ei ole me täna tegelikult veel kasutanud, räägime selle siis ära. Siin on selline loogika. Te olete kogunud aasta jooksul raha ja soovite aasta lõpus osta endale külmkappi, ükskõik, mis see maksab, kas 500, 1000 või 100 eurot. Okei, äkki öeldakse, et 100 euro eest ei saagi külmkappi, seega räägime 500-eurosest külmkapist. Te olete kogunud raha ja tahate osta endale külmkappi. Aga tuleb välja, et seda külmkappi ei ole. Lähete poodi, aga seda ei ole. Aasta lõpp ja külmkappi ei ole. Aasta lõpeb ära, saabub 1. jaanuar. Te lähete jaanuari alguses sinnasamasse poodi ja sinna on külmkapp tekkinud. Nüüd te olete probleemi ees: teil on olemas eelmisel aastal kogutud raha ja külmkapp on poes olemas, aga te ei saa seda enam osta. Külmkapp on, raha on, aga osta ei saa. See näide on selle kohta, et keskmises tasakaalus hoidmine annab võimaluse võtta eelmiste perioodide struktuurset ülejääki tulevastel perioodidel kasutusele.

### **01:26 Esimees Eiki Nestor**

Igor Gräzin, palun!

### **01:26 Igor Gräzin**

Ma jätkan Valdole antud vastuse teemal. Sa ütlesid väga huvitava lause. Sa ütlesid, et ei ole tähtsust sellel, kes on võimul. Vaata, seda saab mitutpidi võtta. Tähendab, sina oled võimul igas kombinatsioonis, aga meie olime enne koalitsioonis, nüüd oleme opositsioonis. Ma ei ütleks, et see päris ükskõik on. Aga olgu. Kui sul on õigus, et sel ei ole tähtsust, kes on võimul, siis ütle palun, miks te vahetasite välja valitsuse, mis oli kompetentne, töötas hästi, edukalt, perspektiivselt ja Eesti rahva huvides, ja asendasite selle valitsusega, mille kompetents on ülimalt küsitav. Kas sa ei ole kuulnud näiteks peaministrit või majandusministrit? Paneb ju kulme kergitama, eks ju, ja endalt küsima: "Issand, kuidas me sellised saime!?" Nii et kas on tähtsust sellel, kes on võimul, või ei ole? Mis on see motiiv?

### **01:27 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Mina ei tea, kas õhtu on liiga pikk või te olete käinud liiga tihedalt oma fraktsiooni ruumis, aga te võtate minu vastuseid kuidagi tükati. (Igor Gräzini vahelehhüüe: "Protest! Protest!") Ma tahtsin öelda Tallinna linnavõimu kohta, et ei ole tähtsust sellel, kes on võimul, aga investeeringud, mida tehakse, peavad olema auditeeritavad, arusaadavad ja jälgitavad. Vaatame riigitaset. Te ütlesite, et enne oli kõik hea ja nüüd on kõik halb. Mina arvan, et see on lihtsalt teie väide. Ma ei ole teiega nõus. Ma arvan seda – mul on ajalooline mälu siiski olemas –, et ühel hetkel tekkis olukord, kus otsuseid enam tegelikult ei tulnud. See oli probleem. (Igor Gräzini vahelehhüüe.)

### **01:28 Esimees Eiki Nestor**

Hea Igor Gräzin! Kui sa natukenegi kodu- ja töökorra seadust tunneksid, siis sa teaksid, et seal ei ole sellist sõna nagu "protest". Sul on võimalus esitada mulle protseduuriline küsimus. Selleks annan ma sulle sõna. Palun!

### **01:28 Igor Gräzin**

Palun, kas sa paluksid seletada, mida mõeldi selle all, et mina käin liiga tihti fraktsiooni ruumis? Millele vihjati? Muide, Peeter Ernits ja poisid istuvad seal, ma olen viimased 45 minutit seal olnud. Tähendab, mida sellega mõeldi? Ma palun täpsustada!

### **01:29 Rahandusminister Sven Sester**

Ma võin vastata, kui lubatakse. Ma mõtlesin loomulikult seda, et kui te oleksite pidevalt siin ruumis, siis te ei peaks esitama neid küsimusi, millele on juba vastatud. Kui te saaksite olla pidevalt nende erinevate küsimuste ja vastuste voorude juures, siis te suudaksite hilisemate otsuste tegemisel adekvaatselt analüüsida selle debati kulgu, mis siin saalis on olnud. Aga kahjuks ma räägin praegu, nagu ma näen, juba tühja tooliga, nii et see hetk on juba ka minu jaoks minevik. Kahjuks ei jõudnud minu sõnum vist enam härra Gräzinile kohale.

### **01:29 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu, me arutame seaduseelnõu 456, Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Jaak Madison, palun!

### **01:30 Jaak Madison**

Aitäh, Riigikogu esimees! Hea minister! Ma soovitan jätta vaimukad naljad koduseinte vahele, sest teatavasti te pikaajalise Riigikogu liikmena teate väga hästi, et teie vastuseid on võimalik kuulata ka koridoris või fraktsioonide ruumides. Mis puudutab fraktsioonide ruumides käimist, siis ka mina kuulsin umbes tund-poolteist tagasi teie vaimukat vastust, et liiga paljud olevat käinud fraktsioonide ruumides söömas. Sellised alamõõdulised naljad võiksid kõlada kuskil mujal, mitte Riigikogu saalis, seega unustame selle asja. Ma tulen tagasi reservide juurde. Teie vastus oli kahtlev ja põiklev. Ma tänan teid selle eest, et te saadate mulle meili peale täpsema informatsiooni. Te olete seda juba korra teinud. Aitäh teile selle eest! Kuid tooge palun täpsem võrdlus, milline hakkab olema põhimõtteline muudatus reservide osakaalus praeguse valitsuse ajal, kus te olete ühte heitnud Putini erakonna ehk Keskerakonnaga, võrreldes osakaaluga eelmise valitsuse ajal, kus te olite koos Reformierakonnaga. Kas meie reservid suurenevad või vähenevad?

### **01:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma jätan kõrvale need metafoorid erakondade kohta, need jäägu teie südametunnistusele. Ma arvan, et need ei aita kaasa riigieelarve baasseaduse menetlusele. Kui te lubate, siis ma nendele tähelepanu ei pööra. Küll aga juhin teie tähelepanu küsimuse sisulisele poolele ja sellele, kui suured hakkavad olema reservid. Ma arvan seda, et reservid, laenud ja võlakirjad on kõik finantsvahendid, mille abil saab mingit eesmärki saavutada. Ma arvan, et ei ole põhjust võtta vastu otsuseid enne seda, kui see vajadus on käes. Me peaksime lähtuma sellest, milline on investeeringute tegemisel maksumaksjale kõige mõistlikum lahend. Kui kõige mõistlikum on reservid kasutusele võtta, siis tuleb need kasutusele võtta, kui mõistlik on võtta kasutusele võlakirjad, siis on mõistlik võtta kasutusele võlakirjad. Need kõik on tegelikult finantsvahendid.

### **01:32 Esimees Eiki Nestor**

Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Rahanduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Palun!

### **01:32 Mihhail Stalnuhhin**

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Kõnealust seaduseelnõu arutas rahanduskomisjon k.a 5. mail. Eelnõu tutvustas rahandusminister Sven Sester. Äsja te kuulasite kaks tundi seda, mida meie kuulasime 20 minutit. Me saime asjast aru ja siis tekkis arutelu.

Ma toon ära küsimused, mis komisjonis kõlasid. Miks kumulatiivse eelarvepositsiooni arvestust tehakse tagasiulatuvalt? See oli Aivar Sõerdi küsimus. Minister vastas, et see on poliitiline otsus. Alustatakse aastast 2014, kuna siis jõustus uus riigieelarve seadus, mis kehtestas reeglid eelarvepositsiooni kohta. Eelarve tasakaalu järgiti eelarvete koostamisel ka varem, kuid seaduses oli see põhimõte sätestamata. Varem sisaldus tasakaalupõhimõte koalitsioonilepetes.

Järgmine küsimus (selle esitasin mina): kas juhend struktuurse tasakaalu arvutamiseks kaotab kehtivuse? Vastus oli, et metoodikas ei muutu midagi. Muudatuse kohaselt fikseeritakse igal kevadel stabiilsusprogrammi koostades möödunud aasta struktuurne eelarvepositsioon ja liidetakse see varasemale summale. Arvestust peetakse miljonites eurodes. Kuigi hinnang struktuurse eelarvepositsiooni kohta aja möödudes muutub, seda hiljem enam ei muudeta.

Siis oli repliik – selle autorit kirjas ei ole, aga ma miskipärast arvan, et see oli kolleeg Ligi – ülejäägi ärakasutamise kitsendava mõju kohta eelarve paindlikkusele. Siin vastust ega kommentaari ei olnud. Tehti juttu Eesti Panga eelarvenõukogu eriarvamustest. Selle üle siin saalis arutelu juba oli, ma ei hakka seda kordama. Tunti huvi ka Riigikontrolli hinnangute kohta. Vastus oli, et Rahandusministeerium on Riigikontrollile oma vastused edastanud ja vajaduse korral ollakse valmis lisakohtumiseks. Kolleeg Ammas küsis, et kui 20 aastat oli eelarve tasakaal püha lehm, siis miks seda nüüd muudetakse. Minister vastas, et see tekitab paindlikkust. Teema on olnud pikalt tabu, praegused meetmed aitavad kaasa majanduskasvule. Seadus jõustus alles 2014. aastal, valitsused pole saanud seda muuta. Järgmine küsimus (autorit kirjas ei ole): kas see seadus on üles ehitatud struktuursele tasakaalule? Vastus: struktuurne tasakaal peab olema niikuinii, kajastatud peab olema ka nominaalne. Praktikas pole

probleemi olnud. Kui suur peab olema kassatagavara? Vastus oli, et puhver peab olema 500 miljonit. Komisjon otsustas saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäevaks, 17. maiks, seda toetas 6 komisjoni liiget, vastu oli 3, erapooletuks ei jäänud keegi. Sama tulemusega otsustati, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati kümme tööpäeva. Aitäh!

#### **01:36 Esimees Eiki Nestor**

Küsimused ettekandjale. Andres Ammas, palun!

#### **01:36 Andres Ammas**

Lugupeetav spiiker! Lugupeetav ettekandja! Tulen ikka tagasi selle Riigikontrolli arvamuse juurde. Komisjonis me tõesti ju põgusalt sellest rääkisime. Kui ma õigesti mäletan, siis sa olid pisut, ütleksin, tõrjuv või ebalev, et kas rahanduskomisjonil on väga otstarbekas ka Riigikontrolli ja Rahandusministeeriumi esindajaid selles küsimuses näiteks korraga kuulata. Kuidas sulle praegu tundub, oleks see otstarbekas, oleks see mõistlik? Kui ma tohin küsida, siis mind huvitab ka, miks sa seekord Riigikontrolli arvamusest nagu väga palju ei pidanud.

#### **01:37 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh! Mul on teatud kogemus olemas. Ma olen ka siin saalis öelnud, et ma hindan Riigikontrolli riigi institutsioonina kõrgelt, ma ei ütleks, et ma pean teda päris proffide vabaühenduseks, aga ta on minu arvamuse järgi institutsioonide seas ühel kõige kõrgemal kohal. Aga nende viie aasta jooksul, kui ma väga tihedalt Riigikontrolliga koos töötasin, ma siiski mõne korra nägin, et mõnikord võib nende arvamusega täiesti vaielda. Mul pole midagi selle vastu, kui meil komisjonis tekib debatt, absoluutselt mitte, seda võib teha. Aga me peame selle otsuse komisjonis vastu võtma igal juhul.

#### **01:38 Esimees Eiki Nestor**

Andres Herkel, palun!

#### **01:38 Andres Herkel**

Aitäh, härra esimees! Härra Stalnuhhin! Ma arvan, et mitte ainult rahandusminister, vaid ka teie peaksite selle eelnõu menetlemise juures olema üsna traagilises isiksuse lõhenemise seisundis. Nimelt, te olite 2016. aastal kaasraportöör ja riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimees, kui siin käsitleti raportit, mille sisu oli säärane, et Riigikogu roll eelarve ja eelarvestrateegia menetlemisel peab olema oluliselt suurem. Täna meie ees oleva eelnõu sisu ja menetlemise viis räägivad absoluutselt sellele vastu. Seda on kinnitanud ka Riigikontroll, seda kinnitab isegi Riigikogu Kantselei oma seisukohas. Terasel inimesena te saate sellest kindlasti aru. Miks te lasete sellel sündida?

#### **01:39 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh küsimuse eest! Ma ei saanud aru, millel ma lasen sündida. Üks suund, mida arendab käesolev seaduseelnõu, on see, et me hakkame järgmise aasta riigieelarvet arutama põhimõtteliselt eelmise aasta kevadel. Tähendab, sellist ajavaru, selleks et saaks võtta vastu õiged otsused, pole kunagi olnud. Mis puudutab kõigi nende eelnõude menetlemist, siis me pole rikkunud ühtegi menetlemisreeglit. Me pole ühegi oma sammuga välja läinud nendest raamidest, mis on meile ette pandud kodu- ja töökorra seaduses. Nii et mina küll ei näe siin mitte mingit pattu, rääkimata kuriteost.

#### **01:40 Esimees Eiki Nestor**

Märt Sults, palun!

#### **01:40 Märt Sults**

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Siin viidati enne Eesti Pangale ja küsiti, millal, kuidas, mil moel ja mis eesmärgil kohtus rahanduskomisjon Eesti Panga presidendiga ning mis tulemus sellel kohtumisel oli.

#### **01:40 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh! Kahju, et minu poolt kõrgelt austatud kolleeg Kivimägi praegu saalist puudub, aga ma loodan, et ta kuulab ülekannet. See oli vist tema, kes küsis kaks korda sellesama arvamuse kohta. Jah, rahanduskomisjon kohtus riigi eelarvestrateegia arutamisel ka Eesti Panga presidendiga. Siin räägiti sellest, et kuskil jookseb grupikaupa ringi igasuguseid diletante, kes otsustavad kõiksuguseid tähtsaid küsimusi. Meie oleme ka selline diletantide grupp, ma ei tea, kui paljud rahanduskomisjoni 11 liikmest on rahandus- või majandusharidusega. Mina isiklikult ei ole ja ma arvan, et enamik ei ole. Aga ma pole isegi soovinud uurida, kellel milline taust on, sest üks komisjoni liige on vist neli või viis korda olnud minister, kusjuures eri ministeeriumides, ja igal pool hakkama saanud. Aga kui kuulata Laine Randjärve loogikat, siis heal juhul ühes ministeeriumis ta oli proff ja kõikides ülejäänutes diletant. No on selline loogika olemas, eks ju.

Jah, me kohtusime Eesti Pangaga. Ma vaatasin vanu graafikuid ja selgus, et aastatel 2006, 2007 ja 2008 oli majanduskasv 7%, 8%, 9%, vist isegi 10%. Seda võiks täpsustada, aga igal juhul oli see 7% ja 10% vahel. Ma küsisin, kas tollal keegi rääkis, et oi, majandus kuumeneb üle, oi, ärge tehke, oi, ärge kiirustage. Ma ei saanud faktilist vastust, aga on selge, et tollal keegi ei karjunud, et hunt tuleb. Nüüd hakatakse rääkima sellel teemal, et kuumeneb üle, et jätke need meetmed, te panustate liiga palju kiirele kasvule. Tegelikult me ju soovime saavutada 2,8%. Kui majandus kasvaks näiteks 3,1%-ni, siis minu arvates oleks see normaalne positiivne protsess, aga nemad räägivad, et kuumeneb üle.

Tähendab, 10%-ga teil ei kuumenenud, aga 3%-ga nüüd äkki hakkab kuumenema!

Siis läks meil pikemalt jutuks. Seal oli üks väga huvitav seik ja see kõlas niiviisi, et see on usuküsimus. Eesti Pank võib uskuda ühte, mingi teine pank, kes teeb ka analüüse – ja nad kõik teevad –, usub teist, majandusministeerium usub kolmandat. Ja nii see ongi. Kui sul on vaja argumentatsiooni, siis on see tore asi, et sa võid leida suvalist argumentatsiooni suvalise seisukoha kaitseks. Üks ennustab üht, teine teist, kõik on eksperdid, keegi ei ole meie kandist, eks ju. Te ju teate, mida tähendab sõna "ekspert". Tekib küsimus, miks üldse sellised vaidlused tekivad, miks me siin istume, ma ei tea, juba mingi seitse või kaheksa tundi ja kohustuslikus korras piinatakse rahandusministrit, kes peab kümme korda kordama ühte ja sama. Vastus on ka selge: sellepärast et on olemas koalitsioon ja opositsioon. Mul on opositsioonis palju häid tuttavaid ja minule meeldivaid inimesi, aga ma saan aru, et on kahte tüüpi küsimusi. Ühed on sellised, millele on olemas ühene vastus, need on tavaliselt kaitse- ja välispoliitilised küsimused, seal on tavaliselt üks õige seisukoht. Aga majandusküsimustel on alati mitu külge. Alati. Kui opositsioon hakkab toetama koalitsiooni põhimõttelistes majandusküsimustes, siis teda enam ei ole näha, siis ta kaob. See on poliitika seadus, et mitte ükski opositsioon, kui ta tahab ennast opositsiooniks nimetada, mitte kunagi hääletusel riigieelarvet ei toeta. Sellistes põhimõttelistes küsimustes on vaja leida koht konflikti jaoks ja leida see, millega sõdida. Kui Eesti Panga arvamus sobib selle jaoks, et alustada ristiretke, siis kasutatakse seda. Kui sobivad teised argumendid, siis kasutatakse neid. Kusjuures ma ei räägi seda kuidagi halvustavalt. See peabki niiviisi olema, see ongi normaalne protsess.

Ainus asi, mis kurvastab, et tõesti – minister rääkis ka sellest – need sildistamised, et keegi olevat Putini partei jne. Kui kasutatakse sellist terminoloogiat, siis see on selge märk, et inimesed on tegelikult sellesama ideoloogia küüsis, nad ei oska teisiti mõelda. Nemad on iseseisvad, eks ju, aga teistele seda võimalust ei anta.

Nii et jah, me kohtusime eelarvenõukoguga ja Eesti Pangaga ning kuulasime nad ära. Mul on palju kogemusi prognooside tegemises: aasta pärast sa vaatad ja näed, et seal ei ole midagi pistmist sellega, mis on reaalselt olemas. Siin räägitakse väga palju sellest struktuursest tasakaalust. Mulle tuli meelde, et mul on siin üks tabel. 2007. aasta nominaalne positsioon: tegelik 2,7 ja eelarvestatud 1,5, struktuurne positsioon: tegelik -3,8 ja eelarvestatud +1. Kui see on sellisel tasemel, siis ... Ma loodan, et ma vastasin teie küsimusele. Jah, see puudutab konkreetset seda eelnõu, sellepärast pidasin vajalikuks seda kommenteerida. Ma loodan, et komisjon mulle andestab.

## **01:47 Esimees Eiki Nestor**

Külliki Kübarsepp, palun!

## **01:47 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea esimees! Hea komisjoni esimees! Ma soovin tunnustavalt tuua välja Riigikogu Kantselei tähelepaneku, et kõne all olev seadus riivab tänasest veelgi enam põhiseadusest tulenevat võimude

lahususe põhimõtet ja kahjustab põhiseaduslike institutsioonide enesekorraldusõigust. Põhiseaduse § 4 kohaselt on Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse ja kohtute tegevust korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel. Tasakaalustatuse põhimõtet ei ole järgitud olukorras, kus parlament peab oma eelarve üle otsustamisel lähtuma menetlusse esitatud eelnõus Vabariigi Valitsuse etteantud summadest. Miks rahanduskomisjon aktsepteerib iseenda ehk Riigikogu töö pädevuse marginaliseerimist ja ka võimalikku põhiseadusega vastuollu minemist?

#### **01:48 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh! Väga huvitav tähelepanek, ma tahaksin seda lähemalt näha. Ma tavaliselt ikka uurin materjale enne seda, kui ma neid kommenteerin, isegi kui ma kuulen midagi usaldusväärselt inimeselt. Ma tahaks seda ise lugeda, vaadata, mis seal eespool kirjas on ja mis seal edasi tuleb. Jah, see on tavaline, see on normaalne: mitte anda hinnangut sellele, millest sa kuuled esimest korda.

#### **01:49 Esimees Eiki Nestor**

Rohkem komisjoni ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

#### **01:49 Andres Herkel**

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tahaksin öelda ka, et austatud minister! Austatud komisjoni esimees, mul on kahju, et te ei ole lugenud eelnõu lisasid. Aga kui vaadata kõiki neid eelnõusid, mida rahandusminister meie ette toonud on, siis see praegu arutata on kahtlemata neist kõige halvem ja kõige hukatuslikumate tagajärgedega Eesti arengule. Siin tekib riigieelarve tasakaalu põhimõtte küsimus, aga ka demokraatia küsimus. Siin on kaks suurt probleemi. Kõigepealt, selle eelnõuga likvideeritakse kõigi seniste taasiseseisvumisjärgsete valitsuste arusaam eelarve tasakaalust kui aksioomist. Et seda teeb härra Stalnuhhin, sellest võin ma veel kuidagimoodi aru saada. Keskerakonna seisukohad lähtuvad sellest, millest endine nende erakonna esimees Edgar Savisaar oma pikaaegses praktikas on lähtunud, et raha kuskilt tuleb ja raha väga ei loeta, ning selle tagajärjed on umbes sellised, nagu Keskerakonna maja puhul. Aga et seda teeb IRL-i rahandusminister, see on kole. See ei peaks niiviisi olema. Ilmselt võib mingisugustes olukordades teha mööndusi. Ma ei tea, kas see kunagine mõte kirjutada tasakaalu põhimõtte lausa põhiseadusesse oli kõige targem, aga kindlasti oli see IRL-i mõte. Nüüd aga minnakse teises suunas. See on imelik ja see on kole. Ilmselt võib teha selle möönduse, et Euroopa Liidu struktuurifondide raha vähenemise korral või mingisuguses ekstraordinaarses majandusolukorras võib defitsiiti lubada, aga praegu me oleme olukorras, kus Eesti Panga president Ardo Hansson on vähem kui kuu jooksul minu meelest kaks korda, nii arupärimisele vastates kui ka Eesti Panga aastaülevaadet andes, väga selgelt öelnud, et praegune makromajanduslik olukord ei ole selline, et oleks vaja majandust stimuleerida, pigem vastupidi, kindlasti ei ole riigieelarve defitsiiti viimine praegu otstarbekas. Sedasama on öelnud ka eelarvenõukogu.

Nüüd läheme demokraatiaaspekti juurde. Ka see eelnõu sisaldab neid elemente, mis ei peaks sinna kuuluma, mis ei ole kiireloomulised. Eelmist eelnõu arutades me rääkisime väga palju kobarast. Ma ei tea, kuidas seda nüüd nimetada. Kindlasti on tegemist riigieelarve seadusega. Ütleme, et ta on jabur, mitte kobar, vaid jabur, just selles osas, mis puudutab neid sätteid, mis ei ole kuidagi seotud eelarvepositsiooni reegli menetlemisega, kui me isegi eeldame, et see peaks toimuma kiireloomuliselt. Riigikontroll on siin toonud näite arengukavade ja tegevuskavade kohta, mis eelarveprotsessiga tõepoolest tihti ei haaku. Aga selleks, et neid eelarvega paremini siduda, nagu seletuskirjas on öeldud, peaks olema aega. Minu meelest on see üks näide selle kohta, kuidas kaudselt vähendatakse ka Riigikogu rolli, sest arengukavad olulisel määral siiski käivad siit läbi. Jah, püsiv probleem on see, et nad ei haaku eelarvega piisavalt. Need muudatused, mis meie ees on, kindlasti ei suurenda Riigikogu rolli eelarvestrateegia menetlemisel.

Ma palun lisaiega!

#### **01:54 Esimees Eiki Nestor**

Kolm minutit lisaiega.

#### **01:54 Andres Herkel**

Nad ei vasta nendele põhimõtetele, millest on juttu 2016. aasta raportis, mis meie ees oli. Selle eelnõuga viiakse ka eelarve koostamise tingimused ja kord Vabariigi Valitsuse määruse tasandile. Ma arvan, et need peaksid olema seaduses. Eelnõu ei muuda eelarvet ka kuidagimoodi paremini loetavaks. Lõpuks, austatud härra Nestor, Riigikogu esimees, räägime nüüd sellest superkolmapäevast, millest ammu on saanud neljapäev, ja 24 eelnõust. Te olete öelnud, et selline eelnõude menetlemise viis ja selline töö planeerimine on normaalne. Kindlasti, 24 eelnõu kolmapäevases päevakorras on ka varem olnud, aga natukene võiks vaadata eelnõude kaalu, tähendust ja sisu. See, kui me riigieelarve baasseadust arutame siin kell 2 öösel, ei ole minu arvates normaalne. Nii nagu me ei tule Riigikogu saali purjus peaga, nii ei peaks me selliseid küsimusi käsitlema füsioloogilisel uneajal. Kahtlemata, Vabaerakonna fraktsioon teeb ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

## **01:56 Esimees Eiki Nestor**

Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

## **01:56 Jürgen Ligi**

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mina arvasin, et Ratas räägib omast peast siin seda jama majanduskasvu ja ettevõtluse käimatõmbamise kohta. Ajal, kui Eesti Pank ütleb, et toimub tule bensiiniga kustutamine, räägib Ratas majanduse elavdamisest. Kui ettevõtjad on valitsuse peale vihasemad kui iial enne, ütleb tema, et ta hoopis tõmbab käima, et pole nende asi. Aga selgub, et Sester räägib täpselt sama asja. Tema on see, kes on kangi juures, parempoolse erakonna esindaja. Tema otsustab, mis on majanduskonjunktuur ja kas ta kallab juurde või ei kalla. Tema arvates on majanduskasv üks eneserahuldamise asi. Mitu korda ta küsis, kas teid rahuldab või ei rahulda. Temal on nii, et kui tal on rahuldus, siis ta kangi ei tõmba, aga kui on rahuldamatus, siis ta tõmbab. Niimoodi ta seda kirjeldas. Jälle on ettevõtjad tigidad nagu herilased ja näitavad otseselt välja umbusku. Kõik lähimad toetajad ütlevad, et Sester peaks tagasi astuma, aga tema räägib siin, et majandust elavdatakse. Eesti Pank ütleb, et see eelarvepoliitika kahjustab majanduskasvu potentsiaali, mitte ainult eelarvet, vaid ka majanduskasvu potentsiaali, kuna süvendab struktuurseid probleeme ja raskendab õigel ajal majandusse sekkumist. Aga tema ütleb, et ei rahulda, temal ei ole rahuldust.

Rahandusminister peaks majandusprobleemidest rääkima Euroopa üldise konjunktuuri kontekstis. Me oleme avatud väike majandus, ekspordist väga sõltuv. Kuidas sellega on? Me teame, et Venemaa ja Soome on olnud probleem, mis on meid kõvasti tagasi hoidnud, aga ka kogu Euroopa on meid tagasi hoidnud. Meil on volatiilne majandus, neil nii väga ei ole.

Teiseks, töäjõud. Kas meil seda on? Milline on tööjõu olukord? Kõik, kes olukorda hindavad, ütlevad, et täistööhõive saavutamine, üldse sisenõudluse suurendamine ei ole see koht, kuhu raha kallamine võiks majandust aidata. Aga rahandusminister räägib. Ta võiks rääkida majandusstruktuurist, rahvastiku vananemisest ja ka innovatsioonist, mida just ettevõtluses on meil vähe. Tema ütleb, et tema juhib, tema on plaanikomitee. See on erakordselt masendav, arvestades, et tegu ei ole keskerakondlasega. Ta räägib keskmisest struktuursest tasakaalust süütu näoga, nagu avastaks midagi või nagu lööks palle maha. Ta ütles mitu korda, et nüüd lööb palli maha, ja siis rääkis sedasama lollust, mis oli mitu korda juba ümber lükatud. Me elame mineviku arvel, sööme mineviku reservi ja sunnime tulevikuvalitsused kärpima – ja see on keskmine tasakaal! Me ei räägi nominaalsest tasakaalust, mis on nominaalne defitsiit. Kui majanduskasv on kehv, on see normaalne asi. Me räägime struktuursest tasakaalust, mis tähendab otsest üle jõu elamist, mida ei tohiks endale ükski valitsus lubada. Selle põhimõtte järgi me tegime omal ajal seaduse. Nominaalsest tasakaalust me üldse ei räägi, see on ju majanduse elavdamise või turgutamise instrument. Muidugi, kui rääkida struktuursest probleemist majanduses, siis see, mida meie majandus vajab, ei ole betoon, aga see on ainus vastus, mille valitsus on andnud. Külmkappe pidi ka vaja olema. Erakordselt kummaline näide, muide. Valitsusel tuleb detsembris mõte, et tahab külmkappi osta, aga näe, ei saa, ja aru ka ei saa, miks ei saa. Täiesti jabur debatt. (Vahele hüüe.) Kogu selle kuritegeliku algatuse teeb hullemaks see, et samal aastal, kui seaduse järgi sunnitakse valitsust eelarve tasakaalu saavutama, lõpeb euroraha enam-vähem ära. Me ei ole siis enam netosaajad. See on täiendav kärbe. Mida peab valitsus siis tegema? Ta peab tulema miinusest nulli. See on otsene kärbe, vaene ...

Palun lisaaega!

## 01:56 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

### 01:56 Jürgen Ligi

Rahandusminister, ärge tehke nägusid! Kui te aru ei saa, siis minge kooli! Miinusest nulli tulek tähendab eelarve kärpimist või lisamakse. Seejuures on kogu see asi poliitilise tsükliga seotud: "Kui mina olen võimul, siis me kulutame!" Siin pole mitte mingit seost tööjõu olukorraga, investeerimisvajadusega tulevikus või sellega, mis rahvusvaheliselt toimub. See ei huvita teda üldse.

Riigikontroll on öelnud, et see on tehniliselt kõige nõrgem seadus, mida nad on näinud. Need on tehnilised üksikasjad, ma ei hakka neid nimetama. Aga poliitiliselt olulisim on minu meelest see, et likviidsusvarukohustus võetakse väiksemaks ajal, kui riskid hoopis suurenevad. Minister hämas ka reservide teemal, kui rääkis, et neid ei ole. See on ikka niimoodi olnud, me oleme juba pikemat aega tasakaalus olnud. Aga see, et kriisi ajal reservid vähenevad, on aus mäng, selleks reservid ongi.

Erakordselt küüniline oli jutt sellest, kuidas minevikus oli, ikka et ma vaatasin, kuidas see struktuurne tasakaal oli Sõerdi ajal. Sõerd ei olnud siis Reformierakonnas, aga tähtsam on see, et sellist näitajat siis veel ei olnud. Me tegime siis vea, me panime nominaalselt kõrvale, tegime eelarve teadlikult ülejäägiga, aga ebateadlikult elasime struktuurses miinuses. See buumikogemus, millele järgnes kriis, oli põhjus, miks üldse struktuurse tasakaalu säte Euroopas ja meil aastal 2014 seadustati. Selle põhjus oli ju kriisikogemus. Aga see mees tuleb ja räägib meile siin Aivar Sõerdist, kes olevat miinuses elanud. Seda miinust tol korral ei mõõdetud. Küll aga tõepoolest räägiti – Stalnuhhinil on õigus –, et on buum, liiga kiire kasv, liiga suur inflatsioon, liiga suur jooksva konto puudujääk ja liiga väike tööpuudus. Seda rääkisid lapsed ka tol ajal. Me tajusime, et on probleem, aga me arvasime, et me tuleme välja. Ei tulnud niisama lihtsalt välja, oli vaja hakata piirama. Nüüd see seadus sisuliselt tühistatakse.

Siin keegi küsis – see oli vist Andres Herkel –, kas peab selle põhiseadusesse kirjutama. See oli ju ka lausa Euroopa tasemel kokkulepe, et tasakaal kirjutatakse kas põhiseadusesse või põhiseaduslikku seadusesse. Me valisime 51 hääle seaduse ehk sellesama riigieelarve baasseaduse ega hakanud keeruliste terminitega põhiseadust solkima. Mismoodi ma oleksin kirjutanud "struktuurne tasakaal" sellesse ilusasse, kirjanduslikult kaunisse teksti? See ei oleks olnud võimalik. Sellepärast me otsustasime sedapidi. Küll aga peaks see mees praegu maa alla vajuma, kui ta meenutab, mida ta siin on rääkinud ja kuidas Mart Laar siis kekutas ja ütles, et see oli tema mõte, et kirjutame selle põhiseadusesse. Aga nüüd on kõik täpselt vastupidi: nüüd jätame üldse välja, nüüd ei ole seda enam vaja, seda näitajat ei ole ka vaja. Nii et on piinlik. Võiksite tagasi astuda, härra minister!

## 02:04 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel!

### 02:04 Jürgen Ligi

Lisaks on veel see tagasilükkamise ettepanek.

## 02:04 Esimees Eiki Nestor

Ma imestasingi, et sa unustasid. (Naer saalis.)

### 02:04 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Anname Jürgenile andeks, sest kell on juba 2.04. Kuid nüüd sellest eelnõust. Tõesti, see debatt on olnud pikk ja pingeline. Hämmastav on olnud kuulda rahandusministri vastuseid, milles pole olnud mitte mingit sisu.

Minu esimene etteheide härra Sesterile on see, et alles aasta tagasi, kui oli teine koalitsioon ja seda juhtis Reformierakond, olid teie vastused 180 kraadi teistsugused. Te kaitsesite väga tungivalt tasakaalus eelarvet ja defitsiidi puudumist. Te kaitsesite reserve. Kuid nüüd te õigustate süüdimatult defitsiidi lubamist majanduskasvu eesmärgil. Siin on ainult üks põhjendus: põhimõtete ja maailmavaate puudumine. Siin ei saa rääkidagi oma programmi kaitsmisest ja oma valijate esindamisest. Ma kardan, et see esindab laiemalt kogu IRL-i fraktsiooni ja erakonda. Selle eelnõu arutelul ei ole me siiani näinud ühtegi parlamendiliiget teie fraktsioonist, kuni praeguseni, kui värske esimees saali saabus. See on häbiväärne! (Vahele hüüe.) Just, härra Seeder.

Minu küsimused, mida ma kaks korda esitasin, puudutasid reserve. Te väitsite, täiesti ennekuulmatult, et Eesti Vabariigil puuduvad reservid, kuna meie kohustused on suuremad reservide järgist. Mispärast ei kuulnud ma selliseid väiteid aasta või kaks aastat tagasi, kui te kiitsite, et meie reservid on üle 700 miljoni euro? Nüüd te tulite vasakvalitsuse liikmena väitma, et meil reserve ei ole.

Te tulite ka väitma, et ei ole mitte mingisugust vahet, kas me emiteerime võlakirju, võtame laenu või suurendame defitsiiti, kuna selle kõik saab kanda reservide arvele. See on psühhopaatiline probleem ja idiootlik jutt, mida pole varem siin saalis kuulnud. Ma ei ole esimene ega viimane, kes seda siin väidab. Kindlasti ei ole ma esimene. Psühhopaatiline probleem ei puuduta ainult ühte ministrit, see on laiem probleem. Aga see on tõesti häbiväärne.

Samuti tahan ma edasi anda Eesti ettevõtjate väga suurt muret. Teatavasti on Konservatiivse Rahvaerakonnaga viimasel ajal liitunud mitmeid pikaajalise kogemusega ettevõtjaid, kes on samuti väljendanud väga sügavat muret. Näiteks näeb Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon praeguse valitsuse tegevuses väga tõsist ohtu meie ettevõtluskeskkonnale. Selle tegevuse üheks osaks, üheks paljudest, on eelarvepoliitika muutmine. Rääkides veel praeguse valitsuse põhimõtete muutmisest, eelkõige ühe valitsuserakonna ehk IRL-i põhimõttelagedusest, reeturlikkusest ja valelikkusest, siis tuleb meenutada, et alles aastal 2012, viis aastat tagasi, te tahtsite panna põhiseadusesse nõude, et eelarve peab olema tasakaalus. Täna, selleks et iga hinna eest valitsuses püsida, teades, et pärast järgmisi valimisi teil enam siin saalis kohta ei ole, olete te nõus maha müüma ükskõik millised lubadused. Selline suhtumine, et võtame viimase nelja aasta ülejäägi ja kulutame selle järgmise nelja aasta jooksul ära, on lihtsalt labane, sest ilmselgelt ei saa järgmisel neljal aastal oodata niisama suurt eelarve ülejääki. Kuid loomulikult on IRL nõus minema kaasa vasakpoolsete lubadustega, et viia ellu ka oma üle jõu käivaid väljahõigatud lubadusi, ja selle nimel on nad valmis ohverdama ka 2020. või 2021. aasta eelarve.

Palun mõne minuti lisaaega!

## **02:09 Esimees Eiki Nestor**

Kolm minutit lisaaega.

## **02:09 Jaak Madison**

See tekitab tõesti piinlikkust. Millist erakonda on võimalik valida ühel parempoolsel konservatiivsel valijal, kes enne valis IRL-i, kuid nüüd näeb, et vahet ei ole, tema toetatud erakond IRL on nõus reetma ükskõik milliseid põhimõtteid, ükskõik milliseid lubadusi? Loomulikult on vastus, et ainuke erakond, keda tasub toetada, on Konservatiivne Rahvaerakond. (Naer saalis.)

Siia juurde pean ma tsiteerima juba uue Äripäeva juhtkirja. Siiaamaani on see olnud väga parempoolne ja ettevõtjasõbralik väljaanne, kes on ka mõistnud, et ainult konservatiivne ja parempoolne poliitika saab edendada Eesti majandust ja ettevõtlust. See on ka põhiline sõnum värskele IRL-i esimehele härra Seederile ja samuti rahandusminister härra Sesterile, kelle kohta, muide, suurettevõtja härra Kõo alles eile ütles, et kui IRL-il oleks vähegi tarmukust ja mõistust, siis ta vahetaks selle ministri välja. See on tõsi, sest minister, kes üleöö muudab oma põhiseisukohti, ei sobi oma ametikohale, kuna ta ei suuda kaitsta oma erakonna seisukohti.

Kuid nüüd tsitaadi juurde: "Äripäeva hinnangul on uue valitsuse moodustamine hea mõte ja IRL-il saab selles ettevõtmises olla otsustav roll, mis võib neid hääbumisest päästa. (Märkusena ütlen, et vaevalt küll. – J. M.) Vastselt Helir-Valdor Seederi näol uue esimehe saanud IRL-il on nüüd suurepärane võimalus näidata, et neil on maailmavaade ja valmidus midagi ära teha." Seetõttu suudaks Reformierakond koos IRL-i, EKRE ja Vabaerakonnaga luua vähemalt järgmiste Riigikogu valimiseni elujõulise valitsusliidu ning Keskerakonna koos sotsidega opositsiooni saata.

Olgem ausad ja vaadake viimase kuue kuu jooksul toimunut. Vasakpöörde või vasakäärmuslus on viimane asi, mida me Eestis vajame, sest nii palju ettevõtjate etteheiteid, ma arvan, ei ole me viimase kümne aasta jooksul näinud. Jah! Maksutõusudega lapitakse eelarvet ja demagoogitsetakse, et see on ettevõtluse huvides. Me ei leia aga mitte ühtegi ettevõtjat, kes selle heaks kiidaks või seda soojalt tervitaks. Me neid tõesti ei näe. Seetõttu, härra Sester, võtke parem nõuks kuulata suurettevõtjate ja väikeettevõtjate nõuandeid ning loobuge oma positsioonist. IRL-ile ütlen, et kui te tõesti tahate, et teil järgmise paari aasta jooksul veel mingisugune tulevikuväljavaade oleks, siis võtke mõistus pähe ja lahkuge praegusest valitsusest, sest see viib teid põhja. Aitäh!

## 02:12 Esimees Eiki Nestor

Viimane läbirääkija ei unustanud ilmselt midagi. (Naer saalis.)

Austatud Riigikogu, komisjoni ettepanek on eelnõu 456 teine lugemine lõpetada. (Vahelehuüded.)

Vabandust! Esimene lugemine. Kell on palju, läheb juba segamini. Aga Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja Reformierakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 456 esimesel lugemisel tagasi lükata.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ja Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 456 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

### Hääletustulemused

Selle ettepaneku poolt on 35 Riigikogu liiget ja vastu 50, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Määrán eelnõu 456 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17.15.

---

## 14. 02:15 Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) esimene lugemine

### 02:15 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 455 esimene lugemine. Algataja ettekandja rahandusminister Sven Sester, palun!

### 02:16 Rahandusminister Sven Sester

Tere! Võtame siis arutluse alla eelnõu, mis kannab numbrit 455. Kõigile nendele, kes ei tea, mis selle numbri taga on, ütlen, et tegemist on riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõuga. Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eesti riigile kuulub praegu osalus 31-s tegutsevas äriühingus. Nende varade maht küündis 2016. aasta lõpuks juba 6,4 miljardi euronit ning käive oli kokku 1,5 miljardit eurot. Kasumit teeniti kokku 241 miljonit eurot, 22 äriühingut lõpetasid aasta kasumiga ja üheksa kahjumiga. Dividende sai riik eelmisel aastal äriühingutelt 95 miljonit eurot. Käesoleval aastal ootame, et dividende laekub suurusjärgus 137 miljonit eurot.

Vabariigi Valitsus on esitanud teile riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovime parandada äriühingute juhtimise kvaliteeti ning suurendada nende tegevuse läbipaistvust ja seeläbi ka tulemuslikkust. Eelnõuga tehtavad muudatused saab jagada kolme ploki: muudatused nõukogu liikmete nimetamises, äriühingute tegevuse läbipaistvuse suurendamine ning äriühingute makstavate toetuste regulatsiooni muutmine.

Annan teile sellel kenal öisel tunnil ülevaate kõigist nendest kolmest plokist ka sisulisemalt.

Esiteks, kompetentsete nõukogu liikmete nimetamiseks sätestatakse Vabariigi Valitsusele kohustus moodustada nimetamiskomitee. Sellega kõrvaldatakse ekspertide hinnangul kõige olulisem puudus riigi osalusega äriühingute valitsemises. Seni ei ole nõukogu liikmete valimine toimunud piisavalt süsteemselt, kompetentsipõhiselt ega läbipaistvalt. Suuremate börsiettevõtete puhul kasutusel oleva nimetamiskomitee mudeli puhul on nõukogu liikmete valikul määrav roll erasektori tunnustatud tippjuhtidel. Nimetamiskomitee teeb osalust valitsevale ministrile ettepaneku nõukogu koosseisu suuruse, nõukogu liikmete konkreetsete kandidaatide ning neile makstava tasu kohta.

Nimetamiskomitee tegutseb juba ka praegu, aga ta teeb seda Vabariigi Valitsuse seaduse alusel ajutise komisjonina. Riigivaraseaduse muutmisega muutub ta alaliseks ministreid nõustavaks organiks. Tänaseks on nimetamiskomitee jõudnud teha ministritele ettepanekuid juba kümne äriühingu nõukogu liikmete valimise kohta.

Eelnõuga täpsustatakse ka nõukogu liikme huvide konflikti vältimise reegleid. Huvide konflikti hindamine peab olema sisuline, mitte formaalne. Hindamisse kaasatakse ka nõukogu liikme kandidaadiga seotud isikute huvid. Eelnõu näeb ette, et kui suuremad riigi osalusega äriühingud avaldavad oma tegevuse kohta infot, siis kohaldatakse neile börsiettevõtetele kohaldatavatega analoogseid nõudeid. See tähendab, et senimaani firmasiseselt juhtimiseks loodud ja kasutatud info baasil antakse ka avalikkusele äriühingust põhjalikum ülevaade. Senimaani on äriühingutel olnud kohustus avalikustada oma majandustulemused vaid numbrilisel kujul, edaspidi peab ka selgitama, kuhumaale on jõutud eesmärkide saavutamisel ning mis ja kuidas on seda mõjutanud. Samuti peavad suuremad äriühingud edaspidi kohe avalikult teavitama nende tegevust oluliselt mõjutavatest asjaoludest või sündmustest. Avalikkuse suurem tähelepanu ja parem arusaam äriühingute tegevusest motiveerib äriühinguid tõhusamalt tegutsema. Täiendavad avalikustamisnõuded on edaspidi

kohustuslikud 11-le riigi osalusega äriühingule, need on need, kellele kohaldub ka auditikomitee moodustamise kohustus.

Põhimõtteline muudatus toimub äriühingute toetuste maksmise reeglites. Senine toetuste maksmise praktika on olnud selline, et makstud toetused ei ole sageli olnud seotud äriühingu põhitegevusega. Seetõttu on vaja praktikat korrastada ning fookustada, toetusi võib maksta valdkonnale, kust võib oodata suurimat panust äriühingu eesmärkide saavutamisse. Valitsuse hinnangul on see valdkond teadus- ja arendustegevus. Eelnõuga piirataksegi toetuste maksmine äriühingu tegevusvaldkonna teadus- ja arendustegevusega. Toetuse piirsumma langetatakse 0,5%-le äriühingu kolme eelneva majandusaasta keskmisest konsolideeritud puhaskasumist. See võimaldab suurendada dividende ja muid valdkondi läbipaistvalt riigieelarve kaudu rahastada.

Kokkuvõtet tehes ütlen veel kord, et eelnõu muudatused on kantud soovist parandada riigi osalusega äriühingute valitsemist. Suurim roll selles on nimetamiskomitee abil moodustatavatel professionaalsetel nõukogudel ning äriühingute tegevuse läbipaistvuse suurendamisel. Tegemist on pikalt ettevalmistatud muudatustega, mille aluseks on riigi äriühingute valitsemise kohta era- ja avaliku sektori asjatundjate antud soovitused. Täna tähelepanu eest!

## **02:21 Esimees Eiki Nestor**

Küsimused eelnõu algatajale. Külliki Kübarsepp, palun!

## **02:21 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Kui soovitakse riigi osalusega äriühingu nõukogu liikmete kompetentsust parandada, huvide konflikti vältida ja tagada nõukogu liikmete laitmatu renomee, siis miks nimetamiskomitee moodustab valitsus ehk miks seda teevad poliitikud? Me teame, et kui poliitikud oma näpud kusagile vahele topivad, siis lõpeb see ikka ühte ja sama moodi. Miks ei ole kaalutud, et need volitused võiks anda näiteks Riigikantseleile, kes nagunii kõrgemate riigiametnike konkursi kaudu vastutab pädevate inimeste leidmise eest?

## **02:22 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et siin ei tule tähelepanu pöörata mitte vormile, vaid peaasjalikult sisule. Ma toon teile näite. Praegu on nimetamiskomitee moodustatud tõesti, nagu ma nentisin, valitsuskomisjoni baasil. Ma toon teile näite inimestest, keda on ministrid nimetamiskomiteesse määranud. Nõukogu esimees on rahandusministri nimetatud Erkki Raasuke. Kas te ütlete, et tegemist on sõltuva inimesega, keda rahandusminister manipuleerib ja suunab? Ma arvan, et ta ei ole seda. Vaatame, kes seal veel on. Kuna praegu on nimetamiskomitee moodustatud valitsuskomisjoni tasemel, siis nii ettevõtlusminister kui ka majandusminister on teinud ettepaneku nimetada selle liikmeks laitmatu renomeega ja pikaajalise juhtimiskogemusega ettevõtjad. Need on David O'Brock ja Sven Pertens. Nad on pikaajalise kogemusega ja laitmatu renomeega. Kas te tunnetate, et nad on kuidagi poliitiliselt mõjutatavad? Ausalt, mina seda ei tunnetata. Mis ma sellega tahan öelda? Küsimus on selles, kes on need inimesed, kes sellesse nimetamiskomiteesse kuuluvad. Kas nad täidavad tegelikult seda eesmärki, mis on neile pandud *fit-and-proper*-loogikast ehk laitmatust renomeest lähtuvalt, ja kas neil on anda seda lisandväärtust, mida me neilt eeldame? Kindlasti on oluline ära mainida, et nimetamiskomitees on esiteks erasektoril ülekaal ehk kuuest liikmest neli on pärit erasektorist ja teiseks on kokku lepitud, et nõukogu esimees on alati nende nelja hulgast. Ma arvan, et need on hästi olulised nüansid. Tõsilugu, ma arvan seda, et nimetamiskomitee on n-ö valitsuskomisjonina töötanud küll lühikest aega, aga ta on juba töötanud ja need inimesed teevad väga suurt tööd. Ma olen hästi positiivselt meelestatud. Ma usun, kogu see süsteem õigustab ennast ja me ühel hetkel näeme olukorda, kus valitsuste ja peaasjalikult koalitsioonide vahetumise korral ei muutu riigi äriühingute nõukogude liikmesus, nagu varem on juhtunud.

## **02:24 Esimees Eiki Nestor**

Monika Haukanõmm, palun!

## **02:24 Monika Haukanõmm**

Täna, härra juhataja! Hea minister! Ettevõtete nõukogude mehitamine parteiliste sõpradega või ka tegevpoliitikutega on tõsine probleem, sest see soodustab raha ja võimu ohtlikku põimumist ning halvendab kindlasti ka juhtimise kvaliteeti. Igal juhul on eelnõus toodud nimetamiskomitee moodustamine väga õige samm. Riigiettevõtete juhtimisel on ju ülioluline ka see, et toimuva üle oleks riigi kontroll ja meil oleks sellest täielik ülevaade, mida saab paremini tagada siis, kui nõukogudes on eksperdid. Minu küsimus läheb võib-olla natuke eelnõu raamidest välja, aga mind huvitab, millal otsustatakse seaduse tasandil kõigi riigiettevõtete nõukogude depolitiseerimine.

## **02:25 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et see küsimus ei lähe üldse selle seaduseelnõu raamidest välja, see jääb täpselt nendesse raamidesse. Ma olen varemgi öelnud, et kui inimesest saab poliitik, siis see ei tähenda, et tema pädevus kuidagi väheneks, võrreldes selle pädevusega, mis tal varem oli. Seda kindlasti mitte. Ma olen öelnud ka seda, et kui inimene tuleb poliitikasse, astub näiteks parteisse, siis see ei tohi takistada tema valimist ühele või teisele ametikohale. See ei tohi olla eeliseks, aga see ei tohi olla ka takistuseks. Vaadake, kui see on takistuseks, siis see on väga imelik. Ma arvan, et Riigikogus on kindlasti väga palju aktiivseid inimesi, kes kutsuvad teisi oma erakonnaga ühinema. Mõelgem nüüd sellele, et kui me ütleme, et tulge ja ühinege erakonnaga, aga arvestage, et tulevikus on see teil ükskõik millisele kohale konkureerimisel alati takistuseks, siis see oleks ebaloogiline ja ka ebaõiglane. Küll aga on hoopis teine olukord Riigikogu liikmetega. Ma ütlen teile, et see praktika on küll täielikult muutunud. Nagu te teate, Riigikogu liikmed on olnud aegade jooksul äriühingute nõukogudes, aga see on juba tänaseks päevaks minevik. Täna on küll neid nõukogudes osaliselt Riigikogu mandaadiga, aga n-ö ministrite mandaadiga ei ole nõukogudes mitte ühtegi Riigikogu liiget ja see peaks kindlasti nii jätkuma ka tulevikus. See on mingil määral ka põhjus, miks me praegu riigivaraseadust menetleme. Nimetamiskomitee on praegu ju valitsusel ajutise komisjonina moodustatud, ta lõpetab tegevuse sel hetkel, kui on olnud näiteks valimised ja see valitsus lõpetab oma töö. Me kindlasti tahaksime, et see läbipaistvus, selgus ja arusaam, kuidas tegelikult tulevikus äriühingute nõukogusid mehitada, jääks kestma ka siis, kui valitsused vahetuvad.

Tõsilugu, kui minna nimetamiskomitee loogikast lähtuvalt sügavuti, siis näeme, et tema esmane ülesanne – nad seda tööd kindlasti juba teevad – on teha selgeks, millist ekspertiisi üks või teine ettevõtte vajab. Ma arvan, et see on kõige esimene ülesanne, teha kindlaks, milliste teadmistega nõukogu liikmeid üks või teine ettevõtte vajab, kas juriidiliste teadmistega, finantsteadmistega või teadmistega mingi spetsiifilise sektori kohta. See on esimene asi, mida nimetamiskomitee ühe või teise ettevõtte puhul teeb. Sealt tuleneb järgmine etapp, tuleb selgeks teha, kui suur on selle ettevõtte nõukogu tulevikus. Me oleme näinud ka seda, et nõukogud on olnud selgelt ülepaisutatud ja ebaproportsionaalsed. Kolmandaks, ma arvan, tuleb kindlasti mängu see – ja see on üks kõige olulisemaid asju –, kes need inimesed siis on. Selle kohta oli ka teie küsimus, et kes need inimesed on. Kui me oleme paika pannud, millist pädevust vajatakse ja milline üldse võiks olla selle nõukogu suurus, siis tekib järgmine küsimus, kes on need inimesed, kelle kohta konkreetsel juhul üldkoosolekule ettepanek tehakse. Neljas asi on loomulikult see, milline on tasustamine, millise ettepaneku nimetamiskomitee selle kohta ministri teeb. See oleneb ka ettevõtte suuruselt. Veel kord, ma arvan, et kindlasti ei tohiks Riigikogu liikmed olla äriühingute nõukogudes ministrite nimetatuna. Sellele on ka kaks õiguskantslerit tähelepanu juhtinud. Kindlasti ei tohi parteipilet, nagu ma alguses ütlesin, olla eeliseks, aga see ei pea olema ka takistuseks.

## **02:29 Esimees Eiki Nestor**

Krista Aru, palun!

## **02:29 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Riigi osalusega äriühingu makstava toetuse sihtsuunitlemine, nii et toetust saab maksta vaid teadus- ja arendustegevusele, on ainult tervitatav. Miks on aga vähendatud lubatud toetuse protsenti? Kui see enne oli 1,5%, siis nüüd võib see olla kuni 0,5%. Mis on selle protsendi vähendamise taga?

## **02:30 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Meil on olemas täisülevaade (seletuskirjas on see ka ära toodud) sellest, kuhu on aastate jooksul raha suunatud, kui palju sporti, kui palju keskkonda, kui palju haridusse. Sealt tuleb välja, et ka see 0,5% kolme aasta keskmisena on tunduvalt rohkem, võrreldes tegelike investeeringutega, mida on tehtud varasematel perioodidel. Me vaatasime varasemat praktikat ja, uskuge mind, isegi 0,5% korral on tegemist korraliku puhvriga.

#### **02:30 Esimees Eiki Nestor**

Külliki Kübarsepp, palun!

#### **02:30 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Ma saan aru, et eelnõu ei näe ette regulatsiooni, mis kaitseks nimetamiskomiteed poliitiliste mahhinatsioonide või mõjutuste eest. Miks te ei ole seda teinud? Teine küsimus on selle kohta, et te nimetasite, et meil on olemas 11 äriühingut, mida see eelnõu otseselt puudutab. Mis aja jooksul on nimetamiskomitee nende äriettevõtete nõukogudele ringi peale teinud?

#### **02:31 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma ei tea, mida te pidasite silmas poliitiliste mahhinatsioonide all. Ma arvan pigem vastupidi, ma arvan, arvestades ka nende inimeste renomeed, kes nimetamiskomiteesse kuuluvad, et poliitikud – kuidas te ütlesitegi – ei mahhineeri seal. Ma mäletan, kui ma üle poole aasta tagasi rääkisin Erkki Raasukesega – ta tegi 2013. aastal riigi äriühingute juhtimise analüüsi selleaegsele majandusministrile Juhan Partsile, see on kindlasti ka internetis leitav, selline korralik 40-leheküljeline bulla, nii et ta on kogu selle protsessiga olnud väga lähedalt seotud – ja tegin talle ettepaneku nimetamiskomiteesse tulla. Ta ütles siis ühe olulise asja. Ta ütles, et kui eeldatakse, et nimetamiskomitee on lihtsalt üks käepikendus, legaliseerimaks tulevikus mingeid otsuseid, siis ta sinna ei tule. Ma arvan, et see oligi täpselt see, millest te praegu rääkisite, et kas on potentsiaalne võimalus, et ta on tegelikult käepikendus. Ma arvan, et nii ei ole. Vähemalt mina võin küll siiralt teile otsa vaadata ja öelda, et mina ei ole nimetamiskomiteele ühtegi signaali andnud. Küll olen mina saanud nimetamiskomiteelt ühe ülevaate. Mina olen Eesti Energia üldkoosolek ja komitee tegi mulle ettepaneku, et Eesti Energia nõukogu võiks olla seitsmeliikmeline, seal olid kirjas need ja need nimed ning need ja need põhjendused, miks oleks ühte, teist või kolmandat inimest sellele ettevõttele vaja. Ma usun, et ka teised ministrid ei ole seda komiteed käepikendusena võtnud. Mina kindlasti mitte.

Teie küsimusel oli ka teine pool. (Vahele hüüa.) Just, ajafaktor, väga hea, kui palju läheb aega selleks, et teha ring peale kõikidele äriettevõtetele. Nagu ma ütlesin, meil on 31 äriühingut. Ma vaatasin huvi pärast hetkeseisu, kuna nimetamiskomitee ju tegutseb, tehes seda valitsuse otsuse alusel. 12. mai seisuga ehk mõne päeva taguse seisuga olid nad jõudnud käsitleda sisuliselt 21 äriühingut 31-st. Kas nende kõigi kohta on otsused tehtud, seda ma ei tea, aga nad on suuremal või vähemal määral kahte kolmandikku kõikidest äriühingutest oma koosolekutel käsitlenud. Täna seaks päevaks on olnud seitse nimetamiskomitee koosolekut. Muide, 17. mail ehk nüüdseks juba eile, võib öelda, oli ka nimetamiskomitee koosolek. Mulle pandi see siia kirja. Mul ei ole ülevaadet sellest, millal nimetamiskomitee koguneb, ta on iseseisev organ, aga jah, 17. mail nad ka kogunesid. Ma saan nii aru, et nad püüavad teha kõikide äriühingutele ikkagi lähiajal tiiru peale. See lähiaeg tähendab esimest poolaastat. Nagu te näete, kaks kolmandikku äriühingutest on juba suuremal või vähemal määral käsitlemist leidnud.

#### **02:35 Esimees Eiki Nestor**

Jüri Adams, palun!

#### **02:35 Jüri Adams**

Härra minister! Mind ajab täiesti segadusse see seletuskirjast mittetulenev, aga teie esinemises korduv väide, nagu ei oleks nimetamiskomiteel võimalik tegutseda valitsuskomisjoni tasemel. Valitsuskomisjoni töö on kas tähtajaline või on ta moodustatud tähtajatult. Selle kohta on tõesti üldine reegel, et kui valitsus vahetub, siis on võimalik, et järgmine valitsus ei sõltu sellest eelmise valitsuse otsusest ning ta võib teha muudatusi või lõpetada mõne asja ära. Mis on selle seadusega moodustatud lisariigiorgani oluline paremus, kui see organ ainult suurendab riigi bürokraatiat?

### 02:36 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma arvan, et bürokraatiat siin ei suurendata. Kindel positiivne efekt on selles, et komisjon, kes praegu teeb tööd ja on mitmeid-mitmeid kordi kokku tulnud, lõpetab oma tegevuse sel hetkel, kui praegune valitsus oma töö lõpetab. Kui me teeme riigivaraseaduses muudatusi, siis ta ei sõltu enam ühe või teise valitsuse otsustest, vaid ta moodustatakse riigivaraseaduse alusel.

### 02:36 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

### 02:36 Andres Ammas

Lugupeetav spiiker! Lugupeetav minister! Guugeldades sõnu "riigiettevõtete nõukogud", vaatab üsna pea ekraanilt vastu üks huvitav Õhtulehe artikkel 9. aprillist 2003. Selle pealkiri on "Res Publica esimene kaotus: poliitikud jäävad riigifirmade nõukogudesse". Artikli avalõik on selline: "Res Publica lubas riigiettevõtete nõukogud depolitiseerida, kuid pidi koalitsioonipartnerite nõudmistele alluma ja poliitikutele jätma soodsa rahateenimisvõimaluse. Valitsusleping piirab ainult liigse ahnitsemise: lubatud on olla vaid kahes nõukogus." Lugupeetud minister, ma ei saanud aru, kas nüüd, 14 aastat hiljem, see depolitiseerimine saab teoks või mitte päriselt?

### 02:37 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma arvan, et depolitiseerimine on eri erakondadel juba ammu teoks tehtud. Ma julgen teile väita – kindlasti saab hiljem selle üle vaadata –, et seitse või kaheksa, võib-olla isegi kümme aastat ei ole ühtegi IRL-i liikmest Riigikogu liiget olnud üheski äriühingus ministri nimetatuna. Ma arvan, et isegi äkki kümme aastat, seitsmele või kaheksale ma võin aga päris kindlasti käe alla panna. Ma tean, et sotsiaaldemokraadid on käitunud täpselt samamoodi. Siin oli suur vahe, muide, Reformierakonnaga, kes leidis, et nende Riigikogu liikmed võiksid seal olla ja peaksid olema. See oli peale mitme konfliktsituatsiooni eelmise koalitsiooni üks suurimaid tüliõunu, sest meie leidsime, et Riigikogu liikmed ei pea äriühingutes olema.

### 02:38 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams.

### 02:38 Jüri Adams

Härra minister! Inimesed, kes mõtlesid välja selle nimetamiskomitee, käisid viimase aasta jooksul vähemalt kahel korral põhiseaduskomisjonis seda ideed tutvustamas. Oli absoluutselt selge, et seda komiteed ei moodustata mitte seaduse alusel, vaid Riigikogu komisjonina. Seesama härra Porgand, kes on seletuskirjas märgitud autorina, rääkis meile risti vastupidist. Mis siis juhtus, kas käskisite teie või käskis teie kantsler tal teistmoodi teha? Kas selles eelnõus keevitati see nimetamiskomitee külge muudele probleemidele või need muud probleemid sellele esialgsele komisjonile? Mis on vahepeal toimunud, miks meid desinformeeriti?

### 02:39 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, härra Adams! Ma kogu aeg mõtlen, kas te püüate taga ajada vormi või sisu. Aga mul ei ole probleemi, kui teid huvitab vorm, siis räägime vormist, kuigi alati öeldakse, et protsessis on tähtis tulemus. Ma ei saanud teie küsimuse kontekstist aru. Kas te leiate, et nimetamiskomiteed ei peaks riigivaraseaduses reguleerima? Kui teie arvate, et ei peaks, siis on see diskussiooni koht. Ma veel kord kinnitan, valitsuskomisjon on ajutine ja ühel hetkel ta lõpetab oma tegevuse. Kui on kellegi teadlik soov, et ta olekski vaid ajutine, tegutseks ainult mingil perioodil, siis on see kellegi poliitiline tahe. Meie ei taha seda. Meie tahame, et see, et äriühingute nõukogudesse määratakse läbipaistvalt ja selgelt professionaalseid liikmeid ning vahefiltrina kasutatakse nimetamiskomiteed, ei sõltuks ühest või teisest koalitsioonist või ühest või teisest valitsusest. Selleks et see nii oleks, me tahame, et riigivaraseaduses oleks see väga selgelt fikseeritud ja paika pandud. See on meie mõte.

### 02:40 Esimees Eiki Nestor

Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Sven Sester! Majanduskomisjoni ettekandja on Märt Sults.

## 02:41 Märt Sults

Hea eesistuja! Head kolleegid! Teen ettekande Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokollist nr 140 tehtud väljavõtte põhjal. Esmaspäeval, 15. mail toimus majanduskomisjoni koosolek seaduseelnõu 455 teemal. Juhatas Aivar Kokk, protokollis Margit Ubaleht, osa võtsid Toomas Kivimägi, Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Märt Sults, Raivo Põldaru, Siim Kiisler, Henrik Mägi konsultandina, Kaido Rosin nõuniku-sekretariaadijuhatajana ja Marin Daniel nõunikuna. Puudus – no ta ikka vahetevahel või üpris tihti puudub – Kristen Michal. Kutsutud olid rahandusminister Sven Sester ja Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja Tarmo Porgand, kes võttis osa teise päevakorrapunkti arutelu. Päevakorras oli riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 455 arutelu esimesele lugemisele saatmiseks. Rahandusminister Sven Sester ja riigivara osakonna juhataja Tarmo Porgand andsid ülevaate eelnõu sisust ja eesmärkidest ning vastasid täpsustavatele küsimustele. Ettekanne on lisatud protokollile.

Selle eelnõu vastu tundsid sügavat huvi Aivar Kokk ja Deniss Boroditš. Me saime teada uue ingliskeelse mõiste *fit and proper*, mis meile ka ära tõlgiti. Jaanus Marrandi märkis, et ministri variant on mõistlik, kuna võivad tekkida ka konkurentsivõimalused. Jaanus Marrandi küsis veel, miks on välja jäänud sihtasutused. Aga ministri selgitused olid piisavad ja, nagu te eelnevalt kuulsite, ka põhjalikud. Jaanus Marrandi tundis huvi veel nimetamiskomisjoni ja nõukogu liikmete palga reguleerimise vastu. Aga see jäi nii ja naa. Seal oli selline asi, et juhatuse esimehe palk on ikkagi kümneid kordi suurem ja lõpuks jäi koefitsiendiks 1,5 miinimumpalka. Oli sihukene statuut, et sealt natukene üles- või allapoole. Eelnõuga võetakse rahandusministrit ära õigus teha ettepanekuid äriühingute nõukogude liikmete nimetamiseks. Otsus oli lühikene: teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Hääletustulemus oli konsensuslik: poolt olid Aivar Kokk, Toomas Kivimägi, Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Märt Sults, Raivo Põldaru ja Siim Kiisler. Otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. mai kell 5. Ka see otsustati konsensuslikult: poolt olid Aivar Kokk, Toomas Kivimägi, Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Märt Sults, Raivo Põldaru ja Siim Kiisler. Protokollile on andnud allkirjad Aivar Kokk ja Margit Ubaleht. Väljavõtte on teinud Margit Ubaleht. Aitäh teile!

## 02:44 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Vabaerakonna fraktsiooni nimel Artur Talvik, palun!

## 02:44 Artur Talvik

Head kolleegid! See seadus või see, et on tehtud selline seadus või et luuakse selline nimetamiskomitee, ütleme siis niimoodi, on näide selle kohta, kui kehv on meie poliitiline kultuur. See on näide selle kohta, kui olulisel kohal on Eestis nn poliitilised toiduahelad. Neid toiduahelaid on tarvis parteidele selleks, et nad saaksid hingitseda ja panna endale ustavaid inimesi kohtadele, kus need saaksid väikest lisatasu. Ma ütlen, et see on näide halva poliitilise kultuuri kohta seetõttu, et tegelikult ei takistaks meid mitte miski ka enne selle seaduse vastuvõtmist mehitamast 100% riigile kuuluvate ettevõtete nõukogusid nii, et seal oleksid kompetentsed inimesed, kes ei tegeleks seal parteilise ahnitsemisega, vaid tegutseksid riigi ja riigiettevõtete huvides. Aga seda pole olnud. Meid väga häirib see, et sellise kultuuri muutmiseks on vaja ellu kutsuda terve seadus. Nagu kolleeg Adams põhjendatult mainis, me tekitame sellega lihtsalt lisabürokraatiat riiki juurde.

Mul on hea meel, et nimetamiskomitee on mehitatud usaldusväärsete inimestega. Kuid tegelikult, teades parteilise toiduahela tugevust – see on nagu seitsme peaga lohe, sa lööd ühe pea maha ja järgmine pea jälle tõuseb –, ei anna see meile kindlust, et see nende kohtade parteiline või poliitiline mehitamine ei jätku, et parteiline huvi riigiettevõteteid kontrollida ei jätku. Praegu on seal nimetamiskomitees tõepoolest meeldivad inimesed, aga ka see seadus ei loo sellist olukorda, et järgmine valitsus ei võiks nimetada sellise nimetamiskomitee, mis on valitsusele või koalitsioonile ustav. Ja siis jälle koalitsioonilepingu raames arutatakse, kes nendele kohtadele võiksid saada.

Teiseks, toetused. Kõigepealt vähendatakse riigiettevõtete jagatavaid toetusi. See on kahe otsaga asi.

Jällegi, ka seni oli riigiettevõtete endi põhikirjades sees see, mismoodi neid toetusi saab jagada. Ka seni oli seal sees see, et toetusi tuleks jagada valdkonnale, kus see ettevõtte tegutseb, või sellele kogukonnale, kus see ettevõtte tegutseb. Sellest hoolimata ei seganud näiteks Tallinna Sadama sise-eeskiri jagamast Tallinna Sadama nõukogu liikmetel raha ka Tartu Botaanikaiaiale, kuigi Tallinna Sadam oleks justkui pidanud jagama raha mereliste tegevustele. Mida me sellega öelda tahame? See üks seadus, mis on küll peale vaadates positiivne, ei tähenda seda, et võiks kaotada terava pilgu ega peaks edasi võitlema n-ö poliitiliste toiduahelatega. Neil tuleb väga teravalt pilku peal hoida. Vabaerakond jätkab pilgu peal hoidmist, hoolimata sellest seadusest. Aitäh!

#### **02:49 Esimees Eiki Nestor**

Minister on avaldanud soovi läbirääkimistel osaleda. Kodukorraseaduse järgi tal see õigus on. Palun, Sven Sester!

#### **02:49 Rahandusminister Sven Sester**

Lugupeetud juhataja! 11-tunnine debatt on minu jaoks läbi saanud, teie kindlasti jätkate veel järgmiste punktide menetlemist. Ma arvan, et siinkohal on paslik natuke kokkuvõtteid teha ja eriti just viimasest punktist rääkida. Mul on hea tunne sellepärast, et minu arust oli see väga hea poliitiline debatt ja need 11 tundi läksid väga kiiresti. Mul on kahju sellest, et viimase punkti menetlemise ajal, mis kohe lõppemas on, ei ole saalis olnud näha mitte ühtegi reformierakondlast. Mitte ühtegi! Sellest on tõesti kahju. Mida me menetleme? Me menetleme riigi omandis olevate ettevõtete läbipaistvamaks muutmist, nende paremat juhtimist ja andmete avaldamist tulevikus sel viisil, nagu see on kombeks börsiettevõtetel, aga ma ei näe mitte ühtegi Reformierakonna liiget saalis. Ausalt öeldes teeb see natuke kurvaks. Tundub, et me oleme natukene pinnapealsed, tundub, et me oleme liiga pealkirjakesksed. Ma mõtlesin, et ma lihtsalt markeerin selle ära.

Veel kord, selle eelnõu enda üle on mul väga hea meel ja mulle tundub, et selle eelnõu asjus valitseb siin konsensus. Esiteks, Riigikogu liikmed ei peaks olema nende äriettevõtete nõukogudes. Ma arvan, et see on jõudnud kohale ka Reformierakonnale, kelle nõukogu liikmed olid seal aastaid. Nüüd me paneme seadusega pitsi alla ja ei ole enam võimalik sinna kedagi suunata. Teiseks, ma arvan, et tulevikus hakkavad suuremad riigi omandis olevad ettevõtted andma maksumaksjatele kvartaalselt informatsiooni, kuidas nad käituvad ja millised on nende finantsandmed. Peale selle et nad esitavad tavalisi arvandmeid, annavad nad ka selgitusi. Ma usun, et see on riigi äriühingutes tegelikult uus tase. Loomulikult ei saa me üle ega ümber nimetamiskomiteest. Ma arvan, et me oleme äriühingute nõukogude mehitamisel jõudnud täiesti uuele tasemele. Jah, ma annan endale aru, et see on olnud Reformierakonnale raske, aga ma usun, et äriühingute juhtimine tuleb viia uuele tasemele, et me ei näeks enam selliseid hääletusi, nagu need Tallinna Sadamas ühe omaniku puhul olid: 3 : 3 ja 4 : 4 hääletused ühe omaniku poolt. See omanik on riik. Ma arvan, et me oleme tulevikus täiesti uuel tasemel. Tõesti, mul on väga hea meel. Kell puudub küll kuus minutit kolmest, aga me oleme tegemas ajaloos suurt sammu edasi, lõpetades esimese lugemise. Aitäh teile!

#### **02:52 Esimees Eiki Nestor**

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 455 esimene lugemine on lõpetatud. Määrان muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. mai kell 17.

---

**15. 02:52 Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (449 SE) esimene lugemine**

#### **02:52 Esimees Eiki Nestor**

Järgmisena on päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 449 esimene lugemine. Algataja ettekandja on majandus- ja taristuminister Kadri Simson. Palun!

## 02:53 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Kui rahandusminister Sven Sester pidas teiega tunde ja tunde debatte ilmselt seetõttu, et tal oli teile tutvustada palju uusi ideid, siis mina olen teie ees ühe vana ja pikalt arutatud teemaga. Võib öelda, et Rail Balticu teemat on Eestis arutatud aastaid või lausa aastakümneid. Aga ma räägin nüüd täpsemalt sellest lepingust, mille allakirjutamiseks andis Vabariigi Valitsus peaministrile volitused ning mille Eesti, Läti ja Leedu peaminister allkirjastasid 31. jaanuaril k.a. Nii nagu iga rahvusvaheline leping vajab ka see Riigikogus ratifitseerimist.

Balti riikide, sh Eesti transpordiühendused muu Euroopaga on nende riikide arengule äärmiselt tähtsad. Moodsaid, kiireid ning efektiivseid ühendusi saab pidada nii ühiskondliku kui ka majandusliku arengu aluseks. Rail Baltic hakkab kuuluma üleeuroopalisse teevõrgustikku, mis on defineeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1315/2013. Täpsemalt on TEN-T võrgustiku väljaehitamise prioriteedid paika pandud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1316/2013. Nimetatud määrused sätestavad Euroopa mõistes kõrgeima prioriteediga võrgustikuosad, TEN-T võrgustiku põhivõrgu transpordikoridorid. Eestit läbib Põhjamere–Läänemere põhivõrgu koridor, mis hõlmab peale Rail Balticu ka Via Balticat, Tallinna ja Muuga sadamat ning Tallinna lennujaama. Rahvusvaheliste transpordikoridoride väljaarendamine võimaldab suurendada riigi sisemist sidusust ja piirkondlikku tasakaalustatust. Rail Baltic ei ole eraldiseisev raudtee, vaid osa Eesti transpordivõrgust. Kiiret reisiühendust saavad soovi korral kasutada kõik Eesti elanikud. Olemasolev raudtee ühendatakse Rail Balticuga eelkõige Tallinnas Ülemistele rajatava terminali ning kaubavedude jaoks Muugale planeeritava ja Rail Balticu projekti raames väljaehitatava multimodaalse terminali ning Pärnusse kavandatava kaubajaama kaudu. Kuna Rail Balticu tulevased reisi- ja kaubaveod sõltuvad kogu transpordivõrgustiku arengust Eestis, on oluline seda vaadelda kogu transporditaristu kontekstis, mille tasakaalustatud arengut toetavad nii varasemad kui ka hiljutised otsused taristuinvesteeringute kohta.

Rail Balticu trassi kulgemises leppisid kolm Balti riiki kokku juba aastate eest, esmalt 1994. aastal "Läänemere regiooni visiooni aastani 2010" heaks kiites. Varasematest kokkulepetest on lähtunud Euroopa Komisjoni, teiste Balti riikide ja ka Eesti Vabariigi edasistes otsustes, näiteks ka 31. jaanuaril sõlmitud Rail Balticu rajamisega seotud valitsustevahelises kokkuleppes. Nimetatud kokkuleppe on kolme Balti riigi valitsused saatnud ratifitseerimisele oma riikide parlamentidesse. Eesti Vabariigi valitsus sidus kokkuleppe Riigikogule saatmise tänapäevastatud andmetele põhineva teostatavus- ja tasuvusanalüüsi valmimisega. Analüüsi tulemused on nii Riigikogu liikmetele kui ka avalikkusele kättesaadavad juba alates selle aasta mai algusest.

Käsitleva seadusega ratifitseerib Eesti Vabariik Rail Balticu raudteeühenduse arendamise valitsustevahelise kokkuleppe. See kokkulepe fikseerib õiguslikult siduva dokumendina riikide kohustused, mida on vaja täita, selleks et Balti riikide kaudu saaks rajada Rail Balticu raudteeühenduse Kesk-Euroopaga. Kokkulepe määrab kindlaks selle projekti üldised tehnilised parameetrid, raudteemarsruudi ja raudtee rajamise tähtaja. Lisaks lepitakse kokku Rail Balticu ehitamise eeltingimustes, nende täitjas, ühisettevõtte RB Rail AS-i rollis eeltingimuste täitmisel ning raudtee rajamises kuni täieliku kasutusvalmiduse saavutamiseni. Kokkulepe reguleerib ka ehitatava infrastruktuuri ja sellealuse maaomandi küsimusi ning ehitamise rahastamise tingimusi. Peale selle lepitakse kokku juurdepääsu tagamises Rail Balticu infrastruktuurile ning antakse üldised suunised Rail Balticu haldamiseks raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja määramiseks. Leping ratifitseeritakse Riigikogus tulenevalt Eesti Vabariigi põhiseaduse § 121 punktist 4, mille kohaselt Riigikogu ratifitseerib ja denonsseerib Eesti Vabariigi lepingud, millega riik võtab endale varalisi kohustusi.

Riikidevahelise kokkuleppe ratifitseerimise ja jõustumise korral tekib Eesti riigil Eesti territooriumi ulatuses kehtiv eraldiseisev rahvusvaheline kohustus Läti ja Leedu ees, et Rail Balticu raudtee valmiks aastaks 2025 ning raudteeühenduse kasutamine algaks aastal 2026. Kokkulepe ei tekita, ei muuda ega lõpeta Eesti Vabariigi kohustusi Euroopa Liidu ees. Samasuguse kohustuse võtavad Läti ja Leedu Eesti ning Euroopa Liidu ees.

Riikidevahelise kokkuleppe olemasolu või puudumine võib olulisel määral mõjutada järgmiste toetuste saamise edukust CEF-rahastusest. Käesoleva finantsperioodi CEF-määruses on sätestatud, et transpordivaldkonnas võivad piiriüleseid lõike või nende osi hõlmavad meetmed saada Euroopa Liidu rahalist abi üksnes juhul, kui nende riikide vahel on sõlmitud kirjalik leping piiriüleste lõikude lõplikuks väljaehitamiseks. Sellel Euroopa Liidu eelarveperioodil on komisjon toetuse andmiseks pidanud piisavaks taotlustes esitatud ühisdeklaratsioone, ühisettevõtte RB Rail AS-i ja Balti riikide vahel sõlmitud operatiivse tasandi lepinguid ja Balti riikide valitsuste koostatud ühist toetuskirja, eeldades, et CEF-

taotlustes kajastatav Rail Balticu riikidevahelise kokkuleppe sõlmimise protsess lõpetatakse tulemuslikult ning kokkulepe sõlmitakse ja jõustub. Oluline on silmas pidada ka seda, et asjakohase rahvusvahelise lepingu roll tähtsustab Euroopa Liidu toetuse saamise eeltingimusi nii praegusel kui ka eelseisval rahastamisperioodil.

Kokkuleppe ratifitseerimise seadus tegi juba 11. mail läbi esimese lugemise Läti Vabariigi parlamendis, kus ta saavutas 73 poolthäält, erapooletuks keegi ei jäänud ja vastuhääli ei olnud.

Rail Balticu tasuvusuuringut tehti 2015. aasta oktoobrist kuni 2017. aasta märtsini. Eesti valitsus oli otsustanud, et Eestis oodatakse ratifitseerimisega nii kaua, kuni selle uuringu tulemused avalikuks saavad. Tasuvusuuringu eesmärk oli välja selgitada Rail Balticu projekti ehk Varssavi–Tallinna trassil ühistele põhimõtetele vastava, uue, kiire ja Euroopa standardlaiusega raudteeühenduse rajamise majanduslik põhjendatus, tuginedes ajakohastatud andmetele. Uuringu tulemused on projekti edasise rahastamise aluseks. Analüüsist selgub, et Rail Balticu projekt on Eesti ühiskonnale tervikuna tulus taristuinvesteering. Projekt on sotsiaal-majanduslikust aspektist kasumlik, sest selle majanduslikud kasud ületavad majanduslikke kahjusid. Projekti majanduslik elujõulisus sõltub sellest, kuidas kindlustatakse projekti peamised eelised: rongide liikumise kiirus, keskkonnamõjud, kohaliku tööjõu ja materjalide kasutamine. Turuanalüüs ja liiklusproгноosid näitavad, et Rail Balticul on potentsiaali nii sõitjate- kui ka kaubaveol.

Projekti kogumaksumuseks on kalkuleeritud ligikaudu 5,8 miljardit eurot, millest Eesti territooriumil investeeritakse 1,345 miljardit. Välja on arvatud investeeringu kuludest ning uue raudtee genereeritavatest tuludest tulenev finantsvajak, s.o kulude ja tulude vahe. See on 94,18% investeeringu kogumaksumusest, mis Eestist tehtavate investeeringute puhul tähendab 268 miljoni euro suurust riigi omafinantseeringut Rail Balticu rajamisel. Diskontomääraga 5% on projekti positiivne nüüdispuhasväärtus 879 miljonit eurot, seda 2015. aasta baashindades. Tulude ja kulude suhtarv on 1,19. Vastav majanduslik sisemine tasuvuslävi on 6,32%. Euroopa Liidu rahastuseta peegeldavad investeerimis- ja finantsnäitajad negatiivseid tulemusi, rõhutades Euroopa Liidu rahastamise tagamise tähtsust.

Peatun korra ka sotsiaal-majanduslike tulude kontekstis. Nii Rail Balticu kui ka teiste avalikest vahenditest rajatavate taristuobjektide puhul on oluline silmas pidada, et objektist tulenevad tulud on peamiselt sotsiaal-majanduslikku laadi. Kõik suured taristuobjektid, olgu need siis teed, raudteed või ka veevõrk, peavad täitma laiemaid eesmärke kui taristust otsese rahalise tulu teenimine. Otsese suure ja kiire finantsilise tulususe korral rajaksid taristu eraettevõtjad, kes soovivad infrastruktuuri investeeritud raha kiirelt tagasi teenida. Kui ettevõtjad selleks valmis ei ole, peabki mängu astuma riik. Strateegiliste investeeringute puhul on aga Euroopa Liit loonud võimalused taristu rajamiseks toetust teenida. Eestile on tähtis, et ka äärealadel elavatel inimestel oleks püsiühendus ülejäänud riigiga, Euroopale aga, et Euroopa äärealadel elavatel rahvastel oleks püsiühendus Euroopa keskustega. Lihtsamalt öeldes on nii riigi kui ka Euroopa Liidu toetusega tehtavate investeeringute eeldus see, et eraettevõtja ei ole enamasti valmis selliseid projekte täismahus rahastama.

Taristu puhul on oluline, et omanik suudaks seda hoida sellises seisukorras, et ehitatud maanteed või raudteed saaks eesmärgipäraselt kasutada. Sisuliselt tähendab see seda, et objekti hooldamiseks selle kasutamise ajal peab olema planeeritud piisavalt vahendeid. Riigimaanteede hoolduseks mõeldud raha tuleb Eestis igal aastal otse riigieelarvest. Kasutatakse maksutuluseid, st et kaudselt maksavad kõik Eesti maksumaksjad kogu Eesti maanteevõrgu ülalpidamise eest, seda isegi siis, kui see inimene autoga ei sõida ja tal ei ole isegi juhiluba. Raudtee pakub siin arvestatavat alternatiivi, kuna raudtee kasutamise eest maksavad tasu nii kauba kui ka sõitjate vedajad ja see tähendab, et suurema osa kuludest katab taristu kasutaja.

Rail Balticut tuleb näha sellisena, millisena me seda projekti eelkõige kolme Balti riigi ning Euroopa Komisjoni koostöös planeerinud oleme: kiire ja keskkonnasõbralik transporditaristu, mis ühendab kolme Balti riiki ja Soomet omavahel ning muu Euroopaga. Riigi ülesanne on tagada selle taristu toimivus ning vastavus riigisisestele eesmärkidele, olgu selleks näiteks Tallinna, Rapla ja Pärnu omavaheline parem ühendamine. Tähtis on leevendada ka taristu rajamisega kaasnevaid võimalikke negatiivseid mõjusid keskkonnale. On alust kinnitada, et oleme selles suunas õigel teel. Seda kinnitab näiteks Keskkonnaameti hiljutine otsus kooskõlastada Rail Balticu projekti keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne. Käesoleval aastal ootab veel ees Rail Balticu *de facto* trassi kehtestamine *de iure* maavanemate poolt.

Samamoodi nagu muud transporditaristut saab Rail Balticut käsitleda võimaldajana. Üks raudtee või

maantee ei saa olla eesmärk omaette, see on vahend millegi suurema saavutamiseks, olgu need siis tänu parematele transpordiühendustele Eestisse tulevad lisainvesteeringud ning sellest tulenev majanduslik kasu või keskkonnasõbraliku transpordiviisi renessanss ja päästetud inimesed. Täna teid tähelepanu eest!

### **03:04 Aseesimees Enn Eesmaa**

Esimese küsimuse ministrile esitab Martin Helme.

### **03:04 Martin Helme**

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Ma pean juhtima tähelepanu, et kaupade ja reisijate vedajad ei maksa Eesti raudteed kinni, vaid Eesti riik, Eesti maksumaksja maksab kõvasti dotatsiooni: 25 miljonit näiteks reisijaliikluse eest, pluss 7 miljonit kaubaliikluse eest eelmisel aastal, mille eest jäi raha saamata, sest kaubavoogusid ei olnud. Aga nendes riikides, kus elatustase on alla 75% Euroopa Liidu keskmisest, on Euroopa Liidu antava abi määr 85% ja viie rikkaima riigi hulka kuuluvatele riikidele seda raha ei antagi. Kui kaugel on Eesti sellest 75%-st ja millal me prognooside kohaselt jõuame viie rikkaima riigi kategooriasse? Kui Rail Balticu rahastamise jätkumiseks on vaja, et Eesti ei saaks liiga kiiresti rikkaks, siis mida kavatseb valitsus selleks teha? Kui teie plaan ikkagi tulemust ei anna, mida te siis kavatsete teha? Kui Euroopa Liidu rahastus katkeb, on meil selle lepingu järgi kohustus kogu projekt omast taskust kinni maksta.

### **03:05 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Aitäh! Mul on teile halb uudis: Euroopa viie rikkaima riigi hulka Eesti ilmselt selleks tähtjaks, mille Andrus Ansip välja ütles, ei jõua. Kui rääkida rahastusest, siis tõepoolest, Euroopa Liidu liikmesriigid ei ole veel vastu võtnud järgmise rahastamisperioodi põhimõtteid. Me eeldame, et meie eesistumise ajal, juba septembris, toimuvad esimesed mitteametlikud arutelud selle üle, milline võiks näha välja järgmine rahastusperiood. Aga ametlikult tuleb komisjon oma ettepanekuga välja järgmisel, 2018. aastal. Mis meil olemas on? Meil on olemas konkreetsete kontaktid nii volinikega kui ka direktoraatide kõrgete ametnikega, kes kõik kinnitavad, et Rail Baltic sellisena on prioriteetne projekt. Ta vastab nendele kriteeriumidele, mida on vaja täita, selleks et oleks võimalik saada rahastust sellisel määral, nagu näeb ette ka seesama ratifitseerimisel olev rahvusvaheline leping. Eks kindlus tuleb hiljemalt aastal 2020, kui järgmises eelarveperioodis on kokku lepitud.

### **03:07 Aseesimees Enn Eesmaa**

Artur Talvik.

### **03:07 Artur Talvik**

Hea minister! Läti ja Leedu on lubanud projektiga mitte edasi tegelda, kui CEF-i kolmanda perioodi rahastus tuleb alla 80%. Siin tekib küsimus, kas Eesti jätkab sellisel juhul üksi. Kui ei jätkata, siis kas praeguseks tehtud kulutused kavatsetakse korstnasse kirjutada? Kui CEF-i kolmandal perioodil saadakse näiteks 50% rahastusest ja Läti ütleb, et ta ei jätkata, kas siis praeguste lepingute järgi kõik riigid, kaasa arvatud Eesti, peaksid Euroopa Liidult saadud raha tagasi maksma?

### **03:08 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Täna küsimuse eest! CEF1-st ja CEF2-st on tõepoolest kolm liikmesriiki juba märkimisväärselt toetust saanud, kokku 765 miljonit, millest Eesti osa on 226 miljonit. Läti on näiteks taotlenud võimalust kasutada seda raha eelkõige just selle lahenduse jaoks, mis puudutab Riia kesklinna ja lennujaama ühendust. Taotlused on esitatud ka juba CEF3-rahastuse saamiseks. CEF3-st taotleb Läti raha trassi üldplaneeringu jaoks kogu Läti territooriumil. Meil pole mingit põhjust arvata, et kui see otsus tehakse praegu, suvel, et siis see toetus on madalam. Siin lepingus on kirjas ka see, et meie tingimus on, et rahastamine jätkub sellisel määral, nagu see seni on olnud. Kui see tõeks ei osutu, siis teevad kolm Balti riiki ühise otsuse.

### **03:09 Aseesimees Enn Eesmaa**

Külliki Kübarsepp, palun!

### 03:09 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Keskkonnamõju hindamine pole veel lõppenud, avalikustamise käigus esitati palju ettepanekuid ja märkusi ning täiendamine alles käib. Mis juhtub siis, kui lepingut ei ole võimalik maakonnaplaneeringute alusel täita? Ehk näiteks selgub, et kiirus 240 kilomeetrit tunnis, mis lepingus on kehtestatud, on keskkonnamõjuna ebaproportsionaalselt suur. Analoogseid juhtumeid on juba olnud Poolas. Mis siis juhtub, kui me ei suuda trassi lepingujärgselt välja ehitada ja planeeringud ei näe seda võimalust mitte kuidagi ette?

### 03:10 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

See kiirus ei ole Euroopa raudteel midagi unikaalset, nii et selline taristu on järele proovitud. Loomulikult, arendades välja Rail Balticut, me teeme kõik, et keskkonnahuvid ja keskkonnamõjud oleksid parimal viisil silmas peetud. Ma mõtlen ka näiteks loomaviadukte, et ei juhtuks seda, mida räägitakse, et suured ulukid ei pääse üle Rail Balticu. Nüüd see teie viide, et on eriarvamusi. Tõepoolest, selle projekti kohta on eriarvamusi, aga ma usun, et Eesti parimad eksperdid teevad kõiki argumente arvestava lõppjärelduse.

### 03:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild.

### 03:11 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Te natuke puudutasite siin seda, mida lätlased taotlevad. Aga Ahti Kuningas ütles saates "Suud puhtaks", et euroraha ei saa kasutada maanteede ehitamiseks, kuigi on kuulda, et leedukad kavatsevad selle raha eest ka Via Balticat teha. Samuti on olnud majanduskomisjonis juttu, et Tallinna–Tartu raudtee ei olnud käesoleval perioodil abikõlblik. Ometi ütles Urve Palo juba 2015. aasta jaanuaris, et Eesti teeb taotluse ka Tallinna–Tartu raudtee rekonstrueerimiseks. Kas te kinnitate, et euroraha eest ei tohi ehitada maanteed ning Tallinna–Tartu raudtee ei olnud abikõlblik? Ühesõnaga, oleks vaja selgust, mida Eesti selle raha eest tahab teha.

### 03:12 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Arno Sild! Teie küsimus jäi mulle mõneti arusaamatuks. Ilmselt te teate niisama hästi kui mina, et enamik Eesti taristuprojekte on viimasel ajal tehtud Euroopa Liidu kaasabil. Küsimus on selles, millisest fondist raha tuleb. Ma püüan aru saada, mida te minu käest küsitate. Ilmselt oli teie küsimus see, kas sedasama raha, mida me nüüd taotleme Rail Balticu jaoks, st Euroopa rööpmelaiusega raudtee jaoks, oleks võinud kasutada vana rööpmelaiusega Tallinna–Tartu raudtee jaoks. Kui küsimus oli see, siis ma vastan, et Euroopa Liidu määruste alusel, mis on seotud TEN-T-koridoriga ja konkreetset taristuprojektide CEF-rahastusega, investeerib Euroopa Komisjon raudteesse vaid siis, kui tegemist on Euroopa mõistes ühishuviprojektiga, mis on mõeldud kitsaskohtade kõrvaldamiseks, puuduvate ühenduste rajamiseks ning eelkõige piiriüleste lõikude parandamiseks. Eelkõige peetakse prioriteetseks, et rajatav raudtee oleks standardrööpmeline (1435 mm). Nii et kindel saab olla selles, et Euroopa rööpmelaiusega trass ehk Rail Balticu projekt on prioriteetne.

Alati on olemas ka projektid, mis on olulised eelkõige Eesti jaoks. Need on Euroopa mõttes vähem prioriteetsed ja nende jaoks sellest fondist vahendeid saada on äärmiselt ebatõenäoline, kuna samu vahendeid taotlevad ka teiste riikide prioriteetsemad projektid. On ju välja öeldud, et Euroopas on veel piiriüleseid projekte, raudteeprojektidest võib mainida Trieste–Divaca raudteed Sloveenia ja Itaalia vahel või Reggio Calabria raudteed. Nii et selliseid projekte on ootel. Aga tulles tagasi küsimuse juurde, ütlen, et see, et me asume ehitama Rail Balticut, ei tähenda, et me ei panusta vahendeid rongide kiiruse suurendamisse Tartu ja Narva suunal.

### 03:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

### 03:15 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Milline on Rail Balticu Eesti osa maksumus koos Muuga terminali ja kohalike peatustega? Siin on räägitud 1,3 miljardist, ma saan nii aru, vist ilma nendeta. Miks

on nii, et Läti osa sisaldab lennujaamaühendust, aga meil tuleb säärased asjad ise lisada? Kui suure summa eest tuleb ümber ehitada kohalikke teid?

### **03:15 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

See ei vasta tõele, et meil tuleb lennujaamaühendus ise ehitada. Esimene osa Rail Balticust, mis Eestis valmib, on Ülemiste trammitee. Seda praegu ehitatakse, see valmib sellel aastal ja on osa Rail Balticust. Nüüd küsimus, kas Muuga multimodaalne terminal ning Pärnu ja Ülemiste raudteejaam on hinna sees. Jah, on. Kas kohalikud peatused on praegu kalkulasioonis sees, selles 1,345 miljardis sees? Ei ole. Kohalike jaamade kohta on küll maakonnaplaneeringutes tehtud ettepanekuid, kus need peatused võiksid olla. Peale peatuste Tallinnas, Raplas ja Pärnus – muuseas, ka Rapla ja Pärnu tulid alles 2014. aasta lõpus ja tänu Riigikogu survele – võiksid need kümme peatust olla Assaku, Luige, Saku, Kurtina, Kohila, Järvakandi, Kaisma, Tootsi, Kilksama ja Häädemeeste. Esialgu peab lisaks planeerima neli pöörangut iga peatuse kohta. Ühe pöörangu hind on 250 000 eurot.

### **03:16 Aseesimees Enn Eesmaa**

Uno Kaskpeit.

### **03:16 Uno Kaskpeit**

Aitäh! Proua minister! Levib väide, et Tallinna–Tartu raudtee ei ole TEN-T-võrgu põhivõrk. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt Riigikogule saadetud memos on kirjas, et Tallinna–Tartu raudtee on põhivõrk, aga ei kuulu määruse kohaselt põhivõrgukoridori. Euroopa Liidu ametlikel kaheksa koridori kaartidel on see raudtee ära märgitud. Kas Tallinna–Tartu raudtee kuulub TEN-T-põhivõrku? Kas ta kuulub kaheksa transpordikoridori hulka? Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad on näidanud üles huvi, et Tallinna–Tartu raudtee koridorikaartidelt või TEN-T-põhivõrgust praegu või tulevikus eemaldataks?

### **03:17 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Lugupeetud küsija! Euroopa terminites on koridor ja põhivõrk eri asjad. Koridori kuulub Pärnu. Tallinna–Tartu liin on põhivõrk, kuid ei ole põhivõrgukoridori osa.

### **03:18 Aseesimees Enn Eesmaa**

Henn Põlluaas.

### **03:18 Henn Põlluaas**

Aitäh! Proua minister! Olen lugenud nii seda Ernst & Youngi tasuvusanalüüsi kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi materjale. Nüüd ma olen kimbatuses, sest Ernst & Youngi tasuvusanalüüs räägib intermodaalsest terminalist, aga Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi materjalid räägivad multimodaalsest terminalist. Millist terminali Muugale siis kavatsetakse ehitada, kas multimodaalset või intermodaalset? Ehk võiksite ka selgitada, mis nende vahe on – võib-olla kõik meie kolleegid ei tea neid termineid –, ning ka seda, kui palju selline ministeeriumi dokumentide ja Ernst & Youngi vahe muudab seda tasuvusanalüüsi?

### **03:19 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Multimodaalne terminal on kaubaterminal, kus on võimalikud toimingud eri transpordiliikide vahel. Rail Balticu puhul on kogu aeg kavandatud projekti osana seda – see on ka ehitamiskuludesse sisse arvatud –, et Muugale tuleb multimodaalne terminal. See on see koht, kus eri transpordiliikidega saabunud kaup ümber laaditakse. Kui me räägime raudteest, siis raudteelt rööpmelaiusega 1520 laaditakse kaup raudteele rööpmelaiusega 1435, aga ümber laaditakse ka maanteid pidi ja sadama kaudu tulnud kaup. Samasugused suuremad terminalid on planeeritud ka Lätis Salaspilsi, st kaubavood ei lähe Lätis läbi Riia, vaid need liiguvad Salaspilsi kaudu Riia külje alt. Need on multimodaalsed terminalid. Väiksemad kaubajaamad on Eestis planeeritud veel Pärnusse ning neid on ka Lätis ja Leedus. Tegelikult ei ole intermodaalsel ja multimodaalsel kaubaterminalil sisulist vahet, see, mida seal teha saab, on üks ja sama.

### 03:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Mart Helme.

### 03:20 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Jaanuaris ütles peaminister Ratas, et ehitusperioodil tekib Eestis juurde 3000 töökohta. Samas me teame, et meil on tööjõunappus. Ega seda raudteed ei hakata ehitama ju käru ja labidaga. Me teame, et meie Kalevipojad on põgenenud ära Soome, parematele marjamaadele. Tekib küsimus, kust võetakse tööjõud nende 3000 töökoha täitmiseks. Kui Eestist seda ei leita, kas on kavas tuua see tööjõud sisse mujalt? Kui see tööjõud tuleb mujalt, kas see tööjõud jääb siis Eestisse? On olnud jutte, et töölised võiksid tulla Ukrainast. Kas te võite seda teemat valgustada?

### 03:21 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Mart Helme! Te teate niisama hästi kui mina, et Eestis on olemas piirarvud, kui palju saab kolmandatest riikidest töötajaid Eestisse tuua. Nii et sellega hirmutamine, et meie Rail Balticut hakkavad ehitama ainult Ukrainast pärit töötajad, ei ole tõsi. Ma arvan, et me oleme ühel meelel, et see võiks olla selline taristuprojekt, mis annab Eestist lahkunud Kalevipoegadele põhjuse siia tagasi tulla ja leida väärrika tasuga samaväärset tööd siin Eestis. Pole ju põhjust perest eemal olla ja Soomes töötada, kui Eestis on investeeringud taastunud.

### 03:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

### 03:22 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Eesti Raudtee ja Elron oleksid pankrotis, kui nad ei oleks Eesti riigi omanduses. Tulevane raudtee ei jää ilmselt Eesti riigi hooldada. Mis te arvate, missugune ettevõtte suudab seda majandada sellisel kujul, nagu see ehitatakse? Peatun ka nendel uuringutel, mis tehti asjast huvitatu tellimusel. Kas Eesti valitsusel ei oleks mõttekas tellida selle uuringu kohta väikene audit?

### 03:22 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh küsimuse eest! Ma saan aru, et te panete ette, et võiks tellida uuringu uurimise. See uuring on tehtud täpselt Euroopa Komisjoni kui projekti rahastaja juhendmaterjali alusel. On olemas selline dokument nagu "Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects". Täpselt seal olevate juhtnööride alusel see uuring ongi tehtud. Teie mure on mõistetav, sest Eesti Raudtee kaubavood, st vana rööpmelaiusega raudteel toimuvad veod, on viimastel aastatel tõepoolest kivina langenud, mida aga ei saa öelda selle kohta, mis toimub meie maanteedel. Kui te olete juhtunud viimasel ajal sõitma Via Baltical – kui ei ole, siis küsige enda selja taga istuvalt Mart Helmelt, tema on kindlasti viimasel ajal Pärnus käinud –, siis te teate, et seal on päris tihe autorongide kontsentratsioon, kõigist Eesti maanteedest on see kontsentratsioon seal kõige tihedam. Me teeme pidevalt uuringuid selle kohta, milliseid kaubavoogusid maanteedel näha on. Viimased andmed näitavad, et eelmisel aastal oli üle 12-meetriseid kaubaronge Via Baltical ööpäevas 1418. Viimase viie aasta jooksul on toimunud 44%-line kasv. Kaubaveo intensiivsuse kasvu Eesti ja Soome vahel ilmestab ilmselt ka see, et näiteks Tallinkil oli koos veoautodega üleveetavaid haagiseid aastal 2011 *circa* 118 000 ja eelmiseks aastaks oli see arv tõusnud 209 000-le. Mõtleme nende 1418 reka peale, mis lklas piiri ületavad, nende arvu kasv on olnud ülikiire. Tasub silmas pidada, et üks rong viiks maanteelt ära 50 rekatäit kaupa. 50 rekatäit kaupa! Aga selles tasuvusanalüüsis on arvestatud, et neid kaubaronge on ööpäevas ainult 12. Nii et kaupa jätkub ka maanteele.

### 03:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

### 03:25 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Te nimetasite oma sissejuhatavas esinemises, et projekt on sotsiaal-majanduslikult väga tasuv. Olge hea ja nimetage selle tasuvuse olulisemad punktid või

iseloolestavad jooned, mis selle värske analüüsi käigus on selgunud. Nagu ma tean, on osale tasuvusnäitajatele ka selged rahalised numbrid taha arvestatud.

### **03:26 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Tõepoolest, sotsiaal-majandusliku analüüsi tulemused näitavad, et suurim võit, kui me saame maanteetranspordi ümber suunatud raudteele, on kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine – sellega me panustame ka meie kliimapoliitika eesmärkide saavutamisse –, peale selle tasub märkida õhureostuse vähenemist, aja kokkuhoidu ja reisikulude säästu. Aga sotsiaal-majandusliku kasu kõrval on vaadatud ka kulusid. On öeldud, et kui meil õnnestub teatud kaubavoog viia raudteele, siis kindlasti kaotab riik aktsiisituluseid, sest raskeveokeid on teedel vähem. Ka selle konkreetse veoliigi veooperaatorite tegevuskasum väheneb. Nende sotsiaal-majanduslike kulude puhul on täpselt sellesama Euroopa juhendi järgi arvesse võetud ka reaalne rahaline hinnang 30 aasta kohta. Me võime tõepoolest näha, et ohutuse paranemine toob 30 aasta jooksul üle 800 miljoni euro võitu, reisijate sõiduaja kokkuhoid on aga lausa 2,4 miljardit.

### **03:27 Aseesimees Enn Eesmaa**

Monika Haukanõmm, palun!

### **03:27 Monika Haukanõmm**

Täna, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Minu küsimus sai alguse teie sõnavõtu lõpust, kui te tutvustasite meie ees olevat eelnõu ja ütlesite, et Rail Balticut tuleb võtta kui asja, mis on kokku lepitud kolme Balti riigi vahel ja ka Euroopa Komisjoniga. Siis te ütlesite huvitava lause, et Rail Baltic ühendab Euroopaga kolme Balti riiki ja Soomet. Mind huvitabki just see Soome. Loen ma seda lepingut, kuidas ma loen, aga seda Soome vaadet siit otseselt välja ei tule. Jah, artikkel 6 ütleb, et teeme koostööd, kõrvaldame mingeid takistusi, aga kuidas Soome kaubavood ikkagi Rail Balticule jõuavad?

### **03:28 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Praegu osaleb Soome Rail Balticu projektis vaatlejana. Kui see oli nipiga küsimus ja te pidasite silmas seda, kas me oleme juba arvesse võtnud tunneli ehitamist, siis vastan, et ei, seda pole arvesse võetud. Kuigi kuue osapoole ühistöös – need on Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi majandusministeerium, Helsingi ja Tallinna linnavalitsus, Harju Maavalitsus ja selle Uusimaa analoog – on alustatud tunneli rajamiseks vajalike uuringutega, mille jaoks on olemas ka Euroopa Liidu rahastus. Soome kaubavood peaksid meile jõudma Muuga ja Vuosaari sadama koostöö abil, need tulevad meritsi Muugale. Neil on päris oluline osa ka selles tasuvusanalüüsis. Kõik minu kohtumised Soome kolleegidega – alles möödunud reedel käis Soome majandusminister Tallinnas – on andnud signaali, et soomlased on sellest transpordiviisist väga huvitatud.

### **03:29 Aseesimees Enn Eesmaa**

Martin Helme, teine küsimus.

### **03:29 Martin Helme**

Aitäh, härra asespiiker! Hea minister! Sellest Ernst & Youngi analüüsist on siin mitu korda räägitud. Seda analüüsi on ka väga tõsiselt kritiseeritud, alates sellest, et seal on linnadevahelised kilomeetrid paigast ära. Näiteks on seal tabelis 82 ka kirjas, et sõiduautode ja rongide emissioonid on null. Kui rongid sõidavad elektriga, siis on see võimalik. Või on teie arvates meil Rail Balticu käimatõmbamise ajal olemas elektriautod, mille emissioon on null? Kogu see sotsiaal-majanduslik kasu, mida te meile siin välja toote, on ju tegelikult kokku saadud nii, et kõik tingimused peavad olema ideaalsed. Te ju ka kogu aeg räägite siin meile, et võiks ja peaks ja oleks ja loodame ja keegi on kuskil mingisugune huviline. Niipea, kui selles Ernst & Youngi analüüsis ükskõik milline sisendnäit ei ole enam täiuslikult ideaalne, kukub kogu see kaardimajakene kokku. Kuidas te saate avalikkusele sellist kahjumiprojekti müüa?

### **03:30 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Ei, ma ei ole nõus, et siin on aluseks täiuslik olukord või keskkond. Ma ei saa rääkida kindlas kõneviisis, sest seda raudteed ei ole veel olemas. Mind õpetati emakeeletunnis, et sellisel puhul tuleb rääkida

tulevikuvormis. Rääkides sellest Ernst & Youngi uuringust, peame kaubavoogude puhul silmas pidama, et seal on selgelt öeldud, et meil ei ole põhjust arvata, nagu need kaubavood jõuaksid kohe esimesel tegevusaastal raudteele ja taristu kasutustasudega saaks 100% arvestada. Vastupidi, kaubavoogude kohta öeldakse, et esimesel aastal on potentsiaalset ära kasutatud ainult 30%. Seetõttu on selles uuringus ka öeldud, et me peame arvestama, et aastatel 2026–2031 ei tasu operaator püsikulutuste eest 100%-liselt, ja subsiidium, mis katab hoolduskulude puudujäägi, on kolme Balti riigi peale, Eesti, Läti ja Leedu peale viiel aastal ehk 2026.–2031. aastal 28,6 miljonit eurot, s.o siis kolme riigi ja viie aasta peale kokku.

### **03:31 Aseesimees Enn Eesmaa**

Artur Talvik.

### **03:32 Artur Talvik**

Aitäh! Hea minister! Lätis toimunud koosolekul rääkisid Rail Balticu juhid, et tulemas on kümneid kui mitte sadu riigihankeid. Teatavasti on niisuguste hangete korral ka palju vaidlustusi. Lätis vaidlustatakse riigihankeid ainult kohtus. See võib põhjustada olukorra, kus üks riigihange mõjutab teise algust ja lõob ajagraafiku segamini. Samamoodi juhtus ka planeeringutega, kui abikõlblikkuse lõpptähtajaks ei jõutud neid valmis ja need tuli kinni maksta hoopis Eesti riigieelarvest, mitte euroraha eest. Milline on valmisolek juhiks, kui tõesti need riigihanked venitavad ka ehitamist abikõlblikkuse lõpptähtajast edasi?

### **03:33 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt, see, et ehitus toimub etapiliselt, on soovitud viis, sest see annab võimaluse mahtu mitte kohe nii suureks ajada, et osa ettevõtjaid ei tunne ennast konkureerimiseks piisavalt võimekana. Seetõttu ongi suur osa hankeid Eesti riigi käes. Kindlasti ei saa siin garanteerida, et kõik läheb libedamalt kui seniste teehangete puhul, aga tunnistagem, et teatav professionaalsus on saavutatud. Selgelt pahatahtlikku vaidlust ei ole põhjust ette näha. Selliste riskidega on arvestatud, ka ajakavas on arvesse võetud, et võivad tekkida vaidlused, on arvestatud seda, kuidas ja mis aja piires saab neid lahendada.

### **03:34 Aseesimees Enn Eesmaa**

Palun, Külliki Kübarsepp!

### **03:34 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Nüüd ma küsin teie käest kui otepäälane, kellest lähim raudteejaam, mis on Paluperas, jääb küll 15 kilomeetri kaugusele. Aga mulle on ikkagi jäänud arusaamatuks (võib-olla sellepärast, et need materjalid on olnud niivõrd pikka aega salastatud), mis on need põhjused, miks ei ole hakatud rajama Rail Balticu trassi olemasoleval raudteel Tallinna–Valga suunal. Nii Pärnust kui ka Valgast on Riiga enam-vähem sama maa. Rööppaaside mõõtmete erinevus Euroopa omadest pole mitte mingisugune takistus. Mis on need argumendid olnud, kas Eesti ei ole tahtnud Euroopa Komisjonilt minna seda luba küsima? Ma vaatan artiklit 2. Vilnius ja Kaunas on erandi saanud, miks ei ole meil seda teed mindud? Ma ei saa endiselt aru, kas viga on meis, et me ei oska küsida ega ole leidlikud, või on viga ikkagi Euroopas.

### **03:35 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Kui küsimus oli see, miks Rail Baltic läheb läbi Pärnu, siis vastan, et praegu allkirjastasid peaministrid selle lepingu sellisena seetõttu, et see otsus, et trass läheb läbi Pärnu, tehti aastal 2011. Kui te küsite seda, kas läbi Tartu sellise raudtee ehitamine, kus rongid saaksid niisama kiiresti sõita, oleks valutum, siis vastan, et olemasolev trass ei vasta Euroopa rööpmelaiusele. Kui te arvate, et see võiks siiski olla võimalik, siis soovitan teil tutvuda näiteks Ibeeria trassilaiusega, mida kasutavad Portugal ja Hispaania. Neil on ka teistsugune trassilaius, aga rahvusvahelised raudteeliinid on ehitatud siiski Euroopa standardlaiuses, sest nii on tagatud rahastus. Miks aastal 2011 otsustati rajada trass läbi Pärnu ja mitte läbi Tartu? Sellepärast, et läbi Pärnu minev trass on ligikaudu 100 kilomeetrit lühem ja seetõttu mitusada miljonit eurot odavam. Teine põhjus on see, et Lätist ei tule keegi meile Euroopa laiusega raudteega seal vastu. Töö Tallinna–Tartu olemasoleva rööpmelaiusega raudteel muidugi käib. Me

panustame Tallinna–Tartu ühendusse ja ka siin on vaja nii mõnigi kurv õgvendada. Kui Tartusse hakataks rajama uue rööpmelaiusega raudteed, siis ma arvan, et Tartu päris tihe asustus oleks uue raudtee ehitamisel probleemiks.

### **03:37 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Herkel.

### **03:37 Andres Herkel**

Aitäh, juhataja! Proua minister! Ma tulen selle Soome küsimuse juurde tagasi. Soomlaste elav ja entusiastlik huvi on mulle täiesti mõistetav, kui meie võtame vastutuse ja selle trassi valmis ehitame. Aga mind teeb rahutuks just nimelt see, et Soomel see osalus ja vastutus puudub. Eelmise nädala lõpus jutustas üks uudis sellest, et Läti peaminister Kucinskis kohtus Soome peaministri Sipiläga ja väidetavalt esitas talle ka kutse Rail Balticu osanikuks tulla. Ega te ei tea, mis nägu Juha Sipilä selle peale tegi, kas ta naeris või peitis näo ära? Kas see on mingi Balti riikide ühine kutse Soome poolele ja miks seda vastu ei võeta?

### **03:38 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

See teema oli üleval ka minu kohtumisel Soome majandusministriga, see oli Soome poolt varem välja toodud. Ma ei tea, mida tegi Juha Sipilä, ma ei olnud kärbsena seinal, et oleksin saanud selle tunnistajaks olla. Küll aga tean ma seda, et soomlastega käivad läbirääkimised, millises vormis võiksid nad vaatlajastatusest edasi liikuda. Probleemiks on see, et meil on kokkulepe, et trass jääb iga liikmesriigi omandusse. Nii et see, mida soomlased küsivad, ongi see, et mida kolm Balti riiki neilt täpsemalt ootavad. See tuleb kõigepealt omavahel kokku leppida.

### **03:39 Aseesimees Enn Eesmaa**

Uno Kaskpeit.

### **03:39 Uno Kaskpeit**

Aitäh! Proua minister! Poola raudtee esindaja seletas Riias toimunud konverentsil, et 160 kilomeetrit tunnis sõitvad rongid on nende põtradele ohtlikud ning kohalike inimeste vastuseis on ka suur. Seega eelistavad nad Leedu ja Poola piiril raudteed, kus sõidavad rongid kiirusega 140 kilomeetrit tunnis. Kas meie pödrad on targemad ja kas meie inimeste vastuseis on vähem oluline kui Poola inimeste oma?

### **03:39 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Aitäh! Sellel Rail Balticu konverentsil, kus mina osalesin, oli ka Poola transpordi aseminister. Sellel konverentsil kuulsin ma esmakordselt Poola ministri suust, et Poola panustab sellel raudteetrassil võimaliku kiiruse suurendamisse. Nad on praegu võtnud kohustuse ehitada välja raudteekoridor, kuhu kuulub ka Rail Baltic, ning selleks on vaja parendada Bialystoki ja Varssavi vahelist raudteelõiku. Eesmärk on 160 kilomeetrit tunnis. Selleks on oma 400 miljoni eurose panuse andnud ka Euroopa Komisjon. Bialystoki ning Leedu ja Poola piiri vahelise lõigu parendamine ootab oma aega ja rahastusotsuseid. Aga just sellel konverentsil, mis toimus Riias, kinnitati, et Poola esitas 2017. aasta veebruaris taotluse Euroopa ühendamise rahastusele. Seega võiks see lõik valmis saada Rail Balticuga samal ajal. Maksimaalne kiirus 160 kilomeetrit tunnis ei ole küll sama mis Rail Balticul, aga see hakkab eelkõige rolli mängima Varssavisse sõitvate reisijate jaoks. Kaubaveol tagatakse sama kiirus mis Rail Balticu trassil ehk 120 kilomeetrit tunnis.

### **03:41 Aseesimees Enn Eesmaa**

Mart Helme.

### **03:41 Mart Helme**

Meil käib siin praegu niisugune tore muinasjutuvestmine. Lubage, ma räägin ka teile ühe muinasjutu. See on pärit piiblist. Kaupmehed arutavad omavahel, kuidas nad lähevad järgmisesse linna ja teenivad nii palju raha ning siis nad lähevad järgmisesse linna ja teenivad nii palju raha. Aga kui nad teele asuvad, röövivad röövlid nad paljaks ja nad ei teeni üheski linnas mingit raha. Vaat meil on ka kogu see lugu siin

tingivas kõneviisis. Ma tahaksin aga õiendada ära ühe teie süüdistuse, nagu mina hirmutaksin inimesi mujalt tööjõu värbamisega. Ei, ma ei hirmuta. Ma tahan lihtsalt teada, kust see tööjõud tuleb. Minu küsimus on aga selline: kas Keskerakonna juhitud valitsus kavatseb realiseerida meie idee luua tagasirände agentuur, et Eesti inimesed tuleksid Soomest ja mujalt koju ning saaksid tööd kodus?

### **03:42 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Pean tunnistama lünka oma hariduses, esimest korda kuulen, et teil mingi selline idee on. Küll aga on Keskerakonnal olnud juba aastaid eestlaste kojutulemise seaduse eelnõu. Meie väga oluline eesmärk on anda inimestele põhjust tagasi tulla. Nad tulevad tagasi siis, kui majandus kasvab ja siin tööd on. Kindlasti annavad taristuinvesteeringud selleks oma olulise panuse.

### **03:42 Aseesimees Enn Eesmaa**

Raivo Põldaru.

### **03:42 Raivo Põldaru**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Jätkan ikka selle sotsiaal-majandusliku kasu ja objektide teemal. Tõepoolest, Eesti maanteed, Eesti Raudtee ja Elron on n-ö sotsiaal-majanduslikud objektid ja teenivad rahvast. Need kuuluvad riigile. Riik maksab neile peale. Ma küsin ikkagi, missugune ettevõtte võtab endale sellise sotsiaal-majandusliku objekti hallata. Selleks peaks ta olema kas hull või arvab ta, et kusagilt ta ikkagi toetusi saab. Me oleme saanud igasugustest uuringutest selgeks, et majanduslikku kasu sealt ei tule, et kasu on sotsiaal-majanduslik. Aga missugune ettevõtte suudab sotsiaal-majandusliku kasuga ära elada?

### **03:43 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

On oluline aru saada, et need kulud, mis on trassi haldamiseks vajalikud, teenitakse peale viieaastast käivitamisperioodi selle trassi kasutustasude abil. Sotsiaal-majanduslik kasu on üldine kasu, mis Eesti, Läti ja Leedu riigile tekib. Tõepoolest, sotsiaal-majanduslik kasu ei ole sularaha, mis oleks võrdne Euroopa Liidu toetustega. Aga kui see oleks isetasuv projekt, siis Euroopa Liidu toetusi talle sellises määras kunagi ei makstaks. Taristu haldajaks jääb tõenäoliselt kolme riigi ühisfirma. See, kes seal trassil sõidab, kellele kuulub veerem, leitakse hankega. See ei ole riik.

### **03:44 Aseesimees Enn Eesmaa**

Krista Aru, palun!

### **03:44 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Suur hulk Eestimaa elanikke on selle projekti vastu ja nad on vastu paljudel põhjustel, alates sellest, et kahjustatakse keskkonda, ja lõpetades sellega, et me võtame sellise mittetasuva projektiga tulevaste põlvete jaoks suure vastutuse. Mida te ütlete neile inimestele, kes tõesti südamest ei taha seda projekti, ning kas keegi ja kes vastutab, kui see tõesti ebaõnnestub?

### **03:45 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Proua Krista Aru! Eelmise aasta novembris tellisid Euroopa rohelised uuringu, kus selgitati seda, kuidas suhtutakse Rail Balticusse. Tuli välja, et need inimesed, kes ütlesid, et neil on piisavalt informatsiooni Rail Balticu kohta, toetasid seda projekti. Minu käes on üleeilsed, viimased avaliku arvamuse uuringud või lühikokkuvõtte nendest. Selle kokkuvõtte järgi toetab Rail Balticut 58% Eesti elanikest. 58% ütles kaks päeva enne lepingu Riigikokku jõudmist, et nad toetavad Rail Balticu projekti. Samasugune tulemus saadi ka novembris. Projekti toetajate hulgas on enam neid inimesi, kes leiavad, et otsus projekti kohta peaks lähtuma kogu piirkonna, mitte ainult Eesti huvidest. Nemad kipuvad Rail Balticut rohkem toetama. Ka need, kes leiavad, et Rail Balticu ehitamine peaks lähtuma pigem tulevikuvisionist kui majanduslikust tasuvusest, kipuvad Rail Balticut rohkem toetama. Projekti toetajate peamised argumendid on parem ühendus Euroopaga, reisimise mugavus ja kiirus ning keskkond. Keskkonnavaate kohta võib öelda, et raudteetransport on keskkonnahoiu mõttes väga palju säästvam kui maanteetransport.

### 03:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

### 03:46 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Selle projekti mõttekuses kahtlejad ja kõhkledajad ei kuulu siin saalis mitte ainult Vabaerakonna ja EKRE ridadesse, vaid neid on ka muudes fraktsioonides. Neid kahtlejaid ja kõhklejaid on nende kolleegid seni rahustanud ka umbes sellise jutuga, et teate, hakkame vaikselt peale nende töödega, mida Eestil nagunii teha tuleb, ja eks siis selgub, mis sellest Euroopa rahastusest edaspidi saab. Kas te saate tutvustada n-ö lähiaastate plaani, millistest töödest siis alustatakse? Kas need on seda sorti objektid ja tööd, mis meile vähemalt suurt kahju ei põhjusta, kui mingil põhjusel peaks kogu suurprojekt pooleli jääma?

### 03:47 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Praegu me oleme seisus, et paika on pandud Rail Balticu trassikoridor kolmes maakonnas ja koostamisel on kolm detailplaneeringut: Ülemiste ja Pärnu reisiterminal ning Rae valda planeeritud veeremi hooldusdepoo. Toimunud on hulgi planeeringute avalikke väljapanekuid, kus on tutvustatud planeeringute keskkonnamõjude hindamist. 86 kohtumisel on osalenud üle 4000 inimese. Ehitamisest rääkides võib öelda, et praegu käib Ülemiste trammitee ehitamine. See trammitee on esimene samm, planeeritavad Pärnu ja Ülemiste terminal on järgmine samm. Alustame tööd ka Muuga terminali planeerimiseks. Kui küsimus on muldvallitöodes, siis minu käest on ka küsitud nende arutelude käigus, kummas otsust hakatakse Rail Balticu ehitama, kas Läti piiri poolt Tallinna suunas või Muuga poolt Läti suunas. Seda ei tehta poliitilisest suvast lähtudes. Juba 2014. aastal koostasid kolm Balti riiki esimese ühistaotluse Rail Balticu rajamiseks, siis oli esimene CEF-i taotlusvoor. Sealt saadi rahastus, selleks et tehtaks uuring "Rail Balticu ehitusliku kontseptsiooni loomine ja ehituslogistika lahenduste alane analüüs", see oli Eesti soov. See uuring annabki vastused, kuidas on kõige otstarbekam trassi ennast ehitama hakata. Selle uuringu taga on parimad eksperdid, kes on üldse võimelised selles asjas nõu andma.

### 03:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

### 03:49 Henn Põlluaas

Aitäh! Hea minister! No ei ole veenvad teie selgitused, ei ole! Aga minu küsimus on väga lihtne. See tasuvusanalüüs apelleerib Vene kaupadele ja Soome transiidile. Selge see, et Vene kaupa ei tule muidu, kui me ei liitu SRÜ-ga. See poliitiline otsus on Venemaal juba ammu tehtud. Ja Soome kaupa ei tule ka. Rekad praegu sõidavad, aga need sõidavad sellepärast, et see on oluliselt odavam kui rongiga kaupa vedada. Kogu Soome kaup läheb üle Läänemere laevadega või siis raudteed mööda läbi Venemaa, kus raudteetariifid on 20–30% odavamad kui praegu Eestis. Kui me paneme siia veel 5 või 6 miljardit sisse, kas te garanteerite, et peale seda lähevad Rail Balticu tariifid keskeltläbi 40% odavamaks, nii et soomlastel tasub hakata siitkaudu vedama?

### 03:50 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Henn Põlluaas! Võib-olla minu argumendid ei olnud veenvad sellepärast, et te ei kuulanud mind. Kuulen sealt teie nurgast itsitamist ja naljategemist. Kui ministri vastuseid kuulataks, siis äkki jõuaks mõni vastus kohale ka. Kõigepealt Rail Balticu tasuvusanalüüsist. Need kaubavood ei ole ainult need, mis saavad Eestist alguse või lõpevad siin. Trassi on siin võetud ühtsena. Laia silmaringiga inimesena, nagu te olete, saate te aru, et need ida poolt tulevad kaubavood võivad tulla ka näiteks Valgevenest, võivad tulla ka Lätist. (Vahele hüüe.) Loomulikult, sellepärast et aasta 2026 ei ole veel käes. (H. Põlluaasa vahele hüüe: "Ma rääkisin Venemaa ja Soome kaubast, mida need analüüsid mainivad.") Just nimelt. Analüüsis on nüüd arvuliselt aluseks võetud viimase kümne aasta transiidinumbrid. Need on aluseks võetud, selleks et teha prognoos.

### 03:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

### **03:51 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Mõni tund tagasi me arutasime siin saalis riigieelarve seaduse eelnõu ja selgus, et ei rahandusminister ega rahanduskomisjoni esimees ei pööranud kuigivõrd tähelepanu Riigikontrolli hinnangutele tolle eelnõu kohta. Rail Balticu kohta on ka lähipäevil valmimas Riigikontrolli audit. Kuidas te kavatsete selle auditi tulemustesse suhtuda, kas need on teile olulised? Kui need on projekti suhtes väga negatiivsed, mis te siis ette võtate?

### **03:52 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Mul on mõningane ettekujutus, mida võib sellest Riigikontrolli dokumendist oodata. Ma arvan, et see dokument on väga vajalik. Eelkõige juba seetõttu, et saada kinnitust, et see ühislepe, mille kolm peaministrit 31. jaanuaril allkirjastasid, ei tekkinud ootamatult justkui kuskilt õhust. Ma tean, et Riigikontroll oma materjalidele lisab ka nende dokumentide ja otsuste loetelu, mis Rail Balticuga seoses on eelnevalt allkirjastatud. Ehk seal on olemas see aegrida, kuidas Eesti on jõudnud sellesse olukorda ja positsiooni, kus me täna oleme, ja millised kohustused meil võetud on. Ma arvan, et hinnang koostöökokkulepele on vajalik. Ma suhtun sellesse kindlasti lugupidavalt.

### **03:53 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jaak Madison.

### **03:53 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Alustuseks soovitan ma teil olla üpris rahulik ja hoida oma närve, hoolimata sellest, et on nii varane hommik, kell on alles neli. Mis puudutab tagapingis itsitamist, siis ehk tasuks teil mõelda, et võib-olla see itsitamine on põhjustatud teie vastustest. Seega, asjakohatud märkused võiks endale hoida. Kuid nüüd minu küsimuse juurde. Te olete korduvalt maininud, et raudtee võtab maanteelt ära 50 rekat päevas. Kuid mind huvitab, mis nipp see on, et siin ta võtab ära, kuid Saksamaal ei võta. Meie andmete kohaselt on Saksamaal raudtee osakaal kaubaveos 17% vähenenud, DB Cargo veomahud aina vähenevad ja ta on kahjumis. Seega, kui seal kaubaveod vähenevad, siis mis valemi järgi peaksid need Rail Balticul suurenema?

### **03:54 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

Aitäh küsimuse eest! Ega ma teie itsitamist pahaks ei pannud. See langes kokku tõusva päikese kiirte ilmumisega ja on inimlikult arusaadav, et teis tärkas uue päeva rõõmus erksus. Aga ilmselt samal ajal, kui teil oli seal taganurgas lõbus, ei kuulanud te minu vastuseid tähelepanelikult. Ma rääkisin, et üks rong võtab maanteelt ära 50 rekat, mitte 50 rekat ööpäevas. Vaatame kaubavoogusid. Ühes eelnevas vastuses tõin ma ka arvandmed selle kohta, mis on Via Baltical juhtunud raskeveokite arvuga. See on sellel trassil märkimisväärselt kasvanud. Ma ei väida, et kõik kaubavood hakkavad maantee asemel liikuma Rail Balticul, seda pole ka selles arvutuses mitte mingil juhul väidetud. Aga suuresti tulevad kaubavood maanteelt ära. Peale selle on arvestatud, et 20% kaubavoogudest tuleb ka merelt ära.

### **03:56 Aseesimees Enn Eesmaa**

Jaak Madison uuesti.

### **03:56 Jaak Madison**

Aitäh, hea istungi juhataja! Hüva, läheme teise küsimuse juurde. Teie ministeeriumi nõunik Anti Moppel on majanduskomisjonis öelnud, et Leedu saab Rail Balticu Vilniuse ja Kaunase vahelise lõigu jaoks raha alles aastal 2028. Paraku on tasuvusanalüüsis arvestatud, et sellel lõigul sõidavad rongid juba kaks aastat varem. Euroopa Komisjon ja Balti riigid on vaielnud, aga keegi täpselt ei tea, mis hakkab juhtuma järgmisel eelarveperioodil. Kas teie ministrina kinnitate Anti Moppeli sõnu, et Leedu saab Vilniuse ja Kaunase vahelise lõigu ehitamise jaoks raha alles aastal 2028?

### **03:57 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson**

See, mida mina näen, on seaduseelnõu 449, Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Ma näen seda, et Eesti, Läti ja Leedu peaminister on päris tõsiselt tegelnud Vilniuse ja Kaunase vahelise raudteelõigu probleemiga. Nad on öelnud, et Vilniuse ja Kaunase vaheline ühendus on selle raudtee osa, mida varem pole sellisena sõnastatud, ja nad on lubanud teha üheskoos igakülge pingutusi, et see lõik saaks rahastatud.

Järgmine eelarveperiood algab aastal 2021 ja selle reeglid ei ole veel avalikud, need ei ole veel kokku lepitud ei valitsusjuhtide tasemel ega majandusministrite tasemel ja neid ei ole tutvustanud ka komisjon. Mina saan tugineda ainult teadmisele, et Euroopa Komisjonis, eriti just transpordidirektoraadis on inimesed, kes peavad Rail Balticu projekti prioriteetseks. Lepingu artikli 11 punkt 3 ütleb, et meie, kolm osapoolt, teeme pingutusi, et kõik pealinnad oleksid ühendatud. Tallinn on trassil, Riia on trassil ja selle jaoks, et ka Vilnius oleks trassil, tuleb Vilniuse ja Kaunase vaheline lõik saada raudteemarsruudi osaks ja teha ühiseid jõupingutusi, et saavutada Vilniuse ja Kaunase vahelise ühenduse abikõlblikkus Euroopa Liidu toetuse saamiseks Euroopa ühendamise rahastu või samaväärse rahastamisvahendi raames, pidades silmas, et nimetatud lõigu ehitus kavandatakse nii, et see ei tooks kaasa kogu projekti viibimist ega peatumist. Aitäh!

### **03:59 Aseesimees Enn Eesmaa**

Aitäh ka teile, austatud minister! Küsimusi rohkem ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb majanduskomisjoni esimees Aivar Kokk.

### **03:59 Aivar Kokk**

Hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 449 arutelu enne esimesele lugemisele saatmist toimus Riigikogu majanduskomisjonis 8. mail. Kohale olid kutsutud majandus- ja taristuminister Kadri Simson, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekanstler Ahti Kuningas, sama ministeeriumi nõunik Anti Moppel, sama ministeeriumi Rail Balticu koordinaator Kristjan Kaunissaare ning Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna nõunik Mari Lahtmets.

Komisjonis arutati selle kokkuleppe ratifitseerimist ja oli väga palju küsimusi, millele nii minister kui ka ministeeriumiametnikud vastuseid andsid. Komisjon arutas seda teemat ja otsustas saata eelnõu tänaseks esimesele lugemisele. Samas tegi komisjon ka otsuse, et eelnõu ei saadeta teisele lugemisele enne, kui komisjon on saanud teada õiguskantsleri arvamuse ning on olemas Riigikontrolli audit ning selge eelarve ja tööde teostamise järjekord, et kõik Riigikogu liikmed täpselt teaksid, mida nad ratifitseerivad, mida ja mis ajal selle raha eest Eestis tehakse.

Komisjon tegi järgmised otsused: teha ettepanek määrata juhtivkomisjoni ettekandjaks teie ees kõneleja (konsensuslikult), saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks (poolt oli 8 komisjoni liiget ja 1 oli vastu), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslikult) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17 (konsensuslikult). Aitäh!

### **04:01 Aseesimees Enn Eesmaa**

Suur tänu, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Avan fraktsioonide läbirääkimised seaduseelnõu üldpõhimõtete aruteluks. Martin Helme, Eesti Konservatiivne Rahvaerakond. Kaheksa minutit.

### **04:02 Martin Helme**

Lugupeetud asespiiker! Lugupeetud minister! Head kolleegid, tere hommikust! Rail Balticu eelnõu puhul on ju tõepoolest tegemist ainult kolme valitsuse kokkuleppega. Iseenesest ei võitle me tehniliselt võttes selle pärast, kas Rail Balticu projekt jätkub või ei jätku, aga poliitiliselt on see täpselt nii. Kui Riigikogu seda lepingut heaks ei kiida, siis on selge, et Rail Balticut ei tehta.

Muidugi tahan ma kõige esimese asjana kogu selle debati juures juhtida tähelepanu ikkagi sellele, et tegemist on ühega neist väga ebameeldivatest kannapööretest, mille Keskerakond korraldas, liikudes opositsioonist valitsusse. Ma millegipärast kahtlustan, et siin on keskse tähtsusega väike grupp Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikke, kes ministri lihtsalt alla neelasid. Me kõik ju saame aru ja teame, et neil ametnikel on selge huvide konflikt, sest nad saavad selle projekti

jätumisest isiklikku kasu. Kõik meie teised saame väga suurt kahju.

Me siin juba rääkisime nendest Kalevipoegadest, kes justkui tagasi tulevad. Mõtleme ikka loogiliselt! Eestis ei ole ühtegi firmat, kes vastaks selle projekti hanke tingimustele. Me kõik saame aru ja teame, et meie olemegi need lollidemaa kilplased, kellele antakse jupikene Euroopa raha ja kes panevad siis oma raha sinna juurde ning annavad kogu selle portsu mõnele suurele Lääne-Euroopa firmale, kes paneb selle raha taskusse ja toob selle töö tegemiseks siia sisse ka tööjõudu. Me kõik teame, et see kvoot, millest Kadri Simson rääkis, ei pea: meil on 1300-inimeseline kvoot, aga eelmisel aastal tuli riiki umbes 7000 inimest, kes kõik müstiliselt selle kvoodi sisse mahtusid. Peale selle on valitsusel plaanis kehtestada viisavabadus Ukrainaga. Lisaks, kui me räägime tingivas kõneviisis, et mõni suur Saksa firma võiks selle suure hanke võita ja viia siit ära nii Euroopa raha kui ka meie oma juurdepandud raha, siis tuleb mees pidada, et Saksamaal on küll ja küll näiteks türkklasi, kes on Euroopa Liidu kodanikud ja keda saab siia tööle tuua. Nii et küsimus, kust tuleb see tööjõud, on ikka õhus. Vastus, et ehk tulevad meie Kalevipojad Soomest või Norrast tagasi, veenis täpselt niisama vähe kui enamik teisi vastuseid, mis me saime.

Räägime nüüd mõnest asjast, mis täiesti selgelt peaks häirekellad lööma panema. Esiteks räägime selle projekti mahust. Nii suure mahuga projekti ei ole terve Eesti ajaloos mitte kunagi tehtud, selle kõrval kahvatub ERM, selle kõrval kahvatub Kumu ja selle kõrval kahvatub isegi Estonian Airi pankrotti ja sohu laskmine. See on hiiglaslik kulu, mitu korda suurem kui kõik varasemad avalikud projektid kokku.

Ehitamine on sellest ainult üks osa, sellele järgnevad ülalpidamiskulud on täpselt samamoodi müstilised. Me räägime praegu umbes 25 miljonist eurost, mille Eesti riik kulutab rongiliikluse doteerimise peale, teisest niisama suurest summast, mille ta kulutab maanteel toimuva bussiliikluse doteerimise peale ja 17–18 miljonist eurost, mille me kulutame saartevahelise laevaliikluse doteerimise peale. Igati tõsiselt võetavad ja arvestatavad raudtee- ja transpordiekspersed ütlevad, et kui liita kokku raha, mis läheb rongide liisimisele, elektrikuludeks, tehnohooldusele ja kõigiks muudeks kuludeks, siis rääkida väiksemast summast kui 50 miljonit eurot aastas ei ole mitte mingil juhul võimalik. Me räägime umbes poole võrra või natuke rohkem kui poole võrra kasvavatest jooksvatest kuludest. Selle taustal rääkida, et oi, me teeme Haapsalu raudtee, me teeme Tartu raudtee korda, me teeme kõik muud asjad ka veel, maanteed teeme ka korda – see on see muinasjutt, millele Mart Helme tähelepanu juhtis. Loomulikult on üks osa muinasjutust see, et rekad tulevad teedelt ära. See on lihtsalt muinasjutt, seda ei ole kuskil mujal juhtunud.

Kõik me teame, et Euroopa Liidu järgmisel eelarveperioodil seda raha saada on pigem ebatõenäoline kui tõenäoline. Ehk me praegu võtame kohustuse see projekt lõpuni ellu viia, aga kõik need arvud, mis praegu on meile välja reklaamitud, lendavad aknast välja ja me peame need kolmega korrutama.

Küsimus, miks ikkagi praegu kahel olemasoleval raudteetranspordikoridoril kaupa ei ole ja kust see tulema hakkab, kui me nende kahe vahele kolmanda juurde ehitame, on ja jääbki vastuseta. Ei ole mõtet rääkida mingeid muinasjutte sellest, kuidas soomlased on vaatlejad ja on huvilised. Soomlased ei hakka tooma laevadega oma kaupa Tallinnasse, et siin teha veel üks ümberlaadimine ja siis vedada seda rongidega kallimalt, kui saaks vedada laevadega, sinna, kuhu nad saaksid laevadega otse minna. Tähendab, kõik see on muinasjutt.

Mis ei ole muinasjutt, on need hiigelkulud, mida Eesti maksumaksja peab kandma ja mis ei lõpe ära, mis ulatuvad siit kuni horisondini. Kõik inimesed – nüüd ma lähen poliitiliseks –, kes vähekenegi süvenevad kogu selle Rail Balticu projekti arvudesse, perspektiividesse ja argumentidesse, saavad aru, et see on pöörane, hävituslik ja majanduslikult täiesti katastroofilise kahjumiga projekt. Kõik, kes selle poolt hääletavad, peavad valimiste eel vastama küsimusele "Mis teil viga on?". Nad peavad vastama küsimusele "Milline on teie vastutus selles asjas?". Nad peavad andma inimestele aru, miks nad suunavad Eesti majanduse pankrotikursile. Siin ei ole võimalik öelda, et me ei teadnud või me ei saanud aru. Kui ei saada aru, siis tuleb endale tunnistada, et lihtsalt ei ole nii palju mõistust, et võiks olla kõrgetel kohtadel kas Riigikogus või valitsuses. Tuleks panna asjad kokku ja teha ruumi inimestele, kes saavad aru. Aga me kõik teame, et te tegelikult saate aru. Ja siis jääb alles küsimus, et kellele on see kahjulik projekt nii kasulik, et seda ikkagi toetatakse. Ma luban, et mitte kellelgi, mitte ühelgi poliitikul, kes siin nuppu vajutavad, ei lasta valimistel unustada, kuidas nad hääletasid. Konservatiivne Rahvaerakond teeb ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

#### **04:09 Aseesimees Enn Eesmaa**

Artur Talvik Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel.

#### 04:09 Artur Talvik

Hea eesistuja! Head kolleegid! Rail Balticu projekt on Eesti nõrka kodanikuühiskonda väga jõuliselt n-ö võimu poolt alandanud. Aga sellest hoolimata on just tõsiseid ja väga põhjendatud küsimusi esitanud üks vabatahtlike grupp, kes nimetab ennast ühenduseks "Avalikult Rail Balticust", ja ta on teinud seda juba aastaid. Nad on teinud seda vabast tahtest, nad on teinud seda kodanikutundest, öeldes võimuesindajatele, et nad ei taha, et sellest projektist tuleks üks järjekordne totaalne jama, et rahva raha raisataks ja kogu see maa keerataks tagurpidi. Nad alustasid siis, kui ilmusid esimesed Rail Balticu uhked plakatid, millega näidati inimestele, kuidas nad saavad väga kiiresti Berliini hakata sõitma. Plakatite peal olid ainult reisirongid. Kui aktivistid ütlesid, et kuulge, te tahate ju kaupa ka vedama hakata, kuidas te seda raudteed muidu üleval peate, siis tehti ruttu uus plakat, kuhu peale oli tekkinud ka kaubarong.

Neid Rail Balticu inimesi on avalikkuses sõimatud lausa Kremli käsilasteks. Aga suur hulk avaliku elu tegelasi on ka avaldusi teinud. Nende üks eestvedajaid on olnud Toomas Kiho, kes on tuntud kui väärika ajakirja Akadeemia peatoimetaja ja kes on olnud ka peaministrite nõunik.

Autori loal tsiteerin ma tema täna iseloomulikku artiklit, mis on avaldatud Postimehes: "See viieteistkümnendajärgulisena paistev küsimus (Ta peab silmas seda lepingut, mida me ratifitseerima hakkame. – A. T.) on aga ometi üks olulisemaid seaduseelnõusid, mida Eesti Vabariigi Riigikogu üldse kunagi on menetlenud. Sellega kaasneb ränk vastutus, lugupeetud riigikogu. Pidagem hoogu ja mõtelgem selle üle korra: mida see kaasa toob? Eelnõu vastuvõtmise korral muudetakse Eestimaad olemuslikult. Kogu senist loodus- ja asustusstruktuuri eirates rajatakse läbi meie soode ja metsade enneolematu taristu, millesarnast pole aastatuhandete kestel Eestisse ehitatud, ning võetakse Eestile hiiglaslikud rahalised kohustused. Ehitusega kaasnev mõju pöörab maa sõna otseses mõttes pahupidi – et trass ja viaduktid rajada, on vaja seninägematul hulgal liiva-, kruusa- ja kivikillustikukoormaid, maa lõigatakse põhjarannikult lõunapiirile ulatuva taraga kaheks, ning võetavad rahalised kohustused ulatuvad kaugele riigieelarve piiridest. See viimane ongi aluseks, miks valitsusjuhtide allkirjastatud lepe üldse riigikogus ratifitseerimisele kuulub ning niiviisi riigikogu liikmetele lõppvastutuse paneb."

Ta räägib siin veel pikalt igasugustest tahkudest, aga lõpuks ütleb ta ...  
Ma tahaks aega juurde.

#### 04:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit juurde.

#### 04:14 Artur Talvik

... lahenduse: "Aga Riigikogul on ka teine võimalus – jätta leping ratifitseerimata ning paluda valitsusel teha sellesse muudatused. Selmet rajada uus trass, tuleks RB Eesti osas kasutusse võtta senine – just nii talitab samal raudteel Poola. On täiesti võimalik rekonstrueerida olemasolev raudtee kiiruseni 160 km /h, soodsam on ehituse enda hind, lisaks kaob nii ka vajadus kõikide ristumiste kahetasandilisuse järele ning pole tarvis ka maad lõhestavat tara. Veel kord: kaotada on palju, võita vaid 15 minutit."

Vabaerakonna nimel tahan ma öelda veel ühe olulise faktori. Transport muutub tehnoloogilises mõttes väga kiiresti, praegu arendatakse välja palju kiiremaid, kergemini ehitatavaid ja vähem loodust kahjustavaid transpordilahendeid. Muu hulgas võiks mainida sellist asja nagu Hyperloop. Oleks väga tobe, kui me tõesti kuhjaksime kokku need suured muldvallid, ehitaksime ülemöödunud sajandi raudteed ja saaksime selle valmis siis, kui progressiivne osa maailmast sõidab kiirusega 1000 kilomeetrit tunnis postide otsa pandud torude sees, mis ei kahjusta loodust.

Vabaerakonna fraktsioon soovib algatatud eelnõu, Rail Balticu raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

#### 04:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Jürgenstein Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Kaheksa minutit.

#### 04:16 Toomas Jürgenstein

Hea eesistuja! Head kolleegid! Hea minister! Minister alustas oma ettekannet kell 2.53. Kui me oleksime sel hetkel istunud Rail Balticu reisirongi, siis me Riias veel ei oleks, aga Lätis küll.

Mõni aeg tagasi kirjutas Eesti Päevaleht, et Rail Baltic on usuküsimus. Vahel öeldakse, et usuküsimustes

ratsionaalsete argumentidega väga midagi teha ei ole. Teoloogina olen ma üsna resoluutselt selle väite vastu. Usuküsimustes saab väga ratsionaalselt ja viljakalt vaielda, ainult see võtab pikalt aega, sajandeid. Meil ei ole sajandeid aega. Ka kolmainuküsimuse üle vaieldi sajandeid, aga mingil hetkel oli tark otsus ära teha. Nii on ka Rail Balticuga.

Aga kõigepealt lähtekohtadest. Sotsiaaldemokraatide hulgas on palju kriitiliselt ja analüütiliselt mõtlevald inimesi. Enamik neist on nii nagu minagi tõdenud, et kõige vähem on meid mõjutanud kõned, jagatud raamatukesed ja arutelud, kus on kõnelnud ühe poole esindajad ja kus on väljendatud seisukohta, et Rail Balticu küsimuses on kõik üheselt selge. Nii ei ole. Tegelikult on hulk argumente, ohte, riske ja potentsiaale, mille põhjal tuleb otsustada, kumb kumma üles kaalub. Küllap tuleb tunnistada sedagi, et nii pooldajate kui ka vastaste hulgas on selliseid rühmi, kellega pole mõtet Rail Balticu teemal arutleda. Kui tõeline eesmärk on poliitilised plusspunktid, kitsalt majanduslik kasum, autofirmade eest seismine jne, siis pole tegemist vaidluse ja aruteluga, vaid pigem küsimusega, kuidas oma argumente lõõvamalt esitada. Küll aga ühendab paljusid pooldajaid ja vastaseid põhimõte, et ei olda mustvalgelt Rail Balticu poolt ega vastu, vaid pooldatakse kõige mõistlikumat ja optimaalset raudteeühendust Euroopaga. Dialoogi selles ühises küsimuses tuleb alal hoida.

Jätkan looduskeskkonna teemal. Rongiliiklus ja eriti elektriraudtee on kahtlemata keskkonnasõbralikum kui autoliiklus. Kui palju aga selle liikumisviisini jõudmine keskkonda kahjustab, on omaette teema. Kindlasti lõhub Rail Balticu trass, mis küll 10% ulatuses järgib vana trassi, loomade liikumisteid, muldkeha valmistegemiseks on vaja uusi karjääre jne. Samas olen sõitnud ka Via Baltical, tunnetanud sealse autoliikluse tihedust ja näinud peaaegu igal kilomeetril allaaetud loomi. Kui Rail Balticule rajada võimalikult palju ökodukte, tunnelid ja ülekäike, ei ole asi loomadele traagiline. Juttu on olnud umbes 50 miljonist eurost, umbes sajast ülekäiguvõimalusest suurematele loomadele, kuid roomajatele, kahepaiksetele ja väiksematele imetajatele tuleb neid ette näha loomulikult tunduvalt tihedamini. Ma olen kindel, et loomade hukkumisest olulisemad on inimestega juhtunud avariid. Tahan siin rõhutada Ernst & Youngi tasuvusuuringus toodud inimese säästmise argumenti: 30 aasta jooksul säästame 400 inimese. Sain sellel teemal kommentaari oma sõbralt, kes on Rail Balticu suhtes kriitiline, kuid ka tema arvestus näitas 250–300 inimese säilitamist. Sotsiaaldemokraatidele on inimeste säilitamine väga tugev argument.

Järgmiseks räägin suuremeelsusest. On tõsi, et olen oma kodupaigas Tartus kohanud skeptilisemat suhtumist Rail Balticusse kui sünnipaigas Pärnumaal. Mingil hetkel sain aru, et Rail Baltic läbi Tartu minema ei hakka, tehtud otsuseid tagasi ei pööra ja lätlasi on peaaegu võimatu ümber veenda. Praegu ongi lõunaeestlastele selgusetu, kas Rail Balticule saamiseks peab ta sõitma Tallinnasse, Pärnu või Riiga. Sõidusuuna poolest peaks sõitma Riiga, aga lätlased ei ole vist väga varmad trassi edasi tegema. Ühesõnaga, lõunaeestlane peab tundma, et teda ei ole unustatud. Reaalselt võiks see toetus väljenduda Tallinna–Tartu maantee neljarealiseks ehitamiseks ja jätkuvas toimetamises Tallinna–Tartu–Valga rongiliiniga, et ka seal saaks 150–160-kilomeetrise tunniikiiruse saavutada.

Kui palju hakatakse Rail Balticu kaupa vedama, kas seda jätkub? Rekade kolonni sõitu Tallinna–Pärnu maanteel olen näinud, kuuldavasti on neid kokku 1400. Soomlaste huvi oma kaupa Rail Balticut mööda vedada on olemas.

Võib-olla on tõesti lihtsam Rail Balticu suhtes seisukohta mitte võtta, aga otsustamatus pole sotsiaaldemokraatide arvates lahendus. Me toetame esimese lugemise lõpetamist ja jälgime tähelepanelikult selle suure projekti edasist käekäiku. Aitäh!

#### **04:23 Aseesimees Enn Eesmaa**

Andres Metsoja Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel.

#### **04:23 Andres Metsoja**

Austatud eesistuja! Lugupeetud ministrid ja head rahvasaadikud siin saalis! Kümme-konnan minuti pärast koidab uus päev, mis nõuab taas kord otsustavust, et arendada meie oma riiki, Euroopat ja turvalist elukeskkonda ning vaadata koos tulevikku, vaadata seda, kuidas meie lapsed ja kõik tulevad põlvkonnad saavad siin maalapil, kaunil Eestimaal paremini hakkama. Ma julgen arvata, et Eesti elu ei vii edasi see, kui talumees läheb heinaajal varahommikul oma talust välja, vaatab taevasse ja seal mõnda räbalat pilve nähes ütleb, et ei maksa heina tegema mitte hakatagi. Nii ei arenda Eestit ja nii ei oleks me ka jõudnud siia, kus me praegu oleme. Me peame langetama otsuseid ettevaatavalt, see loobki väärtusi. Ei saa mainimata jätta, et suured juhivad alati unistanud. Tõepoolest, president Lennart Meri unistas

sellest, et Helsingist saaks Berliini sõita kuue tunniga.

1994. aastal löödi vai maasse ja pandi idanema mõte Rail Balticust. Aeg on teinud oma. Selle aja jooksul on tehtud kõvasti tööd, on saadud juurde uskujaid ja on saadud juurde kahtlejaid. Ka mina olen aastast 2012 olnud selles protsessis väga tugevalt sees ja julgen siin parlamendis väga selgelt välja öelda, et mina usun Rail Balticusse. Kohati tundub mulle solvavana, kui surutakse peale seda mõtet, et kõik uskujad on kuidagi poolearulised ega saa sellest asjast mitte kuidagi aru.

Oluline on rõhutada, et me tõesti jagame vastutust tulevaste põlvete ees. Mina ei tea, kus on see kaalukese. Kas siis, kui me selle investeeringu tegemata jätame, on vastutus suurem kui siis, kui me selle teeme ja riskime rahavooga? Selgeks on saanud, et ühel hetkel saab teadusest usuküsimus. Kõik uuringud on ju baseerunud parimatel teadmistel ja rahvusvahelisel võimekusel. On kaasatud parimaid eksperte. Lõpuks me jõuame unistuse juurest tagasi usu juurde. Midagi nagu oleks valesti, kui me ei suuda selles faasis tegelikult teha olulist, st langetada argumenteeritult ja põhjendatult otsuseid. Tõepoolest, võib-olla peame vaatama endale otsa ja ütleva üheselt, kas me oleme siis need poliitikud, kes teevad otsuseid, pidades silmas homset Postimehe veergu, või riigimehed, kes vaatavad tulevikku 10–15 aastat ette.

Selle lepingu ratifitseerimine loob kindlustunnet, kindlustunnet kindlasti kõikidele Balti riikidele ja mitte ainult, vaid ka Euroopa Liidus tervikuna. Seda just nimelt selles võtmes, et kui aastal 2021 algab uus finantsperiood, siis saab Euroopa väga selgelt aru, mida me siin kauges maanurgas tegelikult mõtleme. Kas see kõik on lihtsalt huvitav sagimine erinevate planeeringute ümber või me ikkagi reaalselt usume sellesse ja näeme sellest ka kasu? Kuidas muidu me saaksime loota lisarahastust, olgu see siis piirmääras 80–85% kogu selle investeeringu mahust. Elu on ju näidanud, et sellised suured taristuprojektid eeldavad rahvusvahelisi garantiisid. Seda kinnitab kas või siin lähedal asuv Taani–Rootsi Öresundi sild.

Soovin lisaäga.

#### **04:28 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kolm minutit juurde.

#### **04:28 Andres Metsoja**

Ma pean siinkohal veel kord mainima, et eeltöö Rail Balticu kontekstis on olnud vägagi põhjalik. Need tunnid, mis on veedetud koos maaomanike ja teiste asjast huvitatud isikutega, on olnud pilgeni informatsiooni täis. Ma tänan kõiki asjaosalisi, sest see töö ei ole olnud lihtne. Tõepoolest, täna on siin saalis korduvalt öeldud, et see on Eestis sajandi suurim projekt. Kuidas me saaksime loota ja arvata, et me ei tee selle projekti algatamisel vigu, kui me ei ole sellise mastaabiga projekte varem käsitlenud? Kindlasti on tehtud vigu, nendest tuleb õppida ja teha oma korrektiivid.

Ma kindlasti tahan, et seda raudteed hakataks rajama nõnda, et ka riigisiselt me saaksime sellest võimalikult vara kasu. Kindlasti on mõistlik kaaluda ehitamist Tallinna–Pärnu suunal, rajada Ülemiste terminal ja siduda see sadamatega. Kui on võimalik sõita Pärnust 45 minutiga Riiga või 50 minutiga Tallinnasse, siis see muudab vägagi palju maailma ja ka seda väikest Eestit.

Soovin kindlameelsust! Kordan seda, millest ma alustasin: sellest on saanud usuküsimus. Isamaa ja Res Publica Liidus on vankumatuid uskujaid, on vähem uskujaid ja on ka kahtlejaid. Soovin edu! Mina küll loodan, et see projekt muudab meie maailma väiksemaks ja kõigile tulevastele põlvetele kättesaadavamaks. Aitäh!

#### **04:30 Aseesimees Enn Eesmaa**

Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel võtab sõna Erki Savisaar.

#### **04:30 Erki Savisaar**

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nii palju on öeldud, et ega palju ei ole lisada. Võiks ju lõpmatuseni rääkida neist uuringutest ja kogu sellest kasust, mida sellest projektist võib saada, ja neist ohtudest, mis selle kõigega kaasnevad ning mis võivad realiseeruda ja võivad mitte realiseeruda. Ma käin üle mõned asjad, mis jäid hinge kriipima.

Esiteks see väide, nagu Keskerakond olevat kuidagi suunda muutnud. Ei ole. Keskerakonna valimisprogrammis on Rail Baltic olnud sees aastast 2005. Me oleme olnud kriitilised. Me oleme tõesti küsinud, kas mõistlikum on minna ühte trassi pidi või teist trassi pidi, milliseid meetodeid kasutada jne.

Aga me oleme alati olnud veendunud, et Eestil on vaja kiireid ja häid ühendusi Euroopaga. Me oleme siiani selles veendunud. Rail Baltic annab meile kindlasti paremad ühendused nendest, mis meil praegu on.

Teine väide, nagu see oleks Eestile üle jõu käiv. Ei ole. Eesti riik investeerib igal aastal 1,5 miljardit eurot. Igal aastal! Ja nüüd me räägime sellest, et kui me peame investeerima järgmise kaheksa aasta jooksul, võib-olla natuke hiljem ka veel, kuni 13 aasta jooksul 250 miljonit, siis me ei saa sellega hakkama. Saame küll hakkama, selles ei ole küsimus. Meil on palju suuremaid projekte. Rail Baltic on nagu köömes selle kõrval, mida igal aastal Eestis investeeritakse. Kas see on lihtne? Ei ole. Loomulikult, me peame mõtlema, kuidas ja mida me teeme ja mida tegemata jätame, sest valikuid on tõesti palju. Aga kindlasti saab Eesti sellega hakkama ja paremad ühendused on seda väärt.

Rail Baltic ei ole kindlasti Eesti projekt, Rail Baltic ei ole ka Läti ega Leedu projekt, see on Baltikumi projekt. Seda tuleb hinnata koos, kõiki neid mahte, kõiki neid hinnanguid tuleb vaadelda koos. Mis mulje jätab meist see, kui me nüüd alt hüppame? Ma juhin tähelepanu sellele, et selliseid Baltikumi projekte on tulemas veel, Rail Baltic on neist üks väiksemaid. Meil on vaja ikkagi säilitada oma usaldusväarsus ka rahvusvahelises kontekstis.

Eelkõnelejad läksid tagasi aastasse 1994, kui tehti mingisuguseid otsuseid. Mina olen leidnud veel varasema sündmuse. Minu teada oli esimene Eesti peaminister, kes Rail Balticu teemal mingi otsuse tegi, Tarand aastal 1992. Selle projektiga on tegeldud väga pikalt. Me oleme lõpusirgel ja peame loomulikult seda võimalust kasutama. Muide, Läti on selle lepingu juba konsensusega ratifitseerinud. Huvitav, mida nemad selles nägid või miks neil ei olnud skeptikuid?

Samuti on meil mitme projekti puhul palju kritiseeritud seda, miks me teeme teid jupikaupa, miks me ei tee kohe näiteks korda tervet maanteed Tallinnast Tartusse või Tallinnast Narva, miks me teeme kolme kilomeetri kaupa. Nüüd on meil käsil projekt, kus me teeme valmis terve lõigu, ja jälle on mure, miks me teeme liiga pika lõigu. See muretsemine on kuidagi väga hüsteeriliseks läinud. Vaatame pisut ajas tagasi. 10 või 20 aastat tagasi olid eestlased kuidagi julgemad: teeme suurelt ja mõtleme suurelt, me saame siis edukamaks! Nüüd tundub, et ei tohi midagi teha. Ärme jumala eest paati kõigutame, äkki läheb ümber või läheb valesse suunda! Kusjuures me ei tea isegi seda, mis suunas me liigume. See on suur projekt. Selles, kas see on sajandi suurim, ma kahtlen. Sajand on pikk ja me oleme selle sajandi alguses, ma arvan, et meil tuleb veel suuremaid ja veel julgemaid projekte. Keskerakond igal juhul toetab selle projektiga edasiminekut. Aitäh!

#### **04:35 Aseesimees Enn Eesmaa**

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 449 esimene lugemine lõpetada, kuid EKRE ja Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepanekul tuleb meil hääletada, sest nemad on teinud ettepaneku seaduseelnõu 449 esimesel lugemisel tagasi lükata.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ja Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 449 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### **Hääletustulemused**

Ettepaneku poolt oli 14 ja vastu 47 rahvasaadikut, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek on tagasi lükatud. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõu 449 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 17.

---

### **16. 04:39 Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmise seaduse eelnõu (434 SE) esimene lugemine**

#### **04:39 Aseesimees Enn Eesmaa**

16. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmise seaduse eelnõu 434 esimene lugemine. Ettekandjaks kutsun kõnepulti maaeluminister Tarmo Tamme, kes asendab riigihalduse ministrit Mihhail Korbi. Palun!

#### **04:39 Maaeluminister Tarmo Tamm**

Hea Riigikogu aseesimees! Tere hommikust, head Riigikogu liikmed! Teie ees on üks väga lühike, aga väga oluline eelnõu, Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmise seadus. Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses tehakse järgmised muudatused. Esiteks, § 12 lõikele 7<sup>1</sup> lisatakse kolmas ja neljas lause järgmises sõnastuses: "Kui toiminguid ei ole võimalik teha muul õigustatud subjektist mitte oleneval põhjusel, määrab toimingute lõpuleviimise tähtaja valdkonna eest vastutav minister. Minister võib tähtaja määramise volitada oma vastutusvaldkonna ametiisikule." Teiseks, § 13 lõikele 8 lisatakse kolmas ja neljas lause järgmises sõnastuses: "Kui kompenseerimise otsust ei saa teha muul õigustatud subjektist mitte oleneval põhjusel, määrab otsuse tegemise tähtaja valdkonna eest vastutav minister. Minister võib tähtaja määramise volitada oma vastutusvaldkonna ametiisikule." Omandireformi aluste seaduse kohaselt võis kohalik omavalitsus maa tagastamise menetluses tehtavate toimingute tähtaega pikendada arvestusega, et toimingute lõpule viimise tähtpäev on hiljemalt 2016. aasta 30. juuni. Vara kompenseerimise otsuse pidi kohalik omavalitsus tegema hiljemalt 2016. aasta 31. detsembril. Vara tagastamise ja kompenseerimise protsessis on avatud kokku 140 500 varatoimikut mis sisaldavad 233 400 isiku nõudeid. 99,8% nendest nõuetest on nüüdseks rahuldatud, ent 2016. aasta lõpuks jäi pooleli 220 vara tagastamise ja kompenseerimise toimikut, mis sisaldavad orienteerivalt kuni 400 isiku nõudeid. Mõnes maakonnas on juba kõik või peaaegu kõik vara tagastamise ja kompenseerimise menetlused lõpetatud. Varatoimikud on suletud. Enamik lõpetamata menetlusi on seiskunud pärimise või kohtuvaidluse tõttu ning neid on võimalik lõpetada pärast pärijate kindlaksmääramist või kohtuotsuse jõustumist, ent mõningatel juhtudel ei paku kehtiv seadus olukorrale lahendust. See tähendab, et tekib õiguslik vaakum. Niisuguseid juhtumeid, mille puhul õigustatud isikud ei saanud vajalikke toiminguid tähtaja jooksul ära teha neist mitte olenevatel põhjustel, ehk probleemseid varatoimikuid on kokku umbes 50. Ehkki selliseid juhtumeid on kogu omandi- ja maareformi mõõtkavas väga vähe, tuleb ka nende lõpuleviimiseks leida õige lõpplahendus. See seaduseelnõu selle lahenduse pakub. Aitäh!

#### **04:43 Aseesimees Enn Eesmaa**

Austatud minister, teile küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande majanduskomisjoni liige Siim Kiisler. Palun!

#### **04:43 Siim Kiisler**

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas seda seaduseelnõu 9. mail ning seda tutvustasid komisjonis riigihalduse minister Mihhail Korb ja Rahandusministeeriumi nõunik Uku Hänni. Nad andsid ülevaate eelnõust, nii nagu minister Tamm seda meile siin praegu tänuväärsel kombel tegi. Arutelul puudutati mõningaid aspekte. Kõigepealt seda, mis juhtub siis, kui menetlus on pooleli ja minister tähtaega ei pikenda. Selgitus on selline, et siis vaadatakse iga juhtum siin eraldi üle, sõltuvalt asjaoludest. Menetlus lõpetatakse ja tähtaega ei pikendata juhul, kui menetlemine seisab isiku ehk subjekti enda taga. Kui ta ei ole tähtajaks esitanud vajalikke dokumente, siis lõpetatakse menetlus negatiivse otsusega.

Komisjoni liige Märt Sults küsis selle kohta, kas see puudutab ka aegunud juhtumite menetlemist või taasavamist. Rahandusministeeriumi esindajad selgitasid, et see eelnõu puudutab ainult pooleliolevaid toiminguid ja aegunud juhtumeid ei avata. Küsiti, et kui omavalitsus ei tule toime menetlemisega, siis milliseid lahendusi on selleks juhuks ette nähtud. Ja vastus oli, et Rahandusministeeriumi juurde on loodud omandireformi komisjon, mis muu hulgas pakub ka omavalitsustele nõustamisteenust pooleliolevate menetluste lõpetamiseks. Jaanus Marrandi küsis selle kohta, kas tõesti mõningatel juhtudel pole subjekt üldse menetlemisest huvitatud. Ja vastusest selgus, et tõepoolest, selliseid juhtumeid on, kuna osa juhtude puhul on riigi kompensatsioonisumma väiksem kui pärimismenetlusele kuluv summa. Kompenseerimise puhul on huvi puudumise juhtumeid umbes 15% kõigist menetluses olevatest juhtumitest.

Arutelu tulemusena otsustati (konsensuslikult) teha ettepanek võtta see eelnõu täna päevakorda. Teine konsensuslik ettepanek oli esimene lugemine lõpetada ja kolmas konsensuslik ettepanek oli määrata muudatusettepanekute tähtajaks 24. mai s.a. Aitäh!

#### **04:46 Aseesimees Enn Eesmaa**

Teile on küsimus. Helir-Valdor Seeder.

#### 04:46 Helir-Valdor Seeder

Austatud ettekandja! Kas jutt käib ikka sellest omandireformist, millega me 1991. aastal alustasime?

#### 04:46 Siim Kiisler

Jah, sellest samast. Me pikendame taas selle omandireformiga seotud toimingute tähtaegu.

#### 04:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Läbirääkimistel saavad sõna võtta, nagu esimesel lugemisel tavaliselt on, fraktsioonide esindajad. Sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 434 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Kuid Jüri Adams soovib sõna. (J. Adams kohapealt: "Vabandust, et ma nupuvajutusega hilinesin!") Natuke enne kella viit hommikul seda juhtub. Palun!

#### 04:47 Jüri Adams

Härja juhataja! Ma teen üsna lühidalt, täna on nagunii pikk see asi. Ma tahtsin selle eelnõu puhul ütelda põhiliselt kahte asja. Esimene on see, et selle eelnõu seletuskirja lugemine oli tõeline nauding, arvestades, milliseid õudseid ametnike koostatud seletuskirju me saame siin kümnete ja sadade lehekülgede pikkuses, milles orienteerumine on raske, milles on väga raske ära tunda eesti keelt ja loogilist mõtlemist. Selle eelnõu seletuskiri, mille on põhiliselt koostanud meie omaaegsete reformide veteran Uku Hänni, on tema varasemate tekstide tasemel. Ma arvan, et Riigikogus stenogrammis tasuks fikseerida, et põhimõtteliselt on peale õudsete, halbade ja käsitlematute seletuskirjade hea tahte korral siiski võimalik koostada ka loogiliselt ja piisava hõlmavusega menetletud seletuskirju. Nii et annaks tulevik meile paremaid võimalusi.

Teine märkus, mida ma tahaks teha, seisneb selles, et eelnõu 434 tuleb tegelikult samast ministeeriumist, kust tulid kaks eelmist suurt kobareelnõu 432 ja 433. Ja ühes nendest eelnõudest on ühe paragrahvi sisu täpselt samuti omandireformi muutmine, st sama seaduse, aga ühe teise koha muudatus. Niisugune veider asi, et ühes ja samas majas võib ühel ajal valmida mitu ühe ja sama seaduse muutmise eelnõu, mis tulevad korraga meile menetlusse. Meie vastav juhtivkomisjon peaks aga siis vähemalt need eelnõud omavahel mõistlikult ühendama. Ei ole mõtet võtta vastu mitut sama seaduse muudatust ühel ja samal päeval või paaripäevase vahega. Aitäh tähelepanu eest!

#### 04:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Nagu öeldud, juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 434 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 434 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. mai kell 17.

---

### 17. 04:51 Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (416 SE) esimene lugemine

#### 04:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine, 17. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 416. Ka selle päevakorrapunkti puhul on täpsustus: nimelt on eelnõu ettekandja muutunud ja algataja nimel teeb ettekande justiitsminister Urmas Reinsalu. Palun!

#### 04:51 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav istungi juhataja! Austatud parlamendiliikmed! Tegemist on ühe eelnõuga, mis reguleerib haldussiseseid suhteid sisejulgeoleku valdkonnas ning puudutab politsei-, piirivalve- ja päästevaldkonda. Täpsemalt selliseid politsei ja piirivalve tegevusvaldkonna küsimusi nagu kadettide võtmine politseiteenistusse koosseisuväliste politseiametnikena, kapo peadirektori õigus määrata politseiametnikud, kes daktüloskopeeritakse ja kellelt võetakse DNA-proov, teenistusastme ajutine ülendamine, lisapuhkuse hüvitamine doteerimisel, teenistusastmete andmise muutmise pädevus, sõidukulude hüvitamise kehtetuks tunnistamine, aga ka teenistusristi andmine kauaaegse teenistuse

eest. Meie piirijulgeolekuga seoses on tähtis ka andmekogu KILP loomise õigusliku aluse reguleerimine. Päästeteenistuse valdkonnas reguleeritakse küsimusi, mis puudutavad päästeteenistuja ametitõendit ja päästeteenistuse ametimärki, erakorralise ületunnitöö tasustamist ning teenetemärgi äravõtmist ja päästeteenistujate valveaega. Aitäh teile!

#### **04:52 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kas ministrile on küsimusi? Ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Vabandust! Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande Raivo Aeg. Palun!

#### **04:53 Raivo Aeg**

Austatud istungi juhataja! Eks siin hakkab tasapisi kõigil jõud raugema, aga pole viga. Minister tegi juba väga põhjaliku ülevaate kõnealuse eelnõu sisust ja ma ei hakka seda kordama. Riigikogu õiguskomisjon arutas seda eelnõu esimest korda 17. aprillil 2017. Istungist võtsid osa Uno Kaskpeit, Hardi Volmer, Külliki Kübarsepp, Liisa Oviir, Olga Ivanova, Raivo Aeg, Toomas Vitsut, Urve Tiidus, Valdo Randpere. Nõunikest olid kohal Carina Rikart ja Raini Laide. Puudus Hanno Pevkur. Eelnõu esitas siseminister Andres Anvelt, lisaks olid kutsutud nõunik Ramon Loik, piirivalvepoliitika osakonna juhataja Janek Mägi, personalipoliitika osakonna õigusnõunik Svetlana Meister.

Nagu ma ütlesin, ma ei hakka neid punkte uuesti üle käima, aga üks olulisemaid aspekte, mida see seaduseelnõu käsitleb, ongi andmekogu KILP loomine, mis annab idapiiri valvamise korraldamisel andmekogu korraldamiseks seadusliku aluse. Ülejäänud muudatused on tõepoolest väga tehnilised. Seda rõhutas ka siseminister, öeldes, et tegemist on ainult tehniliste küsimustega, mis ei ole seotud pikemaajalise poliitika ega koalitsioonilepinguga.

Peale seda, kui minister oma ettekande ära tegi, toimus komisjonis ka arutelu. Olid ka mõned küsimused ministrile. Siinkõneleja küsis sellesama koosseisuvälise töötamise kohta, kas kadetid saaksid töötada ka praktikaväliselt, n-ö koosseisuväliselt, ja teenida endale lisa, kui õpinguperiood seda võimaldab. Vastus oli, et näiteks SKA üliõpilased võivad töötada küll, aga siis nad teevad seda koosseisuliste ametnikena. Küsisin veel nendesamade ametiastmete ülendamise kohta. Kui varem üendas minister ametiastmeid palju laiemale skaalale, siis kas ta nüüd hakkab ametiastmeid ülendama ainult nendele, keda nimetab ametisse ta ise või keda nimetab Vabariigi Valitsus? Avaldasin kahtlust, kas sealt ei või ära kaduda säärane motiveeriv roll. Minister arvas, et see ettepanek on otstarbekas, kuid politseilisi teenistusastmeid ei saa siiski võrrelda kaitseväeliste auastmetega.

Komisjoni liige Urve Tiidus küsis, kas regionaalsed tasud laienevad ka saartel teenistuses olevatele politseiametnikele. Nii Andres Anvelt kui Svetlana Meister vastasid, et need ei laiene, aga kui vaja, võidakse regionaalsete tasude maksmise kord üle vaadata. Eeskätt on regionaalsete tasude maksmise eesmärk ikkagi komplekteerida isikkoosseis nendes piirkondades, kus on isikkoosseisu komplekteerimisega raskusi.

Komisjoni ametnik Raini Laide juhtis tähelepanu sellele, et päästeteenistuse seaduse osa muutmine käsitleb ka vanaduspensionide maksmist, kuigi seletuskirjas selle kohta selgitused puuduvad.

Ministeeriumi esindaja Svetlana Meister möönis, et selline oli esialgne plaan, mis on nüüd Riigikogule esitatud versiooni ekslikult sisse jäänud ja tuleb sealt eemaldada.

Komisjoni liige Valdo Randpere juhtis tähelepanu, et eelnõu seletuskirjas öeldakse: "mürkide ja radioaktiivsete ainete kasutamine on piiriveekogudel keelatud" ning tundis huvi, kas teistel veekogudel on see lubatud. Ministeeriumi esindaja Janek Mägi selgitas, et eelnõu käsitleb piiriveekogudel toimuvat ega laiene teistele veekogudele.

Lõpetuseks, otsustati võtta eelnõu täiskogu päevakorda 9. mail 2017, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (selles oli konsensus) ja määrata ettekandjaks Raivo Aeg (samuti konsensus).

Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 23.05.2017. Siis selgus, et siseminister ei saa kahjuks esialgu määratud ajal eelnõu ette kandma tulla. 2. mail arutas õiguskomisjon seda küsimust uuesti ja siis otsustati muuta eelnõu täiskogule arutamiseks andmise kuupäeva. Otsustati, et see võiks olla 17. mai ehk mitte täna, vaid eile, ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31. mai 2017. Mõlemad otsused olid konsensuslikud. Sellega on kõik. Aitäh!

#### **04:59 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kas õiguskomisjoni esindajale on küsimusi? Ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 416 esimene lugemine lõpetada.

Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 416 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 16.

---

## **18. 05:00 Kriminaalmenetluse seadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse (Euroopa uurimismääruse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (442 SE) esimene lugemine**

### **05:00 Aseesimees Enn Eesmaa**

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse (Euroopa uurimismääruse direktiivi ülevõtmine) eelnõu 442 esimene lugemine. Ettekandjaks palun justiitsminister Urmas Reinsalu!

### **05:00 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Lugupeetav istungi juhataja! Lugupeetav rahvaesindus! Selle eelnõuga muudetakse kriminaalmenetluse seadustikku selleks, et rakendada Eesti õiguskorras Euroopa uurimismääruse direktiiv, mille kohaselt hakkaks õigusabitaotluste esitamine Euroopa Liidu riikide (v.a Taani ja Iirimaa, kes ei osalenud selle direktiivi vastuvõtmisel) vahel edaspidi üksnes Euroopa uurimismääruse esitamise abil. See tähendab, et kehtestatakse ühed ja samad tähtajad ja protseduurinõuded õigusabitaotluste edastamiseks kriminaalasjades. Loomulikult on see positiivne, sest tagab laitmatu koostöö kriminaalmenetluses tõe tuvastamisel. Direktiivi eesmärk ongi võimaldada vastastikuse abistamise taotluste lahendamisel vahetut suhtlust liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahel. Seni on Euroopa Liidu riikide vahelised õigusabiküsimused lahendatud nõnda, et keskasutuse rolli on täitnud Justiitsministeerium. Nüüd saavad hakata õigusasutused – Eesti puhul prokuratuur ja teistes riikides oma õiguskaitseasutused – vahetult neid asju korraldama. Tuleb veel rõhutada, et enamasti toimub Eestis Euroopa uurimismääruse alusel taotletud menetlustoimingute täitmine Eesti menetlusõiguse kohaselt ja tingimustel. Kuid direktiiv näeb ette ka konkreetseid menetlustoiminguid, mille täitmine on kohustuslik. Need on ülekuulamine ja õiguskaitseasutuste valduses oleva teabe edastamine ning telefoninumbri või IP-aadressi omaniku tuvastamine. Aitäh!

### **05:02 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Täname ettekandjat! Palun komisjoni kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe. Jaanus Karilaid, palun!

### **05:02 Jaanus Karilaid**

Head kolleegid! 8. mail oli tõesti selleletemalise eelnõu arutelu. Kohal olid kõik õiguskomisjoni liikmed peale Toomas Vitsuti ja Hanno Pevkuri. Külalistena olid kutsutud justiitsminister Urmas Reinsalu ning ministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Tanel Kalmet ja nõunik Aare Pere.

Justiitsministri sõnul pööratakse Euroopas suurt tähelepanu terrori ja riigipiiri ületava kuritegevuse tõkestamisele. Sellest lähtuvalt on välja töötatud ka Euroopa uurimismääruse direktiiv, mis annab selged raamid, kuidas liikmesriigid üksteisele kriminaalmenetluses õigusabi osutavad. Õiguskomisjonis oli ka mõningaid täpsustavaid küsimusi eelnõu kohta. Lõpuks tehti järgmised menetluslikud otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17.05.2017, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 26.05.2017, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute tähtajaks 26.05.2017 kell 16. Kokkulepe oli konsensuslik – Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Raivo Aeg, Olga Ivanova, Külliki Kübarsepp, Liisa Oviir, Valdo Randpere, Urve Tiidus, Hardi Volmer. Aitäh!

### **05:03 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Ettekandjale on ka küsimusi. Jaak Madison, palun!

### **05:03 Jaak Madison**

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Palun andke meile ülevaade, kuidas on selle direktiivi üle võtnud teised Euroopa Liidu riigid? Teatavasti on direktiiv kohustuslik ülevõtmiseks

kõikidele liikmesriikidele nende oma riigi õiguskorra kohaselt. Seega oleks meil huvitav teada, kuidas on liikunud teised riigid selles protsessis ja kui kaugel on nemad selle algatusega ja direktiivi ülevõtmisega oma kohalikesse seadustesse.

#### **05:04 Jaanus Karilaid**

Aitäh, austatud küsija! Sa pendeldad siin edasi-tagasi – ma ei tea, mis vahet sa käid –, aga eelmine ettekandja juba mainis seda, et veel ei ole seda üle võtnud Taani, Suurbritannia ja Iirimaa.

#### **05:04 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jaak Madison, teine küsimus, palun!

#### **05:04 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja, ma ei pendelda mitte kuskile. (Naer.) Mu küsimus oli väga konkreetne: millised riigid ei ole seda veel üle võtnud või kellel on sellega probleeme. Täna vastuse eest! Äkki oskate siiski täpsustada, mis põhjustel ei ole näiteks Suurbritannia veel seda direktiivi üle võtnud. Kuidas see mõjutab konkreetset Eesti inimeste igapäevast eluolu, kui me kohaldame selle direktiivi oma seadustesse?

#### **05:05 Jaanus Karilaid**

Ei oska tõesti hinnata, kuidas see sinu heaolu mõjutab, aga pean tunnistama, et õiguskomisjoni istungil sellist küsimust ei küsitud. Tulevikus kindlasti ... (Naerab.) Ma vaatan, et sa oled ise väga õnnelik selle küsimuse esitamise üle, see on väga hea.

#### **05:05 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 442 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 442 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 26. mai kell 16.

---

### **19. 05:05 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse (Nagoya protokoll rakendamine) eelnõu (444 SE) esimene lugemine**

#### **05:05 Aseesimees Taavi Rõivas**

Tänane 19. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse (Nagoya protokoll rakendamine) eelnõu 444. Palun algatajate ettekandjaks kõnetooli keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

#### **05:06 Keskkonnaminister Marko Pomerants**

Tere hommikust! (Naer. Ministril on hää ära.) Palun täielikku tähelepanu, lugupeetud eesistuja, lugupeetud saal! Häälega on kehvasti, aga eelnõu on mul väga hea. See puudutab looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Nagoya protokoll rakendamise. Alati küsitakse, kus on need salapärased paigad, mille protokolle me ratifitseerime. Praegusel juhul Nagoya, mis asub Jaapanis, Tokyo ja Hiroshima vahel Vaikse ookeani kaldal.

Teile on esitatud tutvumiseks Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel ja koostöös teiste ministeeriumidega valminud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on aluseks, et rakendada Eestis juba kehtivat Euroopa Liidu määrust nr 511/2014 geneetiliste ressursside juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollist tulenevate kasutajate jaoks ette nähtud vastavusmeetmete kohta liidus. Eesmärk on tagada, et Euroopa Liidus kasutatavad geneetilised ressursid ja nendega seotud traditsioonilised teadmised oleksid omandatud päritoluriigist õiguspäraselt. Lihtsustatult on see peaaegu midagi sellist nagu kohvi õiglase kaubandus – seal, kust on kohv pärit, peaksid ka inimesed saama oma osa.

Muudatused puudutavad eelkõige teadus- ja arendusasutusi, kes peavad nüüd veenduma ning olema valmis tõendama oma töös kasutatava geneetilise materjali õiguspärasest omandamist ehk selle päritolu. Protokoll on loodud eelkõige arengumaadele geneetiliste ressursside kaitseks nendes riikides oleva

suure elurikkuse tõttu, et takistada võimalikku biopiraatlust. Igal riigil on Nagoya protokoll kohaselt õigus kehtestada juurdepääsupiirang oma riigi geneetilistele ressurssidele. Selleks et Eesti riigis oleks ka vastav asutuste raamistik pädevate asutuste näol, nimetatakse riiklike pädevate asutustena Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium, lähtudes oma tegevusvaldkondadest, ning riikliku ja haldusjärelevalve tegemise kohustus määratakse Keskkonnainspeksioonile. Samuti kohustab Euroopa Liidu määrus teadlasi esitama deklaratsioone oma valdkonna pädevatele asutustele, juhul kui nad saavad rahalisi vahendeid geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste kasutamist hõlmavate teadusuuringute jaoks ja/või geneetiliste ressursside või nendega seotud traditsiooniliste teadmiste kasutamise tulemusel väljatöötatud toote lõpliku väljatöötamise etapis. Nende deklaratsioonide esitamine toimub läbi Euroopa Komisjoni loodud andmebaasi DECLARE, mis on kasutajate kinnitus, et nad rakendavad kohast hoolsust kooskõlas Euroopa Liidu määrusega. Järgmine samm on Nagoya protokoll ratifitseerimine. Täna tähelepanu eest!

#### **05:09 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh, ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Ma palun kõnetooli kaasettekandeks komisjoni nimel keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korb!

#### **05:09 Valeri Korb**

Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon vaatas läbi looduskaitse seaduse muutmise seaduse rakendamise eelnõu 444 teisipäeval, 9. mail. Meie komisjoni istungile olid kutsutud keskkonnaminister Marko Pomerants ja Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna peaspetsialist Tuuli Levandi. Selle arutelu ajal tegi härra minister ülevaate seaduse muutmise eelnõust ning märkis, et on mõned eesmärgid, milleks tuleb rakendada looduskaitse seaduse Nagoya protokoll. Teiseks, looduskaitse seaduse määruse kohaselt tuleb määrata pädevad asutused. Kolmandaks luuakse järelevalvesüsteem. Neljandaks kehtestatakse vajalikud karistusnormid.

Tuuli Levandi täpsustas, et geneetilise materjali kasutajatele lisandub aruande esitamise nõue. Rahastust saadakse teadusprojektide puhul, mis on seotud selle aruandega, ja uue toote turule toomise korral on ka deklaratsiooni täitmise kohustus.

Komisjoni esimees Rainer Vakra tundis huvi, kui mahukaks muutub teadlaste aruandekohustus. Minister vastas, et täpsed mõjud on veel ebaselged, kuna hetkel puudub ülevaade, kui palju geneetilist materjali üldse kasutatakse.

Valeri Korb tundis huvi, kui palju ametnikke on edaspidi hõivatud teadlaste esitatud andmete haldamisega. Minister selgitas, et selle ülesande saab Keskkonnainspeksioon ja praegu on veel keeruline öelda, kui palju inspektorid oma tööajast sellele kulutavad. Ühtegi uut töökohta selleks ei looda.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 9. mail istungil järgmist: määrata eelnõu ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Valeri Korb (konsensusega), teha ettepanek võtta eelnõu 444 Riigikogu täiskogu päevakorda 17.05.2017 (konsensus), teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (ka konsensusega) ning teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks 25.05.2017 kell 16 (samuti konsensusega). Aitäh!

#### **05:12 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide liikmed soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi, sel juhul läbirääkimisi ei ava. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 444 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud ja määratud eelnõu 444 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 25. mai kell 16.

---

### **20. 05:13 Keskkonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (443 SE) esimene lugemine**

#### **05:13 Aseesimees Taavi Rõivas**

Tänane 20. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseire seaduse muutmise seaduse eelnõu 443 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandjaks keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

#### **05:13 Keskkonnaminister Marko Pomerants**

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Õnnitlen teid juubeleelnõu puhul – 20. punkt teie päevakorras. Keskkonnaseire seaduse muutmise seaduse eelnõu on teie ees. Hästi lihtsustatult asendatakse siin kehtivas õiguses sõna "keskkonnaregister" sõnadega "keskkonnaseire andmekogu". See on hästi lühidalt selle seaduseelnõu mõte.

Keskkonnakomisjonis tõusis üles küsimus, et kui meil alles oli menetluses keskkonnaseire seadus, mis jõustus 1. jaanuarist 2017, siis miks me nüüd jälle keskkonnaseire seadust muudame. Vastus on selline, et selleks hetkeks oli keskkonnaseire seaduse loomise protsess palju kaugemale jõudnud kui keskkonnaseire andmekogu loomine, nüüdseks on aga ka andmekogu loomine järele jõudnud. Seetõttu on vaja seadust muuta.

Mis sisuliselt muutub? Kui enne koguti 90 seirearuannet kokku ja ametnikud sisestasid need andmed keskkonnaregistrisse, siis nüüd esitavad seire tegijad neid ise. Hoitakse kokku palju tööaega ja me saame kenasti analüüsida nende seireandmete põhjal ja teha järeldusi meie looduse kohta. Nii et hea eelnõu. Palun toetage!

#### **05:15 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Küsimusi ei ole. Siiski, üks on. Ma palun kõikidel Riigikogu liikmetel registreeruda aegsasti! Jaak Madison, palun!

#### **05:15 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja, ja vabandust, et ma oma küsimuse nii hilja registreerisin! Hea keskkonnaminister! Nagu ma praegu teie viimasest lausest aru sain, liigub kohustus koguda andmeid ühelt poolelt teisele. Kuidas sellega võib siis muutuda ka andmete kogumise kvaliteet? Jah, me hoiame küll kokku ühest küljest tööjõudu – ja sellega tõenäoliselt ka maksumaksjate raha –, kuid samas, kas kvaliteet andmete kogumisel võib muutuda paremuse või halvemuse suunas? Kas seda on prognoositud, analüüsitud, ja mis on selle tulemus?

#### **05:15 Keskkonnaminister Marko Pomerants**

Aitüma! Meie seirepartnerid on korralikud inimesed. Nad esindavad Eesti ülikoole, MTÜ-sid ja asutusi. Me oleme teinud nendega seirelepingu. Pigem võib ehk selles mõttes eeldada kvaliteedi paranemist, et ei ole enam ühte vahelüli, kes omakorda hakkab uuesti andmeid sisestama. Nii nagu nad tekivad – analüüsid saadakse ju meie pädevatest laboritest –, nii nad ka sinna andmebaasi saavad. Me näeme, et asi läheb ikka paremaks, härra rahvasaadik.

#### **05:16 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jaak Madison, teine küsimus, palun!

#### **05:16 Jaak Madison**

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea keskkonnaminister! Kas te tahate väita, et viimased aastad on praegune süsteem olnud kahjulikum ja ebausaldusväärsem – võimalik, et on ka rohkem vigu läbi lastud – kui tulevane olukord, kus me anname andmete kogumise uutele inimestele? Miks ei ole seda juba varem tehtud? Milline võiks olla see rahaline võit, st kui palju me uue teostatava süsteemiga kokku hoiame?

#### **05:17 Keskkonnaminister Marko Pomerants**

Aitüma! Seiret teevad meil ikka needsamad seirepartnerid. Kokkuhoid on selle poole peal, et enam ei tehta n-ö topeltsisestamist. Tegemist on tendentsiga, mida on viljeldud Eesti Vabariigis viimased 20 aastat, et andmed jõuaksid andmebaasidesse seal, kus nad tekivad, mis tahes valdkonnas. Ei saa öelda, et me senine töö on olnud ebausaldusväärne – kuidagi ei saa! Aga võimalik on aega kokku hoida.

Loomulikult, e-riik tähendab ka seda, et see ei tule ilma rahata. Poliitikas universaalne vahend sularaha aitab ka siin. Andmebaasid tahavad kõigepealt ülesehitamist ja siis ka elus hoidmist. Tegemist on lihtsalt tehnoloogiliselt ja logistiliselt etapiga, mida teistes valdkondades on palju ette tulnud. Nüüd oleme rahaliste võimaluste puhul jõudnud ka keskkonnaseires tänasesse päeva.

#### **05:18 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Palun nüüd kaasettekandjaks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Andres Metsoja!

#### **05:18 Andres Metsoja**

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas seda küsimust 9. mail 2017. aastal. Istungilt puudus üks komisjoni liige, Kalle Palling. Kutsutud oli keskkonnaminister Marko Pomerants. Marko Pomerants selgitas eelnõu peamist eesmärki ja see seisneb keskkonnaregistri asemel keskkonnaseire andmekogu loomises. Istungil otsustati määrata eelnõu ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Andres Metsoja, teha ettepanek võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 17.05.2017, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ning lõpetuseks, teha ettepanek määrata eelnõu 443 muudatusettepanekute tähtajaks 25.05.2017 kell 16.

#### **05:19 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 443 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõule 443 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 25. mai kell 16.

---

### **21. 05:19 Kalapüügiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (452 SE) esimene lugemine**

#### **05:20 Aseesimees Taavi Rõivas**

Tänane 21. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 452 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

#### **05:20 Keskkonnaminister Marko Pomerants**

Hommikust! Mina jälle siin. Kalapüügiseaduse ja keskkonnatasude muutmise seadus. Kalapüügiseadustikku on vaja aeg-ajalt muuta. Selle seadusmuudatusega soovime soodustada jätkusuutliku, kohusetundliku kalanduse põhimõtteid, lihtsustada tavakalapüüdjate kalapüügi teostamist ja rikastada kalapüüdjate püügivõimalusi. Hea uudis harrastuskalapüügi viljelejatele on see, et harrastuskalapüügi andmete esitamata jätmise eest enam ei karistata. Varem oli nii, et enam ei saanud uut kalastuskaarti, aga nüüd ei ole see kalastuskaardi andmisest keeldumise aluseks. Nüüd ka kohe ikka kaarti ei saa, st enne peab andmed esitama ja peale seda saab. Laiendatakse ka riigi õigust vahetada kalapüügivõimalusi teiste riikidega, mis on vajalikud püügiõiguse suurendamiseks ja paindlikumaks muutmiseks kaluritele. Stiilinäide, Läänemere lõhe. Lõhepüügi võimalusi me peame vahetama, meil on selles mõttes defitsiit, mis puudutab Soome lahte. Samal ajal avamere osas võib meil olla ülejääki, nii et Soome Vabariigiga saame nüüd paremini asju ajada. Järgmisel nädalal – loodan, et mu hääl on siis võimas – lähengi ma ise Soome parlamenti selgitama, kuidas me lõhevarude kaitsel oleme ja kuidas Soome pool peaks ka sellesse positiivselt suhtuma. Kõigi vabanenud kutseliste kalurite kalapüügivõimaluste jagamisel rahuldatakse taotlemise järjekorras saabunud taotlused. Kui neid taotlejaid on rohkem, kui püügivõimalused võimaldavad luba anda, jagatakse vabanenud püügivõimalused ajaloolist püügiõigust omavate taotlejate vahel, välja arvatud need, kelle arvel püügivõimalused vabanesid. Siin väga suurt imet ei ole tehtud selle eelnõuga, tegemist on seaduse täpsustamisega. Kehtestatakse täpsustavad tingimused kala kaalumiseks. Siin on tegemist olukorraga, kus tekib kala kaalumiseks täpsustav kord. Eelnõu näeb ette ka tõsiste rikkumiste korral punktisüsteemi rakendamist kalalaeva kapteni suhtes. Tegemist on ühe Euroopa Liidu nõude täpsustamisega kalalaeva kaptenitele. Jällegi,

punktisüsteem ei too tegelikult uusi karistusi juurde. Meil on tegelikult Euroopa Liiduga liitumisest alates juba selline süsteem olemas, aga praegu oli vaja seadust täpsustada.

Kavas on muuta ka kehtiva kalapüügiseaduse mõningaid sätteid, mis seonduvad kalapüügi kaaspüügi tingimustega ja harrastuspüügi vahendite loeteluga. Teatavasti on kaaspüük teatud juhtudel lubatud. Uueks püügivahendi näiteks võiks olla kaldavõrk, mis on Peipsi, Lääne- ja Pihkva järvel kasutuses. Täiendatakse elektripüügivahendi kasutamise tõendi ja elektripüügiloaga püügidokumentide menetlemist ja kontrolli käsitlevaid sätteid. Edaspidi antakse eripüügiluba ja elektripüügivahendi kasutamise tõend elektroonselt. Et liialt elevusse ei mindaks, ütlen, et elektriga endiselt püüda ei tohi, see puudutab ikkagi ainult teadlasi.

Keskkonnatasude seaduse muutmise eesmärk on anda teadlastele võimalus katta kalateaduse eesmärgil tehtavate uuringute käigus tekkinud kulud püütud kala müügist saadavast rahast. Eelnõu on koostatud Keskkonnaministeeriumis. Kokkuvõtteks märgin, et kuigi kaladele sobiks kõige paremini, kui inimene üldse nendega ei tegeleks, siis tänapäeval, nii nagu metsanduseski, püüab inimene ikka ka sealt oma osa saada, aga seda tuleb teha parimal võimalikul moel. Täna tähelepanu eest!

#### **05:24 Aseesimees Taavi Rõivas**

Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekandjale! Palun kaasettekandjaks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Andres Metsoja!

#### **05:24 Andres Metsoja**

Lugupeetud aseesimees! Seda eelnõu menetles keskkonnakomisjon samuti 9. mail. Kutsutud olid keskkonnaminister Marko Pomerants ja Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna juhataja Kaire Märtin. Ma ei hakka ministri räägitut enam üle kordama. Olid aktiivsed keskkonnakomisjoni liikmed, kes esitasid küsimusi. Üks nendest oli komisjoni esimees Rainer Vakra, kes tundis huvi Pärnu lahel ja Läti piiril toimuva kalapüügi vastu, mis on seotud Eesti Kalaliidu tõstatatud probleemi ja ettepanekuga, nimelt, kas harrastuskalurid peaksid saama mingisuguse limiidi kala kogusele. Selle kohta rääkis Kaire Märtin, et töörühm saab kokku 25. mail ja pärast töörühma arutelu saab teha selle teema kohta ettepanekuid.

Seevastu Valeri Korb tundis erilist huvi elektripüügivahendi kohta. Marko Pomerants vastas, et tegemist on siiski vaid teaduslikul eesmärgil kasutatava püügivahendiga ja see ei puuduta kindlasti laiemat ringi kui ainult teadlasi. Eeskõneleja küsis kala kaalumise kohta – kas see eelnõu muudab kutselise kalamehe paadis kala kogusele eelhinnangu andmise korda. Kaire Märtin selgitas, et eelnõu ei käsitle eelhinnangu andmist, vaid kala lossitavaid koguseid.

Lõpptulemina otsustati määrata eelnõu ettekandjaks eeskõneleja, teha ettepanek võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 17.05, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata eelnõu 452 muudatusettepanekute tähtjaks 25. mai 2017 kell 16.

#### **05:27 Aseesimees Taavi Rõivas**

Küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 452 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 452 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks k.a 25. mai kell 16.

---

### **22. 05:27 Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse ja Vabariigi Presidendi töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) esimene lugemine**

#### **05:27 Aseesimees Taavi Rõivas**

22. päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse ja Vabariigi Presidendi töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 436 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandjaks kõnetooli põhiseaduskomisjoni aseesimehe Jüri Adamsi!

#### **05:28 Jüri Adams**

Härja hommikuistungi juhataja! Nõukogude aja viimastel aastakümnetel oli Eestis arvukalt õppeasutusi, mis koolitasid eriti keskastme juriste, kes hakkasid tegutsema asutustes juriskonsultidena ning väga palju ka tööõiguse ja töökaitse valdkonnas. Nende inimeste üks tegevusala, milles nad olid professionaalsed, oli küsimus sellest, milline õigus on töötajatel puhkusele ja kui suured peavad olema puhkusetasud. Sest nõukogude üldises õiguskorras oli kindel veendumus, et igal inimesel peab olema õigus tasustatud puhkusele.

Kui Eesti iseseisvus taastati, siis need inimesed jätkasid oma kasulikku tegevust kõikides kohtades. See tähendas ka seda, et parlamentaarsetes kogudes tekkis pidevalt probleeme, kuidas määrata nende kogude liikmete puhkust ja kuidas arvestada tasu. Olen vaadanud Ülemnõukogu-aegseid materjale, seal lahendati see asi suhteliselt lihtsalt: kuulutati välja kollektiivne puhkus. Aga Riigikogus läks asi juba alates VII koosseisust üsna keeruliseks. Palju aastaid oli olemas puhkuse institutsioon, aga sellega kaasnenud rahalised arvestused olid üsna keerulised, näiteks siis, kui suvekuule langes erakorraline istungjärk.

Sellest aspektist on ka täiesti loomulik, et Vabariigi Presidendi kohta käivatesse seadustesse kirjutati sisse ka niisugune mõiste nagu Vabariigi Presidendi puhkus, 35 päeva aastas. Minu teada ei ole ükski senine Vabariigi President vormistanud ennast puhkusel olevaks mitte ühtegi päeva nende aastate jooksul. Selle aasta veebruaris saabus Riigikogule Presidendi Kantseleist kiri, milles tõstatati see puhkuseprobleem ja tehti ettepanek kaaluda, kas ei oleks otstarbekas Vabariigi Presidendi puhkuse institutsioon üldse seadusest kaotada ja võrdsustada president selle staatusega, nagu on meil, Riigikogus. Meie ei ole ametlikku puhkust, aga see ei tähenda seda, et me ei võiks iseendale aastas ühe või mitu parajalt pikka puhkamise perioodi korraldada.

Selle kirja peale tellis põhiseaduskomisjon Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt sellekohase analüüsi, et välja selgitada, mis on selle asja juriidiline sisu ja kuidas on olukord meie naaberriikides. Õigus- ja analüüsiosakond ei suutnud tuvastada, et üheski riigis oleks olemas riigipea puhkuse institutsioon, nii nagu see on praegu Eesti seaduses. Ilmselt nad ka kõiki riike ei kontrollinud, aga vähemalt nimeliselt on see väide õige kõikide meie naaberriikide puhul.

Minule isiklikult oli üllatuseks see, et selles analüüsis oli tsiteeritud ühte kõnet, mille ma olin pidanud siinsamas kõnepuldis aastal 2001, kui arutati presidendi kohta käivate seaduste muutmist. Seal ma ütlesin, 16 aastat tagasi, et sellist institutsiooni ei peaks seadustes olema, ja nimetasin seda suureks veidruseks. Nii et mul on praegu isiklikult suur rõõm nentida, et jutt, mida ma rääkisin siit puldist 16 aastat tagasi, on 16 aasta jooksul küpsenud selliselt, et probleemi lahendamist nii, nagu ma kunagi pakkusin, pakuvad nüüd need inimesed, kelle kohta see seadusesäte käib. Remargina märgin, et tõenäoliselt ei ole ma lähematel nädalatel, kuudel ja aastatel enam sama kannatlik, nagu ma olin 16 aastat tagasi, sest ilmselt mul ei ole enam ühegi probleemi puhul aega ära oodata, kuni probleem küpseb otsustajate ja ametnike teadvuses.

Mida selle kohta veel ütelda? Siin on üks tähelepanuväärne asi. Nimelt, aastal 2006 menetleti Riigikogus taas kõiki presidendi kohta käivaid seadusi eesotsas ametihüve seadusega. Selle seaduse tookordse muutmise eelnõu olid algatanud tol ajal valitseva koalitsiooni kolm fraktsiooni. See oli aeg, kui oli Andrus Ansipi esimene valitsus, mis koosnes Reformierakonnast, Keskerakonnast ja Rahvaliidust. Nende kolme fraktsiooni algatatud eelnõu põhiline sisu oli mitmesuguste muudatuste tegemine seoses presidendi abikaasale ette nähtud soodustustega. Menetluse käigus ei pööranud mitte keegi – ei komisjoni ettekandjad ega ükski saalis viibinud Riigikogu liige – tähelepanu sellele, et muu hulgas täiendati presidendi ametihüve seaduse § 5 ühe uue lõikega. Seda täiendati lõikega 4 järgmises sõnastuses: "Ametivolituste lõppemise korral on presidendil õigus saada kasutamata jäänud puhkuse eest rahalist hüvitist." Miks seda võis üldse vaja olla? Põhimõtteliselt oleksid võinud ju presidendid küsida hüvitist ka ilma selleta. Ma arvan, et seletus sellele on nõukogude tööõiguses. Nõukogude tööõiguses nägi ette, et kui inimene ei kasuta talle ette nähtud puhkust, kas enda tahtel või mingite asjaolude tõttu, siis on kaks võimalust: kas talle antakse need vabad päevad hiljem järele või makstakse kasutamata puhkuse eest hüvitist. Aga nõukogude õiguses oli seatud teatud ajaline piir, ma oletan, et see oli kaks aastat, st väljavõtmata vabade päevade kasutamisega ei saanud oodata viit aastat, vaid need pidi varem välja võtma. Nii oli ka rahaliste hüvitistega.

Mida ma oskan siit järeldada? Ma ei saanud arhiivist kõike kontrollida, aga tundub, et president Lennart Meril ei tulnud iial pähe mõtet, et ta võiks võtta hüvitiseraha. See seadus võeti vastu 2006. aasta veebruarikuus. Ja 2006. aasta oli see, kui sügisel lõppesid president Rüütli volitused. Ma oletan, et president Rüütel sai oma viie aasta kasutamata puhkuste kompensatsiooni ning ma arvan, ka järgmine

president Toomas Hendrik Ilves sai oma kahe ametiaja lõpul kompensatsiooni. Kui suured need olid? Viimase kompensatsiooni suurus, mida nüüd, president Kaljulaidi ametisse tuleku ajal sai president Ilves, anti meile teada. See oli umbes 31 000 eurot. Nii et järelikult varasematel aegadel, kuna ka presidendi ametipalk oli pidevalt tõusnud – nagu Riigikogu liikmete palk sõltub Eesti keskmisest sissetulekust –, siis arvatavasti olid varasemad viie aasta kompensatsioonid mingil määral väiksemad. Ma oletan, et see niimoodi on, aga kuna ma ei ole isiklikult arhiividest uurinud, siis on natuke raske ütelda.

Põhiseaduskomisjonis oli arutamisel mitu faasi. Kõigepealt oli probleemipüstituse faas. Siis leidis komisjon üsna üksmeelselt, et on vaja algatada eelnõu. Algatatud eelnõu on minimalistlik ja võtab kahest presidendi kohta käivast seadusest kõik, mis on seal öeldud puhkuse kohta. Kõik otsused tehti komisjonis üsna üksmeelselt, st keegi ei nõudnud ühegi otsustuse juures hääletamist. Tavaliselt on kombeks Riigikogus nimetada sellist otsustamist konsensuslikuks. Ma ei ole kindel, et see termin just kõige täpsem ja parem on, aga igatahes probleeme ei olnud. Nii et komisjoni ettepanek teile on järgmine: lõpetada eelnõu esimene lugemine ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks maikuu 25. päev. Täna tähelepanu eest!

#### **05:39 Aseesimees Taavi Rõivas**

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

#### **05:39 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kuivõrd see kasutamata jäänud puhkuste kompensatsiooni suurus ja otstarbekus 2006. aastal Riigikogu aruteludes jutuks oli? Milline oli toonaste arutelude käik? Ma eeldan, et need arutelud ei toimunud hommikul kell 5.45, vaid mõnel muul, mõistlikumal ajal.

#### **05:40 Jüri Adams**

Härra Herkel! Ma arvan, et teie peaks teadma paremini. Mina ei olnud 2006. aastal Riigikogu liige, teie olite. Meie põhiseaduskomisjoni konsultant trükkis välja kõik siin suures saalis peetud ettekannete, kõnede ja küsimuste-vastuste tekstid. Ma ei leidnud neis ühtegi sõna selle puhkuseprobleemi kohta. Põhiettekandja – ma saan aru, et valitsuskoalitsiooni kui algataja esimene ettekandja – oli Maret Maripuu, kes oli tol ajal Riigikogu liige. Ja komisjoni ettekandja oli Evelyn Sepp, kelle esinemise tekstid on väga huvitavad ja sisaldavad palju täpset informatsiooni ja rahvusvahelist võrdlust. Aga jällegi, see teema puudus. Kõik märgid näitavad, et puhkuse kompenseerimise teema läks täielikult Riigikogu liikmete tähelepanuta mööda. Eelnõu võeti vastu seadusena 2006. aasta veebruaris valdava häälteenamusega, st hääli oli 70 kanti, ühtegi vastuhäält ei olnud, seega põhiline toetus oli. Ja tuleb välja, et ilmselt Riigikogu – see ei ole haruldane, ei tookord ega praegu – töötas mitte piisava süvenemisega.

#### **05:42 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 436 esimene lugemine lõpetada. Aga enne veel, kui me esimese lugemise lõpetame, ma küsin, kas on soovi avada läbirääkimisi. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei ava. Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud ja ma määrان eelnõu 436 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 25. mai kell 17.15.

---

### **23. 05:42 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (400 SE) esimene lugemine**

#### **05:42 Aseesimees Taavi Rõivas**

23. päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Euroopa Parlamendi valimiste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 400 esimene lugemine. Palun algatajate ettekandjaks kõnetooli Riigikogu liikme Erki Savisaare!

**05:43 Erki Savisaar**

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! 400 SE on Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle kohaselt ühtlustatakse valimisseadustes eelhääletamise periood olenemata sellest, kas eelhääletamine toimub elektrooniliselt või valimisjaoskonnas. Eelhääletamine hakkab toimuma 6. kuni 4. päevani enne valimispäeva. Palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

**05:43 Aseesimees Taavi Rõivas**

Ettekandjale on ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

**05:43 Andres Herkel**

Aitäh! Ma ei saa lubada seda, et see eelnõu nii lakooniliselt läbib esimese lugemise. Millised on selle tagajärjed Eesti kuvandile e-valdkonnas? Peaminister käis alles teisipäeval meile esinemas ja rõhutas väga meie digitugevust. Mulle tundub, et see on nüüd küll niisugune samm, mis õõnestab tegelikult seda, millega me tahame Euroopas nähtavad ja tublid olla.

**05:44 Erki Savisaar**

Aitäh! See eelnõu ei muuda kuidagi Eesti e-kuvandit.

**05:44 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Herkel, teine küsimus, palun!

**05:44 Andres Herkel**

Aitäh! Jällegi, ma ei saa nõustuda sellega, et te püüate seda siin nii lühidalt esitleda. Palun esitage meile siiski pikemalt kõik need vastuargumendid, mis on komisjonis kõlanud! Millised on teiste koalitsioonipartnerite seisukohad selles küsimuses? Kui palju te vaeva nägite, näiteks sellega, et veenda IRL-i olema selle eelnõu poolt?

**05:45 Erki Savisaar**

Koalitsiooni läbirääkimised olid pingelised. See on see eelnõu, mis sobis kõigile kolmele fraktsioonile. Komisjoni seisukohta tutvustab teile varsti järgmine ettekandja.

**05:45 Aseesimees Taavi Rõivas**

Jaanus Karilaid, palun!

**05:45 Jaanus Karilaid**

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Selle väitega ei saa kahjuks nõustuda, et ta meie kuvandit ei muuda. Ta peaks ikka kuvandit paremaks muutma, sest kõik kolm erakonda, kes on võimuliidus, on rääkinud sellest, kui oluline on turvalisus. Sellele pööratakse kahtlemata senisest rohkem tähelepanu.

**05:45 Aseesimees Taavi Rõivas**

Head kolleegid, juhin tähelepanu, et see formaat on ette nähtud küsimuste esitamiseks. Kas soovite vastata?

**05:45 Erki Savisaar**

Jah, turvalisus on kahtlemata oluline, aga siin me räägime sellest, et valimisperiood, sõltumata hääletamismeetodist, peaks olema võrdne. See ei puuduta kuidagi digitaalseid lahendusi, vaid räägib lihtsalt sellest, et valimise eri moodustel peaksid olema võrdsed ajad.

**05:46 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Ammas, palun!

**05:46 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja, palun seletage mulle, kuidas on siis selle praeguse olukorraga, kus hääletamise aeg ei ole n-ö võrdne! Kas see on siis teie hinnangul praegustele valimistele kuidagi kahjulikult mõjunud või koguni, tohoo tonti, äkki valimistulemusigi moonutanud?

#### **05:46 Erki Savisaar**

Aitäh! Valimisseaduste järgi on meil valimisteks ette nähtud üks konkreetne päev, valimispäev. Eelhääletused on ette nähtud eeskätt selleks, kui inimestel ei ole võimalik valimispäeval minna valimisjaoskonda oma häält andma. Kui nüüdseks on tekkinud olukord, kus elektrooniliseks hääletamiseks on see periood pikem kui pabersedeliga hääletusel, siis see tundub kuidagi imelik. Kas tõesti meie e-riigis on arvuti kasutamise võimalusi vähem kui pabersedeliga valimisjaoskonnas hääletamise võimalusi? Kas ligipääsetavus arvutile on halvem kui valimisjaoskonnale? Ma leian, et see ei ole niimoodi. Sellepärast on mõistlik need kaks perioodi ühtlustada – öelda, et meil on need päevad, saate kasutada seda meetodit, mis teile kõige paremini sobib.

#### **05:47 Aseesimees Taavi Rõivas**

Andres Ammas, teine küsimus, palun!

#### **05:47 Andres Ammas**

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja, palun seletage, miks te ei proovinud siis vastupidist võimalust, st ei pikendanud hoopis paberil hääletamise aega!

#### **05:47 Erki Savisaar**

Aitäh! Kolme fraktsiooni läbirääkimistes jõudsimme just sellisele kokkuleppele.

#### **05:47 Aseesimees Taavi Rõivas**

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Palun kaasettekandjaks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Anneli Oti!

#### **05:48 Anneli Ott**

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Esitan teile põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 114. Istung toimus teisipäeval, 9. mail. Istungi juhataja oli Ken-Marti Vaher ja istungist võtsid osa Jüri Adams, Anneli Ott, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Henn Põlluaas, kes asendas Jaak Madisoni, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt ja Peeter Ernits. Viies punkt komisjoni päevakorras oli Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 400 esimese lugemise arutelu. Päevakorrapunkti arutelu eel tegi juhataja ettepaneku arutada seda koos järgmise päevakorrapunktiga, mis puudutab sama seadust, nimelt eelnõu 401. Selle peale otsustati komisjonis konsensuslikult, et neid kahte punkti arutatakse ühiselt.

Anneli Ott tutvustas komisjonile eelnõu 400 ja Lauri Luik tutvustas komisjonile seaduseelnõu 401 punkti 6. Mina tutvustan teile aga praegu eelnõu 400, proovin siit protokollist selle arutelu kuidagi välja otsida. Nad on siin natuke põimitud, aga eks järgmises päevakorrapunktis kuulete teise, 401 kohta.

Eelnõu sisaldab kõigepealt ettepanekut ühtlustada valimisseadustes e-hääletamise periood, olenemata sellest, kas tegu on e-hääletamise puhul elektroonilise või valimisjaoskonnas toimuva hääletamisega.

Eelnõu järgi hakkab eelhääletamine toimuma 6. kuni 4. päevani enne valimispäeva. Komisjonis kaldus arutelu rõhk põhiseaduse § 60 lõikes 1 ja § 156 lõikes 1 sätestatud ühetaoliste valimiste põhimõttele, selle ümber see diskussioon kõige enam käis. Enne seda lisan siia, et peale hääletamisperioodi ühtlustamise loobutakse eelnõuga 400 valimisseaduses maakonna valimisjuhi määratud valimisjaoskonnas e-hääletamise võimalusest, kuna selline võimalus ei ole täitnud oma tegelikku eesmärki ja valijad käivad eelhääletamas maakonna valimisjuhi määratud valimisjaoskonnas, olenemata sellest, kas neil oleks võimalik eelhääletada elukohajärgses valimisjaoskonnas või mitte. Selle sätte asjakohasus on minetanud oma vajalikkuse ja on ka selgunud, et see on liialt kulukas.

Järgmisena tutvustas Lauri Luik järgmist eelnõu. Seejärel tutvustas Vabariigi Valitsuse otsust Mariko Jõeorg-Jurtšenko, kes ütles, et valitsus oma 6. aprilli istungil eelnõu 400 toetas. Mihkel Pilving valimisteenistusest rääkis sellest, et mis puudutab maakonnakeskustes hääletamist, siis see võimalus

on tõepoolest oma praktilise tähenduse kaotanud ja ettepanek on igati asjakohane. Samuti märkis ta seda, et valimisteenistus on valmis valimisi korraldama igasugusel moel, kuidas valitsus otsustab, ja töö ära ka statistika, mille kohaselt elektroonilise hääletamise puhul, olenemata ajast, kasutatakse hääletamiseks üldiselt kas esimest elektroonilise hääletamise võimalikku päeva või viimast. Väga raske on öelda, kas hääletamisperioodi pikkus on otseselt seotud valimisaktiivsusega.

Arto Aas soovis täpsustada, mis ajast peaks eelnõu 400 jõustuma. Istungi juhataja märkis, et eelnõus on praegu märgitud jõustumine üldises korras, aga rakendussätetega saab määrata täpse aja, millal eelnõu rakendatakse, ja seda on mõistlik teha siis, kui on selge, millal toimub eelnõu 400 teine lugemine. Mart Nutt rääkis, et mõlema eelnõu puhul on tegemist valikute küsimusega ja kumbki eelnõu ei riku demokraatlike valimiste põhimõtet. Põhimõtteliselt ongi tegemist küsimustega, milles kokku lepitakse. Selles mõttes saab suhtuda kahte eelnõusse kui alternatiividesse ja nende vahel tuleks valida.

Kalle Laanet tundis muret, kas eelnõu 400 võib kitsendada valijate võimalusi, sest lühendatakse elektroonilise hääletamise perioodi. Helmut Hallemaa ütles, nagu ka riigi valimisteenistuse nõunik juba märkis, et eeskätt hääletatakse valimiste esimesel ja viimasel päeval, seega ei ole vahet, kui pikk elektroonilise hääletamise periood on. Pigem tekitab selline aja valiku võimalus olemasolu valimiste ajal inimestes asjatut segadust.

Lauri Luik tõi esile, et Eesti on paistnud silma kui edukas e-riik ja ütles, et selles mõttes oleks eelnõu 400 suur samm tagasi. Ka sellel teemal toimus diskussioon. Eelnõu kaitsjad ei olnud seda meelt, et see viiks meid kuhugi tagasi, vaid leidsid, et pigem tugevdab see meie positsiooni.

Mis ma teile siin veel räägiksin? Põhiülevaate ühetaolisuse printsiibist andis meile Jüri Adams, kes selgitas, et ühetaolisuse mõiste tähendab seda, et igaühel, kes valimistel osaleb, on ühe hääle kaal võrdne teiste häälega. Selles nõustus temaga Arto Aas. Põhimõtteliselt sellega eelnõu arutelu enam-vähem lõppes. Kalle Laanet leidis, et igaks juhaks peaks küsima kindlasti arvamust ka õiguskantslerilt. Lõpuks meie komisjoni otsustas, et eelnõu tuleks võtta täiskogu päevakorda 17. maiks 2017. aastal. See oli konsensuslik otsus. Tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt oli 5, vastu 3, erapooletuid 1), määrata muudatusettepanekute tähtjaks kümme tööpäeva (konsensuslikult) ja ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Anneli Ott (samuti konsensuslikult). Ma tänan!

### 05:56 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh ettekandjale! Teile küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekuni jõuan ma õige pea, aga enne seda veel avame läbirääkimised ja fraktsioonide esindajatel on võimalik sõna saada. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Jüri Adams, palun!

### 05:57 Jüri Adams

Härri istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Vabaerakonna fraktsiooni seisukoht on, et kui elektroonilise hääletamise valdkonnas üldse mingeid muudatusi teha, siis ainult selles suunas, et seda võimalust laiendada, ka ajaliselt. Kindlasti me ei toeta mõtet praegu kehtivaid tingimusi kitsendada. Sellega seoses teeb Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku lükata see eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Nüüd tahaks ma veel kulutada mõne minuti teie hommikust kallist aega selle eelnõuga seotud ühe probleemi peale, millest me kõik peame olema teadlikud. See puudutab tõsiasja, et meie põhiseaduses on valimiste kohta öeldud, et Eestis peavad valimised olema ühetaolised. Eestis on väga palju levinud viimase paari kuu jooksul aramusavaldusi selle kohta, et me kasutame valimispäeval paberil, st hääletussedelil hääletamist, aga samal ajal on võimalik ka elektrooniline hääletamine. Peaks juhtima tähelepanu sellele, et niisugune olukord on vastuolus meie põhiseadusega. Kuidas saab ütelda, et need kaks väga erinevat hääletamisviisi on omavahel ühetaolised? Minu jaoks on kõige piinlikum see, et mitte ükski meie politoloogia- või haldusõiguse professor ei ole võtnud sõna ega selgitanud rahvale, milles siin probleem on. Samamoodi on suu vett täis olnud Riigikogu Kantslei valimisteenistuse inimestel. Mul on tekkinud pigem mulje, et teatud ajalooliste põhjuste tõttu need inimesed tõenäoliselt pole iial üheski koolis kuulnud ühtegi professorit rääkimas, kust see sõna "ühetaoline" tuleb ja mida see tähendab.

Minu seletus on selline, et poliitilisse sõnavarra tekkis vastav sõna Prantsusmaal ja algselt prantsuse keeles. Prantsuse keeles on see kujul *égal*, mis tähendab võrdne, ja esimest korda võeti see ilmselt kasutusele Prantsuse Vabariigi esimeses põhiseaduses, mis võeti vastu 1791. aastal. Ma ei kontrollinud järele, võib-olla oli see juba Prantsuse kuningriigi põhiseaduses sees, aga ma arvan siiski, et see oli kõigepealt 1791. aasta põhiseaduses. Kõikide Euroopa riikide põhiseadused, kaasa arvatud Eesti omad,

on kirjutatud selle Prantsuse 1791. aasta põhiseaduse vormi jälgendades ja suurel määral korrates seal kehtestatud baasnorme. Need baasnormid valimiste kohta Prantsuse Vabariigis olid sellised, et valimised peavad olema üldised – prantsuse keeles *universel* –, mis tähendab seda, et kõik inimesed peavad saama valida. Teiseks, nemad peavad olema *secret* ehk salajased, mis tähendab seda, et peab olema võimalik oma häält anda selliselt, et kõrvalised inimesed ei näe, mis selle hääle sisu on. Kolmandaks, need peavad olema *égal*. Nüüd on küsimus, mida see *égal* tähendab. Sellel *égal*il on oma ajas väga selge tähendus, nimelt see, et ühe inimese häälel peab olema täpselt sama väärtus, kui on teise inimese häälel. Võtame teised keeled, mis on meil Eestis rohkem tuttavad. Näiteks, Saksa kehtiv põhiseadus ütleb selle kohta, et valimised peavad olema *gleich*, mis on saksa keeles "võrdne". Soome põhiseadus ütleb, et igaühel peab olema *yhtäläinen äänioikeus*. Venemaa praegune põhiseadus ütleb selgelt, et igaühel peab olema *ravnoje izberatelnoje pravo*.  
Paluks lisaaega.

#### 06:02 Aseesimees Taavi Rõivas

Palun, kolm minutit lisaaega!

#### 06:02 Jüri Adams

Mina ei tea, kes võttis Eestis kasutusele eestikeelse sõna "ühetaoline". Võib-olla see ei olnud õnnelik valik, aga seda me praegu tagantjärele muuta ei saa. Meie põhiprobleem on see, et enne Vene 1917. aasta revolutsiooni olid kõik Eestis toimuvad valimised sellised, et nad ei vastanud sellele ühetaolisuse kriteeriumile. Linnades olid kuriaalsed valimised rikkuse alusel, valdades olid meil väga mitteühetaolised valimised, st igal taluperemehel oli üks hääl, aga sulased ja moonakad said ühe hääle kokku kümne peale. Alates 1917. aastast ei ole Eestis olnud ühtegi kogemust, et meil oleks toimunud valimised, mille kohta saab öelda, et need ei ole ühetaolised. Ja Eestis on nii teoreetikud, juristid kui ka valimispraktikud unustanud, et sellel sõnal on olnud ajalooline tähendus, et see on termin ja et seda ei saa tõlgendada eesti üldkeele sõnana "ühetaoline".

Igas riigis on mitu erinevat valimistehnilist võimalust, kas või juba selleks, et osa neist on vaja mitmesuguste füüsiliste puuetega inimeste valimisvõimaluste jaoks, ja on ka tehniliselt eri võimalusi. See, et on ainult kaks valimisviisi, on üsna ebatavaline, sest enamasti on riigis rohkem kui kaks valimisviisi. Kui meil on igal inimesel valimisel üks hääl, siis see kahtlemata vastab sellele Prantsuse põhiseaduse ühetaolisuse põhimõttele. Kui näiteks Saksamaa Bundestagi valimisel on igal valijal kaks häält, siis see vastab samamoodi, sest on samamoodi ühetaoline.

Ma kutsuks teid üles, lugupeetud rahvasaadikud. Meil on väga palju inimesi, kes on aetud segadusse selle ühetaolisuse mõiste tähendusega. Kui te kohtate inimest, kes ei saa aru selle spetsiaaltermini üsna lihtsast tähendusest, siis palun aidake teda! Katsume ühiselt teha asja selgeks ja ärgem ajagem oma kodanikke suuremasse segadusse, kui nad juba niikuinii on! Aitäh tähelepanu eest!

#### 06:05 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena palun Jaanus Karilaid!

#### 06:05 Jaanus Karilaid

Head kolleegid! Kella 10-ni on veel aega ja ma kutsun kõiki inimesi üles veel sellel teemal rääkima. Ma vaatasin, et koosoleku juhataja muigas – minu jaoks küll mitmel korral vales kohas – ja tegelikult pareeris ka minu küsimust, proovides seda isegi blokeerida. Ma peaksin aga paari asja siin kindlasti valgustama või siis vähemalt kommenteerima.

See e-valimiste hüsteeria või paanika on muidugi parajalt silmakirjalik. Ma vaatan, et kui meil on mingid rahvusvahelised kokkulepped Rail Balticuga, siis keegi ei räägi, et nende kokkulepete rikkumine kuidagi meie rahvusvahelist mainet alla viiks, siis on hoopis teine jutt. Nii et ma näen opositsioonipoliitikute poolt sellist sihipäratut rapsimist – ühes küsimuses on rahvusvaheline maine tähtis, teises nagu ei ole. Täna võib selle poliitilise hüsteeria küll maha võtta, sest seda 51 häält, kes e-valimised ära kaotaks, näha ei ole. Praegune koalitsioon on võtnud minu jaoks, mulle tundub, suuna selle poole, et me tahame teha valimised ühelt poolt ühetaolisemaks, aga teiselt poolt ka turvalisemaks.

Kui me räägime rahvusvahelisest mainest, siis kahtlemata on oluline, et demokraatiaga ei mängita. Eelmised võimuliidud ei ole suutnud korda teha selliseid digilahendusi, mis tagaksid turvalisuse. Kui tuleb välja, et tarkvara on üle 12 aasta vana, siis vaadatakse selle peale külma kalapilguga – keegi ei

kontrolli. Tegelikult puudub üldse parlamentaarne kontroll selle üle, kuidas tehakse IT-auditeid. See on ainult sõnakõlks, et oleme hästi innovatiivsed ja nüüdisaegsed, nii et kogu maailm meid imetleb, sest selle iva on juba kolme lausega ammendunud. Sellel peaksid olema reaalsed sammud ja reaalsed teod taga.

Ma näen praeguses võimuliidus seda poliitilist tahet, ta tahab tõesti selle innovatsiooniga tegeleda, et see ei jääks ainult tühjaks loosungiks. Ma arvan, et kui me selle ära teeme, siis leiame ka Euroopa Liidust esimese riigi, kes võtab Eestist eeskuju ja ütleb, et näete, e-valimised on tõesti turvalised ja nendega ei ole võimalik manipuleerida. Paljud reformierakondlased räägivad, et juba aastast 2005 kogu maailm imetles meid ja kohe võetakse meist eeskuju, kohe hakatakse sedasama süsteemi igal pool rakendama. Aga nii ei ole läinud. Ma olen kindel, et kui me selle eelnõuga edasi läheme – ma tean, et Tanel Talvel on koostamisel e-valimiste hea tava, kuhu läheb samuti kõik see innovatsiooni ja turvalisuse jutt sisse –, siis me saame tõesti nii kaugele minna, et me teeme paari aasta jooksul oma maine nii heaks, et keegi tõesti vaatab: vau, teeme järele. Siia maani on igal juhul eelmine valitsus selles küsimuses läbi kukkunud, innovatsioonis ja uuendustes. Aitäh!

#### **06:08 Aseesimees Taavi Rõivas**

Kas on veel läbirääkimiste soovi? Ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 400 esimene lugemine lõpetada, aga meile on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt laekunud ettepanek see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me alustame selle ettepaneku hääletuse ettevalmistust. Panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku Keskerakonna fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 400 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

#### **Hääletustulemused**

Ettepaneku poolt hääletas 5 Riigikogu liiget, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 400 esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 400 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 31. mai kell 17.15.

---

### **24. 06:12 Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (401 SE) esimene lugemine**

#### **06:12 Aseesimees Taavi Rõivas**

Tänane viimane päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 401 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Hanno Pevkuri! Kuna kolleeg Hanno Pevkurit meie seas hetkel ei ole, siis lükkub 24. päevakorrapunkt järgmisesse nädalasse.

Meie tänane istung on lõppenud. Loomulikult algab järgmine istung juba õige pea, kell 10. Ilusat hommikut kõigile!

Istungi lõpp kell 06.13.